ЧОЛА

ЛЬВІВ. Ч. 1

1928

ХАТА

МОЛОДЕ ЖИТТЯ

ІЛЮСТРОВАНИЙ ЧАСОПИС УКРАЇНСЬКОГО ПЛАСТУ

ВИХОДИТЬ РАЗ У МІСЯЦЬ.

Присвячений усім ділянкам пластового життя; поміщує статті з обсягу таборування, туристики, спорту, — белетристичні твори молодих пластунів, — вісти з життя українських пластунів в краю, за границею та пластунів инших народів.

Річна передплата в краю 3·50 зл.
„ „ за границею 0·50 ам. доляра.

Адреса Редакції: **Львів, Домініканська 11.**
Адреса Адміністрації: **Львів, Руська 3. III.**

На бажання висилається оказові числа!

Читайте! Передплачуйте!

„Чар-Зілля“

ілюстрований журнал для українських родин,

який виходить двічі в місяць на 16 сторін. 4°

В „Чар-Зіллі“ знайдете поетичні і прозові твори найкращих українських письменників, переклади з чужих мов, статті на родинні, суспільні й культурно-освітні теми, практичні поради, гуморески, багато цікавих ілюстрацій і т. п.

Передплата в краю виносить:

Місячно 1·50 зл., чвертьрічно 4·50 зл., піврічно 9 зл.
Для заграниці 3 доляри річно.

Адреса Редакції й Адміністрації:

„ЧАР-ЗІЛЛЯ“, :-: Львів
вул. св. Кінґи ч. 24. I. пов.

Передплачуйте найдешевший, популярний, ілюстрований двотижневик

„Жіноча Доля“

ЦІНА В КРАЮ: на рік 9 зл. на пів року 4·50 зл. на квартал 2·40 зл. на місяць 80 гр.

ЦІНА ДЛЯ ЗАКОРДОНУ: на рік 2 амер. доляри.

Передплату приймає:

Редакція „ЖІНОЧОЇ ДОЛІ“ Коломия, вул. Нова ч. 1.
„ŻINOCZA DOLA“ Kołomyja ul. Nowa 1.
Poland East Galicia Europe.

НОВИНА! НОВИНА!

Купуйте багато ілюстрований

АЛЬМАНАХ „ЖІНОЧОЇ ДОЛІ“

„НАШ СВІТ“

з додатком календаря на 1928-ий рік.

В Альманасі знайдете:

Цікаві ОРИҐІНАЛЬНІ СТАТТІ, ОПОВІДАННЯ й ВІРШІ!
БАГАТО ІЛЮСТРАЦІЙ! 5 АРКУШІВ ДРУКУ!

ЦІНА В КРАЮ: 3.— зл., з пересилкою — 3·60 зл.;
ДЛЯ ЗАКОРДОНУ: 60 ам. центів.

Хто пришле гроші за 10 примірників Альманаху, той одержить даром одинацятий примірник (один).

Замовляти на адресу:

„ЖІНОЧА ДОЛЯ“, КОЛОМИЯ, НОВА 1.
„ŻINOCA DOLA“, KOŁOMYJA, NOWA 1.
Poland, East Galicia, Europe.

Родичі!

Купуйте книжку проф. МАРІЇ ОМЕЛЬЧЕНКО:

ВИБІР ФАХУ

з якої мати мете змогу переконатися, як важним питанням у житті Вашої дитини є вибір фаху, від якого залежить щастя й вдоволення Ваших найближчих.

ЦІНА одного примірника з пересилкою 1 золотий.

Замовляти в Адміністрації „НОВОЇ ХАТИ“
Львів, Словацького 14.

Робітня жіночих і діточих суконь

С. Монцібовичевої

ПРИЙМАЄ

до науки шиття і крою

Львів, вул. Хмельовського ч. 15.

Ориґінальні килими,
проєкту й праці

О. О. КУЛЬЧИЦЬКИХ

ЗАМОВЛЯТИ

через „НОВУ ХАТУ“

ВИПОЗИЧАЛЬНЯ КНИЖОК

„ІЗМАРАҐД“ :-: Львів

вул. Словацького ч. 14. I. п.

ВЕЛИКИЙ ВИБІР НОВОСТЕЙ

Висилається книжки також на провінцію.

„Новий Час“

ОДИНОКИЙ ІЛЮСТРОВАНИЙ, ПОПУЛЯРНИЙ ЧАСОПИС, ВИХОДИТЬ 3 РАЗИ В ТИЖДЕНЬ.

Місячна передплата тільки 2·70 золоті, за границею 6 дол. річно.

Жадайте оказового числа, яке висилається безплатно.

Адреса: **„Новий Час“, Львів, Руська 18.**

До сьогоднішного числа додаємо аркуш кроїв.

НОВА ХАТА

ЖУРНАЛ ДЛЯ ПЛЕКАННЯ ДОМАШНОЇ КУЛЬТУРИ

ВИХОДИТЬ РАЗ У МІСЯЦЬ.

РІК IV. ЛЬВІВ, СІЧЕНЬ 1928. Ч. 1.

ЗМІСТ: *О. Ver:* Дванацята; *Г. Павлуцький* — Ранна доба українського орнаменту; Свята Кобилянської; Перший з'їзд жіночих кооператив; *Остап Грицай:* Різдво героя; *О. Ш.:* Переворот; Жінки про які говорять; Нова жіноча організація на чужині; Товариські форми і звичаї; Моди; Ручні роботи; *Катерина Менсфільд:* Її перший баль; *Др. Софія Парфанович:* Нервова дитина; Приписи; Практичні поради; *Катря Гриневичева:* Шеломи в сонці. **Ілюстрації:** Вестибуль Полтавського Музею; „Труд" в Дрогобичі; Лещетарка; Артистка ВУФК, Мусієчко; Нервова дитина.

О. Ver.

ДВАНАЦЯТА

(На годиннику небеснім, який бе при зміні років; дванацята там, то наша двацятьчетверта. На один удар тамтой, числіть наших два!)

І стали до Старого Місяці сходитися, стали діла свої розказувати, дідові гостинці приносити.

Бам! — перший удар дванацятої зі старого на новий Рік.

У дверях станув Січень-старий:

— „Як справувався мій Перший?" — питає дід, сиву бороду гладить.

— „Дивися: одяг біленький, подих зимний." —

„Добре. А мені що?"

— „Першої моєї ночі я вікна квітками прибирав. А за вікнами спали люде. В головах їм стояв сон — я приніс тобі їх сон.

А потім — недовго, ангели дітям прибрали ялинку. Я приніс тобі радість дітей..."

Бам! — Лютий: „У-гу-гу! Зуби гострі, тугі брови, погляд злий." — Закляв.

— „Хай собі. А мені?" —

„Лід діду, лід! Ха-ха-ха!"

— „Цур тобі!" — Дід лихий, пястуки стиснув. —

„Ух зуб! Болить зуб діда, зуб! Леду, леду на зуб!"

— „А ломакою?!" Старий зірвався.

Бам! — Сів. Березень-Март, лінюх послідний ліктем підперся. Позіхає.

„Позір! А то що?" — гримнув старий.

Розлізло з болотом:

— „Все, як Ти приказав" —

„Звіт давай!"

„... Но, бузьки..., малі". Відітхнув. Позіхнув: Лінюх Март. Спати йде. Позі-ха-а-є...

Бам! Усміхається Квітень ясний. Старий поправив скла, очі, ніс. Пестійчик прийшов! Надивиться тепер!

„Ходи малий, ходи" — з насолодою.

— „Поцілунками леготу ніжними я Землю кохану пестив — цілунками тепла... любови... Вона, Земля кохана, проснулася, у пестощах ще, у півсні. Всміхнулася... З її усміху фіялка зродилася, волосся моє вкрасила. Всміхнулася кохана і за тисячі поцілуїв дала один — розмріяний — мягкий...

Квітень усміхається.

(Мабуть досі цілує!...)

Старий зітхнув. Щось пригадав:

... Лебеді... Квіти... Очі... Весняна ніч...

Бам! — Збудив Старого Травень-Май.

„Гай-гай! І ти вже тут?"

— „Квіт яблуні для тебе маю." —

І собі розмріяний:

— „При тій галузці цілувалися, любо розмовляли... Я галузку зірвав, принюшу тобі. Розмови чарівні в неї вложив і спів соловейків зберіг..." —

„Гай-гай!" Старий не може. Втомився.

Бам!.. Бам!.. Бам... ідуть удари. Шостий... Сьомий... Восьмий... Червень приніс вишні. Знаєте? Ті вишні з отсих садочків, що довкола біленьких хат біночками припали...

Липень аж обліпився медом. В липі закохався тай у мід попав. (Надто горячим усе така халепа!)

А жорстокий Серпень під снопами аж у серп зігнувся. Маки постинав.

Бам!... Бам!... „Девять, десять" — числить Старий, у книзі століть листки обертає і кожному число і сторінку, число і сторінку, число...

Вересень з книжками, криком школярів, Жовтень з вітрами, зимним золотом, думами.

Бам! Вдарив одинацятий: Гірлянди листків порозсипалися. Місяці жахнулися. Блідий, закрівавлений Листопад. Червоні самоцвіти дідові в ноги кинув, — кинув і заплакав. Старому рука дрожить. Думка мішається. Це певно стареча втома.

Бам! Грудень прийшов. Білий з казками. Діда спати повів.

Доля сина зродила, імя: „Девятьсотдвацятьвосьмий"" дала і на землю післала:

„... йди сину, — йди..."

І знову пройде дванацять місяців і знову вдарить дванацята.

І знову зійдуться місяці.

Що вони розкажуть?

Які дарунки принесуть?...

ЛЬВІВСЬКА БІБЛІОТЕКА АН УРСР № Ж 2093

Ранна доба українського орнаменту

Ми спробуємо тут висловити свій погляд на думку деяких учених етнографів та археологів про орнамент, як народню, себ-то селянську, творчість. Етнографи й археологи поділяють мистецтво на дві протилежні групи. Існує, кажуть вони „справжнє", найвище мистецтво, як здобуток найвищих культурних змагань тої або иншої доби; мистецтво це приступне тільки вищим клясам суспільства і тільки вони його культивують. Але по-за межами цих кляс стоїть народ — маса. Повстає питання: чим жив народ у цьому відношенні, чим завдовольняв цю потребу життя? бо без цієї потреби не можна уявити собі нікого, навіть дикуна. Отже людність поділено на дві частини: меншу складають вищі класи, а більшу частину — народ: взаємовідносини між ними були формальні, життя йшло окремо, різними шляхами; народ був позбавлений того, що дає вища культура, ішов своїм шляхом у царині мистецтва, мав свій особливий погляд на красу і сам задовольняв свої поривання до неї. Дуже цікаво простежити, що дійсно зробив для себе народ? що своє, оригінальне, цільне, велике, відокремлене? В які форми виллялися у нього поривання до краси? Чи існував окремий народній стиль? Як далеко йде він у минуле? Де його початок? Звідки з'явилися головні елементи, що з них він складається?

Хто був на селі, той бачив різні речі, формою й оздобою своєю оригінальні, самобутні. Через те й зрозуміло, чом існує окрема народна творчість. Посуваючися на Захід, за кордон, легко спостерегати таку зміну: села, під впливом фабричної індустрії, набувають вигляду міст. Дещо з минулого збереглося тільки в музеях. Спостерегаючи те, що в одних місцях ще живе між народом, а в инших хоч і вимерло, але колись жило, ми маємо право констатувати, що справді існує окреме народне мистецтво. Це є, здебільшого, форми й орнамент різних речей хатнього вжитку.

На цю теорію пристають етнографи й археологи. Але уважно, критично її заналізувавши, виявимо, що теорія ця неправдива. Передусім треба відзначити, що коли шукатимем початків орнаменту, звязаного в цей час з хатнім ужитком, то треба буде повернутися до далекої старовини, мало не до передісторичних часів. Не слід забуватися, що наші предки мали період передхристіянський; од тоді йде багато найцікавіших і найголовніших форм нашого орнаменту. Уже Стасов з приводу великоруського орнаменту зауважив, що речі, на яких є шиття, здебільшого вживають за-для мети релігійної та урочистої: уже за дуже стародавніх часів рушники, що становлять і досі головну масу речей вишитих, чіпляли на деревах, як виконувано релігійні обряди; і це були святі приносини, знак обожування, жертва. Що-ж ми бачимо? І досі звички стародавнього поганства не зникли, і рушники чіпляють, як і за минулих часів, навколо образів, хрестів на кладовищах, прикрашують ними весільного старосту; одіж, святкове ліжко теж прикрашують вишиванками.

Ще більше переконує Стасова в його думці те, що серед орнаментів з'являються фігури, надто вже характерні, щоб їх було складено випадково. Наприклад, ми зустрічаємо свастику*). Не можна вважати цей орнамент за звичайну гру ліній. Він існує у багатьох азійських племен і народів; це один з найдавніших знаків віщування добра, бажання добробуту, одхилення нещастя. Він був відомий ще за найдавніших часів у стародавній Індії: за його згадано в поемі „Рамаяна"; але під назвою свастика особливо був поширений у буддійському світі (навіть у найдикіших і найдальших прихильників буддійської релігії), а звідси перейшов і до різних инших народів. Отже, фігуру, доброї ознаки можна зустріти в Індії, Тибеті, Китаї, Персії і мало не по всьому Сибіру і нарешті у москалів та українців.

*) Ломаний хрест, гачкований хрест, млиночок.

Вся наша орнаментика різних речей хатнього вжитку, це — пізній відгомін азіятської орнаментики. Значіння її давно загублено для тих, хто вживає цю орнаментику. Народ не знає, що саме криється в тих узорах та орнаментах, що він постійно має в своїх руках і перед очима. Багатьом здається, що малюнки ці старі, але ніхто не скаже, відкіля вони йдуть і що саме в них міститься.

Але ми тепер знаємо, в чому тут суть. Треба повернутися до далекої старовини і згадати про зовнішній торг за передхристіянського періоду України-Руси, що за нього ми знаємо з наших джерел.

Археологічні дані та писані джерела знайомлять нас з словянами-українцями з того моменту, коли характерною ознакою в їх господарчому побуті був дуже розвинений торг з дуже віддаленими народами. Коли судити зі знайдених монет, то цей період починається на межі VII—VIII віків і проходить через усенький передтатарський період, поступінно перетворюючись з побуту переважно торговельно-промислового на побут, що визначається перевагою сільського господарства та землеволодіння. Торговельна діяльність стародавніх словян-українців починається з торговельних зносин з арабами й узагалі з далеким Сходом. Це був перший період у торговлі. Тоді Русь-Україна відгравала подвійну ролю: по-перше, ролю торговельного посередника — наші купці розвозили арабські товари по своїх містах і далі до міст західньої Словянщини та в німецькі; по-друге — Україна-Русь вивозила на Схід і на Захід продукти власного господарства, найбільше хутра. Міста Київ (Куляба) та Новгород (Селябе) були добре відомі арабам. „Кулябе (Київ) — оповідає анонімний перський письменник X в. — найближче до мусулманів місто русів. Місце благодатне і місце перебування царів. Звідти вивозять різнорідні хутра і коштовні мечі". Київ безпосередньо був сполучений з південним арабським торговельним центром Ітилем через Подоння. Яка ця торговля була велика, це можна бачити з свідчень самих арабів, великої кількости монет та різних речей східнього походження. Не вдовольняючися з торгу з Ітилем та болгарами (поблизу теперішньої Казани), наші купці діставалися Каспійським морем до перських міст, а з них далі, в славні торговища Арабського халіфату (мало не до Багдаду). Арабський письменник Иби-Фодлан дуже докладно описує руську колонію в Ітилі, яка визначалася великим багатством і мала свого суддю. Сами араби доходили тільки до Ітиля; через те торг був виключно в руках у наших купців.

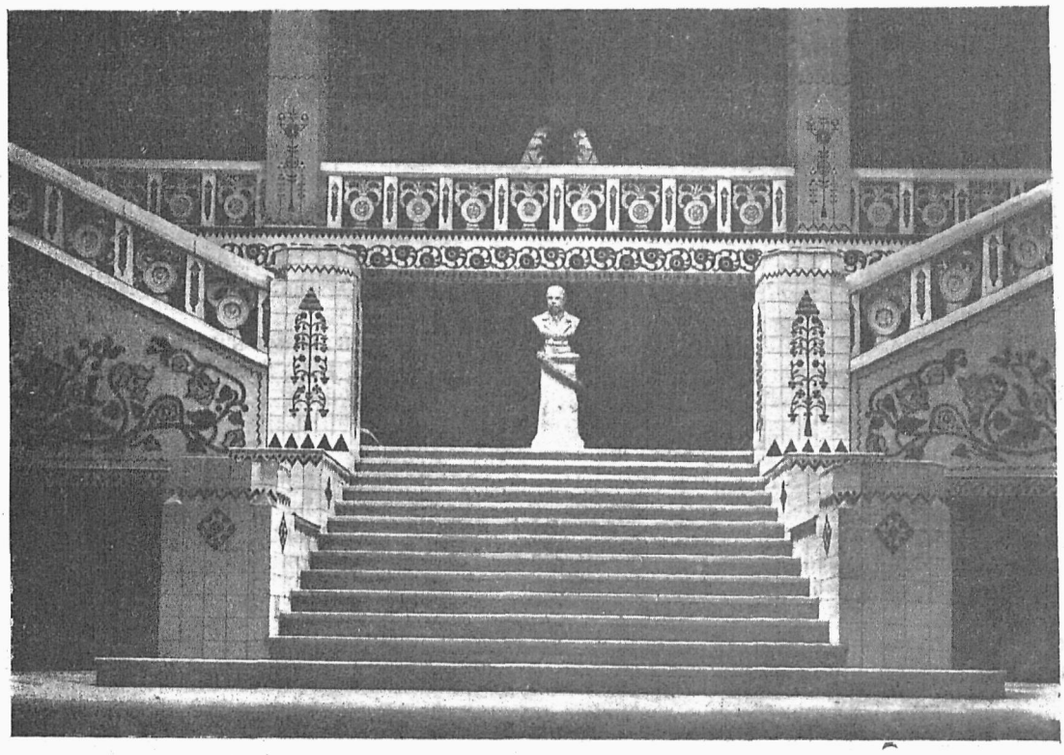
Саме коли торг з арабами розвинувся, тоб-то наприкінці IX і на початку X в., повстає досить інтенсивний торг з Візантією. Розвиток торговельних зносин з Візантією становить собою другий період. Про жваві торговельні зносини наших купців із греками в X в. розповідають дуже докладно араб Иби-Хаукаль, наші літописці, що зберегли навіть тексти торговельних договорів київських князів з Візантією, і, нарешті, грецький цісар Костянтин Порфирородний.

Передрук з книжки проф. Г. Павлуцького „Історія Українського орнаменту". Київ, 1927.

(Докінчення буде).

ЗРАЗОК БУДІВЛІ В УКРАЇНСЬКОМУ СТИЛІ
З ВИКОРИСТАННЯМ У ПРИКРАСІ УКРАЇНСЬКОГО ОРНАМЕНТУ

Вестибуль Полтавського державного Музею (бувш. Губ. Земства), де зібрано найкращі зразки українського народного мистецтва (вишивки й різьби на дереві).

Свята Ольги Кобилянської

Уряд Радянської України призначив з нагоди ювилею О. Кобилянської, Ювилятці досмертну пенсію в сумі 50 дол. в місяць.

*
* *

У Львові в салі Музичного Т-ва ім. Лисенка відбулися два концерти.

Перший старанням „Союзу Українок", П. Катря Гриневичева виголосила на ньому прекрасне привітання Ювилятці, а п. Олена Вергановська прочитала реферат про її творчість. В музикально-вокальній частині брали участь п. Гинилевичева (спів), п. Крушинська (фортепян) п. Н. Левицька (деклямація).

На другий день уладили свято — ученици III-того державного семинара, чим дали доказ великого піетизму й любови до Шановної Ювилятки.

*
* *

В Дрогобичі відбувся концерт в честь Ольги Кобилянської, заходом тов. Жіноча Громада. Велика саля „Штуки" була заповнена по береги і це підносило ще святочний настрій вечера; на святі були і відпоручниці з дооколичних сіл. Чистий дохід в сумі 200 зл. призначено на домівку Ювилятки.

*
* *

В Станиславові відбувся дня 22. грудня концерт заходом „Т-ва Українських Жінок" у салі „Сокола". Поетична, промова п. Крупкової поставила це свято на висоті мистецького настрою, який заволодів цілою громадою.

Змістовний відчит про життя і творчість Ювилятки виголосила п. Голембйовська.

В концерті брали участь: хор під провидом О. Соневицької, Придунівна (деклямація), Г. Левицька (фортепян), п. Ласовська (спів), П. Левицька (декламація) і хор станиславівського „Бояна".

*
* *

В Коломиї свято в честь Кобилянської відбудеться дня 2 січня ц. р. Комітет запрошує наше громадянство взяти участь у тому святі; рівночасно просить поширити вістку про нього й подбати, щоб якнайширші круги українців на нього відгукнулися. Від товариств, читалень, жіночих гуртків і т. д. бажане вислання делеґацій на свято; а якщо це неможливе, то в усякім разі вислання привітних писем. Як делеґації, так і письменні привіти просимо зголошувати на адресу редакції „Жіночої Долі" в Коломиї, вул. Нова ч. 1. Для делеґаток з дальших сторін комітет подбає про нічліг за вчасним попереднім зголошенням в ред. „Жіночої Домі". По концерті відбудеться святочний комерс. Вступ за попереднім зголошенням.

Ucrainica. У пражській *„Obrana Zemedelcu"* ч. 44, 45, 46 і 47 появився чеський переклад оповідань Катрі Гриневичевої „Параска Ґоголь", „Пасха Красна", „Біля воріт", „На весняній сопілці" — зроблений Рудольфом Ґулькою.

Перший зїзд жіночих кооператив

Дня 14 грудня с. р. відбувся у Львові перший зїзд жіночих промислових і торговельних кооператив. Кооперативна промисловість у нас загалом мало розвинена, так що нечисленні жіночі кравецькі кооперативи творять мабуть більшу частину всіх існуючих у нас промислових кооператив. Всеж таки приходиться підчеркнути, що їх дуже мало у нас і що наше громадянсьтво за мало ваги привязує до орґанізації і піддержки рідного промислу, опертого на кооперативних основах.

Найстаршою того рода інституцією є жіноча спілка промислова „Труд“ у Львові. Провінціональні кравецькі кооперативи прибрали собі здешільшого ту саму назву, хоч не стояли до тепер в ніякому звязку з „Трудом“ у Львові.

Всі вони займаються веденням робітень жіночих одягів і білля — та вишколюванням в тих робітнях фахових робітниць, шваль і кравчинь; декотрі з них ведуть детайлічну продажу кравецьких додатків і текстильних товарів.

Виїмок становить Українське Народне Мистецтво у Львові — яке поклало собі за найближчу мету піддержку народного мистецтва, спеціяльно вишивництва та плекання домашної культури; в тій ціли веде робітню вишивок і видає журнал „Нова Хата“.

В рефератах виголошених назїзді обговорювано справу взаїмовідносин жіночих промислових кооператив, потребу виобразування фахових робітниць та справу поширювання й піддержки домашного промислу.

В дискусії, яка розвинулася над рефератами підчеркувано потребу тіснішого звязку між всіми жіночими кооперативами, так для ідейної співпраці як і взаїмної допомоги в справах збуту виробів і придбання товарових кредитів.

Всі відпоручниці звертали увагу на брак фахових, свідомих інтеліґентних сил, які надавалибся рівночасно до самостійного ведення робітень і педаґоґічного проводу занятих в робітнях дівчат-термінаторок. — Резолюції ухвалені на зїзді зазначують ті напрямні в яких жіночі кооперативи бажають вести працю в найближчій будуччині. — Ось зміст цих резолюцій:

1) Признаючи вагу кооперації і участи жіноцтва в ній, українські жіночі кооперативи рішають обєднатися для ідейної і матеріяльної співпраці і ведення дальшої орґанізаційної праці на сьому полі.

2) Зїзд взиває жіночі кравецькі кооперативи щоб подбали про заснування промислових курсів для термінаторок і посвячували більше уваги фахово виобразуванню челядниць; взиває всі жіночі орґанізації до поширення опіки над жіночою ремісничою молоддю.

3) Взивається „Труд“ у Львові, щоб подбав про основання спеціяльних курсів для виобразування самостійних фахових управительок робітень.

4) Зїзд взиває загал жіноцтва, а спеціяльно жі-

ОСТАП ГРИЦАЙ.

РІЗДВО ГЕРОЯ

ЛЄҐЕНДА

Смарагдова чаша, в яку по переказам спливала на Голгофті кров із проколеного бедра розпятого Христа, зберігалася — як кажуть — ще довгі віки. А Святою Святих для неї став Ґралевий терем на горі Монсальвату, державній области володарів, що зі своїм лицарством мали бути защитниками Христової чаші.

Оттой то Монсальват став одного разу краєною великого горя.

Цар Амфортас таємним погріхом стягнув на себе гнів могутніх Геніїв, під покровом яких монсальватська область була досі. І з цього почався ряд щораз грізніших негод. Амфортас попав в недугу, яка його не вбивала, але стражданням якої не було кінця. Животворні блиски смарагдової чаші Христа стали притемнюватися і начеб-то погасати, а від цього Святая Святих монсальватського терему і вся його область сповнялися щораз глибше невимовним смутком.

— Це знак злих сил — сказав раз до братів-лицарів віщий дід, славний герой Ґурнеманц. — Вони перемогли царя. У своїй немочі він піддався їм і зрадив лицарство Христової чаші, а тепер гряде кара. Бо всяка зрада це гріх непростимий на віки, а кара за неї — вічна погуба.

— Може й так — відказав на те суворий Треврецент. — Але чому злі сили були досі могутніші, ніж добрі? Чому Амфортас мусів прогрішитися? Це мабуть наше призначіння. Щонебудь ми й не робилиб тепер, заглада йде на нас неминуче. Не думаєш, Ґурнеманце?

Та Віщий глянув на лицаря глибоко і промовив:

— Ні, Треврецентe. Немає для нас иншої заглади, хіба та, що ми її зготуємо собі сами. Ти помиляєшся. Не чувже ти сьогодня слова мудрої Альруни? Трицять важних днів — проголосила вона — жде ще мученого недугою Амфортаса. Трицять мук, трицять трівог і трицять розпук. Та якщо він не злякається наступу злих сил на себе, не розгубиться знову в чорних думах про свій давній гріх і не кине в розпуці думки про визволення, тоді добрі сили будуть знову з ним і з нами. Адже прихильність добрих сил приєднується тільки геройським зусиллям — невже, Треврецентe?

— Але чи тільки царевим геройством? — кинув тут нетерпляче молодий лицар Парзіфаль. Той був наймолодший з усіх. Щойно недавно вирвався він з обіймів своєї молодої матері, Герцельоіди, яка, стративши в лицарськім бою свойого укоханого чоловіка, „героя з незбагненими замислами“, виховувала сина довго на самоті. Виростала вона одинака в густім лісі, в палацу, де не було ні одного шматка якоїсь зброї, щоби не призвичаювати сина до лицарського діла, не збуджувати в ньому туги за геройськими боями. Але коли одного разу Парзіфаль стрінув в лісі Амфортасових лицарів, він покинув матірний палац і ліс і самоту, та втік з ними на Монсальват учитися лицарських штук. І не одної похвали добув уже Парзіфаль зза своєї геройської дужости, хоч молодість його ледви розцвітала, а душа його була дитинячо блага й чиста, ніби надихана співом пташин і подихом тихомирних дерев в тому рідному лісі, де його мати самотою викохувала. І от він тепер в лицарському гурті спитав ще раз:

— Скажи, Ґурнеманце, невже тільки цареве геройство всилі спасти Христовий терем?

А той одвітив журливо:

— Коли Амфортас упаде духом ще раз, тоді мабуть й найбільше геройство кожного з нас не здасться нам нінащо, сину Герцельоіди.

І Парзіфаль замовк, ще самотніший тепер своїми думками, ніж тоді, коли хлопчиною ловив золоте проміння сонця на мохових килимах прастарого ліса.

І умовкли всі.

В околі Ґралевого царства мріла від віків незбагнена тиша. На довгі милі довкруги не почувся тут ніколи голос птаха. На цілі милі довкола не ворушив ніколи ніякий вихор листям безмежного бору на стоках велитенської гори з яснючим ген на самих шпилях срібним теремом Христової чаші. Але досі та глибока тиша в области Монсальвату не вражала смутком ніколи. Вона овівала душі німим за-

ночі кооперативи до пропаґанди і допомоги в орґанізуванню домашнього промислу.

*

Зборами проводила п. Е. Макарушкова голова Надзірної Ради „Труду". Реферували О. Залізнякова, Ст. Монцібовичева та І. Макух-Павликовська. П. Н. Данилович з Жовкви, А. Кордубова з Тернополя, А. Крушельницька з Підгаєць заступали „Труди" зі згаданих місцевостей, М. Дмоховська і М. Борисова „Новий Труд" з Перемишля, К. Куликова „Жіночу Спілку" зі Зборова а О. Кисілевська. „Жіночий Базар" з Коломиї. „Труди" зі Стрия і Дрогобича надіслали звіти, тільки дві кооперативи на всіх існуючих дванацять не відгукнулися цілком на зазив Львівського „Труду", який враз з відпоручницями „Союзу Українок" і „Укр. Народного Мистецтва" займався орґанізацією зїзду. В нарадах брали також участь заслужені наші громадянки М. Білецька, директорка К. Малицька, редакторка Кисілевська та директорка промислових курсів Федорчак.

Треба бажати, щоби ця перша спроба злуки жіночих кооператив дала почин до сильної і тривкої орґанізації загалу укр. жіноцтва на кооперативному полі.

Учасниця.

З ДРОГОБИЧА

Товариство Жіноча Громада в Дрогобичі дала почин в 1925 р. до основання промислової кооперативи „Труд", яка провадить школу крою і шиття та робітню жіночих і діточих одягів та білля. Під теперішню пору школа має вже 40 учениць, переважно сільських дівчат. Всі учениці ходять на доповняючі курси міської промислової школи — однак для паралїжування чужих впливів веде тов. Жіноча Громада курс української мови, історії та ґеоґрафії. „Труд" розвивається гарно, числить вже 77 членів. Черговим завданням кооперативи є відкриття крамниці ґалянтерийних і текстильних товарів та жіночої конфекції.

Ученици „Труду" в Дрогобичі, які в цьому році виволюються. По середині сидять голова Надзірної Ради Дидинська, члени Управи, Дроздовська: Модрицька і Петрикевич Ю., та управ. робітні.

хопленням, як святомирне мовчання великанського самотного собору, як німо розмолена мовчанка перших блакитів сходячого дня, як безконечна задума душі, розмріяної засвітами. А тепер вона діймала серця монсальватських лицарів смутою, грозою і таємною трівогою. І щойно тепер стали долітати до терему зловіщі голоси якихось диких птиць. Знімалися ночами в ґралевім борі бурхливі вітри й ворушили довгозічними велетнями між деревами. Й ніби надсувала звідкилясь якась непроглядна темрявою туча, від якої чорніли сріблисті стіни й вежі монсальватського терему.

— Амфортасе, Амфортасе! — зітхав безсонний юнак, дивлячись на панцир короля, счорнілий в затишках терему, здалека від боєвищ визвольної слави.

Та от одного дня, саме після того, як минуло десять днів від розмови лицаріз Монсальвату, недужий Амфортас велів тайком покликати до себе Парзіфаля, якого з усіх своїх лицаріз любив найбільше, вручив йому свій царський спис і сказав до нього, повний тихого жалю:

— Парзіфале, я почуваю, що моя недуга незабаром убє мене. В мене не буде вже ніколи сили приєднати пропащу ласку добрих ґеніїв і станути на чолі лицарства до боротьби зі злими ворогами. Могучість темних сил така велика, що ми їх у бою не зможемо перемогти ніколи. Я мусівби хіба вести вас усіх на певну смерть, з якою і Монсальватові прийшлаб оконечна погуба. Розумієш, юначе? Але слухай. Злі сили може помилують нас, коли ми не будемо з ними боротися, і вони знати-муть, що я як ваш володар скоряюся їм, і ви скоряєтеся їм зо мною. Тоді вони не срібний, а золотий терем видвигнуть Монсальватові, і приберуть ділмантами смараґдову чашу Христа в нас. Але ми мусимо дати їм якийсь знак. Тому возьми, Парзіфале, мій спис, зломи його тайком на двоє і кинь у сторону заходу із першої з трьох найвищих веж Монсальвату. Це я велю тобі во благо нас усіх, чуєш?

Чую — одвітив з чудним спокоєм Парзіфаль. — Але обяви мені, царю, чого мені при тім вистерігатися, щоб уповні сповнити твою волю? Яж молодий. Я виростав в лісі, в переспівах з пташками, в розмовах з моєю матірю, в пестінню і зі сонцем та зеленню, от і не розбіраюся тому в такому важному ділі гаразд і можу легко поблудити. Невже, Амфортасе?

А ни це знеможений цар прошептав трівожно:

— Правда, сину. Так тям, що не смієш сказати нікому ні слова, бо сердитий Треврецент однявби в тебе зараз мій спис, не давби зломати, а видвигнувби його на вежі від сходу сонця, на знак, що нам захочується боротьби на смерть і життя. Оттого тобі й вистерігатися. А лицарям накажеш, хай ніхто не кидає терему, а готовить зброю ніби до великого походу. Але ми боротись не будемо, ми всю зброю віддамо ворожим силам, коли вони прийдуть помилувати нас. Ідиж і тайком вертай до мене, розповісти мені про діло.

І тут Парзіфаль, пригорнувши спис до груди, пішов. Довго ждав на нього цар. Колиж юнак урешті вернувся, а цар спитав в нього, чи він усе зробив по наказу, Парзіфаль глянув на Амфортаса поглядом, який пригадав цареві незбагнений погляд очей його геройського батька, і сказав:

— Я вчинив во благо Монсальвату, Амфортасе.

А хворий цар, що у своїй гріховній немочі і в слабости духа свойого вірив Парзіфалеві як власному синові, заспокоївся і дожидав ласки ворогіз Монсальвату.

Колиж від того минуло знову десять днів, цар тайком покликав до себе Парзіфаля у друге, підніс йому свойого царського щита і сказав крізь болючу тугу:

— Зловісні птиці кигочуть над Монсальватом, у снах моїх увижається мені, що ясні стіни терему мов чорною киреєю окутуються, і потихають на моїх очах смараґдові сяєва Христової чаші, наче вечірне сонце над сумуючим Єрусалимом. Це знак, що не вірять невмолимі вороги моїому зломаному списові. Так ти возьми ще й мій щит, розбий його впотай на штуки і кинь його в сторону заходу з другої з трьох найвищих веж Монсальвату. О вір мені, аж тоді темні сили помилують нас.

І знову Парзіфаль відійшов мовчки зі щитом Амфортаса, а коли вернувся, подивився на царя поглядом, що пригадав Амфортасові незглибиму таємність лісових затишків, в яких ховався колись Парзіфаль, і сказав;

ПЕРЕВОРОТ

Дорога Олю!

Заповідаю Тобі отсим, що на Різдвяні Свята приїзджаю до Тебе. Бачу Твоє здивування. Перекидаєш листки мойого листа і недовірчиво глядиш на підпис. Так це я, Меля, Твоя давна товаришка, найкраща подруга молодечих літ. Роки цілі ми себе не бачили, роки не чули про себе. Я в місті — Ти там далеко в горах. Признаюсь: воно дуже погано з моєї сторони, що я наче відцуралась Тебе. Знаю про Тебе лишень стільки, скільки прочитала в листі до Лідочки, який вона під наголовком „Инші часи“ видрукувала в „Новій Хаті“. Та це вже також було 2 роки тому назад. Случайно, перекидаючи старі річники прочитала його сьогодня в друге і от у мене тверда постанова зїхати Тобі на голову в часі Різдвяних Свят. Мало цего, я їду до Тебе з точно означеною програмою, а саме не менше не більше, лише хочу зробити у Тебе переворот. Переворот на зовні у Вашій хаті і переворот у Тебе, в душі.

Лещетарка на відпочинку.

Я не лякаюсь, що Твої батьки побачать мене нерадо у себе. Я тямлю, як дуже любила мене Твоя Мати, але що вони скажуть на це як я приїду? Тут саме починається вже переворот. Я Твоїх стареньких дуже ціню і шаную — але сама признаєш, що в них дещо перестарілі погляди, а я приїду до Вас в... штанцях. Правда, що буде переворот? Ти однак ще досі не розумієш, о що ходить і може навіть лякаєшся, що мимо літ, поваги, дітей, я все ще здібна зробити якийсь жарт, як за студентських часів.

А воно таке просте. Я з'їзджаю до Вас на зимові спорти (що правда лише на лещета, бо совгатись на Вашій ріці не дуже можна). Ти певне не подумала ніколи, що і Українки управля-

---

— Я вчинив во благо Монсальвату, Амфортасе!

Альруна-ж бачила, як полки Монсальвату лаштувалися день-у-день до великого бою, і промовила в самоті духа свойого:

— Благословенний будь.

Але незабаром після того, як минуло ще раз десять днів, Амфортас покликав до себе Парзіфаля у третє, поклав перед нього свій володарський меч і рік словами глибокого смутку:

— Друже мій єдиний, слухай останнього замислу мойого! Тепер ти мусиш видвигнути на найвищу вежу Монсальвату ще й отсей меч, зломиш його на чотири кусні й кинеш їх в усі чотири сторони світу на знак, що Монсальват скоряється усім своїм ворогам і жде в покорі їх приходу. Знай іменно, що поки цей меч цілий і в мене, то вороги не вірять закликам моїм і придумують Монсальватові смертельну погубу. Горе йде на нас, молодче! Мої останні сили покидають мене, немов знеможені други, в основах нашого терему дрожить земля, а небо довкола Монсальвату темне, начеб сонце погасло на віки.

Та Парзіфаль без трівоги і з силою дужого лицаря двигнув золотий меч Амфортаса і наче тайком вийшов від царя, щоби зломити його й кинути ворогам на поталу. Але цим разом лицарство вже не раділо, почувши, що молодий юнак хоче в третє чинити проти волі Амфортаса і не ломити зброї, а двигнути її на найвищу вежу і звернути в сторону сходу як німий заклик до бою.

— Ти зберіг спис Монсальвату незломаним, ти не порубав святого щита і завізвав нас усіх до бою, ми всі повірили Альруні й тобі, та проте допомоги не видко від нікого — почав понуро Треврецент. Затеж полчища ворогів вигубили нам уже цілі ряди, заступають собою всі поля і насуваються на нас з усіх сторін. Зломи меч Монсальвату, Парзіфале.

А навіть віщий Ґурнеманц озвався:

— Соромний прогріх немічного царя дужчий, ніж твоє геройство, лицарський сину. За гріхи злочинного провідника доведеться мабуть і нам каратись аж до погуби й загину. Вір мені, і я не знаю вже гаразд, чи добре вчинив ти, не слухаючи царя, і чи не краще булоб тобі хоч тепер учинити по волі Амфортаса,

— Зломи меч Монсальвату, Парзіфале — кликнув тут у друге Треврецент. Але Парзіфаль звернувся до Альруни і спитав:

— Не сьогодня трицятий день, віщунко?

— Трицятий день, сину Ґамурета.

— А твоє пророцтво?

— Не ломи меча, Парзіфале — проказала Альруна врочисто.

І озвалася Альруна у друге:

— Не ломи меча, лицаре.

І повторила Альруна в третє:

— Не ломи меча, Парзіфале.

А Парзіфаль промовив:

— Зроблю по замислу мойому. Колиж я у своїй вірі помилився, то ви всю вину за поклик до бою зложіть на мене і видайте мене ворогам на смерть.

І Парзіфаль відійшов.

Та як щойно він під грохотом ворожих стріл вийшов на третю вежу і видвигнув високо золотий меч, почувся зі сходу голос боєвих сурм, звіщаючий прихід полків добрих Ґеніїв, які тільки ждали на знак золотого меча, щоби рушити в похід на оборону Монсальвату. Мов труби Архангелів гомоніли золотисті сурми перших полків, а під їх гомони захиталися полчища ворогів, прояснилося пів неба, і розкрилися на стоптаних полях цвітки і трави. А далі мов сурми божих леґіонів згомоніли крицеві труби других полків, закутих усеціло в крицю, а під їх гомони прояснилися небеса у друге, двигнулися потоптані збіжжа й дерева, а ворожі ряди кинулися стрімголов в утечу. А далі мов боєвий відгук довгих віків потрясли воздухом труби полків, закутих усеціло в залізо, і розпромінилося тоді все небо, як сяюча чаша Христа, заясніли срібними блесками стіни монсальватського терему, й зазеленів ліс довкола свіжою листвою, як на весні. Альруна-ж, повна животворящого захоплення, провіщала:

— Не полки Архангелів отсе, а людські борці, рівню у свої сили несхитні.

— Не божі леґіони отсе, а людські герої, сміливістю великого почину бодрі.

— Не чудо небес отсе, а подвиг смертної людини, духом мов Господній меч незломної.“

❦ ❦ ❦

ють вже лещетарський спорт? Але так! Я їзджу вже три роки, а в нашім лещетарськім клюбі вже щось 15 членів жіночого роду. І воно зовсім не таке страшне як виглядає. Не маєш поняття, який сніг мягонький, коли запороти в него носом, — на лещетах лучається се дуже часто. В початках годі дійти до порядку з власними ногами, які мають тоді 2 метри десять довжини, не знаєш, де ліва, а де права і здається Тобі ніколи не встанеш на „різні ноги". З часом навчишся цеї штуки, а лещетарі кажуть, що якщо вмієш добре падати і правильно вставати, то Ти збагнула вже головну тайну лещетарського спорту.

Чи Ти можеш собі уявити, яка це приємність з'їхати протягом кількох хвилин з цеї полонини, яку видно з Твойого вікна. Ні, Ти цего не можеш ще знати, але будеш, бо... дальший етап цего перевороту: я привожу дві пари лещет — одна з них призначена для Тебе. Не поможе нічого згіршення Твойого Батька, розпука і страх Твоєї Мами — вислухаємо спокійно усіх нарікань на страшні, божевільні, нові часи і поїдемо в гори. Осмалить нас вітер і зимове сонце, яке дорівнює кожній „кварцівці", буде нам в полудне так тепло, що познимаємо усі нагортки і залишимось в самих блюзках, мов серед літа, а при заході сонця з'їдемо стрілою домів. Одного не знаю, чи приходство Твоїх батьків зможе, при усіх своїх запасах, заспокоїти наші апетити по такій прогульці? На останній лещетарській прогульці минулої зими я сконсумувала на вечерю 12 яєць і літру молока. — Мимо цего побачиш, яка я „дошковата", як каже Твоя Мама.

Я бачу вже, що Ти поволи захоплюєшся цим переворотом, який завзялася зробити і, як правдива жінка, думаєш мимоволі: що я одягну? Лещета привезу, однак про стрій подумай сама. Черевики маєш певно добрі, сильні, неперемакальні. Швець змінить в них каблуки після моїх вказівок, — спортову куртку можеш при своїй „кравецькій" зручности переробити зі старого плаща, а штанці пошукай, чи не залишив яких котрий з Твоїх братів. Форму посилаю Тобі. Долиною треба їх зробити до вязання так, щоби ввійшли добре в черевик. Такі довгі, норвежські є найпрактичніші, до коротких мусиш мати камаші, які звичайно перемакають. Я також маю усе зі старого, хоча все мрію про новий костюм. В найновішому числі одного з великих німецьких журналів бачила я такий модель: штани довгі з неперамакальної чорної ґабардини, білий „пульовер" і малинова куртка з правдивої ірхової шкірки. Одначе в наших обставинах такий стрій мусить залишитися тільки мрією.

Так отже Олю, приготовляйся відповідно до цего перевороту, який викличе мій приїзд, цебто під ту зовнішну революцію, яка має змінити так багато понять та переконань, закорінених в атмосфері Вашої хати.

Про цей другий переворот, який я бажаю викликати у Твоїй душі, що я думаю зробити з Тебе, зрезиґнованої, сільської вчительки, не кажу. Побачиш сама, а якщо в часі Свят не стане на це часу, обіцюю Тобі знову про це написати.

Цілую щиро

МЕЛЯ

Нова жіноча організація на чужині. Дня 11. грудня 1927 р., засновано в Подебрадах аполітичну жіночу організацію „Союз Українок" зі статутом анальоґічних Т-в в краю. На зборах вибрано управу в складі п. п. Статникова — голова, Виноградникова — заступник голови, Петрова — писар, Стахівна — скарбник, Омельчуківна — член Управи, та Ревізійну комісію в складі: п. п. Дучимінська, Жлудківна і Зіброва.

Союз збірається розпочати свою діяльність улаштуванням лекцій, які освітлювалиб питання жіночого руху.

Жінки про які говорять...

Першою з них є Ноблівська лавреатка Грація Деледда. Хто не читав її творів, а хотів би це зробити тепер, не маючи ні часу, ні цих творів, небагато довідається із переданого змісту. Зате для кожного

Артистка Мусієчко в новому фільмі ВУФК „Непереможні".

буде цікаво почути кілька слів про особу італійської письменниці. Це старша невеличка дама, скромненького вигляду. Коли на звістку про призначену їй нагороду, кинулась до її хати юрба журналістів, фотоґрафів і кінових операторів, Деледда прийняла їх як личить інтеліґентний сільській ґаздині. Вона мешкає в Римі у маленькім домику дільниці Номентано. Посередині її городу стоїть потвора великий — Сфінкс. Праворуч грядки городини. Поетка страшенне щаслива, що цього року так гарно зійшла салата. Але з її саду простягається теж препоетичний вид у далечінь. „І смерть любить сади" — каже вона. „Коли старіємось, добре є звикати до думки, що вона може прийти до нас кожної хвилини..."

Деледда зачудувалась, почувши про свою нагороду. Вона не знала, хто поставив її кандидатуру. Італійською мовою почала вона писати аж у 30-ім р. життя, коли її сини почали вчитись в школі цеї мови. До цього часу вона володіла тільки сардинським діялектом. Нелегко було їй стати письменницею. Її селянська родина гляділа на цю професію кривим оком. Як довго вона описувала ще діточі сцени, родина терпіла цю забаву. Але коли прийшли повісти із нічними зустрічами та цілунками, всі її кревняки збунтувались проти неї. Що більше: її повісти були причиною, що вона не могла найти в Сардинії мужа. Вона вийшла замуж аж багато пізніше. Тепер вона тішиться своїми двома дорослими синами та хатою збудованою в 1912 р. „Скажіть від мене — сказала

вона журналістам — що нема нічого кращого, як вести тихе життя у власній хаті".

І не додала: коли можна в ній жити із праці, яку любимо.

*

У Америці „Ліґа жіночих виборців" зорганізувала велику анкету, щоби зібрати якнайбільшу скількість голосів на відповідь: які жінки є в Америці найславніші. Голосували виключно жінки, і то з найдальших закутин, із глухих сіл і осель; мущини в таких випадках часто віддають голос на найгарніших, а не на найбільше заслужених. Ось результат конкурсу: гордощами американського жіноцтва є акторка Ева Лє Галієн, судиця Флоренс Аллєн і декораторка церков Бравнінґ Рабі. Хто вони? Галієн уроджена в Анґлії, вихована у Франції, дебютувала в Льондоні в 15 р. життя. Кілька літ пізніше почала великим успіхом у Ню-Йорку на сцені. Її заслугою є здійснення ідеї, щоби в Ню-Йорку вдержати сцену із чисто-літературною драмою, з вічно-новим репертуаром. До цього часу там ішла звичайно якась мілка, сентиментальна песа сотні, тисячі разів за порядком. Нелегко було найти їй акторів і підприємців, що хотіли би вложити свій труд у мистецтво вільне від бізнесу. Та вона добилась свого і створила мистецький театр своїм талантом та енерґією. Цього року дістала вона 5000 дол. з відзначенням від „Пікчоріел Рівю", що щороку призначає нагороди за виїмкову артистичну працю. Галієн має нині всього 28 літ.

Назву найвизначнішої ділової жінки здобула Флоренс Аллєн, що виконує функцію судді при найвищім суді в Огайо. Аллєн вславилася не від нині. Минулого року вона кандидувала до сенату і виявила виїмковий красномовий талант, знайомість політичних справ і суспільного життя. Її не вибрали жінки тому, що не мала відповідних фондів до необхідної аґітації.

Бравнінґ Рабі — малярка. Вона малює не тільки незвичайні вітражі, але робить чудові зразки на шовкові вироби, килими, тапети, прикраси домів і палат.

ТОВАРИСЬКІ ФОРМИ І ЗВИЧАЇ

Шановні читачки! Коли редакція нашого журналу рішила друкувати правила „доброго тону", це не тому, що підозріває Вас о незнанню правил товариського поведення, а лише тому, щоб Ви були в курсі усіх змін, які під цим оглядом принесла з собою повоєнна доба. Бажаємо, щоби наші громадянки не оставали і в цій ділянці по заду других народів, щоби уміли поучити своїх доньок, а ще більше синів та щоби наше товариське життя не мало пересадних форм, запозичених у наших сусідів.

Добре поведення — це залізний лист, який отвирає усі двері. Добре вихована, тактовна людина має усюди доступ, не дивлячись на це, звідкіля вона родом.

Конвенціональні форми товариського життя не родилися самовільно, вони виростали на протязі століть, відповідали означеним потребам і вимогам співжиття людей та підлягали, відповідно до обставин, ріжним змінам.

Якраз останні роки змінили дуже багато. Не одно, що перед війною було „неможливе" — сьогодня є вже самозрозуміле. Відношення жінки, як рівноправної і рівновартної громадянки, до мущини є тепер далеко свобідніше, як перед війною. Багато понять випередила техніка та модерний спосіб думання, нова життева програма приносить зі собою нові звичаї, нове поведення.

ДЕКІЛЬКА ЗАГАЛЬНИХ УВАГ.

Основним законом доброго поведення є згляд на других. Нігде на світі не називають добре вихованими тих, які пястуками роблять собі місце в переповненій салі, залізниці, або театральній ґардеробі.

* * *

Добре поведення має бути невимушене, природне, не може стісняти людини так, як за тісний ковнірець, або тісні черевики.

Нічо не робить так поганого і смішного вражіння як пересада в чемності. (Пересада в товариських формах це характеристична риса наших сусідів. *„Padam do nóżek", „całuję rączki", „sługa najniższy"*, безчисленні уклони, висміваються у цілому світі.

* * *

Нема ще великого нещастя, якщо деколи зробимо малий промах в товариських формах. Хто ці форми добре знає, може собі дозволити перейти часом над деякими з них до денного порядку. Хто однак аж пересадним перепрошуванням звертає увагу на свій блуд, погіршає своє положення в десятеро.

* * *

Добре поведення у молодих людей пізнати по їх відношенні до старших.

Чемність і респект тільки для своїх настоятелів в уряді, бюрі і т. д. не числиться. Це еґоізм в найснішій формі. Головне тут — це поведення супроти старших в приватному житті.

* * *

Тактовна жінка одягається все відповідно до часу і окруження. Вона ніколи не викликує невдоволення своїм зовнішним виглядом. Вона не є ані занедбана, ані надто вичепурена.

В ГОСТИНІ.

З приводу запрошення в гостину можемо дуже тішитися або бути невдоволені, а то й нещасливі. Одно певне: за нього треба подякувати та дати господарям відповідь, чи прийдемо. Відповідь треба дати на протязі 48 годин від одержання запрошення.

Запрошення можуть бути устні або письменні, телефонічні, або друковані — все залежить від обставин. Не треба думати, що коли хтось бажає погостити у себе своїх знайомих, мусить з цього приводу видати великий обід або вечеру. За виїмком першого снідання, не має сьогодня їди, на яку не можнаб запросити гостей. В означеній годині треба явитись точно; спізнятися до приватного дому не належить сьогодня до доброго тону.

Завданням господарів є розмістити гостей так, щоби вони були вдоволені, та гарно себе почували. Тому, при більшій кількости запрошених треба заздалегідь подумати про це, де кого при столі посадити. Що до порядку сидження, то сьогодня нема вже „першого місця" ані „сірого кінця". Господиня і господар сідають по середині стола, місця праворуч і ліворуч них є найбільше почесні. Загалом модерний спосіб життя не признає жадних спеціяльних правил. Господарі мають лише тямити, щоби гості добре бавилися.

ПРИ СТОЛІ.

Мущина має обовязок дбати при столі про свою сусідку. Він подає їжу, доливає напитки та провадить розмову так, щоби вона не нудилась і була вдоволена.

(Докінчення на стор. 20.

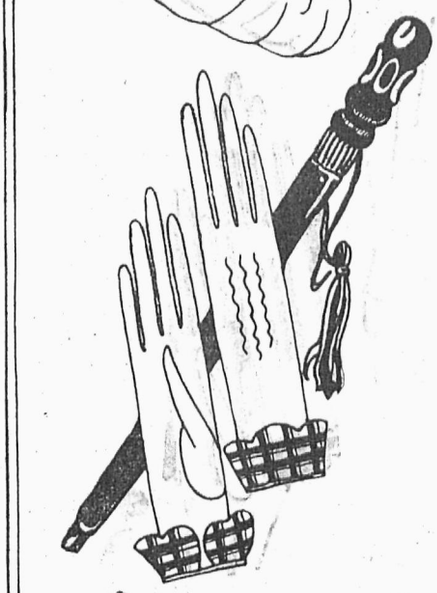

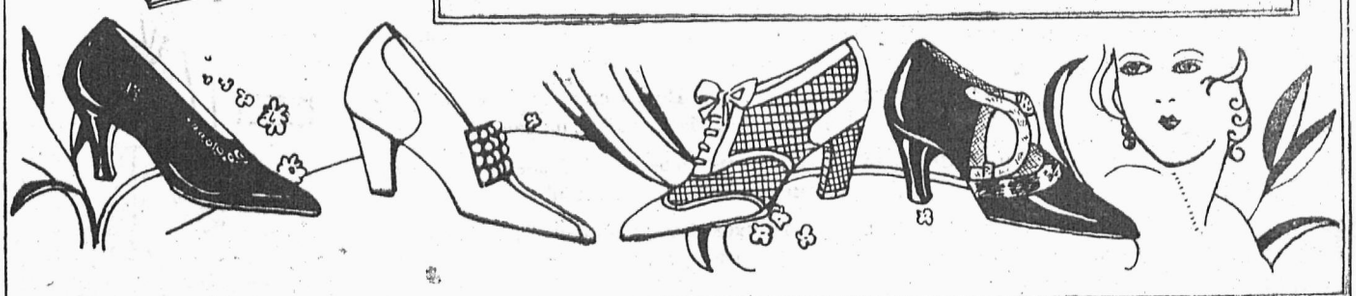
У викінченні цілости модної жіночої сильвети грають велику ролю всякі дрібні прикраси. Першою, обовязковою прикрасою є квітка, припнена на рамені при візитовій або балевій сукні, плащі й футрі. Може бути навіть ціла китиця квітів гарно уложена, а як матеріял на квіти вживається відповідно до строю — оксаміт, сукно, фуляр або тюль.

Другою прикрасою є камені. Камені о скільки можливо шляхотні, в ковтках, нашийниках і широких нараменниках. Нараменників мусить бути по кілька на одній руці, навіть в день на рукаві сукні. А вже вечір! Вечір навіть і десять не буде за багато. Один попри другий лежать рядком нараменники на руці, так як при забаві обручики за дитячих літ. Так само — тільки, що не так легко й дешево можна їх дістати.

Торбинки мають тепер нову мягшу форму. Спряжки і замочки при них з різаного чеського скла. Ручки парасолів, а також маншети при рукавичках відповідно до смаку властительки можуть бути більше або менше стройні.

Ніколи мабуть не було тільки рїжнородности в красках шкіри черевиків як тепер. Нові роди шкір уживаних до взуття дають спромогу примінити всі відтіни модних красок. До кожної тоалєти чи костюму можна тепер дібрати відповідні краскою пантофельки чи півчеревики. На вечір модні дальше брокатові, а попри них шовкові з нашитими лелітками і кораликами. Все однак черевик повинен відповідати цілости вбрання.

Маґазин капелюхів О. БЕРЕЖНИЦЬКА Львів, вул. Пекарська 47.

Поручає на кожний сезон гарні й елєгантні капелюхи по приступних цінах.

Візитові сукні

ч. 1. Сукня в зеленої Crepe de Chine. Спідничка укладана у дрібні фалди.

ч. 2. Сукня в вишиваного суконця, оригінальна через подвійний пасок. Спідничка укладана в широкі контрафалди.

ч. 3. Суконка для дівчинки в гладкого суконця, вишивана при шиї і долом.

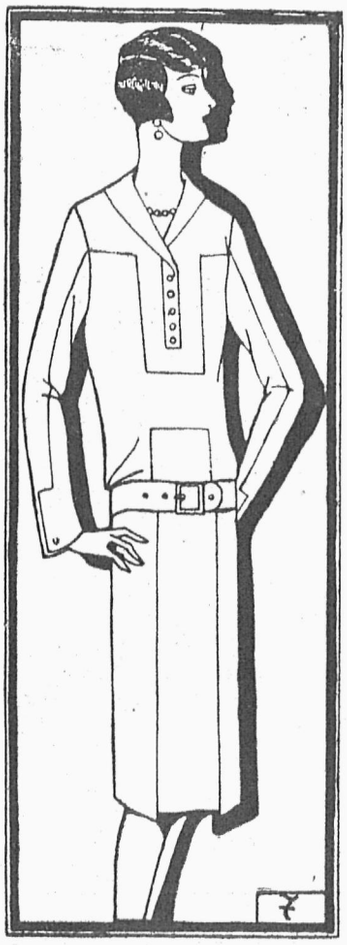
ч. 4. Суконка для дівчинки. Перед спіднички морщений, ковнірець і перед блюзочки вишивані.

ч. 5. Візитова сукня в пастелево-синьої Crepe-Satin, перед спіднички сильно морщений.

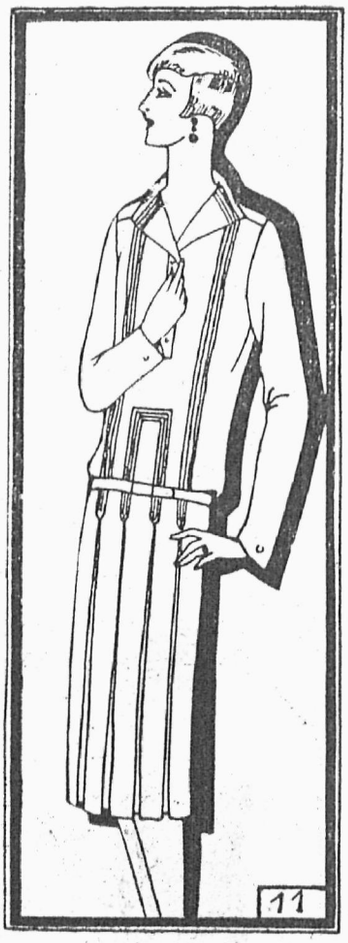
ч. 6. Сукня в чорного оксаміту прибрана білим передом і пасом.

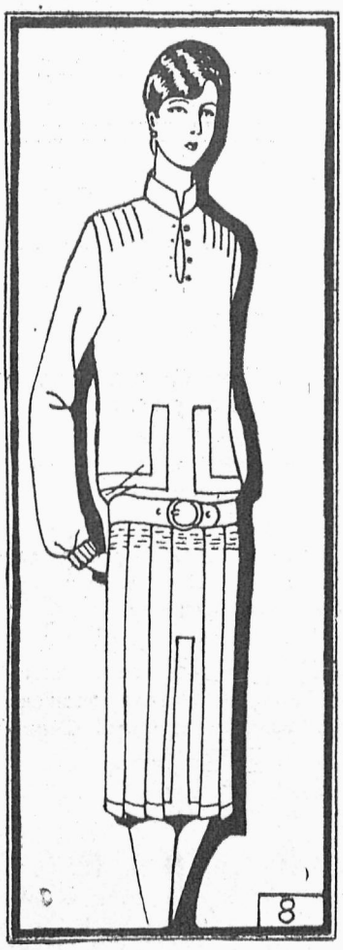
КУПУЙТЕ З ПЕРШОГО ДЖЕРЕЛА! ПАНЧОХИ, СКАРПИТКИ, РУКАВИЦІ
ТА ВСЯКІ ТРИКОТАРСЬКІ ВИРОБИ ПРОДАЄ НАЙДЕШЕВШЕ
СПЕЦІЯЛЬНИЙ МАҐАЗИН ТРИКОТАРСЬКИХ ВИРОБІВ.
ОЛЬКА
ЛЬВІВ
РИНОК 35.
(біля Народн. Торговлі).

Спортові сукні

ч. 7. Спортова суконка з ясного суконця прибрана оригінальним стебном,

ч. 8. Сукня з Kasha краски beige. Пліса на станику маркує болєро, спідничка укладана в застебновані горою фалди.

ч. 9. Сукня з пастелево-синьої мягкої вовни. Спідничка фалдована.

ч. 10. Сукня з Kasha прибрана стебном. Станик з ґескою, спідничка фалдована.

ч. 11. Джемперова сукня з вишневої вовни, прибрана плісами.

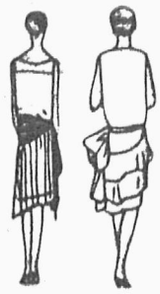
ч. 12. Спортова суконка з попелястої вовни, прибрана плісами і впущеними контрафалдами.

До кожного моделю готовий крій.

ПЕРШОРЯДНА ФІРМА
СТАХЕВИЧ і АБРИСОВСЬКИЙ
ЛЬВІВ, РИНОК 32.
Поручає у найбільшому виборі
Шовки, Оксаміти, Хустки, Полотна.

МАТЕРІЇ НА СУКНІ ТА ЖІНОЧІ ПЛАЩІ
СУКНА на МУЖЕСЬКІ ОДЯГИ й ПЛАЩІ
Ціни дуже умірковані.

Вечірні сукні

ч. 13. Тоалєта з чорної Crepe Georgette з аплікацією з коронки. Спід з лискучого шовку, спряжки з різаного чеського каміння.

ч. 14. Ефектовна тоалєта з модної брокатової матерії перетиканої золотими і пастелевими нитками.

ч. 15. Пів-стилева з пастилево-синього Velour-Schiffon-у, прибрана Georgett-ою, в двох відтінях сукні.

ч. 16. Гладка тоалєта з золотистого брокату.

ч. 17. Скромна сукня з ясно-зеленої Crepe Georgett-и, пасок з мягкого оксаміту.

ч. 18. Молодеча тоалєта з білого Crepe Satin. Спідничка уложена в скісні волянти закінчені бічним вязанням.

До кожного моделю готовий крій.

ФІРМА **РОМАН ЗУБИК** ЛЬВІВ
ВУЛ. ГАЛИЦЬКА Ч. 16.
продає найдешевше МОДНІ МАТЕРІЯЛИ ВОВНЯНІ, ШОВКОВІ й ИНШІ — ПОЛОТНА, ЕТАМІНИ, ЗЕФІРИ.

Вечірні сукні

ч. 19. Тоалєта з рожевої Crepe Georgett-и прибрана гаптом з рожевих кораликів.

ч. 20. Тоалєта з чорної Crepe Georgett-и нашивана срібними кораликами. Оригінальна болєровою формою станика.

ч. 21. Тоалєта з темно-вишневого Velour Schiffon-у прибрана бічним зіпняттям.

ч 22. Тоалєта з дуже модної матерії комбінованої Crepe Georgett-и і оксаміту. Спідничка укладана в скісні волянти.

ч. 23. Скромна сукня з темно-кавової Crepe Georgett-и прибрана поясом зшляхотного каміння. Спідничка укладана в дзвонові волянти.

ч. 24. Сукня з голубого Crepe Satin з бічним жаботом від рамені до долу спіднички.

До кожного моделю готовий крій.

ФУТРА

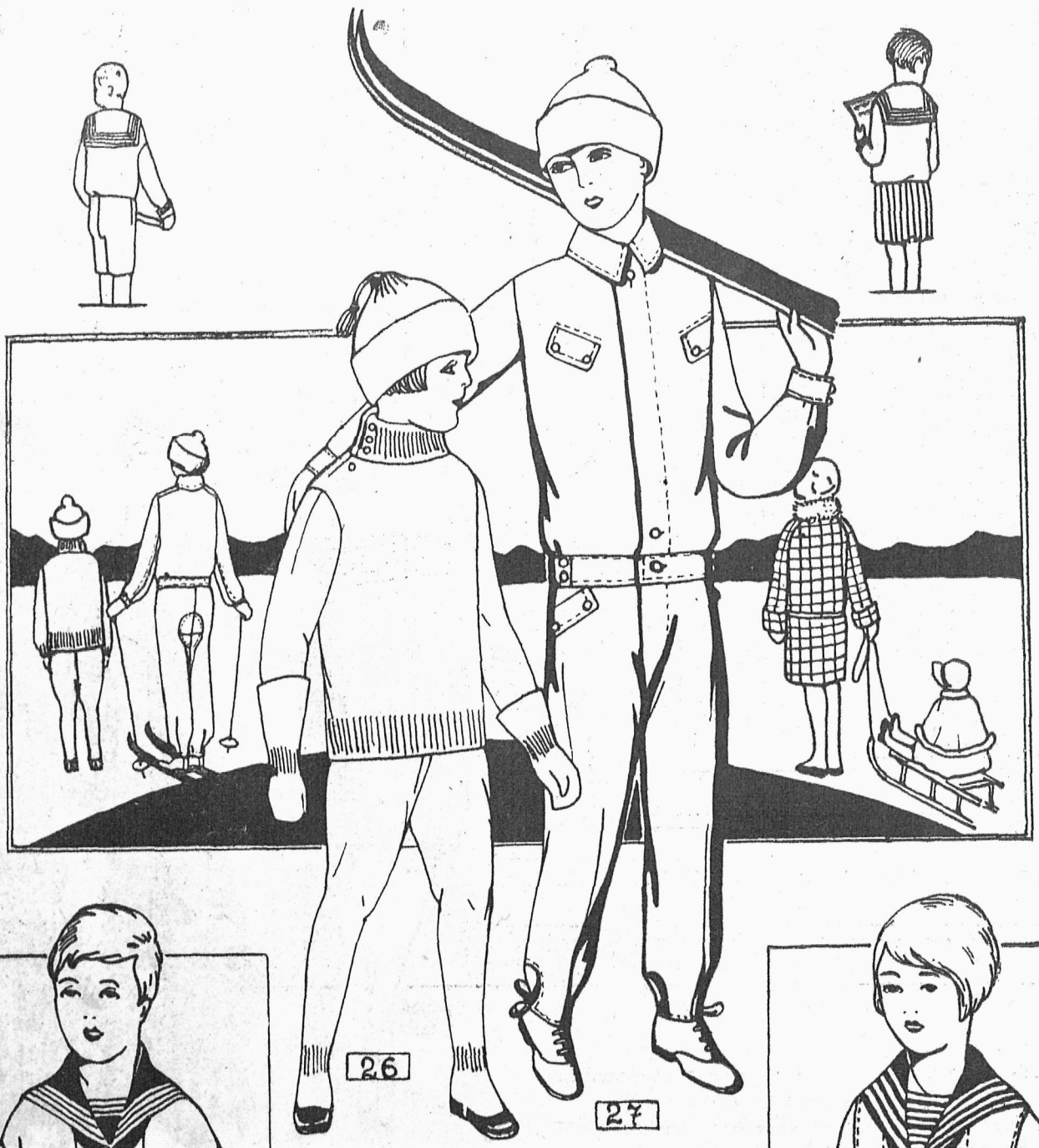
ЖІНОЧІ, МУЖЕСЬКІ І ДИТЯЧІ — після найновіших заграничних моделів по надзвичайно приступних цінах та на догідних умовах в сплаті

ПОРУЧАЄ ФІРМА

АНДРІЙ КУЗЬМІНЬСКІ Львів, Марійська площа ч. 9.

(НА РОЗІ ВУЛ. РУТОВСЬКОГО) ТЕЛЄФОН Ч. 42-53.

Діточі убрання

ч. 25. Маринарське вбрання для хлопчика з ґранатового шевйоту.

ч. 26. Спортове убранко для хлопчика з сірої волічки.

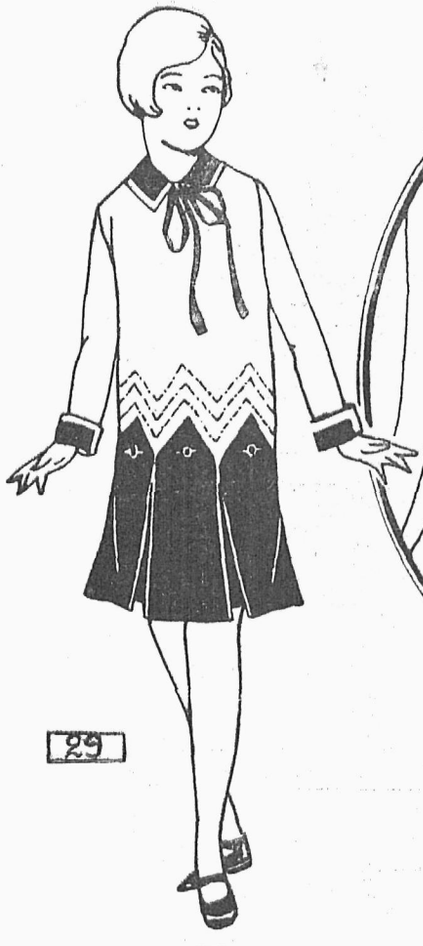
ч. 27. Спортове убрання на лещета з грубого корту.

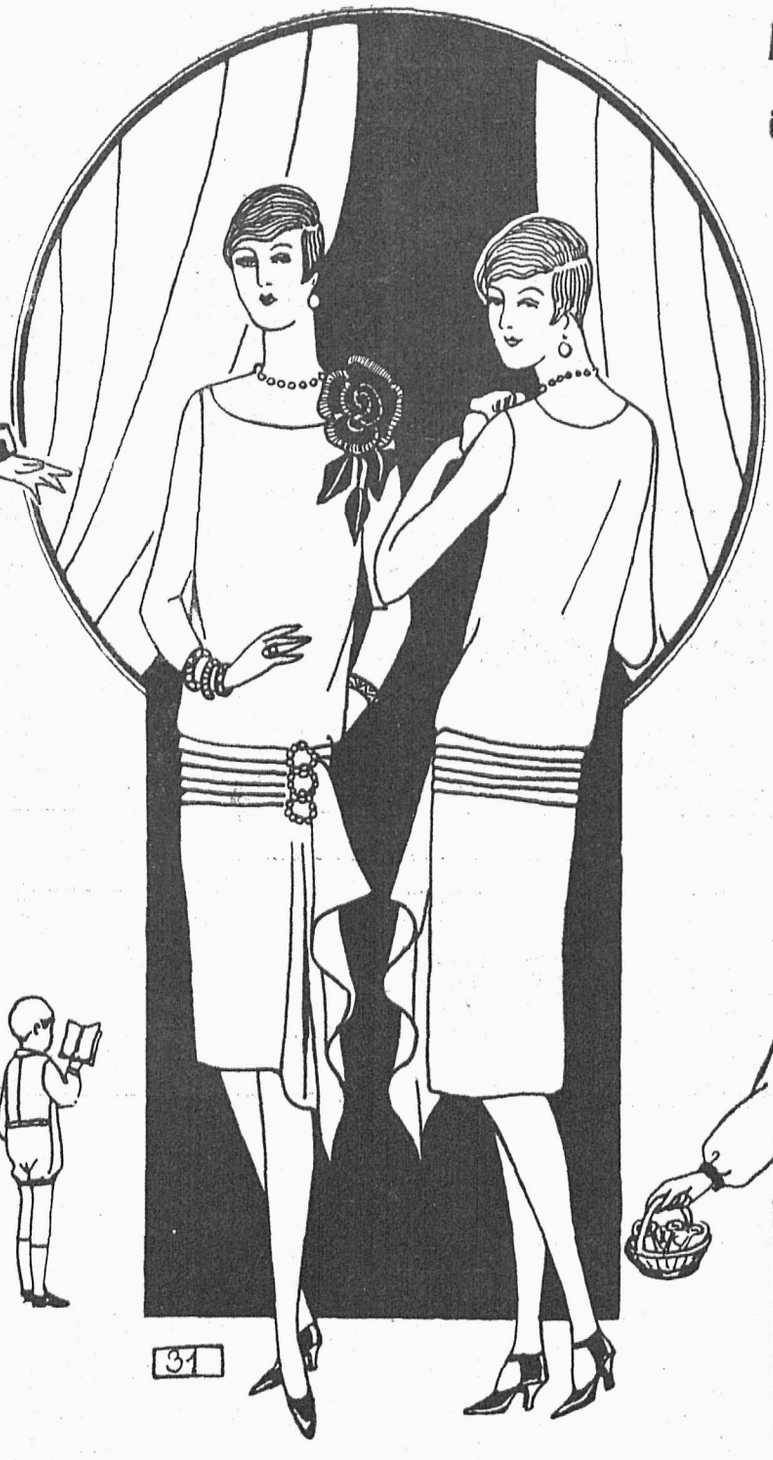
ч. 28. Маринарська суконка для дівчинки з ґранатового шевйоту.

До кожного моделю готовий крій.

Моделі до аркуша кроїв

ч. 29. Суконка для дівчинки від 11—13 літ.

Крій складається з 6 частей.

B Перед станика (половина)	B_3 ковнірець
B_1 Плечі „ „	B_4 рукав
B_2 Спідничка	B_5 маншет

Надається до перероблення з двох старих. Зшити плечі станичка з передом на раменах і боках. Розтяття підшити, відтак пришити ковнірець.

Долом станичок вистебнувати в зиґзаки. Спідничка запрасована кругом в фалди.

ч. 30. Тепле убранко до забави для хлопчика.

Г половина переду	$Г_3$ вад до штанців (полов.)
$Г_1$ доповняюча частина	$Г_4$ рукав
$Г_2$ плечі (половина)	$Г_5$ ковнірець.

Перед розтинаємо до знаків .. і вшиваємо доповняючу частину. Пришиваємо плечі швом на раменах і боках та викінчуємо станичок до запинання на ґузвики. — Зад штанців пришиваємо від знаку .. до переду. Горою морщимо їх і закінчуємо листівкою до припинання до ґузвиків. — Долом затягаємо ґумку.

ч. 31. Суконка в Crepe Satin складається в 4 частей.

A перед блюзки (полов.) A_1 плечі блюзки (полов.)
A_2 і A_3 поменшений крій спіднички
Матеріялу широкого на 100 cm треба 2·90 m.

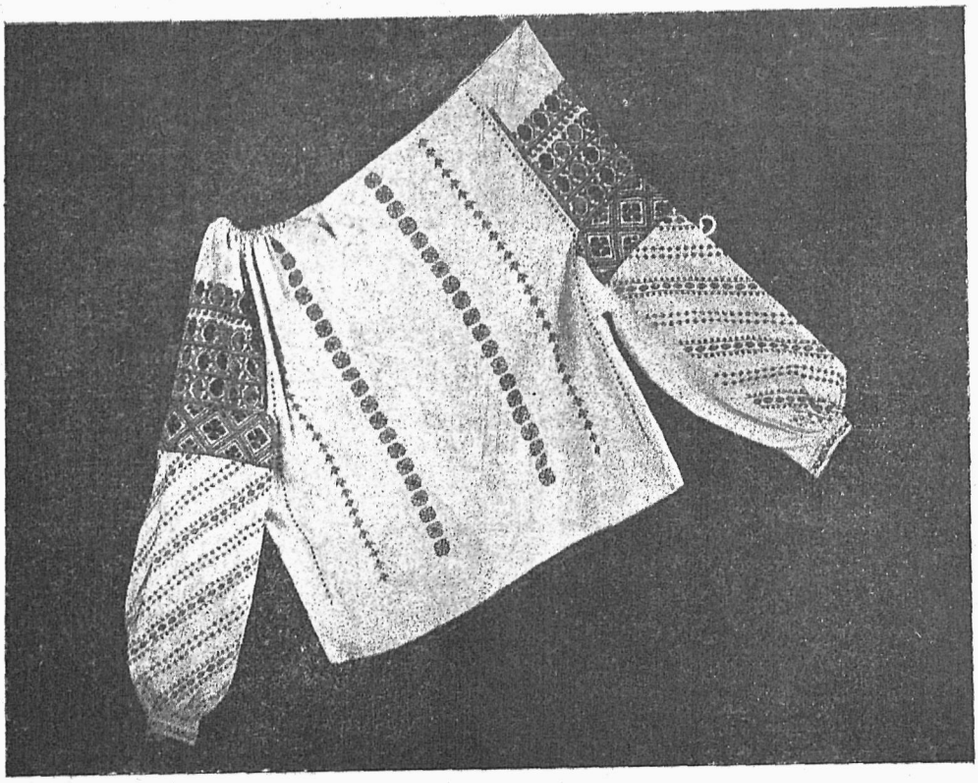
Станичок: зішити рамена і боки. Викрій шиї аж до вьвівдки на переді стягнути легко краєм на нитку, відтак обшити подвійною скісно краяною матерією. Так само обшивається край викрою рукава, як також спіднички долиною і краєм. В горі робиться на спідничці кілька поперечних закладок широких на 1 ½ cm. Крій спіднички заходять один на другий, а правий спадає вільно з боку. В горі приходить спряжка з лискучим камінням. —

ч. 32. Теплий шляфрок складається з 5 частей.

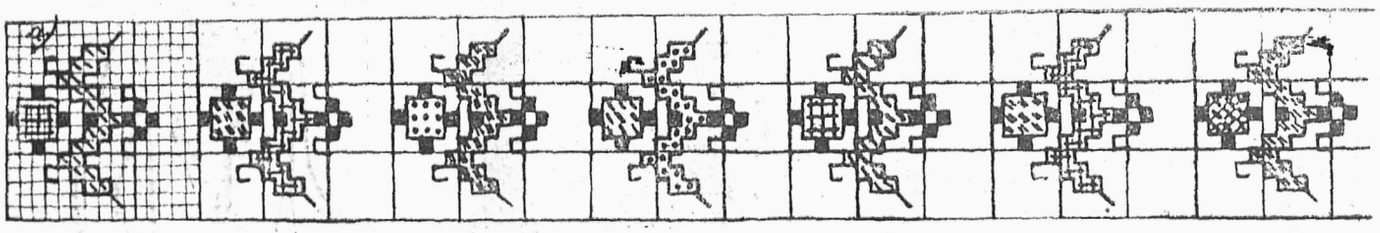
Б перед (половина)	$Б_3$ рукав
$Б_1$ плечі „	$Б_4$ маншет $Б_5$ ковнір

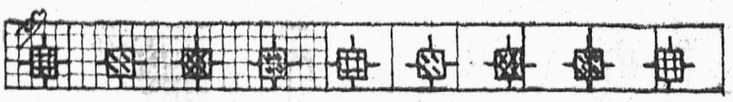
Матеріялу широкого на 130 cm треба 2·25 m, 60 cm матеріялу до прибрання. Плечі і перед вшиваємо разом швом на раменах, пришиваємо рукави, відтак вшиваємо рукави і боки. Рукав морщимо долом і вшиваємо в маншет. Пасок довгий 2·40 m і ковнір з подвійної відмінної матерії.

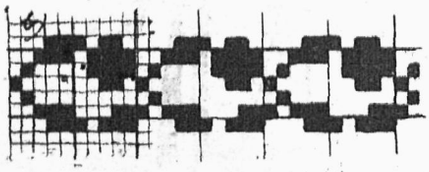
НАРОДНА СОРОЧКА З БУКОВИНСЬКИМИ ВИШИВКАМИ

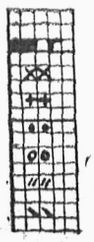

Власність п. Клягої Бобикевич.

чорна
червона
вишнева
амарантова
жовта
зелена
лілова

Характеристичний крій сорочки, — без ковніра, до зморщення довкола шиї.

Опис крою. Перід і плечі складаються з двох рівних частей, широких на 55 cm, довгих на 60 cm; на середині переду в горі малий розкрій (на 6 cm), обметений білими нитками. Уставка на раменах з виміром 25 cm від шиї до нахи, широка також на 25 cm. На ній уміщена вишивка з ростинним орнаментом. Рукав довгий і широкий на 45 cm, пришитий під горішну уставку гладко, без морщення. На рукаві уміщена друга вишивка уставки, з геометричним орнаментом, яка в своїй ширині вистає поза горішну вишивку по 3 cm з кожного боку. Під нею розміщені скісні мотиви, вздовж цілого рукава, по верху; спід рукава на ширині 16 cm є вільний від вишивки; дуда (мантет) широкий на 2 cm, і до неї вшитий, приморщений рукав. Під пахою є вставлений клинчик виміру 5/5 cm, і малий бочок широкий на 6 ½ cm, довгий на 26 cm. Клинчик двома боками опирається о рукав, двома иншими входить в середину бочка, тому треба бочок з гори по середині надтяти на 5 cm.

Сорочка вздовж уставки й бочків зішита циркою (межежкою).

В цей спосіб скроєна й вишита сорочка, має цю добру прикмету, що рукави не крутяться, і ціла уставка рівно розложена на рамені, гарно виступає в своєю вишивкою.

Спосіб вишивання Вишивки виконані частинно *хрестиками* частинно шиттям на *на-просту* (назва з Гуцульщини, на Великій Україні кажуть *гладдю*) то значить плоским гаптом, вичисленим на нитки; врешті частинно *переміточним* стібном (по німецьки *Hohlbein-a)* і *косицями.*

Ефект цих вишивок полягає в живости й ріжнородности красок та мотивів, врешті в дрібнім виконанню стібів.

Опис вишивок. Перша уставка з ростинним мотивом виконана хрестиками, містить на ширині 25 cm вісім рож в кожному ряді. Вони міняються красками; зелена, вишнева, гемнофіолетна, ясно-червона, на жовтій гілці, усе обведене чорним, і розміщене рядами в рамцях срібних та золотих з чорним. Рямці виконані шиттям на-просту (срібне й золоте), й косицями (чорне).

Друга уставка з орнаментом геометричним (виконана шиттям на-просту і переміточним, містить на ширині 30 cm 5 звізд. Вся виконана ярко-червоною краскою, лиш на кінцях і в середині звізди малі мушки в красках вишневій темнофіолетній і зеленій, на переміну. Обрамування вишивки з двох поперечних сторін і одної поздовжної, краскою вишневою і темнофіолетною, косицями в два ряди. З четвертої горішної сторони вишивка не має обрамування; вона притикає до рамців горішної уставки, і в цім місци приходить якраз шев рукава й уставки, критий під рамкою горішної уставки.

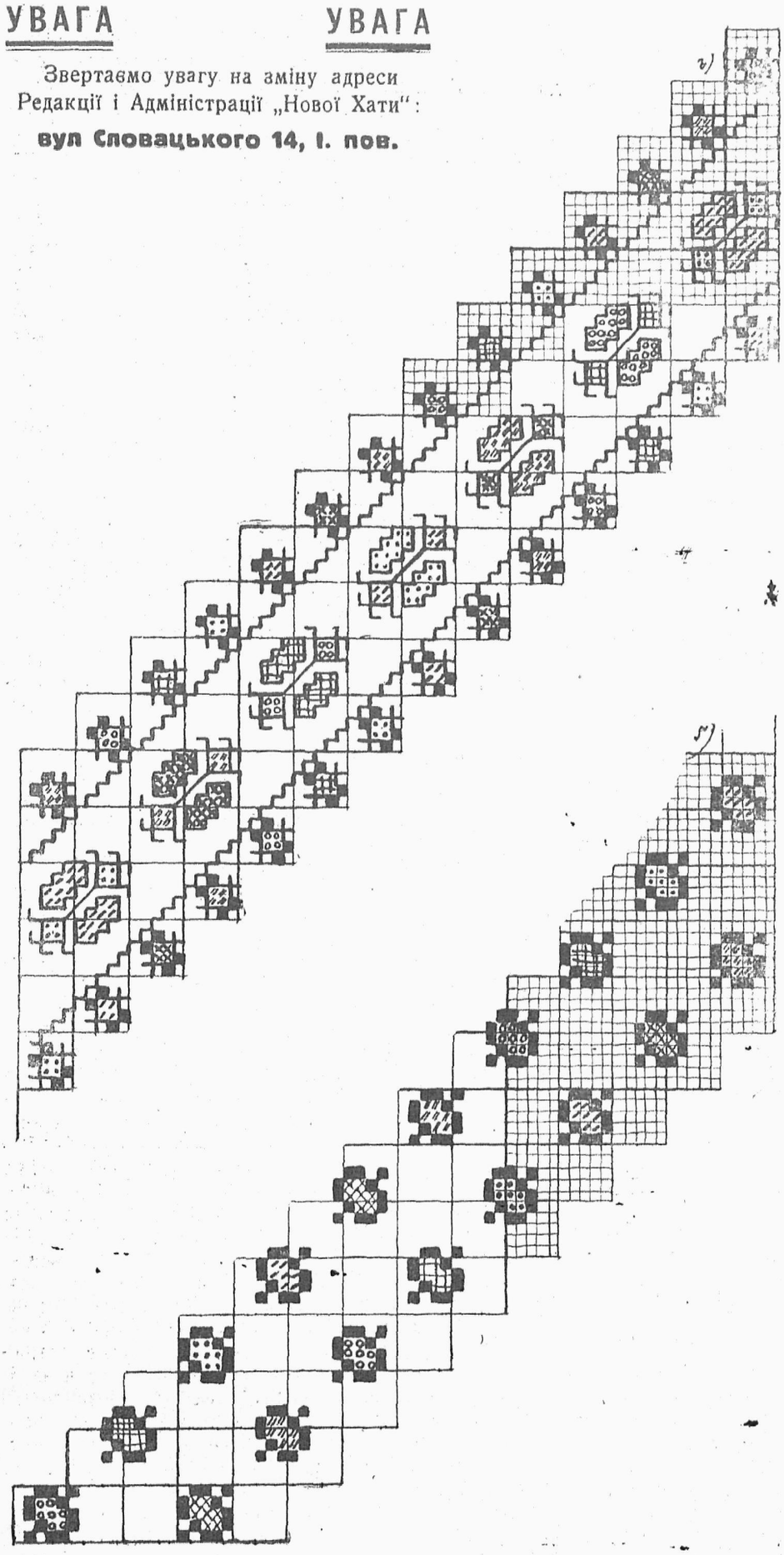
Дрібні мотиви на переді сорочки (а, б, д) скісні на рукавах (г, ґ) врешті на дудах (в), подаємо в Н. Х. з зазначенням красок і поданням чисел ниток DMC.

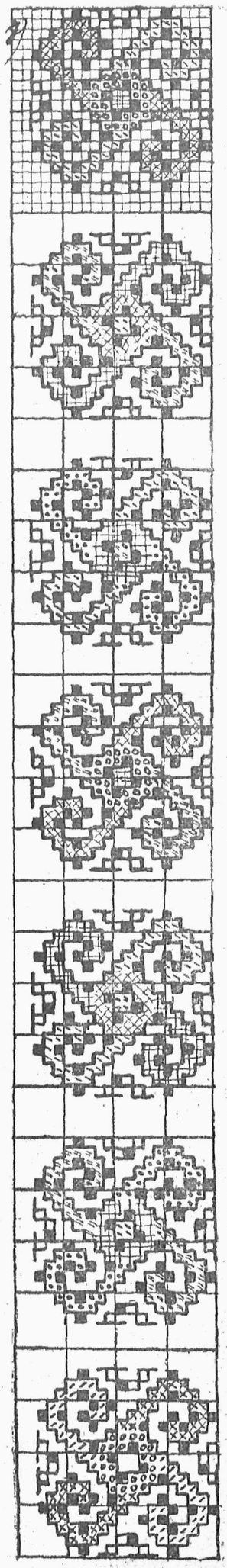
Взори на уставки, і крій на сорочку можна замовляти окремо.

С.

УВАГА **УВАГА**

Звертаємо увагу на зміну адреси
Редакції і Адміністрації „Нової Хати“:
вул Словацького 14, І. пов.

ПОВІДОМЛЯЄМО що в новому льокалі „Нової Хати“
вул. Словацького ч. 14, І. пов.
можна буде набувати й замовляти ручні роботи.

KATHERINE MANSFIELD.

ЇЇ ПЕРШИЙ БАЛЬ

Коли саме той баль почався, на це питання важко булоб Лілі відповісти. Можливе, що першим справжнім її партнером була повозка. Що тою повозкою вона ділилася з сестрами Шеріден та їх братом, це нічого не значило. Вона сиділа похилена взад у куточку повозки, а бильце, що на нього спиралася її рука, видалось їй схожим на рукав одежі незнаного, молодого чоловіка; вони мчалися ген в даль мимо розтанцьованих ліхтарень, домів, плотів та дерев.

„Так ти справді досі ще ніколи не була на балі, Лілю? Алеж дитинко, цеж просто неймовірно“ кричали сестри Шеріден.

„До нашого найближчого сусіда було 15 миль“ відказала Ліля лагідно, з ґрацією відчиняючи й замикаючи своє віяльце.

Ах, Боже, якже це важко бути байдужою як инші! Вона силкувалася не сміятися надто; силкувилася не трівожитися. Так щож, коли кожніська річ була для неї така нова та зворушлива... Меґіні туберози, Джозиний довгий, бурштиновий нашийник, Ляврина темна головка, що визирала з білої кожушанки мов квітка зі снігу. Цього всього вона ніколи не забуде. Аджеж її аж у серці закололо, коли вздріла, як небіж Льорі кинув геть шматки бібулки, що їх витяг із замків своїх новеньких рукавичок. Вона радо булаб їх сховала собі як дарунок, на спомин. Льорі похилився наперед та поклав руку на Ляврині коліна.

„Глядиж, моя кохана“ — сказав він. „Третій та четвертий, як звичайно — зрозуміла?“

„Ах, якаж це чудова річ мати братчика! У своїому зворушенні Ліля чула, що коли-б був на те час, колиб це не було неможливе, вона не змоглаб була здержатися, щоб не заплакати над тим, що вона одним одна дитина у своїх батьків та ніколи ніякий братчик не сказав їй хочби слівце „зрозуміла?“: ні яканебудь сестричка не скаже їй ніколи, як от саме в оцій хвилині сказала Меґ до Джоз: „Я ніколи не бачила, щоб твоє волосся коли так гарно вкладалося, як цього вечора“.

Та, розуміється, на це тепер не було часу. Вони вже були близько балевої салі; перед ними й за ними стояли ряди повозок. Дорога вся сяяла: по обох її боках мигтіли світла ліхтарень, а на хіднику веселі пари здавалось так і плили в повітрі; мали сатинові черевички здоганяли одні других як пташата.

„Держись мене, Лілю, а то згубишся“ — сказала Лявра.

„Ходімо дівчата; робім наступ“ сказав Льорі.

Ліля чіпилася двома пальцями Ляврииого рожевого, оксамітового плаща; вони неслись наче самохіть повз велику, золоту ліхтарню, довгим коридором, звідкіль убогали їх у кімнатку призначену для пань. Тут було так глітно, що ледви було де поздіймати одяги. Гамір глушив вуха. Дві лави по обох боках стіни були високо навантажені одягами. Дві старі жінки в білих хвартушках бігали сюди й назад, вимахуючи руками повними щораз нових одягів. Кожний пхався вперед, щоб дістатися до тоалетового столика й до дзеркала, що висіло у самому кутку кімнатки.

Чорняві й біляві дівчата причісували волосся, привязували наново стрічки, застромлюючи хустинки під пояс, вигладжуючи мармурово-білі рукавички. А що вони всі сміялися, то Лілі здавалося, що вони всі гарні.

„Чи не має хто шпильок-невидимок?“ скрикнув якийсь голос.

„Що за диво! Ніде дістати хочби тобі одну шпильку-невидимку!“

„Напудруй мені плечі, будь ласка“, кричала знову инша.

„Мені доконче треба голки та нитки. Мені порвалися просто цілі метри збірок“, жалувалася третя.

А потім зараз: „Подайте їх далі, сюди нам!“ Соломяний кошелик з програмами перескакував з рук до рук. Гарненькі, малі, рожево-срібні програми, з рожевими олівцями та пухкими кутасиками. У Лілі тряслися руки, коли вона брала одну з кошелика. Їй так хотілося запитати когонебудь: „Чи я теж маю взяти собі одну?“, та вона мала лише стільки часу, щоб прочитати: „Вальс 3. Двоє, Двоє в лодці. Полька 4. Так, щоб пір'я летіло“, коли оце Меґ скрикнула: „Готова, Лілю?“ і вони вже промощували собі дорогу крізь глоту у коридорі, до великих, половинчастих дверей балевої салі.

Танці ще не почалися, та капеля перестала вже строїти струменти; гомін стояв такий, що здавалося, коли музика стане грати, то й ніхто її не почує. Тулячись тісно до Меґ та зазираючи понад її плече, Ліля чула, що навіть миготливі, різнобарвні прапорчики, позастромлювані в стелю гуторять між собою. Вона зовсім забула про свою несміливість; забула, як серед вбирання вона сіла була на ліжку з черевиком на одній нозі і другим ще невзутим та прохала маму зателефонувати небогам, що вона таки не піде. І приплив туги за тим, щоб сидіти на веранді їх покинутого хутору та прислухатися, як у місячному сяєві пугукають совинята, змінився у приплив радости такої солодкої, що важко було не поділитися нею з кимнебудь. Вона стиснула своє віяло та задивившись у блискучу золотом долівку, в азалії, ліхтарні, естраду, з червоним килимом, золоченими кріслами та музикою у куті, думала без упину: „Як розкішно! Просто наче в небі!“

Усі дівчата стояли гуртком по одному боці дверей, чоловіки по другому, а опікунки в темних одягах, всміхалися доволі глуповато та йшли малими, уважними кроками по блискучій підлозі в напрямку до підвищення.

„Це моя мала небога з провінції, Ліля. Будь доброю для неї. Найди їй партнерів; вона під моїм крилом сьогодні“, казала Меґ, підходячи до кожної з дівчат.

Чужі обличчя всміхалися до Лілі — солодким, невизначеним усміхом. Чужі голоси відповідали: „Розуміється, моє серденько!“ Та Ліля відчувала, що неправді вони її зовсім не бачуть. Вониж споглядали в напрямі до хлопців: Чомуж не зачинають вже раз? Чого ще ждуть? Тут вони стоять вигладжуючи рукавички, доторкаючися свого блискучого волосся та всміхаючись між собою. Аж тут, зовсім несподівано, начеб вони рішилися нараз, що так їм і треба, почали вони наближатися, ховзаючись по паркеті. Серед дівчат настав радісний трепет. Статний, ясноволосий хлопець прилетів до Меґ, вхопив її програму та нашкрябав щось; Меґ пропустила його до Лілі. „Чи можу мати цю приємність?“ Він нахилився та всміхнувся. А тут вже й пустився до неї другий, — чорнявий з моноклем, потім небіж Льорі зі своїм приятелем і Лявра з малим, веснянкуватим хлопакою з перекривленою краваткою. Потім, зовсім уже старий чоловік — товстий, з великою лисиною — взяв її програму та пробурмотів: „Позвольте, позвольте!“ Він довго порівнував свою, чорну від прізвищ, програму з її програмою. Це його так журило, здавалось Лілі, що вона аж завстидалася. „Ох, прошу не турбуватися“, промовила вона палко. Та замість відповісти, товстюх написав щось та глипнув знову на неї. „Чи знайоме мені звідкіль це ясне личко?“ він лагідно сказав. „Чи може з минулого року?“ В ційже хвилині почала грати музика; товстюх зник. Його відштовхнула хвиля музики, що надплила поблискучій долівці, розбиваючи гуртки в пари, розтрісаючи їх, та розвиваючи наче пряжу....

Ліля навчилася танцювати в інституті. Кожної суботи пополудні інститутки поспішали до малої, бляхою критої авлі, де міс Ікльз (з Лондону) вела свої вибрані кляси. Та якаж велика різниця поміж цею запорошеною салею зі стінами оббитими каліковими взорами, бідною, заляканою жінкою в темному, окса-

мітному капелюшку з крілячими вухами, що товкла по холодних клявішах, міс Ікльз, що била дівчат по ногах своєю, довгою, білою паличкою — й тим, що тут Ліля бачила. Вона була певна того, що колиб її партнер не появився і вона малаб слухати цеї чудової музики та дивитися, як инші ховзаються, пливуть по золотій долівці, вона певне вмерлаб, або хоч зомлілаб, або піднялаб руки та злинулаб у гору крізь одно з цих темних вікон, звідкіль видно було зірки на небі.

„Цеж наша черга, мені здається". — Хтось вклонився, всміхнувся та подав їй руку; значить їй усе таки не судилося вмерти. Чиясь рука прилягла до її пояса і вона полинула геть, як квітка кинена на воду.

„Нічого собі підлога, правда?" заговорив хтось протяглим голосом біля її вуха.

„Вибачте". Слабий голос звучав здивовано. Ліля ще раз повторила своє „Вибачте". Настала маленька лавза, заки голос загомонів у відповідь: „Авжеж, нічого", і знову її понесло довкруги.

Він провадив так чудово. Осьтут ця різниця між танцем дівчат з дівчатами і дівчат з хлопцями. Дівчата налітали одна на другу та топтали себе по ногах; дівчина, що була за хлопця завжди стискала тебе мов кліщами.

Азалії вже не стояли окроме — тепер це були рожеві та білі прапорчики, що перепливали повз неї.

„Чи ви були в Белів минулого тижня?" — долетів знову голос до її вуха. Він був наче втомлений. Ліля вагалася: можеб поспитати його, чи не схоче перестати?

„Ні, це мій перший танець", сказала вона. Її партнер засміявся глухо. „Невже"? здивувався він.

„Це направду мій перший баль, на якому я коли небудь була". Ліля була зовсім перенята. Це була така полегша могти це комусь сказати. „Бачите, я прожила ввесь свій вік до сьогодні на селі..."

В цій хвилині музика перестала грати і вони пішли та посідали на двох кріслах, що стояли здовж стіни. Ліля підібгала під себе ніжки у рожевих, сатинових черевиках й стала прохолоджувати себе віяльцем, щасливо поглядаючи на инші пари, що проходжувалися повз них та зникали за половинчастими дверми.

„Ти гарно бавишся, Лілю?" — поспитала Джоз, похитуючи своєю ясною голівкою.

Ляврa пройшла мимо і ледви помітно кивнула до неї, а Ліля здивувалася на хвилину: певне справді вона вже зовсім доросла? Її партнер справді дуже мало балакав. Він кашельнув, сховав хустинку, стягнув в діл камізолю і зняв малесеньку нитку з рукава. Та це не вадило їй. Зараз після того музика знов заграла і її другий партнер опинився перед нею начеб зі стелі зіскочив.

„Підлога незла", сказав новий голос. Чи воно все так мусіло починатися від підлоги? А потім: „Чи ви були у Нівсів у вівторок?" І знову Ліля пояснювала. Може це було й трохи дивно, що її партнери не були більш цікаві. Цеж було так розкішно! Її перший баль! Для неї це все було щойно початком. Їй здавалося, що вона ніколи досі не знала, як виглядає ніч. До тепер вона була така темна та тиха, часто навіть гарна — ох так — але наче жалібна. Врочиста. А тепер вже вона ніколи не буде такою — вона почалася сліпучим сяевом.

„Чи не хотілиб ви мороженого?" спитав її партнер. І вони пройшли крізь подвійні двері і далі коридором у їдальню. Її щоки палали; страшенно хотілось їй пити. Як гарно виглядало морожене на скляних тарілочках, яка холодна була ложечка, що теж наче замерзла! А коли вони знову вернулися у салю, вже дожидав її товстюх біля самих дверей. Це був для неї майже удар, знову бачити, який він старий; йомуб годилося скоріш сидіти на підвищенні разом із батьками та матірями. А коли Ліля порівняла його з иншими партнерами, він видався їй доволі нікчемним. Камізоля у нього була помята, на рукавичці не було одного ґудзика, його сіртук виглядав наче припорошений французькою крейдою.

„Ходімо маленька пані" сказав товстюх. Він ледви завдав собі труду держати її за руку й вони рушили вперед так поволі, що це був скоріш прохід ніж танець. Та він уже ні словечком не згадав про підлогу. „Це ваш перший танець, чи так?", він пробурмотів.

„А ви це звідки знаєте?"

„Ех" — сказав товстюх „оцеж і є бути старим!" Він засопів злегка виминаючи з нею якусь настирливу пару. „Бачите, я роблю це вже трицять літ."

„Трицять літ!", закликала Ліля. Дванацять літ ще заки вона на світ народилася!

„Цеж важко навіть уявити собі, чи так? сказав похмуро товстюх. Ліля глянула на його лису голову і їй стало його жаль.

„Я думаю, що це чудово мати ще успіхи" вона сказала ввічливо.

„Чемна маленька пані" сказав товстюх і пригорнувся до неї трохи ближче та заспівав під носом уривок з вальса. „Ясно, що ви не можете надіятися, щоб і у вас усе так довго тревало як оце. Ніі"...; сказав товстюх — „вже далеко раніш ви сидітимете онтам на підвищенні в гарному чорному вельветі, дивлячись наперед себе. І ці гарні ваші ручки стануть короткі, товсті, і ви вкорочуватимете свою нудьгу иншим віялом із чорної кости." Товстюх наче затрусився. „І ви всміхатиметесь розгубленим усміхом, як онтам ті бідні старушки; вказуватимете на вашу донечку й говоритимете оттакій старій дамі біля вас, як то на клюбовому балі якийсь страшний мущина хотів її поцілувати. А серце в вас щемітиме, щемітиме" — і товстюх ще дужче пригорнув її, начеб йому справді було жаль цього бідного серця — „бо ніхто вже тоді не схоче вас поцілувати. І ви казатимете, як незручно ходити по цій гладкій підлозі, яка вона небезпечна. Егеж, мадмуазель Струбунчик?" сказав мягко товстюх.

Ліля злегка засміялася та їй було не до сміху. Хибаж воно могло стати правдою? А проте воно виглядало страшно правдиве. Чиж цей перший її баль мав бути початком її посліднього балю? А як на те й музика наче змінилась; вона стала сумна, сумна; перемінялась у важке зітхання. Ох, як скоро все змінилося! Чому щастя не тріває вічно? Вічно — цеж нітрохи не довго.

„Яб хотіла спочити" сказала вона задихано. Товстюх повів її до дверей.

„Ні" сказала вона „я не хочу виходити. Я не хочу сідати. Осьтут я стану собі, спасибі вам. Вона стояла сперта об стіну, стукаючи ніжкою, натягаючи рукавички та силкуючись усміхатися. Та на дні її душі мале дівчатко закинуло хвартушечок на голову й ридало. Чому він усе попсував їй?

„Осьщо я скажу вам, маленька пані, ви не беріть мене надто поважно", сказав товстюх.

„Так начеб я й робила це!" відповіла Ліля, похитуючи своєю темною голівкою та закусюючи долішню губу...

І знов прохожалися пари. Крила дверей літали сюди й назад. Капельмайстер почав нову мельодію. Та Лілі не хотілось танцювати. Їй бажалось бути дома, або сидіти на веранді та слухати, як пугукають совинята. Коли вона глянула крізь темні вікна на зорі, вони кидали довгі, наче крила проміння.

Та саме тоді понеслася ніжна, пливка, розкішна мельодія і молодий хлопець з кучерявим волоссям склонився перед нею. Вона танцювала з чемности поки не знайде Меґ. Твердою ходою вона пустилася йти на середину салі; дуже гордо поклала руку на його рамя. Та в одну мить, по однім обороті її ноги пішли в танець. Світла, азалії, вбрання, рожеві лиця, плюшеві крісла, все стало одним, гарним, летючим колесом. А коли другий партнер штовхнув її на товстюха, а цей сказав „вибачте", вона розсміялася й засяла більше як колинебудь.

Вона вже й не пізнала його.

З англійського перекл. *Р. П.*

Товариські форми і звичаї (Докінчення зі стор. 8.)

При святочних нагодах треба вислухати терпеливо всіх тоастів, хочаб вони були навіть дуже довгі. В часі тоасту перериваємо їжу. Коли ми самі маємо говорити, то слід все тямити, що лише дуже коротка бесіда викликує добре враження. Годинні промови залишім собі на віча.

Не можна пити напитків перед поданням першої страви. В часі подавання зупи, чи мясива неґемно їсти солодке, або овочі, які є на столі. Також не можна забирати квітів, якими є прибраний стіл, на те, щоби пришпилити їх до свого одягу. (Про спосіб їдження і приняті звичаї відносно поодиноких страв буде окремий розділ).

ПОВОРОТ ДОМІВ.

Як першим обовязком (зокрема молодих людей) є прийти точно, якщо є прошені до приватної хати, так само не можна забувати про поворот домів. Гості, які не знають, коли попращатися — це нещастя для перетомленої хазяйки. Гості, які виходять раньше, пращаються можливо тихо з хазайкою та найближчими сусідами. Нема ніякого обовязку всім по черзі подавати руку та впроваджувати заколот своїм відходом. Не забудьмо подякувати хазяїнам за запрошення.

Служниця, яка нам помагає одягнутись і яка подавала при столі, очікує слушно якоїсь дрібної винагороди.

* * *

Тепер усунено звичай, що по молоді жінки, які бувають самі в гостині, мусить хтось приходити. Є самозрозумілим обовязком котрогось з мущин відпровадити знайому жінку домів. У великих містах не мусить це бути аж до самої хати, вистане до найближчого трамваю (якщо година ще не надто спізнена). Коли мущина відпроваджує до хати, жде поки не відчинять брами і щойно тоді пращається. Якщо котра жінка не має знайомих, або не хоче їх сама просити о відпровадження, звертається до господині дому і вона це полагоджує. *(О. Ш.)*

Др. СОФІЯ ПАРФАНОВИЧ.

НЕРВОВА ДИТИНА

Дуже часто, а в наших часах щораз частіше, всяке невідповідне поведення та проступки дітей пояснюють нервовістю. Серед учнів трапляються спорадично випадки самогубств, стріляння до вчителів та инші проступки і зновуж люде пояснюють це нервовістю повоєнних дітей. Нервовість стала загальною діточою недугою й неодного зацікавить, на чому полягає ця недуга і як її лікувати?

Нервова дитина відзначається тим, що її нервова система є дуже вражлива й скоро вичерпується, а нормальні, звичайні враження викликують у неї довготреалу реакцію. На приклад: здорова дитина почує казку; казка зацікавить її, зворушить її душевний стан або повчить. Дитина може навіть затямити або й переповісти її. Зате нервова дитина уважає казку за своє власне переживання, терпить ізза нього, а жах перед страшними подіями вправляє її в дрож а то й в корчі, омлівання або напади, подібні до падачки (епілепсії). Кажемо, що така дитина є дуже вражлива. Такі діти заховуються в щоденному житті дещо відмінно від здорових. Вони є передовсім боязкі бояться ріжних предметів, звірят, образів своєї уяви, а головно темноти й самоти. До того-ж є вони нетовариські, виминають инших дітей та ховаються перед дорослими. Вони терплять на безсонність або зриваються зі сну з криком, перелякані страшними привидами. Часто тратять при цім свідомість та дістають корчів. Є вони також дуже вражливі, легко попадають в злість та розпуку, головно, коли хочуть щось осягнути. Тоді стають тиранами свойого окруження, яке з журби о їхнє здоровля та зі страху перед нервовими нападами (часто самовільно викликаними), невільничо сповняє кожну їхню забаганку. На пр.: деякі діти приневолюють матерей сидіти при них нераз й пів ночі, поки не заснуть, деякі-ж їдять тільки ті страви, яких їм захочеться (дуже часто шкідливі), а звичайну поживу вертають. Щоби осягнути своє бажання, вони попадають в спазматичний плач або злість, кидаються на землю, бють ногами та руками або омлівають, тратять віддих, синіють і штивніють. Діти такі мають дуже мінливі настрої: раз вони без причини рухливі та веселі, потім нагло сумні та пригноблені, годинами сидять задумані. Деколи вони хворобливо сентиментальні, добирають слів, запозичених з розмов старших, фантазують, перекручують та брешуть. Часто вони самі не можуть розрізнити дійсність від уяви й оповідають видумані події як дійсні. Цей хворобливий стан вже нераз заподіяв багато лиха. Такі діти обвинувачують своїх родичів та вчителів о проступки, яких вони ніколи не допустилися. На пр.: гістерична дитина не хоче йти до школи. Тому обвинувачує вчителя, що він бив її в карк. На доказ цего держить криво голову, стягає в гору рамена, а при кожній пробі підвести голову, скрикує з болю. Родичі приходять зі скаргою на вчителя, а слідство, переведене перед цілою клясою, виказує, що нічо подібного не зайшло, тільки дитина не хоче вчитися. Розумні родичі гостро й консеквентно зажадають від дитини, щоби вона випрямила голову та йшла до школи, зате неодна гістерична мати сидить над скривленою „хворою“ дитиною і виливає гіркі сльози над її кривдою та терпінням.

Підлітки з розбудженою цікавістю і фантазією обвинувачують часто старших о полові проступки. В ще більшій мірі здібна до цього гістерична молодь, котрої уява пересякла сексуальними образами, зазиченими з порноґрафічних образків, книжок, а головно з кіна.

Нервових дітей легко пізнати. Вони мають характеристичний вираз лиця (образок) кліпають очима, роблять ряд непотрібних рухів головою, руками або цілим тілом, часто щикають, блюють, гризуть нігті або управляють самонасильство (онанію). Вони є переважно бліді ізза скорчених, вузьких, кровних посудин, терплять на біль голови, брак апетиту, запертя стільця, безсонність. Їх інтеліґенція може бути нормальна, а то й більша як у пересічних дітей і вони творять великий процент незвичайних та ґеніяльних дітей. Ізза своєї вражливої нервової системи вони скоро приймають враження, скоро їх собі присвоюють та легко ними послугуються. Цей хворобливий розвиток піддержують ще амбітні та нервові родичі. Небаром хвора нервова система дітей вичерпується, в загальному розвоєві вони остають позаду своїх ровесників, часом навіть попадають в умову недуґу.

Під впливом образів своєї уяви, злости, або пересадного почуття кривди, такі діти здібні виконати всякі проступки: красти, обманювати, брехати. В шкільному віці вони стріляють до вчителів, а в хвилях пригноблення поповняють самогубства.

Це, що сказано про діточу неврастенію, в ще більшій мірі відноситься й до гістерії. Недуга ця появляється вже у малих дітей від 2—5 літ життя, але головно виступає в шкільному віці та в часі полового дозрівання. Гістеричний є кожний обяв хвороби без підкладу в організмі. На пр. дитина лежала в ліжку на запалення горла, а коли подужала не може підвестися на ноги. Мати сидить біля її ліжка в день і в ночі, дуже турбується, купує забавки та ласощі. Вкінці віддають дитину до клініки. Там вмавляють в неї (суґґерують), що вона має машерувати разом з військом. Дитина стає на ноги й машерує. На другий день приходить гістерична мати, а побачивши, що її дитина бігає, починає плакати, ломить руки

і кличе: „бідна дитино, що вони тобі зробили? Ходи, я занесу тебе домів і положу до ліжечка. В тебе-ж слабонькі ніжки!“ На щастя, дитина мудріша. Не йде до ліжка, тільки до других дітей бавитися.

Буває, що дитина після кашлю або після переляку затисне очі й „не може“ їх розплющити. У таких дітей зродилося переконання, що вони не можуть ходити, говорити, отворити очей, а це переконання підтверджують боязкі та гістеричні матері. До гістеричних обявів належать корчі, напади злости, наслідування усяких недуг та переживання їх як дійсних. Такі діти часто вперто блюють, щоби придбати собі вигляд хворих. Всі ці обяви стають виразнішими й тяжчими, коли гістерична дитина чує, що її оглядають та нею турбуються. Колиж пересадно боязка опіка минеться, коли дитина увійде в товариство здорових дітей, вона скоро забуде, що „не може“ ходити чи говорити.

Діточа неврастенія і гістерія, на загал ще не дуже розвинена у малих дітей, доходить до найсильнішого розвою в часі полового дозрівання. Час цей, названий влучно небезпечним віком дитини є переломовою добою для молодого орґанізму. В цьому часі дитина росте й розвивається. Появляються перші обяви полового дозрівання, у дівчат — місячка, у хлопців нічний виплив насіння (полюції). В орґанізмі відбуваються величезні зміни, які впливають головно на нервову систему. Здорова дитина переходить скоро над цими обявами до порядку денного, але нервова та гістерична дитина постійно стежить за кожною дрібницею та кожне враження відчуває багато сильніше. При загальному ослабленню та вичерпанню орґанізму її уява безупинно працює, та витворює хворобливі мрії. У великій мірі помагає цьому невідповідне товариство, лектура, кіно, перетяження наукою з одної сторони, а лінивство та недостача опіки з другої. В тому часі, якась несподівана, немила подія, як недуга, зла нота в школі, незвичайний образ чи книжка, може викликати нераз цілу низку тяжких переживань, а навіть душевну недугу.

Тому то в цьому часі треба дуже обережно поводитися з молоддю бо саме тоді укладається і управильнюється життя цілого її орґанізму. Час цей є зворотною точкою в житті молоді, яке від тоді може поплисти або в напрямі здоровля і добра, або в напрямі недуги і злочину.

Яка є причина неврастенії та гістерії у дітей? Пояснюють це тим, що дитина приносить на світ завязки нервових недуг, т. з. „нервову конституцію“, значить одідичує слабу нервову систему від нервових або гістеричних родичів, від родичів-алькоголіків, пристрасних курців, або родичів, здеґенерованих половими й умовими недугами та проступками. З такою слабою нервозою системою входить вона в життя та підпадає під вплив окруження. Надто боязливі родичі, які спозняють кожну забаганку дитини і які постійно стежать за кожним її кроком — тільки підтержують її самолюбство та деспотизм, а до того ще й ослаблюють її хворі нерви. Мимо норовитости та злости, не має нервова дитина ні сил, ні самостійности, ні довіря до себе і тому заломлюється при першій життевій невдачі. Лихими педаґоґами є також надто серіозні та амбітні родичі, які підсичують хворобливу амбіцію дитини, перетяжують її невідповідною працею, а відбирають всяку розривку та нищать тим діточу безжурність і веселість. Лайки, побої між родичами, злий примір, їх грубе, а неконсеквентне поведення так само шкідливі як розпещування й виховування у хворобливім сентименталізмі. Також няньки часто є причиною нервовости дитини. Своєю грубістю в обходженню з дитиною або оповіданням страшних казок, вони неодну дитину позбавили сну і спокою. І тільки раціонально уладжена школа, де дитина виховується у відповіднім товаристві, під контролею доброго педаґоґа та лікаря може бути добрим виховуючим чинником. Школа невідповідно уладжена, може бути убивством для молодих вражливих нервів. Вчителі і родичі мусять помогти дітям перейти вузький місток над глибинами життя, що зветься добою полового дозрівання. Вони мусять вміти найти в собі тільки такту, щоби відслонити дитині рубець тайни почину кожного життя. Невідповідне поведення з дітьми в цьому віці, та невідповідне заспокоєння їх розбудженої цікавости в половому питанні може звихнути дітей на ціле життя та розвинути в них злі нахили.

Вигляд нервової дитини.

Лікувати такі діти мусять передовсім родичі. Родичі мусять бути світлим приміром та серіозним авторітетом для своїх дітей. Дитина має знати, що нічого не осягне биттям ногами, умліванням та корчами. Родичі мусять бути консеквентні у висказах та вчинках, не сміють дати обманути себе удаваними недугами. Вони мусять багато працювати над собою, щоби бути добрими вчителями своїх дітей. Вони не повинні занедбувати своїх дітей та покидати їх на виховання нерозумним нянькам. Однак вони не повинні також хворобливо і залюблено стежити за кожним рухом і кроком дитини, бо дитина свідома того, що вона є центром думання і піклування родичів стає недобра, гістерична і деспотична. Думки й уяву дитини треба заняти корисними й здоровими річами як доброю книжкою, руханкою, спортом, забавою. Купелі, сонце, свіже повітря і рух поможуть тут більше чим всі ліки. Вони дадуть дитині здоровля й збережуть перед тяжкими життевими траґедіями.

Діти з тяжчими обявами неврастенії або гістерії треба віддати до лічниць. Тут є ріжні методи лікування, головно суґґестія, а кромі цього електризація, деякі ліки (бром, вапно), співжиття з иншими дітьми та відсутність хворобливого домашного середовища.

❀❀❀

В. П. Фірма М. ФРАЙЛІХ

Заведення для виробу спеціяльних бандажів,

Львів, Городецька 35.

Оцею дорогою висказую Шановній Фірмі свою найщирішу подяку за артистичне виконання поясу на пропухлину, який мені дуже скоро поміг, а тим самим причинився до скорого вилічення моєї тяжкої недуги. Цей пояс перевищив всі мої сподівання. Ношу його без трудности і недомагань так, що лікарська операція стала непотрібною.

З високим поважанням

М. БОДНАР,

довголітній посадник, член Ради шкільної, б. державний комісар, властитель дібр і промисловець.

Надвірна 27/XI — 27.

ВІД ВИДАВНИЦТВА.

З нагоди Різдва й Нового Року шлемо нашим передплатникам, співробітникам і прихильникам щирі бажання.

Друкарська похибка з XII. ч. 1927 р.

Місто світлини Н. Кобринської, поміщено в друкарні иншу клішу.

ПРИПИСИ

Короп в ґаляреті.

Очистити старанно 2 *kg* коропа, сполокати кілька разів у зимній воді, покраяти на кусники як звичайно і посолити; це зробити день наперед або найменше 3 години перед варенням. Відпарити дві моркви, 2 петрушки, ½ калярепи, кусник капусти, наляти свіжою водою, додати 3 грибки, 2 цибулі і 2 зернята англійського перцю. Коли ярина вже мягка, процідити смак до камінної ринки і вихолодити. Потім вложити рибу до процідженого смаку, додати 6 зубків дрібно-посіченого чіснику і варити ½ години. Тоді виняти на довгий півмисок, уложити в цілість, а по боках прикрасити яриною, звареною у смаку, а саме: звіздочками з моркви, рожечками із варених окремо каляфіорів і твердими яйцями. Два білка розколотити з ложкою зимної води, вляти до смаку і заварити. Опісля процідити крізь серветку до горнятка. Полумисок з рибою покласти рівно на столі у холодному місці, заляти смаком уважаючи, щоб не попсувати ґарнірования — і лишити нехай застигне. Можна також застуджувати рибу у формі; тоді дно і боки форми прибирається яриною. До цеї риби подається оцет.

Горіховий мазурок.

Змолоти ½ *kg* ліскових оріхів і вимішати з 33 *dkg* цукру. Вбити на шум 8 білків, всипати до нього горіхи, вимішати, виложити на вимащену товщем і посипану борошном бляху, та спекти в недуже горячій рурі. По спеченні облити ґлязурою із шоколяди.

Шоколядові обарінки.

Взяти 27 *dkg* борошна, 14 *dkg* свіжого масла, 12 *dkg* тертої шоколяди, 3 столові ложки цукру; всьо разом добре вимішати і виробити малі обарінки. Бляху помастити товщем, посипати борошном, поукладати обарінки і спекти в легкій печі.

Кавовий торт.

Тісто: 28 *dkg* цукру і 8 жовтків втерти на біло, додати 15 *dkg* борошна, шум із 6 білків і легко вимішати. З цеї маси спекти 2 пляцки на тортівницях (промір 25 *cm*).

Маса: у камінним горнятку розколотити 4 жовтка з 12 *dkg* цукру, додати ½ склянки дуже міцної кави, поставити на край плити і мішати, доки не затягнеться. Коли зовсім прохолоне, додати 12 *dkg* десерового масла втертого на шум. Терти ще ½ години, а потім торт переложити.

С. Мійська.

Лімоняда з чаю.

Налити доброго чаю, не надто сильного, як прохолоне осолодити й дати соку з цитрини до смаку. Лімоняда з чаю дуже відсвіжує.

Крем з шинки.

Взяти 30 *dkg* нетовстої шинки, змолоти або втовчи в моздірі і втерти з 5 *dkg* масла. До цього додавати по ложці, пів склянки густого бешамелю і пів склянки густої сметани. Усе перетерти через сито, додати ще дві ложки дрібно посіченої шинки, білого перцю і соли, 1 *dkg* розпущеної желятини і трошки більше як пів склянки битої квасної сметани. Усе, добре вимішане, дається до форми (будинівки), виложеної папером, зачиняється щільно і залишається на кілька годин в леді. Крем викинений з форми, прикрашується корнішонами або маринованими грибками.

Дуже надається до зимних буфетів на чайні вечері, або як приставка на елегантні обіди.

(Бешамель: густа запражка з масла й муки, розпущена сметаною, трошки цитринового соку, 1—2 жовтка).

ПРАКТИЧНІ ПОРАДИ.

Стара бульба, варена в соленій воді, стає більше біла і пухка як що додати до неї трохи оцту.

Печиво, яке застигло у формі, вложити на кілька хвилин у кипяток. Під виливом пари відстає печиво від форми не затраючи свойого вигляду.

Майонес має кращий смак, як що недовго до їди додати до нього кілька ложок густої сметани.

Дріжджеве тісто удасться певно, коли будемо тямити: молоко тепле не горяче, товщу не за мало — цукру не за багато.

Тверде мясо змягчимо, як що на кілька годин перед ужиттям вложимо його до порцелянової посуди та поллємо оцтом і оливою. Не солити і часто обертати. Олива і оцет змягчують поволоку.

Торти перекроїмо гарно і тонко, коли кожний раз перед викроєнням, вложимо ніж в горячу воду і обітремо стирочкою.

Клявдія Бобикевич.

ВСЕ купуючи споживчі товари

затям,

що **найдобірніші товари,**
бо просто від продуцентів,
найдешевше, бо вагоново спроваджені
дістанеш тільки
в найстаршій кооперативі в краю
„Народній Торговлі“.

ЖУРНАЛИ
ВЗОРИ
КРОЇ
МАНЕКІНИ
Р. ЛЯНДАВ
ЛЬВІВ, ЧАРНЕЦЬКОГО 3.

Жінки! Не забудьте про Коляду „Рідній Школі“. Хай великий різдвяний дарунок від усіх українських матерей, буде масовою заявою, що вони хочуть виховувати свої діти тільки в „Рідній Школі“.

Видає Кооп. „Українське Народне Мистецтво“.
Редакція й Адміністрація: Львів. Словацького 14.

За редакцію відповідає МАРІЯ ГРОМНИЦЬКА,
З друкарні Ігн. Єгера, Львів, вул Сикстуська 33

ШЕЛОМИ В СОНЦІ

ІСТОРИЧНА ПОВІСТЬ

написала КАТРЯ ГРИНЕВИЧЕВА

„Заграно, забубняно,
А в княжім дому рано...“
(з нар. пісень)

ХАТА БЕЗ КНІСА *).

Давно вже не було над Галичем такої негоди, як в одну з липневих ночей р. 1205. Бовдури тьми ніби високо сповенена ріка перевалювалися з краю в край неба і з силою стихії гнали в безвісти.

Несамовита ніч жевріла притаєним світом, що лежав на всіх річах, як сум на серці людини.

Чорні обриси княжого замку та подвійного перстеня грізних фос і валів наїжених частоколом, то пропадали в тьмі, то виринали з неї, як остров із моря. З далеку видно було їх дубові масиви, приспані сторожким сном.

Вони здавалися також грою хмар, більше фантастичною, як ця, що на небі.

Свист бурі гонив довкола княжих гридниць, заплітався довкола пнів дуба і тиса та згинав до долу чорнохрещате гилля модрини. Ні одна зоря не пригадувала Бога, — золота стріла хреста замкового собору погасла на висотах, у заметілі темних сил.

У такий час на вежі, біля зводного моста нудьгував бородатий служка, Тиско. Він струшував із себе втому, як посоловілий птах струшує з піря студінь нічної години.

Кричали другі когути й Тиско в дожиданню обміни спряг кріпше пояс на своїй сивій, служебній опанчі, перевісив через плече торбу з останками хліба й опертий об віконну варцабу на вежі, наслухував. Думки пішли круговоротом, змисли клонилися спочити.

На мить він, було, задрімав, повіки упали на очі, от як залізо.

А буря колисала світ на своїй дикій гойдалці, без впину, без стриму. Тиско почав саме снити, що здіймає біля хатньої печі свої промоклі, яловичні ходаки, — на світичі горить саме липова скипка, під світло шиє одіж найстарша донька, Росиця.

Он, кинула угарок у відро з водою й він з шипотом згоряє, зажегла другий, намисто з лиснючих оленків грає зеленими цятками на смаглій шиї.

— Цок — цок... Тук — тук...

Наковтач товче ніччю в дерево, наковтує смерть?

Прокинувся з чолом у поті, цілим тілом послонився вперед і так остав, зляканий дивно...

Особливий згук не вмовкав.

Через декілька хвиль Тиско скакав у низ, простелився хрестом на землі й слухав пильно мови глибини. Відтак зірвався з колін і метнув собою в напрямі дитинця, де сторожив сьогодня тивун, Держикрай.

Доскулював холод, — привітніше-б тивунові посидіти у таку ніч край пугара за партією астрагалів із ключником Скорою, або Святошею, співцем замкового собору! Та хиба-ж можна забагати прикрас життя, коли вся мужва, аж до отрока, який напував княжі коні, поїхала раттю на Польщу з господином отцем, а в теремах остала тілько жменя жінок біля княгині й дітей?

То Держко роздумував в почуттям великої поваги, що він є у сій хвилі ніби Око в трикутнику з карміну та сепії, що його розписав над дверми своєї келії духовник Варлаам.

Тивун глянув мимохіть на вежу, звідки сипалося жовте світло крізь осмиграни грубого скла, споювані оловом. На сволоках та одвірку заломлювалася чорна тінь самітника.

Що не давало йому спокою у сю глибоку нічну пору? Сьогодня-ж не міг він читати нічого в дорогах небесних світил, Великий віз погас...

Хиба, що снить на яві про піскові пустари, приспаний довічною нудьгою мочар у верболозах, чужі, голодні розлоги, де чорніють шатра княжої дружини?

Видить вертепи й гуляйполя, де крадуть ся крицеві оружники з долонею на рукояті смертоносного меча?

Може доглянув віщою зіницею край одра володара тивунового одинака, Олюшу?

Хвиля і світло у келії загасло. Разом із сим буря злопотіла якимись лихо запертими віконницями, розгойдала на ново чорний шнур модрини і на церкві св. Параскевії схитнула знечевя срібне серце дзвона. Глухий тон, подібний до крику в жахливім сні бовтнув над Галичем і змовк.

Шелести, плачі, ніби намогильні, розсипалися чимраз ширше й здавалося, що земля стогне під чорним небом, мов голосільниця.

— Хто йде? — гучно скричав Держко.

За углами пребудівель залунав гомін меткої ходи.

— Се я, побрате, Тиско... Гу, вихор який прудить!

Він з трудом схоплював повітря.

— А ти йди спати, Криця на вежі.

— Ви про сон, тивуне? Не чуєте, як ляцькою дорогою котиться похід? Земля дрожить під копитами, труби кричать понад поля!

Справді, з бурунів далечини летіли дивні голоси. Вони то кріпшали то тихли серед жовтого світанку й хмар, що плили над ним, каламутні, як жертва Каїна.

Поки слухали, на замковій обочі залунав у протяж високий голос рога. Тивун і вартівник схопилися з місць і бігли на вежу, звідки переймив їх Криця, простоволосий.

Вістовий на спіненім коні приніс новину:

— Відділ княжих навипередців появився на пути у Галич. Господин отець вертає!

— Так — голоси з просторів летіли чимраз виразніше, разом з куривом вохкої мраки з над Дністра й свистом лютого Стрибога.

НА ЩИТАХ, НА ЧЕРЛЕНИХ.

На небі зоріло. Галич ранше чимколи прокидався від сну: здовж зелених липових вулиць з грюкотом підносилися вікна в три низки грубих шиб і жіночі голови тілько що підведені з постелі у сітках з плетива гляділи допитливо з поміж розмайранів та крокіза.

Торгова площа битком заповнена крамницями мовчала, ніби ніхто не потребував нічого для життя від сього дивного дня.

Майнуло, правда, іноді дитя, чи старуха з кізкою, годовальницею, або ріщечком під ранну ватру, поплентався з водоносом наймит розхрістаний та босий, але городяни гаялися чогось, ніби в день свята.

Складниці чужих купців, що йшли на Володимир аж з над Балтику, з рухливого Кульма, були заперті на глухо і не було видно нікого біля них, тілько один торговець византійськими покрасами Грек Никанор сидів посоловілий як сич край своїх скринь, а його птичий профіль витягнувся пісно від безсонниці...

Шапочник Чорноніс, який своїм мозолем прогодовував ватагу дрібної дітвори, сидів напроти Грека, у дверях отвертих на хороми своєї хати, широкі от як боїще, та натягав мокру ще шкіру з барана на круглий, тесаний ковбок.

І ще старий швець Якун, горбатий гей павук сидько, посипав піском телячу шкіру на камянім порозі своєї робітні та обережно здіймав шипучу шерсть топорищем. З під пальців Якуна плив кур, як їдь.

Ізза обрію викочувалося пишне літне сонце. Птичі пісні сколихнули нараз дерева від приземка до

*) дах — гл. слово „князь“.

верховіття, здавалося, тисяч сопілок, притулених до уст невидимих гудців щебече насипом, щебече...

І тоді, у якусь хвилю повз церков св. Панталеймона перемигнув на своїому чорному коневі високий як конопля мовчан, намісник Молибожич.

Ті, що мешкали близько сурожських воріт могли видіти, як їздець задержався перед домом пів-лікаря, пів-волхва, Жидовина Негемії: намісник доручив остовпілому приказ: слово, як грім.

Не вспів Негемія оговтатися від вражіння, коли вельможа скакав уже чвалом по битій дорозі.

Гнав на зустріч княжій дружині.

Саме в той час у замкових гридницях йшов гомін, княгиня одягалася. Ясиня, дочка Гліба Словита розклала на ослоні край вікна празничні ризи, заплітала в тяжкий узол волосся княгині й клала на ньому дороге чільце.

Се були нанизані на дротики золоті таблички в емалії з обликом ангелів і Христа на водах Йордану.

Діти не спали: старшого Данила взяла Ясиня під свою опіку, одягла його у руду свитку, жовті, мосяжним дротом сшиті чобітки, клобушок тичений павою, а тоді подала княжому первенцю мечик із срібла, дар батька. Хлопчик суятився ніби той зяблик на зорі й гомонів щораз:

— А роги грають, Ясине?

Рішуче личко з владними губками й жмутом чорного волосся опущеним на чоло як у батька, вражало бистротою. Карі-ж очі сміялися купками іскор, як зорі.

Так, роги грали. Іржання коней, дикі оклики Караколпаків, що йшли з князем у похід за гроші, зливалися в гамір, нестерпний для уха.

Сухий ніби стружина, колишний Дністровий печерак, старий духовник Романів зійшов із своєї вежі. Білоголовий, з Розпяттям у тремкій руці, закутаний в брунатну волосяницю, він станув осторонь замкових поселян і опертий на високий посох, ждав. Тілько слабий румянець на щоках старця зраджував душевне зусилля.

Як раз з брязкотом тяжких ланцюгів осунувся зводжений міст і завальні дубові ворота, ковані міддю як щити велитнів, відкрилися на стяж.

Стало видно далеко у низ на пологий шлях, де ніби ліс, столочений наглою бурею товпилися ватаги людей.

Вони воліклися на виснажених конях, на возах закинених лахміттям стягів, шатрів, дружинного статку...

Обривками висіла з пліч парча дорогих кирей, кріваво блимав золотий басаман. Верх колесниць навантажених високо, валялися мідяні кольчуги, повигинані від ударів копія, криті лускою нагрудники, щити, обтягнені червоним, лосячим ремнем...

В кінці, серед чорної купи піхотниців їхали вози з тяжко раненими, що повертали до гнізд.

Перед самими воріть ми замку товпа розпалася на двоє й дала дорогу саням, запряженим у сиві воли. Замерехтіло деревище, заслонене паполомою, блиск як ніж пронизав серця.

Почерез смертну ткань кинено княжу шубу з горностаю, а поверх шуби могутний меч Романів з румяним світлом на смертоносним заломі вістря, з тим опуким крівавником на рукояті, що жеврів, як душа зброї...

Міст загудів глухо під жалібною отцею колісницею і тоді з уст видців видерся зойк, якому рівного не чула галицька земля.

А княгиня розсипувала у пориві розпуки свої сяйливі покраси та обнявши голову руками бігла з лопотом тяжких зелених риз...

Преподобний Варлаам не бачив нікого, тільки одно зловіще видиво останної домівки, наміченої чорним, трираменним хрестом.

О, люта правдо! Під паполомою, в убогім деревищі зі слідами дощів і придорожного пилу, лежав Роман, однодержець земель від Дніпра й Дунаю, до Карпат. На його високе чоло протяте ворожим залізом спадали по давньому струйки чорного волосся й на свиті, крашеній ясним золотом сціпеніла кров.

Деж слова, що двигнули-б зі сну стократ ласкаве сонце народу? Невже-ж ніколи більше не замерехтять світла панагій на груди витязя й ніколи з сих міцно запертих уст не вилетить крилатий оклик:

— На прю!

Німі були уста й велике серце не було.

За походом недобитків з піснею торжества гнало гайвороння. Воно маяло чорною плахтою крил над замком без даху, без князя. А ще далі, далі, у рудих тінях поранку, в червонім попалі, що віщував суховій, чалапав на довгохвостій конині латинський монах: може Цистерсіянин, бо в чорнім наверш нику аж до брів, а може Темплярієць — волокита, бо за білою вервою крученого в узли на обох кінцях висів короткий меч. Та лице у нього — з Польщі, помітне до разу.

Сірий чоловічок, гранчастий, перконосий, пас ошалілими з хижого вітхнення очима гладкий як шиба чорнозем, зелений від борів, пахучий медом та запишаний хлібами — ростом в людину... Чужинець хмелів із насолоди і видно було, як втіха несла вперід монаха й його вороного. Захожий скермувався у збічну вулицю Галича, найближчу до ляцьких воріт: у Боґни зі Сандомира, Навойкової боярині зупинився...

— — — — — — — — — — — — —

— Савиця?

— А боярине?

Рудий наймит підбіг і взяв гнуздечку з рук молодого юнака. На юнакові була кирея лямована беберяном, шапка з дорогою кичкою косилася на підголеній, з чорним чубом голові. Сухе, смагле обличча з дуже зоркими, ніби львиними очима носило сліди лицарських трудів, — воно було тепер огірчене болем.

Юнак йшов живо на вперейми отцю Варлааму.

— Юра Коливанович! — проніс старець блідими губами.

— Той сам, ледви живий! Останний з княжого почоту, очевидець...

Вказав деревище, поставлене перед вікнами гридниць, — його накрила раменами непритомна з розпуки княгиня. Вона плакала проти неба пів-співом, пів-мовою, голосінням вдовиць, старим як вихор і зорі.

— А моя-ж ти дружинойко, а мій же-ж ти сивий голубойку! Хто нас тепер на дорогу виведе? Пораднику мій солодкий та любий! На кого ти нас відказав?

Била чолом у смертну скриню і довгі пальці розпинала на ній — як на струнах гуслі. Скигліла чайкою:

— Впадьте на мене, закутайте мене, ви ліси темні, діброви, Бескиде...

Монах справив ходу в напрямі своєї келії на вежі, за ним молодець, темний гей смерека від доріг у сонці. Двері заперлися глухо за ними та за їх розмовою.

Зміст її був короткий: один, одніський раз князь слухав під ніч співу перебендь, місто в мовчанню продумати завтра, коли обходив чати, одну упустив із ока, — та один раз поклав меч у ногах, місто покласти його в узголовя...

Передзвонити запізнену заутреню, але старець за гірким оповіданням гостя не чув нічого.

Олюші, Держкового одинака не було.

(Далі буде).

Щоб оминути непотрібних обопільних поштових коштів при надаванню посилок за післяплатою, просимо дуже при всяких замовленнях (кроїв, взорів, монограмів і т. п.) надсилати належитість з гори, чеком Н. Х., переказом, або поштовими значками.

ТАБЕЛІ КРОЇВ З ВИМІРАМИ.

Виміри кроїв для смотриків і пань.

Величина	для смотриків			для пань					
	14	15	16	I	II	III	IV	V	VI
Обєм горішний	cm 84	cm 86	cm 88	cm 90	cm 96	cm 102	cm 108	cm 114	cm 120
Обєм в поясі	64	66	68	70	74	78	84	90	100
Обєм в бедрах	90	94	96	100	105	110	114	120	130
Довжина спідниці	75	80	85	102	105	108	108	108	108

Виміри кроїв для дівчаток від 1—13 літ

Величина	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Ціла довжина	cm 45	cm 48	cm 50	cm 55	cm 60	cm 65	cm 70	cm 75	cm 80	cm 85	cm 90	cm 96	cm 102
Обєм горішний	58	70	62	64	66	68	70	72	74	76	78	80	82
Довжина рукава	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	37½	39	40½

Виміри кроїв для хлопчиків від 1—13 літ

Величина	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Зовнішна довжина коротких штанів	cm —	cm 29	cm 33	cm 36	cm 39	cm 42	cm 45	cm 48	cm 50	cm 54	cm 56	cm 58	cm 60
Зовнішна довжина довгих рівних штанів	—	—	57	60	63	67	70	73	76	79	83	86	89
Довжина рукава	20	23	24	25	25	29	31	33	35	37	39	41	43

ЦІНИ КРОЇВ:

а) великі форми (костюми, сукні, плащі,) . . . . . 2·20 зол.
б) малі форми (блюзки, спіднички, діточі одяги, білля) . . . . . 1·80 „
в) дрібнички (капелюхи, ковнірці, черевики, тощо) . . . . . 1·— „
г) малі взори ручних робіт . . . . . 1·50 „
ґ) великі взори ручних робіт . . . . . 2·40 „

ЗРАЗКОВІ МОНОГРАМИ

(ручно рисовані)

до гапту і вишивання хрестиками

в цині від 0·50 до 1·— зл. за штуку.

При замовленнях не забувати подавати величину букв і до чого вони призначені (до хустинок, білля, рушників, пошевок, обрусів, і т. п.).

НИТКИ DMC до ручних робіт:

Cotton Perle ч. 8. в клубках — 0·65 зл.
„ „ „ 5. „ мотках — 0·45 „
DMC в мотках ч. 12, 16, 25 — 0·25 „
Moulinée „ — 0·18 „

При замовленнях треба подати краску (найкраще за числом), і кількість мотків або клубків. До робіт, поміщених з „Новій Хаті“ можна красок не подавати, лиш зазначити, до якого взору дібрати нитки.

Гроші треба висилати рівночасно із замовленням, переказом або в поштових значках. **На порто** посилки долучити **0·30 зл.** Всі замовлення полагоджується (за попереднім надісланням належитости) протягом 7—10 днів.

ЗА ПОСЛІПЛАТОЮ НЕ ВИСИЛАЄТЬСЯ.

Кооператива Українське Народне Мистецтво

УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО

УДІЛ
10 ЗОЛ.
ВПИСОВЕ 1 ЗОЛ.

ЖІНОЧА ПРОМИСЛОВА КООП. З ОБМ. ПОР. У ЛЬВОВІ.

ЛЬВІВ, ВУЛ. СЛОВАЦЬКОГО 14/I.

УДІЛ
10 ЗОЛ.
ВПИСОВЕ 1 ЗОЛ.

ВИКОНУЄ

на замовлення і продає готові ручні роботи з народними вишивками і мережками для прикраси одягів і домашної обстановки. — — — —

ПОРУЧАЄ

вишивані суконки, блюзки, сорочки до народних строїв, білля, обруси, серветки, подушки, доріжки і т. п. — — — —

ВИДАЄ

щомісячний журнал для плекання домашної культури **Нова Хата** з багатою літературною частиною та з відділом мод і ручних робіт. — —

ЖІНКИ!

Вступайте в члени Кооперативи У.Н.М.

Ціни оголошень в „Новій Хаті“

Ціла сторінка	250 зл.
1/2 сторінки . . .	125 „
1/4 сторінки	64 „
1/8 сторінки	35 „

В тексті 50% дорожче.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ

ЖУРНАЛУ

НОВА ХАТА

ДЛЯ КРАЮ:

цілорічна	зл. 18·—
піврічна	зл. 9·50
чвертьрічна . . .	зл. 5·—
Ціна одного числа .	зл. 1·80.

ЗА КОРДОНОМ:

цілорічна	3.— дол.

КРОЇ ▪ МОНОГРАМИ ▪ ВЗОРИ

НОВА ХАТА

ЩОМІСЯЧНИЙ ЖУРНАЛ
ДЛЯ ПЛЕКАННЯ ДОМАШНОЇ КУЛЬТУРИ

■ ■ ■

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ И АДМІНІСТРАЦІЇ:
ЛЬВІВ
ВУЛ. СЛОВАЦЬКОГО, Ч. 14/I.
КОНТО П. К. О. 405.361

З друкарні Ігн. Єгера, Львів, вул. Сикстуська 33.

ЧОЛА

ЛЬВІВ. Ч. 2

1928

ХАТА

МОЛОДЕ ЖИТТЯ

ІЛЮСТРОВАНИЙ ЧАСОПИС УКРАЇНСЬКОГО ПЛАСТУ

ВИХОДИТЬ РАЗ У МІСЯЦЬ.

Присвячений усім ділянкам пластового життя; поміщує статті з обсягу таборування, туристики, спорту, — белєтристичні твори молодих пластунів, — вісти з життя українських пластунів в краю, за границею та пластунів инших народів.

Річна передплата в краю 3·50 зл. Адреса Редакції: **Львів, Домініканська 11.**

„ „ за границею 0·50 ам. доляра. Адреса Адміністрації: **Львів, Руська 3. III.**

На бажання висилається оказові числа!

Родичі!

Купуйте книжку проф. МАРІЇ ОМЕЛЬЧЕНКО:

ВИБІР ФАХУ

з якої мати мете змогу переконатися, як важним питанням у житті Вашої дитини є вибір фаху, від якого залежить щастя й вдоволення Ваших найближчих.

ЦІНА одного примірника з пересилкою 1 **золотий**

Замовляти в Адміністрації „НОВОЇ ХАТИ“

Львів, Словацького 14.

Оригінальні килими,

проєкту й праці

О. О. КУЛЬЧИЦЬКИХ

ЗАМОВЛЯТИ

через „НОВУ ХАТУ“

Читайте! Передплачуйте!

Багато ілюстрований популярно-науковий, літературний журнал

„ЖИТТЯ і ЗНАННЯ“

На рік вийде 12 чисел. Кожне число по 32 сторінки. Журнал подає знання з ріжних галузей науки й життя і весь матеріял ілюструє багатьома образками — — — й фотографіями. — — —

Передплата на рік виносить 18 зол. На 6 місяців 9 зол., на 3 місяці 5 зол. Поодиноке число коштує 1·80 зол.

Хто вишле передплату від січня 1928, а не був передплатником в 1927, отримає перші аркуші споминів з подорожі „На Камчатку“ І. Мельника і перші аркуші роману „Бурсак“ В. Наріжного за додатковою доплатою до передплати у висоті 1 зол. 50 сот.

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ:

Львів, Ринок ч. 10, II. пов., Товариство „Просвіта“.

НАЙДЕШЕВШЕ ДЖЕРЕЛО

пуху і пір'я

Приймає також пір'я до чищення.

Виходить як нове!

Передплачуйте найдешевший, популярний, ілюстрований двотижневик

„Жіноча Доля“

ЦІНА В КРАЮ: на рік 9 зл. на пів року 4·50 зл. на квартал 2·40 зл. на місяць 80 гр.

ЦІНА ДЛЯ ЗАКОРДОНУ: на рік 2 амер. доляри.

Передплату приймає:

Редакція „ЖІНОЧОЇ ДОЛІ“ Коломия, вул. Нова ч. 1.

„ŻINOCZA DOLA“ Kołomyja ul. Nowa 1.

Poland East Galicia Europe.

ВИПОЗИЧАЛЬНЯ КНИЖОК

„ІЗМАРАҐД“ :-: Львів

вул. Словацького ч. 14. І. п.

ВЕЛИКИЙ ВИБІР НОВОСТЕЙ

Висилається книжки також на провінцію.

НОВИНА! НОВИНА!

Купуйте багато ілюстрований

АЛЬМАНАХ „ЖІНОЧОЇ ДОЛІ“

„НАШ СВІТ“

з додатком календаря на 1928-ий рік.

В Альманасі знайдете:

Цікаві ОРИГІНАЛЬНІ СТАТТІ, ОПОВІДАННЯ й ВІРШІ!

БАГАТО ІЛЮСТРАЦІЙ! 5 АРКУШІВ ДРУКУ!

ЦІНА В КРАЮ: 3.— зл., з пересилкою — 3·60 зл.; ДЛЯ ЗАКОРДОНУ: 60 ам. центів.

Хто пришле гроші за 10 примірників Альманаху, той одержить даром одинацятий примірник (один).

Замовляти на адресу:

„ЖІНОЧА ДОЛЯ“, КОЛОМИЯ, НОВА 1.

„ŻINOČA DOLA“, KOŁOMYJA, NOWA 1.

Poland, East Galicia, Europe.

Робітня жіночих і діточих суконь

С. Монцібовичевої

ПРИЙМАЄ

до науки шиття і крою

Львів, вул. Хмельовського ч. 15.

НОВА ХАТА

ЖУРНАЛ ДЛЯ ПЛЕКАННЯ ДОМАШНОЇ КУЛЬТУРИ

ВИХОДИТЬ РАЗ У МІСЯЦЬ

РІК IV. ЛЬВІВ, ЛЮТИЙ 1928. Ч. 2.

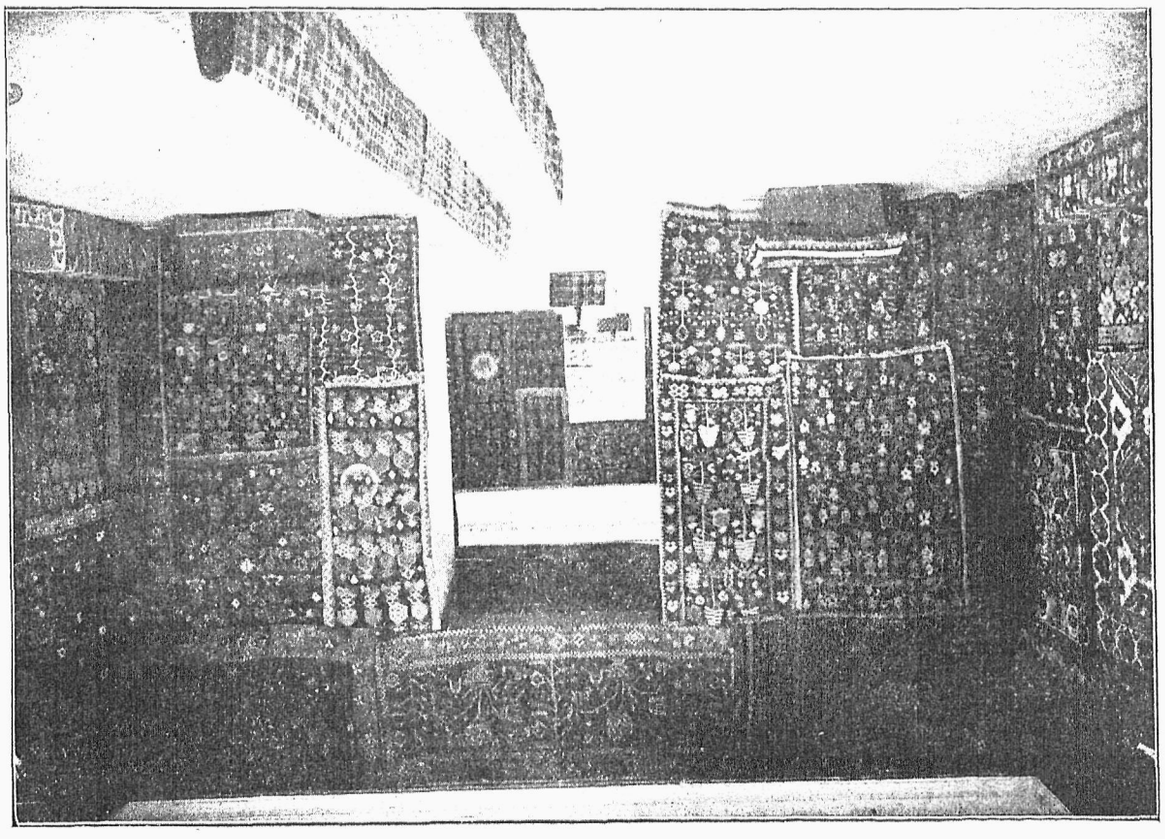
ЗМІСТ: *Проф. Г. Павлуцький* — Рання доба українського орнаменту; Шедевр килимів; Цінний винахід; *Інж. Ліда Пахолікова* — Родинні школи в Чехословаччині; *Отто Цоф:* Дебют (з німецького). Державний театр ім. Франка на Радянській Україні; *Г. Ф.:* Культура помешкання; Вишивки низзю на Поділлі; Послух у дітей; Руханка для дітей; *О. Ш.:* Товариські форми і звичаї; Моди; Роботи; Різні вісти; Веселий куток; Приписи; Практичні поради; Нові книжки; *К. Гриневичева:* Шеломи в сонці. **Ілюстрації:** Виставa килимів; Артистка Т. Барвінська; Скромно урядженa кімнатa; Двері в українському стилі; Руханкові вправи.

Рання доба українського орнаменту

(Докінчення)

Торг (як і війни, мандрівки народів, загальна релігія) обединує мистецтва різних народів поміж собою й надає їм багато спільних рис. Тож не дивниця, що український орнамент склався під чужим впливом і особливо звязаний із східнім мистецтвом.

в Поліссю, та й за Дніпром, мабуть, теж. На сході сусідили з словянами різні народи фінські, що посідали тоді мало не всі землі по Волзі. Можливо, що й цим шляхом (через фінів) східне мистецтво впливало на словянський орнамент.

Виставка килимів у Київі, влаштована старанням покійного Д. Щербаківського в 1924 р.

По-друге, треба звернути увагу на те, що ще раніш, перед великим словянським розселенням, степові племена іранські товклися по наших степах тисячу літ, від приходу скитів аж доти, коли розгромили їх инші народи — ґоти з заходу, а гуни із сходу. З тими ордами, що сунули сюди з Азії, з Туркестану, міг з'явитися орнамент на килимах і тканинах, що прикрашали намети степняків. Племена-ж слов'янські жили тоді по-над Дніпром, в Київській околиці й вище, мабуть і на Волині, і далі на північ —

Тепер — цікаве питання: чи існував поділ на кляси тоді, коли склалися деякі форми українського орнаменту?

В період до VIII і IX в., коли всі східні словяни в своїому економічному житті займалися одним — добувною промисловістю та скотарством, речі найпершої потреби розподілювано більше-менше рівномірно між окремими верствами суспільства; класових одмін не було. Якийсь розподіл праці більш-менш помітний щойно у VIII і ще більш — в IX

віці, коли з'явивсь зовнішній торґ, що став виключно приналежністю вищих верстов людности і провів між суспільством межу. Але ці вищі верстви суспільства (дружинники і купці) були не дуже численні й впливові. Крім того, коли зовнішній торг утворював деяку нерівність, відділяючи верх суспільства, то ця нерівність виявлялася в розміщенні одних тільки предметів розкошів: вино, гарні розкішні тканини, убори, різні вироби скляні, металеві, різне коріння, коштовна зброя — от чого найбільше питали багаті, заможні люди. В цьому полягала всенька одміна в соціяльному відношенні, що її можна завважити в такий давній час. Ніяких слідів станових одмін наші джерела не знають.

В X, XI і XII вв. повстає нова галузь сільського господарства — хліборобство. Через те виникає ціла економічна революція, що робить послідовно цілу низку великих змін у господарстві, державі та суспільстві. Але суспільство тогочасне ще було цілком позбавлене станових початків, і дещо важив тільки поділ його на групи, що трохи поширюється до XII віку. Взагалі, тенденцію соціяльного розвитку в цей період можна звести до того, що ступенево й поволі збільшується кількість та вага купців і особливо бояр; поруч з цим розвивається кріпацтво до кінця періоду. Вищі верстви суспільства заводили надзвичайно розкішну обстанову: носили одіж, оздоблену перлинами та дорогоцінним камінням, носили золоті гривні на шиї, золоті обручки на руках, дорогоцінні пояси, заводили срібний та золотий посуд, дорогоцінні килими та настільники. В одному з церковних казань XII в., так званому „Словѣ о богатомъ и убогомъ", знаходимо таку картину звичаїв вищого суспільства за тих часів: багатий ходить „в багрі і паволоці" (в пурпурі й шовках), коні його гладкі, виноходи, сідла позолочені; коли він виходить з дому, перед ним і за ним іде багато рабів у намистах, обручках, золотих гривнях та розкішній одежі; за обідом на золотім і срібнім посуді подаються тетерюки, гуси, журавлі, рябчики, голуби, кури, зайці, олені, кабани; пють вино, мед і квас; на бенькетах грають на цимбали та сопілки, потішаються жартами і „сміхословцями" і танцями; спить багатий на шовковому ліжку.

Взагалі треба уявити собі питання, що ним оце цікавимося, так.

В первісному суспільстві, де чисто-всі жили спільним життям, завдовольнялися одними потребами, де не було торговлі або вона була мало розвинена, там народне мистецтво належало всьому народові. До цього первісного періоду належать ті ґеометрійні орнаментальні мотиви, що збереглися на сорочках і тепер уживаються в селі. Сюди-ж треба застосувати і різьбу на дереві. Дерево — це найзручніший до обробки матеріял. Початок такого приступного виробництва губиться в млі віків, і традиції його повинні бути особливо старі. Сюди-ж належить і звіринна орнаментика, вживана за часів мандрівки народів.

Потім, коли розподіл суспільства починає вимальовуватися яскравіше, коли деякі його верстви починають набирати значіння, сили, багатства, тоді в цих останніх з'являються нові потреби, яких до цього часу не було. Спочатку їх викликає, найбільше, бажання мати речі коштовніші, рідші в даній місцевості, — речі заморські, довізні.

З цим чужоземним крамом приходили в країну нові мотиви, форми та орнаменти, нові матеріяли виробу. Почали переймати й підроблювати їх за-для завдоволення попиту на ці новини з боку багатших верстов людности. Так з'явилися в нашій орнаментиці мотиви цілком візантійські.

Різні новини поволі переходили від вищих кляс (від яких нижчі кляси переймали собі), і від захожих чужоземців, і від завойовників, і від завойованих, і все це приносилося в загальну скарбницю народньої художньої творчости, змішувалося, жило далі. Наш квітковий орнамент (теж „народній"), що зустрічається на рушниках, підризниках, ризах, на шовках одежі козацької старшини, це наслідок нової змішаної культури Сходу й Заходу, яка пишно розцвіла в XVII в., але її з коренем вирвав Петро I.

Реформи Петрові принесли з собою вплив Заходу. Від того все круто змінилося. На Московщині бояри що-день, то все більше зближалися з західньою цивілізацією, переймали її промисловість, знання та мистецтва, викликали до Московщини німецьких, французьких та італійських учених, художників та ремісників, і тії, натурально, приносили з собою свій смак та мистецтво. На Україні це сталося трохи згодом, з середини XVIII віку, коли московська мова й культура стали що-раз дужче опановувати українське громадянство, і нове покоління українців, під напудреними французькими перуками та модними вишиваними камізолями й собі приєдналося до західньої цивілізації. Утворилася поміщицька кріпацька культура, що панувала в Росії півтора століття. Народнє мистецтво не встигло угнатися за швидкою еволюцією моди і тому віддало своє місце або новому мистецтву, що народилося на старому корінні, або зовсім чужому заходневі, що не мав нічого спільного з місцевими традиціями.

Селяне, заховуючи спогад про свою минулу волю, і далі жили по-за межами цієї довізної цивілізації, зберегали свої перекази, шанували старі церковні памятки та старі звичаї, будували й далі свої будинки так, як будували їхні предки, і оздоблювали орнаментами свою одіж та начиння так, як це робили їхні предки.

Народнє мистецтво поволі відходить спочатку з більших осередків, потім з менших і кінець-кінцем ховається серед головної маси людности — в селянстві.

Ґрунтуючися на всьому вищесказаному, ми приходимо до такого висновку: твори народнього мистецтва не можна розуміти так, що це є мистецтво, що його сільська людність утворила на місці у себе вдома, щоб завдовольняти щоденні потреби, духові та матеріяльні, свойого власного народнього побуту, хатнього, господарчого, релігійного, і є наслідок індивідуальної художньої творчости під впливом власного натхнення. Народне мистецтво, народній орнамент — це є наше давнє мистецтво, отже воно є власністю всього народу, а не окремих його верстов.

❀❀❀

ШЕДЕВР КИЛИМІВ.

Недавно в Персії закінчено роботу килима, який спеціялісти вважають найкращим зразком ткацького мистецтва. Килим роблено на протязі 50 літ. Він має назву: „Пропавший принц" й на ньому з'ображена в картинах стара перська леґенда цеї назви. Детайлі килима виконані з майстерського докладністю. На кожний квадратовий центіметр припадає 100 рядочків (перські килими, що мають більше як 50 рядочків на квадратовий центіметр, уважаються рідкістю). Килим продано до одного американського музею за 300.000.— долярів.

ЦІННИЙ ВИНАХІД.

Учитель Волишевський на Рад. Україні винайшов ткацький варстат, що в великій мірі збільшує виробництво завдяки тому, що рівночасно працює багато човників. Крім цего, дуже важним в новому варстаті є те, що він працює без шуму, чого досі ніде не вдалось осягнути.

РОДИННА ШКОЛА В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ

Написала — Інж. Ліда Пахолікова.

I.

Було це в 40-их роках минулого століття, коли горстка свідомих чеських жінок прийшла до переконання, що народові потрібні передовсім освічені та свідомі жінки-матері. А тому, що кола, покликані до цього, нічого в тій справі не робили, взялися за справу жінки самі. В скорому часі заснували вони кілька приватних виховуючих жіночих інститутів. Але найвизначніша праця розпочалася щойно тоді, як в р. р. 60-их прибрали жінки порадника та прихильника цих стремлінь — в особі Войти Напрстка, котрий після десятилітнього побуту в Америці, приніс до рідного краю багатство нових думок та плянів. Він станув на чолі молодого ще жіночого руху і праці над піднесенням культурного рівня чеської жінки. В своїому домі в Празі заснував він „Американський Клюб Дам". Тут влаштовувалися для жінок лекції з ріжних галузів знання, була заснована читальня та віддана для користування членам клюбу багата книгозбірня.

Тут за ініціятивою Войти Напрстка брала почин майже кожна успішна діяльність чеських жінок, а вислідом цеї праці з того часу було заснування „Чеського Жіночого Виробничого Гуртка" в році 1871. — Заснував його невеличкий гурток відданих цій справі жінок, з письменницею Кароліною Світлою на чолі.

Гурток негайно засновує „Торговельно-Промислову Школу" цілею котрої є — дати чеським жінкам практичну та фахову освіту для самостійного та родинного життя". Ця школа була ділом самодопомоги, вона повстала без помочи австрійської держави, а її підмурівками були відданість справі та зрозуміння її ваги.

На заклик до чеських жінок — чи погоджуються вони зі заснуванням Гуртка, зголосилося понад 15.000 членкинь. Місто Прага дало школі безплатне приміщення, торговельний гурток „Меркур" та „Промислова Спілка" допомогли фінансово, а решту виконало натхнення чеських сердець. Стремління це підпирає часопис „*Ženské Listy*", — видаваний Гурток за редакцією Єлішки Красногорської, великої чеської поетки. Вона-ж переймає згодом також провід „Виробн. Гуртка", щоби на закладних каміннях, покладених попередницями, вибудувати трівку будівлю майбутности чеських жінок.

За її стараннем дійшло р. 1890 до заснування першої дівочої ґімназії гуртка „Мінерви" в Празі. Вона перша дала почин до відкриття чеським жінкам високошкільних студій і так поставила культурні цілі чеського жіночого питання на найвищий ступінь.

Тимчасом „Торговельно-Промислова Школа" росте та кріпшає. В 25-ому році своєї чинности, року 1896, переходить вона під власну стріху, до трьохповерхового дому з 17-ома клясами та 31 учительськими силами. Торгівля гуртка дає стале заняття 37 швалям і є одночасно практичною школою, де абсольвентки „Торг.-Пром. Школи" вправляються в торговельній маніпуляції.

По 30-ти роках, в р. 1901, річний видаток на школу виносить вже 58.000 К. (довоєнних). На покриття цих видатків дали публичні субвенції: міністерство освіти, жіночий комітет, празький магістрат, торговельна й реміснича комора — разом 12.000 К. гурток — (16545 К.) решта покривалася платнею за навчання від учениць, котрих в тім році було поверх 800.

За „Торг.-Пром. Школою" появилися небаром інші подібні школи. Так р. 1884 з ініціятиви М. Червінкової — Ріґрової засновано „Міську Дівочу Промислову Школу" в Празі; р. 1885. Промислова Школа „Жіночого Виробничого Гуртка" в Хрудімі; р. 1886. — засновано промислову школу гуртка „Весна" в Брні — цьому осередкові патріотичних стремлінь Моравянок; того-ж року орґанізується в Празі гурток „Чеський Дім"", який засновує кухарську школу.

II.

Такі були початки чеських дівочих шкіл. Відповідно до того, як поволі ставали приступними для жінок школи, призначені до того часу виключно для хлопців, втрачали на свойому значінню первісні дівочі школи, що виховували дівчат передовсім до матеріяльної самостійности. Нині форми жіночої освіти міняються відповідно до нових життєвих вимог жінки. На перше місце вибивається тип однорічної Родинної Школи, що має дати дівчатам передовсім освіту та вміння, потрібні для родинного життя та ведення домашнього господарства. Щоби задовольнити всі згадані вимоги, засновуються також і дворічні родинні школи. Натомісць для освіти, потрібної до самостійного прожитку, приєднуються до II-го річника Родинної Школи ще однорічна ремісничa робітня, як третий річник; він має дати освіту дівчатам, що бажають присвятитися одяговому ремеслу.

До цієї-ж ґрупи належать і инші фахові школи для жінок, оскільки вона належить до ресорту міністерства шкільництва та народньої освіти, н. пр.:

1. Пятимісячна школа для ведення домашнього господарства та пятимісячні школи куховарські.

2. Ремісничі робітні подають фахові відомости та вміння, необхідні для самостійного ведення ремесла.

3. Школи для соціяльної служби — подають, після закінчення дворічної родинної школи, освіту, потрібну в усіх галузях соціяльного піклування.

4. Дівочі народні школи челядницькі та народні курси — мають дівчатам та жінкам, зайнятим на протязі дня, послужити нагодою навчитися як слід всіх домашніх праць та набути відомостей, потрібних для виховання дітей.

5. Курси спеціяльні — доповнюють відомости та вміння в ріжних галузях жіночої життєвої праці.

Цим способом дістають дівчата в Чехословаччині освіту, котра потрібна їм, як будучим матерям, вихователькам, господиням та громадянкам, — освіту практичну та загальну, що підготовляє до ремісничого звання. Для тих, що не можуть скінчити дворічної родинної школи, призначені однорічні родинні школи зі скороченою програмою, де узгляднюють передовсім потреби родинного та громадського життя.

III.

Навчання поодиноких предметів (37 годин тижнево) має такі завдання:

1. Викладова мова: Навчити, поправно висказуватися в слові і письмі. Пізнання визначніших представників чеської літератури в звязку з умовим розвоєм европейських народів. Розбудження цікавости до літературних творів, розуміння їх внутрішньої та формальної вартости.

2. Історія освіти: Пізнати розвиток европейської освіти від найдавніших часів та її звязок з життям свого народу, зрозуміти напрямки дальшого розвитку.

3. Виховання: Навчити розуміти духове життя власне і чуже, вказати шлях до ідеалу моральної досконалости та покласти основи морального характеру, дати вказівки для виховання дитини.

4. Ґіґієна та піклування про дитину: Наводити учениці до належної оцінки великої вартости людського здоровля та навчити, як його берегти. Подати найважніші відомости про людське тіло та його ґіґієну. Викликати зацікавлення для тілесного розвитку дитини та для її потреб.

5. Громадська наука: Підготовка до громадського життя через пізнання життя родини, громади та держави; пізнання обовязків та прав громадянки; плекання морального та громадського почуття, демократичного та республиканського духа.

6. Рахування та рахунковість: Влучно вибраними прикладами з практичного життя викликати зацікавлення та виховати розуміння ваги належної оцінки господарських вартостей. Подати для цього практичні вказівки та належні вправи.

7. Рисунки: Виховати смак до форми, красок та їхньої гармонії, зручність в підшуканню декоративних форм, вміння примінити їх та зі смаком користуватися ними при виробі білля, вбрання та річей для прикрас одягу або мешкання.

8. Шиття білля: виховати смак до гарного та гігієнічного білля і солідного виконання, навчити виготовляти білля всіх видів і по мистецьки його прикрашувати.

9. Направа білля: навчити доцільно та гарно направляти білля.

10. Рисунки кроїв на білля: навчити брати міру і зладити крій всіх родів білля.

11. Шиття вбрання: виховати смак до гарного та гігієнічного вбрання і до його солідного виконання.

12. Рисунки кроїв на вбрання: навчити брати міру, нарисувати крій жіночого та дитячого вбрання.

13. Вишивання та оздобні праці: виховати мистецьке почуття та смак, навчити учениць по мистецьки прикрашувати білля, вбрання та виробляти річи для прикраси мешкання.

14. Наука про матерії: Подати відомости про сировини й вироби, уживані до шиття білля, вбрання, в моднярстві, до домашніх потреб — щоби влекшити добрий вибір при закупні, використанні та опрацьованні даного матеріялу.

15. Домашне господарство: виховати смак до гарного уряджения дому, до чистоти, порядку та ощадности. Подати вказівки, як все те розумно та ощадно осягнути, обзнайомити з методами, котрими можна влекшити ведення дому та з доцільним поділом часу.

16. Наука про харчеві продукти: пізнати найважніші продукти, їх прикмети, виживну вартість та спосіб їх переховування, скільки чого потрібно для відповідного вижившення та розумного господарювання.

17. Варення: Навчити варити дешеву, смачну, та поживну страву, узглядноючи матеріяльний стан господарства та час, потрібний на приготовлювання страви, як і коли її подавати; дати основи доброго та ощадного харчування людини здорової та хворої, дорослої і дитини.

18. Господарські праці, прання та прасування: Навчити виконувати розумно й ощадно праці, потрібні для вдержання порядку і чистоти в господарстві; також прати та прасувати.

19. Ґімнастика: ширити розуміння значіння ґімнастики для здоровля тілесного й душевного; виховувати почуття дисципліни та порядку, ритму, такту й руху, дати вказівки для орґанізації домашньої ґімнастики. (Підчас инших предметів також присвячується 2—3 хвилини ґімнастичним вправам).

20. Спів: Освіжити та ушляхотнити думку; виробити слух, дати пізнати значіння музики та народної пісні.

Статистика родинного шкільництва в Чехо-Словацькій Республиці на кінець шкільного року 1926/27 виказує, що в Чехословаччині є 27 річних родинних шкіл з чеською викладовою мовою, а 14 з німецькою. До чеських шкіл ходить 408 учениць, до німецьких 209. Дворічних родинних шкіл є в ЧСР. 69 з чеською викладовою мовою, 24 з німецькою. Учениць в чеських школах було 6.937, в німецьких 904.
Родинні школи є нині в Чехо-Слов. Республиці, в кожному більшому місті, а їх сітка постійно зростає.

ОТТО ЦОФ.

ДЕБЮТ

Якщо ходить о точність, то мала Аделя де Санктіс не була ще в театрі. Але коли до Больоні приїхала театральна трупа, а її директор пошукував дівчат до обсади менших, побічних роль, учителька Аделі поручила її цему визначному директорові. Від тоді, що дня о 10 годині передполуднем, бігала Аделя на проби. Тоненька, лискуча, чорна шовкова суконка тулилася до неї, начеб вітер ось-ось хотів її зірвати. Каблучки її черевиків були викривлені, бо приходи її батька рідко коли вистарчали на шевця. Заце тим вище носила вона свою, найкращу в світі голівку. Не тому, що дерла носа — о ні! Але вона чула по дорозі всю небесну музику, то й годі дивуватися, що слуха очи її, ціла аж підносилась. В небесній орхестрі грали такі струменти, які звичайні люде знають тільки з назви, а не зі звуків. Згадатиб тільки еольську гарфу, яка грає там такуж визначну ролю, як чародійна сопілка. Мабуть не нарушу таємниці, коли під услівям дискретности ще більше скажу: Аделя в день і в ночі мріяла про це, щоби стати наслідницею Елеонори Дузе.

Тому й не диво, що вона була цілком сліпа на всю буденщину такого купецького міста, як Больонія. Вона переходила через натовп і грала ролю на прим. „Дами з камеліями“. Переходячи повз склеп Люція Модени, де за виставою пишались розкішні шовкові панчохи, найніжніші паризькі десу, мальовані хустинки, а на порозі стояв сам властитель з борідкою *à la* д'Анунчіо, вона саме тоді вмирала в пятій дії на зворушаючі сухоти. Але це була таємна, приватна і взагалі невидима смерть і тому не можемо брати за зле цього, що Люцій Модена, побачивши Аделю, мав тільки два слова на її байдужість: „дурна гуска!“ Цих слів також ніхто не чув, бо вони були сказані „в дусі“.

Чи чули Ви що про Єрмета Новеллі? Єрмет Новеллі — це був дуже великий артист, найбільший із усіх, яких знали сучасники малої Аделі. Цей артист приїхав до Больоні на гостинні виступи. А до цего мав він грати „Мішеля Перрена““ — свою найбільш улюблену ролю. І уявіть собі: мала, несміла, тремтяча учениця, яка до тепер подавала на сцені тільки візитівки, мала у цій штуці подати листа! Так, вона мала подати правдивого, цілком замкненого й запечатаного листа! І то не якому будь комедіянтові, але самому Єрметі Новеллі! І то не як німа статистка, — як ви певно думаєте — ні, вона мала говорити! Це вже була роля! Тяжко було й подумати про це! А що більше! Цей лист мав спинити убійство героя, не допустити до смерти славного Мішеля. Заговір тільки тому мав бути відкритий, а негідний вчинок тому ударемнений, що вона, Аделя мала появитись і вручити оцього листа.

Ох, як часто переводив з нею великий Новеллі проби цеї сцени! Подивугідна була терпеливість, яку він мав для цеї тремтячої дівчинки з широкоотвореними, карими очима. „Повтори ще раз!“ — казав він. І вона вбігала вже двацятий раз на сцену, без віддиху, задихана і вже в пятьдесяте повтаряла: „якийсь, закутаний в плащ чоловік, що миттю щез, передав для горожанина Мішель Перрена оцього листа!“

Як ти поплутаєш це місце, люба дитино, — говорив Єрмет Новеллі — і при цих словах погладив її по голові — комедії не мож буде продовжати“.

Хайби був краще не говорив цього! Вона, Аделя де Санктіс, мала бути віссю і двигуном оцеї штуки!

ТЕАТР ФРАНКА НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ

Одним з найвизначніших театрів на Україні є театр ім. Франка. Зорґанізувала цей театр група під проводом Гната Юри, що вийшла з „Молодого театру“, який вперше заклав підвалини нового українського театру.

До революції панувала в українському театрі — побутовщина. В театрі не дозволялось подавати ніяких ідей: ні політичних, ні громадських. Сьогодні в театрі ведеться велика виховуюча робота. Театр здобув симпатії мас — зміцнив серед них нові ідеї. Театральна культура підноситься чимраз вище і смак глядача стає чимраз вибагливіший.

Театр перебував 3 роки у Харкові, один сезон у Москві, тепер вернув до Києва. Матеріяльні умови театру значно покращали. Театр притягнув до своєї роботи наукових робітників Києва, знавців мистецтва, громадських діячів та літераторів. Лябораторно-дослідчі станції, які утворено при театрі мають на меті підняти загальну культуру українського актора та режісера й підготовувати нових кваліфікованих театральних робітників. Репертуар театру в більшій частині ориґінально-український. Українські песи розвязують ріжні соціяльні й побутові проблеми сьогодні актуальні, а рівночасно підкреслюють особливості українського театру й українського народу в мистецьких проявах.

З жінок працюють в ньому артистка Г. Борисоглібська, заслужена артистка Республіки, яка в минулому році обходила свій ювилей, артистка К. Лучицька і артистка Т. Барвінська, премієрша Театру, якої портрет поміщуємо.

(За Ґлобусом).

Головна артистка Держ. Театру ім. Франка в Київі, Т. Барвінська.

Від неї залежав її розвиток і розвязка! Вона почувала себе Атлясом, що двигає землю. Але треба знати, що її плечі були дуже, дуже вузенькі.

„Якийсь закутаний в плащ чоловік, що миттю щез передав для громадянина Мішеля Перрена оцього листа!“ Від кількох днів не говорила вона инших слів! А слова, вживані за часто, подобають на кремінь через який постійно перепливає потік: він стає гладкий і не має вже стриму. Мабуть вона взяла собі упімнення мистця надто до серця, бо воно підскакувало їй аж під гортанку, вже на 24 години перед виставою. Деякі впевняли, що ціле те лихо булоб ніколи не трапилося, колиб вона була зажила трохи брому. Суфлерка твердила, що Аделя, заки вийшла на сцену, не повинна була забути перехреститися тричі або бодай плюнути на спину огневому сторожеві за кулісами. Як звичайно буває, коли надійшла велика хвиля, коли режісер дав їй знак, коли вона вбігла на сцену й почула звернені на себе клясичні, а такі чужі очі Новеллі, коли врешті, тремтячою рукою всунула йому письмо, що рішало про людське життя — вона сказала: „якийсь закутаний в лист чоловік, що миттю щез, передав мені для горожанина Мішель Перрена, оцей плащ!“

Колиб публика мала бодай мале поняття про це, що діялось в серці цеї дитини — вона вибухнулаб риданням; всі ті тисячі людей взаїмно обнималисьби й ридали, цілого Арно або навіть По виплакалиб сльозами. Але тому, що публика ніколи не була на сцені, й ніколи не підсувала своєму партнерові під ніс листа, рівночасно впевняючи, що це плащ, тому вона так щиро сміється, коли це трапиться кому иншому. І оця публика також сміялася! Одинокі, що не сміялися, були ці двоє на сцені. Новеллі звужував і розширював очі, наче пугач, що росте у зріст величня, а при цьому стає щораз ширший і ширший, — підчас коли мала Аделя ставала мікроскопійно малою. Виглядало це наче в казці: велитень-птиця ось-ось проковтне комашку. Але по хвилі вернув Новелль знову до своєї природної величини, вхопив виновницю за руку, потягнув її на край сцени (при чому вона й не знала, що ще жива) і сказав зі смертельною повагою: „Отже прошу, Пані й Панове, що зробити з такою дівчиною?“

Гураґан сміху й лопоту понісся театром! Аделя склонила голову на бік, бо думала, що заслона зараз опаде. Лице її було страшно біле, біліше від листа, який все ще тримала в руках. Але нараз, як галас трохи втишився, крикнув хтось з галерії: „Поцілуйте її!“

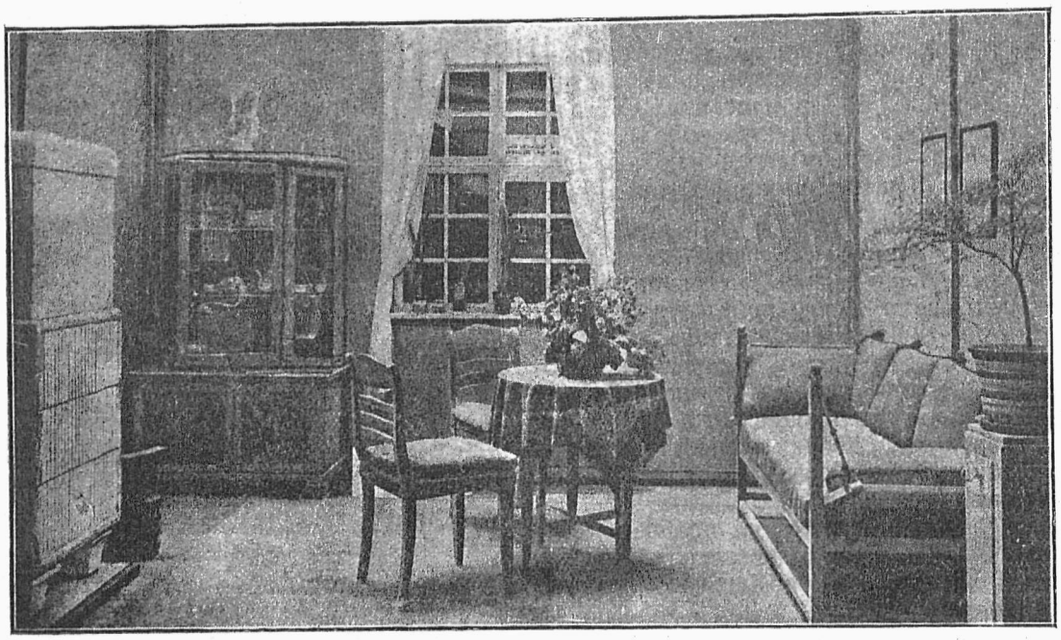
Це був вершок! Аж тепер настала правдива суматоха! Саля виглядала наче дім варіятів з тисячами хворих! І навіть добряга купець Люцій Модена, властитель шовкових панчіх, на які оця дівчина ніколи не звернула уваги, Люцій Модена, що сидів тепер в пятому ряді орхестри — розуміється в смокінґу — навіть він кричав і вимахував руками як навіжений. Однак ніхто не відрізняв вже власного голосу від голосу сусіда. Але це дрібниця!

Бо там, в горі, стояв Новеллі і перший раз від трицятьох літ був оголомшений.

Ніколи й нізащо не бувби він подумав про таку кару. Він проклинав то публику, то знову нещасну виновницю, — оскільки вона ще загалом існувала, бо здавалось, що вона в ту мить розвіється в повітрі. А лице її горіло полумям, ось-ось волосся займеться! Крайна пора, щоб хто загасив! А все це не тривало й пів секунди. Чи цей гультіпака з ґалерії мусів довести аж до такої розвязки, яка впрочім за кулісами так легко виконується? І заки оголомшена пу-

КУЛЬТУРА ПОМЕШКАННЯ

„Покажи мені як живеш — а скажу Тобі хто Ти є“ — каже німецька приповідка. І правильно! Чи може бути краща картина душевної культури людини, як чотири стіни власної хати, цей маленький світ, у якому постійно живеться? І ці мертві на око предмети, ця обстановка в якій ми обертаємося, без огляду на настрої, говорять часом більше, як людина. Входячи до помешкання незнайомих, нераз дрібничка у їх хаті викликує зразу симпатію до хазяїнів — але така сама дрібничка може рівночасно викликати зовсім противолежне враження. Бо головна обстановка, себто меблі, мало кажуть конкретного про їх власників. Меблі можуть бути одідичені, случайно куплені, чи позичені, — вони не дають ще ніякого пятна хаті. Сто раз більше говорять ці дрібнички — це таке „нічо“ — десь кинена подушка, оригінальний килим, гарна картина на стіні, чи виплеканий квіт. Ці усі додатки до обстановки творять душу кожної хати. І коли меблі купується дуже рідко — раз, або двічі в житті — то ці дрібнички

Скромно уряджена кімната.

блика освідомила собі ясно цей оклик, та заки мала Аделя витягнула свої тоненькі руки, щоб оборонитися, артист перевів це ласкаве предложення в майстерний чин. Рухом Ромеа й рівночасно Перрена взяв він малу вобійми, і зложив на її устах поцілуй, який не вменшивби маєстату навіть самого Филипа II.

Понісся крик захоплення! Лопіт, якого ще тут досі не бувало! Здавалося, що стеля чуть-чуть завалиться. В кожному разі, на стінному малюнкові стелі, яка ще від 1677 року не була реставрована, появилися небезпечні риси. Великий свічник, з багатьма скляними жемчугами, звенів і бренів від потрясення. Найбільше однак кричав цей, впрочім так поважний, купець. Він вискочив на крісло! Здавалося, він найрадше викине на сцену, свої обі руки, що вдаряли о себе наче розлючені діти. Чиж не помиляються його очі? Чиж справді, оцю чарівницю, що день в день перебігала попри нього, в суконоці з дешевенького, але пишного шовку, цілував сам Єрмет Новеллі? Ах, рух дівочого переляку, яким вона відхилялася в сильних обіймах мистця, другий рух, яким вона випрямила руки проти його грудей — та палаюче полумя, що пробігало її обличчам, підборіддям і шиєю, — ні! — за цим можна було скочити в пекло! Хто бувби в силі забути це безпомічне, солодке віддання?

Одним словом, Люцій Модена відважився цього вечера на видаток в сумі 100 лірів. Він купив китицю рож, яку вспів ще роздобути в так пізній порі, в галі готелю Рома.

Такий карколомний вчинок, ще перед годиною видавбися йому неможливим. Однак такими були, такими є мужчини, такими й остануть: для дівчини, що є в театрі, і що задержує свою чесноту як приватний люксус, не видалиб вони ні сотика. Але для жінок, що мають за собою багатство промахів, для них пливе золото рікою. Бо зацікавлення для артистки родиться з цею хвилею, коли зачинає линяти блеск її доброї слави; бо й прозору шибу помічаємо щойно тоді, коли вона зайде парою. І так мала учениця стала особою, тому що визначний чоловік взяв її в обійми. Не можна однак забути й про це, що чар з яким вона боронилася й відхилилась, розтопив навіть твердші серця, як серце Люція Модени. Одиноке серце, що остало холодне, було серце її директора: як тільки впала заслона, він звільнив її, а в десять мінут пізніше роздумувала вона поважно як закінчити свою земну карієру: чи при помочі ґазу чи при помочі спожитої пачки сірок. В ці роздумування впала відома китиця рож, і хоча вона й не впала з неба, то всеж таки впала вона з товарового дому з 22 урядовцями й властителем, що носив борідку *à la* Анунчіо.

Сьогодні зветься цей дім „Модена & Син“, бо від цеї пригоди минуло вже більше літ. Аделя виступає як пані дому: бо провід в інтересах задержав собі її чоловік. Він все таки не вважав за неможливе, що його жінка буде давати покупцям листи замісць плащів, а це моглоб ввести непорозуміння. — Також поцілуї стали від цього памятного вечера виключним його монополем. Принайменше він сам так твердить.

Переклад з німецького.

можна постійно зміняти, додавати, викидати, й відповідно до настрою давати своїй хаті що раз то новий вигляд.

Погані, банальні меблі губляться часто серед тих дрібничок, їх прямо не бачиться. В око впадають гарні занавіси, зі смаком дібраний килим, скатерть з народною вишивкою, оригінальні відповідно розміщені подушки, добрі картини, квіти. Навпаки дорогі і навіть стилеві меблі виглядають мов мертві, коли цего усего нема — або тратять усю свою красу через один зле дібраний до цілости килим на долівці, через банальні картини на стінах.

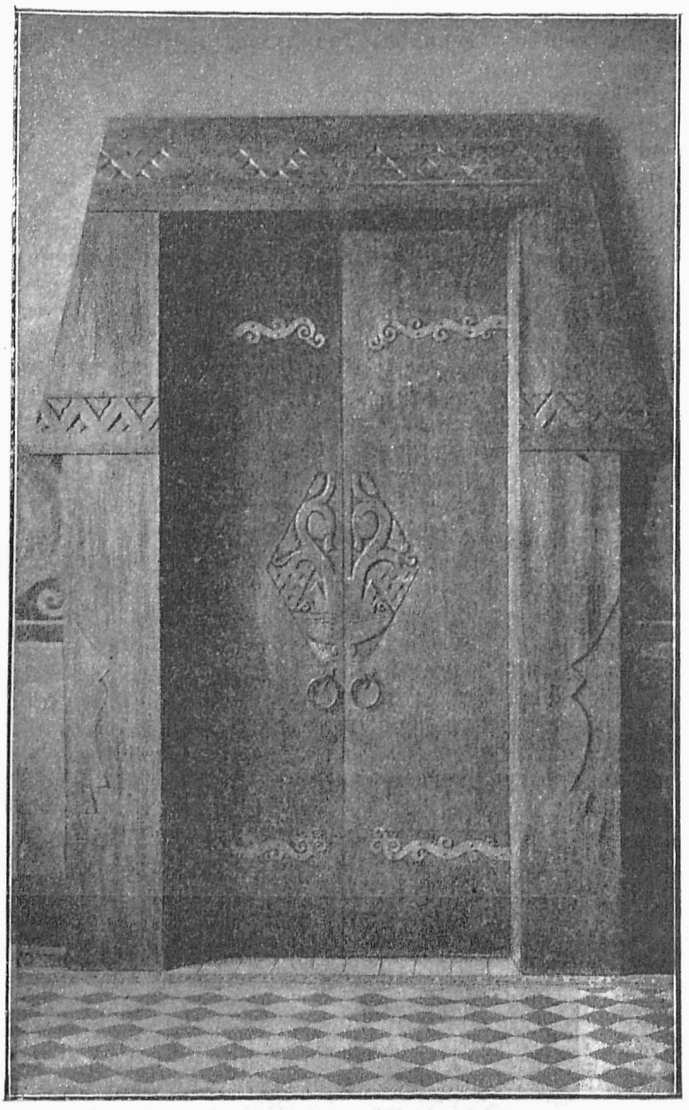
Чим менше помешкання, чим менше кімнат — тим краще можна пізнати їх властителя, його смак і культуру, у більшій скількости кімнат вона часто затрачується і губиться. Головно т. з. „сальони“ зачинені на щодень, а відчинені лише для чужих є часто однакові у зовсім ріжних людей. Вони всі мають щось спільного — а саме свою бездушність, свою мертвеччину, брак індивідуальности. Мала одна кімнатка, яка мусить бути для хазяйки усім: спальнею, їдальнею і прийомною, може о много більше сказати і бути о небо культурніша — чим цілий ряд сальонів з шабльоновою обстановкою. Тут саме лежить суть т. з. „культури помешкання“ — не у скількости, а в якости, не у дорогій ціні, а в мистецькому смакові, не на показ, а для себе.

Що правда, то до уладження гарного помешкання треба одної річі, якої не можна за ніякі гроші купити — таланту — чи краще хисту. Хто має вроджений хист зуміє „з нічого зробити щось“, зможе при добрій волі створити собі дійсну палату — хочаб вона обмежилась тільки до одної кімнатки. Цей талант вроджений у кожної майже жінки, лише не у кожної є зрозумінням ваги і потреби культури та культу власної хати.

Хатня обстановка не може бути купована без довшої надуми, що і яке треба купити. Ми витрачуємо стільки часу, заки рішимось купити суконку, яку носимо рік — два, а купуємо скоро і легко „щось до хати“, бо як раз цего треба, чи лучилася добра нагода. Загалом у нас „хата“ і її вигляд є часто на останному пляні, не лише коли ходить о витрату гроша, але і коли ходить о час і працю. Зроблення порядків, чистота ще далеко не рішають культури помешкання.

Хто як хто, але ми, українці, при безконечних скарбах нашого народного мистецтва, можемо творити хатні обстановки, яких позавидувалиб нам усі культурні народи. Можемо їх творити і поволи, доповняти навіть серед цих крайно невідрадних матеріяльних умовин, в яких доводиться нам жити. Трохи доброї волі, трохи постанови, не купувати ніякої жидівської чужої тандити, трохи праці і ніжної руки, а наші помешкання, в скорому часі, можуть зовсім змінити свій вигляд.

При цих самих меблях, які мусять залишитися, вони одержати можуть нове лице і нову душу. Це

Двері до салі „Будинку літератури ім. Блакитного в Харкові. (Різьба на дереві, за малюнком артиста А. Стоахова).

одно з завдань нашого жіноцтва: дати підвалини для культури хатної обстановки, своєрідної української культури помешкання. **Г. Ф.**

Увага! На всякі запити в справі уладження і прикраси хати, Редакція буде поміщувати відповіди в окремій рубриці.

ВИШИВКИ НИЗЗЮ НА ПОДІЛЛІ.

Під таким наголовком появився альбом вишивок в Камянці Подільськім накладом Камянець-Подільської художньої промислової профшколи.

З цього приводу читаємо в Віснику Кустарно-промислової Кред. Кооперації в ч. 9. за грудень 1927:

Не багатьом, мабуть, відомі ті високохудожні видання, що їх випускає Камянець-Подільська художня промислова школа (ім. Скороводи). Винна в цьому насамперед, звичайно, сама школа, що не популяризує своїх видань, а реклямувати їх було-б зовсім не грішно, бо видання ці виконано технічно бездоганно. Школа має випустити понад 20 назв альбомів та монографій з різних галузей українського мистецтва.

Альбом „Вишивки низзю на Поділлі“, що нещодавно вийшов із цієї серії, дає низку чудово виконаних зразків цього своєрідного мистецтва Поділля.

Особливо багата й оригінальна культура селянської вишивки на Поділлі: виконано особливим способом „шиття низзю“, вона вражає насамперед лінійним трактуванням змісту; вся її багатюща орнаментика просякнута цим своєрідним лінійним ритмом. Серія зразків, зібрана в альбомі, приковує увагу саме своєю ґрафічністю.

Цікаво відзначити, що чимало елементів цього орнаменту цілком східнього походження: деякі в них мали дивну схожість з орнаментикою текінських та іомудських килимів східної Азії. Трапляються також фіґури надто близькі до індуської „свастики“ *), до тогож, не зважаючи на явне використання чужих форм, не може бути й мови про запозичання та повторення, бо всі ці мотиви так перероблено, що вони набувають цілком нового характеру місцевої кольоритности та оригінальности.

*) Ломаний хрест, гачкований хрест, млиночок.

ПОСЛУХ У ДІТЕЙ

Щоби діти слухали старших осіб, хочби й своїх власних батьків, у всякій справі, абсолютно і сліпо, це не тільки неможливо, а й з ніякого погляду не бажане. Сліпо послушні можуть бути лише хворі, ненормальні або дурні діти, тай то краще, щоб від них такого сліпого послуху не вимагати.

Ніякої дитини не можна виховати так, щоб вона зовсім і точно задовольнила кожне бажання батька чи матері. Кожна дитина має свою вдачу свої окремі душевні прикмети, які хочуть найти собі вираз і яких силою не треба гальмувати. Розуміється, дітей треба вчити, що вони повинні робити, а чого ні, але в кожнім випадку треба дати їм розумну причину для такої чи иншої поведінки, а не вимагати, щоб сліпо слухали приказу чи заборони, не розуміючи, чому воно і нащо.

Розумний послух у дітей можливо осягнути і для їх доброго виховання важно. Одначе треба оберігатися, щоб взагалі за багато не приказувати і не забороняти. Спільна прикмета в усіх дітей, що вони активні, і на скільки те, що вони роблять, не шкодить ні їм ні другим людям, треба лишити їм волю. Дитина все хоче що-небудь робити; хоче бачити результати своєї роботи; хоче похвали і признання. Це її природа і вона невинна, що „не може всидіти тихо". За те нема що її сварити і батьки повинні лише ту дитячу активність покерувати так, щоб вона не зашкодила ні самій дитині ні нікому.

Щоб виробити в дитини розумний послух, батько й мати повинні передовсім свою дитину добре пізнати: що вона думає, як приймає враження і як на них реаґує, чого можна від неї вимагати і яким способом.

Заки приказувати чи забороняти, наперід подумати, чи справді треба. Коли треба, тоді сказати свое просто, ясно і пояснити причину, чому дитина повинна щось зробити чи чогось не робити. Не відкликати своїх рішень, але й не проголошувати їх в надто рішучій, різькій формі. Дитина, так же як і доросла людина, не любить „сильної влади" над собою і так само відчуває образу. Треба, щоби дитина привикала, що те, чого від неї вимагають, є і важне і розумне. А потім все треба дивитися, чи приказ виконано. Для дитини це буде доказ, що справа важна і що батько чи мати в її висліді зацікавлені, а не говорять так тільки ізза якоїсь забаганки чи примхи.

Не треба спонукувати дітей до послуху обіцянками, а коли вже що обіцяно, обіцянку виконати. Не зловживати дитячою довірчивістю, а то легко можна стратити в дитини віру.

Найгірший спосіб здобувати собі послух — це пострахом: лякати дітей поліцаєм чи доктором чи кимсь, хто „прийде і забере тебе". Або дитина стане боязлива, залякана, а ні, то швидко переконається, що її дурять, тай тратить повагу до батьків.

Заки за непослух карати, треба наперед переконатися, чому саме дитина не послухала. Буває, що у неї були як найкращі мотиви, бажання власне щось доброго зробити, і потім у неї лишається враження, що саме за те її покарано.

Буває, що на дітей накладають такі обмеження, яких вони не можуть видержати. Воно легко сказати „сиди тихо", але здорова дитина, в якій повно життя і сили, попросту не може всидіти тихо довше як кілька мінут. Малі діти ростуть і в них розвивається кожний мускул. Сама природа примушує їх бігати, скакати, кричати, вганяти.

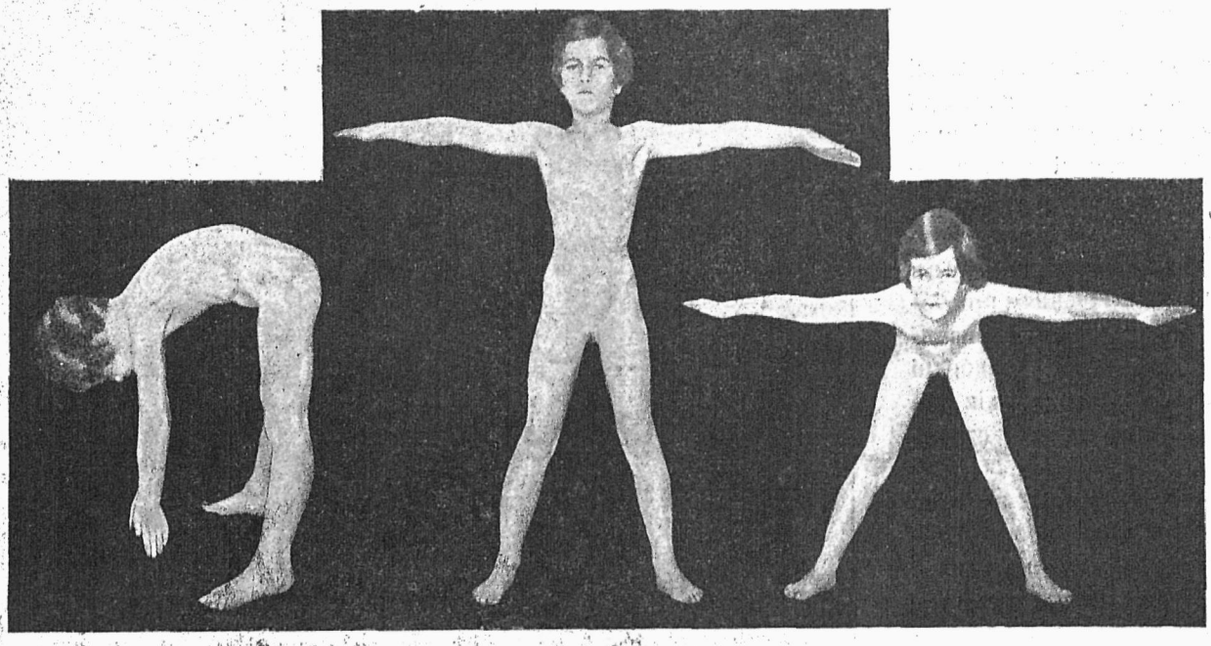

1) Вправи в лежачій поставі горілиць. Руки вздовж тіла, долоні до землі. Піднос обох ніг в гору.
2) Постава лежача лицем до землі. Піднос обох ніг в зад. Голова в гору.

РУХАНКА ДЛЯ ДІТЕЙ

Найновіші методи виховання прямують до цего, щоби дитина рівномірно і правильно розвивалася не лише умово але й фізично. Сама ідея тілесними вправами гартувати волю, зміцнюванням тіла зміцнювати духа — є дуже стара. Вона тепер лише відроджується і поширюється — стає основною підставою модерної педаґоґіки, як протиставлення до усіх лих воєнної і повоєнної доби. „В дітях наша будучність" — лунає в цілому світі і кожний нарід стремить до цего, щоби ся „будучність" була дійсно вартна. А се можливе тільки тоді, коли діти є доцільно виховувані, коли умовий розвій не є плеканий коштом здоровля і занедбування тіла. Багато однак матерей вважає, що вони нічого не занедбують під тим оглядом, бо дитина має чейже руханку в школі — а у передшкільному віці вона ще за мала до яких небудь фізичних вправ. Тимчасом шкільна руханка не дає ніколи дитині цего, що може дати щоденна руханка дома. Треба також мати на увазі це, що ізза невідрадних умовин в области нашого шкільництва руханка відбувається на загал проти усіх правил та засад гігієни. Брак відповідного приміщення — брак відповідних руханкових саль та приладдя є причиною, що руханка шкільна не може принести дитині ніякої користи. Особливо у перших роках народної школи руханка відбувається майже все в клясі — або душному шкільному подвірю — діти вправляють у суконках, черевиках або і в плащах. Фізичне виховання дитини мусить у нас покищо належати до дому і обовязком кожної матері є звернути пильну увагу на сю ділянку, зокрема у дітей до 10. року життя. Бо якраз перші роки дитини дають силу і здоровля на ціле життя, зберігають при доцільнім вихованню маленьке тіло перед тими діточими недугами, до яких причиняється загальне ослаблення, як чахотка, нервозність, анґлійська недуга і т. д. Тому то й лікарі та педаґоґи поручають зачинати можливо як найскорше систематичну, щоденну руханку. Руханка дитини не повинна трівати довше як 5—10 хвилин денно. Переводиться її в добре перевітреній кімнаті — зимою, на воздусі, або при відчинених вікнах, літом. Дитина повинна бути дуже легко одягнена, найкраще зовсім нага. Починається від вправ віддихових а також при других вправах треба слідити, щоби дитина правильно віддихала, себто втягала воздух носом, а випускала устами. Вправи можуть бути якоїнебудь системи (Мілера, Мензендікх, шведські) — головна засада; їх

треба правильно щоденно з дитиною переводити. Діти вправляють дуже радо, для них це забава і приємність, а кожна мати може чейже посвятити цих 5—10 хвилин денно, які є так конечні для здоровля дитини. На наших світлинах подаємо кілька вправ, які є дуже добрим середником на шкоди, заподіяні в діточому орґанізмі сидженням в шкільній лавці.

Згин в перід, в долину (постава в розкроці). — Розкрок, рамена в бік, долоні в долину. — Шведський згин в перід. Рамена в бік. (постава в розкроці).

ТОВАРИСЬКІ ФОРМИ І ЗВИЧАЇ

ДЕЩО ПРО ОДЯГ.

(Хочемо тут подати деякі, приняті у світі звичаї відносно одягу при ріжних нагодах, не дивлячись на моду. Про одяг мужчин пишемо також, щоби наші жінки могли поінформувати своїх мужів та синів).

Для жіночого світа є закон: ніколи вечірна сукня (без рукавів) перед семою годиною вечера, ніколи костюм, в якому ходимо в день, на вечір. Ніколи дорогі прикраси та золото в день, ніколи звичайні „спортові“ черевики вечером.

Для мужчин: Ніколи, під ніякою умовою, смокінґ перед семою годиною вечера. Фрак вбирають сьогодня на дуже великі торжества. До смокінґа все чорна краватка, до фрака біла. Ніколи жовті черевики до темного, або ще й чорного одягу. Ніяких пересадних красок в одязі, краватці і хустинці до носа.

Жакет, або так званий „шлюсрок“ носять лише при дуже офіційних нагодах. Заступило їх бльовні т. зв. „сакко“ — чорний маринарковий одяг, до якого вбирають на відвідини або скромні забави попеляті штани в чорні паски.

Підчас відвідин лишає мужчина плащ, капелюх, палицю і рукавички в передпокою, жінка входить до прийомної так, як прийшла з вулиці.

* * *

Коли ми прошені до знайомих на вечір, слід все запитати господарів, в якому одязі прийти.

* * *

У більших містах не ходять жінки ніколи без капелюха, в театрі не можна ніколи сидіти в капелюсі.

* * *

Найгірше враження робить неоднаково одягнена пара: вона надто елеґантна, він занедбаний — або наоборот. Кожна жінка повинна дбати і тямити про те, щоби була одягнена відповідно до свойого мужа. Недопустима є спільна поява у двох зовсім ріжних одягах, прим. він в смокінґу, вона в звичайній скромній суконці.

ДАРУНКИ.

Маємо на думці дарунки не для своїх найближчих, а для чужих. Вони є часто доказом вдячности і все треба їх жертвувати в рамцях спроможности. Вони не повинні робити враження своєю матеріяльною вартістю, але орґінальним помислом чи гарним жестом.

Мужчина, що буває часто в домі якогось подружжа, повинен при деяких нагодах передати пані дому скромну китицю квітів. Квіти треба давати все без опакування. Загалом квіти та солодощі, це дві річи, які може жертвувати мужчина знайомій жінці, з якою його нічо ближче не вяже.

Які дарунки може робити жінка, коли бажає комусь зі своїх знайомих зробити малу приємність? Квіти може дати лише зовсім старому мужчині, або хворому. Ручні роботи є допустимі — однак вони вимагають багато праці та зручности, якщо це має бути дійсно власноручна робота. — Найкращим дарунком залишається добра і гарна книжка.

Дуже невідповідно є жертвувати свою світлину. Одного прекрасного дня вона певно опиниться в кошї як непотрібний кусник паперу — або й немилий спомин. Наша світлина — це частина нас самих, якої не можна роздаровувати замісць попельничок, олівців або папіросок.

Дарунок, якого не передаємо особисто, посилаємо з візитівкою в замкненій коверті, на якій є точна адреса приймаючого.

НА ВУЛИЦІ.

Молодші біля старших, мужчина біля жінки йдуть все з лівої сторони. Якщо мужчина йде з двома жінками, старша жінка йде по середині, мужчина з лівої сторони. При зміні напряму мусить мужчина перейти поза жінку, якій товаришить, щоби знову опинитися по її лівій руці. Якщо не можна йти разом, жінка йде перша. Це правило має однак деякі виїмки.

(Докінчення на стор. 19.)

МАСКАРАД

ч. 33. Стилева сукня з тафти. Станичок і перший волянт краски кретʌ, другий лілля з рожевим відтінком, послідний блідорожевий. Шарфа і квітка із срібного брокату.

ч. 34. Костюм пієрота. Юбка з чорного оксаміту. Станичок з тюлю блідо-лілля. Спідничка з тюлевих фальбан краски блідолілля і темно фіолєтної. Риші при рукавах і шиї також в цих двох красках. Шапочка одностайна, з маскою з чорного оксаміту.

В сьогорічному карнавалі панують дві категорії вечірних суконь. Перша категорія це гладкі сукні з перетиканих золотом, взористих матеріялів або з легенької Georgette. Характеристичні вони филюючим викінченням при боці або нерегулярними видовженнями спіднички, прибрані спряжкою з кришталиків або коронкою, а краса їх у стрункій лінії.

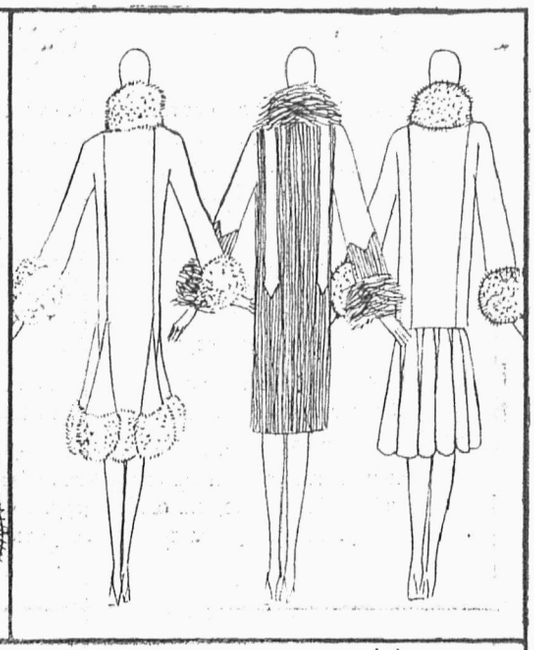
Друга категорія це стилеві сукні з тафти або легенького тюлю. Вони надають сильветці більше поваги та строгої простоти, роблять її відмінною і вимагають нової постави тіла та нових рухів. Примусова зміна цілої особи й стилевий вигляд викликують мимо скромности тоалєти великий ефект.

Оглядаючи теперішні сукні, можна рішучо сказати, що новітна жінка найшла вже засадничу форму свого убрання. Сьогорічні сукні kasako-ові і jumpe'o-ві відріжняються від тамтогорічних тільки иншим способом викінчення. Стремління до нерегулярности, яке бачимо сильно замарковане у вечірних суконях виступає і в щоденних суконях. Фалди й пліси на спідничках, стебни й випустки на блюзах мають можливо найбільше фантазійно-геометричний напрям. Та нерегулярність ліній надає сильветці новости, хоч засадничо її не змінює. На спідницях бачимо глибоко-впущені фалди, які бережуть клясичної стрункої лінії. Викрій коло шиї оживляють всякого роду ковнірці з краватом, випустки, пліси, а навіть малі шовкові хустинки, гарно звязані. При паску гарна спряжка з металю або кришталу, в краваті шпилька, от і вже булиби всі новости, які зливаються разом у новий, гарний, хоч засадничо незмінений образ.

ФІРМА **РОМАН ЗУБИК** ЛЬВІВ
ВУЛ. ГАЛИЦЬКА Ч. 16.
продає найдешевше МОДНІ МАТЕРІЯЛИ ВОВНЯНІ, ШОВКОВІ й ИНШІ. — ПОЛОТНА, ЕТАМІНИ, ЗЕФІРИ.

ПЛАЩІ ЙКОСТЮМИ

ч. 35. Плащ з чорного оксаміту зі вставленими двоновими частями. Шалевий ковнір, манжети й обрамування долиною з ясного футра.

ч. 36. Плащ з Kasha, прибраний стебном. Ковнір і манжети з футра з довгим волоссям.

ч. 37. Спортовий костюм з вовни. Сак запнутий з боку, спідничка сильно филююча, прибрання з „oppos'ів".

ч. 38. Плащик з червоної Kasha з низько вшитими рукавами і прибранням з білого футерка.

ч. 39. Плащик з гранатової цибеліни з шалевим футряним ковніром.

ч. 40. Плащик з ясно-зеленого суконця, прибраний бобровим ковнірцем.

ч. 41. Плащик з англійської матерії з капішоном, прибраний футерком з ваяця.

До кожного моделю готовий крій.

Вечірні сукні

ч. 47. Тоалєта з перетиканої золотом, взористої лями. Бічні жаботи у формі филі, зіпнені кришталевою спряжкою. До цеї тоалєти дуже надається боа зі струсиних пер у відповідній красці.

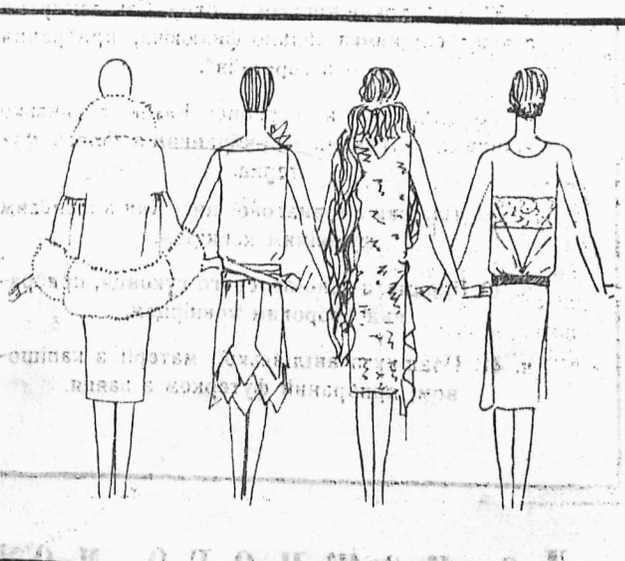
ч. 48. Тоалєта з чорної Crepe-Georgette. Передна часть спіднички укладана у фалди. Спід до сукні з чорного Crepe Satin, викінчений горою широкою коронкою краски beige.

ч. 49. Вечірний плащ з пелєриною з взористого брокату. Ковнір і обрамування з ясного футра.

ч. 50. Тоалєта з білої Crepe-Georgette. Спідничка складається з поодиноких зубатих частей, які свобідно заходять одні на другі. Фантазійно уложена срібна стяжка творить пасок.

Візитові сукні

ч. 42. Суконка з Crepe de chine мишатої краски, спідничка плісована. Блюза прибрана випустками і квіткою.

ч. 43. Сукня з легкої вовни. Спідничка дзвонова, ковнірець і краватка з шовку краски сукні. Блюза й спідничка прибрані двома рівнобіжними випустками.

ч. 44. Оригінальна сукня з ґранатової вовни. Блюза в формі болєра прибрана аплікацією з Crepe Satin і закладками. Спідничка укладана у фалди.

ч. 45. Сукня з ясно-зеленої Kasha, стебнована темно, і ясно-зеленим шовком. Спідничка при зубах, укладана у фалди.

ч. 46. Капелюх з мягкого бронзового фільцу. Спід і опаска темніші о один відтінок. Колеса з металевих кораликів.

ч. 51. Вовняна суконка для дівчинки ціла укладана у контрафалди, які свобідно розходяться при руці і долиною. Горою на блюзці й рукавах фалди застебновані в зуби рівнобіжні до зубів при долині спіднички. Ковнірець з білого полотенця, краватка з взористого фуляру. Пасок зі шкіри краски суконця.

ч. 52. Це убранко для хлопця складається з вовняних сподняг, блюзи з взористої камізольки у відповідній красці.

ч. 53. Багата суконка для дівчинки з коронки й шовку, прибрана великою шарфою, звязаною при шиї.

ч. 54. Суконка для дівчинки 2—3 літної з легенької матерії. І, Ґеска й мачшети викінчені в зуби; рукавці й суконка дрібноплісовані.

ч. 55. Костюм паяца для хлопчика в взористої матерії, пасок і шарфа при шиї ярко-червоні. Шапочку робиться з твердої тектури й наклеюється взористим папером. Перука з чорної волічки, нашитої на орґантині.

ч. 56. Костюм снігурки для дівчинки, з білого, сильно накрохмаленого батисту, станичок і шапочка з зеленого шовку, спідна часть суконки викінчена жовтим рубцем.

До кожного моделю готовий крій.

Б І Л Л Я

ч. 57. Комбінація, майток і сорочки, до ношення на майтках.

ч. 58. Комбінація зі вставкою і бічними плісованими частями.

ч. 59. Комбінація, прибрана вставкою.

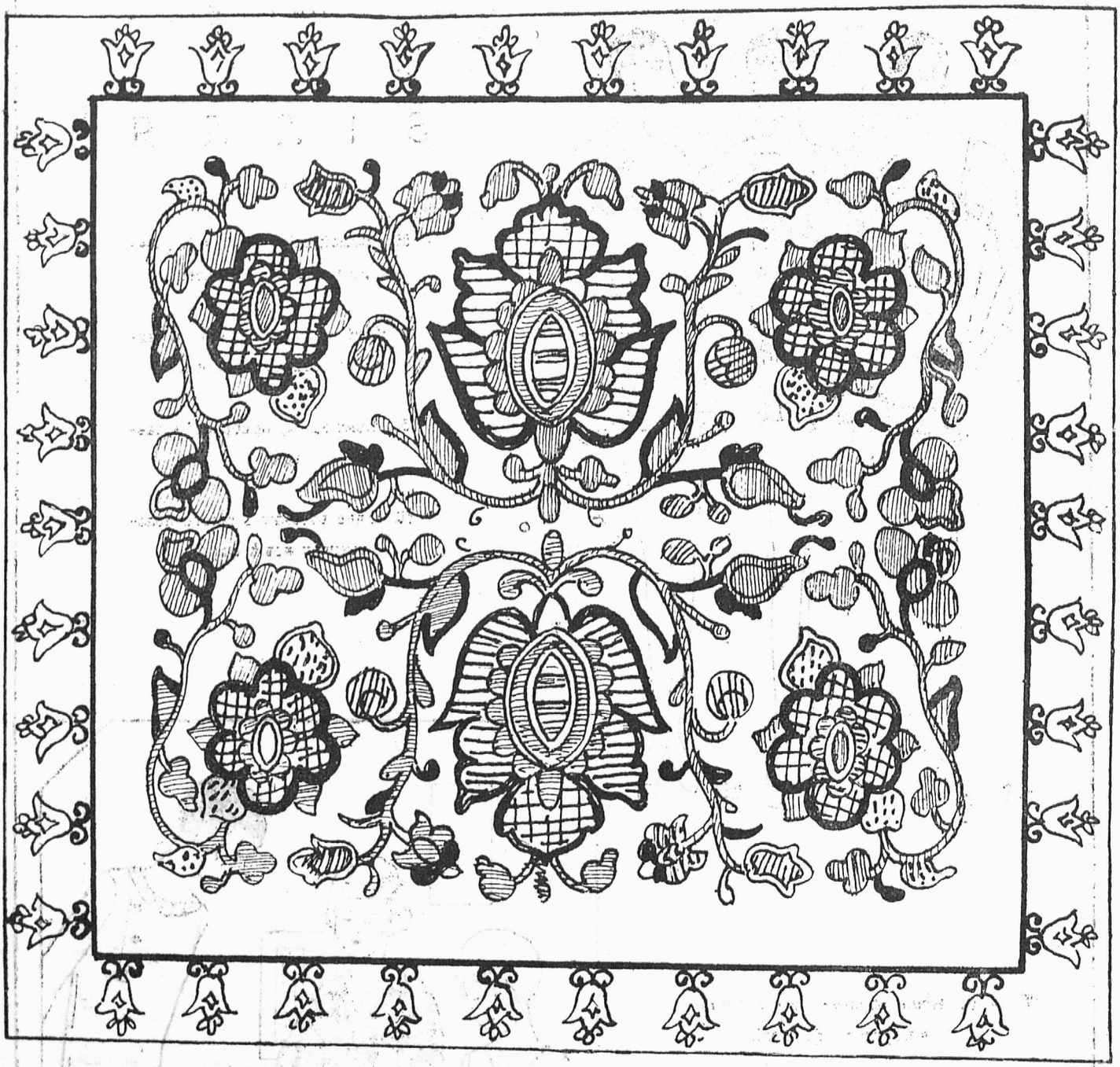
ч. 60. Нічне вбрання з білого полотенця у новій формі.

ч. 61. Нічне вбрання для хлопчика з пругастої флянелі.

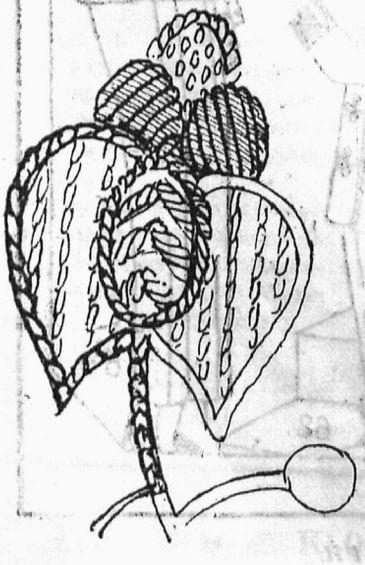
ч. 62. Нічне вбрання з флянелі в білі й червоні пруги, прибране випустками.

ч. 63. Рујата з голубого шовку до прання, з вавористим прибранням.

Проект О. О. Кульчицьких.

МАКАТКА

На сірім полотні, сукні, або канві кольоровими волічками і шовком. Взір з Великої України з XVIII. ст.

Взір природної величини, $^1/_4$ часть можна замовляти окремо в Новій Хаті.

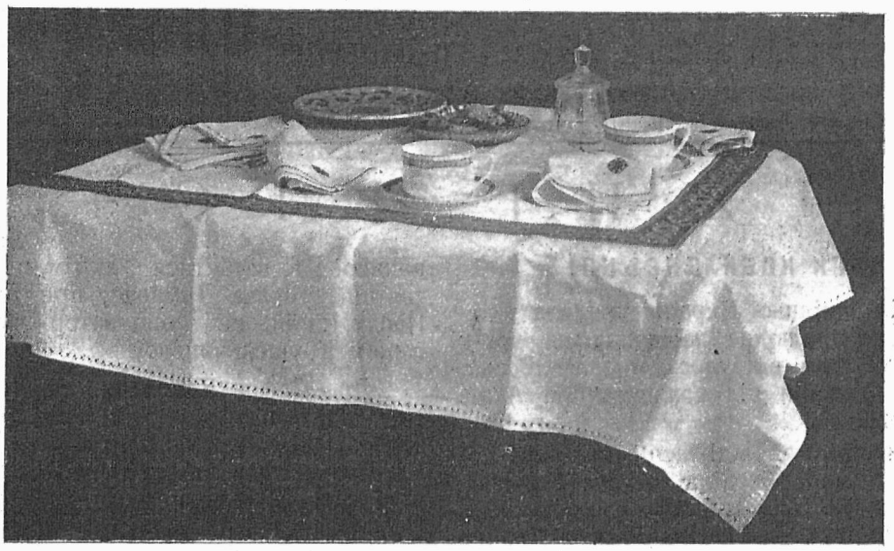
Спосіб виконання.

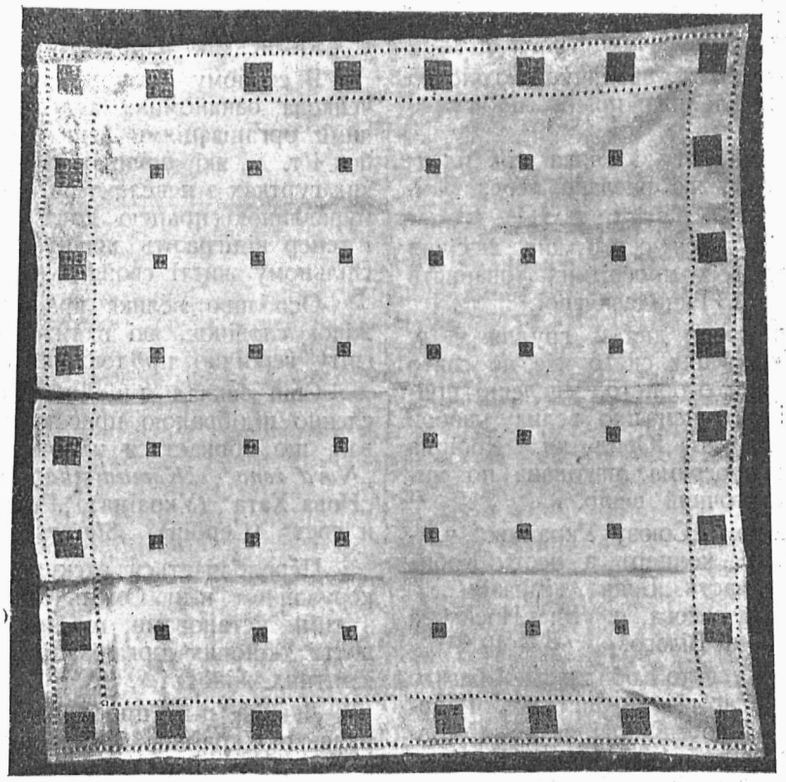
Стіби: гладь, ланцюжковий, шнурковий.

Краски: чорна, зелено-сіра, червено-мідяна.

РОБОТИ

Загостіть до нашого склепу!

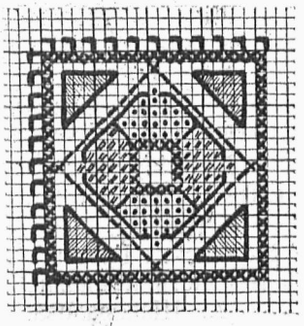

Обрус до кави з 6 серветками з низинною вишивкою і мережками, на чеському полотні.

Вишивка уміщена в цей спосіб, щоб випала на краю столу, довкруги. На серветках уміщений мотив з великої вишивки.

Взори матеріял, нитки, а також готові обруси можна замовляти в Н. Х.

Скатерть на стіл з квадратовими мотивами хрестикових вишивок, та мережками, — на домашному полотні. Полотно споєне на вхрест мережкою-циркою.

Полотно, нитки, а також готову скатерть можна замовляти в Н. Х.

Мотив вишивки до скатерті на стіл, поодиноко розкинений по середині, краєм зложений в четверо.

Краски: xx *червона* // // *зелена* — *жовта*
• • *ліліова* |||||||| *синя*

КУПУЙТЕ З ПЕРШОГО ДЖЕРЕЛА! ПАНЧОХИ, СКАРПИТКИ, РУКАВИЦІ
ТА ВСЯКІ ТРИКОТАРСЬКІ ВИРОБИ ПРОДАЄ НАЙДЕШЕВШЕ
СПЕЦІЯЛЬНИЙ МАҐАЗИН ТРИКОТАРСЬКИХ ВИРОБІВ.
ОЛЬКА
ЛЬВІВ
РИНОК 35.
(біля Народн. Торговлі).

РІЖНІ ВІСТИ

СВЯТА ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ

В Київі Комісія Західньої України урядила в неділю 27. листопада прилюдне засідання на честь Ольги Кобилянської, що відбулося в залі Всенародної Бібліотеки України під головуванням Акад. М. С. Грушевського.

Були прочитані три доповіді: аспіранта науково-дослідчої катедри Історії України Остапа Павлика, вихованця черновецького університету кандидата катедри Василя Костащука, й Степана Гаєвського, що мав нагоду особисто познайомитися з Ювіляткою.

В Перемишлі тов. „Союз Українок“ влаштував, дня 4 падолиста, святочний концерт в честь О. Кобилянської. На програму концерту, складалися мистецько виконані точки: п. Кисілевської, Божейківної, Дзюби, Чеховичівної, два жіночі терцети і хор.

Лискучий перебіг концерту, завдячуємо голосно п. Ціпановській, яка не щадила праці, щоби все вийшло як найкраще.

Частина доходу з концерту і збірка між членками, принесла 50 долярів, які вислано через Зем. Банк, на дар для Ювилятки.

В Тернополі — відбулося свято дня 2 січня ц. р. заходом комітету всіх просвітних товариств при співучасти співачки п. Гинилевичевої.

В Коломиї — влаштовано дня 2. грудня м. р. в честь Кобилянської ювилейне свято. На це свято прибула наша письменниця особисто. Численні привіти устні й письменні свідчили про велику любов української суспільности до Ювилятки. Добірна і ріжнородна вокальна програма, виконана по мистецьки доповнювала святочний вечір.

В Чорткові — заходом „Союзу Українок“ влаштовано 11 грудня ц. р. концерт в честь Кобилянської. Брали в ньому часть „Боян“, ґімназія „Рідної Школи“, п. Ірина Олеськова, п. Ліда Носикова і маленька декляматорка з Білого.

В Празі — влаштувало свято Кобилянської багато установ: Український Педаґоґічний Інститут, Радикально Демократичний Клюб, Український Соціологічний Інститут, Український Академічний Комітет, і Українська ґімназія в Ржевницах біля Праги.

Громада Студенток Українок у Празі влаштувала дня 15. XII. 1927 святочну академію в честь О. Кобилянської, для своїх членів. Програма була така: 1) Проф. С. Русова: Положення жінки в 70-их і 80-их роках на українських землях. 2) С. Цимбалістівна: О. Кобилянська і критика. 3) Л. Бурачинська: Жінка в творах О. Кобилянської. 4) Г. Равич: Відчитання творів Ювилятки.

В Подєбрадах влаштував свято Ювилейний Комітет. В ньому брав участь хор під управою відомої диріґентки п. Щуровської - Росіневич.

В Пшібрамі святкували ювилей письменниці студенти Ґірничої Академії.

В Парижі влаштовала свято в честь письменниці „Українська Громада“. Широкий реферат про життя і творчість Кобилянської виголосила п. інжнір.-аґроном А. Шаповалова.

Сальомеа Крушельницька, відома в музичнім світі оперова співачка приїздить цеї зими на концертову туру до Злучених Держав. Перший концерт Крушельницької має відбутися в лютім, в авдіторії масонської святині „Мекка Темпел“, при 55-тій вулиці в Ню Йорку. Італійський композитор Ічіліо Садин, є імпресарієм Крушельницької.

Др. Софія Коренець, наша відома опереткова співачка, яка виступала у Відні під псевдонімом „Тетяна Славянська“, в Італії — як „Тетяна Карніевіч“ і в Познані під дійсним своїм назвиськом, концертувала дня 11 грудня м. р. в Тернополі.

Дня 6. березня ц. р. відбудеться її концерт у великій салі „Народного дому“ у Львові.

Старанням Союзу Українок в Подєбрадах, влаштовано 10 січня цього року виклад п-ні М. Омельченкової, асістента професора соціології Карлового Університету Др. Фоустки на тему „Жіночий рух у словянських народів у сучасну добу“.

В своїому цікавому рефераті п-ні проф. Омельченкова ознайомила авдіторію з численними жіночими орґанізаціями чешок, болгарок, українок, сербок і т. д., які, починаючи свою діяльність в маленьких гуртках з невеликими засобами, своєю невтомною муравлиною працею досягли блискучих результатів і тепер відіграють значну ролю в державному і суспільному житті свойого народа.

Особливо велике враження зробила орґанізація жінок словінок, які в тяжких умовах національного гніту героїчно продовжують свою працю.

Свій виклад п-ні Омельченкова ілюструвала численно підібраною пресою на всіх словянських мовах, що торкається жіночого руху: „*Ženska rada*“, „*Nova žena*“, „*Komunistka*“ (Чехія), „Жіноча Доля“, „Нова Хата“ (Україна), „Робітниця“ (Канада), „Жена й свет“ (Сербія), „*Slovenska Žena*“ і т. д.

Передбачається екскурсія до Праги і Брно під керуванням п-ні Омельченкової для ознайомлення з тими установами, що повстали в наслідок діяльности жіночих орґанізацій, як: притулки, дім для самітних жінок і т. д.

Лекцію п-ні проф. Омельченкової крім Подєбрадської Української Кольонії відвідали також і представниці чеського жіноцтва з міста Коліна.

Карін Міхаеліс — славна данська письменниця, якої світлина була поміщена минулого року, загостила знову до Львова, з рефератом: „Жінки між собою“.

В. П. Фірма М. ФРАЙЛІХ

Заведення для виробу спеціяльних бандажів,

Львів, Городецька 35.

Оцею дорогою висказую Шановній Фірмі свою найщирішу подяку за артистичне виконання поясу на пропуклину, який мені дуже скоро поміг, а тим самим причинився до скорого вилічення моєї тяжкої недуги. Цей пояс перевищив всі мої сподівання Ношу його без трудности і недомагань так, що лікарська операція стала непотрібною.

З високим поважанням

М. БОДНАР,

довголітній посадник, член Ради шкільної, б. державний комісар, властитель дібр і промисловець.

Надвірна 27/XI — 27.

ТОВАРИСЬКІ ФОРМИ і ЗВИЧАЇ

(Докінчення зі стор. 9.)

А саме мужчина йде перший при висіданню з поїзду, трамваю, авта, також в ресторані, або кавярні, щоби знайти добре місце для своєї товаришки. Коли знайомі стрічаються на вулиці, мужчина в Европі здоровить перший. (В Америці здоровить перша жінка даючи в цей спосіб дозвіл поздоровити себе). Також здоровить мужчина кожного, хто здоровить жінку, якій він товаришить. Жінка здоровить лише жінки, знайомі своїого товариша. На поздоровлення мужчин, яких не знає, не має обовязку відповідати, хочаб це були його приятелі. Привитання на вулиці обмежується лише до дружнього подання руки. Цілувати в руку на вулиці — хочаби дуже поважну жінку, не належить у світі до доброго тону. (Не кажучи уже що взаїмні поцілуї в лице жінок або мужчин на вулиці є крайним нетактом). Цей принятий — і перенятий від наших сусідів звичай, цілувати при кожній нагоді жінку в руку, повинен у нас уже раз перевестися. Тим більше, що воно получене нераз з дуже прикрими ситуаціями. Жінка, яка не має надто чистої рукавички, є у великій колізії, чи її знимати, чи ні, а для мужчин воно також нераз не мило і дуже негігієнічно. Що добре на балевій салі, зовсім не підходить на вулиці. При чому мужчині слід уже тямити, що коли цілує жінку в руку, треба схилитися до поданої руки, а не підносити руку жінки до своїх уст. Що на вулиці, в товаристві жінки не курить, це чейже усім відоме.

ДОБРЕ ПОВЕДЕННЯ В ДОМА.

Добре поведення не може бути ніколи на „показ“ для чужих, як добра порцеляна, яку витягається лише на приняття гостей.

У противенстві до порцеляни, чемність та добрі форми поведення це річ, яка ушляхотнюється через довге і щоденне ужиття. Будьмо передовсім чемні супроти своїх найближчих, дбаймо про це, щоби в чотирох стінах нашої хати панувала соняшна атмосфера, а тим самим даємо уже нашим дітям найкращу підставу „доброго виховання“. Безумовно, що у щоденному подружому житті мусять бути деякі навіть гострі виміни думок. Треба однак дбати, щоби вони не відбувалися в присутности дітей і прислуги та не в часі спільної їжі. Також усякі нагани дітей і прислуги треба залишити на иншу пору. Спільний обід і вечера це часто одинокі хвилі, коли діти бачать своїх батьків і спомин атмосфери, яка тоді панує, залишається на ціле життя. Рівномірне поведення батьків, брак голосних, обидливих слів, брак приказуючого тону супроти кого небудь з домашніх, викликує лагідне тепло родинного дому. Не можна також забувати, що свобода домашня не є рівнозвучна з занедбанням — найкращий настрій знищить занедбана, нехарна жінка. Вона мусить тямити, що до обіду не можна сідати в брудному шляфроку з нечесаною головою — хочаби не було нікого чужого. Одяг жінки впливає дуже багато на ціле домашне поведення. При зле одягненій жінці мужчина також дозволяє собі зняти ковнірець, чи блюзку і цілий тон бесіди мимоволі настроюється до зовнішного виду. А чи це таке тяжке навіть для жінки, яка не має прислуги, одягнутись до обіду в чисту суконку, умити зігріте від кухні лице і руки?

Діти мають сьогодня для родичів не сліпий, але свідомий респект. Якщо родичі не є згідні у системі вихозання, молоденькі головки підхоплюють це скоро та стараються використати цю обставину на свою користь. Тому і під цим оглядом мусять бути всякі погляди дуже обережно висказані, а полагоджувати ті справи можна лише поміж батьками.

Мимоходом треба додати, що і в домашньому житті слід усім привитатись та попращатись. Є доми, з яких вилітають усі мов з голубника, не кажучи своїм найближчим, де і на як довго, ідуть. Це впроваджує часто у великі клопоти домашніх і спричинює зайві „сцени“.

Добра хазяйка має звичайно добру прислугу, бо уміє її відповідно попровадити і з нею як слід поводитися. Відношення пані дому до прислуги це найкращий доказ її такту і розуму. Усе рівномірно, ніколи химерно. Ніколи не можна кричати на слугу в присутности дітей, або брати діти неслушно в оборону, на случай прозини супроти прислуги. Зовнішний вигляд прислуги дає також доказ, як ведена ціла хата, та яка хазяйка. Нічо не робить гіршого враження як занедбала, брудна прислуга у елегантній хаті. Це обовязок пані дому подбати, щоби і прислуга мала відповідний одяг так до праці, як і до подавання при столі.

О. Ш.

Веселий Куток

❀❀

ЕСПАНСЬКА АНЕҐДОТА

Одного разу, падали в просторах поруч себе платок снігу й білий волос.

— Звідки ти? — питав білий волос.

— Паду з неба, — відповів платок снігу. — А ти?

— З голови гарної жінки.

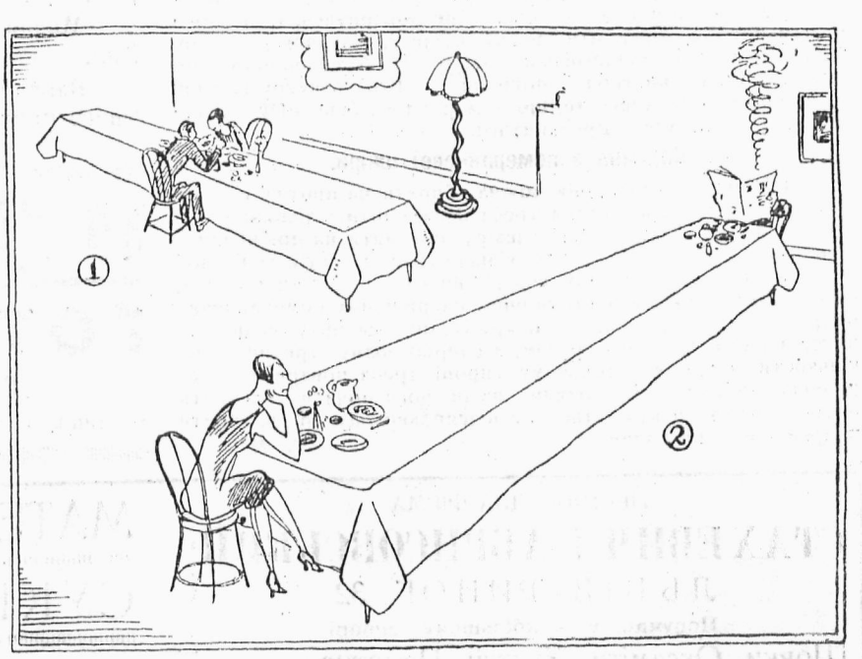
Негайно вступився з дороги платок снігу і сказав:

— Тобі належить перше місце.

Decobra

„Оксамітне полумя„

ПРАКТИЧНИЙ РОДИННИЙ СТІЛ

1. Підчас погоди. 2. Підчас хуртовини.

(„Söndagsnisse-Strix)

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ.

Хто ще не прислав передплати за 1. квартал нехай зробить це негайно; видавництво може розвинутися, лише на **правильній передплаті**; всякі залеглости підкопують існування кожного видавництва

ПРИПИСИ

Крокети з рижу (на 5 осіб).

Зварити 8 *dkg* рижу, додати до него 12 *dkg* меленої вепровини і 6 *dkg* шинки, присмажену цебулю і 1 яйце. Поробити невеликі крокети, мачати в яйці й тертій булочці та смажити на горячім товщі. Подається з яриною, як морква, шпінак і т. д.

Печеня завивана (на 5 осіб).

Фунт волової зразівки утовчи так, щоби накрила тонкий платок та накропити цитриною. Змолоти 12 *dkg* телятини з 3 *dkg* вудженої солонини, вбити до фаршу 1 яйце, додати пів намоченої булки, присмаженої цебулі. Наложити це все рівномірно на волове мясо відтак скрутити тісто та звязати сильно ниткою. Дати на горячий товщ. Підливати смаком з 1 *dkg* грибів в кінці всипати до підлеви 1 ложку муки.

Пляцок з яблуками.

Змолоти на машині два рази 15 *dkg* волового або телячого лою, додати 25 *dkg* муки 1 яйце, пів ложки оцту і 3 ложки сметани. За місити добре — найкраще день наперед. Виробити два тонті пляцки відповідно до форми — один дати на спід посипати тертими яблуками з цукром і приправами (цинамоном або шкіркою з помаранчі) прикрити другим пляцком, який треба наколоти вилками і печи в мірно горячій рурі.

Тортик з морелями.

Взяти 20 *dkg* муки, 14 *dkg* масла, 6 *dkg* цукру 1 ложка сметани, трошки шкірки цитринової. З цего тіста спечи 4 тонкі пляцки в малій тортівниці. Зварити 6 *dkg* сухих морелів перетерти і смажити з 6 *dkg* цукру. З білка убити на піну додати 9 *dkg* цукру — муки, відтак бити дальше, додаючи по ложечці горячого варення морелів. Цим переложити крухі пляцки і посипати тортик цукром з ванілією.

Дешевий медівник.

Пів склянки меду зрумянити на кухні. До зимного, вбити 3 жовтка додати ложку руму, ложку коріння, 10 *dkg* цукру, 4 *dkg* розтопленого масла і горстку оріхів та родзинків. В кінці 35 *dkg* муки, піну з 3 білків і ½ *dkg* соди. *О. Ш.*

Варення з померанчів.

Це смачне варення не всі можуть їсти через те, що воно дуже гірке. Щоб усунути з його гіркість, треба так робити; кожний померанч треба обтерти на тертушці (дрібній), щоб з нього зняти оранжеву (жовтогарячу) шкірку; але не цілком, щоб разом з гіркістю не відійшов і запах померанчів; треба поде-куди цю оранжеву шкірку залишити, тоді варення втратить гіркість, але збереже запах. Відтак треба обмити померанчі в холодній воді, покраяти як цитрину, але досить товстими шматочками (краще кожне коло ще перерізати на двоє). Взяти на 1 *kg* померанчів 1 ¾ *kg* цукру (можна й 1 ½ *kg*, але сироп тоді не буде досить густий); з 2-х склянок води і одної третини приготовлено цукру зробити сироп, вкинути туди накраяні померанчі і дати добре поваритися, після чого почати потроху підсипати решту цукру і, підсипаючи цукор, варити варення, менш-більш годину. Щоб не випарувало, краще варити в кастролі з покришкою. Всього цукру відразу не можна класти через те, що померанчова біла шкіра в густому сиропі не може проваритися.

Варення з померанчевої шкіри.

Шкірку з померанчів можна збирати на протязі кількох днів. Але перед вживанням треба її намочити в холодній воді на дві години. Відтак треба шкіру покраяти на дрібні шматочки (як буряк на борщ), відварити їх в чистій воді, щоб стали мягкі, злити з них воду, а шкірки покласти в сироп, приготований так: на одну склянку накришених померанчевих шкірок взяти дві склянки цукру і одну склянку води; але цукор класти не ввесь разом, а спершу одну третину всієї кількости; в цьому ріденькому сиропі треба поварити помаранчеві шкірки з пів години, після чого почати підсипати потроху решту цукру і так, все підсипаючи цукор, поварити шкірки ще з пів години. *З. М.*

ПРАКТИЧНІ ПОРАДИ.

Заржавіле залізко чистимо в цей сцосіб: добре вимиємо, добре висушимо і натремо воском. За 2—3 години посиплемо кухонною сіллю, сильно вишуруємо і добре витремо мягким платком. Відтак дамо залізко на сильне тепло, щоби решткa воску стопилася і ще раз порядно висушимо. Залізко буде наче нове.

При паленню в печі дуже багато пороху твориться при виниманню попелу з печі. Щоби цему запобігти, треба попіл покропити, а начиння в якім виносимо вуголь прикрити вохким платком.

Вовняне вбрання чистимо відваром з тютюну 1 пачка. По випрасованні одяг виглядає наче новий.

Товчені шкаралупки з яєць є дуже добрим погноєм для квітів так у глечиках, як на грядках.

УВАГА!

З нинішном числом отвираємо для наших передплатниць порадню в справах здоровля жінки, головно з обсягу косметики. Всі запити й прохання о пораду будуть полалоджувані фаховою силою. Відповіді будемо містити в Н. Х. під криптонімами.

„Життя і знання“ популярно-науковий місячник, видає тов. „Просвіта“ у Львові ч.: 1, 2, 3 і 4.

„Літературно-науковий Вісник“, Львів, ч.: 1.

„Кооперативна Республика“ — економічно суспільний місячник, видає Ревізийний Союз Українських кооператорів, Львів, ч.: 1.

„Робітниця“ — Двотижневий журнал для жінок робітниць. Вінніпеґ, Канада ч.: 1.

„Ženski Svet“ ч.: 1. — Словінський журнал, Трієт 1928.

Андрій Чайковський: „Не було виходу...“ — Видання „Просвіти“ ч.: 716.

Андрій Чайковський: „Гетьман Сагайдачний“ видання „Ряст“, III. серія видавництва „Ока“ в Коломиї.

Др. К. Трильовський: — „Російська цариця Катерина II.“ видання „Ряст“, III. серія видавництва „Ока“ в Коломиї.

М. Дерлиця: — „Воєнний дідич“ — видання „Ряст“, III. серія видавництва „Ока“ в Коломиї.

Михайло Семенко: — Маруся Богуславка“ — Книгоспілка.

Варвара Черединченко: — „Жіночі оповідання“, Книгоспілка.

ЗА ДАРМО ніхто не дає товару, зате **за 5 вл. тижнево** можна замовити в нас всіляки **тапіцерські вироби** як матираци, отомани, фотелі і т. п.

ҐОТЛІБ і ҐЕФЕЛЬ

Львів, ул. Ґродзіцких ч. 8.

Б. тапіцер-декоратор королівського театру в Будапешті.

ПЕРШОРЯДНА ФІРМА

СТАХЕВИЧ і АБРИСОВСЬКИЙ

ЛЬВІВ, РИНОК 32.

Поручає у найбільшому виборі

Шовки, Оксаміти, Хустки, Полотна.

МАТЕРІЇ НА СУКНІ ТА ЖІНОЧІ ПЛАЩІ

СУКНА на МУЖЕСЬКІ ОДЯГИ й ПЛАЩІ

Ціни дуже умірковані.

Видає Кооп. „Українське Народне Мистецтво“.
Редакція й Адміністрація: Львів, Словацького 14.

За редакцію відповідає МАРІЯ ГРОМНИЦЬКА.
З друкарні Ігн. Єгера, Львів, вул. Сикстуська 33

ШЕЛОМИ В СОНЦІ

2) ІСТОРИЧНА ПОВІСТЬ

написала КАТРЯ ГРИНЕВИЧЕВА

„ПОЧИТАНІЄ“

„Є у мене воркун дома
На маю головоньку...“
(з нар. пісень)

Построєний у вишнях і горішині двір Ясининого батька Гліба Словита лежав на окраїнах запустілого підгороддя. Побудований був із чорного дуба, з могутніх ціляків, укритий соломою й укріплений огорожею з камяних гранів, як коли монастир. Верх старого муру сріблився полин та шевеліла з вітром висока жалива.

Спізнені прохожі минали Глібове житло прискореною ходою: місце було непривітне, а господар під княжим гнівом.

Навіть у водохрещі, коли ходили зі щедрівками церковні люде, а задушники переодягалися волхвами, розсипані по Галичі за милостинею, дім Словита був замкнений довкруги, як темниця.

Даремно вигукували на дорозі:
„Господар з хати, а ми до хати,
Ідем ґаздиньку розпитувати —
Чого у тебе чорні оченька?
То від ноченьки, колядниченьку...

Там ніхто не співав про милосердного Спаса, що окутаний у білі ризи, жаліє при куті грішний світ і про те, як Мати Божа просить його словами — музикою:

— Сину мій, сину, устань на ніжки,
Ой озми ключі тай бо пекольні,
Відчини двері душам скорбящим...

Три роки минуло якраз: з гір — погіря полилися весняні води, сповенилися ріки рівно з берегами і жайворонки падали по скибах у слід плугатарам, коли Словит виїхав ніччю зі свойого двора з одним тільки чурою — і пропав як дим. За смертельне побиття конюха князь велів покарати боярина-гординю доскульними карами, прилюдною ганьбою і Словит лютий як рись, що попав у пастку і рве кріваве тіло на волю, в одних рубах вискочив із княжих рук.

Говорили голосно, що у краківського владики в почестях великих сів...

Це був час, коли Роман двигнув похід у допомогу византійському царю Олексію Ангелу в його боротьбі з Болгарами. На розпучливий зазив друга, він злетів туди як грім верх розгойданої далини, а в слід за ним погнали лави полків, чорних від заліза, закосичених омелою, твердих як турій ріг і брали кривавим кінцем копія все, що можна добути веселим, людським хотінням.

А далі, в слід оцьому грізному здвигові, що димував на обрію як очерет гнаний вітром, текли на дерзких конях, на білих лискавках колесниць найліпші співці, що їх видало лоно епохи, сіль землі і народу, свідки поривів, яким не було рівні, учасники хвиль найзухваліших під сонцем. Вони то серед розхрістаного крику стрикусів та хитрого плачу шереширів передавали вічним струнам гуслі хвалу руського меча, єдиного на світі.

Гомоніла цими піснями золотобанна Византія, здвигали з дива плечима сиві фіорди півночі, Гаральдова колиска, кивали головами німецькі герцюки і ходором ходила земля ракоушська, штирська...

Ясиня уміла тоді стати необходимою княгині. Ніхто не умів шити так чисто дробницею, вязати в що раз то нові уплітки довгого волосся молодої жінки, голубити князьків.

Сама-ж вона ніби на протязі одної росяної ночі зацвила в цю пору ясною квіткою, що повертала до себе всі серця.

У страшну ніч, коли притекли недобитки, снилося Глібовій дружині, що її чоловік стуче у ворота, не годен добудитися слуг. Сонна мрія пурхнула в мить. Доброніга стрепенулася, сіла на постелі, прихилила в низ ще гладке обличчя й наслухувала. Серце її билося високо під узористим одіялом...

У світлиці хтось ходив: чути було шум одежі промоченої дощем, опісля дзвінкий шепіт меду, що його чиясь рука лила нерівно у срібний ріг Словитів.

Доброніга скочила босоніж до дверей. Крізь шкалубину, залиту смугою світла, вона доглянула грозовитого мужчину, широкоплечого, у колпаці засуненім аж по брови над жорстокими очима.

Боярин дома!

Так, це був він, що після обіду скидав миси з останками страв на долівку устелену пестрими доріжками хатної роботи, і переодягаючи обуву зі сміхом насильника розстеляв білі онучі по столітньому явсровому столі. Він, для якого передовсім вставало сонце, трисвітлим буртом грали води і молитовна тишина плила у вечері понад лоно нив. Вибранець судьби, який нічого не давав, брав тілько, навіть те, що йому було на віки непотрібне: добро, що палало у прозорім погляді його жінки, красу, що блукала у дитиннім пів-сміхові її уст, у понсовій квітці, вплетеній у її волосся...

Його не привитали з дороги, помертвілі від несподіванки.

Вже трета днина з дня повороту, як вештався він із кута в кут, ніби ждав когось.

Було доволі пізно, коли Ясиня, стомлена оборудованням поминок, прийшла відпочати у хату родичів.

Її привів раб із Половців, Аклан.

Доброніга з чуттям обняла доньку — вона любила її молодість та багатіла нею, як звидом власної весни.

А дівча й справді неволило очі: білохрущата камка її одежі мило відбивала від темної соболиної шапочки з малиновим верхом та свіжости молодого обличчя. Девять анфраксів венедицької оправи, повислих ніби сльози з узької оксамитної стрічки на чолі, рожевою тінню ніжило чисті черти, очі з брівми сильними як стріли, носик з купкою веснянок, вохкі уста з опущеними кінчиками, повні чуття...

Тепла ніч схилилася над світом. Обі жінки лягли в одрині спочити. Розмовляли про жахливі події в княжій сімї, про сподівані зміни та наслухували у собі самих, як холод пливе повз рамена від несподіванки.

Сон відлетів, тишина віддихала рутою та чорнобривцем. За темним вікном колихалася молода деревина. Скричав половко, застрекотів цвіркун.

Дівчина усіла на постелі й підняла з ослона край ліжка скринку обиту сафіяном. Відкрила верх і з побожністю, як скарб хати й роду, добула книгу в справі зі слоневої кости, виложену на углах росохами коралю й сріблом.

Доброніга не була грамотна, однак купила її за велику ціну від болгарського мандрівного крамара та держала в пошані, як лік проти темних сил, що заселюють хати таксамо, ніби водяні духи всяку течву, а полісуни суходольний теребіж і урочища.

З втішною самопевністю Ясиня взяла книгу на коліна й відчитала уміло:

—И—З—Б—О—Р—Н—И—К.

Букви були великі, гострі, писані уставом, деякі виведені подвійними лініями. Тлом для них був прозорий, східний орнамент. „Зачала“ розділів творили овальні медаліони, у яких незвісний артист зобразив Мойсея з Господними скрижалями, Йосифа, як дає себе пізнати братам, Рут з оберемком пшениці на багачевій стерні...

Ясиня любувалася хвилю рисунком поодиноких букв, опісля-ж доволі гладко прочитала:

— О чте — ніи... книг.

Поволеньки, з працьовитою надумою, як пчілка, що збирає скарб меду з квіток, вона лучила знак зі знаком; на її щоки виступили теплі румянці, грудь хвилювала.

А там, у нутрі першої великої букви, у надписі, свята Анна в двокольоровій грецькій шаті держала в обіймах молодесеньку Богородицю і повагом водила пальцем по сувою письма, навчаючи її:

— Добро єсть, братіє, почитаніе книжное, паче всякому христіяну...

Стрічки святих глаголів, нанизані густо біля себе, пахли далекими часами, ніби вянь лісового зілля:

— Єгда чтеши книги, не тшти ся брьзо иштиштн до другия главизни, поразоумій, што глаголють книги, трижди обращтая ся о единой главизні...

Кожніське слово, працьовито підчеркуване пальцем, Ясиня здобувала з радісним трепетом серця, ніби герой, що бере копієм озброєне місто. Але після третої стрічки письма всі сустави стали у неї ліниво боліти і вона обезсиліла, як навючений тягарем мандрівник, що довго волік ноги крізь сухі піски.

— Красота воіну оружіє і кораблю вітрила, тако і праведнику почитаніе книжное...

Ще хвилю киновар, сепія й золото мерехтіли перед Ясинею мов усміх чиїхось повних, побожних уст, мов мудре світло зіниць незнаного аскета, те саме, що хижо й солодко жевріє в шліфованому агаті. Відтак сторінки лопотливо упали на себе й кутом приспаних очей Ясиня доглянула ще фінал почитання, витязьке алилуя мистця:

— „Радует ся кормчій в отишье пристав, и странник в отечество свое пришед, такоже радует ся й книжний списатель, дошед конца книгам...

Полискливі оківки навколо скринь, божник в сухо злотиці й бервінкові, грубі різьби полиць пропали у тьмі до разу. Тіни дерев застигли в місячній тишині як казка. Ані листочок не шевельнув, — ані листочок...

Ясиня спала.

СОВИ, ЛИЛИКИ, КЕРТИЦІ.

„Допоможи Боже куну вбити,
Аби свашенці шубку вшити,
Щоб була шубонька тепленька“...
(з нар. пісень)

Був це чуйний півсон, яким звичайно спиться в дуже ясні ночі. Молоде серце било рівно, волосся звите в легкий узол червонаво золотив блиск оливної лямпки і сховзувався на схилу лінію сплячого рамени. Кричали перші півні.

І тоді у пекарні, просто вікон одрини блимнуло світло та роздався вередливий голос ключниці, що її на глум прозвали Шепіткою. Хтось поплівся крізь хороми, поволі, з роздзвоненим тяжким підносом.

Далеко за хатою, під виноградником залаяв пудний дворовий пес.

Ясиня слухала. За стіною переливалося від голосів, знайомих до одного. Поміж стукіт ніг і грубе брязчання посуди, підлітали оклики, плигав іскрами сміх:

— Що це ви кукільвану понаїдалися, гей! І мені попри вас голова круговоротом пішла, далебі! Мемо рішати, ще раз, і ще раз як пяні? По мойому, над Ігоревича нема: довірчивий, непослідовний, поривчастий, не володіє собою, роздаровує на право й ліво, щоб тільки труди з пліч... Не так, як за покійника Романа, коли зі страхом ходиш, із трепетом лягаєш... Де вам другого такого піднайти, що весь вік лельом-полельом ходить?

Ясиня уявила собі миттю суте підборіддя Путяти з Корелич, що славився далеко ловними котюгами. Одного з них, про якого оповідали дива, привіз йому купець Фрелав із землі фіордів, з Норвеґії. Путята витратив на невдачних купецьких виправах пів майна, та ганявся тепер за наживою.

— Правду каже, — на скотього бога! -- хвалив Самбір, розклекотаний вічним піяництвом. — Медку нам, вишневого! А я проте ставлю руку за Рюриком, за чорноризцем. Він стільки бід за Романом приняв, що треба нашому брату бути памятливим...

Хлипав пяними слізми:

— Під Торческом від смерти я його зратував, побратами себе нарекли, зброю поміняли, еге-ж... Твоє здоровля, старий лисе! (пив мабуть до Словита).

— Ковтаєте, гей наковтачі об трухлий пень! — приводив уми в порядок подратований господар. — Говоріть чергою! Тобі слово, Влас!

В цей раз чийсь голос з боку згомонів навипередки:

— Ольговичів сюди! Вони з Половцями ходять, лад вчинять проміж нас до разу!

Це галасував Славно Кормильчич, Словитів любимець, веселий силач із лицем Варяга завойовника. Він зичив гроші не тільки боярам навколо, але й тевтонським князькам на їх зарви зі сусідами та нікого у світі не потребував.

— Жди! — Моє право! -- скричав як гусевка Влас Боговітин. — Ставлю князем Андрія! Мемо тоді правити самі, а якогось угорського палятина, що торчати-ме тут намісником, обвивати-мем як бзиновий листок вкруг пальця!

— А Лестко-ж як? Чим гірший від других? — як полумя по чатині заскакував Васко Сиганич. — Його мати з київського роду і він, коли не заплаче, то бодай скривиться! Правда, Триюда, не додержує обітів, але нехай тільки боярство доручить йому Галич...

Трабант чорноризця Вукол Дарославич викотився озлоблено ізза стола, аж задзвеніла цина і скло, справляв уперізку, йшов. Хотів у ярім гніві сказати щось там Сиганичу, який вимантив у нього боброві озера за підтримку Рюрика, але махнув рукою і тільки з виразом сплюнув.

Хтось там злопотів ослоном, кимось підірвало із місця, мабуть Васком, — він зачіпив у сутолоці об тяжкий пугар, цей покотився по долівці, а тоді глухо ляг у калюжу.

— Цікаво, скільки взяв отсе Боговітин? — без стиду вже поспитав Коснячко, але ніхто йому не відповів. Кожний рахував судорожно свою калитку.

— Тільки побите коріння пахне! — згомонів наразі Домамирич. — Не так навчав нас, караючи по темницях за конюхів, покійний Мстиславич? Моя думка — викоренити племя Романово, а там — буде видно! Досить нам Мстихів, геть петлю з карків!

— А, щоб його Обида поняла! Цей цілить! — хвалили з боку.

Дедьків голос, гей зміїне жало зашипів отдалеку:

— Я готов на все, тямуйте, я коріння побю!

Добавив улесливо у палі наглих сподівань:

— Таняву й Чертеж закріпите за мною, а?

Роздумав, сягнув вище:

— Тисяцьким не жаль поставити!

Кроки Дарославича жвякали тепер по скрипливих сходах, він правцював у низ, цвенькнуло колісце у стовпа на обістю, стукнув коник у копиточка, вдарив у голий світ!

Аж тепер Гліб Словит дав себе обережно пізнати: (по полетінку птицю слідно...).

— Правда ваша, други! Кожний з нас, як стоїмо, радий дати кров і майно за рідну землицю, ге... ге... Та чим вбивати князеньків, хто зна, може нам самим на погубу, чи не краще оставити їх живими? У кого будуть діти, у того буде власть... А власть... понад право! То-ж ми, як волхвів у вертепі будемо перекидати всякими Ольговичами, Ігоревичами, Ляхами, Уграми, висовуючи одних проти других, ге... ге...

Спотикнувся від поспіху і кінчив на радощах:

— Лякати будемо всяких зайдеїв княжими недолітками, от що!

— Нехай у ката, щоб тільки плата! — кричали весело, раді медові як сонце й жареній дичині зі старомізунських борів. За ними гомоніла решта.

— Згода, згода! Слава Словиту, честь!

— Отврати лице Твоє от гріх, Господи! — прошепотіла Ясиня поблідлими губами і розсіяно ломила руки, зривалася бігти і камяніла з трівоги.

А там говорили наче греблю прорвало, всі враз, — обчисляли кілько хто людий дасть для оружної потреби, який пай грішми, харчами, спорили, роздавали уряди. Господар сміявся з густа, радехонький... Дітей збереже в добрім місці Боґна, Навойчина боярина, — за це-ж її Красний Двір, а йому нехай вже коломийська сіль...

Поки Ясиня отямилася з вражіння, бояри підняли спір за сите воєвідство галицької тисячі. Шуміли й клекотіли тепер, от як гніздо лютих пардів над живою добиччю.

* * *

Самотою чвалував Дарославич, полохав тіни з під монастирських дзвініць, обліплених соймищем половків та лісом хрестів простягнених у зіряне небо. Під тонким вусом їздця блимав і гас хитрий посміх, а радість бушувала серцем, як буря верховіттям.

Як близько всіх рук була корона спромог, а ніхто, ніхто не зачіпив за неї липкою думкою!

Рука удової княгині це найкоротший шлях до влади, а він, Дарославич, таємний власник ідеї, скарбу на руїнах.

— Витревалому смертному станьте в допомогу добрі й лихі сили! — тріюмфом окликав тьму перед собою.

Їхав, а голова кружляла від втіхи, як коли від сикеру з корінням.

СКИПЕТР І ЯБЛУКО.

„Істеньки не смачно,
Ка личеньку значно...“
(з нар. пісень)

Того-ж дня перед вечером дорадник і друг покійника монах Варлаам міряв у печальній застанові свою келію на вежі.

Він бачив невідрадне положення, у якому найшлася велика відумерщина, — предвиджував удари, придумував оборону, падав духом і двигався, призиваючи на поміч Господа Сил, що держить трьома персти твердь землі...

У якійсь хвилі духовник накинув на рамена гостроволосу мантію і вийшов на кручені сходи, а тоді в зелену темінь саду.

Прислухався: проміж корчі маслин гомоніла ласкава, стара мова, якій перечив тонкий голос пахоляти, близький сліз.

Монах глянув проміж гилля, — це бабуся Мариця говорила щось там старшому княжичеві, а він не погоджувався.

Обіч них стояла колиска з меншеньким княжим немовлятком. Дитя спало, затуливши очі ручками, з мягкими впадинками над кожним пальчиком. Колиска була низька, яворова, крашена зелено, з білими вирізами. Якийсь хитрець з поміччю ножика зобразив у головах лося в утечі, — перед ним і поза ним буяла иля, проста як свіча, з симетрично простертими гилочками, ніби на веселій карпатській писанці.

Старуха, що з теплих мітків виплітала чижми княжому немовляти, держала в обіймах „господина отчича“. Поки він з цікавістю водив пальцем по борознах край її уст, із зелені виринула Ясиня.

Вона приглянулася дивовижному горбовинню, учиненому з піску, маленьким садкам із наломаного галуззя, дворам та церквам з черепя та трісок, а тоді з дзвінким сміхом підняла високо на простертих руках княжого первенця, Данила:

— Ти будівничий міст, ктитор церков, трисвітле сонечко народу!

Дитя тріпоталося в її обіймах, як рибка у ясній воді, аж Борвій, смугастий гей гаддя вовчур зірвався зі свойого лігва на сонці та став доскакувати до лиця своєї любимиці. Він задихався з поспіху і ходив танком, вюнкий, янтарноокий...

Монах постояв хвилю непомітно, — обличча в нього оболіклося теплою смагою, усміх майнув у синяві старих очей на зустріч Ясині.

А вона, — що зірветься бігти, то стане, що зупиниться, то підбіжить.

Заговорив, торкнений у серце:

— До мене, дитинко, діло?

То вона зібрала з силами і рваною мовою, обходом, жалібними тінями очей натякала на це, чим ніччю каралося серце та непокоїла совість.

На силу розважив її, — отсі новини нікому не нові!

Сам все таки згорбився у нутрі від непомірного тягару...

Справив кроки на круглі сходи теремів, а там у княжі кліти.

— Благословення Бога з вами, княгине! І з дітьми вашими, недорослими!

Засунена в сутінь високого крісла, — схрещені руки сперті на поручча, а чоло в серпанку на руках, — сиділа Романова вдовиця. Вона повернула і'д гостю потемніле з болю обличча, брови смутливо двигнені в гору й сльозу з далеких глибин.

Монах похилився на посох та згомонів із тиха, ніби джерело в спеку:

— Двигніться до життя, милостива княгине! Прикличте на поміч спомини повні краси і слави, якими доля обагатила ваше подружжа. Кріпіть ними себе і других!

Стало так тихо, що чути було жузжання піску, який мірив час, витікаючи з любастрової посудини. У світлі лямпки налитої маслом грала вогнями велична зброя над ложем володара в різах суворих, як саме сила.

Княгиня заловорила з гіркотою опів голоса:

— Споминами не будеш сит, проти грядучого ворога вони не оружжа.

— А ще імате віру, аки зерно горушно... з силою уповів монах та брав знову посох за опору похилим раменам:

— Я у вас з дорученням, княгине! Через годину відбудеться рада старшин і вас я зову туди.

Вдова глянула на гостя уважніше:

— Прийміть дяку за серце! Щонебудь станеться, джерело моеї сили у вас! — сказала просто.

— У синах ваших... поправив духовник.

Він схилився з трудом у поклоні перед іконою на покуттю і проміж стукіт посоха повернув до дверий.

Княгиня вела з пошаною суворого гостя, струнка, на вид дівоча, в голубій завої опущеній понад брови...

— Ясине?

Дівчина скочила з ослона, закрутилася на своїх гостроносих сафіанових ходачатках, боками й на підошвах сшитих бронзовим дротом, засунула звинене шитво за пазуху і побігла у гридню обіч.

— Піди, прошу — веліла вже спокійніше княгиня — доглянь Евпраксію з поминальним приносом для церков. На коливо пшениця білояра, а соти меду самі липові. Видай з клади десятеро кружляків воску та вели сукати свічі, великі й малі. Для комашні триста перевар меду. Завваж, коли міситимуть хліби для городян: пшеничного борошна нехай сиплють з житним по половині.

Коли двері за Ясинею зачинилися, княгиня приклонила коліна перед кіотом. Приділ її сукні блідо золотив місяць. Закрила лице руками і стала молитися мовчки під шепіт догоряючого світильна.

Сумерк був тихий, теплом надиханий, і старий монах поки вернув у свою келію, ходив хвилю вкруг княжої садиби та відмовляв вечірні молитви:

— Возведох очи мої в гору, отнюду же прій-

дет помощ моя... Не дажд в смятеніе ноги Твося, Господи, — ниже воздремлет, ниже уснет, храняй Ізраиля...

Він переходив саме повз пекарню, залиту світлом і гамором многих голосів. Дзвонили ключі на ретязках за ситим станом Евпраксії, цоркотіла перемивана посуда, чиїсь сильні руки, облиті лискавкою вогню швирляли в палениско цілі бервена. З вікон пекарні світло било як на пожежу, іскрилися сорокаті глеки на полицях і жовтів, ніби шафран, поміст виложений цеглою.

В отвертих дверях, димних від пари, заворушився часом і пропадав серед глоти майже діточий сілюет Ясині. Молоденькій боярівні ввижувався раз у раз покійник, як живий, — то вона, бува, з жахом склавши ручки на грудях, поглядала для оборони в піч, або в діжу.

Мимо сутолоки все ішло ладом: тут зачиняли муку теплою водою і квасом, там варили сочиво й городовину в великих кітлах, пекли поросята і барани, патрали дріб, а ще далі виробляли на довгих досках хитрі якісь тіста, ще й безліч задушних коржів з медом і з маком.

Великі, купчисті, у коралях з пестрої глини служебки увихалися по цирости, але з нічніх уст не злопотів сміх, докір, зачіпка. Лагодилася-бо тризна на господареву могилу.

Далеко в низу, у темних садах якийсь музика пробував сопілку і вона плакала у нього в руках, як живе людське серце.

ТІНИ НОЧІ.

У мого коня золота грива,
Золота грива, листові вушка,
Листові вушка, склянії очка,
Склянії очка, шовковий хвостик...
(З нар. пісень)

Пів доби перед похоронами, в сумерках, з бічних воріт монастиря св. Різдва Господнього у Галичі виїхало двох мужчин на баских конях. Мятлі їздців були в поясі туго стягнені ременем, почерез плече кирея, на голові підстриженій високо, подорожний колпак з підвісами.

Промигнули край миських стін, заросших жаливою, повз тяжких від овочу цвинтарних черешень і стрілою минули селища рибалок на самім далекім підгороддю, де в уличнім поросі діти гралися у тин і кілки, та ладкали як перепелиці.

Доперва перед митною лавкою їздці перекинулися зоркими поглядами. Старший здержав свойого білокопитого, випорпав новеньку четвертину погати з опуким погруддям, кинув її митникові у приділ підставленої опанчі, тоді-ж уважно глянув на митний майдан.

Під розлогим деревом, обвішаним китицями зелені, окружений простолюддям, торчав якийсь темнолиций, обгорілий незнанними жарами чоловік у бурих, зовсім обнищілих лудах паломника. Він мяв у повітрю пальчатою гилькою фінікової пальми, зірваної може з дерева далекої Сирії, Кипру, Прононтиди, чи островів архипеляґу, доказом свойого паломництва на окраїни десь світа і радісним голосом, що здавався літати ніби у пісеннім поривi, кричав:

— І ще видів я, миряни божі, моря повні китів і риб з крилами соколів, де сонце стократ ясніше, як те, що над нами, освічувало пучину на скрізь, а на її дні безконечні ліси із корала. Разом з Бедуїнами бродив я по жовтих пісках пустині і пропадав серед снігових скель незнаної півночі, вовкам брат, медведям товариш...

— Далеч-же то, Велесе! — очаровано піднесла руки якась румяна бабуся і сплакала від насолоди.

— Сей походив по білім світі! Сей з'увидів! — хиталася від дива юрба, у простодушнім милосердю над днями і ночами паломника серед курних доріг, наглих дощів і всіх вітрів далини.

У тій хвилі екстатичні, ніби склицею затягнені очі промовця впялилися в старого їздця, — дуже ясно. Цей відчув їх в сю мить, став згадувати щось далеке, але його товариш рванув із місця, погнали!

Тільки сивий туман знявся понід темінь вільх при битій дорозі...

Аж за дороговказом, біля каменяної баби на перехрестнім роздоріжжу перекинулися скупими словами.

— Се Жмиволос, права рука у Словита, його око в голові, — подратовано сказав перший їздець. Тямите вбивство Ісаї, що торгував медом?

Його товариш потакнув, але від збентеження не сказав ні слова.

Без путних бояр, без ніякого почоту воєвода Добриня Андрійкович і його молодий друг Скобейко з Васютина вискочили потайки з Галича як посли княгині до короля Андрія. Везли достовірну грамоту та просьбу вдови заопікуватися князенятами після обітниць, закріплених хрестним цілуванням.

З огляду на особисту безпеку послів і на зиск із часу, такий саме виїзд був необхідний.

А коні йшли як на крилах, листові вушка гремтіли рівно під ритм гордих серць і весело білили пятна рвучких кінських ніг. З під повік обох бахматів, ніби з рісниць драконів, сипалося срібло: імла.

Тимчасом темінь стала зіряна і з краю в край блакитна. Над дібровою, поперетиканою очеретом, над поточиною, що чурила бистро кудись з піль, горіли безконечні ботеї небесних світил. Галич, з його жалібним унесенням, з його співами чорноризців вкруг великої утрати відсунувся далеко в минуле...

Їхали так пару годин, небо темніло ніби шафір і'д півночі, — стихла скляна музика стрибуниць і гомінкі вигуки жаб. З обох боків дороги двигався тепер чорний ліс, непроникліва стіна ялиць і дубів, розгойданих вітром. Далеко десь, на лисих зрубах, старих згарах і нетічи, на полискливих гниловодах і придорожних корчах запалювався іноді якийсь хитрий огоньок, ніби око зеленобородого полісуна, волокити... Огоньок моргав то тут, то там, ніби грався у жмурки з чарівною ніччю і соснами.

— Сей ліс — Лиходій? хрипло скричав Добриня і майже рівночасно сягнув під мятлю, звідки задзвонила сорочка з мідяних спіраль та блимнув рожево короткий меч фряжської роботи.

— Він і є, куди-б йому дітися? Якось не зараз відповів Скобейко. — А он, Лиха річка чурить, чурила-б вона горі руслом!

Тільки він ці слова з уст, як поміж папороти і пялуи, між ліщину і тою з її витріщатими квітами, побігли шепоти, лагідний, тихий плач, а тоді слабо і майже нематеріяльно, неначе згублений в дебрах і трясовинню, заграв мисливський ріг. Захвильовалися між галуззям чорніші від сосон тіни і кожна травка подала тепер голос, — свій власний, пахучий як під косою... І сама дорога стала кругло двигатися, ніби хвилями оплинена і через момент вже текла сивими пінами поміж копита коней Лиха річка, бистряночка...

Чари, чари!

Знявся на передні ноги молодий бахмат Добрині і в цю хвилю Скобейко ляг на свойого цілим тягарем грудей, та зібрав узду в петлю навколо десниці. Але срібна біль місяця залила саме ліс і дорогу, стало тихесенько... Тільки з глибин гомонів ще глухо лоскіт невидимих топорів.

Полісуни виходили до місяця, рубати дрова, полохати людей...

Коли оба подорожні виїхали врешті по придовгій блуканині на отвертий світ, коні застрекотіли з утіхи вухами і пішли складним бігом. Ніч стала знов світла на скрізь та з краю в край блакитна. І майже весело дивилася на їздців самітна коршомка, світлами розсипаними на болончатих вікнах, як зажжені голодом очі вовка.

(далі буде).

Щоб оминути непотрібних обопільних поштових коштів при надаванню посилок за посліплатою, просимо дуже при всяких замовленнях (кроїв, взорів, монограмів і т. п.) надсилати належитість з гори, чеком Н. Х., переказом, або поштовими значками.

ТАБЕЛІ КРОЇВ З ВИМІРАМИ.

Виміри кроїв для смотриків і пань.

Величина	для смотриків			для пань					
	14	15	16	I	II	III	IV	V	VI
Обєм горішний	cm 84	cm 86	cm 88	cm 90	cm 96	cm 102	cm '08	cm 114	cm 120
Обєм в поясі	64	66	68	70	74	78	84	90	100
Обєм в бедрах	90	94	96	100	105	110	114	120	130
Довжина спідниці	75	80	85	102	105	'08	108	¡08	108

Виміри кроїв для дівчаток від 1—13 літ

Величина	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Ціла довжина	cm 45	cm 48	cm 50	cm 55	cm 60	cm 65	cm 70	cm 75	cm 80	cm 85	cm 90	cm 96	cm 102
Обєм горішний	58	70	62	64	66	68	70	72	74	76	78	80	82
Довжина рукава	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	37½	39	40½

Виміри кроїв для хлопчиків від 1—13 літ

Величина	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Вовняна довжина коротких штанів	cm —	cm 29	cm 33	cm 36	cm 39	cm 42	cm 45	cm 48	cm 50	cm 54	cm 56	cm 58	cm 60
Вовняна довжина довгих рівних штанів	—	—	57	60	63	67	70	73	76	79	83	86	89
Довжина рукава	20	23	24	25	25	29	31	33	35	37	39	41	43

ЦІНИ КРОЇВ:

а) великі форми (костюми, сукні, плащі,) . . . . . 2·20 зол.
б) малі форми (блюзки, спіднички, діточі одяги, білля) . . . . . 1·80 „
в) дрібнички (капелюхи, ковнірці, черевики, тощо) . . . . . 1·— „
г) малі взори ручних робіт . . . . . 1·50 „
ґ) великі взори ручних робіт . . . . . 2·40 „

ЗРАЗКОВІ МОНОГРАМИ

(ручно рисовані)

до гапту і вишивання хрестиками

в ціні від 0·50 до 1·— зл. за штуку.

При замовленнях не забувати подавати величину букв і до чого вони призначені (до хустинок, білля, рушників, пошевок, обрусів, і т. п.).

НИТКИ DMC до ручних робіт:

Cotton Perle ч. 8. в клубках — 0·65 зл.
„ „ „ 5. „ мотках — 0·45 „
DMC в мотках ч. 12, 16, 25 — 0·25 „
Moulinée „ — 0·18 „

При замовленнях треба подати краску (найкраще за числом), і кількість мотків або клубків. До робіт, поміщених з „Новій Хаті“ можна красок не подавати, лиш зазначити до якого взору дібрати нитки.

Гроші треба висилати рівночасно із замовленням, переказом або в поштових значках. **На порто** посилки долучити **0·30 зл.** Всі замовлення полагоджується (за попереднім надісланням належитости) протягом 7—10 днів.

ЗА ПОСЛІПЛАТОЮ НЕ ВИСИЛАЄТЬСЯ.

П. Т.

Маємо шану повідомити, що

Українське Народне Мистецтво

жін. пром. кооператива з обм. пор. у Львові

відкрила з днем 1. січня 1928

власний склад

ПРИ ВУЛ. СЛОВАЦЬКОГО Ч. 14, І. ПОВ.

де можна замовляти й набувати: Готові ручні роботи з народними вишивками та мережками для прикраси одягів і домашної обстановки.

Вишивані сорочки до народних строїв, білля, обруси, капи, серветки, серветки, доріжки, подушки, сашетки, хустинки і т. п.

Матеріяли до ручних робіт, як полотна *домашні, фабричні та заграничні, юти, канви і т. п.*

Нитки фабрики DMC: *в мотках, Coton perle в клубках, Moulinee і т. п.*

Тамже міститься редакція і адміністрація щомісячного журналу для плекання домашної культури

„НОВА ХАТА“

з відділом мод і ручних робіт.

Передплата на рік зл. 18.— на квартал зл. 5.— для закордону 3 дол. ам.

Ціна одного примірника 1.80 зл.

КРОЇ, ВЗОРИ, МОНОҐРАМИ

Подаючи це до ласкавого відома запрошуємо отсим, відвідати наш новий склад, і сподіємося, що ВПані всі свої закупки з обсягу ручних робіт будуть полагоджувати в нашій кооперативі, стануть передплатницями нашого журналу „Нова Хата“, — та, оцінючи хосенність праці кооперативи, приступлять в її члени.

Членський уділ виносить 10.— зл., вписове 1.— зл.

Поручаємось ласкавим зглядам і остаємо

з високим поважанням

Кооператива

„Українське Народне Мистецтво“

У Львові, вул. Словацького ч. 14, І. пов.

З друкарні Іги. Єґера, Львів, вул. Сикстуська 33.

ЛОЗА

Львів. Ч. 3

1928

ХАТА

В Адміністрації „Нової Хати“

Львів, вул. Словацького 14. І.

можна набути такі видання:

Проф. Марія Омельченко — Вибір фахуціна 1·— зол.
Н. Селезінкова — Дитячі садки „ 0·80 „
С. Татух — Монограми, брош. „ 2·50 „
в оправі „ 3·50 „

Лікарка Загального Шпиталю і Народної Лічниці у Львові

Др. Софія Парфанович

ординує в недугах внутрішніх і жіночих від 2 — 4.

Львів, вул. Домаґалічів 2. II.

Передплачуйте найдешевший, популярний, ілюстрований двотижневик

„Жіноча Доля“

ЦІНА В КРАЮ: на рік 9·— зол. на пів року 4·50 зол. на квартал 2·40 зол. на місяць —·80 зол.
ЦІНА ДЛЯ ЗАКОРДОНУ: на рік 2 амер. доляри.

Передплату приймає:
Редакція „ЖІНОЧОЇ ДОЛІ“ Коломия, вул. Нова ч. 1.
„ŻINOCZA DOLA“ Kołomyja ul. Nowa 1.
Poland East Gallicia Europe.

Купуйте багато ілюстрований
АЛЬМАНАХ ЖІНОЧОЇ ДОЛІ „НАШ СВІТ“
з додатком календаря на 1928-ий рік

Робітня жіночих і діточих суконь
С. МОНЦІБОВИЧЕВОЇ
ПРИЙМАЄ
ДО НАУКИ ШИТТЯ І КРОЮ
Львів, вул. Хмельовського ч. 15.

Оригінальні килими, проєкту й праці
О. О. КУЛЬЧИЦЬКИХ
ЗАМОВЛЯТИ
через „НОВУ ХАТУ“

ВИПОЗИЧАЛЬНЯ КНИЖОК
„ІЗМАРАҐД“ :-: Львів
вул. Словацького ч. 14. І. п.
ВЕЛИКИЙ ВИБІР НОВОСТЕЙ
Висилається книжки також на провінцію.

З днем 5. січня 1928. р. виходить економічний журнал
„КООПЕРАТИВНА РЕСПУБЛИКА“
видає Ревізійний Союз Українських Кооператив у Львові.
Журнал виходить раз на місяць в обемі трьох аркушів великої вісімки.

„Кооперативна Республика“ ставить своїм завданням теоретичне обслідування умов розбудови нашого економічного життя, в першу чергу життя кооператив.

Передп. журналу **„Кооперативна Республика“** виносить:

На цілий рік: зол. 18·— На піврік: зол. 9·— На три місяці (квартал) 4·50 зол. Для Америки дол. 2·50 річно.

Передплату проситься висилати на адресу: „Ревізійний Союз Українських Кооператив“ — Львів, вул. Словацького 14, з допискою на „Кооп. Республику“.

Проблеми економічного будівництва вимагають від кожного українського громадянина серіозної уваги.

Тому Редакція К. Р. є певна, що її почином зацікавляться усі, хто думає поважно про господарське піднесення нашого краю.

Читайте! Передплачуйте!
Багато ілюстрований популярно-науковий, літературний журнал
„ЖИТТЯ І ЗНАННЯ“

На рік вийде 12 чисел. Кожне число по 32 сторінки. Журнал подає знання з ріжних галузей науки й життя і весь матеріял ілюструє багатьома образками — — — й фотографіями. — — —
Передплата на рік виносить 18·— зол.
На 6 місяців 9·— зол., на 3 місяці 5·— зол.
Поодиноке число коштує 1·80 зол.
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ:
Львів, Ринок ч. 10, II. пов., Товариство „Просвіта“.

ВІКНА

Під такою назвою почав у листопаді 1927 року виходити у Львові за редакцією
В. БОБИНСЬКОГО
великий, за кращими европейськими взірцями організований часопис присвячений:
літературі, знанню, мистецтву та критиці.

ВІКНА закликають до співпраці літературний, мистецький і взагалі умово творчий молодняк західно-українських земель.

ВІКНА коштують 0·90 зол. за один випуск.

ВІКНА приймають всі письма й передплату на адр.:
„ВІКНА“, Львів, вул. Набелянка 5/I. Lwów, ul. Nabielaka 5/I.

27 рік видання! 27 рік видання!
Літературно-науковий ВІСНИК
місячник літератури, науки й суспільного життя,

буде виходити, як і досі, в обемі 6 аркушів друку та буде містити оригінальну й перекладну белєтристику — повісти, оповідання, драми, поезії, статті з української історії, літератури, суспільної економії й инших царин знання, огляди літератури, науки й суспільно-політичного життя, критику й бібліографію

Журнал видає: **Українська Видавнича Спілка.**
Редагує Комітет. За ред. відповідає *Петро Постолюк.*

Передплата виносить: річно 26·— зол., пів. 14·— зол. місячно 2·50 зол. За гран. 4 дол. або їх рівновартість.

Редакція і Адм. Львів, ул. Руська ч. 18, І. пов.

НОВА ХАТА

ЖУРНАЛ ДЛЯ ПЛЕКАННЯ ДОМАШНОЇ КУЛЬТУРИ

ВИХОДИТЬ РАЗ У МІСЯЦЬ.

РІК IV. **ЛЬВІВ, БЕРЕЗЕНЬ 1928.** **Ч. 3.**

ЗМІСТ: *Н. Коцюбинська:* Данило М. Щербаківський; *Наталія Сац:* Музика в родині; *Ор. Ордан:* Чорна королева білих; *Аркадій Аверченко:* Кость; *Др. С. Парфанович:* Гігієна краси; *М. Ф.:* Нова книжка для молоді; З львівського карнавалу; Моди; Ручні роботи; Всячина; Товариські форми і звичаї; Веселий кутик; *Катря Гриневичева:* Шеломи в сонці;
Ілюстрації: Промислова вистава в Харкові; Др. Софія Коренець; Джозефіна Бейкер; Школярки з Пристані; Правильна постава при їдженню.

Н. КОЦЮБИНСЬКА

Данило Михайлович Щербаківський

(17/XII 1877 — 6/VI 1927)

Хто шанує, любить та розуміє українське мистецтво, особливо українське народне мистецтво — тому відоме й дороге імя Д. Щербаківського — імя людини, що з невтомною енергією та завзяттям офірувала ціле своє життя на безупинній праці в галузі нашої матеріяльної культури. Ціле життя його повне одним почуттям „Обовязку“ перед рідною, у свій час занедбаною, а тепер щойно відродженою культурою, що так несподівано трагічно закінчилося коротким: „Я втомився“ та вічним спочинком, знайденим лише в коханих хвилях рідної річки...

Д. Щербаківський, син сільського пан-отця з с. Шпиченець Сквирського повіту на Київщині, народився і виріс у свідомій українській родині. Батько Щербаківських був цікавою та видатною людиною, що мала близькі приятельські стосунки з Т. Рильським та В. Антоновичем.

Останній часто бував у Шпиченцях — „під впливом Антоновича виросла вся молодь в семі, — каже сестра небіжчика. Замість матері, що померла зовсім молодою, в родині Щербаківських господарювала бабуня — мати батькова, яка була „найкращим етнографом“. Від неї перейняв Данило те глибоке істотне розуміння та почуття народного українського побуту, котре ціхує всю його роботу в галузі народного мистецтва.

Залишений при університеті Данило випадково попав до війська й завдяки тому — „загубив стільки років дурно“ — як з жалем згадував сам.

Підчас японської війни, військова частина, де служив Данило, була на Кавказі і лише щасливий випадок врятував його від великої небезпеки, коли він категорично відмовився вести роту на „усмірення“.

Наслідком цієї історії, залишилася небезпечна репутація „червоного“, яка і спричинилася тому, що він не зміг улаштуватися в Київі, де можна було-б віддатися улюбленій науковій роботі, а мусів піти учителювати до провінціяльної уманської гімназії.

Вроджений педагог, що умів завжди владно вести за собою своїх учнів, Данило М. використовує тут свій вплив, притягаючи шкільну молодь до збірання матеріялів з народного мистецтва та етнографії. Сам їздить і ходить по всій Україні, збираючи та фотографуючи памятки нашої матеріяльної культури. Веде археольогічні розкопи. Закладає в Умані музей. Надсилає музейні матеріяли до Київа та Львова.

В році 1910 другий невтомний збірач-музейник, основоположник Всеукраїнського Державного Музею ім. Шевченка в Київі — М. Т. Біляшівський, кличе його до спільної праці. Він приймає цей заклик, іде до Київа, щоб віддатись науковій праці та музеєві, про якого написав в останньому листі: „Залишити музей не маю сили“.

Закіпає енергійна самовіддана робота над утворенням музейного національного фонду. Орґанізується сітка — кореспондентів — збірачів, які за певними директивами, розшукують та збирають скарби української штуки. Для Данила М. немає втоми, немає спочинку... Але несподівано ізнялась страшна хуртовина останної великої війни, і він, як артилерійський старшина, раптово одірваний од творчої культурної роботи та змушений гарматними пострілами крити рідні вбогі оселі подоланої „визволителями“ Буковини та Гуцульщини...

У дні жахливої руїни, почуття „Обовязку“ перед тією нещасливою рідною культурою, памятки якої так безглуздо-жорстоко нищить війна — дає силу жити, щоб рятувати і захищати ці скарби, одшукуючи та збіраючи їх, з небезпекою для власного життя із палаючих під пострілами хат та церков Галичини. Всеукраїнський Державний Музей має численну кількість експонатів, які здобув Данило М. у такий спосіб.

Надійшов 1917 рік. Могутнім покликом визволення пролунав вибух російської революції, прокинулась Україна. На фронті почалось формування українських частин, і Данило М. обраний на батальйонного командира, хоч його тягне назад, до творчої культурної роботи, особливо тепер, коли революція одкрила широкі можливості культурної праці на рідному грунті. Обрання на члена Української Художньої Академії звільняє його від війська та повертає назад до Київа. З того часу аж по 6. VI. — 27 р. він не розлучається вже з музеєм, „якому віддав свої найкращі роки“.

У самі небезпечні і грізні хвилини, які зазнав Київ, і з ним і музей, підчас зміни 12 швидкоминулих влад — Д. М. єдиний, вірний і незмінний „Кустос“ свого музею. За культурні скарби музею він смідиво й бадьоро наражається на всю можливу небезпеку, терпить все й зносить усе...

Наслідком свідомої небезпеки тих часів є перший заповіт Данила М. — людини цілком здорової, фізично та незмінно бадьорої духом — який да-

товано роком 1919. Додаток до цього заповіту має дату 1. січня 1927 року...

У тяжкий час занедбання культурних установ Данило заробляє на хліб, наймаючись возити дрова з пристані, але залишається в музеї, терплячи голод і холод, у своїй напівтемній підвальній кімнаті, де в кутку під вікном притулився біля книжок його робочий стіл, а на ньому купи зібраного ним дорогоцінного матеріялу, обробити який йому так і не судилося...

Скільки раз, за той час, доводилося йому рятувати історичні та мистецькі речі, вириваючи їх з полумя несвідомої ненависти, яких великих моральних зусиль, такту, нервів і фізичної сили треба було для цієї праці, але зате якою великою радістю сяв Д. М., коли річ попадала до музейного фонду!...

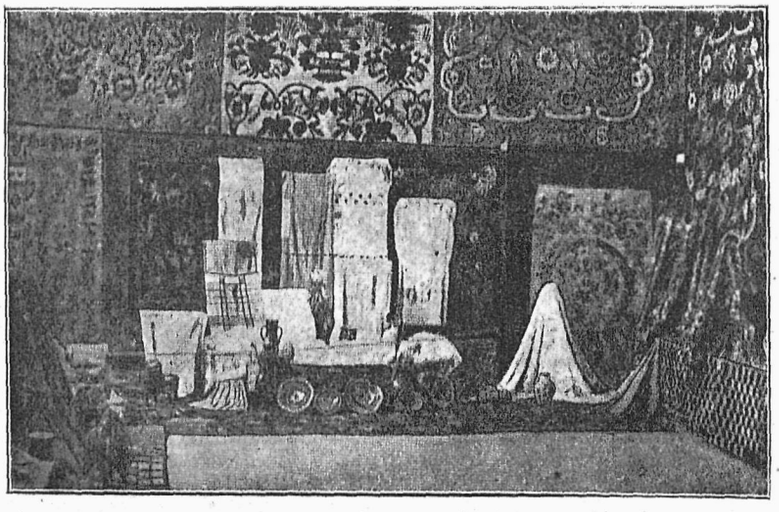
У самому музеєві, що, за пляном нового директора, не мав вже постійної експозиції, Данило влаштував у році 1924 виставку українських килимів, а в році 1925-му виставку старого українського портрета.

Поруч усієї цієї титанічної праці ще з року 1922 розпочинається також підготовка молоді до наукової музейної та дослідчої роботи. Лекції по всіх київських художніх навчальних закладах, особливо у Київському Археологічному Інституті, обєднали біля Д. М. гурт людей, яких він веде за собою протягом пяти років, невпинно керуючи їхньою роботою, аж доки вливає своїх учнів до відновленої катедри мистецтвознавства, піклуючись їх роботою до своїх останніх днів. Майже всі його учні працюють у різних галузях народного мистецтва, яке до кінця залишилося улюбленою його дитиною. Ще за кілька годин перед стратою, безмежно-сумні вже очі Д. М. засвітилися цікавістю та тихою радістю, коли йому оповідали про новий транспорт надісланих писанок...

Віддаючи праці всі свої сили, Д. М. вкладав в неї часто і свій заробіток: так платня по науково-дослідчій катедрі мистецтвознавства цілком йшла на оплату спеціяльних лекцій для аспірантів, а протягом цілого минулого року він давав власні кошти на придбання експонатів для музею (зразки розпису хат, писанки та инше) через кореспондентів Кабінету Українського Мистецтва Української Академії Наук.

Дивовижна скромність ціхувала цілу його вдачу, залишаючи Д. М. осторонь од показної сторони справи, але завжди незмінно бадьорий та енергійний, він був душею кожної роботи, за яку брався.

Таких людей, як Д. М. Щербаківський, небагато є поміж нами — він був справді „Лицар-мученик за Науку", як свідчить напис на терновому вінку, покладеному на його труні... Українська культура навіки заховає ясний образ і збереже майбутньому дороге імя одного з найвірніших синів своїх — Данила Щербаківського.

Промислова виставка в Харкові, уладжена в жовтні 1927.

МУЗИКА В РОДИНІ

Яка розкіш, вечером, після праці послухати музики! Який гарний спочинок, які прекрасні думки приходять в голову, коли слухати музики чи співу. На жаль, ще далеко не в усіх родинах присвячують належну увагу музикальному розвиткові дітей. А конче треба подумати про це, щоби наші діти зробити більше вразливими на їхне окруження, щоби їх приневолити видіти ширше й глибше, ніж це було в людей минулого покоління.

Маленька дитина підходить звичайно до фортепяну, одним пальчиком торкає клявіші та щиро радіє, що вони видають звуки. Дуже зле роблять ті родичі, що проганяють дитину від фортепяну; вона-ж не зіпсує його. Я не говорю про такі випадки, коли дуже нечемні діти з пустоти бють кулаками по клявішах, але й тоді замісць кричати, краще заграти щось гарного, щоби дитина пізнала, якою радісною є музика, коли з умінням користуємося фортепяном.

Одною з форм музикального виховання є виховання пошани до струменту.

Але вернім до дітей, які люблять підбирати тони, чи то „компонувати". Як часто, перелякані дорослими, діти зачинають відноситися не тільки до струменту, але й до самої музики як до чогось для них чужого, як до речі виключно „для дорослих". А вжеж майже всі діти без виїмку, почувають інтерес до музики і з них можуть вирости, як вже не творці або віртуози, то бодай щирі приклонники музики. В дуже інтересній книжці Н. Я. Брюсової „Про слухання музики", говориться про це, як інтересно викликати у дітей музикальну творчість, хочби й доволі наївну, але дуже корисну для дитини — творця. Хай вона попробує заграти, як струмок біжить, як іде поїзд, як вітер шумить — все це розбудить в дитині інтерес до музики, і то головно в віці від 3 до 6 літ.

Навіть ще ранший вік дитини можна використати для музики. Виховуюче значіння музичної забавки ще багатьом родичам невідоме. Найменше корисна катеринка. На ній звичайно виграється банальний мотив, взятий з якої будь оперетки. Для розвитку творчости дитини вона зовсім непридатна. Такі забавки, як ріжного рода сопілки — добрі, як що вони не з бляхи, бо тоді вони малокорисні. Натомісць порцелянові сопілки з двома — трома звуками, всякі дудочки — це з музичного погляду дуже гарні забавки. Одначе й ту є своє „але". Діти не

вміють з тими забавками добре обходитися. Підносять з долівки і необмиті кладуть в уста, або беруть забавку одно другому з уст.

Добре настроєні цитри, гармонії, мандоліни, на яких дитина сама вишукує тони, сама винаходить що-раз то нові комбінації — всі вони можуть дитину розвивати музикально.

В одній родині, де було кількоро своїх дітей і пятеро сусідських, родичі зорганізували з дітьми орхестру. До цього ужили пательнів, тарахкальців і т. п. Радість, яку мали діти з цеї музики, була прямо надзвичайна. Мельодію грав хлопчик на дудочці — наскрізь простенький мотив, а прочі не так підгравали, як радше підстукували йому на своїх струментах. Так воно й краще. Нещастя музичних забавок, що вони по більшій части різно настроєні, а не може бути більшого фальшу, як невеличка, ледви замітна різниця в настроїнню струменту або забавки.

Бачила я також орхестри з ярмаркових сопілок, яку зорґанізували 7—8 літні діти. Але це вже другий степень. Натомісць треба зачинати від орхестри, що розвиває у дитини в першій мірі почуття ритму.

Коли мати сама грає на фортепяні, то музичне образування дітей не тільки може, але й повинно ввійти в життя родини.

Хоровий спів — це один з перших кільців в ланцюзі тих музикальних радощів, які може дати своїм дітям музикальна мати.

Наколи в дитині ще не виробилася фальшива соромливість — „Е, я не вмію“, або „я негарно співаю, то вона буде радо підспівувати за мамою мельодію пісні і цілою душею радіти, як її спів вийде бодай трохи краще, як попереднього разу, а головне, це всилує дитину заінтересуватися музикою, запамятати пісню і т. п.

Дуже добре привчати діти слухати музики, От так собі, без руху слухати музики, діти не вміють. Вони за активні, щоб слухати музики на одному місці з заложеними руками. Кожне вражіння викликає в дітей власну творчість, а коли її здавлюють, то це їх сильно дратує.

Тому слід привчати діти слухати музики в цей спосіб, щоб вони, прослухавши якийсь музичний твір, попробували виразити його рухами. Такі імпровізації в супроводі музики справляють дітям велику радість. Треба тільки вважати, щоб вони не відтворювали рухів, які вже бачили пр. в балеті, щоби не старалися виконувати яких штудерних викрутасів, але щоби пробували відчути музику, і так начеб зединитися з нею через свої рухи. Бути сумним, як музика сум виражає, відчути радість і висказати те своїм тільцем, поскакати, коли музика заграла гучно — словом, стопитись з музикою в одно. Такі музичні забави в першій мірі спонукують любити музику, а крім цего мають велике виховуюче значіння, бо розбуджують дитячу творчість. Дитина шукає руху, щоби ним як найкраще виразити музику. З початку дитина відріжняє в музиці тільки радість і смуток, а відтак все більше і більше відчуває її відтінки, а все це тому, що тут може виявитися рухлива вдача дитини, що рух почувань в музиці дає і дитині можливість руху.

Деколи можна заграти дитині щонебудь на фортепяні. Тоді дитина звичайно питається: „А що це?“ Не слід тоді обмежитися поданням назви твору. От пр. музичний твір називається: „Перше горе“. Дитина конче хоче знати, чому це горе трапилось, а мати мусить видумати якусь подію і зачати грати. Мало котра дитина не спитає підчас гри: „А тепер що?“ Правда, музика не надається до того, щоби зображати дрібниці життевих подій; дуже трудно сказати підчас гри, що тепер дівчинка простягнула руку, а тепер втерла очі, або сіла на ослін. Цего й не треба робити, бо тоді дитина буде слухати вашої розповіді, не звертаючи уваги на музику, а коли

Др. Софія Коренець, оперова співачка, яка в марті концертуватиме у Львові.

часто так грати й розказувати дітям, то вони зачнуть відноситись до музики, як до представниці дрібних, життевих фактів, і в кожнім тоні будуть шукати життевого змислу. Завдання музики глибше і ширше — вона зображає не події але почуття. І коли можна назвати музичний твір, то можна не характеризувати його, але перегравши, спитати дитину, що відчула в тій музиці. Цим змушуємо дитину уважно вслухуватися в музику. Трапляється, що дитина підчас гри не слухала музики, але видумувала якісь історії, щоб їх відтак розповісти батькові або мамі. Але музикальні родичі скоро це завважають і, заохочуючи дитину слухати музики та розуміти її на свій лад, не позволять дитині розповідати всякі видумані історії, що з музикою не мають нічого спільного.

Є музика т. зв. — образова, пр. в „Садко“ Римського-Корсакова є місця, де сам Римський-Корсаков зазначує, що тепер море бушує, захвилювалось, що сталось те або друге. В таких випадках, очевидно можна дітям пояснити, що діється підчас гри. Дуже забавні є „Образки з вистави“ Мусоргського. Там зображено багато моментів, але все таки мова музики глибша чим мова звичайна, і не треба її вменшувати в очах дитини.

З творів, які можна грати дітям, треба згадати Шумана „Діточий альбом“; Чайковського — „Діточий альбом“; Ребикова „На гойданці“, „Безжурність“, та инші діточі твори, дитячі річи і „Польку“ з „Синьої Птиці“ І. Саца і деякі річи із зшитка „Маленький Моцарт“ — Моцарта.

Родичі, що можуть учити свої діти на фортепяні, не повинні занедбувати цего. Найкраще зачинати науку дитини між 9—10 роком життя. На жаль, учительки люблять надто довго мучити діти ґамами і часто щойно по році або й двох дають дітям грати якусь річ. Правда, ґами потрібні, але не треба ними вбивати в дитині бажання вчитися музики, і тому треба їй дати якусь музичну радість, ц. зн. дати їй

(Докінчення на стор. 8)

ЧОРНА КОРОЛЕВА БІЛИХ

Відень — колись одна із найвеселіших столиць, нині столиця із найчисленнішими ранами після війни, незагоєними від бальсамів і перевязок Ліґи Націй, десь часом здрігнеться судорогом веселощів, чи пак: тугою за ними. Одна із сучасних царівен, царівна найбільше сучасного мистецтва: чарлестона та блекботтема, 21-літня Джозефіна Бейкер, вибрала собі Відень як першу столицю у т. зв. середній чи східній Европі, якій хоче зробити честь своєю чорношкірою появою.

На таку звістку загула в мійській раді наддунайської столиці. Якто? позволити цій париській муринці робити конкуренцію нашим театрам, які ледве зіпають? Дозволити їй ширити деморалізацію у місті славнім колись на весь світ каварнею, вальсом і шницлями, а нині: численністю самогубців і малочисленністю уродин?! І віденська влада не дозволила відчинити ворота славного театру Ронахера, щоби туди могла вїхати тріюмфально чорна королева знад Сени. Колись у цьому театрі виступала славна *„diseuse“* Іветта Джільбер, сестри Баррісон, чарівна Сагарет і винахідчиця „полумяного танцю“ недавно померша Люї Фуллєр...; театр Ронахера славився найкращими програмами театрів „варієте“ і *„revue“* — з додатком оперетки... чи не був він немов створений на те, щоби віденці могли в ньому оглядати ідеал сучасної... краси?

Після місячної боротьби за кулісами театрів і на сторінках преси, Джозефіна Бейкер таки виступатиме у Відні. Вона приїде туди із Семерінґу, де вчилась зимових спортів: на ховзах і лещетах, вперше в своїм житті... бачила сніг. Відпочивала після париських лаврів і приготовлялась до віденських.

Вона є всього 3 роки в Европі і встигла за той час зробити майно. Її рідня живе в Сент-Люіс (Міссурі); батько, еспанець, помер. Почала вона свою карієру як статистка в муринських *„revues“*. З одним балєтом приїхала в Париж і в ньому мала виконати маленьку ролю, з якої почалась уся її карієра. Бейкер каже сама скромно, що „мала щастя, що подобалась“. Після двох місяців побуту у берлінськім театрі Нельсон вернулась у Париж, де живе досі. Після виступів у ріжних театрах оснувала свою власну аристократичну „танцбуду“ під гордою вивіскою „У Джозефіни Бейкер“. Це 21-літне чортеня має все те, що приносить головокружний успіх артистці: власну віллю у Парижі, штаб служби, авто і багато більше: десять собак, чотири котів, пять папуг і білу мишку. Не є виключене, що за яких два роки вона дістане ще другу мишку, в голові, від життя, яке веде. Від 9-ої год. веч. до півночі танцює вона у власнім „дансінґу“ перед публикою, від півночі до 5-ої чи 6-ої вранці в другім (тепер у париських *„Folies-Bergères“*), а в 9-ій зранку вже починає фільмові проби, що тягнуться до 5-го попол. Не диво, що при такім темпі життя, вона могла вже в своїм віці видати спомини минулого року.

Бейкер не вчилась танцювати в ніякій школі. Танець є природною потребою її тіла і ним вона висловлює все те, що відчуває. Вона танцює не тільки тоді, коли є весела, а ще частіше: коли є сумна, щоби стати веселою. Її чар-дивна мішанина химерности та природности. Вона не скриває нічого перед глядачами, байдуже: хто вони; нічого із свого тіла та душі. Її язик, мов вертлик, у невпинній кружбі разом із її кровою, руками та ногами. Вона сповідається перед принагідними танцюристами, якими не нехтує, перед репортерами, яких поважає і перед достойниками, якими вміє нехтувати настільки, наскільки їй треба виявити свою повну незалежність артистки і неприборканість дикої кітки. Базікає вона французько-анґлійською саламахою, що має свій діточий чар. Чи памятаєте того героя з Мопасана, закоханого в муринці тільки тому, що вона з такою солодкою незграбністю вимовляла найзвичайніші слова?

Привабливість муринських танців перероблених на сучасні модні „шляґери“ має теж дещо із цієї

АРКАДІЙ АВЕРЧЕНКО

КОСТЬ

I.

Всі инші діти не любили його, маленького, ніжного, з прозірчастим личком і якось чудно розхрістаними каштановатими кучерями.

Не любили. А чому?

Мабуть, з тої самої причини, ізза котрої дорослі не люблять дорослих, подібних до цього ясноокого, задумчивого Костя.

Ріжниця тільки в зрості. А нелюбов остається та сама.

У дітей нелюбов до Костя загальна, спільна. Хай він тільки приблизиться до строкатої, ріжнобарвної ґрупи хлопців і дівчаток, то зі всіх сторін хором підіймається однозгідний щебет і писк:

— Йди геть! Гони! Забирайся! Ми не хочемо!

Постоявши хвильку, він зітхав і пробував почати нерішуче й мягко:

— А у нас вчера сторож копав на подвірю яму під дерево й наткувся лопатою на щось твердого. Дивляться, а там кости, чашка й велика залізна скринка. Відчинили її, а там...

— Забирайся! Гони, не треба! От, їй богу, знову тут лізе...

Він знову покірно зітхав і відходив на бік. Сідав на огріту сонцем лавку в міському садку й потапав в задумі.

Якийсь чоловік, що відпочиваючи сидів поруч нього, вражений його задумано-мелянхолійним видом, поклав тяжку руку на його крихке, як шкаралупка тімя й дружньо спитав:

— Як тебе звуть, хлопчику?

— Джім...

— А, от як! Хиба ти не руський?

— Ні, анлієць, сер.

— От воно!... А звідки ти так гарно говориш по руськи?

— Ми втікли з батьком з Льондону, як я був ще цілком маленький.

— Втікли? Що ти говориш! З якого-ж це добра мусіли ви втікати?

Задумані очі дитини піднімались до неба і хвилину слідили за хмаркою, що плила у незміримій висоті.

— О це страшна історія, сер. Діло в тому, що мій батько вбив людину.

Чоловік перелякано здрігнувся трохи, так на пів пяді відсунувся від задуманого хлопчини, що оповідав простим, рівним тоном такі страшні речі.

— Убив чоловіка? За що?

— Ви знаєте, що це таке Сіті, сер?

— Чорт його знає? Ну!?

— В Сіті був банк, ну, й тепер він ще є, називається „Голляндський Центральний Банк“. Мій батько спершу служив там урядовцем, а відтак, завдяки своїй чесности, став касієром. І от одного разу ніччю, як він прийшов привести до порядку деякі заплутані рахунки, він побачив чоловіка, що закрадався з коридора в напрямі скарбниць, де було сховане золото. Батько сховався і зачав слідити...

І хто-ж це, ви думаєте, міг бути? Директор банку! Він увійшов у скарбницю, набив мошонку зо-

тайни. Знуджений війною і її наслідками европеєць хоче дати волю своїм природним інстинктам і радо вертається до старії жеребячої молодости. Музика „джезбенду“ приголомшує, запоморочує, розпутує свобідно нерви і дає змогу викривляти обличча і так уже природно викривлене буденщиною.

Чеколядове муринське тіло теж природно входить у моду в Европі. Почалось з того, що пані Бічер-Стов своєю „Хатиною дядька Томи“ звернула увагу культурного світа на те, що чорне тіло має рівні права з білим і не повинно бути рабом з огляду на свій колір. Згодом европейці переконались, що у чорному тілі може скриватись біла душа. Ще пізніше француженки переконались, що душа душею, а тіло інтеліґентних муринів має без огляду на скількість уживаного ними мила та перфуми своєрідний запах, що запоморочує. Ні, вони не випередили в цій „перверзности“ мужчин: Бодлєр у поезії, а Мане у малярстві недурно зробили безсмертними „чорні красуні“.

Тому не треба дивуватись, що Відень — місто Шуберта та Бетовена місяць вело боротьбу за право візду на сцену Джозефіни Бейкер. Воно не нарушує нічим своєї колишньої слави: найкращих кавярень, вальсів і шницлів. Сучасний танець, це танець, призначений для кавярні; а хто може бути в ній кращою королевою як танечниця з кавовим тілом? Вальс після головокружних літ війни крутиться нині за поволі навіть для віденців. А коли шницлі досі їм не переїлись, то тіло одержимої танком муринки чейже так дуже далеко від шницлів не відбігло...

Ор. Ордан.

Джозефіна Бейкер, в сукні із червеного тюлю.

В МОДНИХ ҐАТУНКАХ ВОВНИ Й ШОВКИ на ПЛАЩІ Й КОСТЮМИ
ПОРУЧАЄ ФІРМА
СТАХЕВИЧ & АБРИСОВСЬКИЙ — Львів, Ринок 32.

лотом і банкнотами й тільки вискочив із скарбниці, як батько вхопив його за горло. Батько знав, що як цей втече, то певно вся вина за це, що сталось впаде на батька...' Розпука додала йому сили. Счинилася бійка, і батько задусив злодія!... В ту саму ніч він дістався до дому, вхопив мене, ми переплили в якійсь там лушпині Темзу і втікли в Росію.

— Бідна-ж твоя головонька — говорив чоловік, спочутливо поклепуючи малого по плечах. — А де-ж твоя мати?

— Згоріла, сер.

— Як згоріла?!

— Раз льондонські хлопці облили на вулиці нафтою великого щура й підпалили його. Саме тоді йшла тамтуди моя мати на закупно. Горіючий щур в смертельному жаху кинувся мамі під плащ і за хвилю моя мати змінилась в палаючий смолоскип.

Дитина, з болем склонивши голову, замовкала, а сердешний чоловік мало не ридав над цим нещасним сиротою, на котрого, здається, висипалася ціла скринка Пандори...

— Бідна дитина... Ну, ходім, я тебе проведу домів, а то тобі трапиться ще яке лихо.

Джім тихо усміхався.

— О ні, сер. Мені нічого не станеться. Ви бачите оцей талізман? Він хоронить від всего.

Хлопчик виймав з кишені деревяну свиставку і довірчиво показував її своїому товаришеві.

— Що це за талізман?

— Мені дала його одна стара татарка в Кримі. Я, пригадую собі, стояв з нею на високій кручі над самим морем. І щож: як тільки вона мені його передала, виховзнувся з під її ніг камінь, і вона полетіла з великої висоти в море.

— Дивні дива! Справді таки дива. Так ти тут і живеш? Ну, прощай, Джім, будь щасливий, любий хлопче.

Джім жваво побіг по сходах, а чоловік довго дивився задуманим поглядом в слід за дивною дитиною...

Так довго стояв він, що сторожиха з попідтиканою спідницею підійшла до нього й питала:

— Ви до кого?

— Я ні до кого... Скажіть, хто це, оцей хлопець, що побіг тепер по сходах?

— Це синок Черепициних, Кость. Або що?

— Як? Невже він не анґлієць?

Який там анґлієць! Звичайний собі хлопака. Певне знову дещо набрехав? І як вже його мати не муштрує, все даремне...

— Невже у нього є мати? Вона жие?

— Щож їй могло статися? Живісінька. Тільки зажене він її в могилу своєю брехнею, згадаєте моє слово. І що це за брехливий хлопець, аж дивно! На цілій вулиці вже його знають, скарай мене боже.

II.

На алярмуючий дзвінок Костя, отвирала двері куховарка Уляна.

— Деж це Ви, Костю тинялися до цеї пори?

— На вулиці задержався. Там нашого сторожа Степана авто переїхало і я дивився. Подивися, чи в мене ззаду черевик незакрівавлений?

— Як переїхало?! Степана?! Зовсім?

— Так. Діло в тому, що коні сполошилися і по-

Др. СОФІЯ ПАРФАНОВИЧ

ГІҐІЄНА КРАСИ

В ріжних епохах були ріжні погляди на жіночу красу, а ідеал краси змінявся разом із естетичним смаком та привичками людей. Змінялися і средства збереження та придбання краси. Ідеал краси у Греків підходив найбільше до поняття абсолютної а заразом природної краси, що після довгих віків є для нас все ще взором, стремлінням і тугою. Гармонія поодиноких частей тіла, рівномірний, добрий розвій мязів, округли, клясичні форми, спокійне та повне виразу обличча. Нераз мінялися людські погляди на красу. Прийшов час ренесансу, запанувала повна жіноча форма, більш товста, розвинена і материнська. Округлі, солодкі лиця мадон, міґдалові очі Монни Лізи та її загадковий усміх досвідченої, зрілої жінки. З початком нових віків запанував новий тип жіночої краси, тип двірської, французької дами у котрої немає прямо нічо природного; ушкоджене та споганене шнурівкою тіло старанно укрите криноліною, волосся - перукою, а шкіра - шминками, мастями та горою пудри. Цей неприродний взір краси упадає в останніх роках минулого століття і знову глядимо з тугою над сині хвилі Еґейського моря і знову подивляємо стрункy та сильну Діяну в погоні за ланею. Модною стала лінія, ц. є. форми нераз сухорляві та майже хлопячі, а взором стала дівоча стрункість та принада. Питаємо нераз: якже це? Хиба можна свою вроду примінити до моди? Хиба може бути жінка раз повна, поважна мадонна, то знову ніжна тоненька, майже хлопяча? Коли так, то як це діється?

Гляньмо, як дбала про своє тіло клясично гарна грецька жінка і чи не слід би нам дечого від неї навчитися. Вона займалася своїми хатними справами, як що це не була яка Фрине чи Астазія, але вона не забувала про фізичні вправи. Руханка була для неї необхідністю. Вона зміцнювала мязи жінки, а ті надавали будові тіла милої ядерности й точеної краси. Щоденно, а то й двічі в день кожна грекиня купалася, опісля піддавалася масажові та натирала тіло нешкідливими, пахучими олійками. Через те, тіло її розвивалося гармонійно та чудувало своєю красою та свіжістю.

Одинокою косметикою грекині була природа. Її одіння було легке, вільне так, що не здержувало обігу крови, а через те тіло набирало рожевої краски і гладкости.

Тепер гляньмо, що робила в тому напрямі жінка XVI. і XVII. століття. Вона сиділа замкнена в своїй кімнаті за гаптом та мережевом, стиснена шнурівкою, без свіжого повітря та руху. Лице її вкривала груба верства мальовил та пудри. Вона не мала відваги показатися людям ненамальованою, бо лице її було поморщене та жовте. Руханка не лицювала з тодішним поняттям про пристойність та естетику.

Запитаймо тепер, який є погляд сучасної медицини на ґіґієну жіночої краси.

Багато людей думає: який хто з роду, таким і остане. Хто з природи має гарні черти, гарну краску шкіри і гарні форми той і гарний, — хтож ні, той нічого не вдіє. Такий погляд є неправдивий. Не будова костей, яка є незмінна, надає форм і краси, а будова мягких частей, це є мязів та шкіри — що їх як раз можемо витворити собі після вподоби. Правдива краса залежить також від виразу лиця і від цери. Можна мати клясичні черти обличча, а мимо цего бути немилою та відпихаючою; а черти нераз цілком неклясичні можуть всіх очарувати.

Над кожним з цих чинників застановимося з окрема.

Мязи — це, як знаємо, знаряддя руху. Вони причінаються до двох сусідних костей, а коли корчаться зближають кости до себе. Вони надають форму частинам тіла. Чим ліпше вони витворені, тим тіло ядерніше, гнучкіше, його части набирають шляхотного виразу й гармонії. Мязи можна виробити собі фізичною працею, проходами, руханкою та спортом.

несли якусь таку гарну паню, а Степан кинувся, вхопив їх за уздечку...

— Ну, що ви, Костусю, видумуєте то коні, то авто... Вічно якісь небилиці плетете.

— Ні, жадні небилиці. Та ґрафиня казала, що як його вилічать, то вона вийде за нього замуж.

— Гарно. Вигадуйте далі. Обід вже цілком застиг. Мама поїхала, а старша пані жде на вас.

Хитаючись на тонких ногах, Кость робив таємничу міну і йшов в ідальню.

— Ти чому спізняєшся? — накинулась на нього бабуня? Куди тебе носило?

— Та я вже перед годиною був перед самими нашими дверима, але мусів вернутися. Дуже цікава історія.

— Що-ж таке?

— Знаєте, тільки що я підійшов до наших дверей, дивлюся: двох їх стоїть, вовтузяться над замковою щілиною. Один говорить до другого: „Віск твердий, відбитка не виходить“, а цей, що стояв нижче, відповідає: „Притисни сильніше то вийде.“

— Костику! — благально сплескує руками бабуня. Та-ж ти вигадуєш? Знову брешеш?!

Ну, добре, хай брешу, — саркастично усміхається Кость. — А от, коли доберуться, та потягнуть у нас все, ще й заріжуть нас, тоді знатимете, як брешу. Що мені: моє діло — сказати...

Бабуня кидається в безвихідній розпуці:

— Костику, але правда, що ти брешеш! От, по очах бачу, що саме тільки що видумав?

— Видумав? — поволи говорить Кость таким тоном, від якого стає лячно.

— А коли я вам покажу цей кусок воску... тоді також видумав?

— Як жеж ти його дістав?

— Цілком просто: вони сіли на повозку, я причіпився з заду, а коли ми приїхали на край міста, я перебіг попри низенького, ніби нехотячи торкнув його, і в цю мить витягнув з кишені відбитку. Ось вона!...

Він добував з кишені ту саму деревляну свиставку і здалека показує присліпкуватій бабуні.

Серце бабуні шарпає сумнів: певно бреше, а може — правда?... Бувають такі випадки, що роблять відбитки з замкових щілин, добуваються відтак і вбивають... Навіть вчера читала вона о такій події... Треба бути обережним і сказати Уляні, щоби замикала в ночі двері на ланцюг.

— Заклич мені Уляну!...

Кость послушно біжить у кухню і перелякано кричить до Уляни, що говорить з кимось через телефон.

— Уляно?! Знову забула замкнути в кухні водотяг! Повна кухня води, вже всі річи в вікно пливуть...

Телефонна трубка зі стуком вдаряє о стіну, Уляна, перевертаючи все по дорозі, гонить у кухню.

За хвилину прикра сцена:

— Костику!! Ви знову збрехали? Знову видумка? От, їй богу, сьогодні виповідаю службу, не можу довше служити...

— Мені здавалося, що вода тече, — несміло оправдується Кость, і дивиться на схвильовану дівчину благаючими очима. — Мені шум води причувся...

Головно жінки, що працюють умово і їм недостає фізичної праці повинні систематично вправляти. Під впливом вправ зміцняються мязи, надто худі части тіла стають округлі та гарні, а з надто товстих зникає товщ, уступаючи місце, вартнішій тканї — мязам. Лиха постава, згорблене держання голови і рамен, випнятий живіт, запалі груди, тяжкий, поганий хід, усі ці хиби можна поправити ґімнастичними вправами. Не багато на це треба часу: 15 хвилин денно, як каже Міллер, що систематичними вправами допровадив своє тіло до взору клясичної краси. Вправи ці мають також далекосягле значіння для здоровля цілого організму. Вони управильнюють обіг крови, уліпшують переміну матерії, віддихання, травлення та функції полових органів. Через це вони роблять величезну прислугу красі: надають тілу здорового, природного вигляду, краска шкіри стає рожевою, свіжою. Це видно найкраще на лиці. Мязи лиця мають взагалі деякі цікаві прикмети. Вони мають вигляд волоконець, є маленькі, ніжні та по части змарнілі. Через свою ніжність вони дуже скоро реаґують на всякі настрої людини. Всі думки, почування, стремління витискають на лиці людини своє знамя. Гарні, світлі думки надають лицю цілком инший вираз чим погані, буденні, немилі, а то й проступні. Знаємо добре, що є обличча проступників, пристрасних, учених, святих, і т. д. Кожний, часто повторюваний рух мімічних мязів лиця при сміху, плачу, журбі, ваганню, ненависти, загалом при всіх наших переживаннях лишає по собі слід, наче втерту стежку, по якій легко проходять такі самі рухи один за другим. Так терпіння, як зло і пристрасть різблять обличча, люде пристрасні мають на старість більше морщин чим спокійні, бо вони корчили та розтягали шкіру лиця частіше. Лікар-поет Файхтлебен каже: „навіть зовсім неклясичне обличча, сяючи моральним та фізичним здоровлям, є краще та принадніше як найкращі черти споганені проступком та недугою. Чим жеж є краса, каже він — як не духом, що розяснює тіло, як не гармонією чинностей? Годі зробити людину кращою, коли її не поправимо, не оздоровимо, коли її не зробимо ліпшою!“ Кожна світла думка, кожний мистецький твір різбить лице красою. Кожний проступок, погані думки та діла витискають своє пятно на обличчі людини. Бачимо отже, що вираз лиця можемо собі витворити. Чим для инших частей тіла руханка, тим для обличча думка.

Другим дуже важним чинником для краси, головно обличча, є цера. Вона залежить від ядерности (гладка без морщин), чистоти (без плям, прищів та викидів) і краски — а все це від здоровля орґанізму. Ґіґієнічне та помірковане життя, а не порошки, пасти чи инші косметики роблять шкіру гарною. Хто постійно затроює орґанізм кавою, алькоголем, надмірною кількістю мяса і коріння, хто віддихає повітрям, затроєним, димом тютюну, хто не висипляється ночами, тому не поможуть жадні, навіть найдорожчі косметики. Нині, дуже поширилося вживання ріжних реклямованих мастей, мил та пудрів, — начеб то ними можна осягнути гарну церу. Нераз стрічаємо гарне, гладеньке рожеве личко і тоді мимоволі радіб спитати, чого вживає його властителька. Та мабуть все дісталиби відповідь, яку дала прекрасна Діяна Поатіє, яка мала бути так гарна, що її красі не могли опертися навіть жінки. Її прямо посуджували о змову зі злими духами, бо до 72 року життя задержала вона гладку й свіжу церу. Вона не вживала жадних косметиків тільки дощівки. Так само Аделіка Патті на подібний запит відказала: „Я поміркована в їді, пю тільки воду та молоко, сплю вісім годин. Ніколи не замикаю вікон у спальні. Щоденно беру теплу купіль, а лице і шию змиваю теплою водою і то тільки вечером. Ранком змиваю їх водою рожаною та осушую рушником“.

Нині не найдемо багато таких жінок. Нині всюди, де живе жінка, є столик з дзеркалом, повний слоїків, фляшечок, шкатулок. З папіроскою в зубах чорнить вона брови, малює лице. Природна краска лиця під мальовилом никне; все це присипує пудром. Уста мусять бути намальовані, очі підчорнені! Чи можна уявити собі природне обличча при звуках джез-бенду, у вирі черлестону, серед диму тютюну та випарів алькоголю? Нині прямо „не випадає“ входити

Бог його знає, оцего тихого, доброго хлопчину. Можливе, йому справді здавалося, що двох мужчин, які спокійно закурювали на їх коридорі папіроску, дійсно пробували зробити воскові відбитки з замків.

III.

Вечером, сидів Кость біля стола в робітні батька й широко отвореними, неподвижними очима дивився на батькові руки, що бистро мигали серед паперів.

— Ти де був сьогодні, Костю? — питав батько.

— В садку.

— Що там бачив цікавого?

— Бачив маму Лідочки П.

— Що ти, чудак якийсь! Та-ж Лідочки мама вмерла.

— От це й цікаве. Я сижу на лавочці, а звідкілясь з поміж кущів, нараз така сіра хмара... Блище, блище — дивлюся, Лідочки мама. Сумна така. Дуже скоро побігла до Лідочки, положила їй руку на голову, мені погрозила пальцем і тихо пішла.

— Та-а-а-к, — протягнув батько, дивлячись на сина розсміяними очима. — Буває і таке.

Що в тебе за папір? — питає Кость, заглядаючи батькові через спину. Пістоля нарисована.

— Це? Це, сину, рахунок зі склепу. Я купував револьвер для нашого банку.

— Револь... вер?

— Так, нашому служащому, що возить гроші.

— Револьвер?

Широко отвореними, неподвижними очима глядів Кость в усміхнене обличча батька. Його думки вже десь далеко. А по обличчі, мимолетними, невловими тінями промайнули якісь легкі, ледви намічені, як павутина, думки.

Він схопився, скочив з місця і скоро, нечутними кроками виповз з кабінету, як вихор помчав через дві кімнати і, як вихор, з розвіяними кучерами влетів в кімнату матері, що спокійно працювала при столі.

— Мамо! З татом зле!!

— Що таке? Що сталося?

— Я входжу до нього, а він лежить біля стола в робітні на килимі, а коло нього револьвер... На чолі значок, а в кімнаті щось так дивно чути...

Дикий, страшний крик... йому у відповідь...

— — — — — — — — — — — — —

Ну, що я з ним буду робити? — плаче мати і глядить майже з ненавистю на Костя, що перелякований, несміло, як птичка в негоду, тулився до сильних батькових грудей. — Та цей хлопчисько своєю брехнею, своїми видумками може звести з ума цілий дім. Кухарка його ненавидить, а діти гонять його від себе, мов паршиву собаку.

Прямо страшна якась дитина. Чи ти можеш уявити собі, що станеться, коли він виросте!!

— На жаль, уявляю собі, — півголосом говорить батько, пригортаючи до себе каштанову, розхрістану голову свого невдалого сина. — Виросте він, і так само будуть його гнати всі від себе, не розуміти й сміятись над ним.

— Так щож він робити-ме, як виросте?!

— Моя дорога, — сумно промовив батько, хитаючи сивіючою головою. — Він буде — поетом.

З російської мови переклала

М. Ф.

до товариства чи кавярні бодай не напудрованою, коли не „підкрашеною трохи". Крім видатку і втрати часу — все це відбивається на здоровлю цілого орґанізму, а на красі обличча з окрема. Коли на другий день рано глянемо на обличча, що ще вчера сяло штучною красою, стане нам моторошно. Немає тут, оспівуваної поетами, ранної краси виспаного личка, рожевого зі сну — натомість видимо жовте, покрите пятнями та морщинами, поране пристрастями лице втомлених, але модних жінок.

З лікарського становища — кожна косметика шкідлива. Всякі скарги на погану церу вважає медицина випливом нездорового стану цілого тіла. Вона приписує рух на свіжому повітрю, руханку, дієту (відповідно до потреб та властивостей орґанізму) та радить оминати всего, що затроює орґанізм як тютюн, алькоголь, гостра їжа, неспокійне та невідповідне життя, вишукані косметичні середники. Зате каже медицина берегти таких правил: не курити тютюну, бо від тютюну чорніють зуби. По кожнім їдженню, або бодай вечером та ранками мити зуби. До миття зубів не вживати жадних штучних паст, бо вони здебільша надгризають зубну поливу. Найвідповідніший до миття зубіз є порошок. Є це звичайно мішанина крейди з мятою, чи ще з деякими, дрібними додатками. Доброю до плекання уст є окиснена вода.

Лице змивати вечером теплою водою з милом. Мило повинно бути лагідне без великої кількости лугу. Найліпші є т. з. перетовщені мила, котрі не нищать шкіри. Можна також змивати чистою бензиною або розводненим алькоголем, бо вони розпускають товщ, через що отвирають шкірні пори. Коли шкіра лущиться і є суха, натерти її товщем пр. чистою вазеліною без нафти, ґліцериною (натирати вохку шкіру!) або ґольдкремом, що є мішаниною тих товщів. Коли обличча товсте змивати його часто алькоголем або бензиною і пудрувати. Пудрів уживати тільки лікарських, а не штучних, запахнених і закрашених, які наслідком шкідливих домішок (олово) нищать лице.

На нечисту церу ледви чи поможуть домашні, або дорогі, штучні середники. Нечиста цера є недугою шкіри, котрої лікування належить до лікаря.

Проти морщин та инших недомагань шкіри є добрий масаж, чи то електричний, чи ручний, чи *Punktroller*-ом. Про це, як його робити писали ми вже в одному з попередних чисел. Слід зазначити, що нині усувається морщини операційно. Також оперують погані носи, а навіть дороблюють зовсім нові.

Товсте волосся мити раз в тиждень, сухе рідше. Мити дощівкою і милом з додатком дрібки соди або бораксу. Добрі до миття є також румянок, жовтка з яєць, миляний спірт. Щоби творилася піна додати дрібку амоняку. Шампони є модні й вигідні, але ізза великої кількости соди та инших гризьких домішок часто шкідливі. Полокати на чисто в теплій воді (не горячій!), сушити, сильно витираючи огрітими рушниками. Вичесати густим гребенем і вищіткувати. Випадання волосся має свою причину в загальному стані орґанізму або в недузі шкіри. Його лікування є довге і доволі тяжке, навіть при лікарській помочі.

Плекання решти тіла відбувається при помочі руханки, спорту, купелів, сонця та свіжого повітря. Про значіння цих природних середників я писала обширніше в статті „Значіння спорту для жінки". Ще раз тверджу, що природа й здоровля є найліпшими лікарями косметики, не треба їм тільки шкодити й утрюднювати завдання, а навпаки слід їм помагати і співділати з ними.

МУЗИКА В РОДИНІ (Докінчення зі стор. 3)

змогу заграти якийсь маленький твір, що має музичний змисл. Звичайно в учительок музики однаковий спосіб навчання так майбутніх музиків-спеціялістів, як і людей, що радіб навчитися музики для себе. А це, очевидно, річи цілком ріжні і кожна потребує иншої методи.

Коли в хаті нема фортепяну і діти або молодь забавляються гармонією або мандоліною, і цего не слід легковажити. Знаю людей, от пр. Трояновський, який виграє на балалайці такі твори, як „Мазурка" Венявського, „Вальси" Дюран і инші цілком не злі музичні твори.

Питання тільки в цьому, що саме грати.

Народня пісня, чи поважна музика — це гарні річи. Але тепер мода на опереткові й фокстротні мотиви і це є зле. На жаль, тепер мало звертається уваги на виховання музикального смаку у підростаючого покоління, а вжеж люди зіпсовані з дитячих літ „циганщиною" і мотивами заграничних танців, рідко коли люблять слухати поважну й вартну музику. Бетовена вони ніколи не зрозуміють. Звичайно всі ті легкі мотиви діти слухають в своїй родині у виконанні старших сестер а навіть родичів, і подібно як лайку переймає дитина дуже легко від свойого окруження, так і тоті маловартні мотиви сильно загніздюються в дитячій головці.

Відвідування дітьми концертів, музичні вечірки, орґанізовані родичами дітей, що вчаться музики, от що треба ввести в родинне життя, щоби не підірвати в дитини інтересу до одного з найбільших мистецтв — до музики.

Наталія Сац. (З рос. журналу „Женскій журнал").

НОВА КНИЖКА ДЛЯ МОЛОДІ

Авторка „Малих героїв" — п. Константина Малицька підшукала й переклала книжку, що знову заслугує на подібну назву. Це книжка Алі Берті — Школярки пятьох частин світа. Я назвалаб її „Малі героїні ріжних частин світа", бо діти, що в ній виступають, немають нічого спільного з „офіціяльною" школою. Їх школою є само життя.

Перед нашими очима пересувається відважна гречинка, що смілістю своєю спасає батька з рук розбитак, рішуча гавайка, що підчас страшного землетрусу зберігає від неминучої смерти свою улюблену вчительку, красна японка, що бистротою ума ратує чужинця від мести сфанатизованих японських „патріотів", смілива чорногорка, що навіть серед справжньої битви зберігає притомність і бистроту ума, мала індійка, що сміло переборює всі небезпеки, щоби тільки добути знання, палка мексіканка, що силою свойого чуття вратовує від смерти дорогу приятельку і, вкінці, життерадісна муринка, що пізнала на собі всю погань торговлі невільниками, пережила страшну невдачу втечі й велике дитяче горе — втрату матері.

Деякі з тих дітей — герої своїм палким чуттям, посвятою і відвагою. Инші знову це справжні борці за нове життя. Своїми слабонькими силами бороться вже проти старих богів, старих пересудів, помагають валити старі храми, а творити нове, краще життя.

Мимо погроз великої батьківської кари за непошанівок, приписаного народною традицею неуцтва, — вчиться мала чорногорка читати і йде у школу. І мала індійка виступає проти реліґійних пересудів своєї касти і вже за згодою поступового батька йде вчитись у школу, наражуючи своє життя на пімсту фанатичних старовірців.

Тим саме книжка цікава. Бо хоча в наведених краях вже багато змінилося на краще, але боротьба о нове життя нігде ще не закінчена і ведеться майже в кожній частині світа.

Крім цього книжка подає багато відомостей про побут маловідомих для нас народів, про їх звичаї, реліґії й ин. Цим доповнює ґеоґрафічне знання молоді.

Книжка ця має велике виховуюче значіння, а її поширення причиниться до зросту активности серед молодого жіноцтва. Тому повинна бути в кожній домашній і шкільній бібліотеці. **М. Ф.**

ВЕСНА ЙДЕ

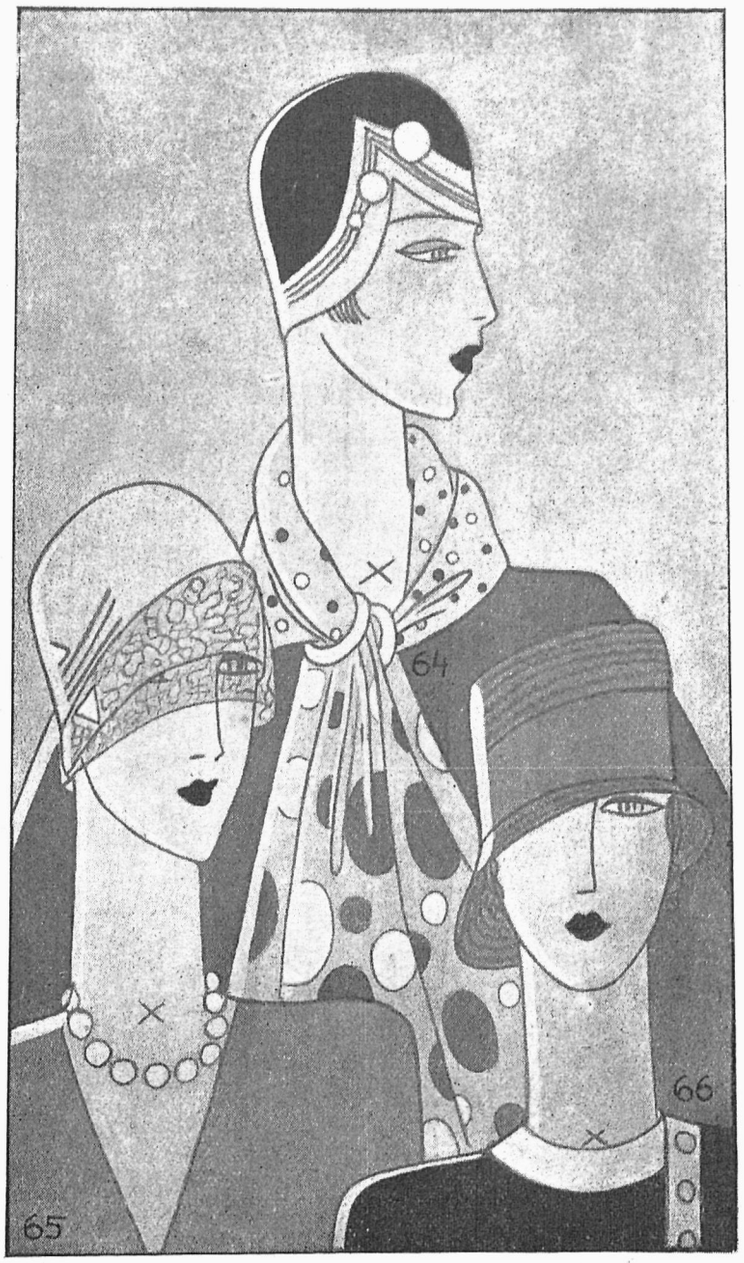
З весною вертає мода вовняних матеріялів, а особливо мода легких вовняних суконь. На ту моду приготовляють вже фабрики цілі хмари ріжноманітних тканин в усяких взорах і красках. Побачимо нові роди вовняних матеріялів тканих на взір сітки. Почуємо назви як *Creppella, Kasha Tulla,* вовняна *Georgette* і вовняна *Crepe de Chine.* Кравці великого світа очікують побіди вовняної сукні над обношеною вже до зануди сукні з *Crepe de Chine.* Поминувши новість, мають нові вовняні матеріяли ту добру прикмету, що є дуже практичні, мягкі, незаминаються а укладаються гарно у всякого рода фалди.

Фалди і пліси дальше будуть дуже модні, навіть фантазійно уложені на легкий, так званий, французький лад. Попри вовняні костюми і сукні остають дальше модними вовняні плащі, передовсім в перших днях весни. Так звані переходові плащі з легкої вовни є держані у гладкій формі, без усяких фалдів і дзвонів. Ціле їх прибрання то великі кишені, футряний ковнір і маншети.

Спортові раґлянові плащі, для відміни від зимових прибирається не футром, а шкірою.

На пізнішу весну віщують моду шовкових плащів до відповідних краскою шовкових чи *Crepe - Georgette* - ових суконь. Шовковий плащ має мати багате прибрання з футра, найрадше з лиса. Такий комплєт надається до святочного вбрання на вечір.

Спіднички будуть трохи довші. Модні тепер при вечерових суконях продовження з боку спіднички, будуть дальше примінені при сукнях на вулицю, а навіть при костюмах.

ч. 64. Прилягаюча шапочка з чорного фільцу, прибрана попелястою плісою і металевою спряжкою.

ч 65. Ясний фільцовий капелюх в відложеною крисою, коротким серпанком і гарною шпилькою.

ч. 66. Капелюх з чорної фантазийної соломки. Криса з одної сторони довша, прибрання з лискучої стяжки.

З ЛЬВІВСЬКОГО КАРНАВАЛУ

Сьогорічний карнавал доволі короткий і випав якраз у горячий передвиборчий час. Це не перешкодило однак, що улаштовані у Львові забави перейшли з повним успіхом і перевищали числом і якістю минулорічні.

Забави у Львові треба поділити на дві ґрупи: балі і вечерниці, та костюмово - маскові. Балів було два: медиків та „Основи", вечерниці улаштував Союз Укр. Адвокатів і Червона Калина. З костюмових відбулася традиційна маскарада тов. Письменників і журналістів, костюмовий вечір „Лісових Чортів" та костюмова забава для малих дітей. З усіх цих забав пальму першенства здобув баль „Основи". Так декорацією салі, як тоалетами пань, обовязковим вечірним одягом панів стояв він вповні на уровені передвоєнних традіційних балів „Основи". Танці відбувалися у двох салях, які ледво містили усіх учасників (біля 200 пар). Велика маскарада тратить з кожним роком на числі костюмів і на настрою. Надто багато є тих, які хотять тільки дивитися як бавляться другі.

Тому то і костюмівка „Лісових чортів" могла під оглядом помислових, дотепних і гарних костюмів ривалізувати з маскарадою, хоча публика складалась лише з молодих панночок і молодих хлопців. Як що за рік - два ці пластунки і пластуни вийдуть зі шкільних лавок і зможуть устроїти маскові вечерниці, буде це уже поважна конкуренція великій маскараді. Головна причина цего буде, що на „лісових чортах" буває на рівні гарних і дотепних мужеських костюмів як і жіночих, а велика маскарада обмежується майже виключно до костюмів жіночих (цего року було на стокількадесять жіночих костюмів всего 6 мужеських масок).

Зовсім окремо треба ставити діточу костюмівку — хочаби з огляду на маленьких гостей, яких вік обмежено до 10 літ. Всеж таки вона ні якістю, ні скількістю костюмів не уступала ні трохи „великим" костюмівкам і дала доказ, що львівські мами не менше присвятили уваги костюмам своїх доньок і синів, як своїм власним.

ч. 67. Гарний весняний плащ в сірої вовняної матерії. Манжети в футра сірої краски.

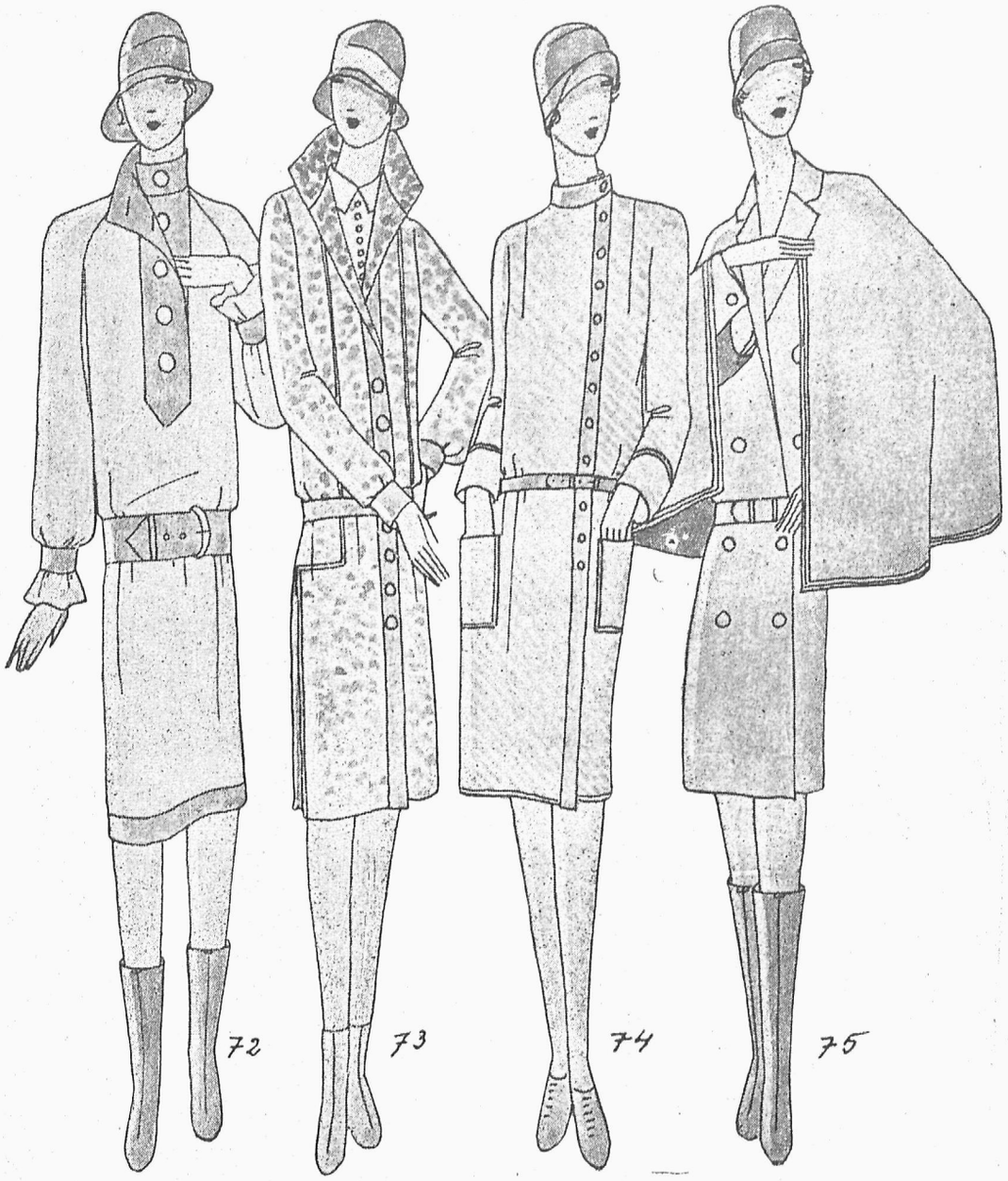
ч. 68. Скромний плащ в англійскої вовняної матерії.

ч. 69. Темногранатовий костюм в кишенями.

ч. 70. Костюм на вулицю в Kasha. Спідничка плісована, ковнір жакета вакінчений малою футряною краваткою. Пасок зі шкіри.

ч. 71. Елеґантний плащ в бронзового шовку, цікавий кльошовим кроєм і прибранням плісами. Ковнір шалевий в бронзового футра.

КУПУЙТЕ З ПЕРШОГО ДЖЕРЕЛА! ПАНЧОХИ, СКАРПИТКИ, РУКАВИЦІ
ТА ВСЯКІ ТРИКОТАРСЬКІ ВИРОБИ ПРОДАЄ НАЙДЕШЕВШЕ
СПЕЦІЯЛЬНИЙ МАҐАЗИН ТРИКОТАРСЬКИХ ВИРОБІВ.
ОЛЬКА
ЛЬВІВ
РИНОК 35.
(біля Народн. Торговлі).

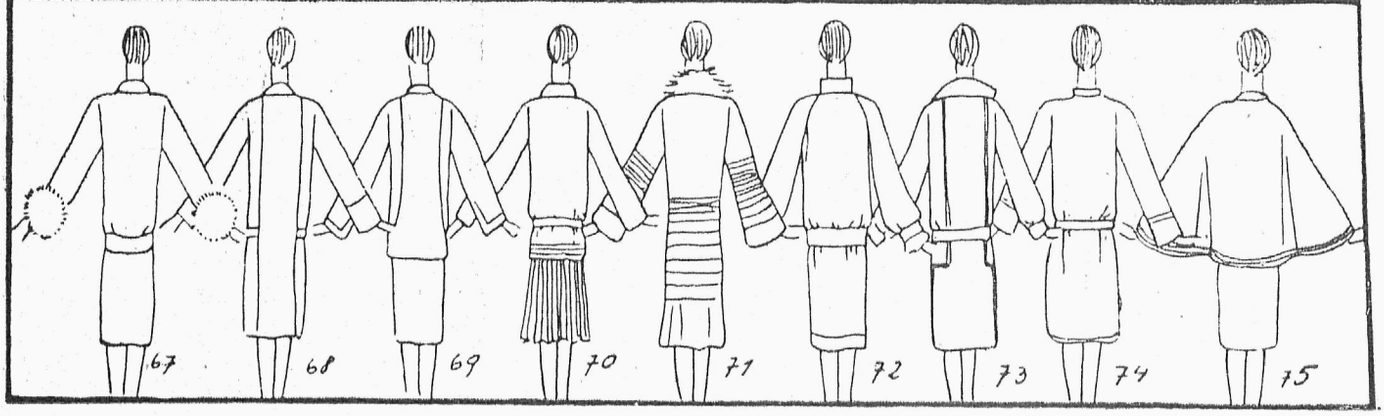

ч. 72. Убрання на дощ з легкої неперемакальної матерії. Ковнір, маншети, пасок та випустки зі шкіри.

ч. 73. Анґлійський спортовий плащ зі шкіряним прибранням.

ч. 74. Плащ на дощ запнений високо, з великими кишенями і вузьким паском.

ч. 75. Плащ з пеляриною з імпреґнованої матерії.

До кожного моделю готовий крій.

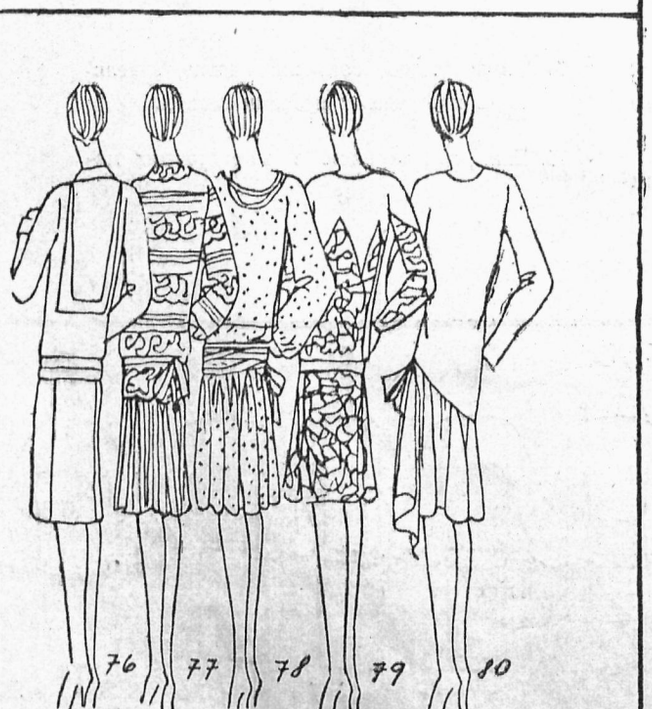
ч. 76. Візитова сукня з зеленого рипсу. Ковнір і маншети з білої Crepe de Chine.

ч. 77. Візитова сукня з Crepe Georgette і коронки, части Crepe Georgette-ові шиті в дрібні закладки, спідничка плісована.

ч. 78. Візитова сукня з взористої Crepe de Chine, прибрана стяжкою.

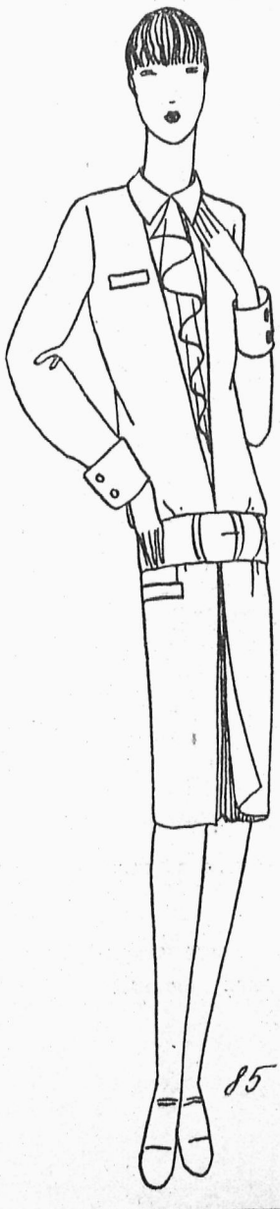
ч. 79. Елеґантна візитова сукня з коронки. Ґеска і пасок з Crepe Georgette.

ч. 80. Візитова сукня з чорного Crepe satin.

ч. 81. Взориста, шнурована з переду камізолька надається до гладкої батистової блюзки і фалдованої спіднички.

ч. 82. Пасманистий Jumper з тонкої вовни в красці сірій, синій, попелястій і жовтій.

ч. 83. Гладка суконка, прибрана фалдами.

ч. 84. Сукня з Kasha, прибрана закладками і впущеними фалдами.

ч. 85. Гладкий плащ до праці з кльоту з широким пасом.

ч. 86. Плащ до праці з полотенця, прибраний монограмом і закладками.

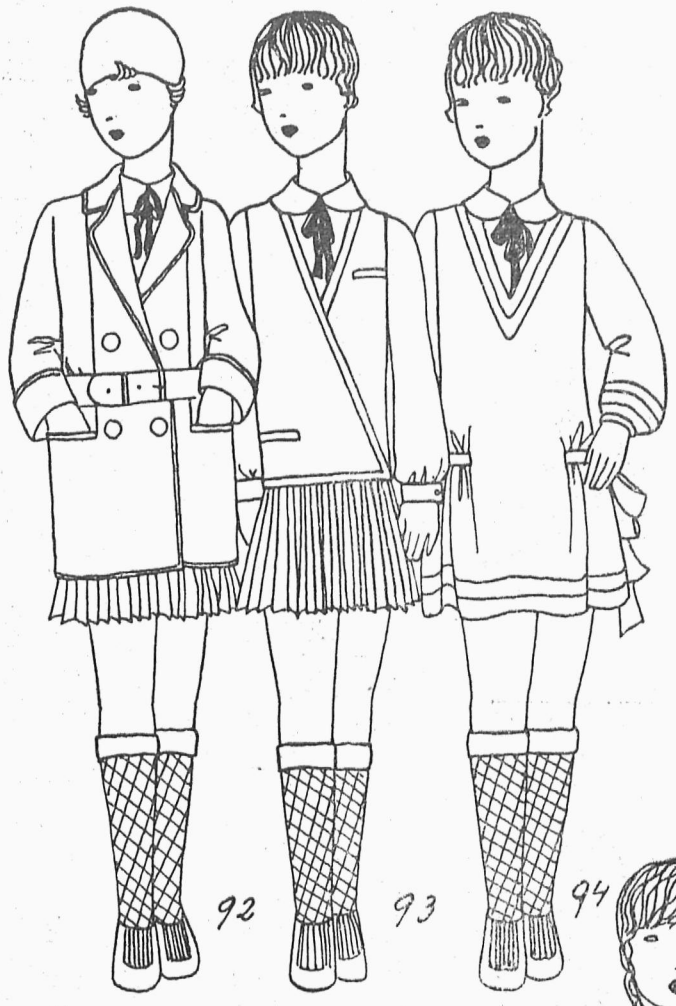
ч. 87. Шляфрок з взористого шовку з широким ковніром.

ч. 88. Домашна вовняна сукня з шовковим ковніром і паском.

ч. 89. Фартушок з батисту і коронки.

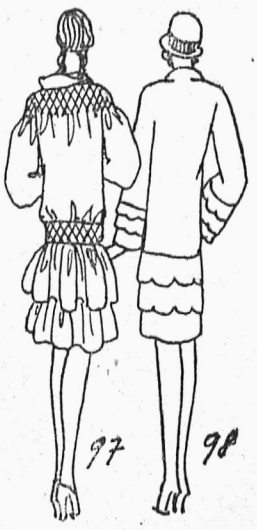
ч. 90. Господарський фартушок з довгими рукавами.

ч. 91. Господарський фартушок з взористого полотенця, прибраний кишенями і монограмом.

ДІТОЧІ УБРАННЯ

ч. 92. Анґлійський яснобронзовий плащик ві шкіряним паском.

ч. 93. Відповідна до плащика спідничка фалдована з камізолею. Блюзка в яснішої о одну відтінь Crepe de Chine.

ч. 94. Шкільний фартушок з довгими рукавами, прибраний випустками.

ч. 95. Плащик в ясноголубої Kasha.

ч. 96. Відповідна до плащика суконка в ясноголубої Crepe de Chine уложена у фалди, прибрана білим батистом.

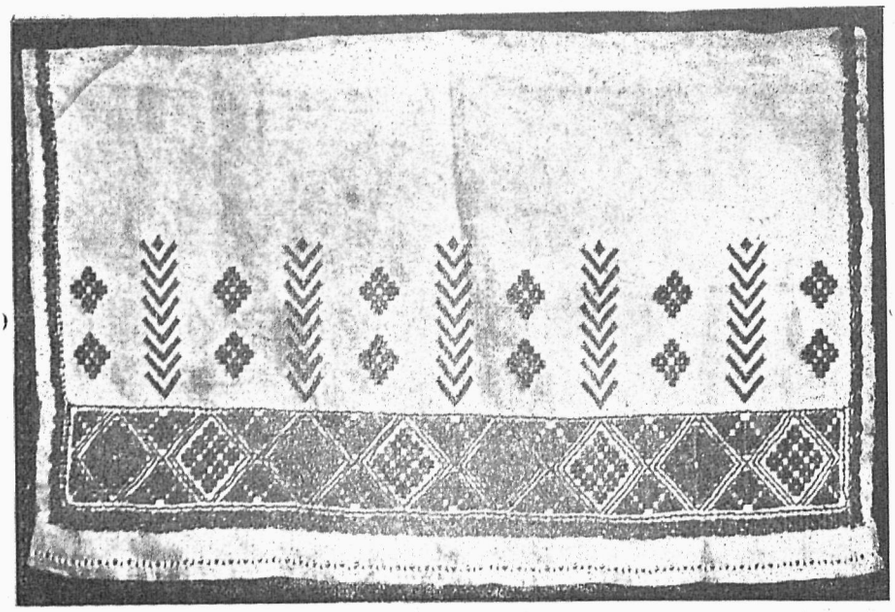
ч. 97. Гарна суконка для смотрика ві шовку до прання, прибрана широким морщенням.

ч. 98. Весняний плащик в ґранатового рипсу.

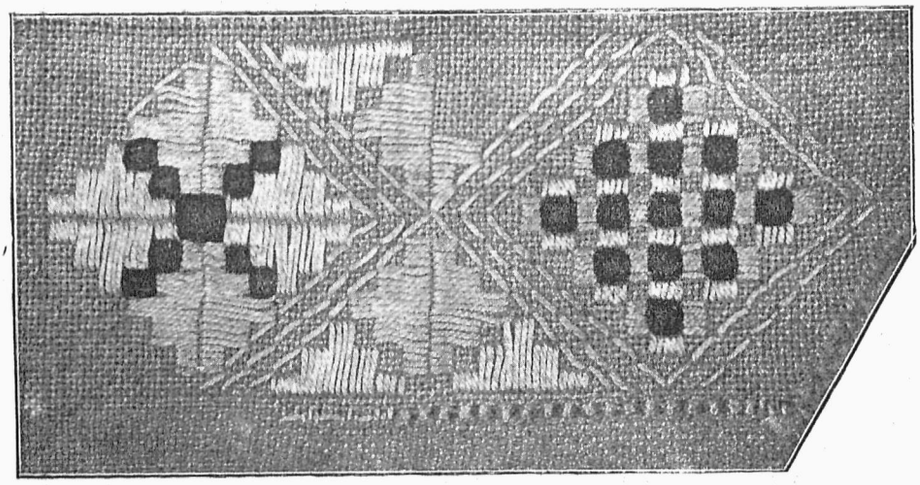
РУЧНІ

Старокиївська вишивка

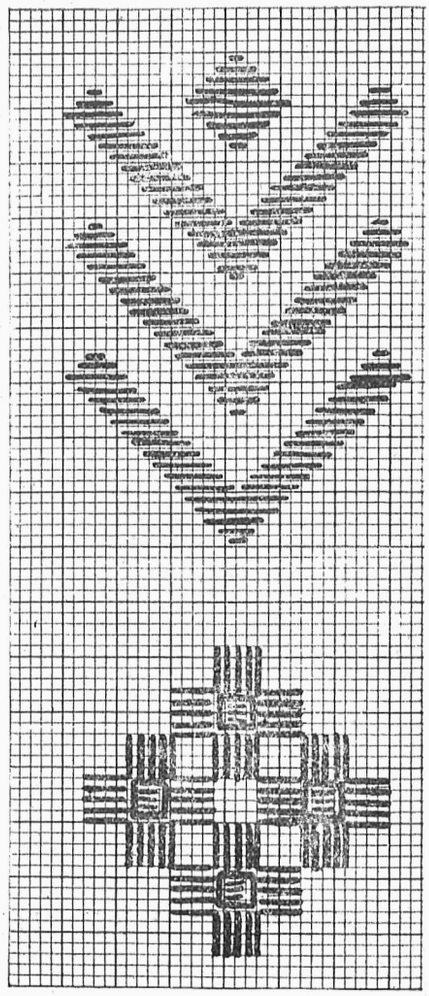
до примінення на рушники, макатки, стори, занавіси і т. п.

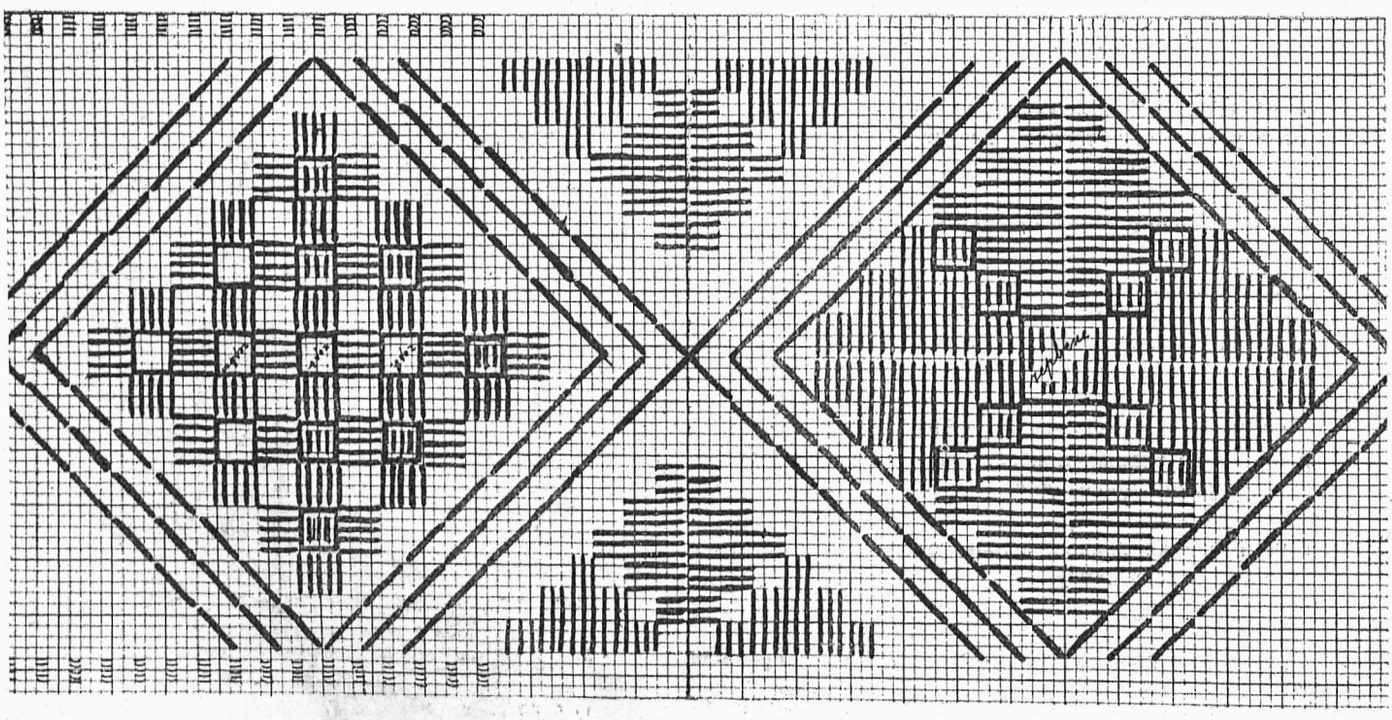
а) Знимка частини рушника.

б) Вишивка природної величини, виконана гладдю, на сірому полотні, нитками білими, чорними (квадратики) і червоними (виповнення чорних квадратиків в середині). Краєм дрібна мережка.

в) Мотив сосонки й рожі, ровміщених на рушнику над вишивкою.

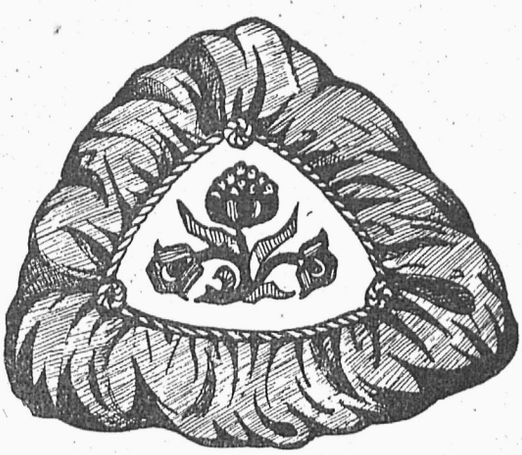
г) Мотив вишивки, рисований для докладного розчислення ниток.

РОБОТИ

Чотирокутна подушка на чорному сукні, виконана коліровими волічками й золотом.

Взір можна замовляти окремо в Н. Х.

Трикутна подушка з чорного шовку. Гапт виконаний штучним шовком на трикутнику з сріблистого шовкового матеріялу. одушка обшита золотим шнуром.

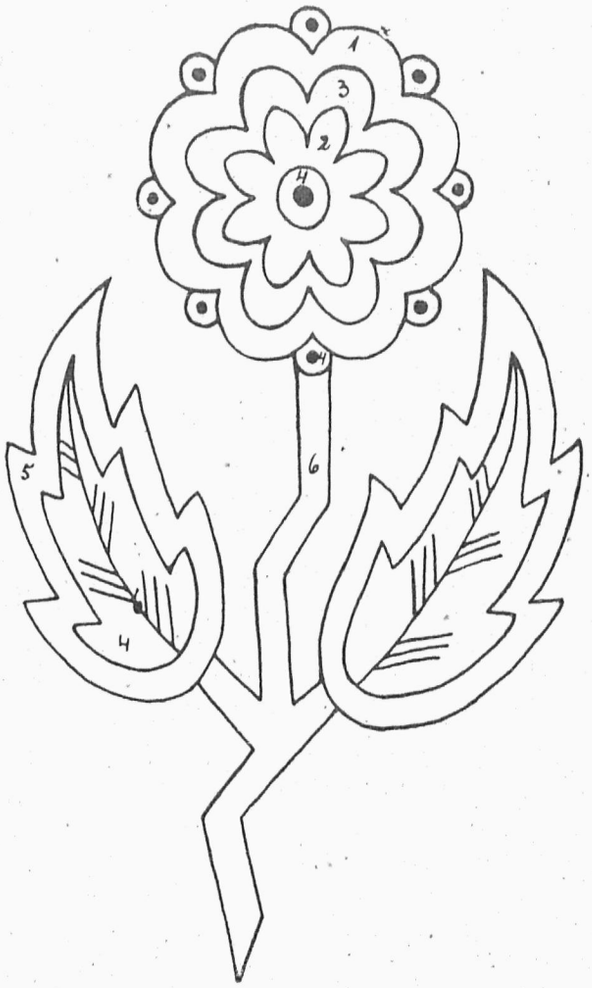
Взір з поданням способу виконання можна замовляти окремо в Н. Х.

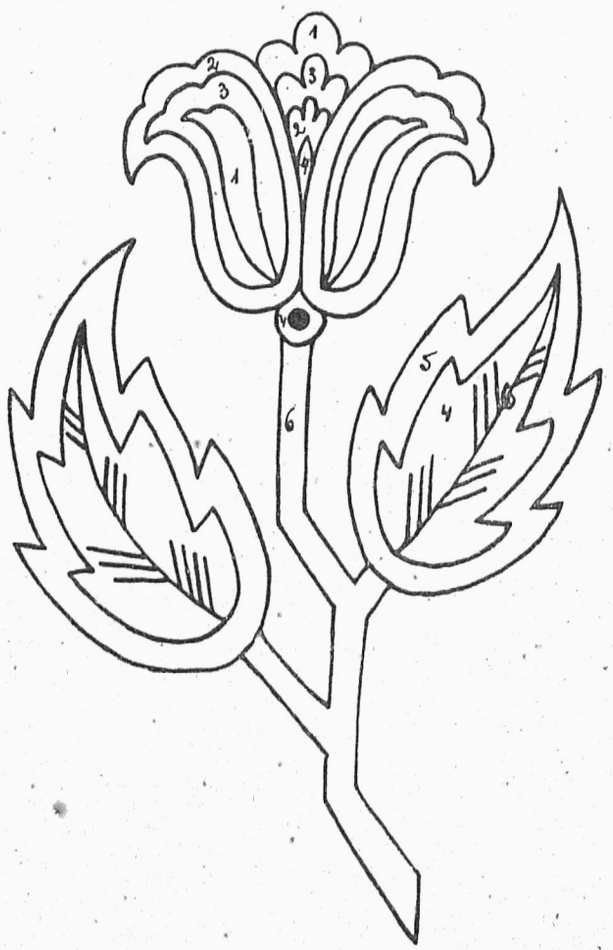

Оригінальна подушка т. зв. „Puff" складаєть з 5 частей. Гаптовані мотиви з старих українських килимів розкинені неправильно.

Матеріял: сіре полотно, або шовк. Гапт виконаний волічками, або штучним шовком. Кутаси з ляцетки.

(Подушку можна зробити також з одного кусня полотна, приморщеного по боках).

Мотиви природної величини до подушки „Puff".

(Їх треба з зошита перенести на прозорий папір, а відтак синьою калькою на матеріял подушки).

Краски до гапту:

1) ясно-синя 3) срібна 5) зелена
2) темно-синя 4) золота 6) чорна

Жилки на листках і осередки колісцят чорні.

ВСЯЧИНА

Від Редакції. — Звертаємося з проханням до наших читачок і прихильниць в краю, на Радянській Україні, в Америці і всюди де доходить „Нова Хата“ надсилати нам відомості з культурно-просвітньої і мистецької праці жіночих установ. Світлини, які ілюструватимуть цю працю — радо будемо поміщувати.

Учениці з Пристані, вишивають церковний обрус до Америки (Світлина надіслана)

УКРАЇНСЬКІ ЖІНКИ!

Сповнилася хвилина, на яку жінки всього культурного світу чекали: жінки мають рівне з мужчинами право при виборах...

За те право боролися робітниці, яких мимо совісности в праці використували, боролися селянки, які понесили рівні з мужчинами громадські тягарі, а не мали ніяких прав. Боролися умові робітниці, жінки-інтеліґентки, яких визискували по урядах... Жінки були покривджені законами так в родиннім, як і суспільнім житті...

Всесвітна війна переконала весь культурний світ, що за рівні обовязки і рівну працю належаться жінці рівні права...

Українська жінка на рівні з чоловіками допущена до голосування до Сойму і Сенату... Українська жінка має право стати посланницею до Сойму і Сенату, щоби там з поруч з чоловіком боротись о краще завтра українського народу, та щоби хоронити інтереси жіноцтва.

Дня 4-го і 11-го марта мусять всі українки без ріжниці кляс і переконань, станути одною лавою до голосування!

Українські жінки віддадуть свої голоси на листи тих кандидаток і кандидатів, що своєю чесністю, характерністю і дотеперішною працею в користь рідного народу дають запоруку що в Соймі і Сенаті щиро заступатимуть справи українського народу, обороняти рідне слово, рідну школу і всі здобутки рідної культури.

Вибрані жіночими голосами посли мусять памятати також, що українки віддали на них свої голоси в вірі, що вони будуть боротися за охорону жінки-матері, вдови і сироти, за справжню, не паперову, рівноправність жінки-громадянки...

Українські жінки! щоб ніодна з Вас не відтягнулась від голосування. Всі, як одна мусимо засвідчити своїми голосами, що ми розуміємо вагу хвилі і вміємо сповнити свій громадянський і народний обо-

Ми, як матері великого українського народу використаймо гідно своє право.

Памятаймо на день 4-го і 11-го марта!!!

Українські жінки, памятаймо, що від нас залежить краще завтра!!!

Головний Виділ „Союзу Українок“.

Перші роковини смерти Т. Шевченка у Львові.

Березень — час Шевченкових обходів. І в сю пору ґенієви Тараса покланяються не лише на всіх Українських Землях, а всюди де доля згуртувала бодай кількох Українців: по всіх центрах Европи, на широких просторах Сполучених Держав і Канади в пралісах Бразилії і Арґентини, в Тунісі — чи на Зеленому Клині.

Святкують Його память всі верстви українського народу, без ріжниці на суспільні та політичні переконаня — мешканці міст і сіл, жінки і мужчини, від сивоволосих старців — до дрібноти з діточих садків.

І пригадується мені що трицять літ тому розказувала менї — ще дитині — старенька моя тітка Л. К. про перші роковини смерти Шевченка у Львові.

— Святкували цю річницю скромно, тихою панахидою в православній церкві, на якій зібрався невеликий гурт тодішних приклонників Шевченкових ідей. Аранжерами свята були студенти університету.

Була на цьому святі і згадана пані Л. К. — як одинока жінка. Оця її участь в панахиді за Шевченка уважалася учасниками панахиди — а може і нею самою — сміливим кроком — мало що не революційним. І обурювалася на неї „публична опінія“, в першій мірі жіноча за її „нетакт“ — „як могла вона-жінка священика, іти на панахиду по такім, що в своїх простих віршах публично покриток величав“.

Як добре, що часи міняються і що погляди загалу нашого жіноцтва на творчість Шевчепнка тепер инші — як тому 66 літ! **О.**

Перший зїзд „Союзу Українок в Канаді“.

Рівночасно зі зїздом членів Інститута ім. Петра Могили в Саскатуні відбувся в днях 28, 29 і 30 грудня 1927. перший офіціяльний зїзд „Союзу Українок в Канаді“ при діяльній співучасти делеґаток одинацяти жіночих товариств. Підчас нарад зареєстровано понад 110 учасниць, окрім дівчат з інституту.

Зїзд отворила щирими словами голова „Союзу Українок в Канаді“ п. Ольга Свистун, привитала делеґаток і гостей та пояснила ціль зїзду. Повстанням з місць вшанували присутні память померщої п. Анни Буньковоі, яка багато допомогла в зорґанізуванню союзу. Потім слідували привіти делеґаток та звіти з праці поодиноких товариств.

Зі звітів слідно, що жіночі товариства, займаються головно моральною і матеріяльною допомогою своїм членам, їх освідомленням та національним вихованням молодіжи. Також стараються розвинути товариське життя, уладжують вистави і відчити.

Реферат „Робота жіночих товариств по фармах і містах“ виголосила п. Т. Кройтор, в якому згадала також про потребу заїкавлення ідеольоґією жіночого руху й радила не ограничувати праці тільки на грошеві збірки. Корреферентка п. А. Чепесюківна дала багато практичних вказівок для позширення жіночої орґанізації. П. М. Мадюк реферувала „Яким повинен бути український дім“ і цим рефератом заінтересувала присутних. Про „Орґанізацію товариства дівчат“ виголосила реферат п. А. Пилюківна. Її корреферентою була п. Пукішівна. По дискусії вирішено, що не треба засновувати осібних, самостійних дівочих товариств, але дівочі гуртки при істнуючих жіночих орґанізаціях. П. О. Свистун говорила про „Огляд жіночої роботи і поширення орґанізації“ а п. С. Стечишин про „Програму на слідуючий рік“. По обох рефератах була жива виміна думок. П. Г. Романчиківна, як секретарка, складала звіт з діяльности „Союзу Українок в Канаді“. Збори ухвалили їй подяку за щиру працю.

На зїзді принято остаточно статут Союзу та ухвалено, що осідком централі має бути Саскатун.

П-і А. Свенціцка — виголосила дня 24 ц. м. на ширших сходинах „Союзу Українок“ незвичайно цікавий реферат про „Положення жінки в Радянському Союзі“. Реферат оснований на власній обсервації, бо п-і Свенціцка недавно вернула з подорозі по краях Радянського Союзу. Референтка освітлила положення працюючої жінки, жінки-матері, спинилась на проблемах діточого виховання, товариських і полових відносин, на питанню рівноправности жінки перед законом та участи жінки в громадському житті.

Присутні довідались, з уст неупередженої обсерваторки, що жінка — добула в Радянському союзі справжню рівноправність. Зміст реферату такий багатий і цікавий, що його варто булоб прочитати в друку.

Др. Софія Парфанович, співробітниця нашого журналу, лікарка Загального Шпиталю і Народної Лічниці у Львові відчинила лікарську канцелярію при вул. Домаґалічів 2/II п. Ординує в недугах внутрішних і жіночих від 2—4 год. пополудні.

Старанням Українського педаґоґічного Інституту ім. Драґоманова в Празі влаштовано свято з нагоди 15 річниці смерти Миколи Лисенка. Програма свята складалася з таких точок: 1) Вступне слово ректора Пед. Інст-ту проф. д-ра В. Сімовича; 2) „Огні горять“ — музичний образ; 3) „Ноктюрн“ — опера на одну дію; 4) „Плач Ярославни“ — музичний фраґмент.

З жінок брали в цьому участь п. Н. Дяченкова (лектор Музично-пед. від. Інстит.) в ролі цвіркуна в Ноктюрн і п. Стефа Нагорна (Чабанівна). Акомпаніямент Ноктюрну вела Асист. Пед. Інст. п. В. Березовська.

ТОВАРИСЬКІ ФОРМИ І ЗВИЧАЇ

ЯК ТРЕБА ПОВОДИТИСЯ ПРИ ЇДЖЕННІО.

Здавалобся, що кожна доросла людина уміє їсти й тому зайве що небудь про це писати. Однак як раз спосіб їдження є одною з головних засад доброго виховання — і дуже часто трапляються під цим оглядом деякі промахи.

Одним з таких промахів, який у нас так часто можна запримітити є спосіб уживання ножа. Ножа слід уживати до краяння та до накладання страв на вилки. Ніколи не можна вкладати ножа до уст, набирати ножем соси, або краяти рибу. Їдження страв ножем це у Західній Европі доказ яркої некультурности. До риби подаємо замісць ножа другі вилки (на заході є окремі ножики до риб, у нас їх нема). Ости з риби вибираємо другими вилками або кусником хліба. В цьому випадкові вилки слід держати в правій руці.

Не слід краяти ножем картоплі та хліба або булки, які подано біля накриття. Хліб ломимо пальцями на малі кусники. Не краємо ножем шпараґів, бо їх можна взяти в руки.

Коли при столі обираємо овочі, треба розкраяти їх на чотири части, і щойно тоді знимати верхну шкіру. До овочів повинні бути окремі ножі.

Кістки з черешень або вишень випускаємо непомітно на тарілку, ніколи в долоню.

При їдженню мусимо тямити, що страви треба підносити ложкою з тарілки до уст (гл. образок), а не нахилятися до тарілки. Таке хитання при столі дуже некорисно свідчить про виховання людини. Також не можна перехиляти тарілки, щоби виїсти решту юшки.

Залишати їжу на тарілці нечемно, „вимивати“-ж її шкіркою від хліба або картоплями — це вже яркий промах проти доброго виховання.

Серветки, для забезпечення одягу проти плям уживають лише діти.

Дорослі кладуть її на коліна, щоби підчас або після їжі обтерти уста. Ніколи не можна закладати серветки за ковнір.

Після їжі, відкладаємо ніж і вилки побіч тарілки на підставку. Ніж і вилки зложені навхрест на тарілці означають, що бажаємо ще раз їсти ту саму страву.

В товаристві ніколи не можна забагато пити, хочаб вина й наливки були найкращої марки.

Так само нечемно є виголошувати антиалкоголічні засади там, де другі пють. Можна самому подякувати, однак не треба сейчас бавитися в цензора моралі. Чарку треба держати все при підставі, лише при червонім вині, можна цілу чарку взяти в руки.

При чаю або каві, коли ми замішали цукор, відкладаємо ложечку на підставку.

Головне правило при їдженню — бути як найбільш природним і не попадати в пересаду. Природний спосіб поведення може вповні заступити вишукані товариські форми. Всеж таки слід тямити, що по способі поведення при їжі і по способі їдження пізнаємо добре виховання людини.

ВЕСЕЛИЙ КУТИК

НІЧО ПОДІБНОГО.

— Нікчемо! Тепер ясно бачу, що ти вженився зі мною тільки тому, що я мала граші.

— Нічо подібного! Я вженився з Тобою тілки тому, що сам їх не мав.

ТОЧНІСТЬ.

— Де е мала голову, як згодилася вийти за Тебе? — плаче нещаслива жінка.

— На моїй груді — відповідає спокійно муж, що мав добру память.

В. П. Фірма М. ФРАЙЛІХ

Заведення для виробу спеціяльних бандажів,

Львів, Городецька 35.

Оцею дорогою висказую Шановній Фірмі свою найщирішу подяку за артистичне виконання поясу на пропуклину, який мені дуже скоро поміг, а тим самим причинився до скорого вилічення моєї тяжкої недуги. Цей пояс перевищив всі мої сподівання Ношу його без трудности і недомагань так, що лікарська операція стала непотрібною.

З високим поважанням

М. БОДНАР,

довголітній посадник, член Ради шкільної, б. державний комісар, властитель дібр і промисловець.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ. Просимо **ще раз** уклінно Вп. Пані, що залягають з передплатою, о вирівнання залеглости, щоб адміністрація не була змушена здержати дальшу висилку чисел.

ПРИПИСИ

Литовська страва (біґос).

Дати до камінної ринки 2 *l* квасної капусти і вляти тільки студеної води, щоб її вкрила. Додати 1 дрібно посічену цибулю, ¼ *kg* покраяної в платочки вудженки і ½ *kg* покраяної в кусники вепрової полядвиці від карку. Все разом варити біля 2 годин. Потім зробити засмажку з одної ложки товщу та 4 *dkg* борошна. Якщо біґос готовий, засмажити, досолити, після потреби, дати 5 кісток цукру, 5 зернят анґлійського перцю і ¼ *kg* покраяної, січеної ковбаси (до їди). Коли ковбаса загріється, видати на стіл. До цеї страви подаємо книдлі з булки.

Паланички з гороху.

Зварити на мягко ¼ *kg* лущеного жовтого гороху і ще горячий протерти крізь сито. Одну малу, дрібно посічену цибулю всмажити на ложці товщу, всипати до неї ¼ склянки тертої булки, підсмажити і дати до протертого гороху. Потім вбити одно яйце, посолити до смаку і все разом добре вимішати. Виробити малі, подовгасті паланички, обкачати в тертій булці і обсмажити на товщі з обох боків.

Цю страву можна подати з кожною яриною на пісний обід.

Книдлі з бульби.

Зварити в легко соленій воді, 1 ½ *kg* обраної бульби потім відцідити і змолоти на машинці. Додати 2 яйця, малу ложку масла, 8 *dkg* борошна та 2 ложки цукру. Все добре вимісити і виробляти книдельки, а саме: руки мачати у борошні, брати по куснику тіста, розплескати на долоні, а на середину паланички класти по ложечці повила та робити книдельки величини малого яблука. Потім кидати на кріп, варити коло 15 хвилин і вибирати цідилом на полумисок, обливаючи булочкою всмаженою на маслі. Видавати на стіл негайно по зваренню. До цих книдлів ложна подати квасну сметану, вбиту з цукром або сам цукор.

Хлібна легуміна.

Втерти на біло 6 жовтків, 12 *dkg* цукру і 1 ложку десерового масла. Потім додати цитринової шкірки, трохи цинамону і товчених гвоздиків. 15 *dkg* сушеного хліба потовчи, та просіяти крізь ситко. Вбити білка на шум, дати разом з хлібом до жовтків і легко вимішати. Ту масу вляти до вимащеної товщем і посипаної борошном ринки та вставити до рури на ½ години.

С. Мійська.

ЛІКАРСЬКІ ПОРАДИ.

(Відповідь на запити читачок Н. Х.)

(Веде др. Софія Парфанович).

П. Марії М. з Б. — Як позбутися угрів на носі?

Чорні точки, це лій, нагромаджений в розширених шкірних залозах. Усувати його, часто змиваючи лице теплою водою з милом, найліпше сірчаним або бораксовим. (Три рази денно). Час від часу витискати. Втирати оцет або цитриновий сік. Із середників аптикарських подаємо такі: етеру 10 ґрамів, спірту 40 ґрамів. Натерти цим хоре місце, а відтак витиснути угри.

Енергічніше ділають середники, які лущать шкіру, н. пр. 10% сірчана масть, резорциновий спірт 2—5%. Кремінна лямпа.

Гексеншус або самостріл немає з косметикою багато спільного. Проте радимо на нього: горячі катаплязми н. пр. пісок, хрін, гірчичні пластри (синопізми) або електричне тепло (діятермія) заживати аспірину кілька разів денно по одному ґрамови. Добрі є також натирання.

В хронічних випадках масаж, електризація, сірчані купелі.

ЗА ДАРМО ніхто не дає товару, зате **за 5 зл. тижнево** можна замовити в нас всілякі **тапіцерські вироби** як матераци, отомани, фотелі і т. п.

ҐОТЛІБ і ҐЕФЕЛЬ

Львів, ул. Ґродзіцких ч. 8.

Б. тапіцер-декоратор королівського театру в Будапешті.

НАЙДЕШЕВШЕ ДЖЕРЕЛО

ПУХУ Й ПІРЯ

Приймає також пір'я до чищення.
Виходить як нове!

Книжки й журнали надіслані до Нов. Хат.

„Вікна“ — місячник літератури, знання, мистецтва, критики ч.: 1, 2 і 3. Редаґує Василь Бобинський.

„Літературно-науковий Вісник“ — ч.: II. (за лютий).

„Кооперативна Республика“ економічно-суспільно місячник, ч.: 2, (за лютий).

Ženski Svet, ч.: 2. словінський журнал, Трієст.

Звіт. — Управи Національного Музею у Львові за 1927 р.

І. Свєнціцкий. Дещо про науку, літературу і мистецтво Галицької України за останніх 40 літ.

„Нове мистецтво“ — тижневик по справам театрального, кінового й музичного мистецтва. ч.: 1, 2, 3 і 4 ,5 і 6. Харків.

Життя і знання — ч.: 5. видає тов. „Просвіта“, Львів.

„Kobieta w świecie i w domu“, Nr. 4. Warszawa
„Przegląd mody“ — Nr. 4, Warszawa.

Роман Купчинський. Заметіль І. Курилася доріженька (повість зі стрілецького життя). Ст. 208. Видавництво „Червона Калина“, Львів 1928.

Всеволод Петрів. — Спомини з часів української революції. Ст. 180. Вид. „Червона Калина“, Львів 1928.

Елі Берте. — Маленькі школярки пятьох частей світа. (переклад К. Малицької). Видавництво „Рідна Школа“, Львів, 1928.

ВЛАСНИЙ ВИРІБ!

Ковдри — 1-бічна . . . . . вол. 26·50
2-бічна . . . . . „ 35·—
Цвітиста . . . . . „ 40·—

Матераци — з морської трави . . „ 34·50
з волосіння . . . „ 76·—

Сінники готові . . . . . „ 5·—
Подушки з пір'я . . . . . „ 18·—
Готові пошевки . . . . . „ 3·—
„ **простирала** . . . . . „ 5·50
„ „ під ковдри . . . . . „ 11·50
Вовняні коци . . . . . „ 9·50

Полотна — Рушники — Обруси, Занавіси — Капи, килими.

Найдешевше продає

Фабрика білля — Петрушевскі-Млєко

Львів, Коральніцка 6. — Тел. 37-72.

Цінники даром. Для шпиталів, інститутів і т. п. ціни фабричні.

Видає Кооп. „Українське Народне Мистецтво“.
Редакція і Адміністрація: Львів, Словацького 14. I.

За редакцію відповідає МАРІЯ ГРОМНИЦЬКА
З друкарні Ігн. Єґера, Львів, вул. Сикстуська 33.

ШЕЛОМИ В СОНЦІ

3) ІСТОРИЧНА ПОВІСТЬ

написала КАТРЯ ГРИНЕВИЧЕВА

— Костобобри, а? — кинув Добриня і отряс з себе нічний холод.

— Селище далі, це йно що Лиха коршма під Перуновим гаєм. Молода Гіда кипятить зілля до свіжих перевар меду. У синевідських медушах ліпшого не пють.

— Воно ніби не студінь, а якось так — зябно... заговорив Добриня. — Випити-б кубок з порога на ранній зорі?

Скобейко передав гнуздечку воєводі і вдарив просто на ті круглі світла, що торчали недвижно з чорної зелені. Він хотів, було, увійти в сіни, але в сю мить зупинився. У нутрі коршемної кліти, край довгого стола, закиненого посудою з напитками, при посвіті липових скип забавлялося грою в астрагали кількох кремезних мужчин. На них була груба суконна одіж, яловична обува, при боці меч, за чересом ножака як серп.

Вони сміялися і спорили з неспокійним запалом, у якім були слідні озлоблення й нетерплячка. Хтось засвистав із нудьги соловейком та зараз змовк. Мабуть нагадав, що нетрудно у таку пору насвистати на себе щось із темряви...

Ждали когось?

Нагло Скобейко дрогнув від несподіваного враження: відвернений досі чоловік зі сивим волосом, спущеним кичкою на ліве ухо, як той тур широкоплечий, метнув собою у хороми...

— О, Перуне, владико!

Слова завмерли на устах Скобейка. Се був Гліб Словит, Юда предатель, який тут, на тухольській дорозі, зачіпив одно око сіти, на дуклянській, очевидно, друге... Його сповістили в пору й він вдарив полями на скоси. Пильнував звідси місця, де в першу чергу міг сподіватися послів княгині, допасти їх з нічної засідки та сліди за ними звіяти — на все.

— А що там, гей! — скричав з дороги воєвода.

Скобейко не відповів: вихром скочив на коня, рвонув ременями, похилився вперед і здавив благородне звіря залізцями.

Погнали по місячному шляхові, злиті зі своїми тінями в одно, як велити з пісень, що їх співають пряхи під танок веретена.

В ухах їздців завивав вітер і лопотливо шуміли на раменах крилаті киреї. Серця розколихалися і били в грудях як металь, як дзвін.

Саме в цю хвилю з обох боків шляху звалилася на них і заперла до разу брама рясно насторошена мечами, — стежа.

Пішли ходором булатні, роздалося смертне хропіння і проклони, як коли виття хижак.

Удар, — мов грім і нагла тишина. Ні згуку.

Це Добриня зі Скобейком просікли собі шкалубину в смертельній запорі і випали з клекоту, — зарумянені мечі стелили їм дорогу. Порівналися миттю і як стріла випущена з лука під високий зойк тетиви, так вони грянули з вітром у синяву нічної години.

Тільки на далекім перехрестю Скобейко оглянувся понад рамя, прихапцем. Костобобрівська коршма видна була на острому сугорбі, опертому одним боком об Перуновий гай. У вікнах затягнених міхуром блимали світла рудим промінням. Якісь розчапірені привиди злітали на дорогу. Праворуч, ліворуч таємно гойдалися сосни. Тінями тряс вітер і вони гнали на розтіч.

Аж тут Добриня не витерпів, розсміявся:

— Жмиволосові пальці, з митного майдану.... А, пройдисвіти, на всі чотири ковані!

Тупіт погоні вмовкав, губився по рудавинах і очеретах, а далі стало тихо за їздцями та їх пригодою, тільки дерева оповідали щось визореній ночі, оповідали...

„АКИ ЦВІТ ОУВЯДАЕТ..."

„Закропляйте доріженьку,
Щоб-ся не курила....
Розважайте родиноньку,
Щоб-ся не журила...."

(з нар. пісень)

У величавій церкві св. Богородиці клали на вічний сон тлінні князеві останки. Здвиг народа залив Галич. Як повінь, що зриває гірську гать, так людські филі. Від Блюдник, Вихторова, Перевозів, від Пітрича, Болшова, Чесибісів, від долини Бистриці, здовж обох берегів Дністра скакали на баских конях бояри, осадчі дружинники, знатні огнищани, текли кметі у сивих жупанах, повстяних клобуках і сафіянових чоботах, празничних. Поміж них попадалися густо ратаї у гребінних сорочках, білесеньких, у чересах, як панцирі, у шкіряних ходаках, застібнених зеленим плетивом...

Побіч чоловіків бігли жінки в домашних димках, мальованках, у рантухах, перетягнених поверх голови й під бородою, туго, по старовіцьки.

Краєм доріг просили милостині охриплі від мольб сліпці, хромці, сироти бездольні...

Пилом несло понад шляхи.

Княжий замок видний був з далеку. Він стояв на високому узгірю, що немов урвище висувалося понад Галич. Засипаний прибудівлями, з церквою на чолі, він робив враження окремого міста.

Як далеко побігти з відтам поглядом, у поранному сяйві ніби низка сонць горіли півкулі копул усіх соборів, простягнених понад зелену лінію Лімниці.

З самого розсвіту гомоніли у протяж доохрестні дзвони, — з Дуброви, з зеленої Карпиці, від монастиря в Гудковій Дебрі, з городища грецьких калагурів у Пітричу. Під ясну музику он-тих, що плакали мов голосільниці оксамитними голосами, під срібний, хлопячий дискант других, стелився хмарою могутний зов велита-вістника з вежі церкви св. Пантелеймона. Церков сіріла на відкритім просторі залуквянських піль неправильним пятибоком кріпосних окспів і бойниць, навіваючи грозу своєю понурою силою.

Похорони зачалися ще в ночі: в супроводі архиєрея і глоти священства, у курнім фіолеті фимія̈ну, під текст святих роздумувань парастаса, плили у небо пристрасні жалі великої відумерщини.

Коли-ж поблагословилося на день і озвався передзвін заутрені, один великий плач потряс груддю Галича. Особливо на окраїнах, де жила біднота, побивалися за покійником тяжкою скорбю, без їди, без напитку, без роботи... Жалібні плачі жінок живловою міццю роздмухували цю скорб і прохожому путникови могло здаватися, що в кожній вбогій хаті покоїться господар.

— На кого-ж ти нас, сіромах, покинув, милий кагане наш?

— На кого оставив жену, зеґзицю білогруду, маленьких діток у неї на колінах?

— Хто боронити-ме нас перед боярами, вирниками, биричами перекупними?

— Хто велике недокончая твое — доконча?

— Аль не жалко тобі одіял соболевих, паволочних узголовій, медвенних сотів на злотній посуді?

— Уви ни!...

— О, уви ни... нудьгував вихор і відносив жіночі сльози у далеч, — а там, поза межі доземного, в бесмертність.

*

* *

Двигнений на міць, на славу, на боротьбу з стихією і часом, собор св. Богородиці приймав у своє лоно княжу тлінь. Міддю ковані двері отверті були широко, — печальна товпа плила і відпливала кругли-

ми сходами, попід порталь, заквітчаний акантом, де Христос у горорізьбі, з книгою життя на розсунених колінах благословив світ у своїх ніг. Древний мистець увіковічнив і князя, ктитора храма, як на вколішках, після східного обичаю, ледви підводив ід ньому чоло, отінене камяною шапкою Мономахів.

Від чорних тесових бальків монументальної будівлі гостро відбивала прозора як вода орнаментика, що вкривала архитрави і заплітувала бестіярій. Нутро собора отвертого широко сяло гордою міццю хрестообразних склепінь, пишнотою стінних малюнків, олександринами мозаїк, іконостасом сповитим у роззолочену тугу, мов оклик релігійного захвату.

Струнки, на склі мальовані вікна чинили церков ще просторішою, чим була в дійсности, а головна нава давала через корисну поліхромію двічі скріплене враження висоти. На теплий блиск мармурового престола простелювалася велична перспектива, ніби дорога в сонце.

Одна тільки хиба виявилася після викінчення собора: акустика не вдоволила знатоків і треба було великим коштом попри черепяні горнці-голосники перетягати в округ бані резонансові дроти, романським обичаєм...

У саме полудне, коли владика став із хрестом край ніг мерця під останне цілування, над Галичем счинився лютий вихор, хмари вдарили на себе чорними полками, об щити церков жвякнув град.

Св. Пантелеймон оперізаний в силу концентричних кріпосних валів сповився омраком, як панцирем зі срібла. Успенська церков-твердиня з монастирем у густій зелені курила димом мов жертвенний принос. З далеку, мов маяки серед моря градової імли мріли кріпости повернені у всі боки світа: Пітрич, Викторів, Сокіл. Садиби в тінистих садах і гаях на високім березі Лімниці пропали зовсім з очей, — ніби й не було блудницької дороги, спаського шляху.

Сухий тріскіт леду об гранітні бльоки, мідь і скло, грохіт грому, шум ніби сповенених потоків особливо підчеркували намогильні співи. До того пісенний роззвук впровадив нагло замішання на хорах і всі очі збентежено глянули у верх...

Але тони вирівналися як стій і поплили стрілою мов човен по стихлій воді.

Один тільки старший княжич не хвилювався. Він опер плече об коліна Ясині і зорів за жалібними світлами, золотим деісусом в іконостасі та могутним Архангелом-Вістником, розмальованим над його головою. Розглядав византійські стінні малюнки, голови Херувимів у спіральних мотивах, з чашами квіток, як язики вогню. Мов ліс йшли на нього з площин мурів постати пустинників із Теваіди та Ливану, тих, що жили в розритих могилах, пили росу небесну та їли зілля, що вирастало вкруг них, на висоті простягненої руки. Суворість тіней лагодили пестрі блиски, які проміж пні свіч злітали з горішних шиб на царські ворота і квітчасте застілля аналоя.

Врешті вся увага хлопчика обернулася на бояpів, що окружили вінцем домовину й торкали себе серед німої, купної молитви.

— Отряси сон, ніси бо умерл, но спиши... ридав архиерей Косьма над отвертою челюстю гробниці.

Малий Данило був сонний і оглядався за нянею, але її не було тут. Перед хлопчиком мелькали в пів сону поморщені руки і бренів спів старої колихалки:

— А ти кицю весела, йди борзенько до села,

По пелюшечки, по подушечки...

Він впросився на руки до Ясині і став на добре дрімати. Коломни святині, узірчата долівка, поливяна, — лиснючий як зеркало квадрат з міди, де стояли мари, пропали нараз у живичнім куриві.

Якусь хвилю ще тріпоталося полумя свічі, встромленої в коливо, посеред погрібавної миси, що стояла на домовині...

Княжич снив діточі раї під останок заупокійної літургії і владика, який саме приняв за богослуження дорогий рушник з голови княгині, з чуттям перехрестив диття, приспане глибоко.

* * *

Після похоронів заставлено тризну для городян на розлогім замковім подвірю. Нищих зійшлася тьма тьменна: вони сиділи на спохиллю гори й обіч, на „Бабинім торжку".

В проруб, між темничників повезено боклаг квасу, хліби, вепра і жмут білих сорочок. У кожний знову монастир один чюм зелен-вина, дванацять бурнастих лисичих шкірок і пять гривен за упокой.

Опісля двірський тивун з громадою прислуги метав поміж присутних останні дарунки Романові: обрізки паволоки, шкірки білок та куниць, скляні коралі, кольорові камяні хрестики, срібло...

У супроводі Богородичних дзвонів, що грали вечірню, йшов шум одноманітний і жалібний, як цього листя, що кане у смерть:

— Бог да простить!

— Бог да простить царю Роману!

— Бог да простить господину!

Курні смолоскипи освічували широко всю охресність, заснуту синявою ночі, ніби безмежним шатром над розколиханими головами.

Поміж глітні острови людей, осторонь від даровальних скринь ходив похило, без слова, високий старуган у згрібній сорочці до кісток, як коли покаянник. Лице зі згаром, велике, сідина жмутами на підборіддю.

— На скотього бога, Йона печерак! — обрадувався хтось стрічний, кого в товпі звали Байдуком. — Трафив поминки, ідж солодкий хліб!

Нищий тряс гостро білою куделею волосся, жагуче блискав очима без брів:

— Остав говорити пусте, Байдуче! Спомин цього солодкого хліба скоро в твоїм роті у полин обернеться... Поминки, говориш? Ці будуть довгі... Чев змінить імя, руїни цих церков проглотить земля, вони-ж трівати муть!...

Підніс у верх владну голову, з хмарою над ясновидючими очима, увесь мов вихор тремтючи у собі від жалібного пориву, з тою рукою піднятою ген понад курняву людських голов.

— Бог да простить! — загуло отдалеку і сповенена людська хвиля пірвала Йону як тріску верх води аж на протилежний, розгойданий тінями край узгіря. Було глітно, ніби на великому храмі в день Паликопа.

Всі немов одна сім'я: купці, ремісники, крамарі, привиклі прогодовуватися чиром та лободою. рі, привиклі прогодовуватися ниром та лободою.

ВАТРА ПРОТИ ВІКОН.

Калино моя, калино,
То-сь ми біляво зацвила,
То-сь ми червоно вродила....
(з нар. пісень)

Там, проти цього ось вікна, де на обістю горить скирта чатиння старим похоронним обичаєм, нещодавно до землі кланялася князеві покорена Литва у білих семрягах, лосячих сагайдаках, писаних кожушанках, простоволоса... А на порозі, де тепер приймає жалібних гостей сідий Захар Рогата, (чуб поза вуха, сухі, боєві черти, тверда думка очей) — рік тому товпилися византійські посли в паволочних ризах, з жемчужними „базілеос" на раменах, — били чолом перед хвалою Мстишиного сина...

А ще он-там, на поливяним квадраті долівки перед престольним креслом стояв торік поблідлий від враження папський нунцій і слова, якими льстив князя, оспівуючи латинські розкоші, завмерли до разу на його губах від виду найлютішої з погорд: лискавки меча над головою.

О, як вражало це перше місце при поминальнім столі, місце покійного князя! Над високим мозайкованим опертям світив темно круг із золотої бляхи, протятий трираменним хрестом. Вид цього крісла, пустого, пронизував серця спомином втрати над всякий опис...

Продовж холодного льняного застілля з лісом пугарів, жбанів та курних мис, бігла синя стрічка заплетена барвінком, як знамя жалоби.

Стіл, біля якого сиділо вісьмох високих духовників побіч знатніших огнищан, був осяяний повагою, належною галицькому архиерею Косьмі і його гостю, владиці Перемишля.

Тінь дерева над отвертим вікном давала духовним головам гідне тло, — вечірну заграву, як старе золото. Вони виглядали у попалі заходу ніби низка медаліонів на дверях іконостаса.

Говорено про недавну пожежу багатого Воскресенського монастира в Рогатині, про незвичайного співака — соловія, якого викохав для Господа співолюбивий перемишльський владика, згадали й бунтара — закупа, якогось то Дужа, що як шуляк скаче по всій волости, невловимий...

Сідоголовий Косьма заговорив, було, про неімовірно тяжку хвилю для держави, але перемишльський архиерей наче й не чув нічого. Він звернувся до сусіда ліворуч, Твердяти Остромирича, з лихо зарубленим шрамом від копія почерез вилиці: цей під Мозґавою обіч покійного князя боровся, польському Відновителю в допомогу — кріваве пригістне привіз.

— Отсі північні вітри і часті дощі — сказав проворно, — коли-муть держатися далі, зібють зерно із збіжжа та оставлять хліборобові гнилу солому.

Костко Бибельський, звісний дерун і хитрій, що тільки пазив, яким духом віє, похопився відповісти, хоч не до нього вели річ:

— У хлібороба тогіднього ще хліба напрятано в довіль... Тільки тоді, як їдеш селами з путним боярством, стрільцями, сокольниками, осочниками, то навіть такий, що має землі на двацять косарів у днину, стулиться як мушка, будьто він з роду-віку на сирім корені сидить...

Штрикнув пальцями з хижого вдовілля:

— А я його на допити, різками, вогнем...

Присутні минули цю балачку згірдним мовчанням. Один Абрузович, вельможа на Плісниську, не витерпів:

— Справу Войславового Торопа ви вже оборудували?

Той насторошився ображено:

— Велике діло, — пробурмотів у бороду. — Я його велів замучити, я його й заплачу!

— У Костки по селах бідність вельми велика... півголосом передавав архиерею намісник Молибожич. — Десятьох його смердів спомагається ледви на дві сохи...

Тут замовк, бо отрок стояв вже над його раменем з димною мисою печені. За товстим куском поросятини зі сочивом боярин забув з місця про чоловіколюбні міркування, натомість пояс свій, закроплюваний сріблом, вчинив дещо свобіднішим.

— Плещуть, що Словит вернув, — говорив і'д сусіду Абрузович, з кучерями до рамен, як Авессалом. — Цікаве, що він там за пазухою від Лестька привіз? Спокою-б тепер побільше, а цей...

Славно Кормильчич слухав сторожко обіч, але від себе не добавляв ні слова. Його крилаті брови зійшлися в одну і кинули тінь на хижу лискавку очей, що освітила на мить зелені верхівя і грозовиті провалля його душі. Від часу, як покійний князь прогнав одного з Кормильчичів, що на ловах у Плісниську зухвало славив Ігоревичів, чимало лихої крови поплило через Славнове серце...

Його увагу з черги заняла княгиня: вона явилася саме, дякувати гостям за пошану, обійти столи з привітом.

Напроти Твердяти сидів чужинець, останний із знатних Греків, що пару літ тому попали в Галич з почотом царя-скитальця, Олексія Комнена. Він заступав на тризні свойого владира. Знуджений Византієць слухав пів-ухом свойого сусіда, балакучого Саву Апостола:

— Кажуть, що наш старенький Косьма одарений духом презріння... Коли стоїть при дверях церкви, видить, з якою думкою хто входить туди. Бачить, як за розпутниками йде ангел, плачучий вельми...

Грек позіхав крадьки, пив мід і мріяв дремливо про легкокрилі хійські вина.

Тимчасом гомін розмов не уймався, як журчання потока під листям підбілу, і час до часу вибухав з новою силою. Іноді у хвилях перелетної тишини, перед іконою Спасителя на покуті трискала золота іскра кандила, — тоді кожний хрестився живо й відмовляв молитву за душі, що сьогодня відлітають на лоно Бога.

Всі ждали на першу похвалу покійному князеві з уст галицького владики.

У якійсь хвилі знявся шепіт, хтось плеснув у руки і довгі гридні з кругластими підвіконниками облетіла тишина. У ній розсипалося срібним горохом лящання соловейка.

Всі очі звернулися туди, де архиерей Косьма випростувався над столом у своїй могутній висоті, сивий, з кучерями на схилих раменах книголюбця і під чорною хустою, киненою верх мниського клобука.

Голос владики пронісся вітром по обледенілих серцях, рванув всіми корінняими чуття, лискавкою грому освітив велику втрату, аж по її глибінь, остаточну.

— О, хто-б дав у голову мою воду й очам моїм джерело сліз! Я-б плакав день і ніч над моїм Народом... (почав словами Єремії...)

— Бо там, де било серце на міру велику, сьогодня смертна порожнеча. Не заповнить її уже тисячеголосий лемент Галицької землі. Не стало з сміливих найсміливішого, защитника прадідних хитарів, витязя на займанщинах широких, пістуна золотоверхої Осмомислової слави. Складені на вхрест руки переможця, що гуляв орлом по піднебессю, — на стружинах спочала горда голова і вихровинні думки сплять по вік.

— Якуж вимовнішу хвалу пронести тобі, мирро милости, Мстиславичу? Яким жалібним голосінням оспівати тебе, носителю правди, весняний громе, бючий у трухлі закони? Слухай, як безутішно ридають пристановища понижених і сиріт!

— О ти преобильна сило, що у корсть свою забираєш нашу, віддих у грудях спираючу надію! Долітає ж тебе наш голос на зелених левадах вирію, де ходиш з Ольгою і Володимиром, світилами літописи? Де оглядаєш віч у віч божих юнаків, Бориса і Гліба?

— Хочемо аж там донести тобі обіт, що відумерщину твою збережемо з любовю, — обіт, який печатаємо вірою і честю. Не буде того, щоби дозволили ми твойому княжому колпаку покотитися з рук малих сиріт під ноги прохожих.

— Помагайже вам Бог, достойна громадо, обстояти слушне, іменем великого батька по вік закріплене право!

Трьома пальцями руки, з підемом у старечім усміху, владика благословив боярство.

Тільки що опустився на своє місце, роздрожаний ще пережитим моментом, забрав слово рябощокий Филип Шумавинський.

Йому вправді передавали нетерпеливі знаки, що черга на Молибожича, но він не захотів нічого того видіти, перечесав пальцями чуб чорний, як галка і начав голосну річ.

Сипнув, правда, жмінку ладану до ніг покій-

ника, але зараз перейшов на бояр, давлених ним на кожнім кроці, на ролю їхню славну і почесну в подвигах цього з окрема князя удальця.

Підчеркнув з запишаним вдоволенням, що боярство було і буде початком і кінцем княжої, — хто-б це не був! — судьби, мірилом поваги й сили, само-ж воно прятає у тінь свої заслуги в державнім строю, вдоволене, як се першим у народі пристало, — старими нерушимими привілеями.

Він думає, що буде речником всіх, коли підчеркне щиру готовість боярської братії піти на руку — правлінню. Безсумнівно, бояри схочуть підтримати деякі чільні думки покійника...

— Але не династію! — пронеслося хриплим визовом на прикінці стола.

Знявся шум, сутолока окликів, хтось, дишучи важко, двигнув руку як молот і з дзвоном опустив її на трапезу. Когось насильно кинено на ослін і на руках винесено геть...

Стало прикро, обличча палали зі сорому, замовкло слово.

Княгиня схилила голову у синій як виїмок неба завої, зрішеній в сносів переміточний і вийшла по легки, за нею владики.

— Хайрете!

Цю мить підвівся й Грек Іринарх. З поміж мягких складок скарлатного саріюна він стелив руки у пращальнім уклоні, та черкав повітря кінцями пальців, причім жмурив стрічкою очі, які натомив копоть свіч. Не переносив чвари на прилюдному місці.

— Зовсім як волхв, або жінка! — озлоблено сміявся Кмита, скуб вус, замітавкою.

Свічі димували, — їх забули вже й рівняти.

Поки стихло, пристрасти потахли, нахилилося і'д півночі. Аж тоді посипалися в округ столів слова справжніх похвал з уст своїх та захожих. Всі они виславлювали велич Романову,- „он-же не в невідомій земли владичствоваше, но в роускій, я-же відома і слишима есть всіми конци земля“...

Красилися споминами його геройства, як червоною калиною а вітер зривав їх з уст і відносив між простолюддя, щоб цвили віковічним переказом.

ЗАДУШНИК.

„Вязали руки та сирицею
Залили очі та живицею,
Скували ніжки та скрипицею“.
(з нар. пісень)

„Що кинеш за себе, найдеш перед собою“...

Ці слова Йони печерака, що у скитанині без кінця й краю зачіпив об його дворище, спонукали до призадуми Самбора, боярина на Купновичах та Ломні. Він рішив дати одного зі своїх непокірних рабів, як задушника до монастира св. Богородиці в Синевідську, до ніг чудотворної ікони.

За воївства, підпали, сирітську кривду Самбор поставив отсе не марну свічу, але людину, ціною трьох гривен. Із за неї мабуть церков згадуватиме його як ктитора і молитвами монахів загородить шлях діяволу, злосмрадному Ефіопу...

Аж тоді задушник Дуж виявив свою вартість. Він був сіткар і ловець без соперників.

Ніхто так як він не умів дути в тонкі гусі кісточки у приманку орябкам і ніхто не плів так тонко й рівно перевісів для цих птиць. Він розставляв сильця проміж гилля кедрини й ожинові корчі, та причіпав проти кожного очка по ягоді калини пірнатим смакунам на принаду. Вони злітали живою хмарою і повисали у петлях, сколихуючи лісову глушу смертним лопотом крил...

Дуж пізнав скоро всі оленячі пійла, проходи лосів, стежки диких вепрів, гнізда вірлів над урвищами. Ходив з дубовою рогатиною на медведя, не побоявся у розпалі навіть звірового свята, „розігрів“, коли живина всевладно царить над чоловіком.

Бува, — підходив ціле стадо оленів: одягнувши на голову оленячі роги та листя лопуха, він чіхався об лубя ялиць у чорному десь урочищі, чим раз ближчий стада, що вийшло до вечірного водопою... чим раз ближчий... а коли олені привикли до його виду, воював зубчатою стрілою що найгладшу звірову.

Він пропадав, бува, на цілі навіть тижні, особливо в порі осінного риковища і сходив відтак з карпатських островерхів вбраний в пера ґотура, хвости білок, крила джої, та зісував у низ на великих зелених гиляках свою ласу добичу, обвішаний птаством, як бог добрих ловів.

За те зимою, коли вихор гуляв по білих просторах і збивав хмари над монастиром, Самборів задушник стукав у двері келії отця Теоґноста, де молодий, як пчола трудолюбивий монах переписував на бавовнянім папері Євангеліє-апракос для мниської книгівні. Тут Дуж слухав іноді, вгребаний у куг храмини, як монахи рішають катехетичні питання, як воюють могутним оружжям: словом.

В гірських глухих западнях, у пралісах, мигтючих сріблом прудких жереловищ, під стукіт наковтачів, дзеркіт плисок і величний шум зеленого собора, вбогий задушник пробував того самого: говорив з птаством і соснами. Він мріяв, що переконує та веде за собою людей.

І не було для нього втіхи понад цю, коли одним ударом палиці промощував дорогу стрічним озерцям, замкненим між камінь і дике коріння, як нарід рабів у жмені насильника.

*
* *

Через рік — два, став він спадати на старі дороги, між поселян та осадчих Самбора і все, передуманє в лісах, довірене ялицям і вірлам, повторював чорним від злиднів, закурілим від димів чадних хиж керворобникам до смерти.

І сталася річ нечувана: вони обжалували свойого боярина перед покійним князем, — закинули свойому власнику грабіж, лихву, убивство під різками закупа і запроторення в раби за довг безлічи вільних оселян.

Виграли справу!

Нінащо не придалася спроба очищення себе з закиду сімома вижами й послухами своєї доброї слави: Самбор мусів повернути шкоду сімі убитого, заплатити „за голову“ і втратив право виконувати суд над своїми підданими.

Справа стала голосна з краю у край волости й потягнула за собою довгий ланцюг других жалоб до княжиг ніг.

Надер вітер дожджу, а дождж — навальниця!

Хтось доніс невдачникові, Самбору, хто є винуватцем його сорому і втрати. Він скипів ярою люттю, а першим відрухом мести було, вислати довірених людей зі стальними оковами та дорученням ігумену Самону: видача ворохобника в замін за найвартнішого з Самборових рабів.

Ігумен відповів лисячим хвостом:

— Дуж вернется, як скінчить лови. А треба вам скорше, то йдіть під угорські ворота і возьміть собі його!

І Дуж підглядав далі оленячі пійла, тровив лисів та бив з маленької пращі лісові кури, що падали з висот на лісову вянь, як живі пригорщі землі.

(далі буде).

Щоб оминути непотрібних обопільних поштових коштів при надаванню посилок за післяплатою, просимо дуже при всяких замовленнях (кроїв, взорів, монограмів і т. п.) надсилати належитість з гори, чеком Н. Х., переказом, або поштовими значками.

ТАБЕЛІ КРОЇВ З ВИМІРАМИ.

Виміри кроїв для смотриків і пань.

Величина	для смотриків			для пань					
	14	15	16	I	II	III	IV	V	VI
Обєм горішний	cm 84	cm 86	cm 88	cm 90	cm 96	cm 102	cm '08	cm 114	cm 120
Обєм в поясі	64	66	68	70	74	78	84	90	100
Обєм в бедрах	90	94	96	100	105	110	114	120	130
Довжина спідниці	75	80	85	102	105	108	108	108	108

Виміри кроїв для дівчаток від 1—13 літ

Величина	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Ціла довжина	cm 45	cm 48	cm 50	cm 55	cm 60	cm 65	cm 70	cm 75	cm 80	cm 85	cm 90	cm 96	cm 102
Обєм горішний	58	70	62	64	66	68	70	72	74	76	78	80	82
Довжина рукава	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	37½	39	40½

Виміри кроїв для хлопчиків від 1—13 літ

Величина	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Вовняна довжина коротких штанів	cm —	cm 29	cm 33	cm 36	cm 39	cm 42	cm 45	cm 48	cm 50	cm 54	cm 56	cm 58	cm 60
Вовняна довжина довгих рівних штанів	—	—	57	60	63	67	70	73	76	79	83	86	89
Довжина рукава	20	23	24	25	25	29	31	33	35	37	39	41	43

ЦІНИ КРОЇВ:

а) великі форми (костюми, сукні, плащі,) . . . . . 2·20 зол.
б) малі форми (блюзки, спіднички, діточі одяги, білля) . . . . . 1·80 „
в) дрібнички (капелюхи, ковнірці, черевики, тощо) . . . . . 1·— „
г) малий взір до ручних робіт . . . . . 1·50 „
г) великий взір до ручних робіт . . . . . 2·40 „

ЗРАЗКОВІ МОНОГРАМИ

(ручно рисовані)

до гафту і вишивання хрестиками

в ціні від 0·50 до 1·— зол. за штуку.

При замовленнях не забувати подавати величину букв і до чого вони призначені (до хустинок, білля, рушників, пошевок, обрусів, і т. п.).

НИТКИ DMC до ручних робіт:

Cotton Perle ч. 8. в клубках — 0·65 зол.
„ „ „ 5. „ мотках — 0·45 „
DMC в мотках ч. 12, 16, 25 — 0·25 „
Moulinée „ — 0·18 „

При замовленнях треба подати краску (найкраще за числом), і кількість мотків або клубків. До робіт, поміщених в „Новій Хаті“ можна красок не подавати, лиш завначити до якого взору дібрати нитки.

Гроші треба висилати рівночасно із замовленням, переказом або в поштових значках. **На порто** посилки долучити **0·30 зол.** Всі замовлення полагоджується (за попереднім надісланням належитости) протягом 7—10 днів.

ЗА ПОСЛІПЛАТОЮ НЕ ВИСИЛАЄТЬСЯ.

П. Т.

Маємо шану повідомити, що

Українське Народне Мистецтво

жін. пром. кооператива з обм. пор. у Львові

відкрила з днем 1. січня 1928

власний склад

ПРИ ВУЛ. СЛОВАЦЬКОГО Ч. 14, І. ПОВ.

де можна замовляти й набувати:

Готові ручні роботи з народними вишивками та мережками для прикраси одягів і домашної обстановки.

Вишивані сорочки до народних строїв, білля, обруси, капи, серветки, серветки, доріжки, подушки, сашетки, хустинки і т. п.

Матеріяли до ручних робіт, як полотна *домашні, фабричні та заграничні, юти, канви і т. п.*

Нитки фабрики DMC: *в мотках, Coton perle в клубках, Moulinee і т. п.*

Тамже міститься редакція і адміністрація щомісячного журналу для плекання домашної культури

„НОВА ХАТА“

з відділом мод і ручних робіт.

Передплата на рік зол. 18 — на квартал зол. 5.— для закордону 3 дол. ам.

Ціна одного примірника 1.80 зол.

КРОЇ, ВЗОРИ, МОНОГРАМИ

Подаючи це до ласкавого відома запрошуємо отсим, відвідати наш новий склад, і сподіємося, що ВПані всі свої закупки з обсягу ручних робіт будуть полагоджувати в нашій кооперативі, стануть передплатницями нашого журналу „Нова Хата“, — та, оцінюючи жосенність праці кооперативи, приступлять в її члени.

Членський уділ виносить 10.- зол., вписове 1.— зол.

Поручаємося ласкавим зглядам і остаємо

з високим поважанням

Кооператива

„Українське Народне Мистецтво“

У Львові, вул. Словацького ч. 14, І. пов.

З друкарні Ігн. Єґера, Львів, вул. Сикстуська 33.

ЧОЛА

ЛЬВІВ. Ч. 4.

1928

ХАТА

В Адміністрації „Нової Хати“

Львів, вул. Словацького 14. I.

можна набути такі видання:

Проф. Марія Омельченко	Вибір фахуціна	1·— зол.
Н. Селезінкова —	Дитячі садки „	0·80 „
С. Татух —	Монограми, брош. „	2·50 „
	в оправі „	3·50 „

Лікарка Загального Шпиталю і Народної Лічниці у Львові

Др. Софія Парфанович

ординує в недугах внутріш-
них і жіночих від 2 — 4.

Львів, вул. Домаґалічів 2. II.

Передплачуйте найдешевший, популярний, ілюстрований двотижневик

„Жіноча Доля“

ЦІНА В КРАЮ: на рік 10·— зол. на пів року 4·50 зол.
на квартал 2·40 зол. на місяць —·80 зол.
ЦІНА ДЛЯ ЗАКОРДОНУ: на рік 2 амер. доляри.

Передплату приймає:

Редакція „ЖІНОЧОЇ ДОЛІ“ Коломия, вул. Нова ч. 1.
„ŻINOCZA DOLA“ Kołomyja ul. Nowa 1.
Poland East Galicia Europe.

Купуйте багато ілюстрований

АЛЬМАНАХ ЖІНОЧОЇ ДОЛІ „НАШ СВІТ“

з додатком календаря на 1928-ий рік

Робітня жіночих і діточих суконь

С. МОНЦІБОВИЧЕВОЇ

ПРИЙМАЄ

ДО НАУКИ ШИТТЯ І КРОЮ

Львів, вул. Хмельовського ч. 15.

Ориґінальні килими, проєкту й праці

О. О. КУЛЬЧИЦЬКИХ

ЗАМОВЛЯТИ

через „НОВУ ХАТУ“

ВИПОЗИЧАЛЬНЯ КНИЖОК

„ІЗМАРАҐД“ :-: Львів

вул. Словацького ч. 14. I. п.

ВЕЛИКИЙ ВИБІР НОВОСТЕЙ

Висилається книжки також на провінцію.

НОВИНА! НОВИНА!

Нова кухарська книжка! Тисяча приписів!

НОВА КУХНЯ ВІТАМІНОВА — після найновіших вимог гіґієни і здоровля, *зладила Осипа Заклинська.*
Приписи про порядки і ведення хати й кухні!

Нові вітамінові страви!

Кухня безмясна, веґетарянська, мясна кухня, печиво, легуміни, торти, заварювання, мармоляди, компоти, напитки, закуски.

Книжка призначена для багатих і бідних. Для села і міста! Необхідна в кожній хаті! Страви з цілої України і чужини.

Багатий вибір страв на будний день, свято і принятя (гостини).

Кухня для здорових і хворих! (дієтична).

Безалькогольні напитки і наливки! Господарські поради і правила здоровля!

КНИЖКА надається на святочні, новорічні або весільні дарунки для молодих і старих господинь в місті і на селі.
Ціна книжки 7·— зол., для Америки і загр. 1·— дол. Кригарням і відпродавцям значний опуст! (Передплатна ціна 4·— зол. важна лише тоді, коли прислано передплату до 15 квітня 1928.)

Щоби не платити даром великі кошти посліплати, найпрактичніше посилати готівку з гори.

Голов. склад: Гр. Ганулик, Львів, вул. Куркова ч. 10.

Читайте! Передплачуйте!

Багато ілюстр. популярно-науковий, літерат. журнал.

„Життя і Знання“

На рік вийде 12 чисел. Кожне число по 32 стор. Журнал подає знання з ріжних галузей науки й життя і весь матеріял ілюструє багатьома образками й фотоґрафіями. — — —
Передп. на рік виносить 18·— зол. На 6 місяц. 9.— зол., на 3 місяці 5·— зол. Поодиноке число коштує 1·80 зол.

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ:

Львів, Ринок ч. 10, II. пов., Товариство „Просвіта“.

ВІКНА

Під такою назвою почав у листопаді 1927 року виходити у Львові за редакцією

В. БОБИНСЬКОГО

великий, за кращими европейськими зразками орґанізований часопис, присвячений:

літературі, знанню, мистецтву та критиці.

ВІКНА закликають до співпраці літературний, мистецький і взагалі умово творчий молодняк західно-українських земель.

ВІКНА коштують 0·90 зол. за один випуск.

ВІКНА приймають всі письма й передплату на адр.:

„ВІКНА“, Львів, вул. Набєляна 5/I. Lwów, ul. Nabielaka 5/I.

---

27 рік видання! 27 рік видання!

Літературно-науковий ВІСНИК

місячник літератури, науки й суспільного життя,

буде виходити, як і досі, в обємі 6 аркушів друку та буде містити ориґінальну й перекладну белетристику — повісти, оповідання, драми, поезії, статті з української історії, літератури, суспільної економії й инших царин знання, огляди літератури, науки й суспільно-політичного життя, критику й бібліоґрафію

Журнал видає: **Українська Видавнича Спілка.**
Редаґує Комітет. За ред. відповідає *Петро Постолюк.*

Передплата виносить: річно 26·— зол., пів. 14·— зол. місячно 2·50 зол. За гран. 4 дол. або їх рівновартість.

Редакція і Адм. **Львів, ул. Руська ч. 18, I. пов.**

НОВА ХАТА

ЖУРНАЛ ДЛЯ ПЛЕКАННЯ ДОМАШНОЇ КУЛЬТУРИ

ВИХОДИТЬ РАЗ У МІСЯЦЬ

РІК IV. **ЛЬВІВ, КВІТЕНЬ 1928.** **Ч. 4.**

ЗМІСТ: *Др. І. Свенціцкий:* Виставка українських килимів в Національному Музеєві у Львові; Відкриття виставки; *І. Гургулівна:* Звичаї і повіря, звязані з писанками; *О. Ver:* Свята йдуть...; Ріжні вісти; *А. Т.:* Жюль Верн; *Одна з тих, що греблі рвуть:* День і ніч в таборі пластунок; Моди; Ручні роботи; *В-ка:* Батік; *Г. Ф.:* Весняні порядки; Приписи; Лікарські поради. **Ілюстрації:** Килим з XVIII ст., Килими О. О. Кульчицьких, Писанки, п. О. Кисілевська, п. М. Рудницька — Лисяк, Діточий садок в Калуші.

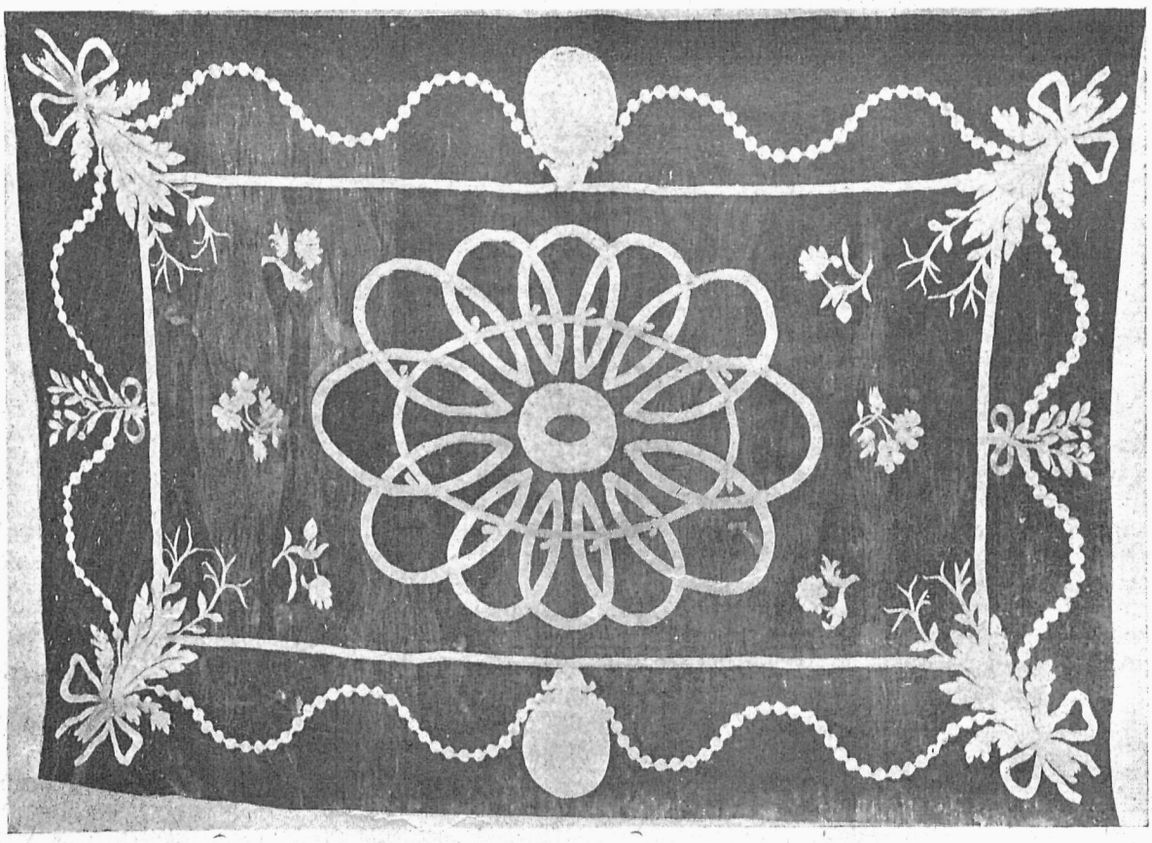
І. СВЕНЦІЦКИЙ.

ВИСТАВКА УКРАЇНСЬКИХ КИЛИМІВ В НАЦІОНАЛЬНОМУ МУЗЕЮ

Під сю хвилю масової продукції килимарства, що пливе з Галичини навіть далеко за море, дуже важно було повторити виставу давніх килимів України із збірок покійного В. Пещанського. Ходило за показання дійсно гарних творів українського килимарства переважно XVIII. в., щоби на виставленому матеріялові показати глибоку красу звичайної колись в кожному домі тканини, звязані з нею великі мистецькі досягнення незвісних мистців з люду та виявити хоч частину техніки цього ремесла.

Килимами застелювали на Україні долівки світлиць, лавки, стіл, ліжко, завішували стіни, вистелювали сидження і навіть буди на возах та накривали домовини. Очевидно, для кожної потреби був инший килим, — по матеріялові, композиції, краскам і виробі. Килими на долівки були сильніші і тугіші за настільники, ліжники, настінники і полавочники.

Основа хідників була звичайно з грубших сильних ниток конопляних, в настільниках і ліжниках була вона в кращих випадках з вовняної нитки. Уток у хідника та в накривалах на буди клався за рядом, густо рівнобіжними нитками, щоби килим хоронив від холоду, вохкости й негоди. В инших випадках уток ішов на-скоси з очками, щоби килим легко укладався і свобідно звисав. Хідники краще виходили з орнаментом у шахівницю, на-скоси або взагалі з орнаментом ґеометричного рисунку. Геометризованим побігунчиком випосажували звичайно вузькі

Синій килим з кінця XVIII в. з монограмом В. Д. (з книжки В. Щербаківського — „Килими України“). Килим замітний гармонійним полученням східних, перських мотивів (середина) — з мотивами французькими (береги).

полавочники, поличники, та взагалі господарські і дорожні килими. Репрезентативні килими, ліжники, настільники і настінники приковували увагу мистця-ткача до взору, *тож на них* стрічається справді продумана композиція по розділові її частин на площині і по добірній гармонії красок, як самого тла, так і площини композиції.

Композиція килиму обіймала ритмічне розміщення рисунку на даній площині, його внутрішню спійність і звязаність з матеріялом та відповідність до призначення килиму. Осібну частину композиції становила співзвучність красок і загальна гармонія між взором і тлом. Кожна частина композиції була сама собою твором мистецтва і технічного уміння; але всі части разом становлять дійсну цінність лише тоді, коли їх лучила внутрішна спільнота замислу і зовнішна спільнота виконання.

І так на гарний килим потрібна була добра, тонка, вовняна нитка, що її давала пряха-мистець. Але заки прясти, треба вміти вовну вимити, іноді відтовщити, закрасити. А закрасити може тільки мистець-ткач, що носить у своїй уяві якусь гру тонів на краскових площинах майбутнього килиму. Коли ткач-килимар вгадав тони закраски, тоді він мав безмежне поле для заспокоєння своєї творчої уяви. Сьогодні, як і колись, для доброго килиму треба мати взір у природну величину, по якому робітник-ремісник тче і вяже килими.

Не те діялося по хуторах на широких степах України. Там і в панів не було звязків з иншими мистцями, як із власними кріпаками. А вони, кожний у своїй спеціяльности, по своєму підходили до завдання. Маючи виміри і призначення килиму та закрашений матеріял, килимар XVII. — XVIII. в. знав з досвіду скільки ниток є в основі, та де, на якому полі буде який везерунок і яка пляма. Мав він теж в своїй голові і сітку основи, що постійно заповнялася все новими площинами і лініями, даючи у вислідові праці дійсно мистецький твір. Що так росла і багатіла скарбниця килимарського мистецтва України, про це свідчать які дві тисячі звісних нам українських килимів переважно XVIII. в. зібрані по музеях України. А скільки їх є по чужих музеях та в недоступних приватних збірках! І всі вони грають чудовою красою ніжної сімфонії тонів, вони чарують нас ритмічністю композиції сміливо киненого рисунку та захоплюють весь світ первістністю індивідуальної мистецької творчости. В них немає повторень, хоча певно, що не одному ткачеві-мистцеві довелося виконати і більше килимів протягом року, а чимало таки за все життя. Є, що правда, стилістичні приміри походження поодиноких килимів з одної майстерні, тому, що часто це майстерство переходило з роду в рід, з батька на дітей і внуків, але і в цих килимах є все своє особливше мистецьке обличча у кожного з осібна. Тут діється те саме, що діється в індивідуальному творчому мистецькому житті — у красописців, іконописців, різьбарів, співців. Справжній творець не може творити по чужим зразкам, він все, скрізь і у всьому хоче і мусить бути самим собою.

* * *

Сучасний килимар-мистець творить в инших умовах. Ось перед нами килими Ольги і Олени Кульчицьких. Обі сестри підійшли до килимарства, як до технічної форми втілення своїх наскрізь модерних мистецьких замислів. Перед ними-українками вирнуло завдання — відродити, чи то примінити традицію безмежної скарбниці українського людового мистецтва в дрібному домашному мистецькому промислі Східної Галичини. Створити нутро української хати, окружити життя української жінки і її сімї рідними мистецькими цінностями, навіяти на Галичину ніжний спомин про невмирущий звязок її мистецтва з широкими степами Великої України — ось тло їх збірної мистецької праці.

Олена Кульчицька працює в цій области від 1908 р., як вичениця віденської *Kunstgewerbeschule*, Ольга — вчилася в краю. Обі виставили були свої роботи в 1913 р. на Українській виставі в Київі, де найшли повне признання. Війна перервала цю роботу в области килимарства, але відкрила їм у Ґмінді безмежну царину людового мистецтва Придністрівя. Збірки цего мистецтва у Національному Музею дали їм змогу з новими замислами повернути перед кількома літами до зачатої колись праці і показати свій доробок на виставі в Стрию в 1927 р. Цею весною виступають вони перед ширші кола гостей Національного Музею з новими і деякими давнішими килимами та цілою низкою гаптованих рушників, занавісок, скатертів, подушечок...

На їх килимах може кожний провірити великі трудноші, які має кожний мистець-побороти в цій ділянці дрібного мистецького промислу. Перш усього вовна. Її приготовляють вже тільки фабрично. Ще добре, коли закрасять трівалими алізариновими красками, (цих красок уживають Кульчицькі) але дуже часто красять вовну дешевими аніліновими красками, що скоро линяють на світлі та пускають у воді. Нитка фабрична груба, вільно сукана дає на килимові чимало ворсу (волохів), а тісно суканий мотуз основи чинить килим тяжким і штивним. Кульчицькі тчуть свої килими на сітку очків, що придає їм більшої гнучкости. Невелика скаля переважно гашених тонів основи утка не дає змоги навіть найкращому мистцеві надати новітному килимові стільки ярко-веселого життя, скільки є його на добрих килимах незвісних килимарів давної України. Трудноші в кольористиці є тим тяжчі, що фабрики красять вовну переважно в тій скалі тонів, на яку є тепер мода в широких кругах ніби артистичного промислу, але не в дрібних гуртках справжніх мистців і естетів. Наконець, фабрикат є завсе одноманітно сухим і деревляним, без життя, яке так ярко виступає на індивідуальному творові.

І так сучасний творець мистецького килиму відповідає хиба за рисунок, за почуття плоскої композиції та її доцільність на даному місці, за добір красок і розміщення барвних плям. Наколиж він мавби відповідати за матеріял, т. є. перевести всю довгу роботу приготовання вовни для килиму, то килим здорожівби тричі у своїй ціні. Це досвід дуже відповідальних і поважних діячів-мистців у ділянці сучасного килимарства. На таку роскіш позволяють собі виїмково деякі любителі доброго килиму, але їх дуже небагато.

Не місце тут розглядати подрібно мистецькі досягнення Кульчицьких. Вистарчить сказати, що в них є своє власне мистецьке обличча, коли вони стилізують український горщичок з двома вітками повійки або розбивають тяглий мотив скісних віток на полях вузьких рівнобіжників, та ясно-червоний килим розділюють веселою мозаїкою дібраних у тон ярких, високих, рівнораменних трикутників. Добір красок, особливо глибокої черні і червоної рамки на зіркастому та галузок з „грушками“ і „яблуками“ на синяво-сірому килимові — є безперечно дуже вдалий.

Чимало є в них дрібних килимків, якими — без всякої ціли — завішують у нас стіни, або закидують ріжні частини обстановки, навіть віка прекрасних *Bösendorfer*-ів. На цих килимках є дуже інтересні мотиви, напр. двох оленів біля дерева, голуби у вітках, галузки квітів.

Але вони булиб ще кращі, як поважні композиції на справжніх килимах — настінниках і попереччах дверей.

Кульчицькі, очевидно, палають вогнем творчости. Вони стараються здійснити кожний замисел мотиву творчим ефектом. Від цього є в них тут і там деяка переладованість в композиції. На будуче належить їм бути дещо скупішими на мотиви, тоді їх вироби стануть ще гарнішими бо спокійно-поваж-

ними. Замітно це на гаптах і мережках. Скільки любови і праці вложили вони в них, але нераз без конечности. Ось рушничок з орнаментом полтавської квітки обкидали вони заполіччю на зразок рубця покутської перемітки. Від цего рушник штивніє, стає тяжчим і менше гарним.

Але в кожному разі вони дали зразки нового розуміння „народного мистецтва". Кульчицькі повинні стати в нас на Подністрівю представницями нового, здоровішого смаку в народному стилеві одягу галицько-українського жіноцтва і обстановки його світлиць.

Прекрасні зразки народного стилю показала збірка Бачинських Ольги і Ілярія. Нехай-же тепер Кооператива „Українське Народне Мистецтво" у своєму прекрасному місячникові „Нова Хата" розвиває цей смак і цю любов до рівня справжнього естетичного розуміння рідного мистецького хатного промислу в минулому і грядучому.

* * *

Розгляд цеї вистави давних і новітних килимів насуває ще декілька завваг про очевидну залежність цеї ділянки мистецької творчости від суспільно-економічних умовин життя українського народу. І так, по скільки мистецький твір є безперечною надбудовою матеріяльного життя, то втілення його є тісно звязане з самою будовою цего життя.

В давнину мистець-килимар був здебільша виконавцем волі чужої, коли то робоча і творча сила люду була в чужому розпорядженні, коли вона оплачувалася дуже дешевим, як вже не даремним хлібом-грошем пана-власника широких земель і великого числа безплатних робітників-кріпаків, або дуже дешевих чорноробів-наємників. З огляду на це, робочий час мистецького вирібництва був порівняно дуже дешевий, тож можна було мати його більше на належне виконання замислу. Тим то багато давних килимів повстали на кроснах за поміччю уважного протягання голкою барвних ниток, що мали скластися на найніжніші взори задуманої композиції.

Сьогодні килимар-мистець є особисто вільний але в матеріялові безумовним рабом того невидимого капіталу, що стремить до як найбільшого числа оборотів і як найвищого зиску. Час став дуже дорогим, а гріш нерівномірним рівноважником для вирібника. У висліді мистець-килимар мусить брати такий матеріял, який йому дає фабрика, та старатися протягом найкоротшого часу здійснити свій мистецький замисел, бо інакше він мусівби віддати даремно всю надвишку затраченого на виріб часу. Колиж його мистецька амбіція не позваляє йому на це, то очевидно він мусить стати її неоплатним рабом, а тим самим добродієм суспільности, що бере надбудову свого матеріяльного життя як щось їй правно належного. Сучасний мистець — як витвірник стає в даному випадкові чорноробом споживника, та рабом свого власного розуміння суспільної ваги мистецтва.

Чи вдасться коли вийти з цего зачарованого кола? Про це може рішити тільки збірнота у звязку з рішенням проблеми свого устрою.

Килими О. О. Кульчицьких на виставі в Стрию, в жовтні 1927 р.

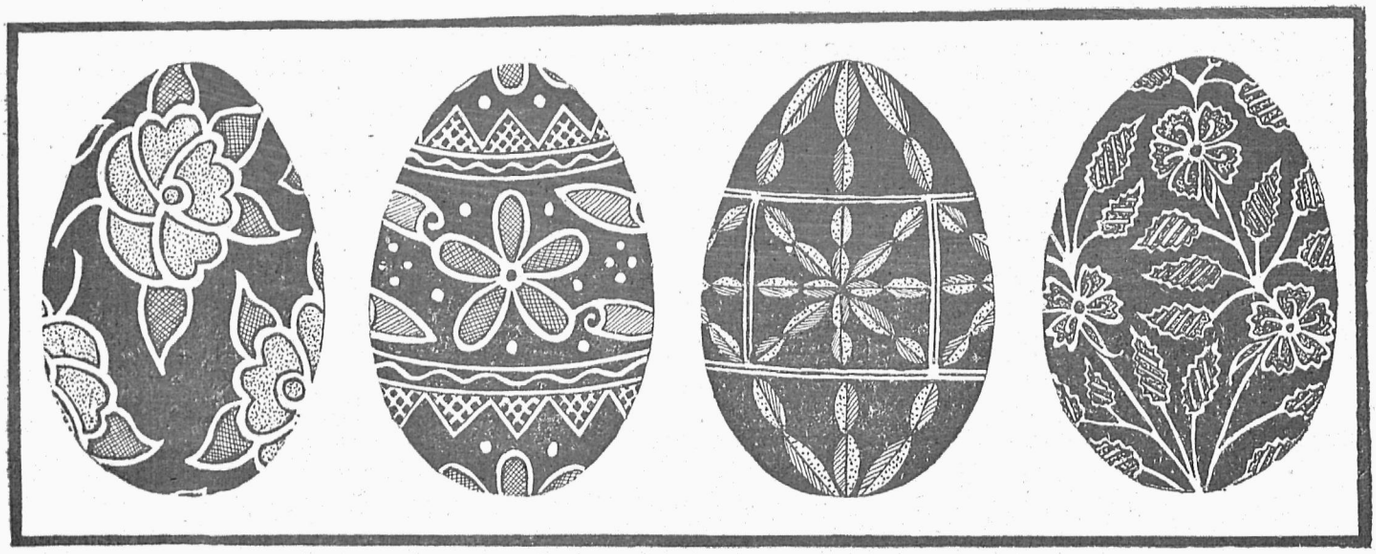
Відкриття вистави килимів в Національному Музеєві. В неділю дня 18. м. м. отворено для ширшої публики виставку килимів старовинних і килимів О. і О. Кульчицьких. Виставку відкрив директор Музею, др. Свєнціцкий, прегарною промовою, в якій подав ґенезу і розвиток килимарського мистецтва на Великій Україні в давнину та щиро привітав п. О. і О. Кульчицькі у їх змаганню воскресити в сучасних умовах наше давне мистецтво.

Др. Свєнціцкий подав також дуже цінні пояснення до кожного килима з окрема.

Виставку можна відвідувати щоденно від 10-тої в ранці до 3-тої пополудни. Як довідуємося від Управи Національного Музею виставка триватиме до 8 квітня ц. р.

В кімнаті, де поміщені килими п. Кульчицьких звертають на себе увагу теж ручні роботи їх проєкту і виконання: настільники, доріжки, подушки, занавіси на вікна і на двері.

Всім, хто з нагоди святочних ферій приїде на весняні закунна до Львова радимо не минути і обох виставок, де можна набути прекрасні річі О. О. Кульчицьких.

І. ҐУРҐУЛІВНА.

Звичаї і повіря, звязані з писанками

Початок писання писанок, а також походження звичаїв, звязаних із писанками — відносить народ переважно до часів Христа, його народження, мук, воскресення.

Галицькі народні перекази, які подають Шухевич[1]), Кордуба[2]) та Крчек[3]) із ріжних округів — скрізь, на цілому просторі — є схожі, та відносяться або безпосередно до особи Христа, або до дієвих осіб в його житті як: Богородиця, Марія-Магдалина, апостоли, жиди, що мучили його.

Загальним є переказ про це, як Мати Божа, щоби переблагати Пилата, — написала багато писанок та занесла йому. Вона просила Пилата, щоби не мучив і пустив її сина. Просячи, вона упала на коліна — а писанки розсипалися по всьому світі. — Цей переказ находимо скрізь в Галичині.

Розказують теж, що коли три Марії, прийшли до гробу Ісуса, дали сторожі писанки, щоби пустила їх до гробу. — Коли жиди мучили Христа, ангели сипали писанки з неба, щоби заманити жидів і відтягнути від мучення (пов. Ліско). — В перемиському повіті є такий переказ, що коли жиди мучили Ісуса, праведні та милосерні жидівки, щоби відтягнути своїх мужів і братів від мучення — писали та давали їм писанки. — У цих оповіданнях писанка виступає як гарна, принадна, дорога та лакома річ, якою дається перекупити Пилат, жиди, що мучать Христа, та сторожа при гробі Ісуса. В такому значінні примаючивої річи доховалася писанка до нинішнього дня. Є звичаї та ігри великодні загально відомі на селах, де перекуплюються писанками. І так, писанки дають на Великдень священикові перед гаївкою, наче окуп за позволення розвести гагілки на церковній площі. Писанками викуплюються дівчата у парубків від обливання: на другий день свят, — як лиш світає — парубки ходять по хатах, де є дорослі дівчата, та коли застають їх сплячими, або неодітими — обливають їх водою. Щоби оминути цього, дівчата викуплюються писанками: ставлять ведро з водою та дві писанки перед хатою. — Часто парубок бере у дівчини хустку і вона мусить викупити її писанкою. — Дівчина платить парубкові за танець писанкою. Тому, коли просить в неї писанки парубок, що не гуляв з нею в „мясне пущення“ (карнавал) — вона відказує: „Не крутилася спідниченка — не вкрасилася й писаночка“.

Про писанку, як перекупний матеріял, розказують теж, що за часів панщини, коли люди хотіли дістатися до церкви на Великдень, давали жидам (Зельман) — писанки. В Борщівському повіті навязують до цього навіть походження звичаю писати-писанки.

Писанка служить також обмінним матеріялом. На знак радости з нагоди Воскресення Христового, скрізь по селам люде старші, молодші і діти обмінюються взаїмно писанками. В Збаражчині розказують, що звичай цей є на памятку коли то апостоли давали писанки першим християнам, на знак радости Воскресення. Є звичай поздоровляти із Воскресенням людей, що живуть далеко — при помочі писанки. Кидається шкаралупки з писанок на воду. Скорупки ці пливуть — як кажуть в Борщівщині та Заліщиччині — аж до землі турецької, та там звіщають невольникам, що вже Великдень. В Жовківщині кажуть, що скорупки пливуть на Білу-Русь. В Калускому знова повіті, вірять що лушпинки пливуть до краю Рахманів, які живуть далеко, за морем. Вони не мають календаря, не знають, коли Великдень і тоді празнують його, коли від нас допливуть там писанкові шкаралупки.

Взаїмне обдаровування та виміна писанками стала признаком любови — симпатії, дівчина дарує писанку милому парубкові; коли парень дістане писанку від немилої йому дівчини, він сейчас-же кидає писанку об землю та розбиває її. Парубок не їсть писанки, яку дістав від дівчини, бо боїться чарів, які заворожила в писанці дівчина або з пімсти, або, щоби з нею оженився (пов. Самбір.) Із писанок ворожить дівчина про замужжя: коли писанка вдасться — не вийде дівчина в цьому році заміж, — коли-ж краска не чіпається яйця — буде в цьому році весілля. — На Гуцульщині, коли дівчина дає писанку парубкові — значить, вона хоче, щоби він її засватав.

На Гуцульщині розказують, що як Христос воскрес, подав жидівській служниці, що стояла коло керниці, писанку і сказав: Іди до жидів і кажи Христос воскрес! На цю памятку ходять гуцули у Великдень рано по воду, і як унесуть її в хату кажуть три рази „Христос воскрес“ та вмиваються нею. До цеї води вкладає ґаздиня дві писанки та звичайно ще й мідяний гріш і вірять, що лице вмите в такій воді, стане кругле, гладеньке, здорове, румяне та гарне — як писанка. Це повіря є загально звісне на цілому галицькому просторі.

Писанками обмінюються із священиком в церкві. Писанка, яку одержали від священика має особлившу силу. Її переховують довше чим инші писанки, бо вона хоронить дім від грому, є ліком від пропасниці та загалом від тяжких хвороб (Равський пов.) Писанки — особливо ті, що носили їх до церкви — хоро-

[1]) Володимир Шухевич. — Гуцульщина ч. IV. Матеріяли до укр.-руської етнольоґії т. VII. — Львів, 1904.

[2]) Мирон Кордуба. — Писанки на Галицькій Волині. — Матеріяли до укр.-руської етнольоґії т. I, Львів, 1899.

[3]) Franciszek Krczek. — Pisanki w Galicji — Odpowiedzi na kwesjonarjusz z roku 1894. Архів етнольоґ. інституту львівського університету.

нять теж від пожежі; в тій ціли перекидають їх понад стріху, щоби відвернути вітер в противну сторону, — або закидують стріху писанковими шкаралупками. Писанка, одержана від священика впливає на врожай. На Великдень закопують її в землю та держать там аж до Юра. Тоді викопують, несуть в поле, і — де збіжжа не хороше — качають писанкою, щоби поправилося (Брідський пов.) [1]). В Каменеччині лушпинки писанок розкидують на грядки щоби краще родили. Вірять теж, що на місці, де закопані шкаралупки з писанок — виросте маруна.

Підчас великодних свят забавляються писанками старші і діти. Забави ці благословив сам Бог. Є переказ, що Бог кидав писані каміньчики з неба, щоби люде мали чим забавлятися; колиж перестав кидати, люде почали самі писати писанки собі для забави (пов. Городенка). Писанки, — як кажуть в Перемишлянщині — були одинокою розрадою для людей в часі кріпацтва. — Діти бавляться писанками дуже охоче, бо-ж сам Ісус-Христос, як був дитиною забавлявся писанками, які робила йому Мати Божа.

Є звичай прикрашувати писанками хату. В тій ціли випорожнюють писанки, нанизують скорупки на шнурок, та наче великими шнурами коралів, обрамовують святі образи.

Знаний теж є звичай робити „голубці“ з писанок. Вибравши середину писанки, дороблюють із барвного паперу хвіст і крила, а головку з воску, та завішують ці голубці, як прикрасу в хаті. На Гуцульщині кажуть, що голубці завішують на памятку, що як Ісус народився, то голубець прилетів і над ним лелів.

Цікаві є теж звичаї, звязані з загробним життям. В Равському повіті умерлому дають писанку в домовину. Коли помре дитина, роздають писанки дідам, щоби діти мали чим бавитися на тому світі. Загальним є звичай, носити писанки на цвинтар та класти на гроби, при чому декуди закопують писанку у землю. Значіння цього звичаю — не вміють загально вияснити. У Сумцова записаний подібний звичай із Надніпрянської України. Там закопування писанок в землю є ворожбою: коли закопану писанку витягнути ненарушеною — значить душа помершого мила Богові, колиж писанка знищена, душа немила Богові, й не відомо, чим їй помогти.

І так у віруваннях та звичаях народніх писанка виступає як особливший признак Великодня. Звязана святістю походження, вона має чудодійну силу: приносить щастя, добро, хоронить від лиха й ураження — вносить мир, — наділяє красою, здоровлям та веселістю, являється втішною забавкою для старших і дітей; — вона лучить також туземне життя з засвітом.

[1]) Такий самий звичай подає Сумцов із Харківщини Н. О. Сумцовъ: — Писанки. — Изданіе редакціи журнала „Кіевская Старина“ Кіїв, 1891.

О. VER.

...Свята йдуть...

Розцвіли вишні пишним білим квітом, заходяться від пісень соловії... Бігає Ганя, Марина, Настя, — аж у очах пестро. Вештається повна енергії бабуся-ґаздиня, на всі-усюди прикази сипле (:Свята йдуть...).

Клекочуть бузьки, в комин заглядають. — А дим їм, червононосим в очі: там у печі печуться баби пахучі, — такі знамениті, бабусині...

А я собі, внучка з міста, до бабусі на свята приїхала.

Село, сади, бузьки, сонце, квіти — Іділля.
Писанки пишуться, лози розвиваються...
Хатинки чепуряться, на біло вбираються...
Дівчата квітчаються, гагілок чекають —
А парубки — парубійки щось собі змовляються...
Світ до мене сміється.

Цілую лучі сонця, чистий воздух спиваю. Вітрець білим пухом вишень волосся моє обсипає...

— „От, коза“ — каже бабуся, як на мене гляне. Ов-ва! Не дивуйтеся! Бабуся в иншому світі:

Яйці, мука, сир, цукор, масло, вино, шоколяда, ванілія, конфітури, мак, — слоїки, ложки, макогони, миски, тортовниці, ринки, фляшки, форми, горшки...

— Ось таке то усьо довкола бабусі зібралося, клопотом до неї припало. Але бабусина вправна рука всьому лад дає, — щораз то нове диво з того всього вичаровує...

Слухайте ласунчики: Свята йдуть! Приберуть стіл писанки, крашанки, мясива, вина, барвінок, солодощі, баби, — ой! чого-ж то не наскладає бабуся на тому столі!

А вже найкраще — то бабусині баби: високі, легенькі, жовті — бабусина слава. Та що року бабуся над ними сумно головою хитає:

„Ще жадного року так погано мені баби не вдалися, як цего!“ — і тепер так скаже. А баби собі регочуться. Смаком-удалістю аж вилискують.

...Ой, свята, свята!

Скільки клопоту приносите добрим господарним бабусям!

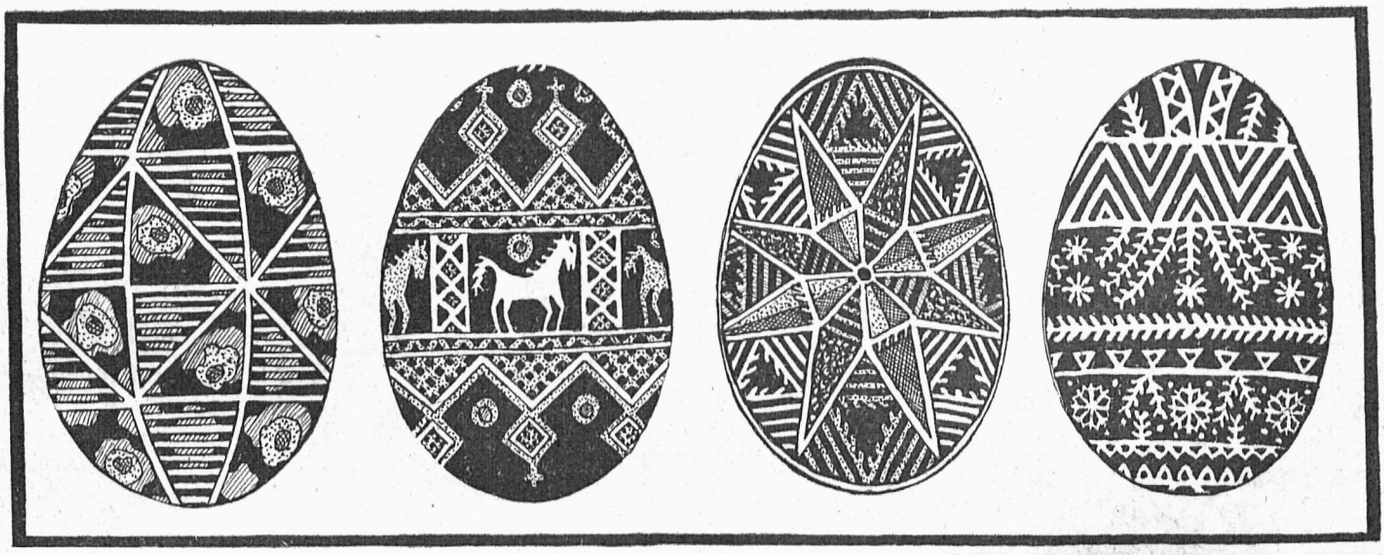
А скільки радости нам (— „козам“)!

А надто тоді, як приходите в цвітучій весні. Тоді вже казочці краю не має:

Шум — шумить? Дим летить...
Щось печуть.
— Весна цвите. —
Свята йдуть!

□□□

Писанки зі збірок Національного Мувею.
(рис. М. Рудницька-Охримович)

Ріжні вісти

Наші посолки. В днях 4. і 11. III. вперше станули галицькі українки до виборчої урми і вперше вибрано в цих виборах жінок - послів. В українськім парляменті, в Центральній Раді в Київі були жінки - посли: Софія Русова, Людмиля Старицька - Черняхівська, Зинаїда Мірна. Також і з північно - західних українських земель, які брали участь в попередних виборах до польського сойму, вибрано сенаторкою жінку п. Олену Левчанівську з Луцька.

Першими парляментаристками з галицької України є п. Мілена Рудницька - Лисяк, що вийшла посолкою з державної листи дня 4. III. та п. Олена Кисілевська, яку дня 11. III. вибрано сенаторкою з львівського округа.

П. Мілена Рудницька, учителька державної дівочої семинарії, одна з перших членок партії і центрального комітету Українського Національно - демократичного Обєднання. Відома загалови нашого жіноцтва з міщених в Ділі статей по жіночому питанню та з рефератів на зіздах „Союзу Українок".

Сенаторка Олена Кисілевська редакторка „Жіночої Долі", широко відома в нас, як авторка описів природи і вражінь з дороги, які поміщувала в ріжних журналах і видавництвах під псевдонімом Ольга Галичанка. Перші її нариси появилися в Літ. Наук. Віснику ще перед кількома десятками літ під псевдонімом „Калина".

Після довгого перебування у Львівській тюрмі, вийшли на волю дня 13. м. м. Олександра Яницька, О. Королюкова, О. Вербицька, С. Дзюбівна і О. Гретчаківна. Вони, разом з 15 товаришами були оскаржені о шпійонажу і державну зраду. Розправа виказала їх цілковиту невинність. Вернули їм волю, але даремне втраченого здоровля не верне їм ніхто...

Перемишль. Дня 28 лютого ц. р. відбулися в салі „Бесіди", Загальні Збори т-ва „Союзу Українок" при великім числі членів. Збори відкрила голова п. Ціпановська, яка й проводила Зборам.

Зі звіту секретарки довідалися члени, що у минулому році Виділ багато працював. Відкрито: 1) промислові вечірні курси, 2) Кооперативу „Новий Труд" 3) фреблівку, 4) ведено далі школу шиття й крою, влаштовано ювилейний концерт і збірку для О. Кобилянської, скликано жіноче віче, влаштовано 5 публичних відчитів, 10 відчитів на Ширших Сходинах, 8 діточих забав, та 4 забави для старших.

Кромі цього переведено кілька збірок самостійно, а у кількох випадках помагано иншим товариствам.

П. Олена Кисілевська

ЖЮЛЬ ВЕРН

Минуло вже досить часу, від коли не читаю творів Жюля Верна, але кілько споминів вяжеться з тим автором! Читання його повістей припадає на той час нашої ранної молодости, коли ми найбільше захоплені тайнами природи, коли буяємо у воздушних просторах, зацікавлені їх безмежністю та життям других планет, а головно життям блідого, нічного мандрівника - місяця, коли на суходолі і в морських глибинах скриті для нас великі тайни, і коли оживає в нас дух чоловіка - дослідника і переможця природи.

В тих юних днях брав нас Верн за руку і показував тайни морських глибин і воздушних просторів, далеких країн і забутих серед моря островів, мертвого місяця і розпалених нетрів землі. Він ставав нашим другом і не було перешкод, яких ми не побороли ізза него. Ми потайки ніччю розсвічували лямпу і тихо листували книжку, яка на кожному кроці давала стільки корму нашій уяві. В школі відчиняли ми її під лавкою і захоплювались так, що не бачили на собі строгого погляду вчителя, не чули його близьких кроків. Ми посвячували ізза неї навіть веселу забаву.

О, вірний друже нашої молодости! Твоя віра в силу людського знання і людську витреваліть, твоя віра, що колись сповняться твої фантастичні оповідання, йшла від молодечих літ за тими, що побіджували воздух і морські глибини...

Осьмого лютого 1928. минуло сто літ від дня уродження Жюля Верна. Походив він із адвокатської сімї, яка жила в Нант.

Дивне було його зацікавлення творами найріжнороднішого змісту: науковими і белетристичними, гумористичними письмами і бруковими романами. Писати став досить рано, але його дрібні песи не звернули на себе уваги. Щойно в 35 р. життя написав „Пять тижнів в аеростаті", річ, яка сейчас зробила його імя відомим. Сталим накладчиком творів Верна став Гетцель, який зобовязався платити йому річно 20.000 фр. та жадав за се від нього двох творів до року. Таким чином був Верн забезпечений матеріяльно та став писати з правдивим захопленням. Не так докладне знання та часті подорожі були підставою його творів, як буйна уява і геніяльна інтуіція.

Верн жив стало в Амен. Звідси їздив він р. 1866 до Північної Америки на кораблі, який клав першу океанську кабелю між Европою та Америкою — а в 1884 р. до Тунісу та по Середземному морі. От і всі більші подорожі Верна.

Рік по виданню „Пять тижнів в аеростаті" вийшла „Подорож в осередок землі" (1864) дальше „З землі на місяць" (1865); „Пригоди сотника Атера" (1866); „Діти сотника Гранта" (1867); „Подорож довкола світа в 80 днях" (1875); „Михаїл Строгоф" (1876).

Вичислені тут тільки найважніші твори Верна. Був се дуже продуктивний письменник, який почував себе нещасливим, якщо ізза недуги не міг писати. Подробиці буденного життя давали іноді товчок до оброблення певної теми, приміром „Подорож довкола світа у 80-ти днях", написав у Парижі, обсадженім

До нового Виділу увійшли: п. Ціпановська голова, Шматерова, Левкевич, Гривнякова, Кульчицька Ольга, Загайкевичева, Мандюкова, Околотова, Захарко виділові, — Дмоховська, Савицька, Пшепюрська заст. виділу.

Звичайні Загальні Збори жіночої промислової кооперативи „Українське Народне мистецтво у Львові відбулися дня 31 березня 1928 р. о 5 год. попол. в кімнаті тов. „Бесіда“ — вул. Рутовського 22/I. Ширше звідомлення подамо в найближчому числі.

Філія „Союзу Українок“ в Калуші.

Виділ філії під проводом працьовитої голови п. М. Тисовської доложив в минулому році всіх сил щоби згуртувати при філії тамошне жіноцтво, а відтак поширити діяльність на села. Літом зорґанізовано в центрі міщаньского передмістя діточий садок, яким з великим успіхом проводила інструкторка Головного Виділу п. Анна Дурбаківна. До садку ходило до 30 дітей. Основання садку улекшила п. Сімкова, яка в першім місяці відступила даром хату.

В грудні відкрито 3 місячний курс крою і шиття, який провадила інструкторка Головного Виділу п. Анна Кравчуківна. Число учениць на карсі було поверх 20. Курс почався спільним Богослуженням. На закінчення відбувся іспит учениць, який виказав повний успіх курсу.

Дня 11. грудня м. р. відсвяткувало товариство ювилей Кобилянської святочним концертом. Участь в концерті брали члени Товариства пп. Байлова, Решетиловичева, Кочанівна та запрошені товариством Др. Воробець і Др. Дозорський. Чистий дохід в сумі 100 зол. вислано на дар О. Кобилянської.

На протязі року уладжено кілька рефератів для членів і читання байок для шкільної дітвори.

В дні 1. листопада занявся Виділ прибранням могили в церкві, а зі збірки вислано 100 зол. на фонд інвалідів.

Через цілий рік Товариство уладжувало збірки на народні цілі голосно в користь „Рідної Школи“.

П. Мілена Рудницька-Лисяк.

Зібрано на жертви повені 125'32 зол. і на дар „Просьвіти“ 108'45 зол.

До Головного Виділу Т-ва відіслано 210 зол. на будову сільсько-господарської школи.

В МОДНИХ ҐАТУНКАХ ВОВНИ Й ШОВКИ на ПЛАЩІ Й КОСТЮМИ
ПОРУЧАЄ ФІРМА
СТАХЕВИЧ & АБРИСОВСЬКИЙ — Львів, Ринок 32.

Німцями, з якого тоді годі було й рушитись. Переходячи одною з вулиць, побачив вивіску новозаложеного бюра подорожей фірми Кук і це дало йому товчок до написання цеї повісти. В 1886-му році пережив Верн немилу пригоду: один молодий студент пробував його вбити та перестрілив йому ногу. Верн вилічився, писав далі, але став сторонити від людей. Помер в Амєн в 1905 році.

Сейчас по смерти Верна зявились, головно у варшавській пресі, відомости, що Верн це жид Юліюш Ольшевіч, уроджений в Плоцьку над Вислою, який у 18-тому році життя покинув Польщу та через Відень, Трієст, Рим дістався до Парижа. Тут натуралізувався, став католиком, приняв державну приналежність та за свої заслуги як письменник, одержав декрет шляхоцтва.

З нагоди 10-літної річниці зявились в польській пресі знова статті на цю тему. Згадана верзія поширена вже так, що американська енцикльопедія *„The world Almanach“* поміщує біля імени *Jules Verne* також — *Juljusz Olszewicz.*

Американці вміють принимати річи безкритично, тому й більше промовляє до переконання *Larousse*, знаменита французька енцикльопедія, яка подає, що Верн уродився в *Nantes*. Також нова біоґрафія Верна, видана в послідному часі *(M. Alotte de la Fuje: Jules Verne, sa vie, son oeuvre)* подає і піддержує тіжсамі дати.

Ще за життя Верна мала трапитися така пригода: в домі Верна в Амєн зявився одного дня незнайомий чужинець і накинувся на нього такими словами: „Пане! Ви не є *Jules Verne*, ви *Olszewicz*, польський жид, який запродав своє перо французькому правительству, а ваша жінка, це княжна Крижановська“. Верн усміхнувся і таємничо відповів: „Ні, пане, ви помилястеся, моя жінка це княжна Кракович, але вона втопилася після непорозуміння між нами. Тільки ви мене не зрадьте!“

Чи може ця насмішлива відповідь була причиною поголосок про його походження, які до нині мають сильну опору в польській пресі, а які французька преса стало ігнорує? Про жидівсько-польське походження визначних людей приходиться так часто чути, що подібні верзії будять оправдане недовіря.

Та без огляду на походження Верна згадайте про нього, як про улюбленого автора із літ вашої ранньої молодости. Розкажіть про нього вашим дітям та вщіпляйте в них жадобу знання, мрію стати дослідником, винахідником, мрію не замикатись у вузьких межах родинного міста, свойого краю, тугу за простором, за пізнанням світа.

Скажіть їм також, що мусить вирости новий Верн, який на підставі теперішного стану технічних здобутків визначувавби дальшу дорогу поступу.

Для вшанування сотих роковин народження великого письменника і приятеля молоді, редакція копенгазького журналу „Політікен“ вислала 15-літного хлопця Палле Гульда в подорож довкола світа, яка має тривати всего 45 днів. Залізниці й кораблі усіх країн перевозять даром молоденького, справжнього героя, колись утопійної повісти „Подорож довкола світа в 80 днях“.

А. Т.

В останнім часі зроблено початок в організаційній праці для повіту. І так в селі Голинь основано кружок „Союзу Українок". Є надія, що в цьому році праця Товариства поширіться на повіт.

Тепер йде підготовка для основання діточого садку і на це літо, який певно населення Калуша горячо привитає, а дітвора поспішить до него з повною радістю.

Діточий садок в Калуши.

„Фортуна Нова" — фабрика цукорків і помадок здобула собі загальне признання й довіря у покупців майже цілої Галичини. Веде її жінка (п. К. Авдиковичева), що своєю енергією, дбайливістю про якість цукорків і невпинним трудом поставила цю фабрику на рівні найбільших світових фабрик того роду. Сьогодні не тільки свої але й чужі домагаються виробів „Фортуни Нової". Зокрема жінки - українки повинні памятати, що всюди, у кожному склепі, мають жадати цукорків виробу „Фортуни Нової". Вони повинні невпинним попитом за цим товаром змусити купця завести у себе ці цукорки. У своїому сталому склепі, чи підчас принагідних закупнів в инших склепах питайте за цими цукорками або навіть зайдіть час до часу до якого чужого склепу, щоб переконатися, чи є там цукорки „Фортуни Нової". Цим примусите сотки склепів й кіосків держати в себе ці цукорки — а своїм заінтересуванням дасьте змогу цій нашій одинокій фабриці розвинутися ще краще.

Те саме відноситься і до кооператив. Всі жінки - інтелігентки повинні подбати, щоби в наших сільських кооперативах не продавали инших цукорків, як лиш виробу „Фортуни Нової.

Тепер ідуть свята! Багато жінок, наших передплатниць приїде до Львова на святочні закупна. Не минайте „Фортуни Нової" (склеп Руська 1) — і купуйте там цукорки і помадки на гостинці для своїх найближчих. Жінки - матері, памятайте, що цукорки „Фортуни Нової" не зіпсують жолудків ні зубів вашим дітям. А молодь обох полів певне давно знає, що цукорки „Фортуни Нової" — є найсолодші.

День і ніч в таборі на Соколі

(Уривок з хроніки 4-того обласного дівочого табору на Соколі).

Ніч пройшла тепла, як рідко коли в горах. Заноситься на дощ, бо гори куряться і од півночі надтягають важкі, чорні хмари. Душно й парно та покищо ще погода. Програма дня не змінена — о 5'30 вставання, руханка і миття в потоці, а потім смачний сніданок. Після сніданку частина товаришок збірається на виклад з ратівництва, друга частина на виклад з картоґрафії з п. проф. Пашкевич. Коло 10-тої виклади кінчаться, і одна ґрупа будує кухні, а друга під проводом тов. обозної відходить в ліс на вправи у підходженню. По скінченню — всі на потік і о 12-ій як звичайно збірка і звіт.

На обід „ціпкіли" (новотвір укр. мови) та ягайлонська каша з молоком. Товаришкам в службі сердечно горячо, бо мусять бути у повному одностроєю. Та „служба" не тріває вічно. На другий день перейме її друга, а сьогодняшна „варта" виспиться до схочу.

Після обіду двогодинний відпочинок, а там купіль у ріці. Холодні хвилі Лімниці уносять втому і горяч, а дають свіжість, силу і гумор. Хмари поволі розходяться і до нас знова всміхається ясне, золоте сонце. Так легко пливеться з водою в перед! далеко! свобідно! Так приємно, хоч не легко — плисти впоперек струї або встояти проти неї, хоч не кожній це вдається.

— А чи вдасть ся устоятись, а той й бристи в житті проти струї погані, глупоти, безголовя, з котрою безвільно пливе стільки молодої сили? Чи вдасть ся нам своїм життям, самими собою зробити її чистою, свіжою, хрустальною?...

Після купелі ідемо на підвечірок, а там, на легкоатлєтичні вправи. Рух і гомін в таборі. Кожної хвилі сподіємось гостини Верховного Отамана і ждемо провірки, сівши на бальку та співаючи пісень, із свойого, ніколи не вичерпаного репертуару."

„...гей Пластуни, гей юнаки!
Життя не жарти, не казки,
життя, це бурі і негоди!
Гартуймо наш юнацький дух!
Юнацьке гасло — сила й рух —
Нічо вам лихо ні пригоди!"...

Заходило сонце і посеред таборної площі загоріла Велика Ватра.

Вечірний таборний вогонь має в собі щось такого, що робить пластунку веселою, вдоволеною. Може це так пахне живиця, що випливає із соснових пнів, може це запах диму, що виходить з тліючого дерева, чи звук, який видає грань, що паде на білий попіл...

Біля ватри збірка, звіт тов. обозної і привіт Верх. Отамана. А потім одногодинна гутірка на пластові теми. Перший гурток докидає ватру, яка високо — високо несе кріваво золоті іскри - зорі. Ізза темних, смарагдових верхів гір випливає срібний місяць і цікаво заглядає, що то за гурт співає там при ватрі, що то за стяг шумить в горі, і що то за пісню понесли крила вітру по верхах?...

О 9-тій нічна тишина. Всі поклалися, окрім стійок. Ватра слабо освічує табор. В кущах часом щось затріщить, часом зашелещуть листки. Дижурна провірює стійку під магазином — обидві сідають і задивлюються в недалеку ватру. Через хвилю обходять з ліхтарками магазин і кухню — ніде ні живого духа. Приходить трета і вона лишається біля магазину, а дві відходять. За курінями щось з легка тріщить. Одна обходить куріні, а друга команду і цілий табор. Нікогісенько. Це сухі гілки тріщать від вітру і облітають.

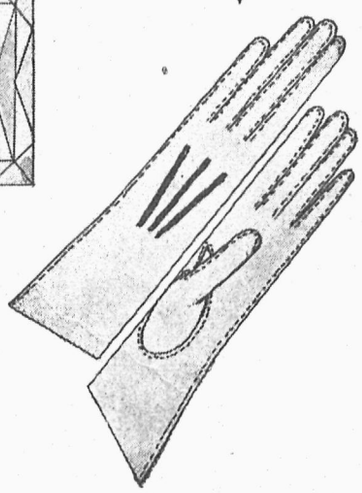
О другій зміна стійки. Починає сіріти і стає холодніше. Нагадується хата, а з нею місто і всі його благодаті в цю пору — вигода, спокій, тишина, і... мертвеччина. Це, до чого рветь ся все молоде — Свобода і Краса ...„з нами... серед нас...": Шумлять темні, струнке сосни і смереки, шелестить гілля, шепче, падучи на трави, рання роса:

Так! з вами і серед вас!

Треба докинути ватру. Ааа! як тепло, ясно! Як гарно, свобідно, легко! Щирий, радісний погляд спочиває на озолочених вершках. Табор ще спить, лиш шепочуть ліси і в долині шумить Лімниця ...„тут гарно!... свобідно!... легко!..."

Одна з „тих, що греблі рвуть".

ЩО ПРИКАЗУЄ ВСЕВЛАДНА МОДА?

Сильветка піочеркує як і досі стрункість і молодечий характер одягу.

*

Два роди плащів, спортові з поясом у природній висоті стану, легко кльошові мужеські вилоги, інтересні рукави. Матеріял: тонка, мягка, вовна у дрібні взори. Елеґантні плащі: вузькі, заходять далеко на одну сторону, без ковніра, вилог, часто жаботи або ефектовно пришиті шалі з цего самого матеріялу. Все ще багато закладок, фалдів. Матеріял: тонкі вовняні крепи, шовк.

*

Три або чотири частинні комплети, краски в контрастах.

*

Велика різнородність пополудневих суконь. Всякі форми: фалди, дзвони й кльоші, жаботи, волянти, звисаючі кінці і довша спідниця.

*

Ранішний одяг: спортова несмертельна jumper-ова суконка.

*

Краски на рано beige, піскова сіра у всіх відтінях вяго зелена, синя, червона. Краски на полудне: чорна чорна, чорна, темно синя.

*

На літні суконки шовки у дрібні взори.

*

До ранішної сукні трикутна хустка на шию оригінально завязана, гармонійна в красках з прибранням капелюха.

*

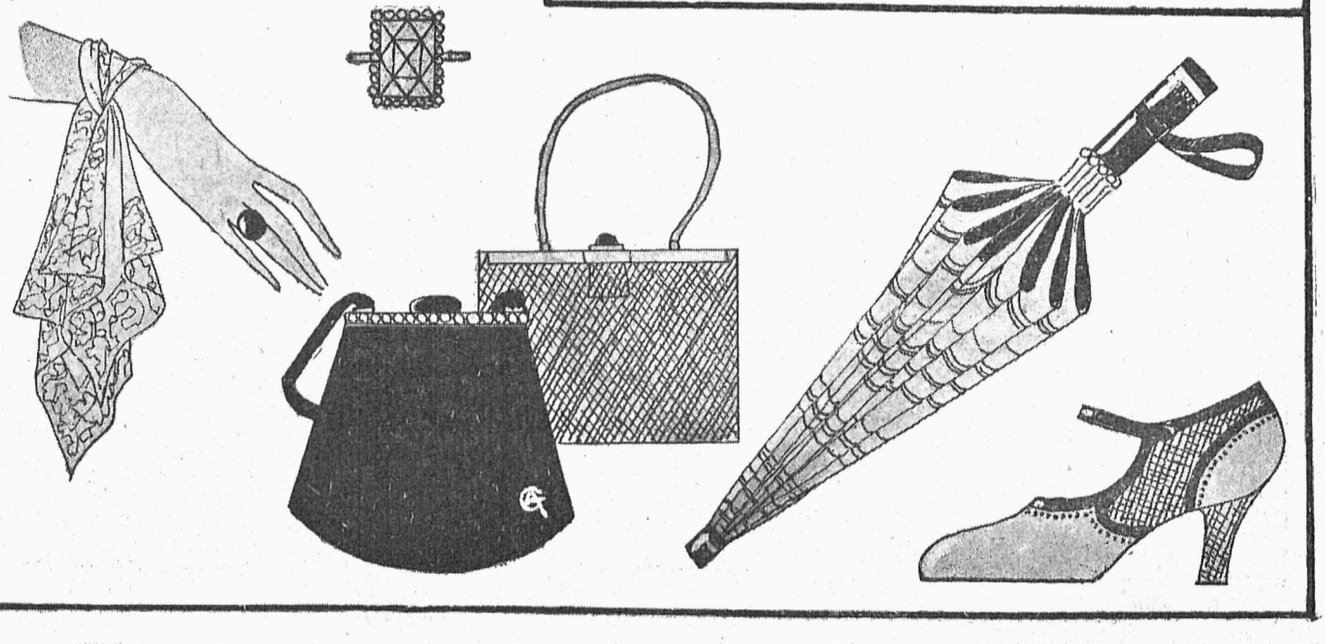
Капелюхи дуже малі, дуже низькі, дуже прилягаючі до голови, з соломки, стяжки або фільцу. Відсланяють частину чола. На горячі дні великі капелюхи, прибрані цьвітами.

*

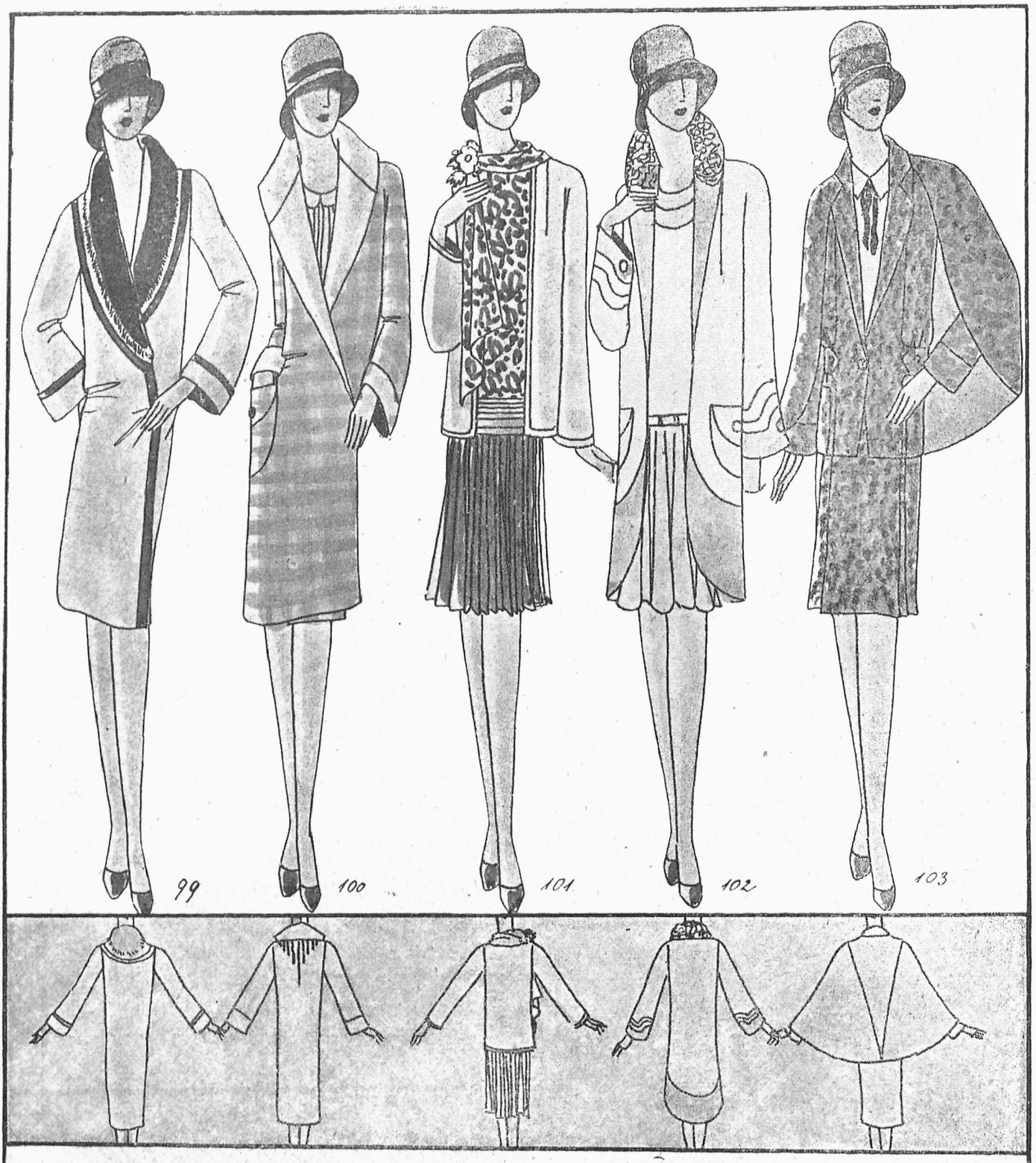
Підстрижка волосся дещо довша. Волосся гарно ондульоване, багато льоків на карку. Мужеська причіска лише до спорту.

*

Рукавички доволі довгі носять поверх рукава.

КОСТЮМИ І ПЛАЩІ ДЛЯ ПАНЬ

ч. 99. Плащ з матеріялу Kasha, піскової краски з бронзовими шовковими тасьмами й футряним ковніром.

ч. 100. Легкий анґлійський плащик з матеріялу в кратки, підшитий другим Kasha, з нашитою кишенею.

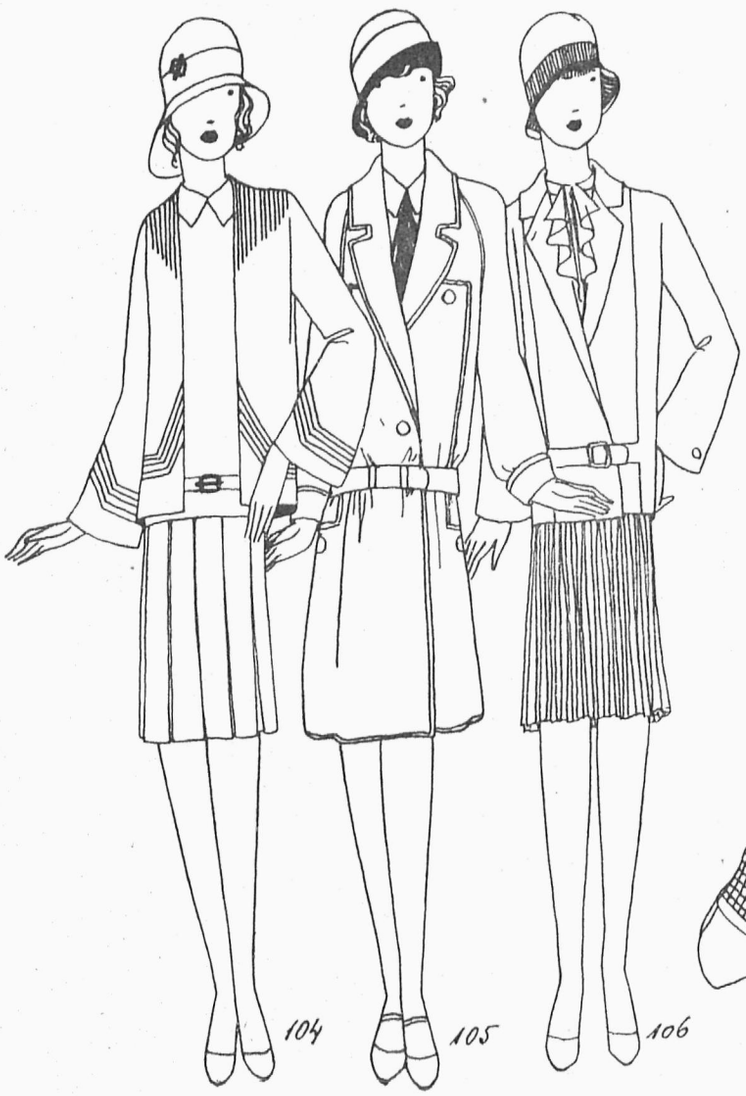
ч. 101. Модерний трьохдільний комплєт, що складається з жакету й спіднички з матеріялу Jersey, краски beige-бронзовавої, блюзки та шаля з взористого матеріялу.

ч. 102. Комплєт з двох частин, т. є. плащ з матеріялу в двох красках, з футряним ковніром і відповідна до цього сукня.

ч. 103. Анґлійський спортовий комплєт, що складається з спіднички, блюзки й жакету з пелєриною.

До кожного моделю готовий крій

ПЛАЩІ І КОСТЮМИ ДЛЯ СМОТРИКІВ

ч. 104. Трьохдільний весняний костюм. Спідничка й короткий, вільний жакет, який носиться отвертий, з синенького вовняного матеріялу; шовковий jumper цеї самої краски.

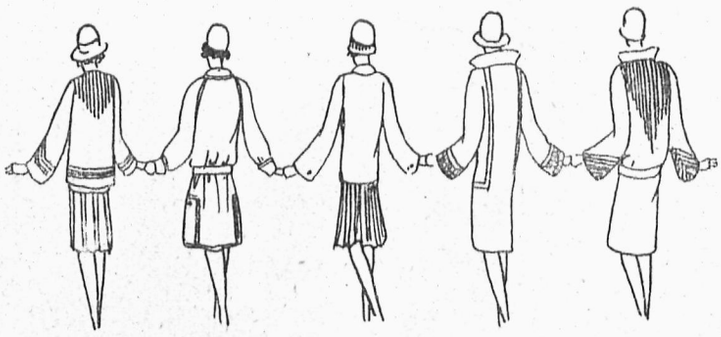
ч. 105. Спортовий плащик піскової краски, зі шкіряним пасочком і такими самими ґузиками.

ч. 106. Костюм з темногранатового рипсу, з плісованою спідничкою і рожевою блюзкою.

ч. 107. Спортовий плащик з шовку, підбитий вовняним матеріялом.

ч. 108. Елеґантний плащик для смотрика з гладкого матеріялу, прибраний густо закладками.

До кожного моделю готовий крій.

ВЕСНЯНІ СУКНІ ДЛЯ ПАНЬ

ч. 109. Сукня з хінської крепи, прибрана тонкими швами та сутою кльошевою партією на боці.

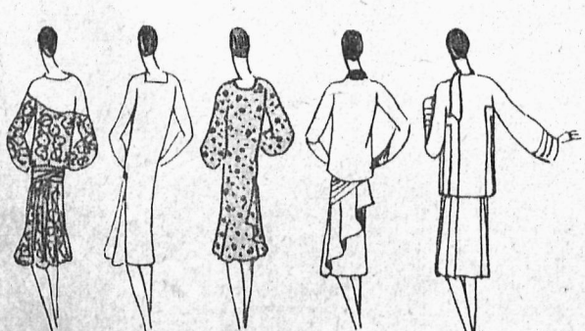

ч. 110. Сукня з фуляру в крапки в дуже елеґантній формі.

ч. 111. Сукня з ясної хінської крепи, з ковнірцем з Georgette темнішої краски. Цікаво виглядає филяста лінія жакетику й частина спідниці. Вони підшиті матеріялом ковнірця.

ч. 112. Сукня з Georgette в великий десень; ґеска наложена в формі хустини, жабот, що спадає до долу й на спідничці розділяється на двоє.

ч. 113. Сукня в горішній частині з білого шовку, спідничка зелена. До цего короткий жакет-болєро. Ковнірець жакету зроблений з пліси, закиненої на плечі.

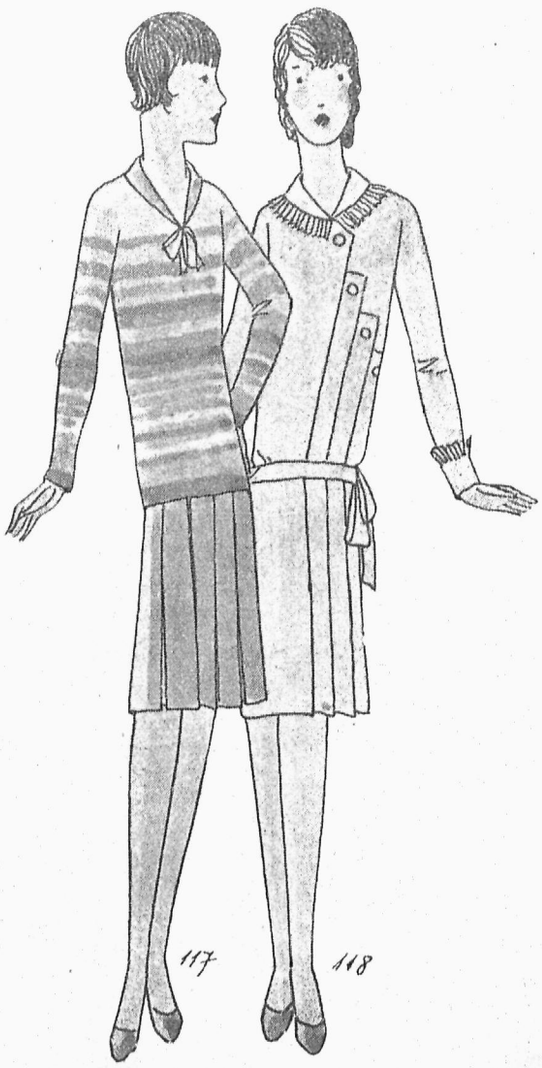
До кожного моделю готовий крій.

СУКОНКИ ДЛЯ СМОТРИКІВ

ч. 114. Легка суконочка з синенького шовку до прання, з коронковим ковнірцем і манштами, спідничка плісована. Цікаво завязаний пасок. На рамени квітки.

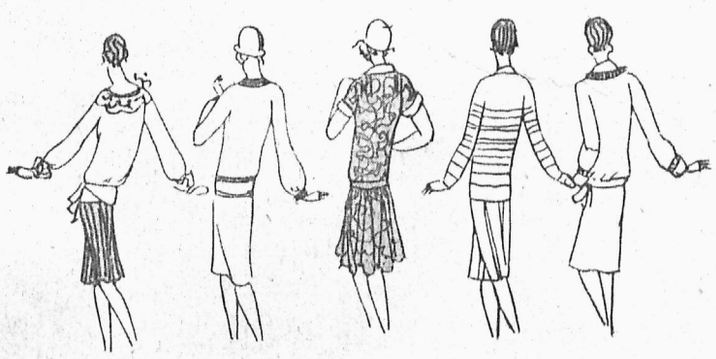
ч. 115. Біла суконка з вовняної жоржети з ясно червоними плісами. Фалд в спідничці з червоного матеріялу.

ч. 116. Суконка з взористого матеріялу до прання, в формі плаща, з суто морщеною спідничкою; шалевий ковнірець і вилоги на рукавах з білого батисту.

ч. 117. Jumper'ова суконочка з вовняного трикоту. Jumper з взористого матеріялу, з вивязаною краваткою. Спідничка з контрафалдами.

ч. 118. Суконка з вовняної жоржети краски beige, з цікавою ґрупою фалдів на боці. Білий ковнірець і манштети з жоржети, викінчені дрібними плісками.

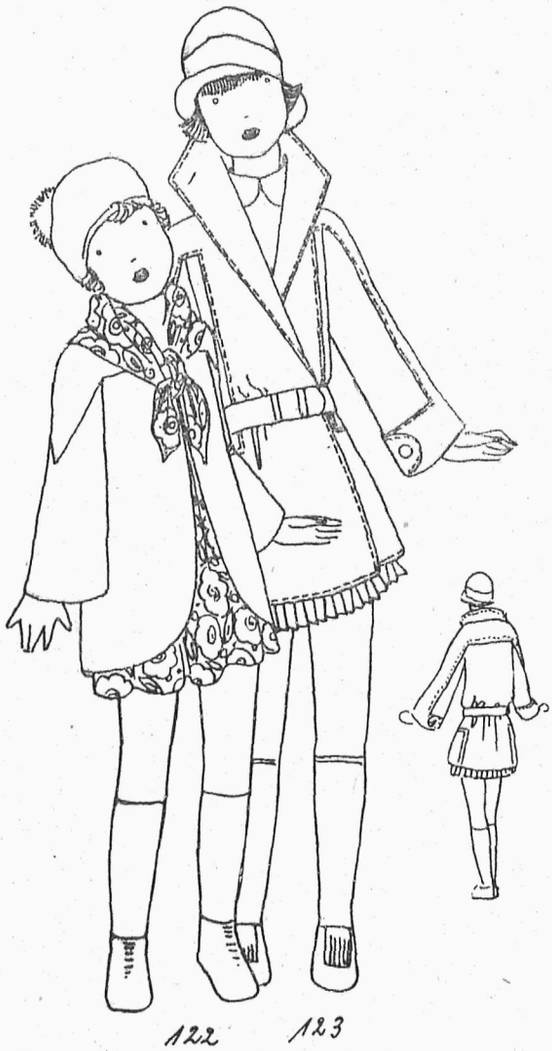

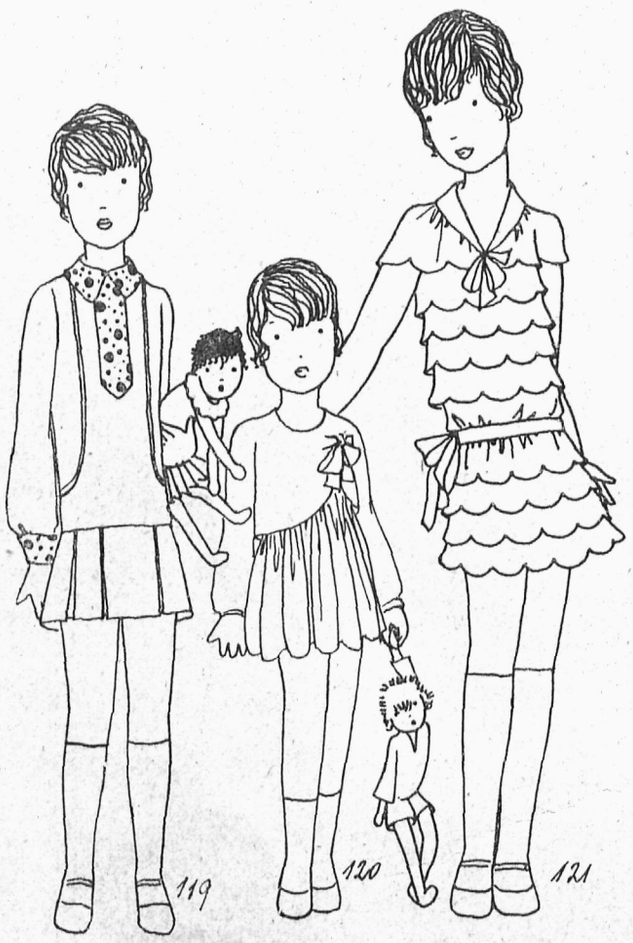
До кожного моделю готовий крій.

ДІТОЧА ҐАРДЕРОБА

Прекрасний діточий капелюшок з білої соломки, з білими аплікаціями з цвітів. Блідо-зелена стяжка.

ч. 119. Практична суконочка з взористим прибранням.

ч. 120. Гарненька суконочка для малих дівчаток, з легкого, ясного матеріялу.

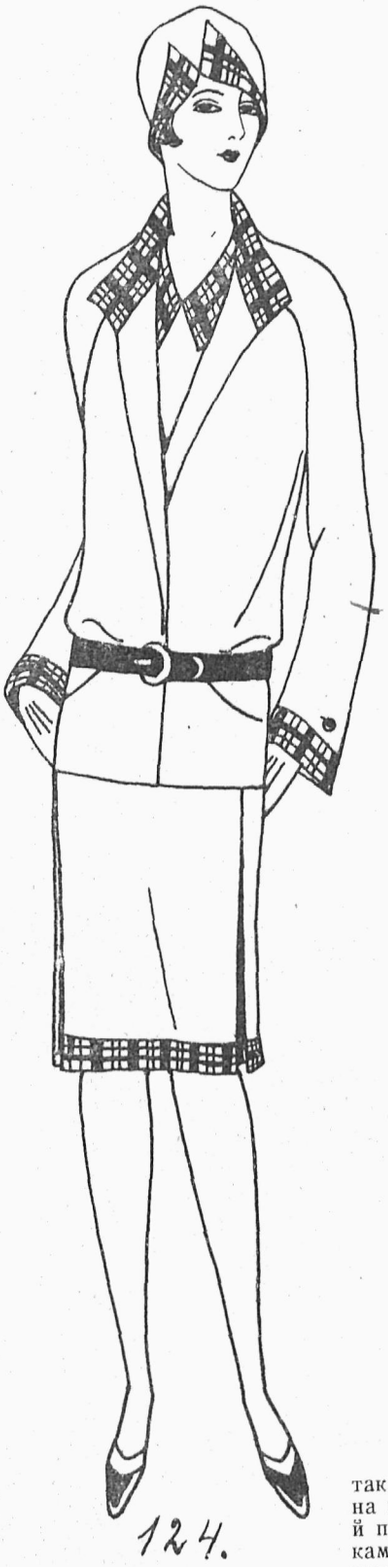
ч. 121. Святочна суконка з яснорожевої жоржети, ціла випрацьована в волянти в зуби. Ковнірець, пасок і зуби на волянтах, викінчені Crepe Satin тої самої краски.

ч. 122. Весняний комплєт для малих дівчат, що складається з суконочки з взористого Marocain, і плащика з Kasha. Ковнір на спосіб шалика й підшевка до плащика з цего самого матеріялу, що суконочка.

ч. 123. Практичний, високо до запинання плащик з неперемакального матеріялу.

До кожного моделю готовий крій.

МОДЕЛІ ДО ТАБЛИЦІ КРОЇВ

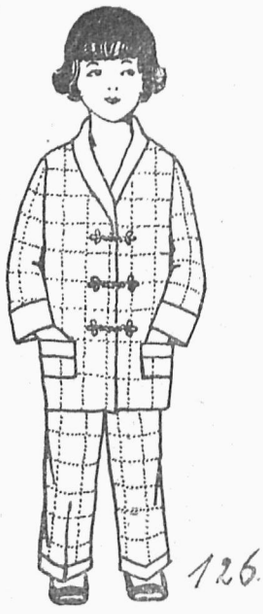

124.

ч. 124. **Практичний спортовий одяг: jumper-ова сукня і жакет.** Потрібно: около 3·60 *m* матеріялу одностайної краски, 50 *cm* взористого матеріялу, оба широкі на 1·30 *m*; 2 *m* підшевки, широкої на 100 *cm*. Величина крою II.

1 і 2 крій станика і рамена
3 і 4 зменшений крій спідниці
5 передна часть jumper'у
6—8 плечі jumper'у, кишеня, та ковнір
9 рукави
10 прибрання до рукавів
11 передня часть жакету
12 плечі „
13 рукави „
14 ковнір „

Скроїти перід і плечі станича, як показує рис. 1. Зішити по боках, горішний край заложити, відтак з рис. 2. викроєні рамена пришити до станика. Спідницю зладити на підставі зменшеного крою 3 і 4, зішити, на боках зробити фалди, прикладаючи ✖ до ●, та пристебнувати їх до половини спіднички (місце зазначене другим х). Долиною нашити плісу з взористого матеріялу, широку на 6 *cm*. Готову спідничку з гори легко приморщити і пришити до станичка. Jumper: На передній части jumper'а, (5) *лише з правого* боку примістити вшиту кишеню, та поверха нашити пліси з двоякого матеріялу. При зшиванню боків треба перід від * аж до *викрою пахи легко зморщити*. До викрою шиї вшити ковнірець (8) з подвійного матеріялу. Рукави (9) мають долиною вилоги з двоякого матеріялу. Пасок широкий на 3½ *cm*, довгий на 110 *cm* із спряжкою.

126.

На жакеті зладити стебнівки на раменах, та шліц на переді. На рукавах (13) долиною нашити пліси, в місци, як показує рисунок. На краю шліцу зладити дві дірки до ґузиків. Відтак зшити рукави з частями жакету, так щоб сходились шви. На переді умістити, як вказує рисунок, кишені. Ковнір (14) з подвійного матеріялу. Пасок широкий на 4 *cm*, довгий на 112 *cm*, із спряжкою. Підшевку скроїти з цеї самої форми й підшити критим стібом.

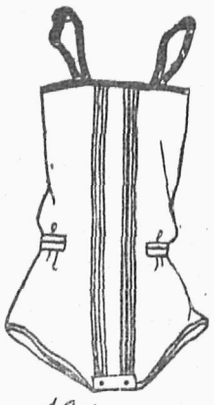
125.

ч. 125. **Практична суконка для дівчинки** на 5—7 літ; в поясі перетягнена ґумка; прибрання з тасьми у відмінній красці, та з ґузиків.

Треба: около 1·40 *m* матеріялу, широк. на 100 *cm*.

115 перід
116 плечі
117.—119 рукави, маншети і патка.

Відповідно до крою, спідничку частинно від станичка відкроїти, боки зшити разом, відтак прикладаючи ✖ до ● зробити два фалди. Тепер приморщити надкроєні в спідничці береги на відповідний вимір до станичка, і зшити разом зі станичком. Підложити пасок з підшевки й перетягнути ґумку. Станичок на переді розтяти, до правої сторони пришити патку з ґузиками, лівий бік розкрою викінчити кавальчиком поперечного матеріялу, та пришити сюди затріски. Викрій шиї вилямувати пліскою. Долиною суконку заложити. Рукави зморщити долиною, та вшити до маншетика з вилогом.—

127.

ч. 126. **Pyjama з краткованого перкалю** з білим прибранням для дітей від 5—7 літ. Потрібно около 2·30 *m* матеріялу широкого на 80 *cm*, та 40 *cm* білого.

98 крій ногавиць
99 перід блюзи
100 і 101 плечі й ковнірець
102 і 103 рукави й вилоги

Наперід зішити ногавички в кроці. Відтак пришити їх разом до паска. В горі заложити ґумку. Долиною ногавички виложити **в середині** аж до лінії зазначеної чертками, білим матеріялом, і тоді виложити цю вилогу на верх. На переді блюзи умістити як подано на рисунку кишені з вилогами. Зішити блюзу на раменах, та боки.

Береги з переду підшити матеріялом широким на 11 *cm*. Ковнір пришити з подвійного матеріялу. Рукави з вилогами. Блюза запинається на петлі з пасмантерії.

ч. 127. **Комбінація сорочка з майтками** з батисту: величина I. Потрібно около 1·60 *m* матеріялу, широкого на 80 *cm*.

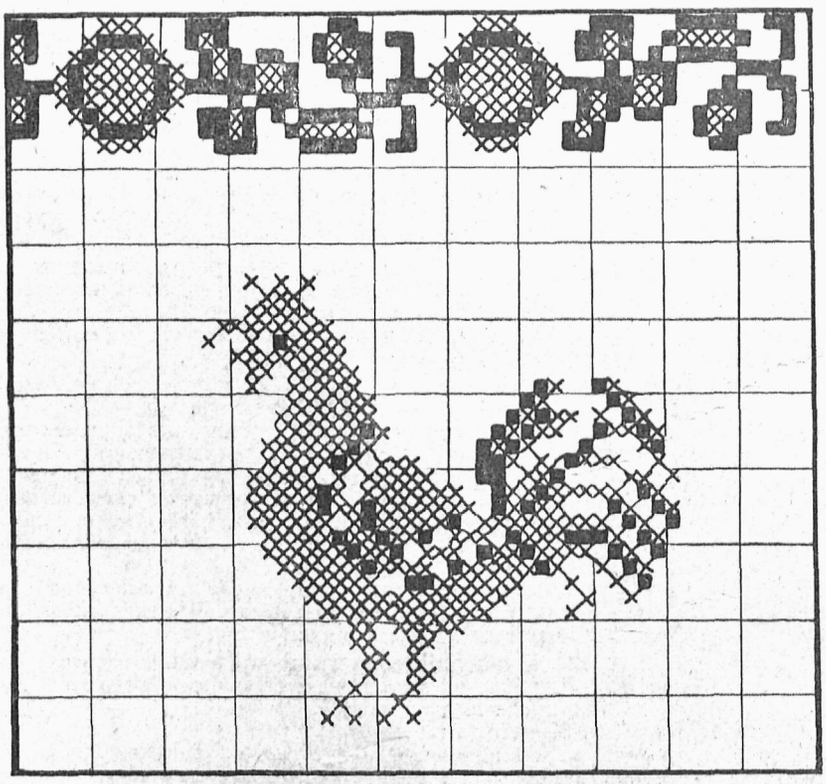
37а,в-крій переду й заду
38 і 39 пасок і рамена.

На переді комбінації відповідно до рисунку крою вистебнувати ряд закладочок (на доданім матеріялі). Відтак зшити комбінацію на боках. До задної части комбінації є пришита в долині патка з подвійного матеріялу. Горішний беріг сорочки й ногавички вилямувати кольоровим батистом. Врешті пришити з заду пасок, широкий на 3½ *cm*, довгий на 67 *cm*, від боку до боку.

НАЙМОДНІШІ НАЙГАРНІШІ КАПЕЛЮХИ І ШАПОЧКИ
Поручає по приступних цінах НА ВЕСНЯНИЙ СЕЗОН Поручає по приступних цінах
ЛЬВІВ, УЛ. ПЕКАРСЬКА 47. О. БЕРЕЖНИЦЬКА ЛЬВІВ, УЛ. ПЕКАРСЬКА 47.

ВОЛИНСЬКИЙ КОГУТИК

Малі діти дуже люблять звірятка, а всі забавки та образочки, що представляють звіринний світ, тішаться особливою їх увагою.

Також одіж, як суконочки, фартушечки, хустинки до носа, на яких розміщені звірятка, є улюбленими їх річами; тому легко намовити розгримашену дитину, щоб втягнула фартушок з „когутиком“ на нову суконочку, тому, щоб не поплямила його, заки піде на відвідини до тітки.

Попробуйте, мами, а переконаєтеся о добрій раді практичної Нової Хати!

С.

Вишивка виконана в двох красках:

xx червона, ■ темновишнева.

МОДЕРНІ ДРІБНИЧКИ

(пояснення до стор. 9.)

Великий чорний капелюх з Manila плетінки, з рожевою квіткою, якої листочки перетягнені на новий спосіб через крису.

Гарний шалик на шию з взористого матеріялу, краєм гладкий.

Модерна прикраса на шию, з шліфованого півшляхотного каменя, на ланцюжку з перел і плятинових частин на переміну.

Елеґантні, шиті в руках рукавички зі шкіри до прання без запинання.

Модерний перстінь з шліфованим півшляхотним каменем і брилянтиками довкруги нього.

Модерна хустинка, яку підчас танцю завязується на руку.

Ручна чорна торбинка в новій гладкій формі, з монограмом.

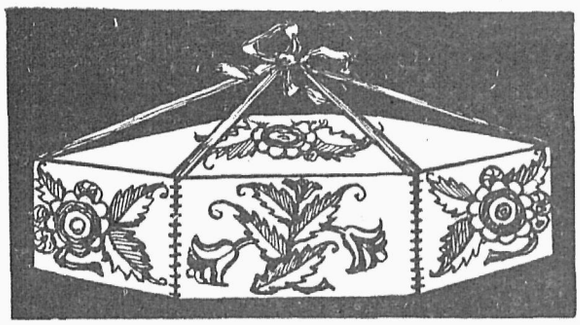
Елеґантна торбинка зі шкіри кита; срібна ручка, і замок з півшляхотного каміня.

Незвичайно елеґантний, шовковий парасоль в середині бронзовий, зверха в крати; ручка рогова.

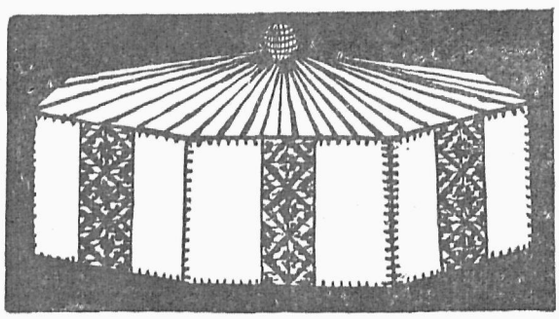
Бронзовий черевичок на вулицю, з крокодилячої шкірки і бронзового ляку.

ПРАКТИЧНА НАКРИВКА НА ТОРТ

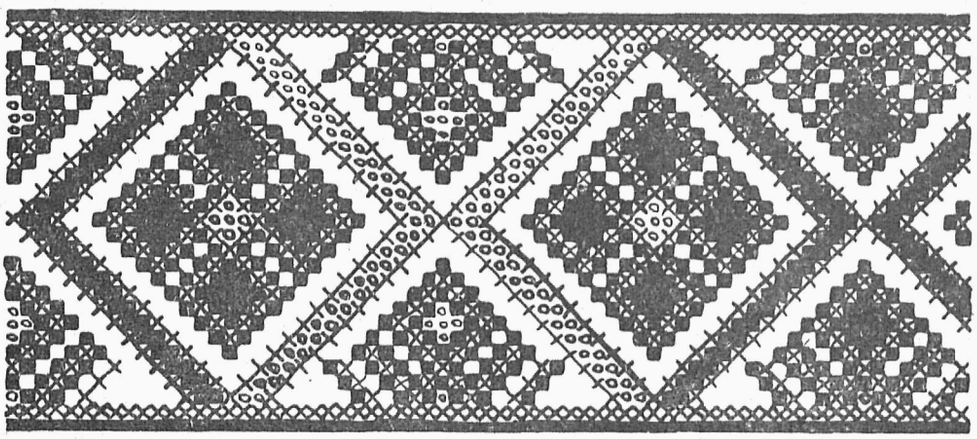
З ТОНКОГО ДОМАШНОГО АБО ШОВКОВОГО ПОЛОТНА

1) прикрашена ростинними мотивами в ріжнокольорових красках; всі лінії мотивів (крім галузок) обведені ланцюжковим стібом, чорною ниткою.

2) прикрашена хрестиковою вишивкою, якої взір містимо нижче.

Взір вишивки красками: ■ чорна, xx червона, oo жовта.

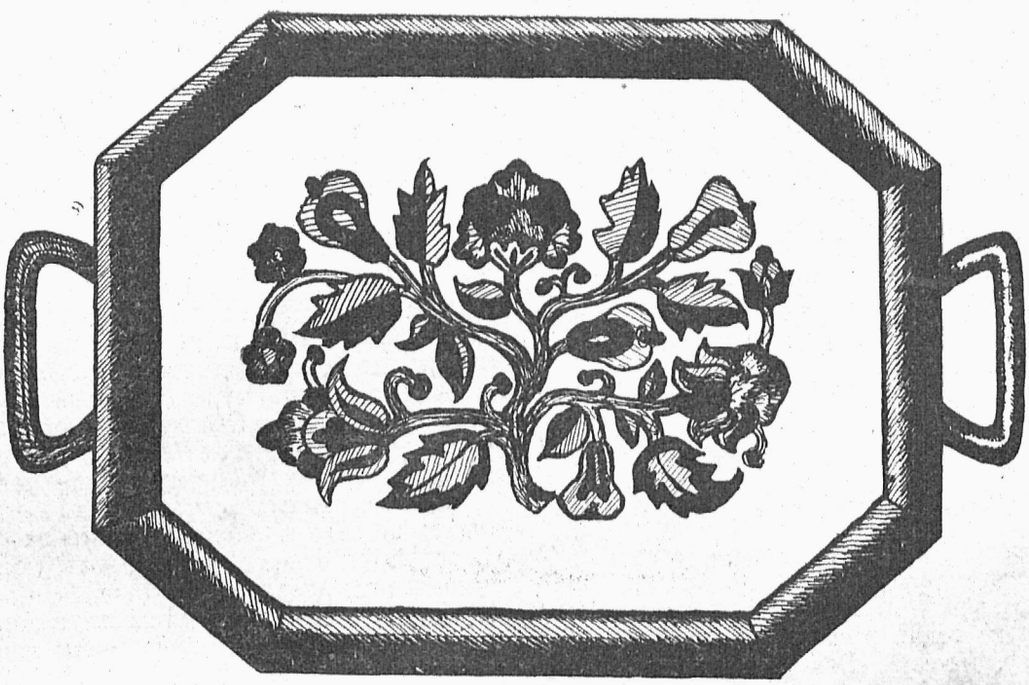
Спосіб зладження накривки. Вісім бічних частей і одну горішну витяти з тектури й зшити разом. Такі самі части витяти з полотна, а також з колірового батисту (на спід). Всі верхні части (з вишивками) обводиться вище поданим способом (обміткою), і споюється разом.

Спосіб споювання поодиноких частей. Також треба зішити части батисту,призначеного на підшевку. Відтак на тектурову форму натягається вишиту (верхню) накривку, а з під споду вставляється батистову підшевку. Все це разом (верхню форму, тектурову й підшевку), зшивається разом невидимими стібами, щоб добре трималося. — До рогів накривки пришивається стяжки, і звязується їх на середині, можна також прикріпити до країв накривки цілий ряд кручених шовкових шнурків, які збігаються до середини до одного вузла.

СКЛЯНИЙ ПІДНОС (ТАЦА) ДО ЧАЮ

З ВИШИВКОЮ УМІЩЕНОЮ МІЖ ДВОМА ПЛИТАМИ СКЛА.

Вишивка виконана ріжнокольоровими нитками.

Взір вишивки можна замовляти окремо в Н. Х.

БАТІК

Останніми роками, мистецькі кола Европи живо звернули увагу на великі орнаментальні скарби мальованих тканин, яких вживають на вбрання мешканці явайського острову. Ці прегарні „мальованки", коли хочемо називати їх своїм терміном, є так само творами явайського домашнього промислу, як давно були у нас на селах т. з. димки, вживані жінками на спідниці. Тільки без порівнання шляхотніші, бо їх орнамент удосконалювався спеціялістами-мистцями на протязі довгих віків, та вбирав в себе найкращі цінности східної естетичної культури.

Назва батік це місцева явайська назва.

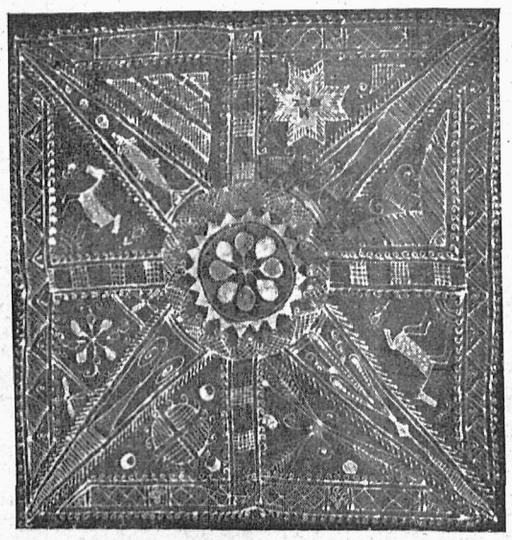
Що таке батік?

Батік це перкалева або шовкова довга хустка, на котрій рисують розтопленим воском орнамент, а відтак красять ростинними красками, що їх самі добувають з місцевих ростин.

Цими хустками обвиваються довкола жінки та чоловіки, на взір спідниць, і перепоясують поясом.

Техніка батікарська дуже скоро розповсюдилася в Европі. Її стали пристосовувати до розмальовування шалів, декораційних макат і. т. и. Техніка ця трохи змінилася під впливом найновіших здобутків хемії; на місце ростинних, вживають часто анілінових красок, що можна набути у кожнім великім складі красок, та ми тут в нашім курсі батікарства будемо брати під увагу тільки краски ростинні. Коли хто хоче облекшити собі роботу, може користуватися і анілінами, які однако з часом облазять під впливом сонця та сирости.

Землячки-галичанки, що стрічалися з технікою писання наших чудових гуцульських писанок, найдуть в них багато спільного з батіками. Походження писанки східне, з Індій, тому вона рідна сестриця батіка. Тому гуцульський писанковий орнамент знайде найкраще пристосування в батіках наших читачок. Ріжниця тільки в матеріялі.

Батік у виконанні С. Вальницької.

Що потрібне до малювання батіків?

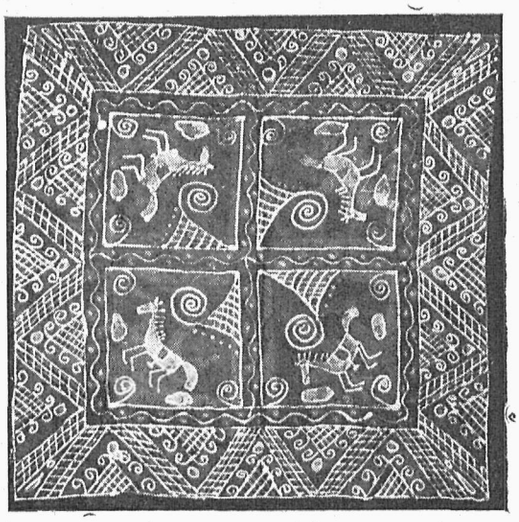
1) мідяна чарочка до писання воском.
2) бляшана мисочка до топлення воску.
3) спіртова машинка.
4) мягка кистка, середньої величини.
5) матеріял, на якому батікуємо.

Найкраще батікується матеріял шорсткий та тонкий: перкаль, сирий шовк, креп де шін, фуляр; гірше лискучі шовки як: креп-сатен, атлас і т. и.

Матерію треба передусім до батікування приготовити, це значить очистити з ґуми та инших субстанцій, що перешкоджують всяканню красок. В тій ціли перемо матерію в літній воді з милом, а відтак мочимо кілька годин в розчині галуну (40—50 грам. на 150 гр. матерії). Воду найкраще вживати річну або дощеву, без домішки вапна. Перкалі та сирі шовки можна й виварити з милом. По вимоченню висушити і напняти докладно на рамі, уважаючи щоби береги були рівно натягнені. Коли нема рам, можна матерію звинути на столі, припняти до нього один край, і підкладаючи під звисаючий кінець руку, закладати воском.

Віск, найкраще чистий пчільний, топити в мисочці в пропорції 2:1 части чистої, мілко товченої каляфонії, все мішаючи. Коли добре розтопится разом, відставити, вистудити, і покраяти в малі кусники, котрі легко влізалиб у чарочку.

Взірець переноситься легко на матерію через синю кальку, а головний рисунок безпосередно малярським вуглем. Все це залежить від вправи у володінню чарочкою.

Батік у виконанні С. Вальницької.

Кусники приготовленого воску вкладаємо до чарочки і держимо над спіртовкою доки віск добре не розтопиться (не можна допускати, щоби віск кипів). Відтак — рисуємо.

Ті місця орнаменту, котрі хочемо одержати найясніші, нпр. кольору матерії, закладаємо докладно воском, водячи по них кінцем чарочки. Опісля мочимо матерію в слідуючій темнішій красці нпр. жовтій і сушимо здалека від печі. Місця котрі, мають позістати жовті, по висушенню закладаємо воском, мочимо в наступній красці нпр. червоній, сушимо, закладаємо воском місця червоні, мочимо в ще темнішій красці, і т. д.

Коли хочемо одержати орнамент в таких красках як нпр. жовта і синя, червона й синя, тоді найперше закладаємо краски т. з. теплі це є: жовту, червону — воском, рівнож і ті місця, що мають бути нпр. сині, і по вимоченню в крейді вибираємо докладно віск через папір, — гарячим залізком, батік перемо на чисто в бензині, а опісля повторюємо воскування на ново з узглядненням красок т. з. холодних (синя, зелена). Місця білі, жовті, червоні, закладаємо воском, матерію мочимо в синій чи фіолетній красці, і т. д. При тім слід узгляднювати краски зложені: синя на жовтій дає зелену, червона та синя — фіолетну, червона і жовта — оранжеву, відповідно до цего закладаємо або лишаємо вільною попередну краску.

Коли орнамент на матерії вже готовий, батік прасуємо залізком через бібулу, і перемо в бензині на чисто. Сушимо і прасуємо ще раз.

При закладанню воском треба уважати, щоби віск в чарочці не був за холодний ні за гарячий. Коли холодний — не всякає на скрізь, коли гарячий — розливається широко.

Великі площини можна закладати, мачаючи мягку кистку в розтопленім над спіртовою машинкою воску, але не треба допускати ніколи, щоби віск кипів.

ВОВНИ в найновіших виборах, фуляри і сирі шовки **ВОВНИ**

РОМАН ЗУБИК поручає наслідник ОСИП СТЕФАНОВИЧ

ЛЬВІВ, ВУЛ. ГАЛИЦЬКА 16.

Характеристичною ціхою батіків є жилки, що повстають при мачанню в заломаннях воску. Явайці в них любуються, та часто в тій цілі мнуть батік, заложений воском.

Є в ужиттю також батіки, що мають другорядну мистецьку вартість, зате і техніка їх куди лекша. Це т. з. батіки підмальовувані Границі орнаменту обводиться тонкою лінією воску, та опісля орнамент виповнюється відповідною краскою, мачаючи в ній кистку. Тут можна вживати тільки анілінових красок, найкраще марки „Дека".

Хто однакож хотівби занятися батікарством, цему радимо вживати красок тільки ростинних. Техніка ця без сумніву трудніша, бо приходиться знайомитись з хемією, впливом всіляких квасів на краски, але тревалість їх та загальний тон - кращі. Ростинні краски можна також набувати у складах, як і чарочки до воску.

Щоби зазнайомити наші читачки докладно з хемією ростинних красок, ми мусілиби посвятити ще не одну сторінку в журналі; тому краще інформуватися в цім питанню при їх покупці а вправа тут поможе.

Відмітимо тільки для орієнтації кілька головних:

Червона — кошеніля, червоне дерево, крап.

Жовта — жовте дерево, катеху, цибуля, кора фарб. дуба.

Синя — індиґо, синє дерево.

Чорна — кампешове дерево (з заправою сірчану заліза) і жовт. дерево.

Зелена — жовта, потім індиґо.

Техніку батікования можна теж пристосувати до дерева, нпр. украшування всіляких деревляних виробів, як: коробки, ручки до парасолів, а навіть — меблів.

Тут поступаємо як при підмальовуваних батіках т. є. малюємо кисткою орнамент.

Віск легко зішкрабуємо ножиком, а відтак решткі його змиваємо бензиною.

В—ка.

ВЕСНЯНІ ПОРЯДКИ

Шановні читачки!

Прочитали Ви в „Новій Хаті" статейку про культуру помешкання і бажалиб перевести деякі зміни у Вашій хаті — та не знаєте від чого зачинати. Теплі лучі весняного сонця освітили так недискретно Ваші хати й Ви бачите ярко підчеркнені усі недомагання. Весняне сонце стало сумною пригадкою „весняних порядків" і не одна з Вас має охоту свої кімнати не тільки відчистити але також відновити дещо з хатної обстановки. Перш усего треба добре обдумати й обчислити, де і яких бажаєте собі змін, котра річ зайва у кімнаті, чого недостає, які нові ручні роботи моглиб гарно прибрати Вашу домівку. Раджу Вам однак залишити обстановку поки що в спокою (окрім відчищення) — а з нагоди сьогорічних весняних порядків, ввести деякі зміни у цих усіх дрібничках, які відграють чи не головну ролю в культурі помешкання.

Погляньте на стіни, чи не треба дечого викинути?

Ці родинні світлини разом з Вашою з перед кількох літ (тямте в майбутньому, що краще фотоґрафуватись без капелюха) — можна чейже перенести в альбом. Це не вменшить їх вартости, вони остануть для Вас все милою і дорогою памяткою, але їх місце не на стіні. Коли на стіні залишилася пляма, можна, як що це недалеко вікна, повісити повій у кошичку (плоскім), або маленький килим, який на столику не конче потрібний.

Мальовану макату з інститутських часів, радилаб я Вам також зняти. Я дуже ціню Ваш малярський талант — але, вірте мені, ці водні лелії чи маки стрічаємо майже в кожному домі. Подумайте, чи не краще вишити якусь гарну макатку (пр. Полтавську з І. ч. Н. Х. за 1928 р.) А вже за всяку ціну мусите викинути зі стіни цю страшну репродукцію невідомого „мистця", хочаб на стіні мала залишитися велика, ясна пляма.

Загалом піддайте строгій критиці усі картини на стінах і залишіть, як що нема у Вас добрих ориґіналів, тільки мистецькі копії визначних малярів.

Дальшим етапом весняних порядків хай будуть ручні роботи, доріжки, макати й подушки.

Коли у Вас є дві або три кімнати, старайтесь розмістити ці дрібнички в цей спосіб, щоб кожна кімната творила певного рода цілість. Маєте роботи волічкові, гапти, рішеліє, — не кладіть їх поруч народних вишивок. Усі вишивки умістіть в одній кімнаті, а „модерні" роботи у другій. Відновіть знищену оправу подушок, а усе прибрукане виперіть.

Як що можете і хочете змінити занавіси при вікнах, то не купуйте нічо готового. Дешевше і краще самому зробити. Легенькі занавіси з опалу, батисту або маркізети (надаються до спальної кімнати) або тяжчі з сірого, сільського полотна, прибрані вишивкою або мережкою (до їдальні і гостинної).

Підчас святочних ферій не забудьте відвідати виставку О. О. Кульчицьких в Національному Музеєві (Мохнацького 42), і склеп Кооперативи „Українське Народне Мистецтво" (Словацько 14/І.), де можна набути багато мистецьких творів для прикраси хати.

Занавіси при дверях уже давно не модні тому, що вони дуже негіґієнічні.

Колиж у Вас такі занавіси є, подумайте, чи не можна їх ужити до чого иншого. Килимові завіси — можуть служити за хідник на долівку або за накидку на отаману.

Підчас весняних порядків не забудьте добре переглянути ваші „маґазини" — куфри і скрині зі старими річами. Може там найдеться не одна підхожа річ до відновлення вашої хати. Усі квіти, яких ніколи не є за багато, упорядкуйте, пересадіть і розділіть гарно по кімнатах. Старайтеся плекати ріжні роди кімнатних ростин. — Де можете, просіть знайомих о щіпки, щоби ця, так важна прикраса хати не була надто одноманітна.

Посвятіть у цьому році загалом дещо більше уваги „весняним порядкам", яких не можна обмежити до вимиття вікон і відчищення меблів. Старайтеся, щоби ваші мешкання прибирали гарний, естетичний вид, та, щоби ви могли їх відновою не менше похвалитися, як новим літним костюмом.

Г. Ф.

ВІД РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ. Всім нашим передплатникам, співробітникам, прихильникам і читачам — **шлемо з нагоди Свят — щирий привіт.** З нинішним числом розсилаємо квартальний безплатний додаток до Н. Х. П. таблицю кроїв.

БІЛЛЯ, БЛЮЗКИ, ШЛЯФРОЧКИ, СПІДНИЧКИ, ПАНЧОХИ, ТРИКОТАЖІ і т. п.

найдешевше поручає фірма

„ҐОЛЬФ“

Львів, Кілінського 1.

напроти Віденської Кавярні.

Ціни для зареклямування нашого маґазину **найнижчі.**

ПРИПИСИ

Паштетики з бульби і оселедців.

Тісто: Взяти 12 великих зварених і втертих бульб, 2 яйця, 8 *dkg* борошна, трохи перцю. Всьо добре вимісити, витачати завгрубшки пальця і повикравувати склянкою кружки.

Фарш: Вимочити в зимній воді (12 годин) 3 почтові оселедці, потім стягнути верхну шкірку, повинимати старанно ости та дрібно посікти. Хто любить, може додати 1 посічену цибулю і трохи анґлійського перцю.

Приладження паштетиків: На одні кружки наложити потрохи начинки, другими прикрити, оба кружки довкруги зліпити. Відтак мачати у розколоченому яйці, обкачати у тертій булці і обсмажити на товщі. Видаючи на стіл, посипати ементалєром.

Замітка: Обсмажені паштетики дати на 10 хвилин до рури.

Помаранчевий торт.

Спарити і змолоти на машинці $^1/_4$ *kg* миґдалів. Взяти 37 *dkg* цукру, 6 *dkg* десерового масла, 8 зварених і протертих крівь сито жовтків, 2 цілі, сирі яйця і терти разом $^1/_2$ години.

Потім додати ложку борошна, 5 *dkg* сирих, втертих на терку бульб і терту шкірку з помаранч (сік видусити на миґдали). —

Всьо разом терти ще $^1/_4$ години. При кінци вимішати з миґдалами, поділити масу на дві тортівниці (промір 23 *cm*), вимащені маслом і посипані борошном. Спекти в недуже горячій печі і переложити варенням (конфітурами).

Овочевий торт.

Втерти на біло 8 жовтків з $^1/_2$ *kg* цукру і 3 *dkg* борошна. Змолоти 12 *dkg* спарених миґдалів і 12 *dkg* волоських оріхів. Покраяти дрібро 12 великих розинків, 12 *kg* дактилів і 12 *dkg* розмягчених в горячій воді фіґ та всьо дати до втертих жовтків. Полишені білка вбити на шум і легко вимішати з масою.

Тортівницю (промір 30—31 *cm*) виложити (дно) папером, вимастити маслом, посипати борошном, дати приладжену масу і вставити до печі по булках на 15—20 хвилин.

С. Мійська.

ЛІКАРСЬКІ ПОРАДИ

(Веде Д-р. Софія Парфанович).

Відповіди на запити передплатниць Н. Х.:

Л. П. з Б. — Сивіння волосся в молодому віці може мати причини в загальному стані здоровля. Вистарчить згадати анемію, нервовість, забурення у відживлюванню та залозах. Тому слід звернутися до лікара щоби вислідив причину і щойно тоді приписав лікування.

Опалення сонцем є дуже здорове і нема причини перед ним зберігатися. За те добре є повільно а пляново опалюватися. Колиж Вам це рішучо не бажане, тоді закривайте голову та лице широким капелюхом, та покривайте їх грубою верствою пудри або якої небудь масти.

ЗА ДАРМО ніхто не дає товару, зате **за 5 зл. тижнево** можна замовити в нас всілякі **таніцерські вироби** як матераци, отомани, фотелі і т. п.

ҐОТЛІБ і ҐЕФЕЛЬ

Львів, ул. Ґродзіцких ч. 8.

Б. таніцер-декоратор королівського театру в Будапешті.

ВЛАСНИЙ ВИРІБ!

Ковдри — **Матераци** —

	1-бічна	зол. 26·50
	2-бічна	„ 35·—
	цвітиста	„ 40·—
	з морської трави	„ 34·50
	з волосіння	„ 76·—
Сінники готові		„ 5·—
Подушки з піря		„ 18·—
Готові пошевки		„ 3·—
„ **простирала**		„ 5·50
„ „	під ковдри	„ 11·50
Вовняні коци		„ 9·50

Полотна — Рушники — Обруси, Занавіси — Капи, Килими.

Найдешевше продає

Фабрика білля — Петрушевскі-Млєко

Львів, Коральніцка 6. — Тел. 37-72.

Цінники даром. Для шпиталів, інститутів і т. п. ціни фабричні.

ПОЗІР! **КУПУЙТЕ** ПОЗІР!

мясо, товщ, вудженину а також **мясні вироби** першої якости **шинки, ковбаси, роляди** все з здорового, чистого вепрового мяса в

першій українській торговлі мяса та вудженини

ТЕОДОР ПЯВКА

Львів, Руська 16.

Замовлення з провінції полагоджується відворотно.

СВІЙ ДО СВОГО!

„ЯН“ бувший співробітник фірми Пітолая, повідомляє Шановні Пані, що вже отворив 20. марта свій артистичний сальон фризієрський для пань,

Личаківська ч. 20.

Видає Кооп. „Українське Народне Мистецтво“.
Редакція і Адміністрація: Львів, Словацького 14. I.

За редакцію відповідає МАРІЯ ГРОМНИЦЬКА
З друкарні Ігн. Єґера, Львів, вул. Сикстуська 33.

ШЕЛОМИ В СОНЦІ

4) ІСТОРИЧНА ПОВІСТЬ

написала КАТРЯ ГРИНЕВИЧЕВА

За це-ж в один недалекий торговий день биричі по стольному городу розсипалися: оповіщували „где-же кому будет того потребизна, про утечу боярської власности, Дужа, сина вільного й рабині. Остерігали від імени уряду й власника перед поміччю, поданою втікачеві у якім небудь виді: їжею, напитком, одягом, захистом проти ночі. Хто-б свідомо пособив збігцеві буде винен співучасти в злочині та платити-ме повну ціну раба.

Люде вибігали з хат, кидали роботу, діти втікали де попало з під кінських копит, а пси вили подратовано від крику труб, гомону посіпак:

— Ганяйте слід Дужа, раба вельми достойного Самбора, боярина на Купновичах та Ломні! Ганайте слід бунтівника і злодія!

СВЯТА БОГОРОДИЦЯ У СИНЕВІДСЬКУ.

„Ой пив-би я та водицю.
Водиця не чиста —,
Нападало у кирничку
Яворово листя“.
(з нар. пісень)

— Заганяй Кумчик! Лови Бровку! За ухо її, волоцюгу!

Мала чередарка з веретеном у руках, у довгій, червоній плахотці, гей краснолюдок, здогоняла свою неслухняну овечку, а пси у поміч її лаяли з усіх сил.

Ляск бив об горбовиння, як коли від пожежі.

Це було полудне, коли отара вишукує тінь, а пастухи кидають довбати всякі забавки з дерева, розкладають огні, їдять хліб, сир та пють джерельну воду.

З поза верб вихилилися їздці: Скобейко й Добриня та повагом, раді погоді, минали чисті сільські мазанки з квітниками проти вікон. На першім стрічнім обістю якась старуха увихалася біля зернотерки, молола кукурудзку і золотий пил сідав на її пальцях. Дід, румяний як яблуко на Спаса, ходив по садкові обіч, поміж улиї, витягнені довгими шнурами й вискубував щебрець, від якого пчоли сліпнуть та не потрапляють в улий.

Він рвав лихе зілля з корінням, кидав у гребінну тайстру, а за ним втішно підтанцьовувала мала, з жовтими кісками онука і співала ніби комар у вечері, тоненько:

— Днинка лісом іде,
Пчілок спати веде,
Пчілки мої -
Дрібні, маленькі,
Тут вам улий,
Тут вам одринка...

— Далеко до Синевідська? — загремів із коня Скобейко. В лад-ли їдемо?

— У смерки поспієте! згомоніли в один голос. — А може спочинете у нас, а досвіта далі?

Ні, у них не було ні часу, ні охоти після недавно пережитого гоститися дорогою. Розпитали, куди шлях гладший, напилися погожої водиці, напоїли коней і за хвилю втратили з виду кмітське дворище охайне та багате, як добре загосподарована держава.

У якійсь хвилі Скобейко прихилився над головою вороного й глядів: оружна ватага на зустріч? Купці з возами на шляху, чи грабіжники в зброї?

Порох сріблив сосни, сонце розгорювало іскри в зеленій імлі, а проміж все те чорніла фантастичним звидом людська сутолока...

Аж коли на вперейми боярам майнув многолюдний хоровід, виявилося, що це гурт кмітських родин з хатним знаряддям, з тяжко хворими мандрував до цілющих болот в оселях боярина Рогати. Йшли з гомоном розмов, дехто з побожною піснею на устах: з переду кожного запрягу йшов один кінь, із заду другий, а на дрюках у середині зачіплено ноші, де хорими кидало з краю в край... Так само на ношах торчала барвиста постіль, скрині й посуда.

Незагодя туман вкрив гомінку ватагу в дорозі, а перед їздцями простерлися шафірові обриси далини. Ще трохи і скільські гори вгорнули їздців у сутінь і росу.

Тут вказав їм дорогу прохожий богомолець, там миняйло з гребенями із мамутової кости, або пастух, майже нагий, що заганяв і'д кошарі свою худібку,- раз перестрів їх навіть монах на маленькій латастій конині, що їхав до Галича з письмами ігумена галицькому митрополиту.

Той розповів, що в монастирі все гаразд, а Дуж, про якого питають, саме зійшов з гір з убитою добиччю. Кажуть, журба поклав на диких помірках, на Кривім полі...

Рушили з місця, — весело, бо на вирубі край дороги заперлилися як бисер, хто знає з яких джерел, самі зелені проміж папороть гірські водотоки. Де вода, там життя, монастир мабуть близько!

І справді: у прозорім вечірнім повітрю рисувалася читко сильвета масивної будівлі, підперта широкими виступнями проти часу і стихії, огорожена глибокими ровами й валом, як ялося кріпости.

Сутеніло, коли підіхали під зводжені мниські ворота. На голос дзвона глянуло з бічного віконця гладке лице послушника з волоссям до рамен, у світлих дрібушках. Жвякнули ключі за поясом у брата воротара, що приніс зі собою пах шалвії та оделяну, — він присушував зілля для потреб монастира.

Вскорі явився ігумен, отець Самон, ще молодий монах з глибоко впалими очима аскета. Він знав Добриню з його ловецьких набігів на доохрестні бори і на свій здержаний лад зрадів гостям із столиці. Новини мандрували в той час пиняво крізь дебри та гуляйполя...

Ігумен вів гостей мниською оселею, немного ліпшою від селянських осель, критою соломою, з кошарами, гумном і житницею.

Одна церков вражала око, ніби заклята в камінь думка про річи вічні. Двері з міди горіли з далеку невгасимим черленим посвітом, от як щит, справлений проти ворога.

Вічне світло сяло там перед ликом Святих, між якими царила Вона в смугнастій завої та багряній хусті на білім рубаттю, з Дитинкою легко притуленою до обличча, синевідська Богородиця.

Ігумен повів гостей у мниське житло, з соняшним годинником зовні, проміж пнучі рожі, а там у розлогі кліти, повні білини й зілля, де стояв стіл продовж низьких стін і висіли грубо різані полиці на посуду.

Брат трапезник подав незагодя вечеру: рибу, вино з яблук, коржі з кменом, ліскові горіхи. Сіра братія, на половину гаптярі церковних риз та інтарсіятори, разом дванацятеро людей, засіла край столів і вдоволялася молочною кашею, — по чотирох на одну мису.

Тільки один з монахів, рвучкий як огонь Агатангел сидів оподалік і мрачно їв свій утлий вечірний пай: це був іконописець під епітимією. Він забаг красити одноманітний лик святих грою душевних зворушень, терпінням і усміхами, як хоче сикіененська школа. Йому хотілося вийти геть, на простір, поза доґму довгих, прижмурених очей і вузьких рук у вічній мертвоті, послужитися перспективою, пейзажем, чуттям, а може навіть піти на таку грішну сміливість, щоби цей пейзаж брати просто з природи?

Місяць минав саме, як за цю єресь сидів осьтут на покаянні.

Став накрапати дробен дощ і гості відчули з вдоволенням дах над головою і свіжу страву у простодушному гуртові. Чтець Арсеній, кучерявий як вихор, з очима отіненими чорною, неділеною на переніссю бровою, глянув із висока на мниську бра-

тію, (стояв на ступенях проміж вікна) переждав хвилю, аж стихло, а тоді постелив голосом сповитим у світло, як мова гарфи:

— Юноша нікий... живий блудно, імі великое оусердіе ко пречистій Діві Богородиці. Тому нікогда путешествующу і гладну сущу, явися Пресвятая Богородиця, сладку йому пищу приносяща, одначе на блюді нечистом: и рече ему, яждь. Он-же отвіща: пища всячески приятна єсть, но блюдо скверно, и того ради не могу ясти. Рече-же Діва: сице і молитви твоя, имиже оублажаєши мя, пріятні суть, но серце нечисто, того ради не благоволю в них. І от сего видіння юноша начат каятися і пріятна бисть молитва его...

Чтець зупинився, вкруг стала мовчанка. Кожний мимохіть глянув в глиб своєї істоти, — монахи сягали мовчки до мис і ломили хліб.

Хоч сумерк йно що не нахилився, спалахнули ніби анфракс липові скипи на світичі. Приглухий брат келейник згорблений дремливо як Семен Стиліт, жбурляв прикороткі угарки в посуд з водою, поки в один раз ігумен не двигнувся понад всіх та не оповістив грімким зовом:

— Любов Божія і боязнь суда Його будет со всіми нами!

Знялася мовчалива суятня, тихий ляск ходаків і братія виходила у хороми, вузькі ніби переддверя раю, сама як сонмище святих зі старогрецької ікони.

А Добриня від втоми, чи під враженням прочитаного вставав без поспіху, — туга людини, перед якою розгортається звид далеких доріг, наводила йому на ум обиди давно розсипані в порох, манила оплакувати якісь калинові мости життя, банувати за годинами, у яких серце билося найвище, за місцями, де ярився лицарський гнів і шуміла над шеломами в сонці золотопера слава.

Йому хотілося кликнути великим зовом, дарма, що посеред святих стін монастира:

— Гуслю, а живо!

У той раз зринув з поза пліч хороводу могутній обрис ще одного мниського гостя, що куняв досі осібняком: Добриня захопив оком пругастий арабський виссон, який закутував когось-то так цупко, що цей здавався бути від чуба до пят у повійках, як маґ. Тінь дивогляда облетіла в ломаних лініях стелину і вкрила собою мовчазний хоровід, що ступав одинцем повз ковані двері.

Добриня поспішив ласим зором за отсим раменем, простертим верх голов, пробоєм, і вітер споминів розгойдав думки воєводи. Він зясував неімовірну річ, що великан, приліплений у сутолоці до кедрової доски одвірка, йому не чужий, а рух, яким він стрибнув із світла у тьму, — „тойсам".

І Добриня подався вперід від наглої постанови, — ще мить і він викине з себе оце важке слово, нарешті! Але вже ігумен брав його під руку, вів на привітне, плетивом дрібних рож заснуте підсіння, звідки видно було сад із завішеним в блакиті нароженьком, говорив:

— Хочете? Поведу вас до келії захожих, де зупинився оден знатний світовий проходимець... Може придасться вам знати, що він всі недуги маґічною формулою в трикутнику лікує, алькімію в мене розводить...

— Чи не цей з головою в полосатих веретах, як коптійський жрець над курильницею, або зебра, що її я бачив у молодости моїй над Салефом?

— Він лікар, фільозоф і астрольоґ — строго проніс ігумен. — З воздушних явищ судьбу пророчить, з відносин чисел до себе долю віщує, демонів на поводах держить... З сімома найвищими духами у царині світла раз у рік пробуває...

— Звідкиж виводиться рід його? — вічливо поцікавився Добриня й позіхнув у наставлену долоню.

— Він натякає, що з Італії перед костром втік, довгі роки проміж всякі, де не є монастирі, високого ума ради, кочує. Вивчив мову Мефодія і Кирила, та все таки помітно, що чужинець.

— А може він просто мантій? розсіяно зворкотів витязь, рад витягнути кости на запашній мниській соломі.

З вагою, думками далеко, ігумен відповів:

— Він щось безконечно більше, воєводо.

— Значить, горлоріз?

Монах замахав обома руками як в обличчі богохульства і став ще блідіший від чару власних слів, від шепоту просто в ухо Добрині:

— Він — вічний скиталець, от що!

— Чудасія! У Синевідсько забрив?

І тут Добриня впялив в ігумена свої полинялі очі з іскрою в глибині, хитав чубатою головою, як з доброго жарту.

— Я й сам спершу одержимим цього захожого рахував, — з його фудульним говором, ворожбами з піску та когутячих пер він здавався не при своему умі. Та згодом один, другий вислів спонукав мене до уваги. Це було так воєводо, наче я напився вина з амфори, що збереглася ще з часу Скифів. Завважте, що скажу: цей чоловік не знати кілько літ прожив, земель проміряв, горя й радости виніс. Все розсипом у нього, коли йде про час і події, — і це є так, ніби з гірського шпилю в снігах він глядить на марний світ у низу, байдуже йому річи і люде з їх малими нудьгами... І мова у нього з висот, ніяково від неї... Проте в науці він олицетворений лад і простота.

Помовчав і глядів, як після тихого дощу краєвид пояснів ще раз перед ніччю під блідорожевий посвіт перших зір.

— У пустині, — продовжав з насолодою, — збирав мід до улия душі і самоту лісів пив з молоком серни... Задля цеї мудрости, якою нашому брату за протяг одного життя не доводиться бути ситим, ми його в пошані й держимо...

Добриня простодушно кивав головою, хоч втомився був міркуванням більше крилатим, чим у тяжкости своїй був рад переносити. Оглядався за поміччю собі, за Скобейком, та цей стояв ще у вікні трапезної кліти на спочутливій розмові з виклятим іконописцем. Час до часу долітали Добриню слова лютих як їдь скарг, Агатангелових:

У Византії навіть кисть художника куди свобідніша! На власні очи бачив я там Менольоґіон, мальований для кесарія Василія II., чотириста трицять мініятур, самі кипучі живою кровю студії з природи, — подумайте! Я-б махнув з розпуки на небо і святців з їхніми канонами краси, малював би залюбки от хочби дику свиню з золотою щеттю, як на ній жене Фреїр, вічне сонце, на зустріч Фреї...

Розваг Скобейка не було чути і годі було второпати, що він там думав про Агатангелове горе, чи може й не думав нічого. Впрочім ігумен мов нарошно повищив голос і так палкий:

— І смак-же в нього, в чужинця, особливий. Велить собі у свята варити страву зі самих ніжних городовин у суміш з раками, сморжами і яешним тістом на масляній підливі. А в буддень просить що раз брескву в пластинках до меду, закроплювану вином...

Аскет зітхнув непомітно для себе самого і дивувався без краю:

— Над світом як бусьол перелітав, це видно... Заговорить про нашу Родну, де полочуть золото Темплярійці, і бачиш, як він там на вечірніх чатах в степовій тирсі Половчина, жовтопику, підглядає... Дарма, що східний виссон на ньому, його лице кричить, що воно: північ, що він із вікінґів, і мабуть не розкрашує нічого, коли каже, що з Акселем, епископом Люнду приятелював, під престольне місто основний камінь клав... Тільки тоді як міг він рівночасно в монастирі святого Галя бути цим, якого звали там колись Еккегардт IV.? Одно слово: маґ...

Ігумен потер чоло у хвилястих борознах від вра-

жіння і шепотів спровола, ніби це він сам став у думках бузьком, що знаявся понад мари:

— Гельфт... Сієна... Кордова... — золоті льви Фрибурґа...

В цій хвилі пронизав сумерк зов із висока, ніби свист коса, заскоченого бурею, яка рве птиче піря з вітром і бе наляканим співаком об гущу листя, в круговороті лискавок і тьми. Свист тремтів, рвався і падав до дому, дарма, що сутінки розсріблив погідний місяць і гилля стелилося без руху, як у казці... Це було так, ніби чужинцева душа не находила собі місця від дикого непокою.

— Іби-Гор кінчить день, по своїому... Дивний він, справді, а найдивніший, коли наслідує спів птиць.

Ігумен вів тепер гостя на збічні, високі сходи, проміж поручча теж оплетене пялуном у квітках, рясних, як наглий дощ. Плеснув двічі долонею в двері: вони ніби нерадо подалися вспять і ось заясніло димне нутро кліти, розсвіченої широким угарком зі скапами воскових сліз. Рівночасно з якогось місця на стіні, проміж порозвішувані химерно фетиші чи трофеї, запалало назустріч обом око в чорних і білих красках, з зіницею як меч.

Впрочім кімната закинена була всякими несамовитим приладдям, яке годилося хіба на це, щоби його жбурнути між побите черепя, в обрив. Та обрізки пергамину з незбагненими математичними формулами, ріжновиде каміння й течі з металічним виблиском у струнких склах, засвідчували тільки що покинені, незрозумілі чиїсь зусилля...

Чужинець стояв без руху край стола, на якому валялися карти до тарока, з обличчами святих у круглих сяйвах, — зі знаменами їх побід для Бога.

На вид гостей, Ібн-Гор похилив голову і склав руки на грудях, без слова. Його лице з насуненою на брови плахтою кутали грубі тіни.

А Добриня косо розглядав хлам маґа і була хвилина, коли рубін, шліфований ромбоїдом, з теплою як мід іскрою на верхівлю фіґури чимось зацікавив його. Хотів звернути до чужинця свій запит просторіки, коли зайвим рухом звернув з під рук скринчину, писану в кола і зорі, під хитрим засовом... Вона вдарила з силою об долівку і розскочилася на стяж: зміст її, кілька десятків пергаминових листів майнув півкругом у повітрі, як кабалістичне віяло.

Ібн-Гор звився ласицею понад долівку, та Добриня випередив його на пів скоку і захопив обіруч жмут писаного листя. Проміж рамена маґа він закинув туди зором як удкою, а тоді скричав що сил:

— Шпиг! Це-ж пляни мниських твердинь, це-ж — ваша!

Утиск рамен Ібн-Гора ослаб, непорівнаним способом він зверг від одного маху смугнастий одяг кочовника, аж простелився між ним а Добринею як нагла перепона і в чорних лудах, чернечих, скочив як вихор у двері.

Свіча від продуву загасла та ігумен бачив ще блиск добутого меча і воєводу, як випав за втікачем з лютим, неподібним до себе окликом:

— Мозґава!

Так, це був той сам гульвіса, що у переддень мозґавського бою являвся всюди при боці короля-сусіда, а після цього, як спрятали з побоєвища мерців, потягнув з пяними побідниками на другу, веселішу виправу...

Ніби у світлі грому, що освічує в лісі життя кожний листочок, кожне лице, Добриня побачив білий хутір на окраїнах піль і стрункy жінку в саєтах, з якої шиї котилися зірвані грабіжником перли... Луна жіночого ридання... Твердята з Добринею в саму пору... Ломіт мечів, Остромирич залитий кровою...

— А це що, *ти діяволове кодло?!*

Втікач настромився на Скобейка, стусаном збив його з ніг і рванув у сад, як стріла.

З усіх сторін засуятилися миттю церковні люде, і в один раз, як від пильно дожиданого слова знялася гонитьба, ніби за давно наміченою диччю.

Зашуміли потолочені скоками маґа корчі винничок та малин, захрустіла стежка під дрібною рінню, то тут, то там вистрілив з проміж тіней чорний сілюет, — ще трохи, вирине з під дерев, на чисте поле...

Та замісць цього на очах всіх, як у землю впав, до разу.

Сумерк закутав сад і людей в глибоку синяву. На розвязку загадки не було вже спромог.

Першою думкою злочинця після цього, як зачіпив ногою об цямрину висохлої кирниці на опустілім кінці саду, *було, ще бігти, ще ключити, поки* не вдарить ніч. Та зараз-же роздумав і опустився обережно з бервена на бервено, у низ.

Кирниця була обросла грибом і мохом, а шкалубини на стілько обчимхані з землі, що досягнути дна, з вибоїнами, як коли вираними сохою, не було тяжко. Проте втікач був блідий, його віддих рвався, з чола стікав піт. З почуттям хвилевої безпеки він опер плече об угол бервен і наслухував.

Глуша, — над нею зорі.

Схилився, щоби усісти, руками доторкнув землі і в цій хвилині веселий, живий легіт облизав його пальці. Простягнув руку і стрінув порожнечу. Перед ним роззявилася яма, видерта водою, чи вибита топором. З неї отце прилітав легіт як вістун чарівної *новини...*

Невже-ж вихід? Куди?

Спробував посуватися вперід, — руки натрапляли опукі стіни, а ноги рівний терен, з легка пологий. Збічних ходів не було ніяких і це ободрювало втікача, дарма, що плечі у нього горіли ярим огнем від довгого нахилу вперід, а серце лопотіло до болю:

— Програна ставка! Хитрощі на марне! Димом і труд і нагорода!

Йшов так доволі довго, легіт став вітром, тишина затяглася стужею. Від гомону ходи обсипувалося іноді дрібне, звітріле каміння. Окликнув тьму: не було відгомону, замітного для замкненої пустки. Іноді нічний птах вдарив широко крилами, з криком поплив верх стін і щез. Тут ухо втікача вловило *шум десь з глибин, ніби ліса в негоду.*

Спотикнувся від вражіння і в цю мить перед ним тисяччю іскор запалали зорі.

Вийшов на гірське узбічча, засіяне квітками і протер очі обіруч, як цей, що встав із домовини:

— Опір!

Перед ним колихалася проміж береги зрумянена ніччю ріка.

— — — — — — — — — — — — —

Тілько досвіт кинув першу золоту стрілу на Розпяття з чорного дерева, Добриня побачив ігумена в саду, на ранних молитвах. Він не спав видно з розчарования й образи...

Аж тепер, хвиля перед виїздом, воєвода передав ігумену зловіщу новину про поворот княжої дружини — без князя, натякнув про ціль своєї поїздки і просив провідника до угорських воріт.

Загуло в монастирі, як в улию...

Ніч захопила їх на Плісці, недалеко угорських хитарів. У низу остали лісові проходи, відомі задушникові, як пять пальців його десниці, зелена темінь проглотила давно старовіцькі лісові руїни, святі дуби, почеркані таємними різами, оброслі пялуном жертвенники з каменю, подібні до висохлих кирниць, ставники Світовида в тисячних подобах моху і кладовища обіч...

Стало зябно. Затопили ватру, лягли, Дуж на сторожі.

Від несамовитого шуму листя й тріскоту сухого ломача сон дивно не брався повік воєводи. Він встав, верг свій зрукавник на стихлого Скобейка, вдарив об рамена заковязлими руками, поклав око на Дужа.

— Господине? — заговорив задушник і замявся.

— А? — скрикнув Добриня і відслонив з під навислих пальців нерозгадані зіниці.

— Господине... повторив Дуж не скоро, — чоловік я препростий, невигласок, лісовий сироїд... Ви, діло друге, знаєте багато такого, до чого мені не сила підійти...

Зупинився, проковтнув скупу слину, і зразу-ж, із зухвалим визовом кинув у тому слово наболіле й нецікаве:

— Бо то тепер — волость без князя, хата без даху ...Досі свобідного поселянина, безземельного чи з землею за довг закріпляли в неволю, закупа, як ось я, продавали за втікачку у треті руки, довічним слугою. Про рабів і казати нічого! А тепер княгиня — ме правити... Йдуть вісти, що вона схильна до нас, простолюддя... кажіть, правда це, що писці нові закони пишуть, полекші много?

В погляді задушника була спрага, чоло вкрив піт.

— Теж вигадав? — гучно прокричав вельможа. — Про державу річ, щоби її гайвороння не поростягало по незахідних місцях, а той... закони!

— Ось воно як... уповів Дуж про себе. — Волі не буде, полекші не потрібні? А длячого-ж отця воля світить в мені ніби сонце, грає в усі як сопілка, цвіте в оці гей барвінок?

Сміявся вітхнено, опертий об рогатину обіруч і воєводу вкусив у серце страх. Він ущух від незясованого ще звиду горя... Тоді-ж будьто знемігся задрімав і вснув твердосоном, — та це тілько тому, щоби промовчати визов.

„ЗАВЯЗИНИ".

„Ой заплачеш моя мати
В неділю раненько
— — — — — —
Як не бубе кому встати
Хатоньку замести,
Білі ліжка постелити,
Водиці принести..."

(в нар. пісень)

Гліб Словит ставляв нову хату на спохиллях виноградника, лицем до полудня. Трапився Йона печерак: зайшов колись там случайно на обістя мабуть у невгасимій жажді картати промахи, злобу і гріх. Він прожогом доглянув боярина, як крикливо розділював ласки проміж тіччю кровожадних собак всякої масти й величини.

Поли опанчі і сипкий чупер Словита лопотіли червоно з поранним вітром, — пси на радощах вили...

Вельможа повернув на Йону своє студене око і вчинив рух, від якого бестії підняли сторожко свої островухі голови, — ждали ще, — а тоді рванули вперед.

Йона замахав руками від грози і скричав що сил:

— Нехай буде твій двір пустий, а в хаті твоїй нікого живого!

Тут допав він воріт і з дзвоном заліззя вдарив засовами позад себе.

З цеї пори засмічена совість Словита не мала спокою: вона повторювала оклик скитальця, як пустка повторює ехо. Проклонів Словит люто боявся, — рішив перехитрити Йону. Стару хату слід було обернути на стебник, медушу, а самому ставити осторонь і в другому напрямі нову хату, до якої зловіще побажання не мало-б приступу...

Стукнув отце й день завязин: юрба людей з всяким робітницьким знаряддям трудилася з самого ранку вокруг підвалин з гірського вапняка глибоко впертого у землю.

Он-де ґазда-боярин, у сірім таламані, в кісках, простоволосий, гей тур буйний, ремінь на три спряжки, звенигородський...

Вечеріло, — він стояв саме проти угла підвалин, духові землі вклонявся, а тесля, грубовязий велитень у згрібних лудах з домашного прядива подавав господарю когута з золотим перстенем на шиї.

Понад виноградник привіялася хмарка, когут запіяв з усіх радісних сил і в цю мить ніж теслі прорізав йому горло до разу. Під ошалілий трепет крил стала чуріти кров на кожний гран каменю, наріжний, — струя темно багрила камінь під принос землі, споконвічній даровальниці.

Тепер боярин поклав на кожний угол розрізаний на четверо срібний гріш, чорне овече руно й барвінок, а далі підняв бурдюк, що стояв обіч хворосту під ватру і лив вино на камінь, на кров. А там ватра спалахкотіла високо, й жертвенна и птиця обдерта з пірня та чиста у нутрі, перкотіла вбита на залізний дрючок у власному товщі, у курній смазі.

Поплила пісня під саме небо, — люде рубали протеси, затесували кілля, молотами лупали камінь, як сир.

Саме Кормильчич минав новосілля на своїм коні, як лялька, — хотів цільнути попри хату по легки, та Словит плескав у руки з висока на зустріч своїому любимцю, та божився хриплими окликами, що ніякого проїздного не пустить у таку хвилю... Він підходив вспять до їздця, — беріг свою тінь, щоби хто небудь із робітників у розгарі праці не замурував її на підвалинах, як нову, зловіщу приміту...

Поки розмавляли про втрати у вівцях від медведя, про ловецькі трофеї за протяг останного року, медвежі шкіри, вінець лося, вовчі лоби і дичі, та віяла тетеревів, якими окрасили свої хати, — когут пішов по руках, димний, крівавий ще в нутрі... Хвиля і з пірнатого красуня остала купка кісток, які покладено на угол, на збічний камінь. І золотий перстень попав туди на памятку події.

Тесля залив все те мішаниною вапна й піску, у якій був розпущений пшеничний клий і замурував принос на віки.

А в світлицях гуділо від сміху й широких розмов, — служба доносювала раз у раз жбани з питвом, миси з їдою, — хтось кричав:

— Скоморохів нам, — гудаків!

Инший вередував на весь світ:

— Вино без гуслий не солодке!

Путята з Корелич гомонів про свої ходи з покійним князем на канівське пограничча, на половецькі степи рябі від стад, від покриків сопілки, Шумавинський знова-ж розповідав у сотний раз про свою нестерпну журу, — сини в нього мруть, задавка піде, стисне, нема! Такі діти, такі грубі! Найстарший овечку вовкові з пащеки вихопив, дрюком вбив злодія до разу... Відай кум невідповідний, треба других, здаліших підшукувати! Вже й по через вікно „продавали" дитину, не помогло...

Він просив із пяна когось там стрічного повернути в його хату на вік, виручувати кума — недотепу, одиноке дитя при постригах пошанувати...

Кормильчич перетиснувся зараз-же на поріг сумежної світлиці, звідки долітав дзеркіт молодих голосів, — він схрестив руки на грудях і пас тими нерухливими очима.

Збічна гридня ходила хородом: боярська молодь на свій одушевлений спосіб віддавала шану старим обичаям прадідів. Сміх кружляв довкола храмини, всячні ігри з їх жартливою маскою, з веселістю, доскульною іноді як жалива, розбурхували серця.

Усміх побіг по губах Славна: найшов.

Край отвертого вікна, у білій сукні з лиснючою перізкою сиділа Ясиня. Русе її волосся звабливо одягало дівоцьке чільце, обшите маргерітом. Вона відкинула голову в зад, червоні уста пашіли солодко, темна синява очей світила мов емаль на овалі панаґій.

(Далі буде).

Щоб оминути непотрібних обопільних поштових коштів при надаванню посилок за посліплатою, просимо дуже при всяких замовленнях (кроїв, взорів, монограмів і т. п.) надсилати належитість з гори, чеком Н. Х., переказом, або поштовими значками.

ТАБЕЛІ КРОЇВ З ВИМІРАМИ.

Виміри кроїв для смотриків і пань.

Величина	для смотриків			для пань					
	14	15	16	I	II	III	IV	V	VI
Обєм горішний	cm 84	cm 86	cm 88	cm 90	cm 96	cm 102	cm 108	cm 114	cm 120
Обєм в поясі	64	66	68	70	74	78	84	90	100
Обєм в бедрах	90	94	96	100	105	110	114	120	130
Довжина спідниці	75	80	85	102	105	108	108	108	108

Виміри кроїв для дівчаток від 1—13 літ

Величина	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Ціла довжина	cm 45	cm 48	cm 50	cm 55	cm 60	cm 65	cm 70	cm 75	cm 80	cm 85	cm 90	cm 96	cm 102
Обєм горішний	58	70	62	64	66	68	70	72	74	76	78	80	82
Довжина рукава	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	37½	39	40½

Виміри кроїв для хлопчиків від 1—13 літ

Величина	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Зовнішна довжина коротких штанів	cm —	cm 29	cm 33	cm 36	cm 39	cm 42	cm 45	cm 48	cm 50	cm 54	cm 56	cm 58	cm 60
Зовнішна довжина довгих рівних штанів	—	—	57	60	63	67	70	73	76	79	83	86	89
Довжина рукава	20	23	24	25	25	29	31	33	35	37	39	41	43

ЦІНИ КРОЇВ:

а) велика форма крою (костюм, сукня, плащ,) . . . . . 2·20 зол.
б) мала форма крою (блюзка, спідничка, діточий одяг, білля) . . . . . 1·80 „
в) дрібнички (капелюхи, ковнірці, черевики, тощо) . . . . . 1·— „
г) малий взір до ручних робіт . . . . . 1·50 „
ґ) великий взір до ручних робіт . . . . . 2·40 „

ЗРАЗКОВІ МОНОГРАМИ

(ручно рисовані)

до гапту і вишивання хрестиками

в ціні від 0·50 до 1·— зол. за штуку.

При замовленнях не забувати подавати величину букв і до чого вони призначені (до хустинок, білля, рушників, пошевок, обрусів, і т. п.).

НИТКИ DMC до ручних робіт:

Cotton Perle ч. 8. в клубках — 0·65 зол.
„ „ „ 5. „ мотках — 0·45 „
DMC в мотках ч. 12, 16, 25 — 0·25 „
Moulinée „ — 0·18 „

При замовленнях треба подати краску (найкраще за числом), і кількість мотків або клубків. До робіт, поміщених в „Новій Хаті“ можна красок не подавати, лиш зазначити до якого взору дібрати нитки.

Гроші треба висилати рівночасно із замовленням, переказом або в поштових значках. **На порто** посилки долучити **0·30 зол.** Всі замовлення полагоджується (за попереднім надісланням належитости) протягом 7—10 днів.

ЗА ПОСЛІПЛАТОЮ НЕ ВИСИЛАЄТЬСЯ.

П. Т.

Маємо шану повідомити, що

Українське Народне Мистецтво

жін. пром. кооператива з обм. пор. у Львові

відкрила з днем 1. січня 1928

власний склад

при вул. Словацького ч. 14, I. пов.

де можна замовляти й набувати:

Готові ручні роботи з народними виниками та мережками для прикраси одягів і домашної обстановки.

Вишивані сорочки до народних строїв, білля, обруси, капи, серветки, серветки, доріжки, подушки, сашетки, хустинки і т. п.

Матеріяли до ручних робіт, як полотна *домашні, фабричні та заграничні, юти, канви і т. п.*

Нитки фабрики DMC: *в мотках, Coton perle в клубках, Moulinee і т. п.*

Тамже міститься редакція і адміністрація щомісячного журналу для плекання домашної культури

„НОВА ХАТА“

з відділом мод і ручних робіт.

Передплата на рік зол. 18 — на квартал зол. 5. — для закордону 3 дол. ам.

Ціна одного примірника 1.80 зол.

КРОЇ, ВЗОРИ, МОНОҐРАМИ

Подаючи це до ласкавого відома запрошуємо отсим, відвідати наш новий склад, і сподіємося, що ВПані всі свої закупки з обсягу ручних робіт будуть полагоджувати в нашій кооперативі, стануть передплатницями нашого журналу „Нова Хата“, — та, оцінюючи хосенність праці кооперативи, приступлять в її члени.

Членський уділ виносить 10. — зол., вписове 1. — зол.

Поручаємося ласкавим зглядам і остаємо

з високим поважанням

Кооператива

„Українське Народне Мистецтво“

У Львові, вул. Словацького ч. 14, I. пов.

З друкарні Ігн. Єгера, Львів, вул. Сикстуська 33.

ЛЮДА

ЛЬВІВ. Ч. 5

1928

ХАТА

В АДМІНІСТРАЦІЇ „НОВОЇ ХАТИ“
Львів, вул. Словацького 14. I.

можна набути такі видання:

Проф. Марія Омельченко — Вибір фаху. Ціна 1·— зол.
Н. Селезінкова — Дитячі садки. „ 0·80 „
С. Татух — Монограми, брош. „ 2·50 „
в оправі „ 3·50 „

Лікарка Загального Шпиталю і Народної Лічниці у Львові

Др. Софія Парфанович

ординує в недугах внутрішніх і жіночих від год. 2—4 попол.

Львів, вул. Домаґалічів 2. II.

Передплачуйте найдешевший, популярний, ілюстрований двотижневик

„ЖІНОЧА ДОЛЯ“

ЦІНА В КРАЮ: на рік 10·— зол., на пів року 4·50 зол. на квартал 2·40 зол., на місяць —·80 зол.
ЦІНА ДЛЯ ЗАКОРДОНУ: на рік 2 американські доляри.

Передплату приймає:
Редакція „ЖІНОЧОЇ ДОЛІ“ — Коломия, вул. Нова ч. 1.
„ŻINOCZA DOLA“ — Kołomyja, ul. Nowa 1.
Poland, East Galicia, Europe.

КУПУЙТЕ БАГАТО ІЛЮСТРОВАНИЙ
АЛЬМАНАХ ЖІНОЧОЇ ДОЛІ **„НАШ СВІТ“**
З ДОДАТКОМ КАЛЄНДАРЯ НА 1928 РІК.

Робітня жіночих і діточих суконь

С. МОНЦІБОВИЧЕВОЇ

приймає до науки шиття і крою
Львів, вул. Хмельовського ч. 15.

ОРИҐІНАЛЬНІ КИЛИМИ
проєкту й праці **О. О. КУЛЬЧИЦЬКИХ**
Замовляти через „НОВУ ХАТУ“.

Видавничі новини! **Видавничі новини!**
Видавництво „ІЗМАРАҐД“, Львів, Словацького 14
видало:
Іванов: Поворот Буддн. Ц. 2·— зл. — **Цвайґ:** Лист незнайомої. Ц. 2·— зл. — **Пільняк:** Смерть Командарма. Ц. 0·60 зл. — **Цвайґ:** Амок. Ц. 2·— зл. — **Арцибашев:** Дикі. Ц. 2·— зл.
Замовляти у всіх українських книгарнях або у видавництві.

НОВИНА! **НОВИНА!**

Нова кухарська книжка! Тисяча приписів!

Нова кухня вітамінова — після найновіших вимог гігієни і здоровля, зладила Осипа Заклинська.

Приписи про порядки і ведення хати й кухні! Нові вітамінові страви!

Кухня безмясна, веґетарянська, мясна кухня, печиво, легуміни, торти, заварювання, мармоляди, компоти, напитки, закуски.

Книжка призначена для багатих і бідних. Для села і міста! Необхідна в кожній хаті! Страви з цілої України й чужини.

Багатий вибір страв на будний день, свято і приняття (гостини). Кухня для здорових і хворих! (дієтична). Безалькогольні напитки і наливки. Господарські поради і правила здоровля!

КНИЖКА надається на святочні, новорічні або весільні дарунки для молодих і старих господинь в місті і на селі.
Ціна книжки 7·— зол., для Америки і заграниці 1·— доляр.
Книгарням і відпродавцям значний опуст!
Щоби не платити даром великі кошти посліплати, найпрактичніше посилати готівку з гори.

Головний склад: **Гр. Ганулик**, Львів, вул. Куркова 10.

ЧИТАЙТЕ! **ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ!**

Багато ілюстр. популярно-науковий, літературний журнал

„ЖИТТЯ І ЗНАННЯ“

На рік вийде 12 чисел. Кожне число по 32 стор.
Журнал подає знання з ріжних галузей науки й життя і весь матеріял ілюструє багатьома образками й фотоґрафіями.
Передплата на рік виносить 18·— зол. На 6 місяців 9·— зол., на 3 місяці 5·— зол. Поодиноке число коштує 1·80 зол.
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ:
Львів, Ринок ч. 10, II. пов., Товариство „Просвіта“.

ВІКНА

ПІД ТАКОЮ НАЗВОЮ ПОЧАВ У ЛИСТОПАДІ 1927 РОКУ ВИХОДИТИ У ЛЬВОВІ ЗА РЕДАКЦІЄЮ

В. БОБИНСЬКОГО

ВЕЛИКИЙ, ЗА КРАЩИМИ ЕВРОПЕЙСЬКИМИ ЗРАЗКАМИ ОРҐАНІЗОВАНИЙ ЧАСОПИС, ПРИСВЯЧЕНИЙ

літературі, знанню, мистецтву та критиці.

ВІКНА закликають до співпраці літературний, мистецький і взагалі умово творчий молодняк західноукраїнських земель.
ВІКНА коштують 0·90 зол. за один випуск.
ВІКНА приймають всі письма й передплату на адресу:

„ВІКНА“, Львів, вул. Набєляка 5/I. Lwów, ul. Nabielaka 5/I.

27 рік видання! **27 рік видання!**

ЛІТЕРАТУРНО-НАУКОВИЙ ВІСНИК

місячник літератури, науки й суспільного життя

буде виходити, як і досі, в обємі 6 аркушів друку та буде містити ориґінальну й перекладну белєтристику — повісти, оповідання, драми, поезії, статті з української історії, літератури, суспільної економії й инших царин знання, огляди літератури, науки й сусп.-політ. життя, критику й бібліоґрафію.

Журнал видає: УКРАЇНСЬКА ВИДАВНИЧА СПІЛКА.
Редаґує **Комітет.** За ред. відповідає **Петро Постолюк.**

Передплата виносить: річно 26·— зол., піврічно 14·— зол., місячно 2·50 зол. За границю 4 дол. або їх рівновартність.

Редакція і Адміністрація: **Львів, ул. Руська ч. 18, I. пов.**

НОВА ХАТА

ЖУРНАЛ ДЛЯ ПЛЕКАННЯ ДОМАШНЬОЇ КУЛЬТУРИ

ВИХОДИТЬ РАЗ У МІСЯЦЬ

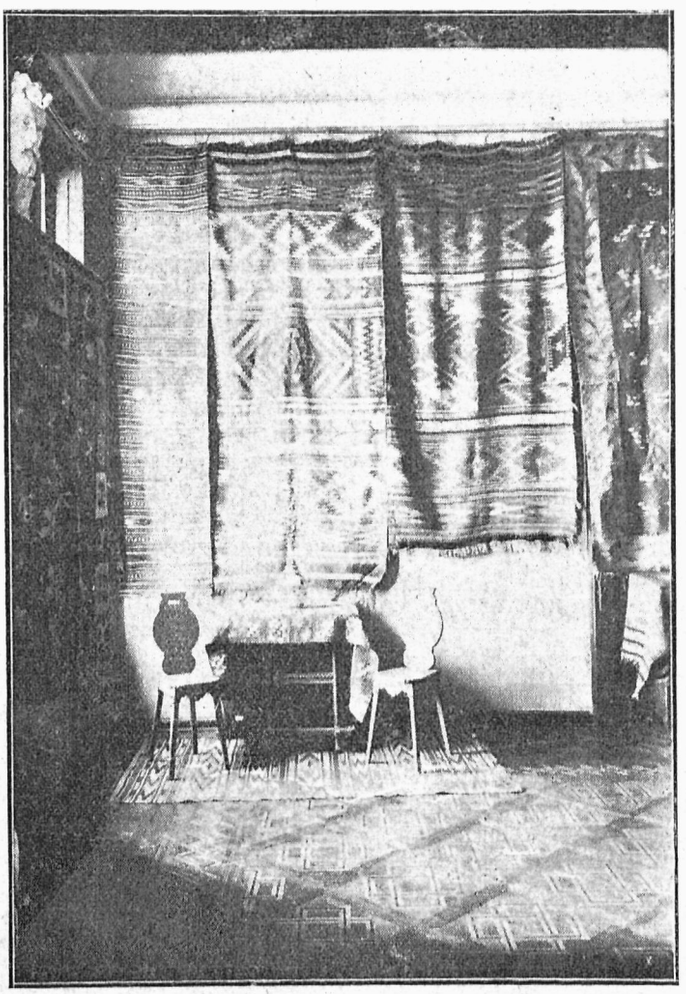
РІК IV. **ЛЬВІВ, ТРАВЕНЬ 1928.** **Ч. 5.**

ЗМІСТ: *І. Свенціцький:* Давні килими Галичини; *А. Свенціцька:* Жінка в Радянському Союзі; *С. Васильченко:* Під школою; *Д. Старосольська:* Артизм; *О. Мочульська:* К. Грушевська; Допис з Київа; Загальні збори Кооп. Укр. Нар. Мистецтво; *Моди; Ручні роботи;* Союз Українок в Золочеві; З музичного світу; *Михайло Бардєга:* Плекання цвітів; Лікарські поради; Бібліографія; Припис; *К. Гриневичева:* Шеломи в сонці; **Ілюстрації:** Галицькі килими; Мистецька обстановка хати; К. Грушевська; Кімнатний „цвітник".

І. СВЕНЦІЦКИЙ.

ДАВНІ КИЛИМИ ГАЛИЧИНИ

Характеристичною ціхою галицького килиму є перевага ґеометричного орнаменту, яким галицьке килимарство тісно вяжеться із килимарством Буковини, Румунії, Балканів, далекого Кавказу та середньої Азії. Очивидно, що цим висказом не стверджуємо ще прямого споріднення килиму, себто походження галицького килимарства від одного із згаданих, як джерела. Зате в цему спорідненні можемо добачати ціху глибокої давнини килимарської традиції на Підкарпаттю Коли взяти тільки дерки, верети, пілки, ліжники і настільники, які виробляють українці скрізь по Галичині від Збруча до Попраду і Дунайця з конопняної і вовняної нитки, то нам стає ясним, що це є первісні зпоконвічні вироби нашого килимарства. А що в різних сторонах по різному тчуть та по різному чергують барвні полоси, тож скрізь є свій особливий орнамент, знаменний для поодиноких місцевоплемінних килимарських традицій. Отож спосіб виробу килимів на ткацькому станкові є джерелом споріднення самого первісного для ткані ґеометричного орнаменту; але його уклад і забарвлення є виявом чисто індивідуального творчого підходу до завдання ткача.

Старі галицькі килими (з виставки Національного Музею у Львові).

Якість килиму залежить завсе від якости вовни. В простих овець буває волос рудий, сірий, білявий та грубий. Але є породи овець з тонковолосим руном глибокої черні або ніжної білини, які можна плекати на певних місцях. В нас на це не звертали уваги, тож ніколи не спромоглися на дійсно гарний розвиток килимарства, як він процвитав напр. на Балканах, особливож в Азії. З часом, коли в нас розведеться національне вівчарство, із схрещуванням і підбором порід, то певно покращає і килимарство, бо килим з ніжної тонкої вовни змусить килимара до кращого рисунокового замислу та до ще ніжнішого розміщення барвних плян. А ніжні барви, живі, темні, мягкі, дасть йому рослинне і мінеральне закрашування вовни, яке по сьогодні чинить давні килими України зразком справжньої краси.

Скаля красок давного галицького килиму дуже невелика. Найменша скаля буває у два ряди: білий-чорний або жовтаво-червоний на веретах, чорний з червоним на опинках-фотах; є й темночервоні килими з гарним рудавим орнаментом на окраях Йдучи по місцях походження килимів, ми можемо ствердити такі скалі забарвлення: найстарші килими Гуцульщини є в зелених і жовтих тонах, чорну краску заступає звичайно природна руда, синя в дуже малих скількостях, а червоної зовсім немає. Давні ліжники є у два тони, як верети, а ліжники пізніші у кілька тонів — по вказівкам різних покупців гуцульського килимарства. Не належить забувати, що школи домового мистецького промислу в Коломиї і Вижниці вносили чимало шабльону в цю ділянку

людового мистецтва. Через школи йшли ще й чужі, ніби найближчі гуцульщині взори болгарських і сербських, румунських і босанських килимів.

Поділля між Збручем і Серетом виявляє перевагу червоних килимів з синіми або чорними плямами і полосами у стилізованні дерева з горщечків, а із Залозеччини маємо два прекрасні сині килими з ґеометризованими квітами і величавий темнозелений з білими качечками о червоних крилах, що плавають у ряд то в одну то в другу сторону, кожна на кусочкові червоних хвиль води.

Трикутник, в якому сходяться Покуття, Буковина, Поділля, дає розкішні килими о сильно-контрастових барвних площинах і полосах, з глибокою чорню, що тільки тут і там є тлом композиції, а впрочім зливається з калейдоскопічною мозаїкою орнаменту.

Здебільшого килими ці є виробом кустарів-самоуків, які старалися найпростішими засобами матеріялу, техніки і замислу дати добрі речі, що в них складно й виходило.

Мотиви галицького килимарства бувають: на Гуцульщині і на Покутті — площинні, немов барвних хвиль і ритмічних віток; на Поділлі — ґеометризовані ростинні і з квітчатих зірок, а в ненародних ніби-панських з вазами і китицями цвітів на зразок стилів першої половини XIX в. Мистець з люду кинув іноді нехотячи пляму, полосу, фіґурку — певно без усякої потреби, але сьогодні вони нас по особливішому вражають, викликуючи нові, більше вдатні замисли. У строго ґеометричних орнаментах можна добачити традиції стилізованого вазону і... двоголового вірла, риби, дві кінські голови, віти деревини, квіти і цим робом можна усталити дійсний звязок між орнаментом і життям. Зараз одначе це не є завданням статті.

Техніка галицького килимарства є станкова ткацька, в деяких випадках більше складна сітчатою злукою барвних піль, а звичайно проста. Мінливу хвилястість тла осягали галицькі ткачі з природи нерівномірно забарвленими нитками, або впущенням в уток иншої цівки, як це бачимо на зелених тонах середини синіх килимів із Залозеччини. Густоту тону якоїсь полоси міняли ткачі на сильнішу, пускаючи нараз дві-три нитки для скріплення і випрямлення килиму. Викінчення килиму бувало часто асиметричне що до розположення полос і площин та аритмічне що до забарвлення, але все те скорше помагало килимові, бо оживляло його.

А. СВЄНЦІЦКА.

ЖІНКА В РАДЯНСЬКОМУ СОЮЗІ

В особливих, нових формах розвивається життя в Радянському Союзі. Залежно від цих форм наростає новий побут, а навіть нова психіка людини. Усе життя вивернулося: хто був колись в горі, став тепер на долі, а хто був у низу, оказався на горі. Найменше імпонує там аристократичне походження, найширше отворені двері робітникові та селянинові. Я — робітник, з гордістю заявляє пролетар. Ціла праця орієнтована на маси. Все, що сприяє матеріяльному й духовому ростові пролетаріяту — моральне й добре, а що шкодить — неморальне й шкідливе.

Радянська інтеліґенція не протестує проти ідеї служби народові, бо вона з давних часів найчутливіше відчувала все кривди й нерівности в соціяльному і політичному укладі російського життя. Вона протестує проти односторонности ідеольоґії і напрямку всего життя. Але більшевики не мають часу на сентименти. Служила інтеліґенція буржуазії, служитиме вона й пролетаріятові.

Жінка царської Росії ніколи не захоплювалася фемінізмом. Ненависть суфражисток до представників сильного пола, була їй незрозуміла. Для неї вже здавна були за тісні стіни хатнього господарства, вона рвалась на поле ширшої праці і незалежного життя. Вона хотіла бачити в мужчині тільки свойого товариша, а часто і вчителя, наскільки признавала за ним більший досвід і більше знання. Інтеліґентна жінка, позбавлена політичних прав, завойовувала собі рівні з мужчиною права в суспільности. Як член партії, як лікарка, вчителька працювала вона вже з 60-тих років. Вона не хотіла бути тільки прикрасою життя та осередком сальонів, тому часто кидала вигоди і достатки, а вибирала нужду і голод, щоби заробити на прожиток власною працею. Тому й тішилась вона у мужчин не тільки поверховною, псевдолицарською, но і правдивою пошаною, як це доказує ціла російська література.

В Радянському Союзі дістала жінка всі права нарівні з мужчиною. Нема там посади, котрої не моглаби обняти жінка. „Кожна куховарка повинна вміти управляти державою“ — заявив Ленін. Одначе упередження до жіночої рівновартности ще й нині доволі поширене, особливо на селі годі вибити чоловікам з голови давний пересуд, що „курка не птиця, баба не людина“, та що „у баби довгий волос, а короткий розум“.

Одначе мало дістати права, треба вміти заволодіти ними. Треба навчити жінку-робітницю і жінку-селянку уживати влади. І тільки саме життя може навчити жінку потрібної самопевности і віри у власні сили. — „Нам потрібно, — говорив Ленін — щоби жінка-робітниця добивалася не тільки по закону, але і в житті рівности з мужчиною, мужчиною-робітником. Для цього потрібно, щоби жінка-робітниця все більше і більше принимала участь в правлінні суспільними правами, в управі державою. В цей спосіб жінка навчиться скоро і догонить мужчин“.

Тому то зорґанізовано при комуністичній партії окремі відділи для праці серед жіноцтва. Тоті жіночі відділи, „женоддели“ мають зрушити з місця жіночу масу. В тих відділах орґанізують маси безпартійного жіноцтва передовсім для культурно-просвітної праці, взаїмопомочі, праці в захоронках, столових, кооперативах і т. д. На делеґатських зборах вчиться жінка промовляти і виявляти власну ініціятиву. На селах діяльність цих орґанізацій доволі примітивна, по більших містах доволі широка. Тут знайомлять жінку практично з працею, що відбувається в державі. Жіночі відділи дбають, щоби делеґаток-робітниць післати в різні радянські установи, щоби вони бачили власними очима, як там ведеться праця. Дорогою лекцій, рефератів, відвідуванням різних відділів знайомиться вона з радянським ладом, а опісля сама вже виповняє таке чи инше завдання. Найбільше делеґаток призначують до відділів: соціяльної опіки, народної освіти, охорони праці, здоровля, середників поживи, фабричної інспекції. Жіночі відділи Ц. К. В. К. П. (Центр. Комітету Всерадянської Комуністичної Партії) дбають, щоби жінки-робітниці познайомилися зі всіми галузями радянської орґанізації.

Жіночий рух в Рад. Союзі доволі живий. Відбуваються різні зїзди жінок, в яких жінки беруть активну участь. І так на останньому зїзді „нац.-меншек“ у Москві в 1927 р., брало участь понад 1500 жінок. Делеґатський степень в 1926 р., осягнуло майже $^1/_2$ мілійона жінок.

В той спосіб вдалося радянським діячкам притягнути до активности не тільки весь загал руського, українського, білоруського жіноцтва, їм вдалося також поширити свою діяльність і далі на Схід Радянської Республики, у середовище инородців — яких 50 різних менше культурних народів. Тут проривали вони відвічні кайдани, що спутували східню жінку. Найбільше причинились вони до розкріпощення мусульманської жінки, яка споконвіку жила в тяжкому ярмі. Жінка-мусульманка

ніколи не була вільною, вона була власністю батька, мужа, старшого в родині. Вона не виходила замуж по власній волі, не сміла виступати публично. В суді її голос рівнався половині мужеського голосу. Вона не мала права на майно, яке переходило на мужчину. Без дозволу свойого мужа не могла вона навіть вийти з дому, а коли виходила, то тільки з закритим лицем. Закон, щоправда, забороняв убити невірну або неслухняну жінку; але обичай дозволяв відкусити такій жінці ніс.

Радянська влада внесла фермент бунту в жіночу масу Сходу. Тут йшла праця доволі пиняво. Мусульманки не можуть бувати в товаристві з мужчинами, вони жиють своїм замкнутим життям. Тому треба було знайти відповідний доступ до них. Мусульманки збираються для розмови та розради в публичних лазнях. Тут висказують вони свої жалі і обиди. Звідси й зачалась праця жіночих відділів. Також сидження біля покійників використано для освідомлення мусульманської жінки. І ось під впливом цего освідомлення скидає мусульманська жінка ненависне „паранджі“[1]). Кількадесять тисяч жінок назначують день і палять свої „паранджі“ — символ відвічного рабства. В слід за тим зачинає мусульманська жінка добиватись рівних прав з мужчиною і стає до праці в різних установах всіх своїх республик.

Активність жінки зростає в Рад. Союзі з року на рік. Це найкраще можна зауважити на участи жіноцтва в загальних виборах до рад. В р. 1926 голосувало в Р. С. Ф. С. Р. (Рос. Соц. Федерат. Совет. Респ.) до рад біля 17 мілійонів жінок. Правда, в радах ще дуже невеликий процент жінок, але радянський уряд постійно дбає про те, щоби на визначніші місця притягнути якнайбільше активного жіноцтва. На селі жінці доволі тяжко попасти в ради, зате по містах, передовсім по великих вибирають жінку до рад доволі часто. І так в 1925 р. участь жінок в радах була така:

по великих містах — 25%
по менших містах — 17%
в сільських радах — 10%

Загалом до міських рад вибрано в р. 1925 жінок 8391, а в 1926 р. вже 11845.

В комуністичній партії на загальне число 1 мілійон членів, було в 1926 р. жінок 128.802.

На загальне число членів Комсомолу (Союз комуністичної молоді) 2,031.196, було дівчат 433.515, цебто 21,3%, а з 2 мілійонів т. зв. піонірів[2]) соціялістичного руху на дівчата припадає половина.

У Всерос. Центр. Исп. Комітеті (В. Ц. И. К.) було в 1927 р. жінок 65.

Ось деякі з них, що занимали найважніші пости:

Крупская Н. К. (дружина Лєніна) — председателька Гуса (Гос. ученій совет.);

Яковлева В. Н. — заступник ком. нар. освіти Луначарського;

Троцкая Н. И. — завідувала музейними відділами в СССР;

Лилина (жінка Зіновєва) — завідувала ґуберніяльним відділом соціяльного виховання;

Фотієва — відповідальний секретар Ради Нар. Комісарів;

Калинина — председателька комітету боротьби з діточою безпритульністю.

В Рад. Союзі вже на шкільній лавці намагаються привчити хлопців і дівчат до взаїмного товариського відношення. Але тут заходять деякі труднощі. Менші діти радо бавляться гуртом хлопці з дівчатами, але у підростаючої шкільної дітвори зачинають відокремлюватися одні від других. В старших клясах зачинається кокетування, але шкільні чинники пильно слідять за товариським життям учнів та учениць.

В товариському житті старших зайшла поважна зміна. Нема ні сліду якоїсь поверховної неприродної чемности, ґалянтности у відношенні до жінок. Жінку уважають всюди людиною рівноправною і рівновартною і відносяться до неї без надмірної удаваної чемности, але й без виразу вищости чи то доброзичливої ласкавости, з чим так часто стрічається жінка на Заході. Мужчина на пр. не уступає жінці свойого місця в трамваї, бо всі собі рівні, а виїмок там робиться тільки для старців, калік, хворих та дітей. А коли й уступить, то додасть — „я і так зараз висідаю“.

Закидають більшовикам, що вони деморалізують молодь. Одначе такі закиди неоправдані. Наскільки у нас звертають увагу на загальну приличність, так там суспільна думка про загальне товариське відношення між мужчиною і жінкою є тим здержуючим моментом. Підхід до жінки з непристойною думкою уважається хуліґанством. На вулицях Москви ні один мужчина не зачіпить жінки, хоча давніше належало це мабуть до звички. Деколи попробує дехто з „бувших людей“ поговорити або відпровадити якусь симпатичну жінку, а вона підведе його до першого стрічного міліціонера і нечемний добродій мусить заплатити високу кару за „хуліґанство“. Зачіпати жінку — стало небезпечним ділом.

Проституція в Рад. Союзі законом заборонена і переслідується високими карами, засланням в глубину краю, прим. до Нарима. Але годі це лихо викорінити до дна. Ріжні тайні доми існують ще й до нині, хоча їх удержання получене з великим ризиком. Також ходять легкі жінки по вулицях. Вони, як ті гриби в лісі, постійно стараються достроїтись до окруження. Давніше виглядали вони як скромні ґімназистки — в бронзових суконках з білими ковнірцями, підчас війни були вони „сестричками милосердя“, а тепер вони „піонірки“ в спортових сорочках і шапочках із „хаки“[1]) з червоними краватками на шиї. Не маю досвідченого ока, але мужчини добре орієнтувалися в „піонірках“.

Продажність жінки це виїмок і хиба крайна нужда пхне її до цього розпучливого кроку. Пересічна жінка чи дівчина не злакомиться на черевички та шовкові панчішки за ціну власного тіла. Держава зі свойого боку старається під тим зглядом забезпечити жінку в той спосіб, що незамужну, самостійну жінку звільняє зі служби або з фабрики в останню чергу. Але безробіття надто велике, щоби і жінка не попала на редукцію.

Тяжко проникнути в тайну молоді, щоби пізнати, як вона живе. Молодь всіх країв стала по війні більше реалістично відноситись до життя, вона стала простіше, без романтизму дивитись на відношення обох полів. Блеск любови погас — він не є вже зачарованим принцом, а вона перестала бути заморською королівною. Взаїмне відношення мужчини і жінки на Радянщині, можна окреслити модним там тепер висловом: „без черемхи“. „Без черемхи“ — оповідання російського письменника Романова. Студент-комсомолець хоче позискати любов студентки-комсомолки. Вона бажалаб свою любов прикрасити цвітами пр. черемхи й поезією. Для нього ж любов — задоволення інстинкту і він сміється з неї, що вона не може обійтись „без черемхи“, а йому дуже добре і без неї. Оце оповідання з літературного боку маловартне, але термін підхоплений влучно. Всеж таки студенти обрушились на такий наклеп на молодь і прилюдно протестували проти нього.

Упрощене відношення до любови всеж таки далеке від розпусти. Молодь не має навіть змоги віддаватись розпусті. Вона занадто занята; не тільки студенти, але дуже часто й учні середних шкіл мусять заробляти на прожиток. Комуністична молодь має ще свої окремі завдання — суспільну працю. Забав, танців там майже нема. Молодь стрічається здебільша тільки при спільній праці, в школі, клюбі, театрі. Вона не волочиться бездільно вулицями міста. У неї може й забагато моралізування і науки, їй бракує розривки. Хлопець чи дівчина

[1]) Серпанок.

[2]) Молодь середних шкіл 16—17 літ, комсомол-студенти вищих шкіл.

[1]) Зеленаве полотно.

у віці 20 літ далеко поважніші ніж на Заході. Та не час їй на забаву, коли стільки праці чекає молодих рук!

Комсомолкам, комсомолкам та піонірках не дозволялось навіть пудроватись та фризуватись. Але всякими штучками пудер і шминка переділавались через кордони. Природне бажання жінки подобатися — залишилося і там, хоча радянська жінка природніша від нашої. В декольтованні йде радянська жінка за порою року. В зимі нема декольтованих жінок, в літі натомість всі носять „сарафанчики“ без рукавів, з великим викроєм коло шиї. Діти бігають на літниках цілком голі, а стид в такому віці вважають там звичайним фарисейством.

Театри, а особливо кіна безумовно моральніші від наших. Головно, що нігде не рахують на подразнення нервів і розбудження інстинктів. Дітей в театри не пускають, хіба на окремі діточі представлення. А на що то дитина не надивиться зі своєю мамою в наших кінах!

Розвязкою подружого питання старався радянський уряд здійснити давні ідеали російської суспільности. Лише вільне, щире кохання може лучити двоє людей на спільне життя. Ані насильство родичів, ані сила закону не повинні нарушувати свободи почування. Бож для заключення подружого звязку замало писаних законів, треба кожному мати в своїму серці закони неписані. Реліґійний підхід до подружжа надавав йому більше поваги, церковна тайна поглубляла його змисл. Тимчасом на Радянщині цей так важний життєвий акт упрощений. Молода пара заходить до ЗАГС-у (Запис актів громадського стану), де урядничка звертається до них зі звичайним запитом: „Не жонаті? Як фамілія?“ Записала, дістала від обоїх по рублеві і подружжа заключене. Очевидно для такого подружого акту не може бути великої пошани.

Жінка на Радянщині має для церковного вінчання більше пошани як жужчина. Але часом і комуніст, щоби задоволити свою вибрану, йде на вінчання до церкви, але тайно, бо за це його можуть викинути з партії. „І зачне такий комуніст поклони бити, любо дивитися“— оповідає один священик.

Дівчина зачинає там занадто скоро жити повним життям. Часто виходять замуж 17—18-літні дівчата. Очевидно „дівоча невинність“ втратила на колишній вартости, одначе вона сьогодні всюди підупала. Один священик говорив з жалем: „Хрестити дівчат — хрестив, але вінчати не доводилося“.

Під впливом повоєнних і пореволюційних відносин стали на Радянщині ширитись розводи. Мужчини покидали свої давні жінки і находили собі нові, молодші. Це траплялось доволі часто особливо в напівінтеліґентних кругах. Але за розводами прийшли аліменти і вони припинили надмірні пристрасти. Легкі зміни подружих звязків, стали через аліменти надто коштовні. Батько мусів платити на удержання дитини $^1/_3$ свойого заробітку; останніми часами аліменти виносять приблизно стільки, скільки коштує удержання дитини в приюті. Це погамувало захланність деяких жінок, що стали аліментами навіть експльоатувати мужчин. Вони стали спекулювати на багатого батька дитини, бо чим багатший батько, тим вищі були аліменти.

Страх перед аліментами підніс значно „невинність“ мужчин. Вони тепер — кажуть — більше невинні чим дівчата. Ось уривок розмови молодої гарної жінки з мужчиною в залізниці:

— Але це небезпечно захоплюватись гарними жінками!

— Чому? — питає вона лукаво.

С. ВАСИЛЬЧЕНКО.

ПІД ШКОЛОЮ

Двері в школі прочинилися, і звідтіля, товплячись і на ходу одягаючись, висипали на двір школярі. Гомін, сміхи, співи разом з ними вирвалися на свіже повітря.

— Стій, хлощі! — разом крикнуло декілько голосів, — вертайся назад: дощ!

— Дощ! дощ! — загули школярі й кинулися назад до дверей.

— Ідіть собі, йдіть! І ще мало голову нагули? Не глиняні — не розкиснете, — бурчав позаду сторож-дід, запираючи за школярами двері.

Деякі з школярів, котрим недалеко було, зразу побігли по домівках. Решта збилися на дощі коло дверей школи й радилися, що робити.

— Он, братця сухо — можна перождати !— крикнув один з їх і кинувсь до стіни школи, під гілля акації. Всі навипередки побігли за ним.

Довго пустували, сміялися, випихали один одного на дощ, поки таки всі умістилися вздовж мурованої стіни.

Осінне небо заслалося, немов рядном, сірими хмарами, і без відгалу сіяв густий та дрібний дощ.

Гомін поміж хлопцями став стихати.

— Рано цього року осінь зайшла, — промовив сухорлявенький, смуглятий школяр у свитині напашки, — люди гаразд не оборалися. — Вдумливими очима він оглянув сумнеє поле, де сіріли недоорані клапті стерні. Йому ніхто не одповів. Розмова чогось не вязалася. Дощ шумів і нагаяв нудьгу.

— Ех-хо-хо! — голосно позіхнув один, — мабуть не переждемо до вечора ми цього дощу.

— Давайте, хлощі, заспіваємо, або-що, а то ще поснемо тут, — сказав жвавий і непосидливий Марченко, кращий учень у класі й перший у хорі соліст-дискант.

— А чого-ж так стояти! — охоче згодилися инші,— стоять усі, носи поспускали, як кури на сідалі!

— А ну, хлопці, до мене! — Марченко виступив наперед, збив по-молодецькому на потилицю козирок, узявся рукою за ухо.

Как на горке калина,
Под горою калина —

почав він вигравати срібним, як дзвіночок, голосом. Усі заворушились. Очі блиснули жартовливим огником.

Ну что кому дело — калина!
Ну какое кому дело — калина —

весело підхопили вони. Зразу вродився веселий настрій. Деякі стали притоптувати ногами, инші вибивали такт пісні рукою на спині свого сусіда: всі співали так, немов зарані нарадились когось передражнювати. Хтось у кінці голосно ухнув, голоси пішли в розтіч,—усі зареготалися. Без учителя чогось діло не ладилось, і співи скоро спинилися. До того-ж без упину шумів дощ і перемагав пісню. Весела хвиля, як скоро зринула, так і зникла.

— Ну й заспівали! — промовив один, — хоч-би не стрямилися!

— Чорт ладу не шука, аби шум! — обізвався другий.

— Ось давайте, братця, вжаримо нашої мужицької! — почувся голос од краю.

— Тю!.. що це ти в степу, чи що!.. Учитель почує!

— Ну то що?.. це-ж не в класі: тут можна!

Хлопці зразу загомоніли.

— Своєї мужицької! „Донця“ давайте!.. Ні — „Неньки“!.. Або краще: „Із-за гори, із-за кручі!“ Хто буде заводить? — дзвеніли на перебій голоси.

— Знаєте, братця! — ось нехай Максим буде виводити, — казав один, — ви не дивіться, що на співці він іззаду стоїть та куняє, — отже я вам кажу, що краще

— На аліменти можна наскочити. — Він промочав, видно щось неприємного прийшло йому на згадку.

Тактo назріває мужеська невинність.

— „Ах, лишіть це, я ще дівчина, говорить збентежено сучасний радянський мужчина.

Злобні язики кажуть, що дуже в моді стали там тепер жінки поза 50 літ, у безпечному віці.

Одначе полове життя на Радянщині все таки надто свобідне і відбивається воно в першу чергу на здоровлю жінки, яка доволі часто користується позбавленням плоду.

Тому радянський уряд старається запобігти лихові і дбайливо опікується матірю. Закон про охорону материнства і дитини, широко переведений в життя. Жінка-робітниця свобідна від праці 2 місяці перед родами і 2 місяці після цього, жінка-урядничка $1^1/_2$ місяця перед і $1^1/_2$ місяця потім. За той час дістає вона свою платню і придане на дитину, крім цього окремий додаток на прокормлення дитини через 9 місяців.

Дітей в родині дуже люблять і цінять. По містах родини невеликі. Троє дітей — це вже дуже багато. Дивувала мене любов мужчин до дітей. На залізниці або в трамваї навіть молодий студент любить зачіпити дитину, побавитись з нею. Діти мають там всюди першенство.

Але великий клопіт має радянська влада з безпритульними дітьми. Це дуже талановиті діти, але здичілі, з власним поглядом на життя. Не є це діти покинуті недобрими родичами, це діти, що стратили дах над головою в часі революції і загальних розрухів. Живуть вони доволі диким життям, мають залізну дисципліну і не хочуть підчинитися чужим порядкам. Слабші остають в приютах і працюють по різних майстернях, а більше завзяті постійно втікають з весною „на волю".

Треба одначе признати, що й рівноправність жінки має свої тіни. Постійно переводиться в життя ідея рівности, але не рівноцінности. Не тільки не зважається на психічні різниці, але й з жіночою фізіольоґією не рахуються. Дівчата й хлопці дістають однакове фізичне виховання, роблять одну ґімнастику. Домашня праця жінки не має належного пошанівку. І так за ціну рівноправности покидає жінка більше безжурне домашнє життя з потенціями радости, смаку і краси.

Всеж таки доводиться жінці працювати не тільки поза хатою, але і в хаті. Пересічний умовий робітник — лікар, учитель, урядник є гірше плачений від кваліфікованого робітника. Жінка інтеліґентна по більшій части працює поза хатою. Жінка інтеліґентна по більшій части легкі роботи в хаті, бо на прислугу мало хто може спромогтися. Впрочім і радянський мужчина також привикає до хатньої роботи, особливо тоді, коли жінка працює поза хатою, а він без заняття. Тоді обоє міняються ролями. Жінка ходить на службу, а він господарить в хаті: доглядає дітей, — „бракує тільки, щоби груддю погодував, але є надія, що й цего з часом навчиться".

З кожним кроком вперед віддаляється радянська жінка від колишнього ідиллічного родинного життя. Перед нею стелиться тернистий шлях широкої, суспільної праці, з якого завертати вже запізно. Сама мусить собі жінка кувати нову, кращу долю.

за його наших пісень ніхто не виведе. І Марченко нехай піде вмиється.

— Хто — Максим?.. куди йому! — обізвався дехто.

— Е ні, братця! Ви ще його не знаєте! — казав перший, — то що він такий тихий та соромливий, то й не чуть його на співці, а голос у його добрячий.

— Може й справді вигукався у пасіці з дідом, — згожувалися инші, — а ну, Максиме, виходь!

— Вилазь-же, медовик, чого-ж ти!

— Одчепіться од мене — я не вмію! — почувся десь іззаду голос.

— Та ну бо виходь! Бач — як ведмідь опинається!

Наперед випхнули хлопця в здоровенних чоботях, у волохатій вивернутій шапці. Лице в його все засмажене сонцем, нестрижений давно чуб білими пасмами вибивався з-під шапки.

— А ну, Максиме, покажи їм, матері їх копа варенників! — підбадьорювали його хлопці.

Соромлячись, сміючись і закриваючись рукавом, Максим поривався сховатись за хлопців. Школярі збились кругом його, сміялися, гомоніли й не пускали.

— Хай он Марченко виведе — я охрип!.. Їй-бо-ж охрип! — просився Максим.

— Ну, та годі вже тобі, не здавайся! — серйозно обізвався до його смуглявий школяр, — заводь, коли заводиш!

Максим став по середині, вирівнявся й провів рукою по лиці. Соромливість сплила з його, і воно стало поважне, навіть строге. Сірі очі стемніли, чоло побіліло. Хлопці примовкли й налагодились. Оглянувши всіх товаришів, Максим спинив очі на одному, немов збирався щось йому казати; відкашлявся, легенько схитнув головою вправо, хитнув у ліво, й не одриваючись од очей товариша, тихо заспівав:

У неділеньку рано-пораненьку
Розсердився син на свою неньку...

Легенька хвиля смутку знялася й пройшла по дитячих личках. Усі стали товпитись до гурту. Кожний хотів співати й пробирався наперед. Маленький школярик, босенький, з підкачаними штанями і з школярською торбинкою через плече, довго не міг приєднатися до гурту; він перебігав з місця на місце, поки спинився на дощі, притулився ззаду товаришів, висунув наперед голову через їх плечі, і в співах задзвенів новий високий дискант. Так і стояв на дощі, мов закамянів.

Тихо, повагом заводив Максим перші слова. Всі дивились на його, слухали. Потім очі в усіх здіймалися, тьмарились, голови хитались і разом з усіх грудей вирівалися слова жалю і смутку:

Будуть гості усі в бархотині,
А ти мамо в подертій свитині!..

Всі в одно слово виголошують вони, і здавалося — що вони не співали, а словами розповідали про те, що недавно чинилося на їх очах.

І що далі співали вони, все щільніше горнулись одно до одного, руки непомітно спліталися в обійми.

Дощ був перестав і знову пішов — вони не помічали: пісня заглушала шум дощу й живим словом розносилася далеко з-під стіни школи.

А за стіною в класі, склавши руки на грудях, з кутка в куток ходив учитель — підійде до вікна, схилиться головою до шибки, слухає... потім знов ходе, задумавшись, і тихо наспівує слідом за хлопцями слова пісні.

Якось його побачили.

— Учитель, учитель слухають! — зразу пішло тихо поміж хлопцями.

Всі помалу стихли. Пісня обірвалася.

— Ну чого-ж?.. давайте співати! — звернувся до товаришів Марченко, — нехай послухають...

Хлопці пошепталися між собою і стали одкашлюватись. Марченко вскочив у середину, махнув головою і всі в один голос залящали:

Вот ля-гушка по до-рожке
Скачет, вытянувши ножки...

Шкільний, казенний настрій знову зринув між хлопцями. Максим провів рукою по спітнілому лиці, насунув на очі шапку й тихенько сховався в гурті.

Д. СТАРОСОЛЬСЬКА.

АРТИЗМ

Артизм — це найвище поняття мистецтва — але дуже часто уживається його помилково.

Піаніст, скрипак, співак, маляр, різьбар, актор — усі вони працьовники в ділянці свойого мистецтва, але не усі артисти.

Ось ми на концерті — ми чуємо спів чи гру — слухаємо і щось — наче не те. Пісня знайома — усе в порядку — а однак...

Ми дивимося на сцену.

Пєса цікава, але щось наче заважає, або чогось недостає. Але натомісць ми відчуваємо, нас вражає присутність „особи“.

Пісня, пєса, усе другорядне, головна річ „особа“. Її повна естрада чи сцена і вона являється так важною, що усе проче уступає на задній плян.

В такому випадку ми маємо до діла з чим хочете, тільки не з артизмом. Тут не мистецтво на першому пляні, не ідея чи думка композитора, ні — тут вона — ця думка — є тільки тлом, на якому „особа“ себе показує. Цей діссонанс відчуваємо ярко, коли пр. кабаретова сила виходить на концертову естраду, або коли в кабареті виступає концертова сила. Відчуваємо його на сцені, коли „аматор“ хоче бути на пр. „демонічний“ але кромі демонічних зусиль не добуде з себе нічого. З окрема жінки додають собі багато своїм одягом, який так часто зраджує, що усі недостачі, усі артистичні недомагання, вони стараються вирівнати ексцентричним або вирафінованим одягом.

І коли хто не розуміє, чому пр. Любка Колесса переносить нас своєю грою поза естраду, коли ми чуємо „щось“, чого не вміємо означити, це власне той абсолютний артизм, якому Любка піднорядковує цілу свою істоту, мистецтво, якому вона, як жрекиня служить.

Тут артизм великої міри і цілковита гармонія з людиною. У неї роскішний стрій, бо цего вимагає естрада, але він ніколи не обчислений на дешевий ефект. Нас нічо не разить і ми мусимо разом з артисткою перенестися у цей абстрактний світ великої музики. Очевидно, о скільки ми музикальні, це нам вповні удається, натомісць ляїки є оголомшені і чують, що попали у несвідому для них атмосферу.

Я не маю наміру робити на цьому місці реклями Любці, вона цего не потребує. Подаю її як зразок того, що обіймає поняття слова „артизм“. Таке поняття давав нам хор Кошіца (на жаль у Львові не виступав), де ми не бачили ні сліду ефектів, що ними так радо оперують инші хори, зорґанізовані на його лад.

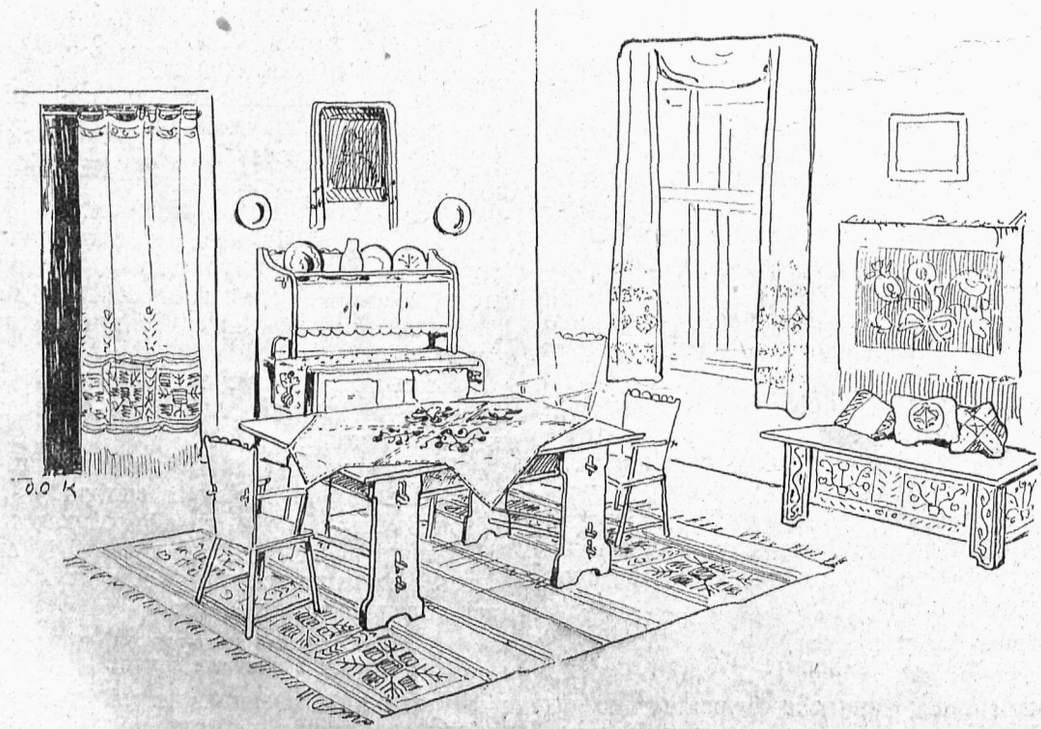
Цей „артизм“ відчуваємо нераз у зовсім скромних артистів, що виконують іноді малу ролю на концерті, чи сцені. Їх гармонія, зрозуміння ролі, яку відтворюють, дає нам повну мистецьку насолоду артизму. Ми чуємо їх, — слухаємо їх, — але й рівночасно у творові, якій передає нам артист, відчуваємо ґенія, його слово чи мрію.

Що артисти, а навіть ґенії в приватному житті дуже далекі нераз від тої культури, якою перняті їх твори, це річ відома, а може й оправдана. Фактом є однак, що ми, глядачі уявляємо собі те „щось“, яке дає нам творець чи відтворець не тільки як частину мистця, але ним самим. Поет-лірик в нашій уяві ніжний з виду і по вдачі, а поет революціонер — енерґійний і завзятий. Тимчасом цей поет-лірик буває собі товстий добродій, ще й з файкою, а поет революціонер — ніжне хлоня. Герої на сцені — захоплюють нас, ми є під вражінням иноді так довго, доки не стрінемося з ними поза сценою.

Що однак не всі творці чи артисти викликують цей діссонанс, коли з ними стрічаємося поза публичною ареною, наведу оцей зразок високої мистецької культури і гармонії, що залишився у моїх спогадах після знайомства зі сестрами Кульчицькими. Я мала нагоду глянути у їх особисте життя, а короткий побут з ними, лишив таке глибоке вражіння гармонії людини з мистецтвом, що боюся, чи зможу його вірно передати словами.

З Ольгою і Оленою Кульчицькими, стрінулася я в перше в Баранові 1919 р., куди разом з иншими вивезла їх польська влада, як заложників м. Перемишля. Вязні замку зуміли зі своєї кімнати зробити товариське огнище, яке для других вязнів було наче рідною хатою. Мене вразила тут безпретенсійна свобода і культура у взаїмовідносинах усіх вязнів між собою і супроти жінок. Це освідомила я собі вповні пізніше, коли мені довелося перебути кілька днів в домі сестер Кульчицьких. Для мене, дім їх був свого рода новістю. Ні одного шабльонового кутика, ні одної частини обстановки, що булаб зайвою або не підходилаб до мистецької цілости.

Робітня Олени К. займала один кут величезної кім-

Мистецька обстановка хати в проєкті О. О. Кульчицьких.

В МОДНИХ ҐАТУНКАХ ВОВНИ Й ШОВКИ НА ПЛАЩІ Й КОСТЮМИ
поручає фірма
СТАХЕВИЧ & АБРИСОВСЬКИЙ — Львів, Ринок 32.

нати. Тут і прегарні килими роботи Ольги К., після узорів Олени. Тут і усі меблі після пляну малярки на лад гуцульський. Але тих килимів не за багато, а уся обстановка теж надто себе не виявляла. Усе творило незрівнану цілість. І ті дрібнички з бронзи — роботи арт. Олени (баранці їдять з подолка пастушки) і емайля в металю на коробці, усе з окрема і усе разом вражало такою тонкою і шляхотною душею, що я боялася торкнути, щоб не переставити чого небудь незручною рукою, не сполошити того „щось", яке царювало довкруги і підносило мене на верхівя краси. На одній стіні портрети пок. батька артисток, а побіч цвіти в рамах.

Це той, що навчив нас дивитися на природу. Той, що навчив нас любити кожну квітку, кожну деревину, усю природу з її могутніми нюансами. Це той"...

Я вперш відчула велику силу духового артизму, його могутний вплив і творчу вартість. А духові артисти сповняють велику місію. Вони, як ті, що вміють відчути велич природи і твори ґеніїв, і як ті, що вміють передати те розуміння другим, стають посередними співтворцями. Їх абстрактне мистецтво не виявляється сконкретизовано як певна означена мистецька форма: малярство чи різьбарство, поезія чи музика. Їх мистецтво виявляється тільки вродженою тонкістю духа, умінням відчувати і умінням передавати його новим творцям-мистцям. Вони є духовими жрецями мистецтва, духовими артистами.

Жіночий рух

Катерина Грушевська.

Досі не писав ніхто у нас про молоду, талановиту, пильну робітницю на науковому полі, — Катерину Грушевську. Тому я хочу познайомити з нею наше жіноче громадянство.

Катерина Грушевська студіювала у 1917—19 р. право у Київському українському університеті, а 1919—20 р. вчилася державного права, суспільної економії та соціольоґії в женевському університеті. Коли у Женеві заснувався наш Соціольоґічний Інститут, вона інтензивно працює у ньому і овочем цеї праці є її книжка „Примітивні оповідання, казки і байки Африки і Америки", видана 1922 р. у Відні. В передмові до цеї книжки авторка на підставі студій примітивного фольклору дає чимало власних цікавих зауважень що до розвою художнього оповідання у примітивних народів.

Після повороту на Україну авторка продовжує свої студії і видає нову працю п. н.: „З примітивної культури". Є це низка доповідей та розвідок, у яких авторка на підставі найновіших дослідів европейських учених, особливо французьких та анґлійських соціольоґів, не тільки знайомить нас з новими теоріями про примітивне мислення, але і самостійно аналізує певні точки примітивного світогляду, та вказує на хвилеві „відживання" цього примітивного світогляду в нашім фольклорі, а саме в українських похоронних обрядах. Отся книжка загалом знайомить нас з найновішими течіями і здобутками на полі соціольоґії та історії культури і може бути дуже корисною і цікавою і для ширших кол інтеліґенції, а не тільки для спеціялістів.

При Українській Академії Наук в Київі існує тепер Кабінет Примітивної Культури, який продовжує працю Соціольоґічного Інституту. Керівницею цього Кабінету є саме Катерина Грушевська. Кабінет займається дослідами з царини соціольоґії, порівняної етнольоґії та фольклору. Його науковим орґаном є часопис п. н.: „Первісне Громадянство", який виходить під редакцією К. Грушевської.

Крім праць поміщених у згаданому орґані К. Грушевська видрукувала осінню 1927 р. велику книгу п. н.:

„Про Українські Народні Думи", у якій подала тексти 13 дум, варіянти до них і деякі записи досі ще нігде не публіковані.

На початку книги, після вступного слова, дала авторка велику, (на 220 стор.) цінну студію про збирання і видавання дум в XIX. та в початках XX. віку. Особливо цікаво і живо написаний розділ про українських кобзарів і лірників, про їх школи і репертуари.

Загалом книга про думи написана живо та барвно, і тому цікаво прочитати її кожному, хто інтересується культурним життям українського народу.

Ми маємо повне право сподіватися, що Катерина Грушевська ще не одну цікаву книгу дасть нам з поля соціольоґії, фольклору та етнольоґії.

Ольга Мочульська.

Допис з Київа.

В Київі, у приміщенні Всенародньої Бібліотеки України (при УАН), відбулася дня 1. квітня ц. р. літературно-музична вечірка, присвячена сороклітній річниці *першого* українського жіночого альманаху „Вінок", що вийшов у Львові року 1887.

Авдиторія складалася не тільки з самих жінок, чоловіки також ушанували жіночу вечірку.

Після короткого вступного слова проф. О. К. Дорошкевича, виступила з докладною доповіддю Член-кореспондент Української Академії Наук — Олена Пчілка, що разом з Наталкою Кобринською складала цей „Вінок".

Накресливши побіжний історичний огляд становища українського жіноцтва, що значно різнилося од становища російської жінки, поневоленої „теремним" побутом, шановна доповідачка переказала свої спогади про те, як зародилася думка про видання „Вінка", та

ВОВНИ В НАЙНОВІШИХ ВИБОРАХ, ФУЛЯРИ Й СИРІ ШОВКИ ВОВНИ
ПОРУЧАЄ
Львів, вул. Галицька 16 РОМАН ЗУБИК НАСЛІДНИК ОСИП СТЕФАНОВИЧ

як гурток галицького жіноцтва звернувся до неї з проханням скупчити літературні сили Наддніпрянщини, що, звичайно, не мали за тих часів власного якогось органу. Далі Олена Пчілка відзначила вплив цього першого жіночого літературного збірника, познайомила слухачів з його змістом (груба книжечка з пожовклими листочками—старенька й мила!), нагадала про дальший розвиток літературної та громадської діяльности тих авторок, що брали в ньому участь, і закінчила свою доповідь оглядом літературної діяльности жіноцтва наших днів.

Після того, відбулася музично-вокальна частина виключно з творів наших письменниць — Ол. Пчілки, Дніпрової Чайки, Лесі Українки, Л. Старицької-Черняхівської, Л. Яновської та инших.

Закінчилася вечірка товариським чаєм у тіснішому колі.

Гурток киянок підніс Олені Пчілці адресу та гантовану скатертину українського виробу на спомин про цю вечірку.

Хоч наше жіноче життя зробило такий великий крок уперед, що потреба в якихось відокремлених од загального громадського руху жіночих організаціях, відпадає сама собою, жінка-бо стала повноправним членом суспільства, — але тим цікавіше було відзначити одну з перших сторінок самодіяльности української жінки.

В. Ч...ка.

Загальні Збори Кооперативи „Українське Народне Мистецтво".

Дня 31. марта ц. р. відбулися Звичайні Загальні Збори Кооперативи „Українське Народне Мистецтво", на яких Управа кооперативи зложила звіт з праці й рахунків за діловий рік 1927.

Кооператива начислює 153 членів, з яких на Збори явилися 26. Зборами проводила голова Надзірної Ради п. Стефанія Монцібовичева; по відчитанню й приняттю протоколу з попередних Загальних Зборів, зложила звіт іменем Управи п. Ірина Макух-Павликовська.

Кооператива веде два відділи: видавництво журналу „Нова Хата", та виробництво й продажу народних вишивок.

При видавництві журналу, який виходить від червня 1925. і появляється раз в місяць, адміністрація журналу достарчає передплатницям на окремі замовлення взори до ручних робіт, монограми, та крої до шиття суконь і білля. Крім цего в році 1927, появився в „Н. Х." окремий додаток до журналу, а саме таблиця кроїв, яку передплатниці отримують *безплатно раз на квартал.* Завдяки тому, що українське жіноцтво на загал є дуже точне й солідне в плаченню передплат, Управа вспіла побороти всі труднощі в покриттю коштів видавництва; числячи на щораз більше заінтересування загалу жіноцтва „Нов. Хатою", та спираючися на цю матеріяльну піддержку, якою є правильна вплата передплат, вирішила Управа поширити на р. 1928. сторінки „Н. Х." з 20 на 24.

Другий відділ підприємства кооперативи, а саме виробництво й продажу народних вишивок введено в життя в другій половині 1927. Зараз в вересні кооператива взяла участь в господарсько-промисловій виставці в Стрию, на якій звернула на себе загальну увагу, здобула собі належну оцінку та найвище признання за мистецькі ручні роботи та уладження виставки.

Участь „Укр. Нар. Мистецтва" у виставці була конечною і незвичайно корисною для кооперативи, бо дала змогу наглядно познайомити широкі круги українського громадянства про її існування і завдання.

Брак льокалю перебивав правильному розвитку кооперативи, головно в ділянці вишивок. Тому Управа докладала всіх з'усиль для розшукання відповідної домівки, і з днем 1. січня 1928. умістила кооперативу в однокімнатнім льокалі при вул. Словацького ч. 14. на I. поверсі.

В цій домівці крім готових ручних робіт з народними вишивками, можна дістати матеріяли до ручних робіт, ріжні полотна й нитки, з яких в великій мірі користають передплатниці „Н. Х." в краю.

Так доповняють себе взаїмно й співпрацюють оба відділи кооперативи: журнал плекає і популяризує народне мистецтво, подає зразки примінення його до домашньої обстановки й одягів, з одної сторони, з другої сторони відділ виробництва виконує ці зразки, збуває готові вишивки, а також матеріяли потрібні до їх виконання.

В своїй орґанізаційній праці кооператива шукала порозуміння із спорідненою кооперативою „Труд" у Львові, щоби знайти платформу для співпраці, та упрощення адміністраційної частини обох кооператив. В тій ціли відбуто кілька нарад, які на разі не дали конкретних результатів; всетаки справа основно передискутована, знаходить багато прихильників між львівським жіноцтвом заінтересованим в обох кооперативах.

Крім цего „Укр. Н. Мистецтво" брало активну участь в з'орґанізованню краєвого з'їзду жіночих промислових кооператив, який відбувся в грудні 1927.

Стан рахунковий кооперативи з днем 31. грудня 1927. представляється так:

Рахунок страт і зисків:

	Страти.	Зиски.
З рах. журналу, вишивок, кроїв, взорів, монограмів		зл. 1760.27
„ „ заплачених відсоток	зл. 247.73	
„ „ коштів адміністрації	зл. 452.30	
„ „ виставки в Стрию	зл. 561.81	
До рах. білянсу: зиск	зл. 498.43	
	зл. 1760.27	зл. 1760.27

Рахунок білянсу:

	Активa	Пасива
З р-ку каси: готівка	2.082.56	
„ „ П. К. О.	361.43	
„ „ вірителів і довжників	358.55	296.46
„ „ кредитів		7.403.77
„ „ адміністрації		59.29
„ „ льокацій	85.—	
„ „ уділів		1.502.13
„ „ запасного фонду		138.28
„ „ переходового	1.102.—	334.—
„ „ движимостей	231.50	
„ „ журналу: передплати на 1928 р.		766.92
„ „ журналу: залеглі передплати	2.314.41	
„ „ вишивок: запас	4.463.83	
„ „ страт і зисків		498.43
	10.999.28	10.999.28

Загальний оборот рахунків в р. 1927. виносив кругло 106.000 зл.

Власне майно кооперативи з кінцем ділового року 1927. виносить:

на уділах кругло	зл. 1500.—
на фонді резервовім кругло	зл. 140.—
разом	зл. 1640.—
чуже майно на рах. кред.	зл. 7400.—
разом оборотовий фонд кооперативи виносить	зл. 9040.—

(Далі на стор. 18)

ПРО МОДУ

Новий стиль літної моди — це різко підчеркнена ріжниця між одягом ранішнім, а пополудневим і вечірним. Жінки бажають в часі одної днини змінити не до пізнання свою появу, бути одною людиною до год. 4-тої, а зовсім другою опісля. Скромно, дуже скромно рано при праці в бюрі і дома — багато, дуже багато та чепурно пополудни на проході, чи вечером в кавярні.

Рано одяг майже похожий на однострій — скромний костюм англійський, мужеський плащ і суконка джемперова, черевики на низьких каблуках, маленький капелюх. Ранішня сукня усе однакова: спідничка більше або менше фалдована, блюзка без ніякого прибрання лише дещо закладок або геометричних ліній в крою, необхідний пасок, який поволи але послідовно зближається до нормальної висоти стану. Так само виглядає суконка спортова цебто ситківська — бо цеж головний літній спорт. Вона ще більше обчислена на доцільність і вигоду, тому часто без рукавів а все з доволі глибокими фалдами, щоби не спиняла свободи рухів.

Трохи зміни до цего одностою вносить нова трикутна хустка, яку треба уміти фантазійно завязати, підібрати добре в красках і уміти носити.

Инша картина при пополудневих і вечірних сукняx. Ці дві сукні не відмежовані уже так як зимою. Літом, можна уже пополудни одягнути стрійну сукню без рукавів (як що вона дійсно літна, а не вечерова сукня зимового сезону). Ці сукні є дуже ріжноманітні, дуже чепурні, дуже багаті. Однак усе це багацтво крою і прибрання, ці кльощі, фальбани, риші обмежуються виключно до спідниці — станик мусить бути можливо скромний. Ціла сильветка має бути „видовжена“ — спідниця є нерівномірна, довша ззаду або боками. Матеріяли — шовки у великі або дрібні взори. Чорна і чорна з білим не виходить також з моди. У всіх цих сукняx жінки можуть мати необмежену фантазію. Закон моди каже лише, що загальна поява жінки у вечірних годинах має бути дуже жіноча.

До цих суконь носиться великі соломяні капелюхи — но і елеґантні черевики на високих каблуках — як нагортку шовковий плащ. Що у такому одязі не можна появитись до год. 4-ої, навіть при дуже торжественних нагодах — це твердий закон моди, якого не дозволяє вона нікому ломити.

(Тому надумайтеся шановні читачки добре, чи Вам загалом така „тоалета“ потрібна!)

Спортова сукня в вовняної Georgett-и, з нашитими кишенями, та шовковою хусткою через плечі. До цего носиться гарну шапку.

ч. 129. Анґлійський плащ з вовняного матеріялу в дрібну кратку; форма плаща простолінійна, з великими нашитими кишенями; на місце ковніра довгий шаль, якого кінці, як також кишені та манжети прикрашені тасьмами.

ч. 130. Плащ до подорожі з мягкого, ясносивого вовняного матеріялу, з нелєриною і стоячим ковнірем. Плащ і нелєрина підшиті бронзовим.

ч. 131. Спортовий костюм, який складається з жакету, блюзи й спіднички. Вовняна матерія на жакеті й хінська крепа на блюзі, мають однаковий взір. Підшевка жакету, спідничка, манжети й кінці краватки зроблені з одностайного матеріялу.

ч. 132. Елеґантна спортова камізоля з рукавами з ясно-бронзової ірхи або дифтини. Лямівка, ґузики й монограм в темнобронзовій красці.

ч. 133. Одяг до туристики з зеленого вовняного матеріялу анґлійського, який складається з камізольки й фалдованої спіднички.
Пасок, ковнірець і лямівка при кишенях з темнозеленої шкіри. До цего носиться білу блюзу з зефіру.

ДО КОЖНОГО МОДЕЛЮ ГОТОВИЙ КРІЙ.

ОДЯГ НА ВУЛИЦЮ

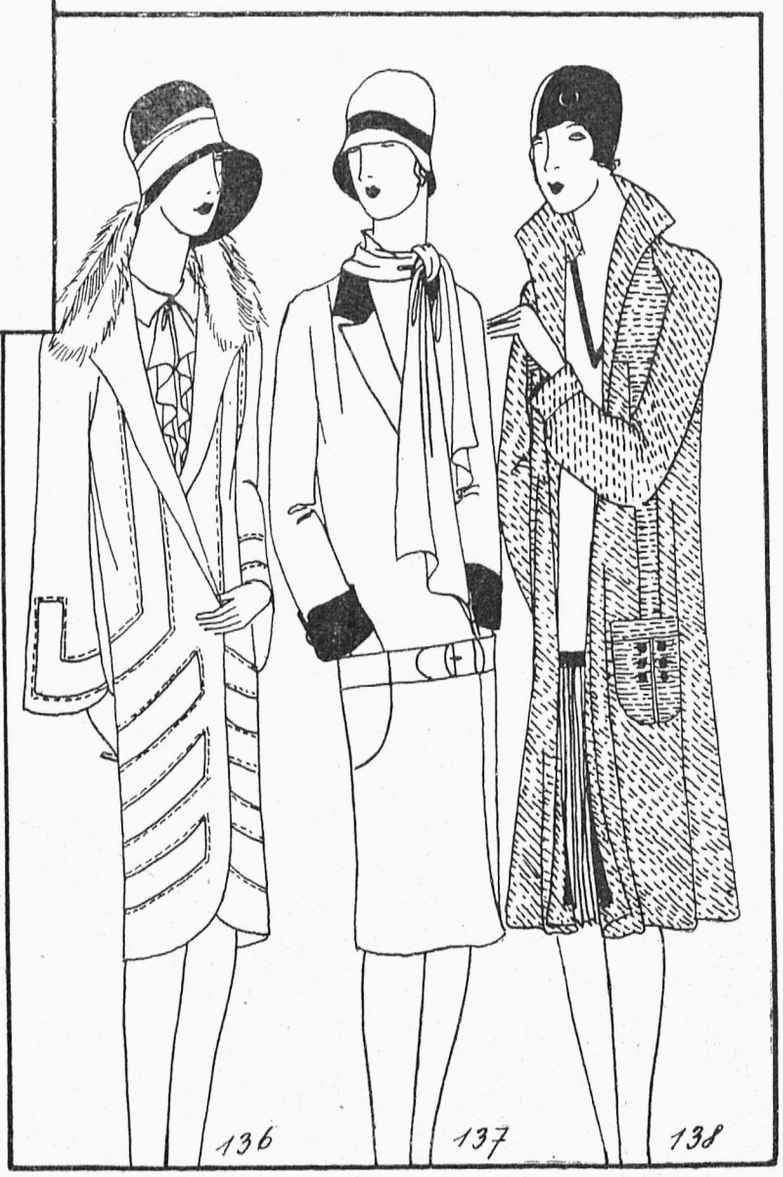
ч. 134. Костюм з матеріялу Jersey, який складається з жакету без ковніра й гладкої спіднички. До цего носиться кольоровий шалик.

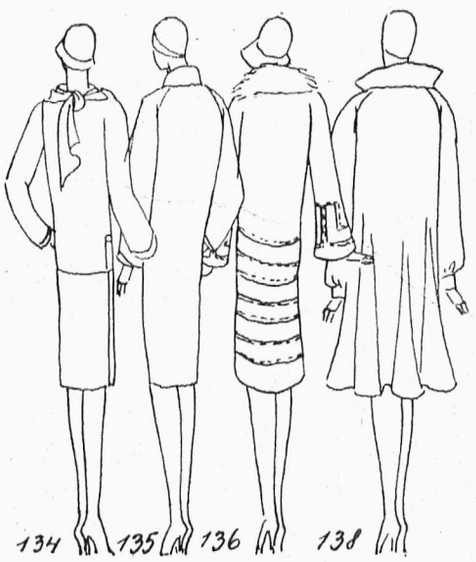
ч. 135. Ґранатовий плащ, в раґлянівій формі, з високостоячим ковнірем. Ясна підшевка, квітка й вилоги рукавів в тій самій красці.

ч. 136. Плащ з рипсу. Багате прибрання плісами; вони зроблені з лівої сторони матеріялу, і вшиті під стебнівкою.

ч. 137. Плащ до частого ношення з Covert coat, в простолінійній формі. Ковнір і манжети з оксаміту.

ч. 138. Раґлян з анґлійського вовняного матеріялу. кишені прибрані ґузиками.

ОДЯГ ДО ТЕНІСУ

ч. 139. Суконка з шовку до прання, без рукавів, багато прибрана закладками; кольоровий пасок з лякової шкірки.

ч. 140. Суконка з хінської креп з контрафалдами й вузьким пасочком з того самого матеріялу.

ч. 141. Гарненька суконка з сірого шовку, багато прибрана закладками; плісована спідничка. До цего відповідний шаль з дуже декоративним прибранням.

ч. 142. Гарний жакет, вишиваний ясними красками, підшитий білим матеріялом Kasha, надається до всіх легких літних суконь.

ч. 143. Біла суконка з шовку до прання, ціла плісована; пліси перестебновані. До цего болеро з того самого матеріялу.

До кожного моделю готовий крій.

СУКНІ В ВЗОРИСТОГО МАТЕРІЯЛУ ДУЖЕ В МОДІ

ч. 144. Одяг для смотрика з взористого шовку. Складається з суконки без рукавів і відповідного до цего жакетику.

ч. 145. Суконка для смотрика з фуляру в кранки, багато прибрана волинтами.

ч. 146. Прекрасна візитова сукня з дрібно-взористого шовку, з хусткою через плечі.

ч. 147. Елеґантна сукня на пополудне, з хінської крепи, в великий десень.

ч. 148. Сукня візитова в елеґантній формі і взористої Crêpe georgette, прибрана вязанинами.

Елеґантний великий капелюх, з чорної соломки Маніля, прибраний великою розетою з лякової стяжки.

ДО КОЖНОГО МОДЕЛЮ ГОТОВИЙ КРІЙ.

ПРАКТИЧНІ СУКОНКИ

ч. 150. Гарненька суконка на літо з взористого матеріялу до прання. Ковнірець і манжети зроблені з білого полотенця, нашиті тасьмою відповідної краски.

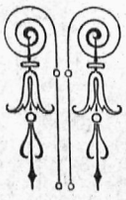
ч 151. Практична суконка коло дому з гладкого зефіру й кольорових лямівок.

ДО ПРАЦІ Й ГОРОДУ

ч. 152. Суконка на літо, прибрана лямівками одностайної краски. На лівім рамени лямівки, звязані в китицю.

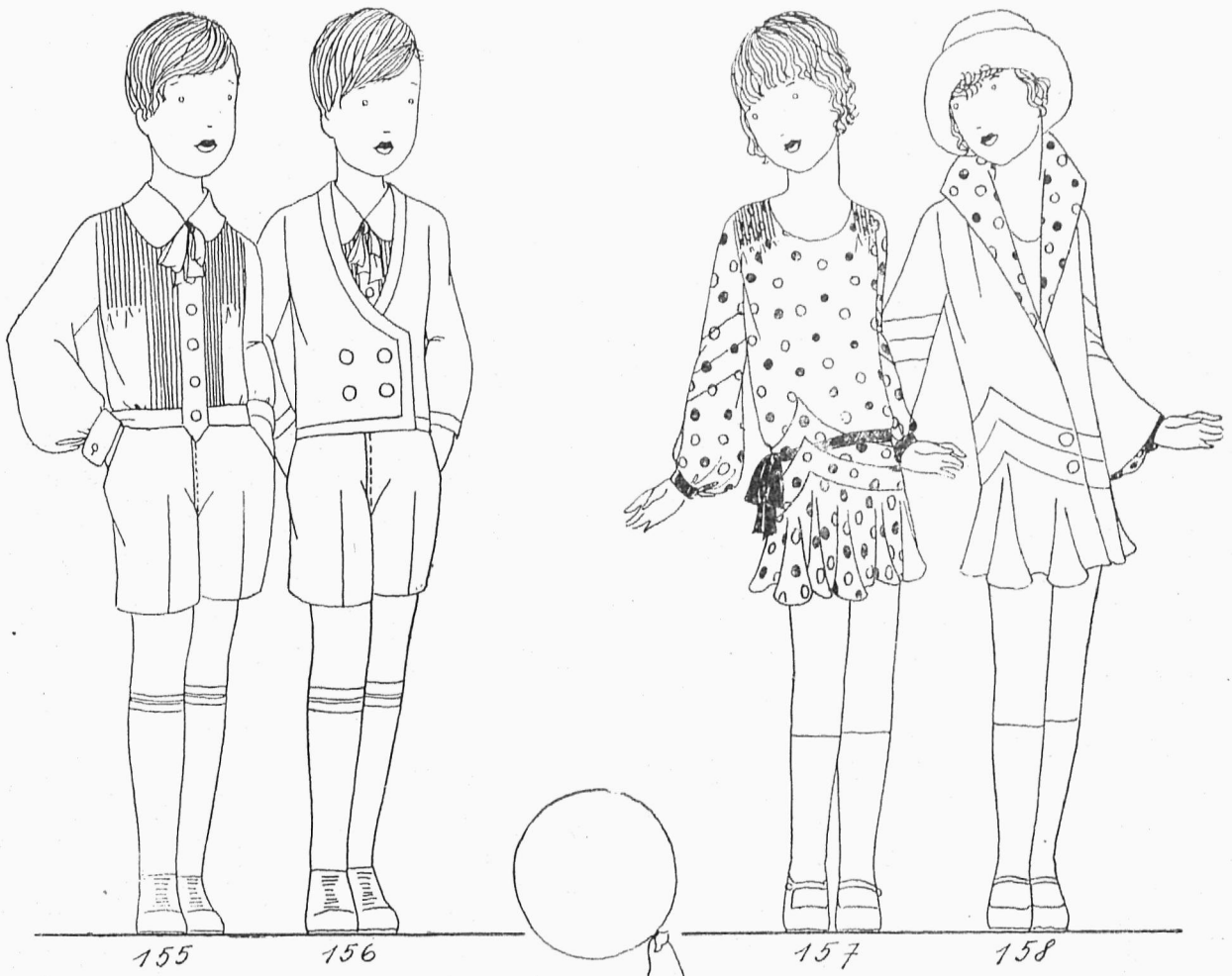
ч. 153. Суконка на літо, зроблена з двоякого шовку до прання, гладкого й в кратки. Ґрупа фалдів на переді перестебнована в зуби.

ч. 154. Практичний одяг до городу з синього полотна до прання, з плісою на ґузики.

ДІТОЧА

ч. 155. Одяг для хлопчика на літо. Білий зефір це матеріял на гарну сорочку, багато прибрану в закладки. Листовка на ґузики сягає аж до паска на штанцях. До цего

ч. 156. камізолька з рукавами, з гладкого доброго кольорового полотна; з цего матеріялу зроблені теж штанці.

ҐАРДЕРОБА

ч. 157. Гарненька суконочка з фуляру в крапки, для більших дівчаток. Інтересні шви.

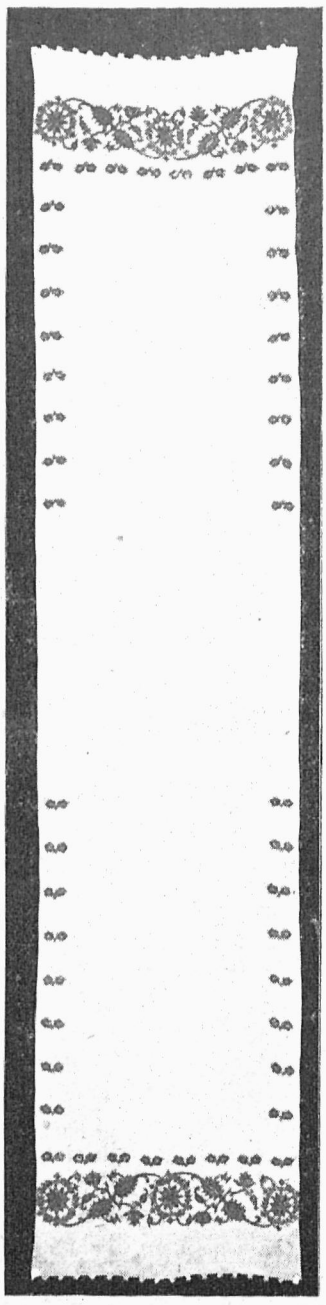
ч. 158. Плащик до комплету до суконочки ч. 157., з ясно-синьої kasha, підшитий фуляром з суконочки.

ч. 159. Прекрасна суконочка з мережевом (коронками) для малої дівчинки з кокардами на раменах.

ч. 160. Практична суконочка для малої дівчинки з круглим ковнірчиком.
ч. 161. Одяг до забави для маленьких, з запнутими штанцями.

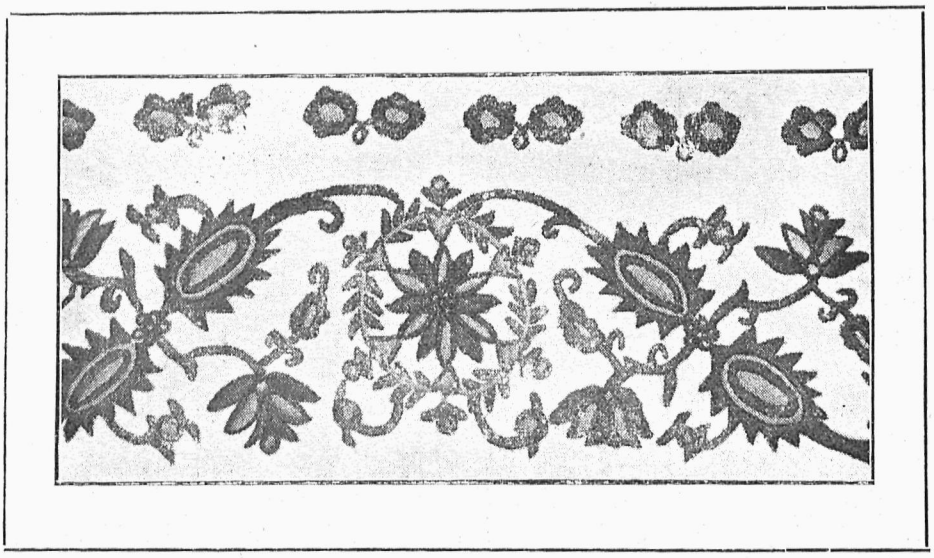
РУЧНІ

РУШНИК НА ОБРАЗ З КИЇВСЬКИМИ МОТИВАМИ,

виконаний гаптом, зеленою й жовтою краскою.

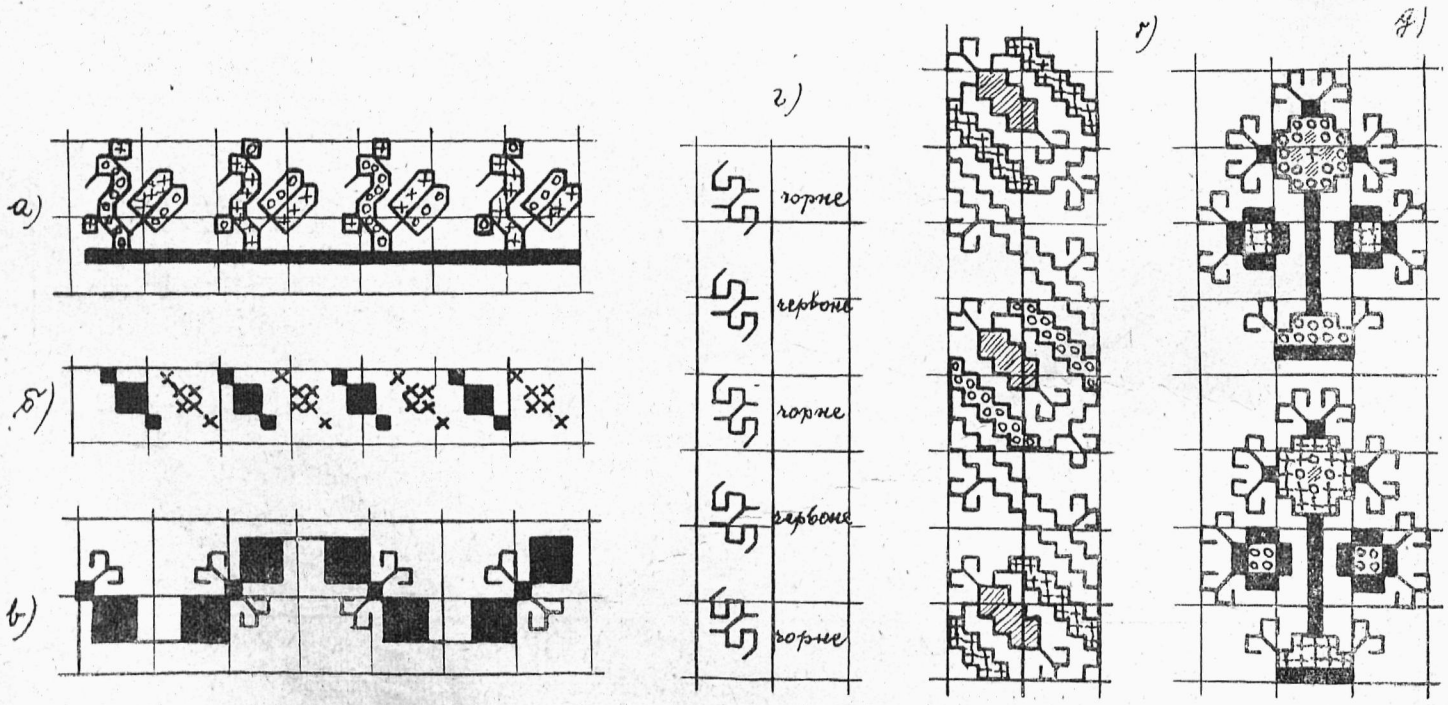
(Вимір рушника 165|40 ст).

Мотив гапту в побільшенню. Надається до ріжних инших ручних робіт, як доріжки, подушки і т. п. Взір природної величини, (ширина головного мотиву 10 ст) можна замовити окремо в „Н. Х.“

БУКОВИНСЬКІ ДРІБНІ ВИШИВКИ

Мотиви з народних сорочок, для приміненння до діточих суконочок.

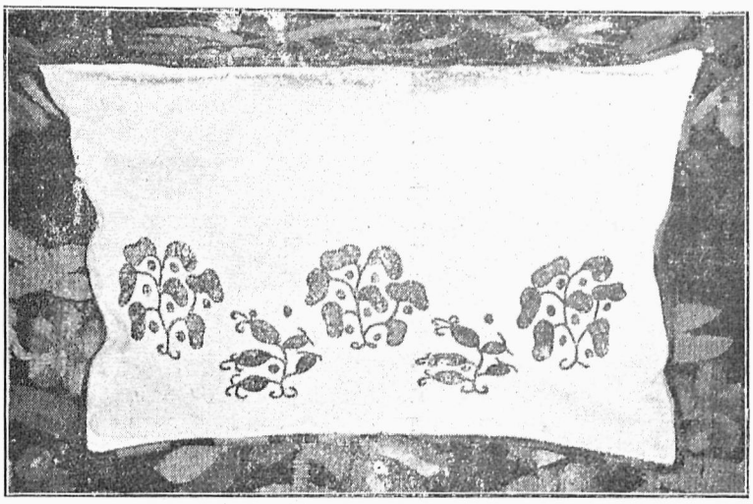

а) бузьки
б) колодочки
г) червачки } *з черновецького повіту*

в) кривульки
ґ) огірочки
д) хлопчики } *з повіту Заставна*

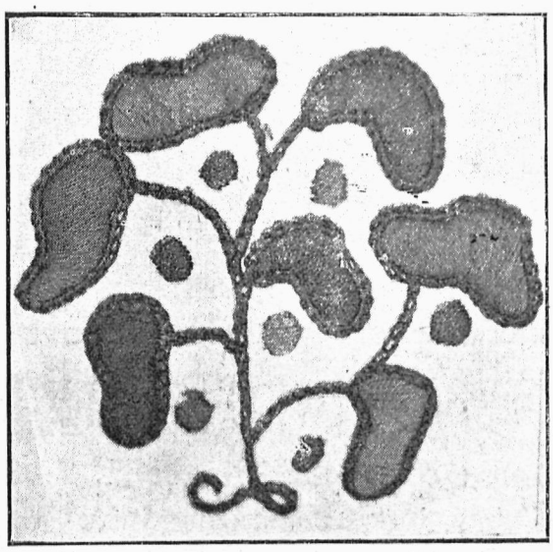
КРАСКИ: ▚ — ┗ *чорна,* ✕✕ *червона,* + + *ясночервона,* ○○ *жовта,* //// *синя.*

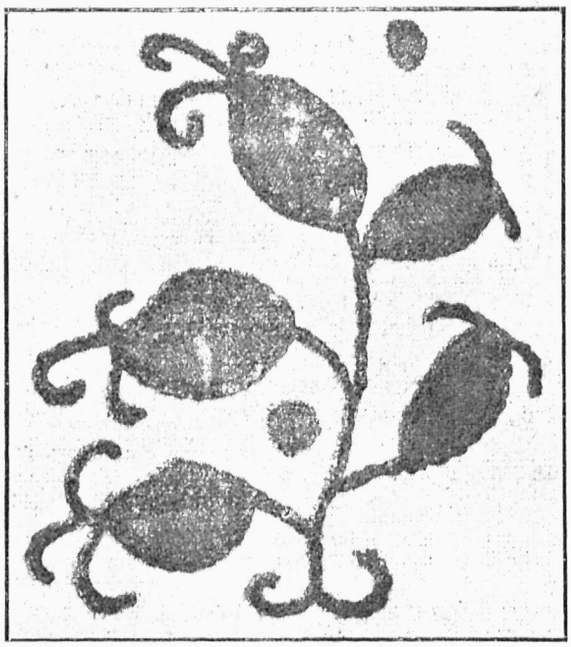
РОБОТИ

ПОДУШКА НА ОТОМАНУ З ОРИҐІНАЛЬНИМИ МОТИВАМИ З СУКОННИХ СЕРДАКІВ

(Працювала О. О. Кульчицька).

***МОТИВИ** в побільшенню; всі галузки мотивів виконані ланцюжковим стібом, червоними нитками: горошки та листочки гаптом, красками червоною, зеленою, та темносиньою, на переміну. Подушка викінчена довкруги обміткою. Взір мотивів природної величини (9|9 см 9|8 см) можна замовити окремо в Н. Х.*

НАРОДНІ ВИШИВКИ

Характеристичною ціхою народних вишивок, — впрочім загально знаною, — є ця обставина, що вишивальниці ніколи не послугуються канвою, або подібним иншим підкладом, лише кладуть хрестики й всі иншї стіби впрост на полотно, рахуючи притім поодинокі нитки; очевидно це незвичайно мозольна праця, яка забирає багато часу, але якраз через це народні вишивки визначаються своєю досконалістю у виконанні.

Нитки до вишивання вживають вишивальниці дуже грубі; тоді властиві контури взору майже цілком затираються та зливаються непомітно, як тінь в мотив вишивки. Це найкраще можна бачити на буковинських вишивках переміточним стібом, (подібний до німецького Hohlbein'a), диви взір *f* „огірочки“, і *g* „червачки“. На рисунку видно докладно поодинокі ломані лінії, а в дійсности вони зовсім зливаються; контури рисунку, які впрочім дуже правильно переведені, дадуться розшукати на оригінальній вишивці лиш при незвичайній увазі.

С.

Членів має кооператива, як вже згадувано вище 153, (в тім 143 жінок). Членський уділ виносить зл. 10. з двократною порукою, вписове 1 зл.

Зложені Управою звіти з діяльности й рахунків кооперативи Загальні Збори на пропозицію Контрольної Комісії приняли до відома й затвердили, а чистий зиск в висоті зл. 498.43 розділено на внесення Надзірної Ради в такий спосіб:

зл. 50.— на будову жіночої господарської школи в Угерцях,

зл. 50.— на Товариство Вакаційних осель,

зл. 25.— на „Рідну Школу", а решту

зл. 373.43 приділено до резервового фонду кооперативи.

Крім цего літом 1927. виплачено з каси кооперативи для жіночого табору пластового 40.— зл.

На місце вильосованих двох членів Надзірної Ради вибрано пп. Ірину Лежогубську (поновно) і Н. Паляницю-Палійову.

В склад Надзірної Ради входять: пп. Стефанія Монцібовичева, Стефанія Савицька, Анна Вергановська, Ірина Бонковська, Дарія Навроцька, Ірина Лежогубська і Н. Паляниця-Палій.

В склад Управи: пп. Ірина Макух-Павликовська справник, Марія Громницька скарбник, Софія Федаківна книговодчик.

На прикінці Зборів розведено дискусію над пляпами поширення діяльности кооперативи на инші ділянки народнього мистецтва, як ткацтво, килимарство, кераміку, різьбу, та над способом роздобуття матеріяльних засобів на ті цілі. *С. С.*

Філія „Союзу Українок" в Золочеві.

Дня 23/IV. ц. р. відбулися Загальні Збори філії „С. У." в Золочеві при участи 30 членів і делеґатки Головного Виділу, Ірени Макух-Павликовської. Зборами проводила голова філії п. С. Олесницька. — Філія основана перед роком, а зі звіту слідує, що цілорічна праця йшла головно в напрямі згуртовання місцевого жіноцтва. І так основано й переведено з успіхом 3 курси. Перший це освітний курс для слуг під проводом п. О. Заклинської. Курс цей покінчено святочно концертом, який уладили самі слухачки курсу. На програму Свята зложилися: реферат п. Марусі Гавришко про життя і ідеї Шевченка, деклямації та хорові співи. Свято це наглядно виказало присутним, як потрібна і корисна того рода праця. В часі Різдвяних Свят уладжено ялинку для слуг, їх власними заходами, де серед гостини, товариських забав та співів провели вони радісно вечір. Другий з ряду курс це курс крою і шиття під проводом п. О. Гаврилевої і курс ручних робіт під проводом п. О. Городиловської. З цих курсів користали місцеві члени, а провідниці доложили всіх старань, щоби курси випали якнайкраще, про що свідчила вистава ручних робіт.

Навязано звязки з існуючою в Золочеві „Захоронкою", щоби помочи СС. Служебницям у вихованні дітей. З рамени Виділу філії виголосила педаґоґічний реферат п. О. Заклинська в присутности Сестер Служебниць та родичів дітвори.

З приводу ювилею Кобилянської уладжено Святочний Концерт в Її честь дня 5/XII., а чистий дохід в сумі 4 $ вислано до Головного Виділу на ювилейний фонд. В часі Свята і побуту Ювилятки в Коломиї вислано привітну телеґраму.

Філія зробила перші кроки для створення власної читальні і бібліотеки.

Перед виборами до Сойму скликано виборчу нараду жінок, на якій п. О. Заклинська референувала про права і участь жіноцтва в надходячих виборах.

Виділ філії піддержував тісний звязок з Головним Виділом. І так на Зїзд Делеґаток у Львові в дни 9/IV. 1927 р. вислано делеґатку п. Л. Стойкевич. Голова філії п. С. Олесницька була присутна майже на всіх ширших сходинах „Союзу Українок" у Львові. Вислано Головному Виділові $^1/_5$ часть членських вкладок за 1927 р. в сумі 20 зол.

Присутні на Заг. Зборах члени одобрили діяльність Виділу та в живій дискусії, в якій брали участь майже всі присутні члени, намічено дальші шляхи для орґанізації. Одобрено працю в напрямі згуртовання місцевих членів, а головно опіки над слугами. Рішено для тіснішого звязку з членами уладжувати сходини для членів з рефератами, читанням та дискусіями. Дальше порішено побільшити власну бібліотеку. Як головне завдання нового Виділу поставлено справу орґанізації і звязку з жіноцтвом повіту. Для тої цілі рішено скликати окрему повітову жіночу анкету, яка намітить ближче шляхи і засоби орґанізації в повіті. Також підчеркнено з окрема конечність ближчих звязків інтеліґентного жіноцтва з народом.

Рішено слідкувати за працею сойму й сенату і наших представниць в тих установах, а в справах, які будуть торкати жіноцтва поперти свої домагання жіночими вічами.

Нововибраний Виділ під проводом п. С. Олесницької з запалом почав працю з новим роком своєї орґанізаційної діяльности.

З МУЗИЧНОГО СВІТУ

Концерти Любки Колесси.

20-ого квітня відбувся концерт Польського Музичного Товариства у якому брала участь Любка Колесса. Грала два концерти з орхестрою: Шопена е-моль оп. 11. в трьох частях (Allegro maestoso, Romanca, Rondo) і Ліпта концерт ес-дур.

Три тижні перед тим відбувся власний концерт Любки Колесси в Українськім Муз. Товаристві: очевидно без орхестри. Грала твори Гендля, Моцарта, Шуберта, Нестора Ніжанківського і Ліпта.

Мимоволі насувається порівнання не тільки самої гри, але й цілости концерту.

Загальна атмосфера другого концерту була більше блискуча і Любка почувала себе більше дома. Моглоб здаватися, що в тім випадку орхестра була тим корисним тлом, на якому Любка Колесса засяла повним блеском.

Так моглоби здаватися кожному, хто не знає симфонічних концертів Польського Муз. Тов. Усі вони (кромі одного концерту модерної музики) були досі такі мляві, такі без виразного характеру і стилю, що вибитися на перше місце в тих умовах не булоб штукою. Але зелектризувати самого дириґента і цілу орхестру до тої міри, щоби вона не разила і достроїлася по своїм силам — це був тріюмф Любки Колесси.

Від 2 літ Л. К. концертує взагалі тільки при орхестрі, і тому наче чужо почувала себе на концерті в салі тов. Лисенка. Чи це однак не є кривдою для слухачів

музиків і для того фортепіянового матеріялу, який жде ще на інтерпретацію Любки Колесси?

Скарлятті, Рамґ, Гендель, Моцарт своїми творами дають Любці К. не менше поля для попису, як і великі орхестральні твори. А ті перші давали таку насолоду на минулих концертах Любки, що ми вижидали з тугою повторення їх бодай як наддатків, замісць оклепаних вальсів і мазурків Шопена.

Правда — що багатство звуків, могутність і велич, яку дає симфонія, справляє те, що концертанта опановує і пориває не багатство, а темперамент, бравура, фінезія і ґрація, виступають ще з більшою силою. А коли мається до діла з орхестрою першої міри, то і цілість твору є велична і вражіння, яке лишає, є могутне.

Просто розкішно грала Любка Колесса концерти Шопена. Allegro maestoso було незрівнане а Rondo повне ґрації. А мені пригадалися слова одного старого музика-критика: „хто не розуміє музики, той не знає одної з найбільших розкошів життя".

Ліпша концерт ес-дур без глубокої думки, повен лискучих моментів і фраз, не міг навіть в інтерпретації Любки дати рівно сильного вражіння, як попередній твір. Кромі цих точок, були на цьому концерті дві орхестральні точки Koffler; Capriccio pastorale і Schrecker: „Der Geburgstag der Infantin", на основі новелі O. Wilde'a.

Модерна музика, яка не дає цілости, а кидає образи, сцени, моменти, вимагає не тільки витончення у виконанню, але й великої ріжноманітности та сильних нюансів. Яка шкода, що всі ті образи пересунулися перед нами і зникли безслідно. Може бути, що головно цей другий твір требаби більше разів почути, щоб його вловити, а може й питома цій орхестрі млявість була причиною того вражіння, переминаючого безслідно. *Ст.*

Свято славянської пісні

В Празі відбулося минулого місяця величаве свято славянської пісні. Брали в ньому участь хори майже всіх славянських народів. На перший плян вибився хор український під керуванням дирігентки Плятоніди Щуровської-Росіневич, якої світлину містили ми в „Новій Хаті" за 1927 р., ч. 1.

Про плекання кімнатних цвітів

Ось вичислю тут цвіти, найбільш підходячі до множення і плекання:

1) Аспараґус, сіяти по 3 зеренця до глечиків, а коли потребуємо більше, то можна сіяти в скринки більше зерен насіння, але рідко. Перед висівом намочити зеренця на 3 дні в теплій воді, щоб скорше зійшли. Як зійдуть рослинки, треба пересадити (розпікувати) до иншого глечика чи скринки, і держати під шклом. Аспараґус любить поживну землю, компостову з піском і глиною.

2) Аравкарія — кімнатна сосонка. Дуже мила рослина. Сіяти в глечиках чи скринках в глиняній, змішаній з піском землі і уважати, щоб вода мала добрий відплив. Як зійде, пересадити в більші глечики. Літом добре підливати і хоронити перед сонцем. Зимою менше підливати.

3) Бегонію, сіяти в глечиках або в скринках. Дрібні зеренця не закривати землею, тільки приплескати трохи землею. Обережно підливати розпилюванням води, щоб їх не сполікувати. Як зійдуть, заєдно пересаджувати, а коли вже досить сильні, пересадити до глечиків. Цвітуть в 3— 4міс. після висіву. В зимі зовсім не підливати.

4) Гвоздики, велико-цвітні, дуже пахучі, сіяти в березні в скринках поставлених в кімнаті на вікні. Насіння гвоздиків взагалі сходить дуже легко, як тільки виростуть рослинки, треба їх пересадити в глечики чи до скринок. Гвоздики ці, пересаджені в квітни до глечиків, зачнуть цвісти вже в серпні, і їх цвіт відновляється неустанно, в кімнаті цвітуть вони майже через цілу зиму.

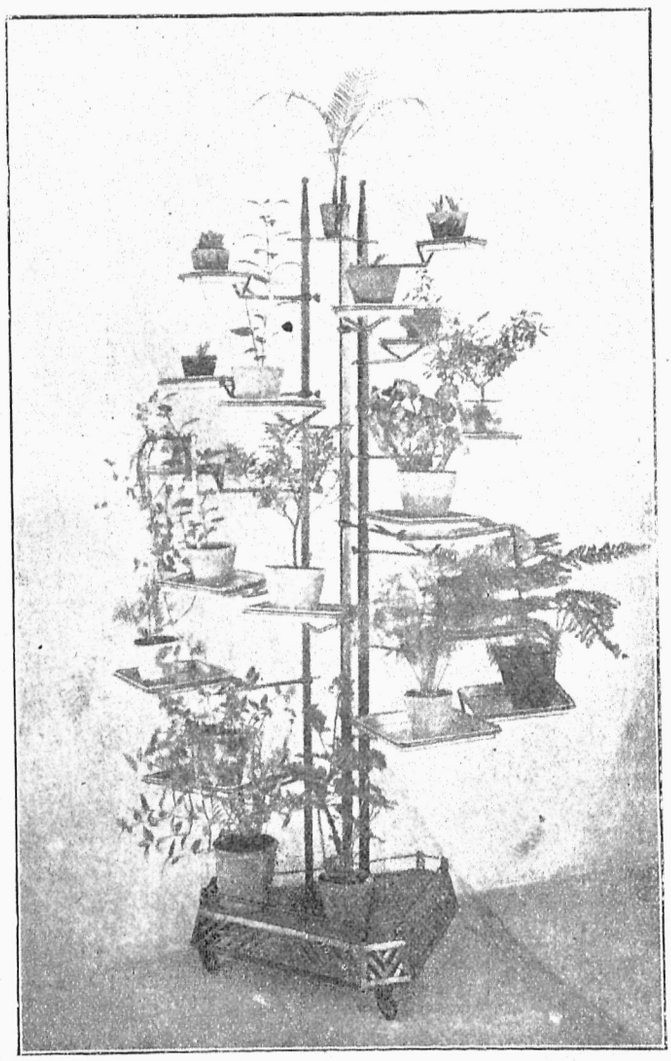
5) Геліотроп, сіяти і плекати подібно як бегонії. Має прекрасні цвіти і гарно пахне.

6) Пеларґонія анґлійська. Пеларґонії множаться дуже певно штубрами. Штубром, називаємо молодий гін, відтятий гладко від матірної рослини, довгий на 2—4 цм найменше.

7) Фуксія, в найкращих барвах і відмінах, розмножується подібно як пеларґонія зі штубрів.

8) Хризантема, розмножується зі штубрів. Добре підливати; землю любить компостову на пів з глиняною.

9) Пальми, удаються дуже легко. Сіяти в квітні до глечиків високих 12 цм. В глечиках забезпечити від-

Практичний кімнатний „цвітник" з рухомими підставками, які можна довільно пересувати.

плив води. Потім дати верству листястої землі з піском на 6 цм, дальше на 2 цм верству тріня зі зрізаного дерева з домішкою пороху з вугля, опісля садимо з рідка зеренця пальми і накриваємо їх 2 цм грубою верствою тріня, змішаного з порохом вугля. Засів підливати тільки теплою водою і держати заєдно в теплому сонячному місці. (Накривати шкляною плитою). Пальми сходять протягом кількох тижнів, а деякі і кількох місяців, це залежить від роду. В міру як ростуть, пересаджувати їх в невеликі глечики, памятаючи, що пальми люблять вузьке начиння. Роди пальм: Хамеропс дуже тривала пальма, Кокос дателъ ефектовна, Кентія найкраща відміна, Лятанія з листям вахляра і Фенікс, тривала.

10) Олеандри, розмножуємо зі штубрів. Заки вкоріниться, держати в вохкім піску, чи в літній воді, воду часто змінята і держати в тіни; Олеандер не любить сонця доки не вкоріниться.

Михайло Бардега.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ. Просимо наших передплатників надсилати нам залеглі передплати і поширювати наш журнал. Наш одинокий жіночий мистецький журнал може вдержатися і розвиватися тільки завдяки точности наших передплатників.

ЛІКАРСЬКІ ПОРАДИ

(Веде Д-р Софія Парфанович).

Відповіди на запити передплатниць „Н. Хати":

П-і Н. Д. Повстання морщин є доказом, що шкіра тратить свою пружкість, а ядерність її зменшується. Причиною цего є зменшене відживлювання шкіри наслідком загального худнення по хворобах, при журбі і в старшому віці. На загал медицина уважає 24 рік, як межу ранньої молодости, а від 24 року жінка вже зачинає старітися. Все таки не треба тим журитися, але завзятися і перемогти природу. На це є такі способи: 1) вечером лице піддавати діланню пари 5—10 хвилин; 2) масаж після методи др. О. Саламанчука (гл. „Нова Хата" 1927 р. ч. 5.), потім легко натерти вазеліною або нешкідливим кремом; 3) добре відживлювання; 4) уникати злости і сварки; 5) проходи на свіжому воздусі; 6) правильне травлення й віддавання стільця; 7) кілька годин фізичної або умової праці.

Червоні руки. Відморожені руки треба держати дуже тепло і сухо. Не вільно ними прати, мити, а перш за все треба оминати вохкої студені. Вечером купати їх в гарячій воді, відтак намастити товщем. Найліпше надається до того ляноліна (дістанете в тубках в аптиці), крем ляноліновий Spiess-a, вазеліна або який небудь крем тоалетовий. В день рук щадити, не робити ніякої грубої роботи, мити в теплій воді, потім натерти соком з цитрини або, коли руки ще вохкі, тоалетовою ґліцериною і осушити рушником. Коли причиною червоних рук не є хвороба серця або яка поважніша хвороба шкіри — таке поступування усуне червоність рук.

Книжки і журнали надіслані до редакції!

Степан Цвайґ. — Лист незнайомої (перекл. В. Бобинський). Видавництво „Ізмараґд", Львів, 1928 ціна 2 зол. (Ст. 102).

Степан Цвайґ. — Амок (перекл. В. Бобинський). Видавництво „Ізмараґд", Львів, 1928 ціна 2 зол.

Федір Дутко. — Чорторий (фільми української боротьби 1919—20 рр.). Вид. „Червона Калина", Л. 1928. (Ст. 188).

Берестейський мир — (спомини та матеріяли) Вид. „Червона Калина", Л. 1928. (Ст. 320).

О. Заклинська. — Нова кухня вітамінова — Вид. „Русалка", Л. 1928. (Ст. 192).

Ліда Пахолікова. - Листи до українських жінок, Подєбради, 1928. (Ст. 44).

С. Качмарська. — Марія Башкірцева, Вид. Української молоді, Прага, 1927. (ст. 14).

Др. Лука Луців. — О. Кобилянська і Фр. Ніцше, Львів. 1928. Накладом Теодозія Ковальського.

„Жіноча Доля", — двотижневик, Коломия, ч. 7, 8.

„Робітниця", — двотижневик, Вінніпеґ, Кан. ч. 5, 6.

„Селянка України", — двотижневик, Харків ч. 6, 7.

„Ženski svet", — місячник, Трієст ч. 5, 6.

„Kobieta w świecie i w domu", — Warszawa, Nr. 8.

„Przegląd mody", — Warszawa.

„Світ дитини", — Львів, ч. 4.

„Промінь", — Вінніпеґ, ч. 3.

„Молоде життя", — часопись пласту, Львів, ч 3.

„Ми молоді", — орґан проти алькогольного руху, Рогатин, ч 3–4.

„Світ", — ілюстрований двотижневик, Львів, ч. 6.

„Вікна", — місячник, Львів, ч. 4.

„Кооперативна Республика", — економічно суспільний місячник, Львів, ч. 4.

„Проти хвиль", — місячник, Л. ч. 1.

„Нове мистецтво", — Харків, ч. 10, 11 і 12.

„Зоря", — ілюстрований місячник, Дніпропетровськ, ч. 2, 3.

„Вісник Червоного Хреста", УСРР, — Харків, ч. 1, 2.

„Учительське слово", — Львів, ч. 4.

„Голос дяків", — Коломия.

Помилка.

В послідному числі „Н. Х." трапилася помилка. У підписці кліші на першій сторінці, переплутано назву книжки. Має бути: З книжки В. Пещанського: „Давні килими України".

ВЛАСНИЙ ВИРІБ!

КОВДРИ

1-бічна	зол.	26·50
2-бічна	„	35·—.
цвітиста	„	40·—

МАТЕРАЦИ

з морської трави	„	34·50
з волосіння	„	76·—
СІННИКИ готові	„	5·—
ПОДУШКИ з пір'я	„	18·—
ГОТОВІ ПОШЕВКИ	„	3·—
„ **ПРОСТИРАЛА**	„	5·50
„ „ під ковдри	„	11·50
ВОВНЯНІ КОЦИ	„	9·50

ПОЛОТНА — РУШНИКИ — ОБРУСИ — ЗАНАВІСИ — КАПИ — КИЛИМИ.

Найдешевше продає

Фабрика білля — Петрушевскі - Млєко

Львів, Коральніцка 6. — Тел. 37-72.

Цінники даром. Для шпиталів, інститутів і т. п. ціни фабричні.

ОГОЛОШЕННЯ.

З днем 1-го вересня 1928 відкривають СС. Василіянки у Львові концесіоновану 3-літну фахову школу для дівчат. Вписи відбуваються в заряді СС. Василіянок при ул. Длугоша 17, від 1-го мая кожного дня. Ближчі інформації подає Заряд письменно і устно.

ПРИПИСИ

Легуміна з повила.

Добре втерти 15 дкґ повила, 6 жовтків, 10 дкґ цукру, додати чарочку руму і цитринової шкірки. Потім дати шум з білок і 10 дкґ тертої булки, та одночасно легко вимішати. Приладжену масу дати до рінки, вимащеної товщем і посипаної булкою і вставити до рури на ½ години.

При видачі на стіл, посипати цукром.

Картопляні роґальочки.

Замісити трохи муки, масла, картопель. На 5 дкґ тої мішанини, дати 1 жовток і трохи соли. (Замісць 2 жовток, одно ціле яйце). Тісто розвалкувати на 1 цм грубе, викраяти роґальочки, класти на висмаровану бляху, натерти яйцем, посипати сіллю і кмінком. Печи в добре горячій рурі.

ВІД РЕДАКЦІЇ:

Щиро дякуємо нашим співробітникам, передплатникам і читачам за цікаві дописи, замітки і поради. Просимо однак дуже, щоби статті і дописи призначені до друку були писані чітко на однім боці аркуша. Редакція залишає за собою право скорочувати статті й робити зміни редакційного характеру й правописні. Невикористані твори переховується в Редакції.

ШЕЛОМИ В СОНЦІ

5) ІСТОРИЧНА ПОВІСТЬ

написала КАТРЯ ГРИНЕВИЧЕВА

Як раз по гладкім масиві тисового стола побігла золотими стрілами курнява малих сонць, що зачеркали змінчиві перехрестя, ніби дороги людських судьб. Се покотили „перстенець“, десяток їх з ріжних рук, на вгад.

Метнулися юнаки здоганяти кружальця посеред лету, роздумувати, чиї?

Осторонь Ясині стояв Юра Коливанович, дуже блідй. Крівавe „вчера“ заслонив від нього чудовий дурман хвилі. Жива пантоміна гри, золоті огні, що жевріли з рук до рук у підскоках та перевертах, здавалися йому казкою, в якій співає вічна радість.

То Юра, що прийшов недавно з під самих брам смерти, хотів нераз питати в Ясині, стихлої нагло, як небо під прихід Ярила:

— Ти-ж це, направду, словечко мое вірнеє?

Жалібно-темна блакить дівочих очей зверталася і'д ньому з тіни вій:

— Хто-ж би, Юро, хрещатий барвінку?

Тут зажузжав, прикотився з далеку до Юри перстенець з ізмарагдом, ходив хвилю райдугою, скочив стрімголов. Юнак накрив його жменею, а тоді підняв проти свічі на висоту полуміни.

Блискальце палало тихим світом, ніби теплом руки, що його носила. То Юра всміхнувся про себе й обережно попіс його Ясині, ніби витязь у дожиданню вінка. Кому-ж иншому могла належати ця вітхнена чічка, кому?

А її уста співали вже хвалу його догадливости і простягнулася на стрічу перстеневі матово-біла рука, з мягко відхиленим сердечним пальцем.

У цій хвилі хтось оперся вкрадчиво об плече Юри,— він бистро оглянувся і колечко сплило як промінь поміж його пальці. Немов давно ждала на це, накрила чічку в сутінках важко обута стопа.

Схрестивши руки на грудях, приглядався тепер Юрі поблідлий трохи, їдко всміхнений крізь узькі щілки очей торговець циною і рабом, — Славно Кормильчич.

МІСТ НА КОТАНІ.

„Перепеличко, не літай так по ночі,
Повиколюеш на стерниночку очі.
Ой рада-ж би я по ночі не літати,
Маленькі дітки, треба їх годувати“.
(з нар. пісень).

У перше храмове свято, на Іллі, Добриня зі Скобейком вернули домів. Послів приняли на чужині з великою повагою, а король Андрій рад їх по лицарськи почествувати, закликав у престольне місто Буду турній, у якому взяв участь цвіт боярського юнацтва Угорщини.

Король дав послам у пригістне коні чарівної краси з повним нарядом, а збруя з дамаскинської сталі й дорогоцінні амулєти давали міру сердечности короля для гостей з того боку Карпат.

У відручній грамоті княгині Андрій передавав запевнення свойого по вік прихилля, чого доказом тисяча, покищо, Угрів, яких висилає незагодя у Галич для безпеки княгині, хоч осені та весні не воювати, одно літо варке, та й те гибне... Крім цього просив король, щоби княжа вдова зустрілася з ним у Сяноці, в день св. Панталеймона для особистого вирішення деяких важних питань моменту.

Княгиня лагодилася бистро в дорогу, щоби зустрічі не опізнити. Призначила для супроводу собі невеликий почот, у ньому Глібка Бізну, Васка Жмура та Іллю зі Соболти, — забрала й жменю прислуги, а з жінок вдову звенигородського посадника, Шварну, яка гостювала у неї з весни.

Дорога була прямоїздна, дбайливо удержана, погода тиха. Княгиня береглася постоїв у тих боярів, де не чула за собою безпеки, за те ставала іноді у кмітських дворах, у вільних оселях, де жила у всій величі память князя „грізної мови“, — та нерадо, тілько на вперті представлення декого з боярів, подратуваних нехтуванням старих привілеїв, погоджувалася на дорожну данину сіл птицею, медом, хлібами. Дарма пригадували її, що з де сяти волок треба брати ялівку й барана, а від кожної волоки дріб, набіл і віз сіна...

Спішили.

Обіч колесниці, з якої ради доброї погоди піднесено згрібну укриву, йшов кінь княгині під верх що найвороніший. Покрай дороги басував на лисючих бахматах райдужний княгинин почот.

Над жнивом у повнім розґарі повисло чудове небо. По скибах, бокатих, розсілися копиці і здавалося, торкали чубами спохилля краєвиду. Далина розгорталася ніби писана верета, що її незрима рука котила зі сувоїв опередь коней. Іноді-ж на пологих обкрутах дороги, сотня скиб простягнених у небо прилітала зібгана рубцями до рвучких коліс воза, звідки у сірім дорожнім лудинню й жалібній завої під шапочкою з беберяном цікаво вихилювалася княгиня, а зпоза її плеча Шварна, вдова.

Ставали іноді на майданах край сіл, самим покрінитися і коням дати перепочивок. У цю мить, мов із під землі являлася відкись тічба дітей, з меншими в обіймах та біля колін, хліб намазаний олією в забрудненій ручці.

З усіх сільських переходів гомоніло задихано:

— Гай, біжім!

А тоді шепотом, великими очима :

— Бояри...

І жінки, що над річкою білили вузьке біленце підносили долоні до очей, гляділи на веселчану курнявy причаровані смутливо...

Все, що годне, розглядало невидальщину.

Тимчасом подорожні минули на оспіхах дзвінкий Звенигород. Обїхали згодом і Городок зелений від лісів та непорушних озер, перевитих очеретом. Шлях наближався і'д Перемиплю. Вже у половині дороги туди працювали скрізь на полях і сіножатях церковні люде, слуги перемишльського владики, — увихалися косарі, гребці, розкидальники. Вїдно дзвонили коси об клепець, об бабку, а пахощі стелилися як мирра у свїтлім повітрю.

Десь там орав вже стерню старий кметь, суворий геї сама сила: його соха відкидала пипяво розплуги, тягнена велетнями - волами, один віл чорний, а другий багрун.

Що обходили орача майбутні бурі, свист стріл, грохіт мечів і крик у піднебесся, що ось надлетить?

Він йшов крок за кроком, старий жрець Яра і надавлюючи скиби яловичними ходаками, повагом готовив землю під нове зерно.

В один раз із далечі, що золотилася вже пятьма копулами святого Івана в Перемишлі, виринув особливий чоловік: лице зі згаром, велике, беззубі уста, очі-ж половка, в глубоких світляних кругах. Дранкаве рубатте зісувалося з його рамени, повикривлювані як кігті пальці босих ніг говорили про вохкість і стужу нічлігів, про поневірку денних мандрівок...

— Заспіваю Тобі, Господи, нову пісню на псалтирі девятиструнній... лепетав волоцюга із трудом підтягаючи старечий голос і ніякої пісні не було чути, тільки одно скигління.

Княгиня добула чим скорше срібний гріш із зачіпленої за уперізку калитки, та з внутрішним трепетом подала його нищому на рубцеві голубої завої.

— Нехай буде наперід моєї душі! — сказала д'ньому о пів голоса, з глубини милосердя.

Однак мандрівник не захотів милостині, — він закрив вітхнене лице долонями, та немов оголомшений непосильним горем, колихав проти сонця несамовитою головою:

— О глупі, стократ глупі ви, що правите і ви, що радите! Куди-ж то женете купою, збиваючи пил по доро-

гах? За поміччю до чужих, за любовю хижак? Ото-ж стане вовк милувати овечку, дорогорунну красуню! Ото-ж рись ніжити-ме білку, коли приблизиться на віддаль скоку!

Він кричав ніби з амвонного каменю, — очі як зорі, голос як грім.

— З дороги його, та батогом! — отямився скорше всіх простодушний Костко з Чертежа.

— Що ви!! — заглушили його до разу, — це-ж Йона печерак!

— Божий відун!... злякано уповіла Шварна і вчинила на грудях тричі знак хреста.

Васко Жмур не витерпів, упік:

— Ми чули лихий слух про тебе, діду, — говорять-бо, що лицемірствуєш і ненавислив, до того-ж і блудник єси?

Йона відповів тихо, мов не той сам:

— Справді, такий я, і не має в світі гіршого...

Засоромилися, погнали, тільки кур знявся за ними і вкрив придорожні верби по саме верховіття. Але княгиня стала зовсім неговірка і бояри озлоблено мовчали.

У Перемишлі доскочив до гурту намісник, лопотливий пан „Перемисльний“ — зі своїми чурами, — стало глітно і шумно, як у храмове свято.

Заночували в той день у старенького Клима Молибожича, батька галицького намісника, та новим ранком, на розсвіті загуркотіли колеса по битому шляхові і далеко край левад розстелився копіт коней... Дзвони монастирських церков продовж лінії Сяну накрили собою все.

Тимчасом хмари розсипали сиві пера по блакиті, тишину скаламутила негода, завивниця. Дощ держався покищо отдалеку й подорожні квапилися допасти даху над головою.

На добавок на дикій розтоці, на Котані, не було перекладиння, на силу двигнули із вирви колесницю на той бік дороги, на прикрий горб...

Йно вони звідтам, як не вдарить град!

Увезлися на скорі у якесь там стрічне обістя. Житло як храм, верх терненького плоту калина понадвисала.

Стара тивуниха (хмура, у ряденці) випряла ось куделину, навила повісмо, аж тут — гостей повен двір. Текуть вони, мигтить ніби стадо іволги понад гай, краю нема.

Увійшла княгиня у хату, за нею Шварна, вдова.

В хаті покутано, чисто. Стіни не білені, миті, щоби дереву не трухліти від червотоки, піч накрита черепям, вимащена глиною, як коли жертівник. Писана скатертина верх стола й скрині в узори, — грабельками.

— Чую, — рикає коровка, — з осміхом сказала княгиня. — Дайте нам молока, а хліб є з нами.

Усіла на ослоні, стріпувала дощ із шитих рукавів.

Тивуниха засуятилася, запораїла що треба, дала похарчувати. Не пожалувала й ліжника для нічлігу жінкам, бо негода не надставала.

Княгиня була трудна, задрімала, коли із сумежної хижі залунав гамір: дід-тивун заскочений нежданими гістьми та їх гірким переходом почерез розтоку закликав ґаздів, отвирав раду:

— Радте-но ґаздове, цибисме якоси того моста на Котані не поставили. Бо ся трафит хоч коли, што і з другого села дахто приде, а то не барз гарді. Но-ле радте, може бися дешто зробиво.

— Га, моста треба! — гукнув хтось із лави.

— Ба, й як треба! — прокричало кілька твердих голосів і тиша. Чути тілько, як тивун у призадумі цикає крізь зуби.

— А знате? — перебив хтось тишину через ніс, — нона баба в Святковій, што біля церкви хижа, тамтої ночі гмерла.

— Гмерла? Іще не барз стара бива.

— Почкайте-ле, як-ємся женив, то буде вісем і тридцять років, а вонася віддавала ґтот самий рік.

— Тивуне! ного бука, што за Решівков при беріжку стояв, котрої-си ночі вітер звалив.

— Звалив? Видите? Мусів слабий бити.

— Копча на Лазах штоси три вепри ґчера забив.

— Ге-ге! сприсьний, добре си карбує!

— В заправду, може-бисме з тим мостом даяк врадили, — плів своє старуган.

— Та-ж ялиц є дост г лісі! — гримнув злісно хтось із громади.

— О-го-го-го! — протягнувся з насолодою ще один із порадників, та позіхнув широко. — Піти-б до хиж... Вже-ся випогоджат!

Ринули з ослонів геї один: через декілька хвиль стало пусто й тихо, ніби маком сіяв.

Аж добре згодом хтось рипнув дверми з прибоку і зачувся приязний голос Жмура з Добротова:

— Давно ви оттак ставите цей міст на Котані?

Тивун пригадував хвилю, тоді й відповів безпечно:

— Та з того часу господине наш, коли Сянік горів.

Жмур стояв знать, як вкопаний в землю, бо уповів не зараз:

— Набилюєте будь що! Це-ж десять років як один день! Про покійного князя й чутки ще тоді в Галичі не було!

— Та як раз... як раз.. Десять років, господиночку, й будуємо.

У прибоці згомонів тепер сутий Жмурів регіт і можна було знати на вгад, як він аж покладається, вперши жмені у боки.

Тут-же розлягся лопіт ходаків і обиджене тивунове слово:

— Кому весело, господине, а кому то й ні!

І потрясся на двір, бо стеля задріжала.

Тоді пан Перемисльний почав у пів голоса, повагом:

— Царю небесний, ґутішителю, Душе істини... везді сий і вся исполняяй...

З дзеленкотом спряжок він скидав опанчу і меч свій на жовтій ременині.

Аж тепер ніч сипнула сном на всі голови. Дерева шумлять, дождик рясно крапле... Вснули безпечно, від Сянока ділив їх день дороги.

ХИЖАКИ З ДАЛЕКУ.

„Не раз не два я віконцем тікала,
Попід стріху горобчики лякала, —
Попід стріху горобчики сверготять,
З чорних очей дрібні слези капотять...“
(З нар. пісень).

На сяніцькім майдані, залитім поранковим сонцем правив службу Богу архиепископ Венедикт, основник монастиря Премонстрантів у Лелесові. Він видний був понад всіх у тих червоних ризах ради крови, пролитої великим мучеником, якому належав цей день.

Майдан, як довгий і широкий рябів від ратнього угорського народу, що стояв на вколішках проміж шнури наметів, проміж вози і всяке тягло. Кругом майдану розсипалися полотнянки, сіменасті хусти, плахти торокані... Курнява народу шелевіла як лан у наглім вітрі, у сонці...

Архиепископ, високий, хилий в раменах мужчина літ пятдесяти, з важкими ніби камінь чорними очима чужинця, вже хвилю перегортав пергаминові карти святої книги і підносив руки над головами війська, короля, що стояв обіч, палятина Ґейзи, бана Уроша і других угорських достойників, коли надїхала княгиня зі своїм почотом, сідельце наряджене коверцями, стремена закосичені, биндами зубела вбрані...

Стягнула коника, зсіла.

Коли відправа добігла кінця, з останним словом Венедикта, зверненим до народу, король Андрій а з ним і вся його рада спрямувалися і'д княгині.

— Ми відстояли примірно службу божу за успіх наших приязних міркувань... сказав Андрій і засміявся як тиха вода, полегки.

Він був чоловік навалистий, очі липкі, кругласті, вус аж по груди. Королівська загорнина висіла на нім от як на дереві, що хімерно настобурчило гилля.

Він повів княгиню за руку у передове шатро, двічі розлоге, з чолкою на крівлі та з коврами й медвежими шкірами розкиненими по траві й ослонах за столом...

Заграли літаври привіт і ехо понесло його далеко по білих, поранкових імлах долини.

— Хочемо найти пільгу великому горю, яке навістило вашу державу, мила серцю ятрівко... уповів Андрій по хвилі, коли весь гурт припочив, а служка, боснійське хлопча, — Андріїв любимець став наливати із шкіряного бурдюка вино як топаз, як сонце.

Слова короля перевів квапно з угорської мови молодий, зі заломленим носом і бородою як галка духовник Арпад із Хуст.

— З вдоволенням бачу, правив Андрій далі, — що ні журба, ні утяжлива дорога не звялили вас, люба княгине. Процвитаєте однаково.

Помовчав хвилю, вказав рукою наповнені пугари. Але ніхто не сягав. Попідпирали бороди на руках у строгій застанові, ніби різьби святців край високих престолів.

— Не можна вам було княгине вчинити нічого кращого, як звернутися за поміччю до мене, чоловічого побрата. В нас одно горе.

Він помовчав знову, поки переводили, його слова, а тоді глотнув сикеру й верг легкопливно:

— З поміччю в оружних людях, яких я ось привів для вашої забезпеки, вяжуться, ясна річ, — деякі необхідности: жменя клиру для духовних потреб війська й пару десятків урядників, свідомих угорських законів, для кермування ріжноманітними справами, що виринуть на чужині. Всі вони, отці-як мої люде довіря стоять готові, — ждуть на ваш знак до дороги.

Мягкости погляду й усміху Андрія противорічили рухи наглі як у шуляка. Видно було, що хитрив, то Ілля зі Соболти не втерпів королівським вихилясам:

— Хочете, ваша милосте, призвичаїти населення до чужоземної управи?

— Що це він? — поривчасто допитувався порфироносець і аж припіднявся з ослона.

— Про буцім-то чужоземну управу, величносте... мявся з кислим видом архиепископ.

— Нічого подібного! — відмахувався король обома руками. — Вигадуєте!

— Куди піп — куди дяк! — і собі глаголів варке місце бан Урош, гладкий як склиця, червонощокий смолюх.

— А ви просто, не обходом, господине королю, — підчеркнув тяжкий настрій з поза плечу Іллі гостроязикий Жмур із Добротова, та закліпав підсмішкуватими очима з під ліса брів.

Загомоніло, як в улию, в час рою:

— Ну, і сироїдець-же!

— От, чоловік неукий!

— Який вид, такий стид!

Палятин Ґейза аж порскав слиною з негодования вогняноокий, гей рись на дереві. А епископи обурено двигали посвячені чола в приплеснутих островерхах з парчі, та кереготіли один і'д одному з висот своєї поваги:

— І треба-ж такої осуди на нас, велике небо!

Над загальну сутолоку вибився до краю нетерпеливий оклик короля:

— Що він говорить? Чого цей хоче?

То княгиня поспішила на ратунок: вона здвигнула з нехіттю горді брови, понад всіх:

— Це оборонець кожної доброї справи, — заспокійтеся, знатна радо!

То Андрій став плести знову невід, у який впала Жмурова камінюка. Заскакував по добру, по миру:

— Ріці, перше чим заграє водами, виливом, будують гать у всю шир русла. На ворогів добра річ забороло, наїжене лісом копій, зубами шерширів. Я радо стану вашою гаттю, вашим заборолом, як приязний свояк і добрий сусід. Але для того треба мені допомогти.

Тут Ґейза глипнув на короля з під ока: таким красноречивим він не бував у буддень, і пустий сміх проніссся у нутрі палятина.

— Це-б то чим, як помогти? — кицула княгиня і розвела в нерозумінню малі руки у нараквицях із мережева.

Король привстав, перехилився над столом з неторканими пугарами і сказав сяйливо:

— Дуже небагато, княгине! Треба тілько признати за мною право виступати перед всіми державами як пістун Романової спадщини, як король Галича й Володимира.

Стало тихо. Ні звуку, мов серед ночі й сну.

Перша очуняла княгиня, — вона встала на весь свій ріст, малу голову відкинула вспять, будьто під вагою упліток витих у троє і поспитала тими тяжкими з дива віями, жолобиною між очима:

— Це ціна вашої допомоги, Андрію?

Ніколи вона не звала його, свояка, по імени, то він почув втішно її упадок з висоти духа і зрозумів у цю мить, що діло завершене.

Тому й відповів з приязним осміхом, без місця на пересправки:

— Так, — моя ціна, а ваша плата!

Пан Перемисльний вдягав незручно свою кирею й не потрапляв у прорізи, нас очима королівське завальне обличча, аж не втерпів:

— А як ця ціна — непригожа?

— Або... як вона... лихва? — читко поправив Жмур.

— То полчний ряд вертає зі мною до останнього смерда, водоноші — так само читко відповів король. Він звернувся вже до своїх, до бана Уроша і правив:

— Над вашим вином, бане, гуляє ласа чмелина... Чого доброго, проглотите її враз із трійлом, як ось я перед хвилею?

Бан Урош замів зеленим рукавом повітря поверх пугара, аж із бренькотом шугнула у простір смугнаста цятка, світлокрила, а тоді вихилив питво в один глоток і встав високо, готов до дороги.

Венедикт та Ґейза також припіднялися з ослонів. Вони ждали, поки княгиня скінчить неголосний спір з Бізною та паном Перемисльним і залюбки гляділи, як вона зразу метка як полумя, клонить згашене обличча над стуленими пальцями...

— Щож? оборудували, княгине? — пронісся верх прикрої нудьги голос Андрія. — Забираєте мою тисячу в Галич? Чи порішили без мене обійтися?

Теплий вітер заколихав лопотливо укривою шатра, немов помагав королю фудулитися у всю ширину грудей, роззолочених грубим енколпіоном та купою амулетів.

То княгиня підвела на нього скорбні, суворі очі та відповіла не зараз: (слова, мов слотиця збила...)

— Де вже... без вас?

До бояр:

— Мемо їхати, пора!

До себе:

— Ото-ж рись ніжити-ме білку, коли приблизиться на віддаль скоку!

— Добра дорога! — скричали в один голос приплеснуті островерхи та вибивані таламани з байорами в золоті.

— Перун на ваші голови! — хрипло зворкотів Жмур і перший штрикнув із шатра.

МІЖ СВОЇМИ.

„Шура-буря гуде,
Там розбійник іде,
Там розбійник іде,
Девять коней веде..“
(З нар. пісень).

Вечір жеврів безліччю зір, — йшло під Паликопа. Золотий кур мерехтів опів неба над чорнявою садів, над

стропами збіжжа по полях. Чиїсь гусевки зронили останній акорд, гей сміх з червоних губ, стихло.

Держко стояв на порозі своєї домівки покрай кованої замкової брами. Він обійшов саме щоденну свою дорогу, клав око на кожне вікно теремів, доневнювався, чи у некарні виметені челюсти, чи почорніли свічі, простелили місяцеві дорогу.

Тепер він ладився пустити в рух систему спіралів, які двигали безшумно дубовий, зводжений міст, та як все в таку пору виїшов на пологий шлях, глянути. Що, як треба кому ще в замок перед ніччю?

Стояв так добру хвилю похилий в раменах, як деревина над глибиною, сива борода з перечосом, таламан стиснений ременем, у руках костур з карбами. Він згадував сина і з пільгою думав, що небо те-ж саме над ним, що над могилою Олюші, — батьківським плачем без сліз молив орачів, щоби не заорювали. Вичаровував із світа старечих мрій чиїсь побожні руки, які напевно закосичать барвінком незнану могилку покрай ратного шляху. Просив ті руки, найближчі на світі, щоби обвели її живоплотом, сторожею вірною. Вона-ж здержить бурю проміж гиллячко, просіє пометиння...

Наслухував: хтось спішив верхи, ляск копит котився круглим ритмом у низ узгіря, у тьму.

Їздець із чорнолюддя, у полотнянці підбитій кожухом, кінь селюх, проте ніжки гей у серни, — крилаті. Вперг коня Держкові у груди, штрикнув долі, аж міст загудів.

— Ви Держко?

І не дожидаючи, заговорив хриплою скороговіркою, знать, виснажений з дороги до тла:

— Олюша, син ваш — шле мене з поклоном!

Тивун розправив руки від вражіння і сохитнувся мов поцілений в серце.

— Великий Боже! — хотів закликати, та голос застряг радісним стогоном у горлі.

А гість обмотував уже повіддя довкруги залізного кільця вбитого в стовп побіля брами, а тоді йшов за розтрясеним тивуном у його кліти. На порозі озирнувся: брама остала цяточку відхилена, а міст не піднятий.

Ось і тивунова кліть, біла як сніг, заквітчана сухим зіллям. На ослоні кіт білюх з чорним мазком на бороді, — привстав, поводить ушками. І ще цвіркун стрекоче на всю глотку із вдовілля життям.

Гість повернув до тивуна своє люто стомлене, аж дремливе обличча і згомонів почерез широку осмішку:

— Ваш син живий, — зализує рани... Ще дві неділі тому сокотив одрини, тепер уже на призбі під хатою кожну любу днинку у сонцеві сидить...

— Де він, питаєте? Днину дорогу відсіля, в доб-Я-як його оплакав як мерця, я-ж його...

За рядом бесіда йому не йшла, то змовк і тільки пив слова з уст гостя, як росу, руки не потрапляли налити меду в черепяний кубок, не давали ради ножеві, коли краяли хліб. Всі зорі неба гойдалися у тивуновому серці.

— Де він, питаєте? Днину дорогу відсілля, в добрій кмітській хаті, в яблуневім садку, в талані всілякім сидить...

Гість сміявся, пив мід, рубав очима одвірки.

— Плужило йому, що й казати! Пригорнули чужі утлого, піклуються, варянку всяку доносюють, ба це-б, ба те-б... Проте збанував за вами люто, чолобиття посилає, а через неділю й сам доскочить!

— Мід вашими устами пити! — лебедів тивун і живо розгортав постіль на своїм лігві, ділив між себе й гостя піря з гуски в тонкій наволоці, хоч знав, що цю ніч не зажмурить ока з утіхи.

Але... що це? Після одного кубка меду ноги вростають у землю? Голова клониться на сон? Тіло паде як скошене? А в сні отвором — безодня?

Гість у полотнянці придивлявся сплячому остро насупленим зором, тоді-як якусь хвилю слухав... Ніде ні-чого, цвіркун стрекоче на всю глотку, та кіт-білюх ушками поводить.

То гість засунув тивуна в глиб лігва, укрив, запер двері, а сам будьто ненаглою ходою близився їд теремам, переводив віддих у грудях, мов після бігу в негоду.

В тій хвилі двоє білих рук як два світла доторкнули його рамен і жіночий шепіт здержаний щасливим сміхом лебедів біля уха недавнього благовісника:

— Як рибка в воді, так я, мій Дедьку... Нарешті Византією запахло, подихом дійсної краси! Обдало мене рідним вітром у твоїм дикім краю! О, як сміливо, як прегарно, коли на устах мід, у рукаві-ж — кинжал! Коли у кораблі подвійне дно, а в пугарі їдь, — грім... Кожна хвилина стрімголов: сьогодня я служебка, а ти... ти боярин у семрязі з овечої шерсти, завтра-ж ми обоє царі в горностаях, а перед нами фазани на золотих тарелях!

— Цить, Зое, цить!

Вона задихалася своїм чужинецьким виговором, не находила слів:

— Держи слово, Дедьку! Княжя Марені, а престол нам, — як у Византії, як у книгах давнини...

— Цить, Зое, цить, не повержу тебе!

Щебетала, пошпотуючися на виголосах, з втіхою небезпеки, така стрункa гладуля, от як фіґурка з хризоелефанитни...

— Торкнеш вікно, отвориться в глиб, без скрипу, тихцем! Мариця й князьки приспані твердосоном, як кукли із черепя. Тям Дедьку, сьогодня, або — ніколи!

Довге біле личко грецької служки засіяло серед руху гострою різьбою профілю і зникло як звид. Тілько жовтий гіматіон мелькав ще хвилину проміж дерева...

Дедько засміявся згірдливо: все було як слід.

Там, де темнолиста шовківниця торкала рясним віттям горішне вікно одрини, як пчільний пласт заліплене склом в оківках із олова, надплив із нечевя місяць, вибілив посвітом пів деревини, стежку з молочієм покрай вікна і дунув сріблом у кожний ромб шибки.

Із нутра одрини глянули тепер на Дедька дивні істоти, — вони будьто ждали його появи і вперли в світло свої витріщаті очі краснолюдків. Це забавки князеньків із черепя: дрібоцькі хлопчуки з лиснючими щоками, з високо піднятими брівми над перконосим обличчям, чередарі, що пасуть овечки до місяця, тоді, як один у зрукавнику та капчурах на сопілці пальцями дрібоче, Хозари, горбоносі, з закруцьками біля вух, і лучники і дракони, червоні як кати, з широко роззявленими челюстями пащек...

Он скляний пугач підняв ладінку піря верх очей у білих кільцях, настобурчив її на виворіт мов у ярій люти, красавий ямелюх стріпнув киноваром ціпких крил, а сокіл-винозор у бериті з кичкою пас пильно Дедькове обличча, ніби дожидав, коли стрілець з цини за його плечима прицілиться нарешті до зайдея, вишвирне стрілу з туга лученька...

Дедько й справді зупинився: він будьто й сам став іще раз хлопчиком з гущею волосся над очима і в світлій сукні ради постригів, — перед ним вергли насином всяку дарованину, а мати, тиха погода, кутає хату, ясниться коло неї...

Як варом його облетіло, — пригадав ціну: Таняву і Чертеж. Зачулася йому весільна пісня тетер, ломіт праліса під ударом росохів у перлистих перстенях, звидівся олень-червонюх у білій імлі, як впялив очі в бір, трава повисла з непорушних губ... Як огнем його обігнало: бачив себе у повороті з ловів, з лісових доріг... Не там він клав весною молодих ґотурів серед хижої насолоди? Не там чурила кров диких вепрів від обуха його сокири? Не там він випускав перед себе ловні котюги, як вірли без крил?

Стару коломийську солотину навернув ще на ум, мрію серця, величну шану родові, клейнот життю, довічну втіху...

(Далі буде).

Щоб оминути непотрібних обопільних поштових коштів при надаванню посилок за посліплатою, просимо дуже при всяких замовленнях (кроїв, взорів, монограмів і т. п.) надсилати належитість з гори, чеком „Нової Хати“, переказом, або поштовими значками.

Табелі кроїв з вимірами.

Виміри кроїв для смотриків і пань.

Величина	для смотриків			для пань					
	14	15	16	I	II	III	IV	V	VI
Обєм горішний	cm 84	cm 86	cm 88	cm 90	cm 96	cm 102	cm 108	cm 114	cm 120
Обєм в поясі	64	66	68	70	74	78	84	90	100
Обєм в бедрах	90	94	96	100	105	110	114	120	130
Довжина спідниці	75	80	85	102	105	108	108	108	108

Виміри кроїв для дівчаток від 1—13 літ.

Величина	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Ціла довжина	cm 45	cm 48	cm 50	cm 55	cm 60	cm 65	cm 70	cm 75	cm 80	cm 85	cm 90	cm 96	cm 102
Обєм горішний	58	60	62	64	66	68	70	72	74	76	78	80	82
Довжина рукава	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	37½	39	40½

Виміри кроїв для хлопчиків від 1—13 літ.

Величина	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Зовнішна довжина коротких штанів	cm —	cm 29	cm 33	cm 36	cm 39	cm 42	cm 45	cm 48	cm 50	cm 54	cm 56	cm 58	cm 60
Зовнішна довж. довгих рівних штанів	—	—	57	60	63	67	70	73	76	79	83	86	89
Довжина рукава	20	23	24	25	25	29	31	33	35	37	39	41	43

Ціни кроїв:

а) велика форма крою (костюм, сукня, плащ) . . . . . 2·20 зол.
б) мала форма крою (блюзка, спідничка, діточий одяг, білля) . . . . . 1·80 „
в) дрібнички (капелюхи, ковнірці, черевики, тощо) . . . . . 1·— „
г) малий взір до ручних робіт . . . . . 1·50 „
ґ) великий взір до ручних робіт . . . . . 2·40 „

ЗРАЗКОВІ МОНОГРАМИ

(ручно рисовані)

до гапту і вишивання хрестиками

в ціні від 0·50 до 1·— зол. заштуку.

При замовленнях не забувати подавати величину букв і до чого вони призначені (до хустинок, білля, рушників, пошевок, обрусів і т. п.).

НИТКИ DMC до ручних робіт:

Cotton Perle	ч. 8.	в клубках	0·65 зол.
„ „ „	5.	в мотках	0·45 „
DMC в мотках	„ 12, 16, 25 . .		0·65 „
Moulinée в мотках			0·18 „

При замовленнях треба подати краску (найкраще за числом) і кількість мотків або клубків. До робіт, поміщених в „Новій Хаті“ можна красок не подавати, лиш зазначити, до якого взору дібрати нитки.

Гроші треба висилати рівночасно із замовленням, переказом або в поштових значках. **На порто** посилки долучити **0·30 зол.** Всі замовлення полагоджується (за попередним надісланням належитости) протягом 7—10 днів.

За посліплатою не висилається.

УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО

ВИКОНУЄ готові або на замовлення ручні роботи з народними вишивками і мережками для прикраси одягів і домашної обстановки.

ПОРУЧАЄ вишивані блюзки, суконки, сорочки до народних строїв, білля, обруси, капи, сервети, подушки.

ВИДАЄ щомісячний журнал для плекання домашної культури „НОВА ХАТА“ з відділом мод і ручних робіт.

КРОЇ! — МОНОГРАМИ! — ВЗОРИ!

Білля, блюзки, шляфрочки, спіднички, панчохи, трикотажі і т. п. найдешевше поручає фірма

„ҐОЛЬФ“

Львів, Кілінського 1. напроти Віденської Кавярні

Ціни для зареклямування нашого магазину найнижчі.

„ЯН“ бувший співробітник фірми Пітолая, повідомляє ШАНОВНІ ПАНІ, що вже отворив 20 марта свій АРТИСТИЧНИЙ САЛЬОН ФРИЗІЄРСЬКИЙ ДЛЯ ПАНЬ **Личаківська ч. 20.**

Перед кіном „АПОЛЛЬО“ Хоружчини 5

НОВО ВІДКРИТИЙ

МАҐАЗИН З ПОСТІЛЛЮ

під фірмою

Р. ДЖАЛА

поручає

КОВДРИ від 18 зол.
МАТЕРАЦИ „ 33 „

На провінцію посилка відворотною почтою. Цінники на бажання.

ЗА ДАРМО

ніхто не дає товару, зате **за 5 зл.** тижнево можна замовити в нас всілякі таніцерські вироби, як: **матераци, отомани, фотелі і т. п.**

ҐОТЛІБ і ҐЕФЕЛЬ

Львів, ул. Ґродзіцких ч. 8.

Б. ТАПІЦЕР-ДЕКОРАТОР КОРОЛІВСЬК. ТЕАТРУ В БУДАПЕШТІ.

ПОЗІР! **ЖІНКИ!** **ПОЗІР!**

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ КООПЕРАТИВИ:

„УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО“

ЖІНОЧА ПРОМИСЛОВА КООПЕРАТИВА З ОБМ. ПОР. У ЛЬВОВІ.

АДРЕСА:

УДІЛ 10·— зол. **Львів, Словацького 14, I.** **ВПИСОВЕ 1·— зол.**

Видає Кооператива „Українське Народне Мистецтво“. За Редакцію відповідає МАРІЯ ГРОМНИЦЬКА.
Редакція і Адміністрація: Львів, Словацького 14, I. З друкарні Наукового Тов. ім. Шевченка у Львові.
Ціна числа зол. 1·80.

ЧОЛА

ЛЬВІВ. ч. 6

1928

ХАТА

НОВИНА! НОВИНА!

Нова кухарська книжка! Тисяча приписів!

Нова кухня вітамінова — після найновіших вимог гігієни і здоровля, зладила Осипа Заклинська.

Приписи про порядки і ведення хати й кухні! Нові вітамінові страви!

Кухня безмясна, веґетарянська, мясна кухня, печиво, легуміни, торти, заварювання, мармоляди, компоти, напитки, закуски.

Книжка призначена для багатих і бідних. Для села і міста! Необхідна в кожній хаті! Страви з цілої України й чужини.

Багатий вибір страв на будний день, свято і приняття (гостини). Кухня для здорових і хворих! (дієтична). Безалькогольні напитки і наливки. Господарські поради і правила здоровля!

КНИЖКА надається на святочні, новорічні або весільні дарунки для молодих і старих господинь в місті і на селі. **Ціна книжки 7·— зол., для Америки і заграници 1·— доляр.**

Книгарням і відпродавцям значний опуст!

Щоби не платити даром великі кошти посліплати, найпрактичніше посилати готівку з гори.

Головний склад: **Гр. Ґануляк**, Львів, вул. Куркова 10.

Передплачуйте найдешевший, популярний, ілюстрований двотижневик

„ЖІНОЧА ДОЛЯ“

ЦІНА В КРАЮ: на рік 10·— зол., на пів року 5·— зол. на квартал 2·50 зол., на місяць —·80 зол.

ЦІНА ДЛЯ ЗАКОРДОНУ: на рік 2 американські доляри.

Передплату приймає:

Редакція „ЖІНОЧОЇ ДОЛІ“ — Коломия, вул. Нова ч. 1.
„ŻINOCZA DOLA“ — Kołomyja, ul. Nowa 1.

Poland, East Galicia, Europe.

КУПУЙТЕ БАГАТО ІЛЮСТРОВАНИЙ

АЛЬМАНАХ ЖІНОЧОЇ ДОЛІ **„НАШ СВІТ“**

З ДОДАТКОМ КАЛЄНДАРЯ НА 1928 РІК.

27 рік видання! **27 рік видання!**

ЛІТЕРАТУРНО-НАУКОВИЙ ВІСНИК

місячник літератури, науки й суспільного життя

буде виходити, як і досі, в обемі 6 аркушів друку та буде містити оригінальну й перекладну белєтристику — повісти, оповідання, драми, поезії, статті з української історії, літератури, суспільної економії й инших царин знання, огляди літератури, науки й сусп.-політ. життя, критику й бібліоґрафію.

Журнал видає: УКРАЇНСЬКА ВИДАВНИЧА СПІЛКА.

Редаґує **Комітет.** За ред. відповідає **Петро Постолюк.**

Передплата виносить: річно 26·— зол., піврічно 14·— зол., місячно 2·50 зол. За границю 4 дол. або їх рівновартність.

Редакція і Адміністрація: **Львів, ул. Руська ч. 18, І. пов.**

Видавничі новини! **Видавничі новини!**

Видавництво „ІЗМАРАҐД“, Львів, Словацького 14

видало:

Іванов: Поворот Будди. Ц. 2·— зл. — **Цвайґ:** Лист незнайомої. Ц. 2·— зл. — **Пільняк:** Смерть Командарма. Ц. 0·60 зл. — **Цвайґ:** Амок. Ц. 2·— зл. — **Арцибашев:** Дикі. Ц. 2·— зл.

Замовляти у всіх українських книгарнях або у видавництві.

Книжки і журнали надіслані до редакції:

(Просимо авторів і видавців надсилати нам свої видання для обміну й поміщення в оцій рубриці).

Володимир Герасимович. — Мамома, пєса на 5 дій. Вид. „Подільська Театральна Бібліотека“, в Тернополі. (стор. 44).

„Жіноча Доля“, — двотижневик, Коломия, ч. 10.
„Kobieta w świecie i w domu“, — Warszawa, Nr. 10.
„Przegląd mody“, — Warszawa.
„Світ дитини“, — Львів, ч. 5.
„Промінь“, — Вінніпеґ, ч. 4.
„Ми молоді“, — орґан протиалькогольного руху, Рогатин, ч 5—6.
„Молоде життя“, — часопись пласту, Львів, ч 4.
„Пластун“, — Ужгород, ч. 1, 2.
„Вісти з Лугу“, — Львів, ч. 5.
„Життя і знання“, ілюстрований місячник Львів, ч. 8.
„Світ“, — ілюстрований двотижневик, Львів, ч. 8,
„Нове Мистецтво“, двотижневик, Харків, ч. 16—17.
„Зоря“, — ілюстрований місячник, Дніпропетровськ, ч. 4.
„Літературно Науковий Вістник“, Львів, ч. 5.
„Кооперативна Республика“, — економічно суспільний місячник, Львів, ч. 5.
„Учительське слово“, — Львів, ч. 5.
„Віра і Наука“, — двотижневик, Коломия ч. 8—9.
„Маланка“, — білоруська гумор. часоп.

ЧИТАЙТЕ! **ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ!**

Багато ілюстр. популярно-науковий, літературний журнал

„ЖИТТЯ І ЗНАННЯ“

На рік вийде 12 чисел. Кожне число по 32 стор.

Журнал подає знання з ріжних галузей науки й життя і весь матеріял ілюструє багатьома образками й фотоґрафіями.

Передплата на рік виносить 18·— зол. На 6 місяців 9·— зол., на 3 місяці 5·— зол. Поодиноке число коштує 1·80 зол.

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ:

Львів, Ринок ч. 10, II. пов., Товариство „Просвіта“.

ВІКНА

ПІД ТАКОЮ НАЗВОЮ ПОЧАВ У ЛИСТОПАДІ 1927 РОКУ ВИХОДИТИ У ЛЬВОВІ ЗА РЕДАКЦІЄЮ

В. БОБИНСЬКОГО

ВЕЛИКИЙ, ЗА КРАЩИМИ ЕВРОПЕЙСЬКИМИ ЗРАЗКАМИ ОРҐАНІЗОВАНИЙ ЧАСОПИС, ПРИСВЯЧЕНИЙ

літературі, знанню, мистецтву та критиці.

Адреса Редакції і Адміністрації:

„ВІКНА“, Львів, вул. Міцкевича 11.

ЗАПРОШЕННЯ ДО ПЕРЕДПЛАТИ

КООПЕРАТИВНОЇ РЕСПУБЛИКИ

ЕКОНОМІЧНО-СУСПІЛЬНОГО МІСЯЧНИКА

Видає: **Ревізійний Союз Українських кооператив у Львові** під редакцією: **доц. др. Карла Коберського.** Передплата виносить: **За рік 16 зл., за пів р. 8 зл., за чверть р. 4 зл. Окремі числа по 1·50 зл.**

Для Америки передплата: **2·50 ам. дол. річно.**

Можна набути в усіх книгарнях.

НОВА ХАТА

ЖУРНАЛ ДЛЯ ПЛЕКАННЯ ДОМАШНОЇ КУЛЬТУРИ

ВИХОДИТЬ РАЗ У МІСЯЦЬ

РІК IV. **ЛЬВІВ, ЧЕРВЕНЬ 1928.** **Ч. 6.**

ЗМІСТ: *Ярослава Музикова:* Дещо про портрет; *М. Бачинська-Донцов:* Жінка в Радянському Союзі; *М. Рудницький:* Обстановка нашої хати; *Др. С. Парфанович:* Про біль голови; *Одна з „тих що греблі рвуть“:* На пластові теми; *О. Ус:* В „Paddel-boot-і по Wannsee“; Веселий кутик; *І. Ш.:* Білий спорт; *О. Ф.:* Про тайну елеґантного вигляду; Моди; Ручні роботи; *Н. Коцюбинська:* Анкета; Ріжні вісти; *С. Мійська:* Приписи; Поради лікарські; Ради господиням; *К. Гриневичева:* Шеломи в сонці. **Ілюстрації:** *І. Труш:* Портрет дружини; Одарка Бандрівська; Надійка Титаренко; Обстановка хати; Білий спорт.

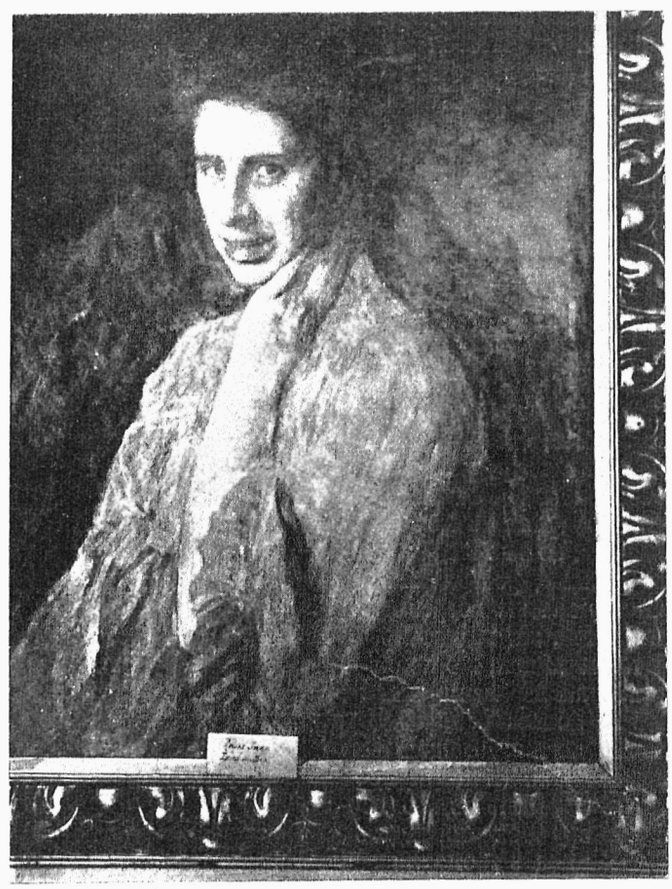
ЯРОСЛАВА МУЗИКОВА

ДЕЩО ПРО ПОРТРЕТ

Портрет повинен в першій мірі бути твором мистецтва, без огляду на свою схожість з обєктом, і як такий, мати ці самі мистецькі вальори, які має кожний инший образ, правдивий мистецький твір. Крім цього повинен він ще мати особливі ціхи портрету, а саме: правдивість, життя і подібність. Під правдивістю розуміємо це, що портрет має представляти ту саму особу, котру портретуємо.

Життя, це схоплення в одну цілість більше моментів з життя цеї особи.

Подібність це зовнішна сторона портретованого, на котру загал звертає найбільше уваги, викликуючи на тій точці часто непорозуміння між мистцем а публикою. Загал, портретований і його близькі вимагають від мистця крім фотоґрафічної подібности портрету, ще чогось неможливого, а саме того, щоб портретований вийшов з під кисти чи долота мистця таким, як вони собі його бажають. Кожний чоловік, як відомо, під иншим кутом дивиться, має инше відношення до портретованого і через те інакше його бачить. Ляйк, що дає себе портретувати, не здає собі справи, що підсвідомо він все таки чогось більше бажає собі, чим фотографічної подібности. Сама фотографія не дасть повного образу людини, бо вона може тільки схопити короткий момент життя, який дає зовнішна подібність. Мистець натомість, щоби оживити портрет, збирає багато моментів з життя портретованого, підчеркуючи їх одним, найбільше замітним і найсильнішим. Притім його завдання — відтворити портретованого з ріжних сторін його життя, так, щоб портрет не представляв лише хвилевого настрою, тільки зображував правдиву особу. Вартість образу і вартість портрету залежить від доброго мистця. Коли він сам є цікавіший, тоді й портрет вийде цікавіший.

Іван Труш: Портрет дружини (Аріядна з Драгоманових).

Намалювати когось подібним, це невелика штука. Посидить трохи, помучиться, таї готово. Дещо вже трудніше надати портретові певного настрою, а ще трудніше ввійти в істоту портретованого і передати його життя. До того треба мати дар інтуіції.

Буває, що великі мистці вміють часто і з нецікавих осіб зробити цікаві портрети. Ціла штука в цьому, щоб мати ще більше інтуіції і уявити собі особу так, якою вона могла би бути в таких або иншіх обставинах. Залежно від сили інтуіції та уяви мистця, портрет виходить більше правдиво й цікаво. Чим ці прикмети мистця більші і чим сильніше він їх виразить, тим певніше зустріпеться з опозицією загалу, що немає такої сили уяви й тому ідентифікує вартість портрету з його подібністю. Сама зовнішня подібність виходить нераз сильніше, нераз слабше в портреті, але це не є мірилом для вартости портрета. У добрих портретистів часто виходять яркі ріжниці між поодинокими частями в лиці, нераз до тої мірй, що одна частина говорить немов би інакше як друга. Те все разом як раз надає портретові сили й виразу. Щож до ріжниці бачення, то годі мистцям брати за зле, коли вони не роблять портрету подібним, або не передають його так, як загал собі бажає.

Як кожний чоловік, так і маляр чи різьбар бачить по своїому. А коли вони мистці, то певно бачать більше й ліпше.

М. БАЧИНСЬКА-ДОНЦОВ

УКРАЇНСЬКА ЖІНКА В РАДЯНСЬКОМУ СОЮЗІ

Коли прочитала я цікаву статтю п. А. Свєнціцкої в попереднім числі Н. Х. я згадала иншу про „Нове родинне право на Україні“ п. А. Яковліва, яка була уміщена в ч. 13—14 (119—120) „Тризуб“-а і яка мусить радістю сповнити серце кожної феміністки. Правда, по даним авторки першої статі, феміністок в царській Росії не було і цілком зрозуміло, бо феміністичний рух, яко свідомий або несвідомий культурний рух, в своїх початках виявився в першій мірі, як зусилля о рівноправність в побиранню освіти, а щойно в другій мірі, як боротьба о жіноче виборче право . Право на вищу освіту одержали жінки в Росії завдяки реформам Александра II., а вступ на університети завдяки революції 1905 року. Поступові жінки царської Росії не потребували бути активними феміністками, бо коли брали участь в революційнім русі (а вона була дуже значна!) вони вірили, що з побідою соціяльної революції прийде повна політична свобода для жінок. І так воно сталося. Врешті російські „нігілістки“ своїм зовнішним виглядом нічим не ріжнилися від европейських „суфражисток“. Оба жіночі типи багато старань прикладали до того, щоби зверхнім виглядом підчеркнути свою подібність і рівність з мужчиною.

Модерний феміністичний рух таких поверховних „зрівнань“ не потребує. Свідомий фемінізм прямує не лише до формальної, але передовсім справжньої рівноправности жінки та старається в життя народу вкласти творчі духові цінности істотні жінці, свого роду жіночий світогляд, що зріс і тісно звязаний з фізичною відмінністю жінки та її здібністю стати матірю. Тому так радісно було мені читати другу цитовану статтю. Бо там я побачила, що жінка на Україні старається стати і стає творчим чинником в законодавстві, не глядить на російський шаблон і намагається нове життя формувати по своїому.

Мушу дещо спинитися на формах родини на Україні. Автор виходить з твердження, що в давні часи „родинне життя на Україні керувалося своїми, далеко більш ліберальними звичаями, після яких жінка в родині була вільною, по всьому рівноправною „дружиною“ свого чоловіка. „Більшевицькі декрети на Україні з 20 лютого 1919 року були такі самі як російський закон про шлюбне, родинне й опікунче право. Безмежна сваволя і безладдя довели до як найширших товмачень цего закону і до повного майже знищення шлюбу, замінивши його формою зареґістрованих, більш менш коротких фізичних сполучень, при чому реґістрація в ЗАГСі не була признана обовязковою. Закони про права батьків і дітей спричинили ануляцію авторітету родичів, а оборона прав дітей звелася до знаних „аліментів“. Поволи наступив повний розклад родини. Жінки стали тільки обєктом задоволення фізичних потреб мужчини й апаратами для родження дітей, які має забирати від „родительок“ (бо матерями таких жінок, що не сповняють материнських обовязків чейже називати не можна!) і виховувати держава. Та показалося, що держава не в силі всіми дітьми заопікуватися. Звідси така велика скількість безпритульних дітей (в цілій Росії офіційна статистика начислює до сім міліонів). В першій мірі являються вони наслідком зруйнування родини, а щойно в другій причиною цего явища є громадянська війна, яка до речі скінчилася в 1920 році.

Радісно почути, що найбільш вперта боротьба за нормальне родинне життя ведеться на Україні. Наслідком того вийшов в році 1926 новий „кодекс законів про родину, опіку, шлюб і акти цивільного стану“. Найбільш важні норми цего кодексу відмінні від російського. Головнож відносно шлюбу. Російський кодекс визнає однакові права за шлюбом нормальним, зареґістрованим і за фактичним, незареґістрованим. Український кодекс визнає законну силу лише за формальним, зареґістрованим шлюбом і встановлює обовязкову реґістрацію.

Ця постанова принята на підставі рішень всеукраїнського зїзду робітниць і селянок з року 1924, що: „реґістрація шлюбу являється найкращою обороною жінки, забезпечуючи їй необхідні права“.

Бачимо, що зїзд ділав в напрямку феміністичних ідей, бачимо, що українська жінка стає творчим законодатним чинником, що старається нове життя формувати з точки власного жіночого світогляду, обороняючи свої права та інтереси. І тут міститься це, на що я хотіла звернути увагу.

В статі А. Яковліва можна знайти багато даних про закони, що торкаються родини і звязані зі шлюбом (як зміна прізвища жінки, громадянства, усиновлення ітд.), зазначена відмінність від російського права. Більше цікавих відсилаю до джерела. Стаття надається на дискусію в жіночих товариствах, при чому добре булоб потягати паралелі з тутейшим правом, се принеслоб подвійну користь. Також на семинарійну працю студентки-правнички, (яких тепер в нас доволі), моглиб сі дані надаватися.

Друга справа, якої хочу торкнутися, се справа вибору жіночого фаху. Ярким мірилом до того як розуміє українська жінка в Рад Союзі свою ролю в суспільности може служити склад слухачок на вищих школах, бож туди йдуть по більшій части з замилування. (Дані беру зі „Студет Вістника“ ч. 2. 1928). Відсоток жінок має:

Технольоґічний Інститут	6.20%
Сільсько-господ. „	19.59%
Ґеодезичний „	6.47%
Медичний „	52.43%
Ветеринарійний „	10.09%
Інститут Народної Освіти	49.95%
„ Народного Господарства	14.07%
Технікум будівельний	2.87%
„ нарзвязку	4.71%
„ „Профінтерна“	2.30%
„ фінансової економіки	16.72%
„ фармацевтичний	59.49%
„ педаґоґічний	67.23%
„ мистецький	19.43%
Музичний Інститут	15.75%
Ґубпартшкола	11.93%

В школі охорони матері й дитини 267 слухачок, виключно жінки. Велика скількість жінок на медичнім, народної освіти і педаґоґічнім факультетах свідчить про нормальний потяг жінки, бути вихователькою молодого покоління та про її суспільну ролю гоїти рани фізичні і моральні.

Мені хочеться вірити в це, що ці студіюючі жінки мають стремління розвинути свою особистість в певнім напрямку, який для науки обрали, а розвиваючи її мусять наткнутися на дрімаючу в глибині жіночість, яка не зникне в людстві доти, доки істнуватиме материнство.

На ділі (не входжу в те, чи свідомо, чи несвідомо), українська жінка в Рад Союзі йде феміністичним шляхом.

Підчеркую тільки ці два яркі моменти з жіночого життя на Україні, хоч і на инших ділянках слідно велику жіночу активність.

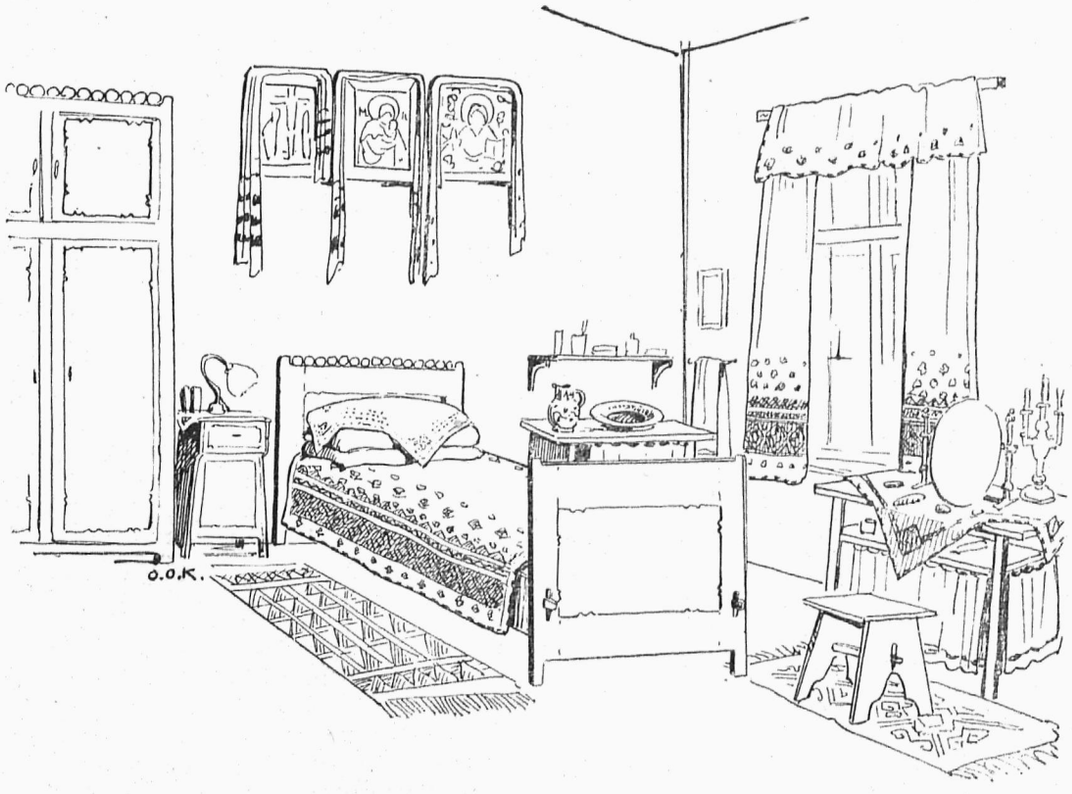
МИХ. РУДНИЦЬКИЙ

ОБСТАНОВКА НАШОЇ ХАТИ

Люде, що мають багато гроша висловлюють инколи свій смак хатньою обстановкою. Ті, що мають більше смаку як гроша теж роблять це инколи; та дуже рідко можуть дозволити собі на це ті, які мусять у першій мірі думати про смак, звязаний з їжею. Хто мусить дбати про необхідні меблі, рідко почуває потребу поміщувати між ними, хоча би найскромніші зразки краси, за якою тужить.

Багато мужчин мусить усе життя вдоволятись єдиною маленькою частиною свого одягу, яка заступає їм „нахил до краси“: краваткою. Краватка недурно находиться на видноті, щоби її можна подивляти. Думка про прикрасу хати виринає найчастіше у звязку з думкою про гостей. Ця наскрізь соціяльна нотка, що надає тон також нашому вбранню, має стільки прикмет, що і хиб. Рахуватись із естетичним смаком свого середовища — краси. Сільські столи та стільці, скрині та полиці відповідають зовсім иншим потребам селянського життя: праці, звичкам і будівлі хати. Гарно вишиваний рушник за іконою в селянській світлиці має свій чар природної прикраси; завішений у сальоні довкола портрету Шевченка, поміж абажурами та табуретками, пригадує нам хіба, що господарі силкуються цим єдиним предметом зазначити свій патріотизм.

Ми рідко коли маємо змогу вибирати самі всю свою обстановку, згідно із естетичними домаганнями. Навіть образи, які не надаремне відмежовуємо рямцями від стін і решти предметів — і ці попадають до нас випадково, мов малярі, заблукані в нашій суспільности із своїм талантом. На ніякій шибениці не висіло стільки безвартної гидоти, що на стінах кімнат нашої інтеліґенції. Та чи вона винна тому, що її смак вміє відріжнити

Обстановка хати в проекті О. О. Кульчицького.

неважко; це не є ніякий рівень; знятись на економічний рівень деяких своїх знайомих инколи важче, ніж мати естетичні потреби.

Ми, здебільша селянські сини, переїзжаючи в місто, залишаємо в батьківській хаті всю їхню обстановку, до образів включно. Тільки на кімнатні стіни або рушники переходить сям-там народня вишивка. Наша урядниче та священича кляса, разом із пролетарською інтеліґенцією, не має власних хат. Кімнати доводиться найчастіше наповнювати наосліх у найменше пригожу хвилину подружжа, коли наш смак зазнав повної атрофії під впливом нашої вибраної, яка ввижається нам зразком краси. А як відпекатись тоді від домашніх причандалів, які „молода“ приносить із собою і від поодиноких родинних „дарунків“? Усі вони мало мають спільного із меблями предківської традиції або сучасним мистецтвом.

Меблі „у народнім стилі“ доступні лише для заможніх. Їх не можна досі найти у меблевих — здебільша жидівських — складах наших міст. Стіл або шафа у народнім стилі, які треба аж спеціяльно замовляти як мистецькі витребеньки не в силі видержати конкуренції із чепурною віденською „політурою“. Предмети буденного вжитку служать більше ідеалові вигоди як естетичної добру ковбасу від поганої, а не в силі бачити ріжниці між кімнатним малярем і артистом?

Мало хто з нас має змогу купувати оригінальні образи, від яких наші думки могли би зринати в вирій, утікаючи від решти збуденнілої обстановки. Нам мусить вистачати дешева репродукція, часто: звичайні листівки, кілька фотографій, якась настільна дрібничка. Коли вся хатня обстановка не творить одної гармонійної цілости, — коли всі предмети в ній виключають себе взаємно, мов знавіснілі члени родини, тоді ми не маємо сміливости помістити між ними якусь вибагливу цяцьку, так само як лякаємось присутности постороннього гостя серед родинної сварки.

Хатня обстановка (крім усіх випадків бездумчивости при своїх народинах) може бути складена з двома думками: вона повинна якнайбільше інтенсивно пригадувати нам життя поза нашими стінами або повинна якнайлекше дати нам забувати про нього. Люде, що приходять до хати відпочивати не ставлять до предметів у ній тих самих домагань, що ті, для яких хата є огнищем умової праці. Одні відпочивають найкраще, коли розсівають свою увагу в мертвих предметах, инші, коли можуть їх не бачити. Умова праця має безліч ріжнома-

нітних примх між якими дружба і ворожнеча людини з предметами чергується, мов потреба зміни вражінь підчас праці та відпочинку.

Толстой утікав від вибагливої обстановки, щоби зосередитись; Уайльд кунав свою уяву в найдобірнішій музейній колекції. Толстой прямував до світогляду, що нагадував би своєю суворістю білину холодної келії. — Уайльд кохав душу, що міниться водограєм ґем і камеї. Кожний із нас може переживати тугу цих двох крайніх почувань, коли хатня обстановка нашіптує йому ріжні думки та спокуси. Ця обстановка може бути яканебудь, але вона не сміє бути якоюнебудь для нас. Предмети, з якими мусимо зустрічатись щоденно повинні заступати нам живі істоти, мов живі істоти заступають нам предмети.

Українська рідня, що має покинцо досить дітей, не розуміє яку вагу може мати для них бодай один мистецький предмет залишений у спадщині на спомин. Одиниці з високою культурою мусять як дикарі вірити в фетиші. Предмет, який за кожним разом розбуджує в нас думки про близьких або цікавих людей має більше вартости як десятки живих людей, яких вид зміцнює в нас несвідомо нехіть до життя.

Та не забуваймо, що забобонний пієтизм для предметів, які ми дістали або купили, часто звужує нашу вражливість, а з нею весь наш світ. На жаль жертвувати ними для естетичного смаку, який каже із ними розпрощатись. Яке це неімовірне, а таки меблі промовляють живіше до нашого інтеліґента як той єдиний предмет, яким мусять їх заступати всі засуджені на якунебудь обстановку: — книжка. Шафа з новими книжками є рідша в українській хаті як стара звичка позичати книжки і держати їх у себе аж до останньої настирливої пригадки, що попереджує потребу „сказати собі правду в очі“.

„Та що мають спільного книжки із обстановкою?!“ — спитаєте роздратовані. Ваша правда. Книжки заступають надто часто обстановку тим, які їх пишуть, а обстановка надто часто заступає книжки тим, які їх не читають.

Др. СОФІЯ ПАРФАНОВИЧ

БІЛЬ ГОЛОВИ

Одним з найчастіших, а у декотрих людей щоденним терпінням є біль голови. Це майже не хвороба, це майже дрібниця на котру ніхто не звертає великої ваги, особливо, коли це трапиться у його рідних, чи знайомих. За те не один відчуває діймаючо власний біль голови і часто є від нього прямо тяжко хворий та нездібний до ніякої праці. З окрема жінки терплять часто болі голови, куди частіше від мужчин.

Що це властиво за обяв; яка його причина? Як запобігти, чи усунути це лихо.

Ще до нині невідомо ученим, що власне болить в голові і як це діється? Досвіди показали, що сам мозок або не є вражливий на біль, або відносить вражіння болю до орґанів зовнішних, через це, що дана частина мізку завідує чинностями тих орґанів (є їх центром). Натомісць можуть боліти мізкові опони, кости чашки, мязи і їхні повязки та обгортки, вкінці шкіра, а то й волосся. Що діється підчас болю в цих нарядах? Бувають, правда, запалення чи то опон, чи мязів—це останне називаємо ревматизмом або ломцем, але найчастішими є зміни в обігу крови, а це: звуження кровних судин і недостача крови, або розширення їх та наплив до голови. Ці чинники подражняють нерви і викликують в них вражіння болю, а щойно це вражіння доходить до мізку і нашої свідомости.

Причин болю голови є дуже багато. Перш за все біль голови може бути одним з обявів хвороб горячкових острих або проволочних, хвороб мізку та його опон. Тут причина його є ясна і він уступає враз із недугою. При багато инших хворобах буває біль голови одним із перших обявів і уперто удержується через цілий час хвороби. І так виступає він при запаленнях нирок, ґіхті, пранцях (сифілісі), затроєннях алькоголем, нікотиною і недомаганнях шлунка і кишок, хворобах жіночих половых нарядів і багато инших недугах. Все це є так званий симптоматичний, чи обявовий біль, то значить, причиною його є инша хвороба і він для нас менше інтересний.

Найбільше цікавить нас біль голови, при котрім на перший погляд не находимо ніякої хвороби в орґанізмі, біль, котрий виступає раз незалежно від стану орґанізму, другим разом знов залежно від ряду чинників зовнішних, цей біль називаємо звичним або сталим habitualis) і він у жінок найчастіший.

Буває, що за твердо спимо або не виспані, що схвилювалися чимнебудь, чи позлостили, зажурилися, чи налякалися, от у нас і заболіла голова. Це причини психічної натури і вони дуже часті. Не рідко буває, що людина переповнить шлунок, що терпить на запір, (обструкцію) або зїла щонебудь нестравного, от із цеї причини біль голови. Ще частіше виступає біль голови з претомлення працею і то переважно умовою, з сидячого способу життя в замкнених кімнатах. Тут ділає перетомлення з одної сторони, а брак повітря і руху з другої. Тому то так часто нарікають на ґолову шкільні діти, урядники та инші фахівці й умові робітники.

З осібна варто застановитися в яких умовах перебуває в школі наша молодь тих пять чи шість годин денно. Перш за все вона сидить часто похилена або й скривлена, нераз і шкільна кімната є недосить простора і ясна і через те невідповідна для великого числа дітей. Для молодого орґанізму є незвичайно шкідливий вже брак руху, щож тоді казати про лихе повітря. З обчислень праці віддихової виходить, що людина потребує на мінуту 8 літрів повітря, значить, на пів дня около 6 тисяч літрів, це є около *6 м*^{3}. Є це мінімум в можливо найкориснішних умовах, при допливі свіжого повітря. В малих кімнатах шкільних кількість повітря буває багато понижче мінімум, при тім ізза браку сталої і відповідної вентиляції повітря не відновлюється, навпаки громадяться в ньому продукти переміни матерії, головно квас вуглевий, а також порох, принесений за ногами. Це-й є причиною, чому багато дітей вертає зі школи з болем голови, з котрим часто сідає переробляти лекції дома, подекуди ще в ґірших умовах. Додаймо тепер, ще дуже важний чинник, це приспішений зріст і розвій молодого орґанізму і разом з ним більше запотребування повітря. Тепер зрозуміємо, чому діти так часто нарікають на біль голови і знаємо як його лікувати: рухом на чистому повітрі, проходами та ґімнастичними вправами. У дівчат появляються болі голови, часто в звязку із першими обявами полового дозрівання, яко один з обявів блідниці. Вони тривають безперервно днями, а то й тижнями і місяцями, а втихають в часі місячки. Вже сама назва— блідниця вказує, що ті дівчата є бліді та слабі. І знову поручаємо свіже повітря, мірну кількість руху, побут на селі, перш за все в горах. Дуже шкідливе є поборювання такого болю голови штучними середниками, як то часто роблять пильні, а нерозумні ученици чи їхні опікуни: пиття чорної кави, заживання ріжних порошків, щоби тільки на хвильку дізнати полекші і далі працювати. Тому й кожна мати, котрій залежить на здоровлю дитини повинна казати їй місто цего всего перервати науку і вийти на прохід. Замісць того мами йдуть до лікара і домагаються рецепт та ліків, а легковажать природне джерело здоровля: повітря та сонце.

В звязку з половим життям жінки є самостійна хвороба звана міґреною. Є це напади дуже сильного болю переважно в половині голови (звідки й латинська назва

Hemicrania) при чім хворі блюють, є зовсім нездібні до якої небудь праці, дістають болів очей і часто бачать світляні мушки в темному полі. Більшість хворих кладеться тоді в темному покою, пильно бережеться всякого шуму й гуку та вживає випробуваних вже ліків. Як вище згадано, міґрена є звязана з половим життям жінки, передовсім з місячкою. Проте трапляється і незалежно від неї, або й мужчин і все зачинається в молодім віці (полового дозрівання). Вона виступає у людей нервових, вже за молоду дідично обтяжених, в родинах, де часті нервові хвороби, на пр. епілєпсія. Усунути її — медицина безсильна. Проте поручається ряд ліків успокоюючих нерви, як бром, холодні оклади, ряд порошків проти болів, як аспірина, пірамідон і багато инших. Найчастіше хворий сам вміє собі дібрати якийсь порошок, котрий йому помагає — на жаль на коротко, бо в міру привички ділання його слабне і тоді треба шукати нового ліку. Всетаки остає та розрада і надія, що в старшім віці міґрена уступає сама від себе.

Подібно як міґрена мають підклад нервовий і инші болі голови. Вони відзначаються тим, що виступають при втомі чи якихнебудь афектах, психічних звичайно в означеній порі дня і придержуються одного місця голови, на примір вершка, чола, чи потилиці. Вони мають часто характер сталого і доволі немилого утиску, а не болів — по французьки називають їх „casque neurasthénique“ — наче утиск шелома наложеного на голову. Загально беручи, причиною сталого болю голови є нервовість, якщо нею не є малокровність, невідповідний спосіб життя чи то фізичного (пожива, віддихання, рух) чи душевного. Як бачимо, так дрібничковий обяв, як болі голови має дуже багато причин та відмін! З причин ще слід вимінити хвороби лиця а то: носа, чола, щоки й уха. При них буває біль голови першим обявом, що звертає увагу на початок тих хвороб. Також і відмін болю голови є багато. Одні болі є такі сильні і напрасні, що людина стає хворою і прямо зовсім нездібною до життя — а другі є тільки почуттям утиску і нездоровля. Між ними є ціла низка болів слабших або сильніших.

Як лікувати біль голови?

Перш за все звернутися до лікара, щоб прослідив цілий орґанізм і вислідив причину болів. Поборовши причину, увільнимо хворого від болів голови. Колиж не найдеться жадної поважної хвороби, тільки ослаблення, нервовість, вражливість, чи прямо сталий, габітуальний біль, тоді кажемо, що в цеї людини вже така конституція. Тоді стараємося скрішити цю людину відповідним відживлюванням, управильненням стільця, уложенням її способу життя і праці. Далі стараємося зміцнити її систему нервову, чи то купілями, рухом, спочинком і воздухом, чи ліками. У малокровних звертаємо головну увагу на відживлення, віддихання свіжим повітрям. Аж на прикінци сягнемо по ліки, котрих є багато, починаючи з аспірини, ріжних мішанок з когутиками і без них, а кінчаючи найбільше складними ориґінальними препаратами, захвалюваними ріжними фабриками.

Однаково, часто все це не вистарчає, або не помагає і хворий остає далі із своїм болем. Тоді безсильна вже медицина подає йому хоч ту надію, що з роками біль цей сам уступить, а може людина так звикне до нього, що не стане більше його відчувати яко біль, тільки як звичайний, нормальний стан здоровля.

ЗА ДАРМО ніхто не дає товару, зате за **5 зл.** тижнево можна замовити в нас всілякі таніцерські вироби, як: **матераци, отомани, фотелі і т. п.**

ҐОТЛІБ і ҐЕФЕЛЬ

Львів, ул. Ґродзіцких ч. 8.

В. ТАПІЦЕР-ДЕКОРАТОР КОРОЛІВСЬК. ТЕАТРУ В БУДАПЕШТІ.

Молода наша співачка Дарія Бандрівська співала в сьому році сопранове солло на великім Шевченковім концерті у Львові. Минулої зими співала вона на концерті „Шевченка“ в Стрию, на святі Кобилянської в Самборі та на концерті „Надвірній.

НА ПЛАСТОВІ ТЕМИ

Велика світова війна окрім багатого політичного, мілітарного й економічного досвіду, лишила за собою втому, притуплення почувань і думок, та загальне безсилля, з котрого наша суспільність ледви-ледви починає прокидатись. Ціла небезпека цього явища в тому, що й молодь, життедайний нерв усякої ініціятиви, усяких кличів і змагань, заражена тими повоєнними недугами. Вона згасила в очах і в душі іскри запалу, припинила ритм лету молодих сердець, забула про дійсний спів, про дійсні радощі життя, не хоче глянути в минуле, ані рветься до незнаного, може кращого майбутнього.

Всякий труд, всяку примусову працю вважає вона нестерпним тягарем, про добровільні обовязки нема й мови, бо на це „шкода часу“, бо немає ніякого почуття обовязку, немає розуміння тої розкоші, яку дає почуття молодої сили та гартування її у вибраній, улюбленій, хочби й найтяжчій праці. Очевидно, серед таких відносин не може бути й мови про захоплення або саможертву, бо (питаємо фільософічно) „пощо“? І так пливе життя без мети і ціли, без приємности і щастя, словом — без змісту. Так мало таких, котрі свідомо любилиб життя, котрі хотілиб працювати над собою і другими морально, фізично чи науково, котрі бодай вмілиб щиро бавитись, щиро сміятись. Старша суспільність тратить останки авторітету над молодими, а молодь старіється передчасно.

Є ще ті, в яких „ясні веселі лиця“, які „люблять волю і світ“. Це пластунки. Ціллю пласту є розбудити „молоді“ думки, розрухати оспалих й лінивих, вказати молодим шлях життя „живих“, провести до сонця. Однак ми не можемо ще взяти проводу усієї нашої молоді, усіх суспільних кляс, а навіть більшости шкільної молоді, бо ми на те за молоді і за слабі. А слабі ми тому, що ми с а м і. Брак проводу старших, брак довіря до пласту, навіть зацікавлення ним. А прецінь наш закон обіймає усі суспільні й індивідуальні чесноти, котрі мимо, а радше попри всякі нові, найбільш свобідні поняття про свободу індивідуальности, остають одинокими, на яких мусить виховуватись людина, коли вона має бути „цілим чоловіком“. Бож наша любов природи, що дає почуття того, що „ми діти сонця і весни, ми діти матері природи“, — це те, що живе в душі кожного, навіть дитини, що дає втомленому щастя, а недужому (морально чи фізично) силу і здоровля. На тлі життя серед природи будиться в душі молоденької пластунки ясний, свобідний, безжурний погляд на світ і життя, молодеча веселість, сміх, запал до геройства, сила та відвага. І виховується тип бадьорий і відважний.

Чеський скавтінґ подає менш-більш таку ідеологію у своїому органі „Ватра залісацького юнацтва“.

„Залісацька Ліґа має за ціль розбудити життя і запал до всего, що гарне і благородне, розбудити порадність і навчити жити. Вона не є спортом, ані забавою, але післанництвом нового життя, котре несе усміх і промощує шляхи відновленій цивілізації“.

Колиб хотіти кількома словами очеркнути пласт, то можна тільки сказати, що це є рух, що перетворює молоді душі, що звернений проти еґоїзму і бездільля, проти недбальства й опортунізму, що опертий на найбільш ніжній струні молодої душі, лицарської туги й благородности, братерської любови й хоробрости.

Це рух м о л о д і. Рух, перетворюючий душі м о л о д і. Вонаж частина цілої суспільности, вона будуча суспільність. Вона вже нині несе значну частину тягару громадянської праці, яку старші почали.

А однак так мало старших цікавиться тим рухом, що менше його пізнало, а ледви кілька одиниць найшлось таких, що дружно подали нам руку до співпраці, бо зрозуміли і полюбили її. Загал мало про нас знає і то тільки поверховно та на основі цього поверховного знання ущасливлює нас жартами або й ще чимось більш прикрим, в найкращому разі ласкавою толеранцією.

Чи не цікаво булоб підійти до нас блище, порадити, помогти, а хочби тільки висказати кілька слів критики, може й негативної, але річевої? Вона булаб для нас дуже цікава, бо ми з близька, у путрі пластової праці можемо й не помічати багато того, що бачать сторонні, які глядять на це з перспективи, але глядять з цікавістю дослідника, а не часописного рецензента.

Чи не цікаво булоб загостити до нашого літного табору, засісти з нами при ватрі до спільної гутірки, поділитись своїм цінним досвідом і знанням, і сказати „підемо разом“?

Чи вже стало мусить стояти між нами незрушима гребля, на яку складається ріжниця літ, та холодна повага державного чи суспільного становиска?

Ми так бажалиб її усунути!

Надійка Титаренко, артистка театру „Березіль“ на Україні.

В ҐАЛЕРІЇ ОБРАЗІВ.

Провідник, опроваджуючи гостей по ґалерії образів, додає:
— Коли хто з присутних бажає якого пояснення, прошу питати — я радо відповім.

— Пане провіднику! — питає якась пані. — Я хотілаб знати, чим тут воскують долівку, що вона так гарно блищить.

— — — — — — — — —

Яка є подібність між жінкою а жабою?
Обі бояться вузька.

ЯПОНСЬКА АНЕКДОТА.

Жінка до чоловіка: — Куди ти йдеш, мій любий?
Чоловік: — Розумна жінка не повинна ніколи питатися чоловіка, куди йде та коли прийде.
Жінка: — А розумний чоловік також не має питатися жінки, куди йде та коли прийде.
Чоловік: — Розумний чоловік ніколи не має жінки.

O. Ver

В „PADDEL-BOOT-I“ ПО WANNSEE

Стріча наша в „Hochschule für Leibesübungen“ удалася. Маленький, худощавий пан Ріхтер, промотор цілої прогульки спізнився трохи. Але погода була дуже гарна і йому простили.

Човник „Paddel-boot“ вже ждав нас. Сейчас стали ми переодягатися. Бо, знаєте, плисти човном в сукнях чи суконках, це на тамошний погляд так, якби у нас йти по місті в купелевих строях. Великі купелеві плащі хоронили від комарів та служили рівночасно за галицькі хащі прибережні, яких уживається в нас як сепаратокубіралень. Але ми тепер в багатій на озера, та бідній на корчі околиці Берліна. Є тут ліси, але сосни не манять шпильками, — на пляжі пісок і далекий горизонт: найкраще отже великий купелевий плащ.

Цего разу задумали ми велику прогульку. Човник Ріхтера дивовижний якийсь: можна його розложити і зробити з нього клунок; можна його зложити, то стане човном, що уносить понад 300 кґ.! Мені це все дуже дивне: я, бачите, приїхала щойно зі Львова!

Наша трійка готова. Ріхтер і Ганс винесли човник і спустили. Треба всідати, але зручно і не рухатися надто, бо човенце дуже легко може вивернутися. Все пішло гаразд. Відчалили.

Пливемо — їдемо здовж озера. Весла не звичайні, але т. зв. „Paddel“. Є це весло довжезне, подвійне.

З обох кінців є плавці, держиться його по середині і веслується на два боки по обох сторонах човна. В середині це весло складається, — одно входить в друге. Перший раз в житті веслую такою дивовижжю. Але мушу уважати і скоро навчитися, щоби не посоромити землі ґалицької.

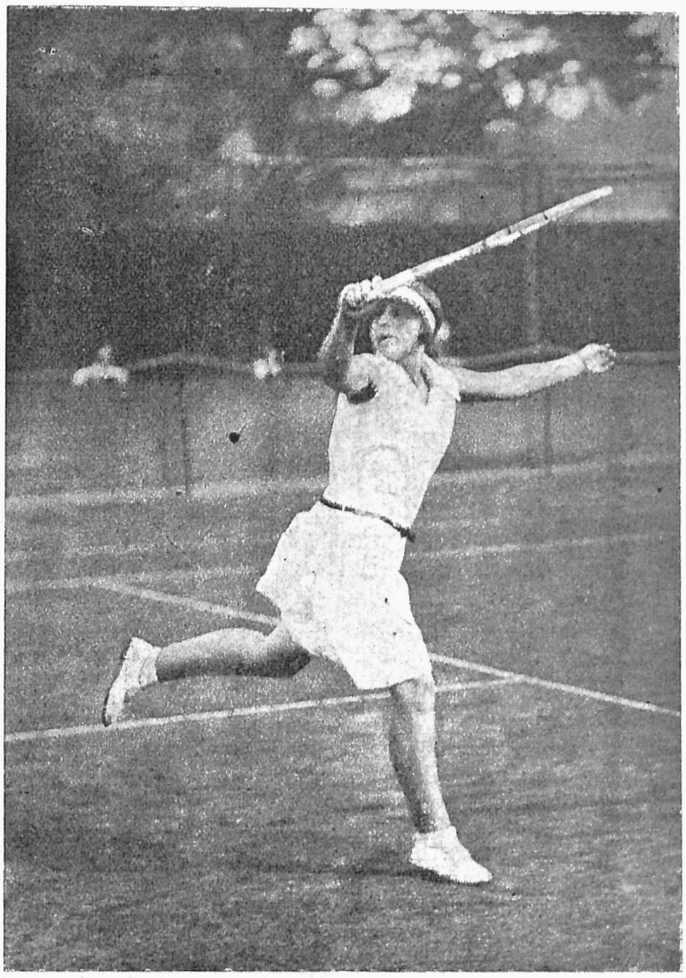
Пливемо. Чи можете уявити собі розкіш плавби в маленькому, легкому човенці по великім, спокійнім озері в ясний, соняшний день? По озері пливуть вітрильні судна, пливуть „Paddel-boot-и“, а в них веселі здорові люде. Усі в купелевих строях, ловлять лучі сонця та радіють. Ось тут чорні, засмалені дівчата на човнах граються, — тут вітрила лебедями білими в воді приглядаються, там знов стрілою спортова чайка гонить, воду розриває. Довга, вузька, на ній шістьох хлопців або й дівчат веслують рівномірно двовесельниками, а при кермі видає прикази наставник. Вправляють. Спортовці. Як кипить життя!

Причалили ми гарною доріжкою в очереті. Веселий

БІЛИЙ СПОРТ

Білий спорт — це ситківка (теніс). Назва ця поширилася в останніх роках ізза білого одягу, який загально носять до цего спорту.

Ситківка здобуває що раз то більше приклонників

Білий спорт.

і стає головним літним спортом. Це спорт легкий і здоровий, надається зокрема дуже для жінок. При ситківці працює ціле тіло, не лише права рука, як дехто думає, до тогож він не томить, коли його раціонально управляти. Однак діти не повинні зачинати його за скоро.

НЕМА МАТЕРІ,

що не купувалаб дітям цукорків чи помадок.

КУПУЙТЕ ТІЛЬКИ ЦУКОРКИ

„ФОРТУНИ НОВОЇ“

бо вони роблені на чистім цукрі і правдивих олійках і є нешкідливі для здоровля.

Дитина не має ще на стільки сили в руках, щоби вдержати правильно ракету і набирає злих привичок, яких відтак годі відучити.

Найкраще зачинати грати ситківку хлопцям у віці від 12—13, дівчатам від 13—15 року життя. Коли хтось зачинає управляти ситківку, дитина чи старший — мусить безумовно раніш навчитися правильно подавати й відбивати мяч, а щойно тоді зачинати саму гру з численням, цебто розгравати т. з. „партію“. Брак такої підготівки, по спортовому кажучи „тренінґу“, є причиною, що у нас так мало добрих ситківкарів.

Гри в ситківку треба вчитися від когось, хто уже добре володіє ракетою, можна також з підручника, але це доволі тяжко. Один з чемпіонів ситківки каже, що найкраще учиться цей, хто „підглядає“ добрих грачів і відтак їх наслідує.

До ситківки потрібна добра площа, яка має приписані виміри, ракета і мячі. Ракету треба після кожної гри напняти в рами, час до часу потягнути лякером і хоронити від вохкости.

Мячі ситківкові нищаться скоро і добре, як що видержуть ціле літо. До вжитку з року на рік вони не надаються.

Одяг мусить бути вигідний і доцільний. Черевики на ґумових підошвах; для жінок сукні без рукавів, для мужчин сорочки без ковнірів і з короткими рукавами. В останніх роках жінки починають грати без панчіх в коротких скарпетках. Голову хоронить від сонця „дашок“ або хустина. *Г. Ш.*

доктор Кайріч ждав нас тут. Аж тепер побачила я, які скарби містить в собі це мале човенце до складання „Falt-boot“, яке можна зложити, взяти на плечі тай помандрувати. Нечайно над озеро назлітали хмари. Вітрила звивалися, човни втікали до берегів. Наші витягнули човен і перевернули на березі. Розбили шатро. Але дощ не приходив. Хмари бавилися нами. На моє велике бажання перебути дощ у шатрі, упало кілька капель. Це прегарно! У шатрі є віконце, можна його відчиняти й замикати, можна собі прегарно лежати тай мріяти (тепер частіше спати, бо мрії не в моді —) під ритм дощевих краплинок, що бють колисково в полотно.

Не буду нудити Вас широкими оповіданнями та романтичними аналізами вражінь. Не лише тому, що воно вже перестаріле, але й тому, що не маю терпеливости, тай хтож може в кілька слів схопити події (фізичні й душевні) на протязі цілого, незвичайного, багатого дня?!

...А як прийшов вечір — сильветка сонця, неба, берегів, вітрил на випередки вдиралися в очі, в думки, почуваня. Ми плили у чвірку. Була це небезпечна їзда, і саме тому прегарна. На всякий случай Ріхтер яко ратівник-плівак „Rettungsschwimmer“ виратує мене. Бо я не уміла плавати! Признамся Вам, що дуже мені стидно й сумно було! Вчіться усі, вчіться плавати! Не можете уявити собі, скільки приємности й користи тратять люде, що не вміють плавати!!!

Стріча з моторівкою або з парівцем була все дуже цікава. Наш човник мусів в означенім напрямі впливати на хвилі, які лишав за собою парівець — тоді небезпека минала.

Під величезним мостом, на поляні складаємо човенце. Великий плащ, верства ґуми, верства полотна на переміну кілька разів, повно патичків, позакінчуваних сталею, повно гачків, закруток — і цілий славний човен. Комарі моглиби щось такого подивляти, — але вони волять плечі Ріхтера, який сильно занятий викладом про свій човен. Я маю величезний купелевий плащ і волю в цьому моменті не бути на пів нагим Ріхтером. Мабуть комарі в Німеччині вже добре обзнайомлені з тим усіми дивами техніки. Згадую свій край і робиться мені... дивно.

А як прийшла ніч, снилися мені русалки у довгих білих сорочках, ці що в наших ріках купаються тай берега держаться, не плавають, але гарно і „прилично“ виглядають, снилися „світезанські“ широкі човни тай жінки в них у шовках і крепдешінах і — аж відітхнула проснувшися.

Листонош приніс проспекти „Paddel-boot-ів“.

Вовни В НАЙНОВІШИХ ВИБОРАХ, ФУЛЯРИ Й СИРІ ШОВКИ Вовни
ПОРУЧАЄ
НАСЛІДНИК РОМАНА ЗУБИКА ОСИП СТЕФАНОВИЧ Львів, ВУЛ. ГАЛИЦЬКА 16.

Ріжні вісти

Виставку памяток 1848 р. отворено дня 16 м. м. в Українськім Національнім Музею у Львові. Виставку відкрив директор Музею др. Свєнціцкий промовою, в якій зясував суспільно-політичний підклад, що на ньому розвинулися події 1848 р.: знесення панщини й культурно національне пробудження галицької України. Після промови давав він численно зібраному громадянству докладні пояснення портретів, малюнків, книжок і рукописів.

Виставка дуже багата в експонати, дає живий образ 1848 р., воскрешує людей, що тоді жили й трудилися, будить інтерес глянути глибше в наше минуле.

А Український Національний Музей стає мостом, що дає змогу перейти в давнину й поглибити наше знання. Знання людини мусить бути наче дерево. Корінням сягати в глибину віків, щоб з них чернати соки, — плодом зрілих овочів своїх кормити сучасних, а ідеєю — вершком корони сягати в майбутнє. Може тому й виставка була замаєна деревиною. Березові гілки й розцвіле білим цвітом черешневе віття, були розкинені по старих портретах і пожовклих листках книжок. А в серцях присутніх розцвіла надія на нове, краще майбутнє. Виставка тріватиме цілий місяць і певно не буде нікого, хтоб її поминув.

Свято могил. Кожного року з нагоди зелених свят, влашотвує Тов. Охорони Могил разом з Тов. Допомоги Інвалідам свято могил. Сумне це свято! Воно нагадує болючі невдачі, але й будить пошану для тих, що пішли в перших рядах. Вони тепер в могилах або з покаліченим життям. А колись — вони кохані діти своїх матерей, брати, чоловіки, милі... Їх могили кажуть, що вони забуті... забуті... Чи правда це?

Матері, жінки, сестри, кохані —докажім, що це неправда! Тепер є актуальною збірка на удержання могил; ті що дають 15 зол. вкладки (Руська ч. 3), стають опікунами стрілецьких могил.

Нове придбання для майбутнього музею кооперативи „Українське Народне Мистецтво“ у Львові. Управа кооперативи отримала в маю ц. р. від Вп. Пані Зофії Кропивич, в Перегінську дуже цінну збірку оригінальних, старих і новіших вишивок з Перегінська. Є це 18 ріжних взорів з уставок, виконаних хрестиками на домашньому полотні; до кожного подана на окремій картині народна назва мотиву; деякі з них „старомодні“, — які закидують вже тепер вишивати, — тому тимбільша вартість заховати їх в музею, заки ще не зникнуть безслідно..

Управа кооперативи висказує прилюдно сердечну подяку Вп. Пані Зофії Кропивич за ласкавий цінний дар для майбутнього музею; це вже друга посилка від прихильниць „Нової Хати“ з околиць Перегінська. Vivant sequentes!

Гелєне Лянґе провідниця жіночого руху в Німеччині, обходила в минулому місяці 80 ліття своїх уродин.

Вона перша в сімдесятих і вісімдесятих роках минулого століття боролася за рівне право освіти для жінок, перша оснувала „Союз Учительок“, та через тридцять літ була головою „Союза Німецьких Жіночих Орґанізацій“. Від 35 літ видає і редаґує найповажніший жіночий журнал „Die Frau“.

Гелєне Лянґе є не лише феміністкою, вона відома також, як визначний педаґоґ. Вона перша видвинула справу, що навчання та провід у жіночих школах повинен бути виключно в руках жінок. З области педаґоґіки, видала цілий ряд наукових праць. Історію боротьби за жіночі права представила вона в трьох великих кількотомових творах, а саме „Мої спомини“ (вид. 1923 р.), „Історія жіночого руху“ та „Літа боротьби“ (вид 1928).

Свої вісімдесяті уродини відсвяткувала Гелєне Лянґе в повні фізичних та умових сил, — вона працює безупинно дальше як педаґоґ і журналістка. Мало котра жінка може з такою гордістю глядіти на своє життя — як ця визначна жінка. Усі її мрії та бажання сповнилися до одного, а вона особисто осягнула усі почести, здобула усі пости, за які через 60 літ побивалася для жіноцтва, до посольського мандату й титулу міністеріяльного тайного радника включно.

Вертеп наших днів. Саля Лисенка (дня 20 травня ц. р.) виповнена по береги. Цеж грає вертеп наших відомих гумористів Галактіона Чіпки і Леле. Виведено на сцену у більше або менше вдатних масках-карикатурах усіх видніших діячів нашої доби, висміяно дотепно їх вдачу, їх громадянську діяльність, замилування, помилки, невдачі. Чим яркіша індивідуальність, тим більше сторінок можна відшукати для сміху й сатири. З жінок виступала тільки одна. Але тут авторам й аранжерам не стало дотепу вийти поза звичайну банальність — підчеркування еротичної сторони життя жінки. Тому й та одинока жіноча маска вийшла досить несмачно.

Панночок до шиття, перерібки і направи білля та жіночих і діточих одягів, поручає на село, на час літних ферій, жіноча промислова кооператива „Труд“ у Львові, Ринок ч. 39.

ПРО ТАЙНУ ЕЛЕҐАНТНОГО ВИГЛЯДУ

Стрічаємо не раз жінки, які все і всюди вибиваються своєю елеґантною появою. Рівночасно можемо зі здивованням запримітити, що вони не все одягнені після найновішої моди. У своїх суконках чи костюмах, з перед року, або і двох, вони є о много більше елеґантні, як другі, одягнені після останнього числа журналу мод.

Що це значить? В чому тайна цего вражіння і в чому лежить поняття елеґантного вигляду? Це питання, над яким призадумується не одна жінка. Передумовою „елеґантности“ є знати, коли, що, де і як одягнути. Наш одяг мусить підходити до окруження, обставин і обстановки, до погоди і настрою, а перш за все, до нашої власної особи.

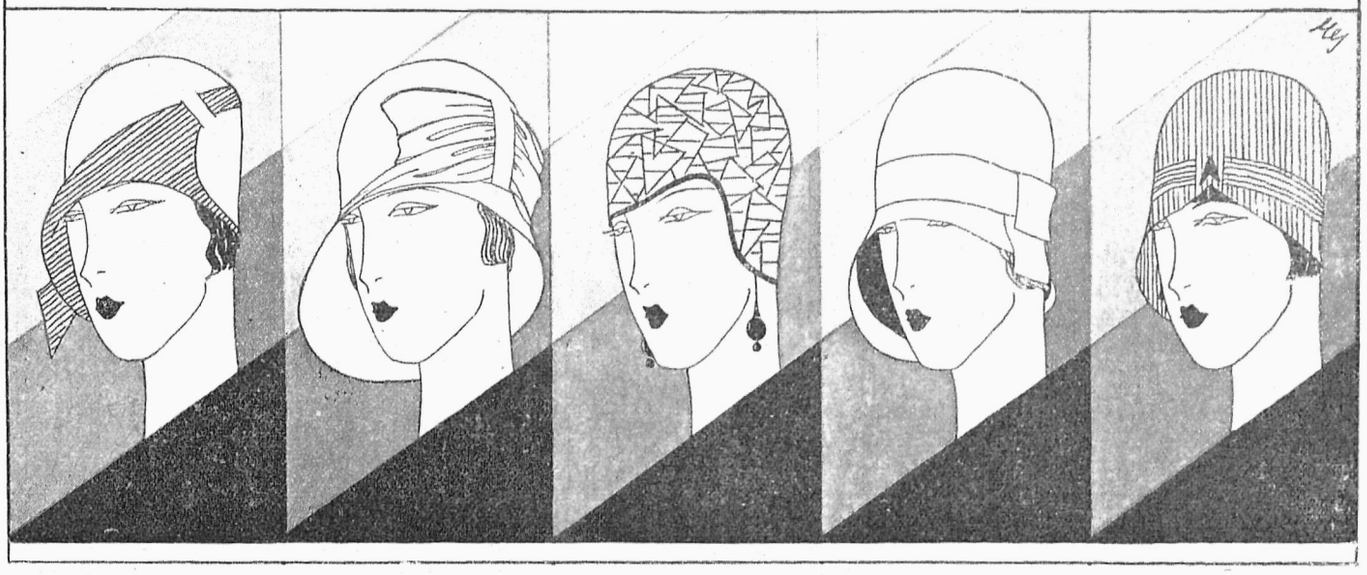
Це останнє найважніше. Це т. з. „стиль“, без якого немислимий елеґантний вигляд. А стиль має кожна жінка, яка має дещо самокритики.

Якщо жінка не хоче бути банальною, пересічною і екстраваґантною, мусить двічі стільки часу присвятити на критику власної особи чим на критику своїх подруг.

Тоді буде вона добре знати, що може одягнути, а чого ні, що буде підходити до її загального вигляду, а що ні. Не менше важною справою є відповідний одяг у відповідну пору. Надто вичепурена жінка серед непідходячої до цего обстановки ніколи не буде елеґантною появою, так само, як надто скромно одягнена при святочних нагодах. При чому слід замітити, що перший случай є о много гіршим промахом, як другий. На жаль

(Докінчення на стор. 18-тій).

МОДЕРНА ФОРМА КАПЕЛЮХІВ

ч. 162. Елегантний капелюх до подорожі, горохової краски, з фільцу, — з оригінальною крисою.	ч. 163. Гранатовий соломяний капелюх візитовий, з великим модерним вязанням з лякової стяжки.	ч. 164. Елегантний капелюх на вечір, з взористого брокату.	ч. 165. Практичний капелюх з ясного фільцу; криса підшита темнобронзовим.	ч. 166. Шапочка легкої форми з фільцу в пружки.

Виїзд на літний відпочинок

Місяць червень стоїть під знаком виїзду на літний відпочинок. Це час, коли приготовляємо й доповнюємо наш літний одяг. Сукні, призначені на ці два місяці літних ферій, мусять в першу чергу відповідати місцевости й околиці, куди виїзджаємо. В наших обставинах вибір не тяжкий, бо маємо тільки три можливості: село, гори й кілька купелевих місць, як Трускавець, Криниця, Рабка, Черче. (Ледви чи котра з наших читачок зможе виїхати над море або за кордон). При виїзді на село нема багато журби з тоалетами. Костюм чи плащ на дорогу, дві, три ясні полотняні або маркізетові суконки. В часі побуту на селі мусимо тямити, що наші селянки чим раз більше закидають народню ношу й одягають міську тандиту. Тому слід приготовити собі хоча одну суконку з народньою вишивкою. Наша редакція придумує уже над тим, щоби дати своїм читачкам проект такого стилізованого народнього строю, який відповідавби німецькому »Dirndkleid«, а який ношений нашими інтелігентними жінками, пропагувавби серед селянства пошану до народньої ноші.

Коли ми вибираємося в гори, треба взяти з собою і теплі суконки, а перш усего якісь светери чи камізольки. Жінки, які управляють туристику, не забудуть про спортовий костюм. собі одну пополудневу суконку без рукавів. Може

Так на село як і в гори, треба приготовити бути який празник або яке родинне свято в знайомих, а то й літні вечерниці. На такі суконки надаються дуже модні взористі тепер матеріяли, які можна мати з хінської крепи, жоржети або фуляру, а токож з маркізети. Ця остання, дібрана зі смаком, може в часі літа вповні заступити шовки. В купелевих місцевостях є звичаєм доволі „строїтися“. Хто їде до Трускавця або Криниці, мусить мати дещо більший запас суконь, як на село. Там необхідна бодай одна шовкова суконка.

Де небудь виїзджаємо, мусимо тямити також про купелевий одяг. Це уже необхідна частина нашої ґардероби, а купіль в сорочці є непростимим гріхом проти моди й естетики. Купелевий трікот можна уже купити за кілька золотих — хто хоче видати більше гроша, має великий вибір. Купелевий трікот доповнює плащ або пелерина з матерії фроте.

Капелюхів на виїзд не треба, скрізь ходиться з відкритою головою, перевязаною що найбільше хусткою або шалем.

ч. 167. Елєгантний комплєт до подорожі з вовняного матеріялу, краски beige, що складається з плаща і jum-peґової суконки. Обрамування, пасок і плісована спідничка в трохи темнішому тоні. Підшевка плаща краватка й вилоги на рукавах зроблені з взористої хінської крепи.

ч. 168. Дуже елєгантний і вигідний до подорожі плащ з верблюдячої вовни, багато прибраний стебнівками.

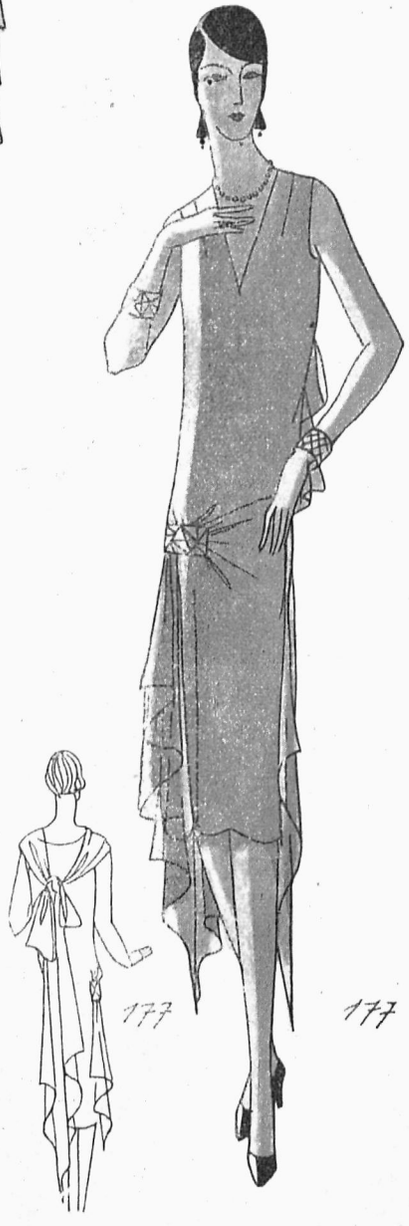
ч. 169. Спортовий костюм, який охотно вбирають пані над морем; складається з гранатового жакетика, прибраного вузькими рожевими плісами, та плісованої спіднички, теж рожевої.

ч. 170. Гарненький спортовий плащ з білого мягкого матеріялу.

ч. 171. Елєгантний візитовий комплєт, що складається з шовкового плаща бронзової краски, та Georgett'ової сукні, теж бронзової. Сукня і плащ багато прибрані волянтами.

ч. 172. Гарний шовковий костюм на променаду з ґобеліново-синьої монґольської крепи (Crêpe Mongole).

ч. 173. Комплєт, що складається з взористої камізолі й плісованої спіднички. До цього носиться кремової краски блюзу з жаботом.

ч. 174. Гарненька візитова суконка з пепітової тафти в дуже корисній формі.

ч. 175. Дуже молодечо виглядає ця червона суконка з волянтами та гранатовими лямівками.

ч. 176. Суконка з взористого фуляру, із скісними волянтами.

ч. 177. Елєгантна вечірна сукня з Crêpe georgette, з цікаво скроєними шальовими частями, звязаними на плечах.

ч. 178. Гарненька суконка, з білого англійського полотна; спідничка в контрафалди.

ч. 179. Суконка до городу з взористого матеріялу до прання, прибрана вздовж ґузиками,

ч. 180. Практична суконка з ґрупами пліс по боках, прибрана ришою на ковнірці й рукавцях.

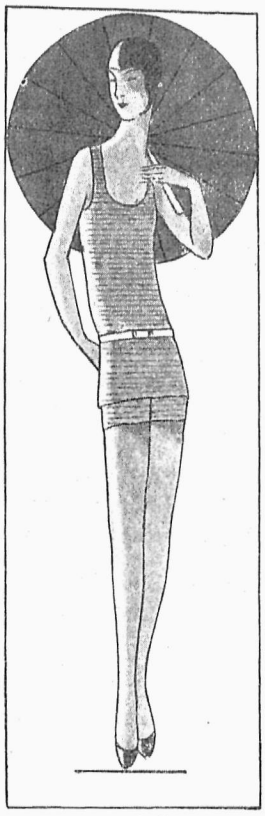

ч. 181. Ґарненька суконка з взористої етаміни; плісовані волянти,

ч. 182. Скромна суконка з білого полотенця, з монограмом на патці.

ч. 183. Ясносиня суконочка, без рукавів, з великим вязанням. На боці монограм.

ч. 184. Модна хустка з білого батисту та короночки, яку вбирається до суконок з матеріялів до прання.

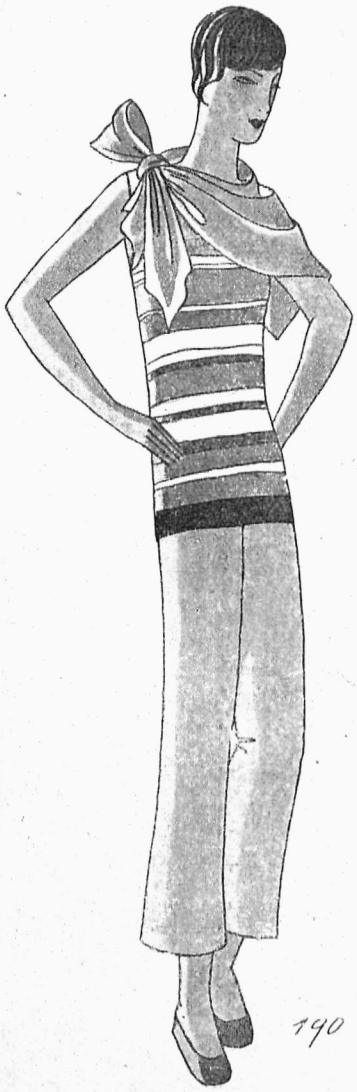
185

186 187 188

189

190

191

СТРІЙ ДО КУПЕЛІ

ч. 185. Купелевий одяг в новій, дуже улюбленій формі, що складається з реформових споденок і довгої блюзи.

ч. 186. Елегантний плащ купелевий, з широкими, скісно заходячими — одна на другу — полами.

ч. 187. Діточий костюм купелевий, в американській формі, з білого та чорного трикоту.

ч. 188. Елегантний одяг купелевий, з вузькими раменами, оригінально вшитий в пруги.

ч. 189. Цей купелевий комплєт складається з взористого трікотового одягу, на який закладається касак однотайної краски теж з трікотового матеріялу.

ч. 190. Інтересний одяг на лодку. Jumper можна рівночасно уживати до купелевого костюму.

ч. 191. Елегантний купелевий комплєт, що складається з купелевого одягу й довгого жакету. Оба є зроблені з трікотового матеріялу, та оригінально прибрані плісами.

ч. 192. Діточий купелевий плащик з губчастого матеріялу в крати, з пришитою капузою.

ч. 193. Під ним чепурний купелевий одяг в новій формі.

ч. 194. Матроське убранко для хлопчика з білого матеріялу.

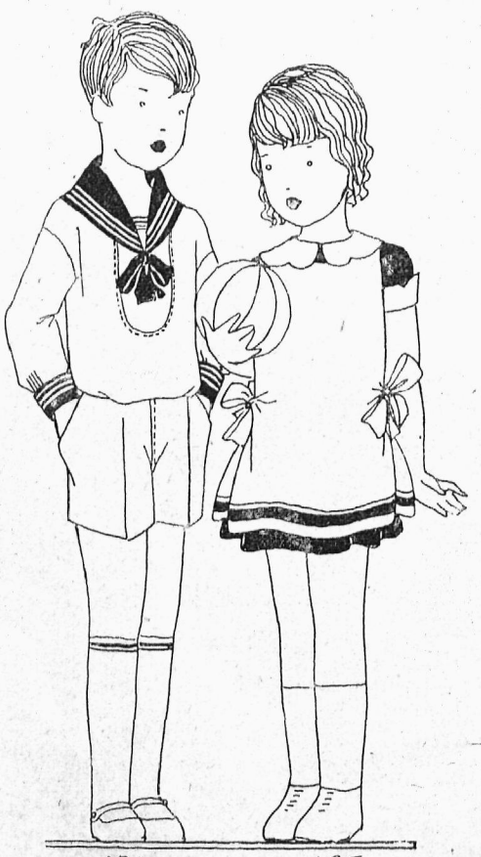
ч. 195. Фартушочок для малої дівчинки, з вязанними по боках, та прибранням пліскою.

ч. 196. Суконочка з матеріялу до прання, без рукавчиків, до занимання на раменах.

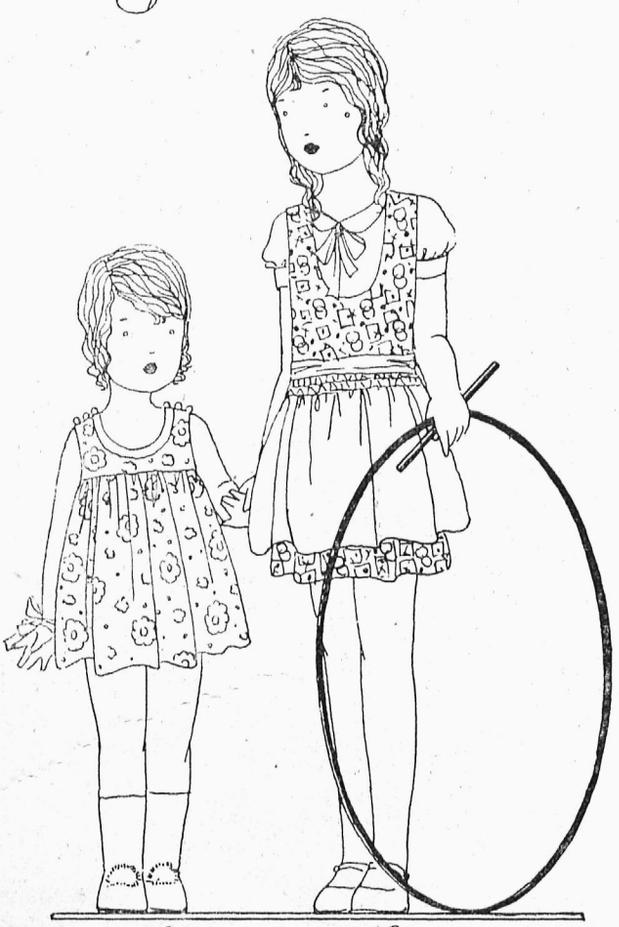
ч. 197. Суконочка з взористого мушліну, до якої вбирається з під споду білу блюзу-сорочечку з рукавцями. До цього кольорова запаска.

192 193

194 195

196 197

ч. 198. Суконочка з дрібно-взористого матеріялу до прання, для більших дівчаток; довкола контрафалди.

ч. 199. Дуже гарненька суконка з волянтами з матеріялу в крапки.

ч. 200. Trenchcoat для хлопця з непромакального матеріялу.

ч. 201. Плащик для дівчинки з білої Kasha, богато прибраний вишивками.

ч. 202. Костюм для дівчинки, який складається з червоного жакетика з матеріялу Kasha, прибраного гранатовими лямівками та гранатової спіднички в пліси.

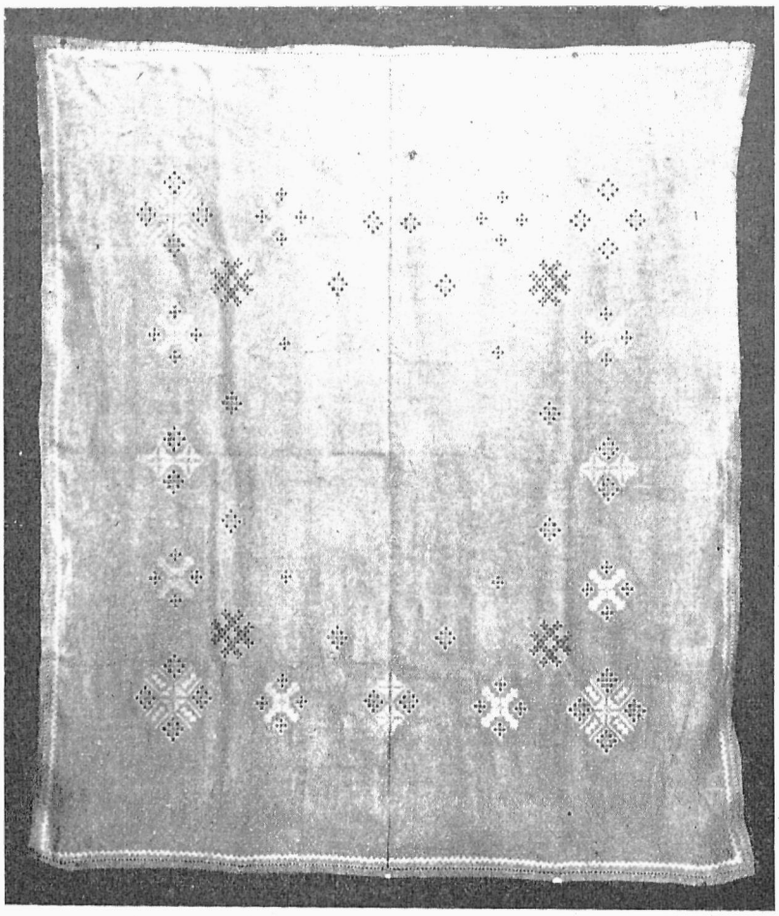
ч. 203. Плащик на всяку погоду (Trenchcoat) для дівчинки, в дуже елегантній формі,

РУЧНІ

МЕРЕЖАНА СЕРВЕТА ДО КАВИ З ДОМАШНОГО СІРОГО ПОЛОТНА

Мережки та гладь виконані білими нитками DMC.

Рис. ч. 1.

Сервета (рис. ч. 1) з виміром около 1½ м, звичайно не цілком квадратова, лиш трохи — на кілька цм — придовгувата.

Малі серветки (рис. ч. 2) великі на ¼ м, також на 2—3 цм придовгуваті.

Мотиви мережок а) б) в) г) розкинені на серветі в квадраті на переміну. Дрібні мотиви в середині сервети та на серветках, — це поодинокі частини з поданих тут мотивів.

Сервета та серветки обведені довкруги мережкою, та зубцями виконаними гладдю.

Полотно на серветі в дві ширини, злучене по середині циркою.

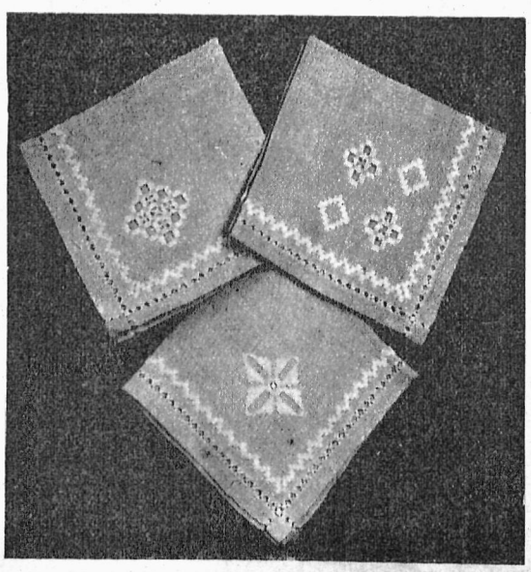
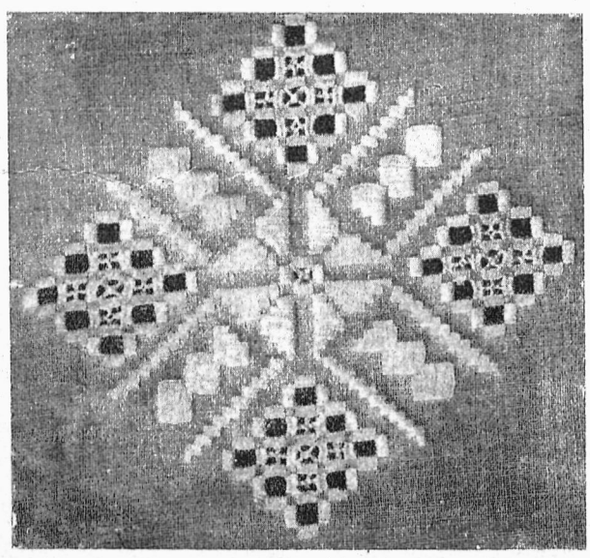
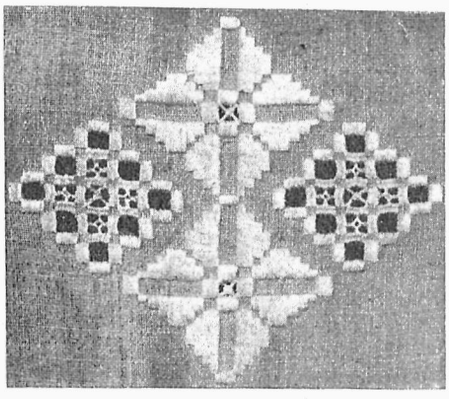

Рис. ч. 2.

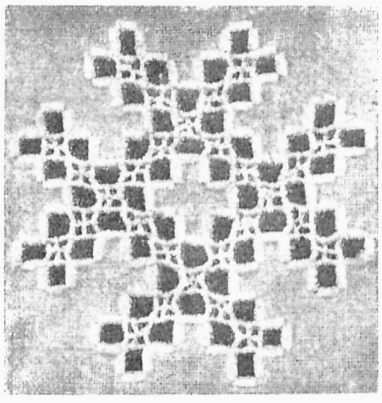

а)

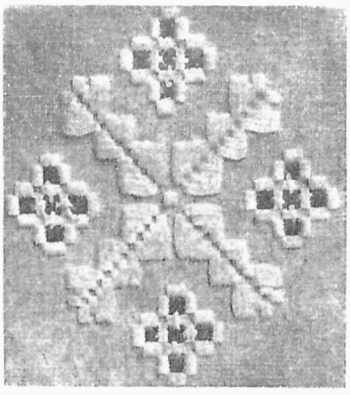
РОБОТИ

б)

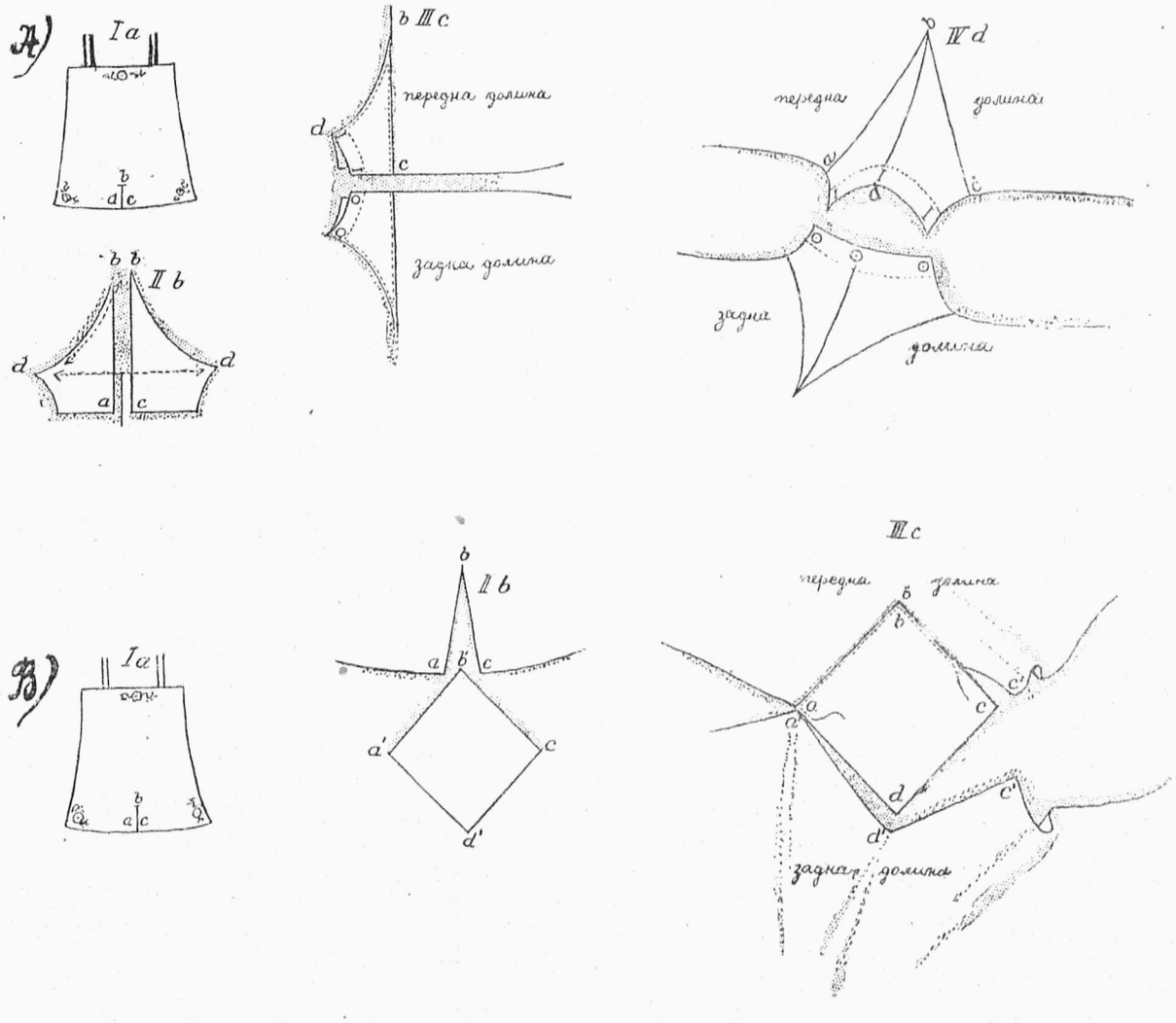

в)

г)

ШИТТЯ МОДЕРНОГО БІЛЛЯ

Крій комбінацій: сорочка з штанцями:
А) з клинцем до запинання, *В) одностайні з квадратиком.*

На горяче літо треба до легких суконь мати добре білля, тому кожна пані старається тепер швидко приладити модні, а практичні комбінації.

Їх фасон з минулого року мало змінився. Лиш прибрання щораз багатше. Багато тонких коронок, та ручних гаптів. Матеріял — на скромне білля — білий; модерне кольорове білля (тоді вже назва „білля“ не відповідає), вважається звичайно більш люксусовим, але для великого міста воно навіть відповідніше, зі зглядуна прання. Очевидно, одно й друге однаково брукається; але біле білля, яке сушиться по каменичних стрихах повних саджі, ніколи не осягне такої блискучої білости, як висушене на селі, в сонці, на зеленій леваді, або над рікою. Кольорове білля — це французька мода.

В літі, коли в місті невиносима спека, стараємося вбирати на себе як найменше спідного вбрання.При теперішній стрункости ліній, про яку так дбають в нинішн-

(Продовження на стор. 19).

В МОДНИХ ҐАТУНКАХ ВОВНИ Й ШОВКИ НА ПЛАЩІ Й КОСТЮМИ
поручає фірма
СТАХЕВИЧ & АБРИСОВСЬКИЙ — Львів, Ринок 32.

ПРО ТАЙНУ ЕЛЄҐАНТНОГО ВИГЛЯДУ

(Продовження зі стор. 8-ої).

якраз це можна так часто запримітити у наших жінок. Бувають жінки, які багато уваги та часу присвячують своїму одягові і уважають себе великими „елєґантками“, а мають відвагу прийти літом на „дванацятку“ в балевій тоалєті з коронками й джетами. Стрічаємо не раз жінок, які їдуть залізницею в шовкових плащах, або ясній шовковій сукні, бо „вона і так прибрукана“.

Найкращий одяг, наймодніша сукня, ношені в непідходячу пору, тратять поняття елєґантности, а заносять „міщанством“.

Одяг свій слід також пристосовувати до обставин, серед яких живемо, а не йти сліпо за кличем кожночасної моди. Не можна забувати, що мода „твориться“ у великих культурних центрах серед зовсім других умов як наше життя.

Мода ясних мештів може бути гарна і доцільна на асфальті великих европейських столиць, на хіднику Рівери. Але як такі ясні черевички виглядають у болотнистих східно-галицьких містечках?

Вузька суконка виглядає дуже елєґантно в кімнаті або на вулиці великого міста, чи доцільна вона однак для жінки, яка постійно живе на селі і якій приходиться часто їздити фірою? Елєґантний є лишень одяг, який підходить не так до моди, як до умов нашого життя.

Не треба також забувати, що поняття елєґанції не звязане зовсім з поняттям заможности чи багатства. Навпаки, усяке підчеркування багатства у одязі є дуже неелєґантне. Загально відома річ, що найкраще одягаються жінки, яким доволі тяжко придбати новий одяг, які добре мусять призадуматися, заки видадуть гроші на суконки і які здебільша шиють ці суконки самі. Ще одна тайна елєґантного вигляду: знати, що нового і коли купувати. Бувають жінки, які приходять до склепу з матеріями і не знають що купити: матерію на плащ, на костюм, чи на сукню.

Зачинаються тоді довгі наради з подругою чи з чоловіком, з купцем, а вкінці купують щось зовсім иншого ніж самі хотіли. Замість скромного плаща на рано куплять шовковий пополудневий замість костюму, до якого мають дві добрі блюзки, куплять плащ, до якого нема суконки і т. д.

Тимчасом справа нового одягу це також справа домашного буджету, над яким треба добре призадуматися. Невідповідні закупна потягають за собою що раз то дальші видатки, все ще чогось бракує, раз в раз не маємо „в що одягнутися“.

Елєґантна жінка знає все, що має купити і купує тільки це, що їй доконче потрібне.

„Ні одного зайвого одягу“ — це також одна із девіз жінок, які уміють елєґантно одягатися. Теперішня мода не зміняється уже так, як давними часами, кожний одяг можна носити два, три сезони не лякаючись „неможливого“ вигляду. Це дає спромогу відповідного поділу сезонових покупок. І так, коли ми одної весни купили костюм, то на другу могліб купувати плащ, коли одної осені справили добрий плащ, а не купували вечірної сукні, то на другу весну робимо наоборот і так далі. Як уже сказано, одяг після „останньої моди“ не являється передумовою елєґантного вигляду, — він залежить від „цілости“ жіночої появи. Одна дрібничка може мати рішаючий вплив на це, чи жінку можна назвати елєґантною, чи ні.

Одяг мусить творити гармонійну цілість; до нього мусять бути підходячі черевики і панчохи, добре підібраний капелюх, відповідна до сукні прическа. Не можна також забувати про білля. Прекрасна сукня з легкого шовку, ношена не на комбінації, а на давній т. з. „гальці“, з перкалю і з тяжким гаптом, стає неможлива.

Спортовий костюм тратить цілий „шик“, коли одягнемо до него вичепурений капелюх і черевики, які надаються лишень до пополудневої сукні. Непідходяча до модерного одягу прическа — (не мусить це бути доконче обтяте волосся) — може попсувати цілий зовнішний вигляд жінки. Мода, одяг, елєґантність вимагають також свого роду студій. Над ними треба попрацювати, їх треба передумати, а втрачений на це час не піде на марне.

Зискає на цьому наша поява, наш зовнішний вигляд — але перш за все дуже зискає наш домашній буджет.

ВЛАСНИЙ ВИРІБ!

КОВДРИ
МАТЕРАЦИ

1-бічна	зол.	26·50
2-бічна	„	35—.
цвітиста	„	40·—
з морської трави	„	34·50
з волосіння	„	76·—
СІННИКИ готові	„	5·—
ПОДУШКИ з піря	„	18·—
ГОТОВІ ПОШЕВКИ	„	3·—
„ **ПРОСТИРАЛА**	„	5·50
„ „ під ковдри	„	11·50
ВОВНЯНІ КОЦИ	„	9·50

ПОЛОТНА — РУШНИКИ — ОБРУСИ — ЗАНАВІСИ — КАПИ — КИЛИМИ.

Найдешевше продає

Фабрика білля — Петрушевскі - Млєко

Львів, Коральніцка 6. — Тел. 37-72.

Цінники даром. Для шпиталів, інститутів і т. п. ціни фабричні.

АНКЕТА

I. РУШНИКИ СУЧАСНІ Й КОЛИШНІ.

1) Які в нас рушники тепер? (Якого розміру, якого матеріялу, вигляду?)
2) Які були раніше? (Розмір, матеріял, вигляд.)
3) Скільки їх буває на господарстві?
4) Які назви існують для ріжних рушників?

II. ЯК ВЖИВАЮТЬ РУШНИКИ?

1) У господарстві?
2) В окрасі хати?
а) чим ріжняться рушники на окрасу хати від звичайних, господарських?
б) назви їх (божникові, й ин.)?
в) як кожного з них прикрашено (по кінцях, по довгій стороні і т. ин.)?
г) як їх вішають?
д) коли їх вішають?
з) де їх вішають?
3) При яких оказіях і як саме вживають рушників?
а) на похоронах?
б) на весіллі?
в) при розлуці?

*) Оцю анкету надіслала нам п. Н. Коцюбинська, співробітниця Української Академії Мистецтва у Київі, яка працює над виданням „Мапи художньої промисловости України“. Оцінюючи вагу такої праці поміщуємо цю анкету в Новій Хаті та сподіємося, що *всі* наші читачки й читачі, виповнять її, і надішлють на нашу адресу, за що з гори щиро дякуємо. Відповідати належить так: ad I, ad II. ad III і т. д. Просимо також наших читачів — подати нам адреси цих людей, яким моглиби ми післати цю анкету для виповнення. — Редакція „Нової Хати“.

Білля, блюзки, шляфрочки, спіднички, панчохи, трикотажі і т. п.
найдешевше поручає фірма
„ГОЛЬФ“
Львів, Кілінського 1.
напроти Віденської Каварні
Ціни для зареклямування нашого маґазину найнижчі.

ґ) при родинах ?

д) на закладинах хати?

з) ще коли (на дорогу, при розпалюванні огнища)?

ж) чи не робилися коли рушники „однодневні“, або на церкву, в яких випадках і як це робиться (пошесть на людей, на скотину)?

е) чим відмінні рушники для одної оказії від рушників для другої (напр. весільні від рушників для церкви, або похоронні від весільного)?

III. ЯК РОБЛЯТЬ РУШНИКИ?

1) Хто робить рушники?

2) Коли?

3) Чи не вживають яких звичаїв, пісень, коли готують матеріяли на рушник, коли їх роблять, тчуть, вишивають, малюють?

IV. ЯКІ РУШНИКИ ВЖИВАЮТЬ?

(шиті, ткані, мальовані)?

1) Ткані: а) матеріял свій чи купований, на тканя й на оздобу?
   б) білий чи фарбований, які кольори на оздобу?
   в) як виготовляють їх?
   ґ) чи однакові основи під тканя?
   д) техніка тканя звичайна чи з перебором?
   з) як розташовано ткані узори по рушнику (їх назви)?
   ж) які узори (мотиви) на оздобу, назви їх?

2) Шиті: а) яке полотно вживають для шитих: своє чи куповане?
   б) тонке чи грубе, як виготовлюється?
   в) чи однакові основа й піткання?
   д) які кольори вживають (перерахувати)?
   ґ) якими матеріялами вишивають (заполоч, вовна, лучок чи волічка, срібло, бісер, лілітки)?
   д) якими швами шиють (назви: гладь, хрестики)?
   з) опис техніки — як шиють, які приладдя?
   ж) де розміщується взірець і як (лише по краю, вузенько, чи іде в гору і по довгих краях)?
   е) що саме, які мотиви вишивають — квіти, ростини, птахи, тварини, чи які фіґури (назви)?

3) Мальовані:
   1) на якому папері малюють?
   2) якими фарбами?
   3) якими приладдями малюють?
   4) де і як розміщують малюнок (квіти, птахи)?
   5) які узори на оздобу малюють?
   6) як ще прикрашують їх (витинанням з краю, у середині)?

V. ІМЯ, ПРІЗВИЩЕ Й АДРЕСА ТОГО, ХТО ПОДАЄ ЦІ ВІДОМОСТИ.

ШИТТЯ МОДЕРНОГО БІЛЛЯ (Докінчення зі ст р. 17-ої).

ній добі жінки, не треба стискати тіла тісними станиками, та шнурівками. Вистане нагрудник, а до того т. зв. комбінація. Часто нагрудник е злучений з комбінацією.

Комбінація — це властиво сорочка, яка клинцями або квадратовим платочком перетворена в долині в штанці. На повищих рисунках видно дуже докладно, як вшивається такий клинчик або квадратик.

Але треба тямити про те, що така комбінація з штанцями е практична лиш для стрункиx осіб, і мусить бути дуже коротка.

Пані, що залюбки або з призвичаєння носять довші штанці, шиють собі звичайні т. зв. реформи, із швом по боках (французькі), або з переду. Станичок до таких реформових штанців пришивається, або припинається на ґузики.

На рамена до комбінацій надається стяжка до прання, або вузький пасочок полотна викінчений мережкою.

Нічні сорочки, — це властиво продовжені денні. Але носиться нічні сорочки й з довгими рукавами та ковнірцем, відповідно до потреби та пори року. Нічні кафтаники зникли вже зовсім з рядів модерного білля. Зате ввійшли в моду т. зв. pyjams, які все-таки на горяче літо оказуються невигідними.

При всім тім кожна пані найкраще урядиться, коли зладить собі білля по своїй вподобі, та яке їй вигідне.

Т.

ПОЗІР! **ПОЗІР!**

Батькам до відома!

Щоби допомогти батькам дати своїм дочкам відповідну вимогам теперішнього часу освіту відчиняє монастир СС. Василіянок у Львові з днем 6. вересня 1928 р. на основі дозволу Міністерства Освіти, **приватну середню школу заводово-промислову.**

Окрім предметів загальної освіти обіймає програма науку: одної чужої мови, товарознавства, господарчої ґеоґрафії, а вкінці фахову науку книговодства, кравецтва і білизнярства.

Вписи відбуваються кожного дня від 1-го мая 1928 р. в заряді СС. Василіянок при. вул. Длуґоша ч. 17.

Ближчі інформації уділяє заряд устно і письменно.

Перед кіном „АПОЛЛЬО“ Хоружчини 5
НОВО ВІДКРИТИЙ
МАҐАЗИН З ПОСТІЛЛЮ
під фірмою
Р. ДЖАЛА
поручає
КОВДРИ від 18 зол.
МАТЕРАЦИ „ 33 „
На провінцію посилка відворотною почтою. Цінники на бажання.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ. З отсим числом висилаємо нашим передплатникам чеки й просимо вирівнувати залеглі передплати, та зєднувати нам нових передплатників. Точність і солідність більшої частини наших передплатників дає нам змогу вести наше видавництво. Більша кількість передплатників причинилабся до його уліпшення.

С. МИЇСЬКА

ПРИПИСИ

Прикуска зі шпінату.

Відповідно до числа осіб спекти 4—5 тонких кружків з бішкоптового тіста. Окремо приладити ½—¾ кґ шпінату, змолоти трохи шинки, та разом вимішати. Потім вимастити ринку маслом, вложити бішкоптові кружки, перекладаючи їх шпінатом; покрашити зверха молоком і вставити до рури на 25 хвилин. Видаючи на стіл, посипати пармезаном.

Каляpепа в підлеві.

Обрати 1 кґ молоденьких каляреп, сполокати їх, додати трохи води і цілі душити у камінній ринці з ложкою масла й соли так довго, аж будуть миркі.

Підлева: Зробити білу засмажку з 6 дкґ масла і 2 ложок борошна (муки). Потім додати до неї 3 жовтка і ¼ л. молока, мішаючи без перерви (не сміє закипіти). Наконець дати цитринового соку, та цукру до смаку.

Видаючи на стіл, уложити гарно каляренки на круглому полумиску, та обляти підлевою.

Легумина з рижу з чоколядовою підлевою.

Сполокати ¼ кґ рижу, всипати до камінного начиння, дати 5 кдґ масла і підсмажити, мішаючи безупинно. Потім вляти ¾ л. молока, додати 8 дкґ цукру, зварити на мягко і вихолодити. Опісля виробити подовгасті паланички, обкачати в тертій булці та обсмажити на маслі.

Підлева: Розварити в ½ л. молока 14 дкґ чоколяди. Окремо вбити 2 жовтка в горнятку з 2 ложочками цукру; вляти до розвареної чоколяди, мішаючи безупинно. Підлева має лише затягнутися.

Паланички уложити на полумиску, а окремо подати теплу підлеву.

Мармеляда з аґресту.

Очистити із спиників 4 л. зеленого аґресту, сполокати, змолоти на машинці. Дати до камінної ринки, заварити й відставити. На другий день протерти крізь сито до камінної ринки, дати 1¼ кґ цукру і 10 дкґ рожі (рожу треба очистити, та зімняти на масу з мілким цукром і цитриновим соком). По заваренню дати ринку на триніжок і смажити на легкому вогні доти, доки вихолоджена мармеляда не буде густа. Горячою ще мармелядою наповнювати обережно слоїки.

Сік з рожі.

Посипати цукром ¾ кґ очищеної рожі, витиснути сік з 2 цитрин, та зімняти рукою на масу. Цю масу дати до камяного начиння, заляти 2 л. кипячої води й варити 15 хвилин. Потім виляти на сито, підставити камяну миску, нехай сік стече. Опісля відмірити сік до камінної ринки, (на 1 л. соку ¾ кґ цукру). Поставити на плиту, а підчас варення збирати шумовиння. Як сік готовий, пробувати в цей спосіб: взяти трохи соку на ложочку, вихолодити, та пустити каплю на доцинку. Якщо капля не розливається; можна вже відставити.

Холодний сік зливати до фляшок.

ВАРЕННЯ (КОНФІТУРИ)

Загальні уваги: овочі і ягоди треба доконче кидати на кипячий, дуже густий сироп. Смажити на сильному вогні 5 хвилин, відтак відставити. Опісля дати знову на 5 хвилин на сильний вогонь і відставити. Повторити це 3—4 рази, вкінці досмажувати на вільнім огні, доки овочі не будуть прозрачні. Варення слід смажити в камінній посуді, призначеній тільки для смаження. Піуму, яка твориться, обережно знимати срібною ложкою.

Рожа.

Взяти 5 шклянок мірно натолочених, очищених платків рожі, легко сполокати водою і витиснути. Дати до камяної або порцелянової посуди, посипати 3-ма наперстками товченого кваску цитринового й місити руками аж пустить сік. Сік зливати до шклянки, а рожу видусити так, щоби зробилася невелика горстка.

1 кґ мілкого цукру дати до ринки, до нього води не повної чверть літри, так, щоби було як густа каша, додати сік з рожі і рожу. Посуду поставити на сильному вогні. Від закипіння варити лише 5 хвилин, відтак відставити.

Зелений аґрест.

Зелений, не надто доспілий, очищений аґрест дати до камяної посуди, вимішати з доброю горсткою вишневого листя і заляти чистим спіртом (bon gout Спірт запалити й мішати овочі так довго, доки усей не вигорить.

Вишневе листя відкинути, а аґрест смажити як звичайно, беручи 1 кґ цукру на пів кґ аґресту.

В цей спосіб смажений аґрест має прекрасну зелену краску і надається дуже до прибирання тортів та компотів.

Мармеляда з аґресту.

Аґрест заляти водою (скільки забере) і поставити варити. Коли вже зовсім розварений, перетерти через густе сито.

Цю мармеляду треба зважити і беручи фунт цукру на фунт мармеляди смажити так довго, доки не буде мала вишневої краски.

ЛІКАРСЬКІ ПОРАДИ

(Веде Д-р Софія Парфанович).

Відповіди на запити передплатниць „Н. Хати":

Передплатниці. Усунути поріст волосся є дуже тяжко. На стало усуває його тільки насвітлювання промінням Рентґена або електроліза. Оба способи доволі дорогі та неприємні для пацієнта, особливо другий, при котрім треба вбити електричну голку біля кожного волоска й знищити його електричним током. Всі инші, хочби як захвалювані середники ділають тільки одноразово й не запобігають дальшому поростови. Подаю такі середники: 1) тоалетовий камінь (з німецька Bimsstein), натирати намилене місце 2—10', потім змити, висушити й натерти якою небудь мастю (кремом),

2) вибілювання волосся, мабуть найліпше, бо волосся стає невидне для других. До цього служить окиснена вода в ріжних постатях пр. яко масть:

Perhydroli . . . . . 1·0,
Lanolini . . . . . 6·0,
Vaselini flavi ad . . . . 10·0,
Mf. ungt.

3) механічне вириванне волосків, до чого служить прилад, званий епіляційною пінзетою. Є це малі кліщики, якими вириваєтся волоски поодиноко.

Помилка.

В травневому числі на 1 стр. в статті І. Свєнціцкого „Давні килими України", справити так: в 2 шпальті, 6 рядок з гори має бути *раціональне* вівчарство, 16 рядок *теплі* барви.

ВІД РЕДАКЦІЇ: Чим раз частіше одержуємо від наших передплатників і читачів слова признання, а також дружньої критики. Ми дуже вдячні за це, бо бачимо, що нашим журналом цікавляться широкі круги громадянства. Просимо й надалі посилати нам матеріяли (оригінальні твори, переклади, статті на ріжні теми й дописі), писані чітко на одній стороні аркуша. Однак просимо дуже тямити, що надіслана стаття не все може бути видрукована в найближчому числі. Нераз з технічних причин треба відложити її до другого числа, а тут автор домагається звороту статті. Також не всі світлини можуть бути поміщені, тому що кліше можна робити тільки з дуже виразних світлин. Рукописи і світлини переховуються в Редакції.

ШЕЛОМИ В СОНЦІ

6) ІСТОРИЧНА ПОВІСТЬ

написала КАТРЯ ГРИНЕВИЧЕВА

Понаглив себе як стій: підняв вікно, пробував його. Обі половини розкрашені низом у мрачні візерунки пішли пливко на боки, як крила іконостаса. Тоді він грянув куною у верх, став на вколішках на підвіконнику і пружив сустави на легкий скок у нутр, коли майнуло мохнатим, їдким теплом бестії, щось дивовижне, ростом в людину, навалилося вперед, — і в щоку Дедька вціпилися з тріскотом жахливі ікли пса.

Нелюдський біль залунав у всіх костях злочинця, зорі стали сонцями, — він здер голову в зад і випав на той бік, а котюга грянув за ним з крівавим мясом у зубах.

Ще раз піднявся Дедько на ноги і ще раз звірюка впилася з хрипотом у його розпанахані груди та тут-же й прокричав ратунок розгублений голос Зої:

— До ноги, Борвій, до ноги!

Пес пустив жертву, присів як пард перед вікном з островерхою аркою, а тоді наїжений несамовито став глушити на весь світ, у всю ширину грудей.

— Що сталося, пробіг! — лебеділа Ясиня з просоння і вихилилася з горішної одрини, біла як біль від несподіванки. — Ти не лягала, Зое? Гориш у своїм гіматіоні проміж дерева, як салямандра. Хто там чеше на вулицю, тікає крівавий?

Зое не відповіла, — вона допала хоромів, уперлася в глухий кут і ломлючи пальці, мнялася там із нудьги, перегинала в'їдно, як натоптане гаддя, а плач без сліз, невгамовний мов буря, потрясав її марною істотою:

— О, горе... горе мені! Доки світу й сонця — не їсти-му... фазанів із золотих тарілок!

ВЕСІЛЬНІ ПРИМАРИ.

„Ще сонічко не сходило, як до мене щось приходило.
Приходила моя матінка, приходила моя рідная —
Не снідала й не обідала, тільки мене тай відвідала“...
(з нар. пісень).

Того року осінь квапилася як ніколи, судьба щадила княжого житла, зачіпленого над Галичем ніби вірлине гніздо, — в такій порі ворогові набігати годі! Проте завзятці Ольговичі двигнулися навмання, підійшли з доброю силою чималий най дороги, та під Микулином зачули щось недобре: бояри не пустили краски, ніхто на зустріч їм не зронив слова, надії на поміч із нутра галицької землі завели. А коли стали доскакувати всякі видці та послухи з новиною, що Угрів у Галичі що хвої, що листу, — вернулися похило... Йно загуло за ляском, за гамором, іржанням коней, поблиском шеломів, ще й димом верх піль...

А дощі стали вже переганятися, бува, всеньку днину по толоках, зарінках, коли-ж трапилося сонце над головою й розвеселило душу рік, борів, звірови, людини, то на рівні з мандрівним птаством стали текти у свої далекі прихилища коробкарі з пестрими лишками непроданої марфи, міняйли з голками, спряжками, бовтиками, басаманом, куклами, гребінцями й другим веселим крамом, — припочивали мало! Ой, скоро пряла стужа сиву склицю верх ставів, ще скоріше затягала сріблом темненький лужок, чорний гай, — витріщувала нерухливі очі проміж гилля, про смерть нашіптувала, про смерть...

Глуха ніч була, коли під Ломнею крізь каміння і кущі пробирався якийсь їздець на сільськім конику, — шукав стежини, а там погнав навправець, долі потоком. Незагодя наблизилося село й вінок румяних огників замаяв проміж черемху. У хаті дуки Самбора горіли посвіти, гостей Бог послав.

Їздець взяв ліворуч, зісунувся по хилій закутині дороги, а там уличкою в низ. Підїхав і задержався, — обличчам майнула неохота, двигнені брови зраджували наругу над самим собою. Озирнувся понад рамя і роздумував глухо. Хвиля, — і ніч проглотила їздця: аж коло кладовища став знову видний від чуба до пят.

Перед ним стояла хата з чорних бервен, вкрита корою і будьто рада від бідности провалитися в землю.

Місяць виплив на часинку, задріжав на обістю, освітив кліть доокола.

Ворітця з хворосту були широко відчинені, так само й двері в хороми. Хтось вмер тут? Виступив із хижі на все? Ні! На стежці перед хижею, де пирій та романець, видно було свіжу смугу попелу, а на ній легкі як дим сліди двох босих пят, невеличких...

Їздець похилився над ухами коника і нараз у хижині отвертій на простір ніби хатка на курячій лапці, доглянув чоловіка з довгим волоссям і молодою, жовтою бородою. Він стояв у сорочці до кісток оперізаний ременем, а перед ним на столі писаний глек, горі дном. З під посуди бив лопіт крил, жалібне птиче пискотіння...

У той раз на обістю скричав півень свою першу пісню і в цю мить чоловік вдарив жменею у дно горшка, що розсипався в куски. З під черепків кинулася до втіки жменя курят, вони покотилися по столі грудками, а чоловік ловив одно за одним та клав за пазуху, аж захвилювала від ударів маленьких крил.

— Мій побрат удовий... здивувався мандрівник. — Покійна гостює ніччю, кормить немовля, от що! Варко йому, сіромасі, доскулило визирати перелету з того світу, слухати, як вона над колискою землею дише... Тепер вже не-ме ходити, набезпечно!

Місяць стояв рівно над хатою, визорював її з нутра аж по той кут, де у сволока висіла колиска, розгойдана легко, немов хтось, що наляг на неї груддю, встав саме, та пішов геть.

Незнайомий вернув із фіртці — вона була тепер заперта з силою і втиснена глибоко. Нічна гостя вибігла в ярім гніві та заперла її на глухо, без надії повороту.

Гість подумав ще, чи не зайти-б йому до вдового побрата, але як раз вдарив у ніч дикий сміх гусевок, а за ними несамовита музична ворошня сколотила ніччю до дна. Це покрикували з глубини своїх простеньких інструментів весільні гудаки, різаки, забували цілий світ. Їх здогоняла иноді дівоча пісня і вкривала габою з проміння.

— Тоя! — скричав їздець та поскакав горі селом, за вітром, за романцевим, сягав клобушком ясен місяця пліч-о-пліч з облаками.

А там хата пішла ходором від брязкоту струн, від фуркоту упліток, дзвінких слів і ще дзвінкіших зґард... Співали берівінкової.

— Благослови батеньку з барвінку вінок звити, —
Ой, а батенько мовить, най Господь благословить...

— Дуж! — зраділа нараз весільна юрба. — На скотього бога, Дуж! Чи кочерга, чи весла, яка сила принесла?

Кинулися саджати його під покутним віконцем, здули місце на лаві по сам край, щоби якої гості з того світа не придавити, а тоді чествували. Ставили дзбан з медом, калиною вбраний, червоною стрічкою оперізаний, — сир, коржі та сало. Проти отцього почесного місця світив як сонце красен коровай з зелененьким вильцем, а на ньому калина з хмелем, житний колос з цмином, барвінок з рутою, васильок з ласкавцем...

По старій поведінці явилися зараз із гостю печогладі і Дуж перепив до них повною, повненькою, доброю доленькою... Нехай буде тривка і приязна ця хатна піч, у якій молода пекти ме свій хліб!

Вилили решту з кубків у челюсти, — запахло липою і стиглим квітом гречки. Сваха поправила дбайливо дрова покладені там на ніч, аби душам роду було чим мостити мости у переході на другий бік річки. Гамір крішнав із хвилі на хвилю.

— Мудро у вас тутечки... уповів Дуж та глянув кругом з під ока. — На чоловіках пояси з калитками, на жінках уставки в качельцях, гусевки бренять до упаду... А завтра? Завтра бете ціпами на чужім тоці, го-

дуєте своїм зерном боярський дріб, трудитеся кривавими ногами по чужім лісі, прядете не свої мітки...

Хтось там розсміявся, на болончанім вікні що сил якузжала муха. Гість упер руки за черес, грімко окликав юрбу:

— Слухайте! йдуть вісти, що княгиня ме правити замісто сиріт, а вона схильна до нас, чорнолюддя... Печатника шле свойого мужицькі кривди списувати, прийде він, не скривайте нічого! За це-ж постояти-б нам, як стукне час, за нею, вдовою! Тоді вільні не стануть зазичуватися з нужди у володільця, вимруть раби, будуть щасливі люде...

Надпив глоток із глиняного кубка і змовк: веснянкуватий Судол, ґаздівський насінок обняв за шию свойого побрата і реготався, аж ним підривало:

— Ге-ге-ге! ге-ге-ге! Світ-би йому короткий! Глядіть, який благий! Хлопський талан журить його велико! Ге-ге-ге! ге-ге-ге! За селом збанував, бідненький...

Дуж глянув на нього як отроєний і двигнувся з ослона під тягарем мерзкого прочуття, коли чорнюха, сивоока, ніби нічне небо, доторкнула його рукава проміж людей, манила у танок високими бровами.

— Тоя! — пробормотів — і змовк до разу.

Що вона йому? Радість очей, окраса життя? А щож буде з тими з хиж, тровленими до смерти? Оставить їх ради скринь та мисок і прикований до смердючого ланцюга, задавлений даремщиною до одуру, затулить вуха на вічний стогін села?

Ні, — він не мав їй нічого сказати. У нього діло тілько до тих, що попідпирали голови в кучмах порепаними руками, край нужденної їжі, та прядуть безпросвітну свою тугу. Йому діло до сих утлих дітей, що повисли на вікнах як гайвороння, до цеї там розхрістаної жінки, що силкується увійти в хату, а її стримують і підіймають на сміх, коли вона горлає до свойого красуня-чоловіка:

— Так? Я заскакую, а ти... гульками? Я при колисці, а ти от як навич, що си паву вибірає? Княгиню буцім засватав? Нехай-же біда тровить тебе гульками, а я не буду, не буду!

Що йому та їй, Тої? Тепер коли на рідну землю суне хижа навала і в його, Дужа, глядять в упір очі причаєного села? Коли під пучками пальців чує він розсипані різки народної сили, з яких учинить залізну заміткавку на зайдеїв?

Нехай Судол обкручує цю квітку села нахабним своїм раменем, нехай товпа прилипає до стін, як мухи у стужу з очарування і втіхи над танком старовіцьким, прекрасним, нехай гусевки брязчать з новою силою і все в хаті крутиться пестрою крутіжжю шитих рукавів, чорних вій, муртавистих, черчатих плахоток, лискавок на шиях, зґард, — він остане сам, як сокіл на островерсі.

—Кучері мої, кипьтеся д' горі.

А я за вами — до гори ногами!

Де вже було молодому карбувати, як там музика пальцями дрібоче!

Він підлітав ніби на крилах у парі з оголомшеною молодою, намаєною дрібонько, а кучері штрикали за ним геї гаддя, і розстібнулися, розпанахалися з вітром червоні політички, аж на світичі гасли ялові скипи.

То огудливі свашки, Хивра і Духна шепотіли обзираючися, для безпеки:

— Дука кудрій... все, що має, то сховає в рукавицю на полицю.

— Її-ж талан: два рубочки, один головку завити, другий на рік дитинку вповити.

— Пішла за бідненького, гі-гі...

— Багатий був спороватий, мала слухати, звідки каньяє?

— А де-ж дів-ся наш ратайний, а деж Вовчий хвіст?

— — — — — — — — — —

Чийсь чорний звид скакав саме між придорожні верби у житло Самбора, освічене геї вінок на Купайла. На обістю димували смолоскипи, боярська челядь суятилася там з закоченими рукавами з грібних сорочок, люде горіли від осніхів, як у пеклі.

Трапився оноді гідний купець із далекої Праги, купив рибу за цину й скло, то Самбор велів спустити один із ставів, де риба велася дрібніша. Купець хотів захонити погоду для повороту з товаром і квапив. То слуги, кілько їх там було, одні патрали щуку тонким залізом, аж мигтіло в повітрю от як розлите молоко, другі общибували сиві головатні соли, що розсипалися із вохкости по розстелених веретах, треті клали посолену рибу верствами в десяток дубових бочок, заввишки чоловіка. Два хатні коти, пяні від насолоди пильно стерегли корит.

Хилий чоловік впав у хороми, а там у челядну кліть, глянув у боярську одрину з розкиненим і зімятим ложем, а тоді відхилив двері в широку гостинну гридню з ослонами в коврах край стін, з довгими скринями під замком і полицями з посудою в іскрах та квітах...

Над тисовим столом біля питва та їжі хилялися дивоглядні гості. Вони гаразд підмогоричилися, з чубів іпов кур. Один із них з світлою гривою над опукими очима, червоний був від меду, як мак, а рука з пугарем тремтіла, аж мід слезив на криву скатертину, що одним краєм сягала його чобота.

На цьому гостеві була брунатна, рішена опанча, а з під неї блимав срібний ланцюг з відзнакою інфлянтських Мечових Братів: мечем, якого рукоять уявляла похиле знамя хреста.

Він пив тепер на здоровля борів, що закосичують цей чудовий край, як радість закосичує людське серце, оспівував простими словами величну силу конарів, якими пливе сонце. Славив зелену темінь тисів, оперту об туркусову чашу неба. Вона, ця зелена шумлива краса звиджується у сні мешканцям півночі, де скелі нагі по вік, бо вітер не вдержить на них нічого, — вона, неодолима примана жене їх кочувати по галицькій землі в розшуці за всім тим, що перечислене на гроші, дає міць чужинцеві. Тисове дерево на луки, соснові плахи на смолу й поташ найвищої проби, дуб невмирака на кораблі, ось радість чужинного купця-волокити, ось його тричі веселе живло!

Тоді жидівський Араб, що сидів поруч його в білій хусті, настромленій на голову от як вежа, згомонів різко, що пора спати, — тиждень саме, як товчеться він з Чорногори, паде з ніг від поневірки і нудьги. Поки вибрав все пригоже для кораблів, ладжених у Византію, жив у горах одним овечим будзом та жентицею. Треба-ж було власними очима глянути, як Гуцули рубають і сплавлюють корабельний ліс та як гладкі геї свічі дерева женуть ризами аж на води Прута, де їх спійме в рамена Чорне море! У нього самого мало що не сплила разом з оцим деревом останна сила... Ще й досі дзвонять йому в ухах колокільці полонинських стад, попри танок всяких чисел з недавної токми і передзвін гривен, солідів, драхм, византинів...

На це торговець рибою і невільниками, довгобразий Чех Братислав приціпився озлоблено до Самбора, що куняв у насолоді над власною тінню, край десятого з черги пугара:

— А мої-ж невільники де? Третий день сиджу сидьком у тебе, старий крутію! Зачім, кажи, товктися мені коли небудь у друге в такий світ-далину по чужих лігвах, незнаних дорогах? За рибкою-миршавкою, як я сам? Ти невільників давай, не обманюй, держи слово!

— Відстань, чого вязнеш? — лепетав сердито Самбір, струшуючи щось там із колін.

— Це я, отчику мій, Вовчийхвіст... Пістун твій, слуга найвірніший... Щось скажу... не сердься... сонечко.

Чорний звид аж задихався від приливу безмежної утіхи.

— А, пропав би ти пропадом! — зворкотів охлялий дука. — Репях тай годі!

Тоді цей кинув, як з пращі:

— Дуж у селі, от що!

— Де? Як? Ловіть!.. — схопився Самбір, але зараз поквапився сісти, настобурчений, геї околот соломи.

— Шнурів, людей, — він ваш! Тілько тоді я вже не холоп, не раб! Добре так, отчику, а?

Холітався з вражіння, як лист на трепеті:

— Нагородіть старанника вірного...

В тій хвилі високий крик роздер тишину до самого дна, а тоді на нього звалилася миттю мовчанка. Це грянув вітер із півночі, пірвав голоси на клочча і кидав ними де попало, людські й собачі.

— Бий втікача! Колом по ногах, щоби не бігав! У став його, благенького, коміть головою! А... це тобі за боярські розшуки, це... за кари, за страх!

Не встіли поблідлі купці посхоплюватися з місць, коли на обістя налетіла диковинна юрба: чоловіки в одному шкаматтю, хто кіл у руках, хто кований цінок, жінки простоволосі з кочергами як опириці, а серед них Дуж, обштовхуваний з боку на бік і мало не нагий серед борні... З розбитих уст текла кров, — весільні гості, не хто другий перемогли Дужа і поволікли, а неряха, та сама, погостила стрічним каменем.

— У-га! — красен коровай! — реготався Судол, червоний як сукно.

Дудка, калікий, що бив кривими ногами позаду всіх, почухав потилицю і приостав:

— Чоловік крівавий, а він сміється!

Юрба вила.

Ті, що чистили рибу, заклякли: хто підніс ніж у гору, хто над ночвами схилився, так і остали.

Як у казці.

А Судол, витязь, перся опередь всіх:

— Я веду, я... пустіть братці!

Надавили ще раз із усіх боків, вдарили Дужом у гридню, Самборові в лице. Всі очі, кілько їх було, забігали тепер по внутрах мис, збанах з переливом, по воскові-янтарі, що димував на продуві в срібних ставниках.

Дарма один з розкушеною щокою перся розхрістаний дико і блимаючи опалілими очима лепетав у одно:

— На суд! До владики його! Зубояжа![1])

А Самбір витягав себе з сідалища як із безодні: його поїдав особливий внутрішний жах, віддих рвався, то він рухом пяного озлоблення шарпнув застіжкою вишневого таламана, аж від горла до колін посипалися з одежі мосяжні бобрики...

Він хитався тяжко і летів на стіл проти Братислава з тихим лепетом:

— Ось тобі... невільник... Держи... злодія!

І впав горілиць.

Мечовий Брат повагом підійшов до дверей, простер рамена перед товпою і обезпечив ковані двері засувом. Тоді глянув з цікавістю на Дужа, що облитий кровю і одичілий з люти пробував зубами сили вузлів, намотаних на ньому в оспіху боротьби. Не давалися і Дуж осунувся на долівку стишити розгульний ломіт у висках і серцю.

З черги зір Мечового Брата упав на дуку, що розтягся лежма, з очима вбитими в глиб черепа, жовтий геї шафран і прихилений дивно...

— Мрець! — блиснуло в його думках і весь хміль вилетів миттю із голови.

— Пропав з переполою! — судорожно засвідчив Братислав і тут-же загортався в свій плащ без рукавів, — готов відректися купна і лігва.

Його товариш кричав тимчасом у сутолоку подвіря понад бані й медуші, понад гумна і хліви, обору і житниці, битком повні хлібів:

— Гей, бороди! Боярин закляк! Йдіть, умивайте!

Жид Араб вийшов хильцем в одрину господаря, позіхнув з усіх щирих сил та чкурнув в одінню у пухи і скіри...

...Як олень, що зачув у спеці зимний шум потока, так Дуж... Він грянув із світлиці у якусь вузьку кліть, мабуть прибік для хатнього знаряддя, через часок заблудив знову в хороми, а там настромився на якісь двері і ними скочив у сад. У живоплоті світили облатані воріття, торкнув, пішли на боки.

У непевнім блиску місяця видно було у полі озерце, перетяте очеретом. Мачкував туди скоками, як бусьол, і серед того шарпнув вербою що сил. — одно зловіще око розплелося, зубами довершив ренти.

Був вільний.

Ще розбирав, в який бік вдарити собою, томлений спогадом свойого бистрого коня, аж у сей раз вітер надніс до його уха веселе іржання, довірливе, як задихана з утіхи мова людини... Не стямився ще від вражіння, коли зачеркуючи жартливі півкруги надлетів їд ньому чорнюх стрибунець...

О милий, ти належиш мені, а я тобі, — ми-ж оба рідній землі!

Чийсь плач там на розпуттю, зойк із грудей Тої?

Гей, як пахли перелоги, як співала воля!

НЕОДНАКОВІ МРІЇ.

„У Волиночки коса з золотого волоса
Щирий бір освітила —
Зелену діброву і биту дорогу“...
(з нар. пісень).

Поникли у зябних росах, в імлі, живо зафарблені рожі, небесна краса васильків. Свербивус нарядився коралями, як сива зазуля, промайнуло садом сухозолото, осінні чари впали на смутливий деньок, на стихлий світ..

Ясиня сиділа на вирві старинного замкового муру як у сідлі камяного коня, з висока бачила ніби саме верхівя річей, нове обличча краєвиду і серце її палало втіхою від їзди у мрію на рівні з облаками. Як несамовито кругом! Поля в червоних тінях, наче боєвище, де тільки що погасли шеломи, стих бій, а вона не Ясиня, ні, а нагорода героїв, нетлінна молодість і краса, слава в серпанках примари... Вона схиляється над усіми, що лягли за свій край, а тоді підносить на руках найсміливішу з голов, архиголову героя, піснею квітчає вибраного над всіх...

Кроки Юри збудили її з задуми, засміялася, скочила в низ.

Вона була одіта в просту сіру сукню з рясним прилолом, молоду шию околював білий, пологий ковнір, прошитий гладдю. Одинокою прикрасою одежі були срібні ґузики в лісковий горіх завбільшки, — ажурна, ювелірська робота філіґраном. Ноги Ясині були озуті в білі капчурі, плетені з лисячої нитки, — поверх капчурів зеленіли тісношнуровані чижми зі сафіяну. Носики обуви, кожний як клюв веселої птахи, були задерті у верх.

Юра правив:

— Мій батько, як там він із твоїм не в злагоді. — Польща між них як провал виросла, — ради того, щоби нас видіти в купці, через людей постарав із ним на купецьку спілку стати, захопити ще веремя, та вислати в Ярослав, на ляцькі хитарі декілька возів із таланом... Чимало всячини напрятали оба бояри!

Осміхнувся, про себе:

— Мати-ж моя, сердечне прихилля, харчику гідного на вчерашну зустріч їм зготовила, доносює, а я слухаю отдалеки: глаголіть стару зарву по жіноцьки, де вже може, твоїй ненці й тобі похвалу відмітить, що її на умі, як із прозорої води видно... А батько твій, — ні слова зайвого, — про віск та про дорогу, кого ставити ватажком, хто годен з крамарами під лад бесідувати, хто найкраще оборудує заміну...

Тут Юра журливо прочісав рукою чуба з вибликом, важив:

— Видно, що в обох боярів свої рахунки, хоч вони тепер і спільники...

Помовчав, а тоді став слідкувати за стрикуном верх нагороїженої билинки:

— Не до вподоби моїм батькам, що знову про війну забалакали скрізь. Досить — говорять, що з над Висли з цілою головою їх одинець прийшов. Тільки весна стукне, виправлять мене з торговим ділом у світ. До ткалень у Тессальоніці за парчею поїду.

Усміхнувся до звиду мандрівки:

— Батько ходить по житницях та пасіках сам не

[1]) злочин, що підлягав церковній юрисдикції.

свій... — Кому, — каже — оставимо двори, ниви та стада? Хочуть, поки перелетить громовиця з огнем і кровю, сокотити мене оподалік...

Глянув на Ясиню, але вона дивилася пильно на пять копул святого Спаса, звідки плила луна Бог знає де, в дійсности чи мрії розколиханих дзвонів.

То Юра правив іще:

— Ось вернув із Ітилю, від Хазарів, на вдивовижу меткий Коснячко: персидські й арабські коври з світових торговиць попритягав, як на процу люде на розглядини ходять! Діргем у нього, сам я видів, міх срібла. Оповідав, не наслухатися... Він тобі слово, — а перед тобою каравани, як змиї степом повзуть, яраме кругло погинаються, а там на бурунах Каспійського моря мають корабельні вітрила із райдугою усяких де не є, мандрівних знамен: сонць, черепах, драконів... Як нитї рукави проколисує їх голубий вітер над глибинами.

Мріяв у голос:

— Ось Коснячка пливе літком, ось де мій у весні!

Він вижидав, рад почути дівоче слово, але не було ніякого. За те юнак відчув остру студінь у серці, ніби там вдарив град.

Це певно тому, що саме тепер Ясинині очі повернули до нього дуже з далека.

То Юра в нерозумінню нахилився, хотів розсіяно зняти вінь з рамені дівчини, та в сій хвилі Борвій злетів на нього своїми камінними лапами, а з очей пса бризнули світла, як трава.

І Юра ще глибше, тепер вже зовсім очевидно відчув прірву у тім місці, де ніжки з задертими носиками порипали проміж плетиво винограду й цим сонячним острівцем стежини, де стояв сам, мов зганений до разу.

Дочка Словита опустила тепер мягкі кінчики уст і заговорила в простір до себе:

— Значить, добро глядіти з безпеки, як другим серед огню і крови тебе потрібно? Значить, весело верстати ліси, степи і моря, як сторгне о поміч земля твойого роду? Ми не для себе, Юро... Мені іноді здається, що мене жде окреме призначення, важніше за твоє й моє щастя. Як думаєш? Може принесу за когось каяття? Жертву за мій рід, за край? Я так хотіла-б вчинити щось сміле, високе, не для того, щоби гомінко пройти, а просто тому, щоби не жити даром...

Слова її плили, розгойдані власною силою, як джерело на поворотах:

— Від тепер, коли снохмарніло над головами, жах перед завтром облетів серця, не має мені спокою від душевної спраги: хочеться до болю очими руками видерти жало чийїсь грубій перемозі, якийсь роззолочений стяг подержати, хоча-б хвилину у стиску випрямлених рук, світлоносицею білою походити проміж бовдури будня...

— А от, мачаєш губи в сонячнім повітрю, як у меді й веселить твоє мале серце те, що я біля тебе. Велике сирітство народу, громи, що причаїлися в далині, хвилюють тебе понад дійсну потребу. Остань моїм світельцем тільки, стараницею для мене й себе, я заздрий про решту!

Не було відповіді: Ясиня гляділа в застанові на стіни міста, сповитого у хвалу.

СРІБНА ШАПОЧКА.

„Сокіл пенько, сокіл пенько
По саду літає —
— — — — — — — — — —
Ясна пшоиця по коліиця
Нехай привикає“.

(з нар. пісень).

Малий Чешко, дяків син підтягнув свойого брата близнюка на ніліт княжого саду, заохочував не боятися. Поздирали голови за „отчичем“, бо хотіли дати йому дивно писаного мотиля й пращу, що цілила дуже далеко.

— Он-он, срібна шапочка! — зрадів Чешко й замахав рукавом до когось там, що біг у підскоках верх обмиканої гильки, що й підбиркував кінцем озуття червоне яблуко перед собою.

То Сила стягнув тверді щічки осміхом що найяркішим, аж засвітили два румяні мазки під зіркатими очима й в розналі сподівань скрикнув отдалеки:

— Срібна шапочко, зверж нам яблочко!

Княжа глянуло бистро за голосом, прихилилося, й метнуло яблуком зі щирих сил верх тину оповитого *винною лозою. Одначе дарунок не долетів*, та о пів дороги застряг проміж хабуз.

Тільки й всього, бо зараз-же згомонів строгий голос, ніби від престола за торжественним молебним каноном:

— Аз-чяда — реку вама...

Монах Варлаам, темний та чахлий як кенобіт, загорнений в шерстяну рясу, аж зимний від різвого паху, від ранішого миття, починав щоденну науку грамоти з дітьми княжої прислуги.

Він стояв у крузі розлогих груш серед площі круглої ніби сонячне око й писав цінком на піскові гладкі, як живі кривульки: паличкі, змієвики, круцьки, закруцьки...

Бува, монах зачеркав те саме ще й цінком у повітрю, на угад і діти що сил у грудях викрикували у блакить кожний вивчений звук, ніби оповіщували пестрим деревам свою побіду.

Коли-як у якийсь там мент ішло нинаво, старець твердив те саме ще раз і ще раз, доброохотно та многотерпеливо:

— Аз, буки, віди, глаголь, добро, есть...

То Сила й Чешко з втіхою доскочили туди, (не до яблука їм вже було!) і з пустоти кричали як синиці до сходу сонця, аж другі школярі яли їх корити, хто стусаном, хто словом.

Дріботіли так довкруги сідоголового учителя: Олелько, бирючів син, на сопілці гудець знаменитий, Цвітана, сирота по співці святоонуфрієвського собора, вюнкий як білка, Прокпа Гурич, стрільчук із праці над всякий опис, Сава Вовкодав, одинець дворського пасічника, — Святогор, ізгой, поненко, вдумчивий та тихий, геї ніч осіяна місяцем і ще сміщний Коза Токсобич, полонений „господичич“ із Половців, якого наймення веселило до упаду дітвору цілого Галича...

Такі безжурні заклики фуркотіли у леготі дерев, що незагодя на стежці явилася княгиня з церковним шитяком, з епітрахилем.

Вона усіла під деревиною, мальованою осінним небом і тільки потягнула за темну нитку срібла, коли якісь там скрипливі ворітечки пішли на боки і упишнений лицар з чубом на праве ухо, в колнаці з білою кичкою та з твердим лопотом киреї вирісе проміж гущу саду.

Дарославич.

Він повернувся у пів-рухові й загукав у сутінь обістя:

— Нурла, сюди!

Від колодяза, де рукою пив воду, відскочив дивоглядний, як іскра вороський хлопчук. На ньому була зшита у двоє плахта чорного сукна, з прорізами, з тороками як гаддя й румяним мов жар басаманом.

Штрикнув на зазив із гомінким ляском босих пят, а разом з ним то підводив крила то опускав їх могутний, пручастий птах, що сидів насуплено на його рамені, з очима *прислоненими твердим шеломком-баритою* і час до часу клював із легка руку свойого носія, одіту в грубу шкіряну рукавицю.

Чорна, коротка голова птаха, з підпесеним чолом, була закутана в кругласте піря, під яким ховалася нерухливо звернена навпрямець світло-брунатна дуга очей. Голубий налет мроїв на темних опругах летівок, що їх по легки щибав вітер.

Птах поводив иноді допитливо головою, а тоді стрижка *пер довкола* ух *біліла* чітко, як коли вуси, — луками.

Може мріяв про рідні скелі в димах диких потоків, рожевих від вересу? Згадував необняті шуми ялиць, мову вічности?

(Далі буде).

Щоб оминути непотрібних обопільних поштових коштів при надаванню посилок за посліплатою, просимо дуже при всяких замовленнях (кроїв, взорів, монограмів і т. п.) надсилати належитість з гори, чеком „Нової Хати“, переказом, або поштовими значками.

Табелі кроїв з вимірами.

Виміри кроїв для смотриків і пань.

Величина	для смотриків			для пань					
	14	15	16	I	II	III	IV	V	VI
Обєм горішний	cm 84	cm 86	cm 88	cm 90	cm 96	cm 102	cm 108	cm 114	cm 120
Обєм в поясі	64	66	68	70	74	78	84	90	100
Обєм в бедрах	90	94	96	100	105	110	114	120	130
Довжина спідниці	75	80	85	102	105	108	108	108	108

Виміри кроїв для дівчаток від 1—13 літ.

Величина	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Ціла довжина	cm 45	cm 48	cm 50	cm 55	cm 60	cm 65	cm 70	cm 75	cm 80	cm 85	cm 90	cm 96	cm 102
Обєм горішний	58	60	62	64	66	68	70	72	74	76	78	80	82
Довжина рукава	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	37½	39	40½

Виміри кроїв для хлопчиків від 1—13 літ.

Величина	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Зовнішна довжина коротких штанів	cm —	cm 29	cm 33	cm 36	cm 39	cm 42	cm 45	cm 48	cm 50	cm 54	cm 56	cm 58	cm 60
Зовнішна довж. довгих рівних штанів	—	—	57	60	63	67	70	73	76	79	83	86	89
Довжина рукава	20	23	24	25	25	29	31	33	35	37	39	41	43

Ціни кроїв:

а) велика форма крою (костюм, сукня, плащ) . . . . . 2·20 зол.
б) мала форма крою (блюзка, спідничка, діточий одяг, білля) . . . . . 1·80 „
в) дрібнички (капелюхи, ковнірці, черевики, тощо) . . . . . 1·— „
г) малий взір до ручних робіт . . . . . 1·50 „
ґ) великий взір до ручних робіт . . . . . 2·40 „

ЗРАЗКОВІ МОНОГРАМИ

(ручно рисовані)

до гапту й вишивання хрестиками

в ціні від 0·50 до 1·— зол. за штуку.

При замовленнях не забувати подавати величину букв і до чого вони призначені (до хустинок, білля, рушників, пошевок, обрусів і т. п.).

НИТКИ DMC до ручних робіт:

Cotton Perle ч. 8. в клубках 0·65 зол.
„ „ „ 5. в мотках 0·45 „
DMC в мотках „ 12, 16, 25 . . 0·25 „
Moulinée в мотках . . . . . 0·18 „

При замовленнях треба подати краску (найкраще за числом) і кількість мотків або клубків. До робіт, поміщених в „Новій Хаті“ можна красок не подавати, лиш зазначити, до якого взору дібрати нитки.

Гроші треба висилати рівночасно із замовленням, переказом або в поштових значках. **На порто** посилки долучити **0·30 зол.** Всі замовлення полагоджується (за попереднім надісланням належитости) протягом 7—10 днів.

За посліплатою не висилається.

УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО

ВИКОНУЄ готові або на замовлення ручні роботи з народними вишивками і мережками для прикраси одягів і домашної обстановки.

ПОРУЧАЄ вишивані блюзки, суконки, сорочки до народних строїв, білля, обруси, капи, сервети, подушки.

ВИДАЄ щомісячний журнал для плекання домашної культури **„НОВА ХАТА“** з відділом мод і ручних робіт. Передплата виносить: на рік **18 зол.**, на піврік **9 зол.**, на чверть року **4·50 зол.** Для Америки **3 дол.**, а для Чехословаччини **2·50 дол.** річно.

КРОЇ! — МОНОГРАМИ! — ВЗОРИ!

Робітня жіночих і діточих суконь
С. МОНЦІБОВИЧЕВОЇ
приймає до науки шиття і крою
Львів, вул. Хмельовського ч. 15.

Лікарка Загального Шпиталю і Народної Лічниці у Львові
Др. Софія Парфанович
ординує в недугах внутрішних і жіночих від год. 2—4 попол.
Львів, вул. Домаґалічів 2. II.

ОРИҐІНАЛЬНІ КИЛИМИ Й МАКАТИ
проєкту і праці **О. О. КУЛЬЧИЦЬКИХ**
можна набути в „НОВІЙ ХАТІ“.
Великий вибір!
Макати від 25 зол. — в гору. Килими від 50 зол.

В АДМІНІСТРАЦІЇ „НОВОЇ ХАТИ“
Львів, вул. Словацького 14. I.
можна набути такі видання:

Проф. Марія Омельченко — Вибір фаху. Ціна	1·—	зол.
Н. Селезінкова — Дитячі садки.	0·80	„
С. Татух — Монограми, брош.	2·50	„
в оправі	3·50	„

„ЯН“ бувший співробітник фірми Пітолая, повідомляє ШАНОВНІ ПАНІ, що вже отворив 20 марта свій АРТИСТИЧНИЙ САЛЬОН ФРИЗІЄРСЬКИЙ ДЛЯ ПАНЬ
Личаківська ч. 20.

ПОЗІР! ЖІНКИ! ПОЗІР!

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ КООПЕРАТИВИ:

„УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО“

ЖІНОЧА ПРОМИСЛОВА КООПЕРАТИВА З ОБМ. ПОР. У ЛЬВОВІ.

АДРЕСА:

УДІЛ 10·— зол. **Львів, Словацького 14, I.** **ВПИСОВЕ 1·— зол.**

Видає Кооператива „Українське Народне Мистецтво“. За Редакцію відповідає МАРІЯ ГРОМНИЦЬКА.
Редакція і Адміністрація: Львів, Словацького 14, I. З друкарні Наукового Тов. ім. Шевченка у Львові.
Ціна числа зол. 1·80.

ЛЮДА

Львів. ч. 7-8

1928

ХАТА

НОВИНА! НОВИНА!

Нова кухарська книжка! Тисяча приписів!

Нова кухня вітамінова — після найновіших вимог гігієни і здоровля, зладила Осипа Заклинська.

Приписи про порядки і ведення хати й кухні! Нові вітамінові страви!

Кухня безмясна, вегетарянська, мясна кухня, печиво, легуміни, торти, заварювання, мармоляди, компоти, напитки, закуски.

Книжка призначена для багатих і бідних. Для села і міста! Необхідна в кожній хаті! Страви з цілої України й чужини.

Багатий вибір страв на будний день, свято і приняття (гостини). Кухня для здорових і хворих! (дієтична). Безалькогольні напитки і наливки. Господарські поради і правила здоровля!

КНИЖКА надається на святочні, новорічні або весільні дарунки для молодих і старих господинь в місті і на селі.
Ціна книжки 7·— зол., для Америки і заграници 1·— доляр
Книгарням і відпродавцям значний опуст!
Щоби не платити даром великі кошти посліплати, найпрактичніше посилати готівку з гори.

Головний склад: **Гр. Гануляк, Львів, вул. Куркова 10.**

Передплачуйте найдешевший, популярний, ілюстрований двотижневик

„ЖІНОЧА ДОЛЯ“

ЦІНА В КРАЮ: на рік 10·— зол., на пів року 5·— зол. на квартал 2·50 зол., на місяць —·80 зол.
ЦІНА ДЛЯ ЗАКОРДОНУ: на рік 2 американські доляри.

Передплату приймає:
Редакція „ЖІНОЧОЇ ДОЛІ“ — Коломия, вул. Нова ч. 1.
„ŻINOCZA DOLA“ — Kołomyja, ul. Nowa 1.

Poland, East Galicia, Europe.

КУПУЙТЕ БАГАТО ІЛЮСТРОВАНИЙ АЛЬМАНАХ ЖІНОЧОЇ ДОЛІ **„НАШ СВІТ“** З ДОДАТКОМ КАЛЕНДАРЯ НА 1928 РІК.

27 рік видання! 27 рік видання!

ЛІТЕРАТУРНО-НАУКОВИЙ ВІСНИК

місячник літератури, науки й суспільного життя

буде виходити, як і досі, в обемі 6 аркушів друку та буде містити оригінальну й перекладну белєтристику — повісти, оповідання, драми, поезії, статті з української історії, літератури, суспільної економії й инших царин знання, огляди літератури, науки й сусп.-політ. життя, критику й бібліографію.

Журнал видає: УКРАЇНСЬКА ВИДАВНИЧА СПІЛКА.
Редагує Комітет. За ред. відповідає Петро Постолюк.

Передплата виносить: річно 26·— зол., піврічно 14·— зол., місячно 2·50 зол. За границю 4 дол. або їх рівновартність.

Редакція і Адміністрація: **Львів, ул. Руська ч. 18, І. пов.**

Видавничі новини! Видавничі новини!

Видавництво „ІЗМАРАҐД“, Львів, Словацького 14

видало:

Іванов: Поворот Будди. Ц. 2·— зл. — **Цвайґ:** Лист незнайомої. Ц. 2·— зл. — **Пільняк:** Смерть Командарма. Ц. 0·60 зл. — **Цвайґ:** Амок. Ц. 2·— зл. — **Арцибашев:** Дикі. Ц. 2·— зл.

Замовляти у всіх українських книгарнях або у видавництві.

Книжки і журнали надіслані до редакції:

(Просимо авторів і видавців надсилати нам свої видання для обміну й поміщення в оцій рубриці).

„Жіноча Доля“, — двотижневик, Коломия, ч. 11.
„Робітниця“, — двотижневик, Канада Вінніпеґ, ч. 9, 10.
„Селянка України“, — двотижневик, Харків, ч. 9.
„Ženski svet“, — місячник, Трієст, ч. 5, 6.
„Przegląd mody“, — Варшава, ч. 6.
„Przegląd kobiecy“, Варшава, ч. 6.
„Світ дитини“, — місячник, Львів, ч. 6.
„Промінь“, — Канада Вінніпеґ, ч. 5.
„Вісти з Лугу“, — Львів, ч. 6.
„Життя і знання“, ілюстрований місячник, Львів, ч. 9.
„Світ“, — ілюстрований двотижневик, Львів, ч. 10.
„Літературно Науковий Вістник“, Львів, ч. 6.
„Нове Мистецтво“, двотижневик, Харків, ч. 18—19.
„Нова Громада“, двотижневик, Харків, ч. 10.
„Кооперативна Республика“, місячник, Львів, ч. 6.
„Вісник промислової та промислово-кредитової кооперації України“, Харків ч. 1, 2.
„Учительське слово“, — місячник, Львів, ч. 6.
„Віра і Наука“, — двотижневик, Коломия, ч. 10.

ЧИТАЙТЕ! ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ!

Багато ілюстр. популярно-науковий, літературний журнал

„ЖИТТЯ І ЗНАННЯ“

На рік вийде 12 чисел. Кожне число по 32 стор.

Журнал подає знання з ріжних галузей науки й життя і весь матеріял ілюструє багатьома образками й фотоґрафіями.

Передплата на рік виносить 18·— зол. На 6 місяців 9·— зол., на 3 місяці 5·— зол. Поодиноке число коштує 1·80 зол.

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ:

Львів, Ринок ч. 10, II. пов., Товариство „Просвіта“.

В І К Н А

ПІД ТАКОЮ НАЗВОЮ ПОЧАВ У ЛИСТОПАДІ 1927 РОКУ ВИХОДИТИ У ЛЬВОВІ ЗА РЕДАКЦІЄЮ

В. БОБИНСЬКОГО

ВЕЛИКИЙ, ЗА КРАЩИМИ ЕВРОПЕЙСЬКИМИ ЗРАЗКАМИ ОРҐАНІЗОВАНИЙ ЧАСОПИС, ПРИСВЯЧЕНИЙ

літературі, знанню, мистецтву та критиці.

Адреса Редакції і Адміністрації:

„ВІКНА“, Львів, вул. Міцкевича II.

ЗАПРОШЕННЯ ДО ПЕРЕДПЛАТИ

КООПЕРАТИВНОЇ РЕСПУБЛИКИ

ЕКОНОМІЧНО-СУСПІЛЬНОГО МІСЯЧНИКА

Видає: **Ревізійний Союз Українських кооператив у Львові** під редакцією: **доц. др. Карла Коберського.** Передплата виносить: **За рік 16 зл., за пів р. 8 зл., за чверть р. 4 зл. Окремі числа по 1·50 зл.**

Для Америки передплата: **2·50 ам. дол. річно.**

Можна набути в усіх книгарнях.

До цього числа долучуємо таблицю кроїв.

НОВА ХАТА

ЖУРНАЛ ДЛЯ ПЛЕКАННЯ ДОМАШНОЇ КУЛЬТУРИ

ВИХОДИТЬ РАЗ У МІСЯЦЬ

РІК IV. **ЛЬВІВ, ЛИПЕНЬ—СЕРПЕНЬ 1928.** **Ч. 7—8.**

ЗМІСТ: *М. Ф.:* Марія Примівна; Заклик; *О. О. Дучимінська:* Мій побут в Празі; *С. В-ка:* Дещо про народну кераміку; Дві молоді чужоземні письменниці; *Дз. Бядуля:* Боднар; *С. Сірополко:* Літературні новини для дітей; *Дарія Старосольська:* На пластові теми; На відпочинок; Ріжні вісти; *Др. Софія Парфанович:* Як одягати і повивати немовля?; *О. Ver:* Перспективи на ферії; Конкурс; *О. З.:* Примітки з приводу конкурсу; *О. Ш.:* Про тайну елеґантного вигляду; Моди; Ручні роботи; *Г. Ф.:* Накриття і прибрання стола; Лікарські поради; Приписи. **Ілюстрації:** Марія Примівна; Кутик хати, уряджений в народному стилю; Лідія Сейфулліна; Марта Остензо; Вправи учениць „Р. Ш.“ вінками; Захоронка; Святочне прибрання стола.

МАРІЯ ПРИМІВНА

„Як умру, нічо не станеться, не змінить,
Лише кілька сердець болюче сколихнеться“ —

згадала я ті слова, коли почула про смерть Марії Примівної, колишньої директорки Інституту для дівчат в Перемишлі.

Відійшла так тихо й незамітно, як тихо жила, як працювала, як незамітно усунулася від життя в глибокі лолинські гори. Може й тому так мало знає про неї широкий загал. Але знають про неї і носять її образ в своїм серці тоті, котрим вона маму заступала, котрих ніжною але певною рукою проводила через небезпечне провалля ранньої молодости, котрим вказувала шлях на недосяжні вершини знання, краси і змагання.

Мало в якій родині уміють батьки здобути собі такий великий авторітет, як його мала наша Директорка. Вона жила життям всіх нас разом і кожньої з окрема. Знала нас, цікавилася кожною подією в нашому житті, раділа з нами, помагала. Уміла використати кожну нагоду, щоб розкинути між нас свої думки. І вони ставали цементом, що споював в одну цілість наше, набуте в школі знання. За її ініціятивою наладжувалося культурне життя серед нас. Збори, реферати, дискусії, концерти, представлення, навіть спроби видавання журналу. Часті принагідні розмови з нею на теми життєвих подій, закріплювали в нас те добре і корисне, що давала школа. Для школи добирала вона найкращі учительські сили, що не тільки давали нам знання але й заохочували здобувати його все більше й більше. Її глибокий зір, що здавалось, бачить кожну найтайнішу думку, змушував нас до правди й зрілих рішень. А її добра усмішка або ласкаве слово признання будили свіжий запал й охоту до праці.

Марія Примівна, померла в Лолині, 18 травня ц. р. в 65 р. життя

Про кожну прикру подію говорила звичайно після обіду в їдальні. Плеснула два-три рази в долоні і в великій салі гамір втихав так, що серед сотні здорових крикливих дівчат можна було чути як муха бренить. Тоді зачинала говорити про дану подію. Зверталася до всіх, розказувала загально, не називаючи нікого по імені, але для цеї, до котрої ця промова відносилася, було це найтяжчою карою. Кожне зло обурювало її до живого і вона не вміла не оказати цього. Була нераз грізна у своїм щирому гніві. А при цьому ніжна й добра у вибаченні.

Так як її поява у їдальні все пронизувала нас якоюсь трівогою, так її відвідини у клясі в вечірних годинах були для нас радісною подією. Тоді ділилася з нами своїми вражіннями, розпитувала про наші заняття, додавала сили і лишала в нас піднесений настрій і свіжу енерґію. Деколи переповідала зміст якої нової цікавої книжки або розказувала дещо з своїх переживань.

Оповідала як пішла сама в життя, як стала народною вчителькою, як по дитячому раділа першим заробітком, як переборювала перші труднощі в заряді Інститутом, як здобувала собі повагу

серед старших досвідних людей, — вона — молода дівчина.

Про болючі сторінки її життя не чув мабуть ніхто. Мало хто знає її особисте життя, мало хто знає, чому так рано мусіла вона покинути цю улюблену стійку, чому втомилася життям і відійшла від людей. Мало хто знає, що за працю цілого життя не мала вона навіть життєвого забезпечення і щойно на кілька літ перед смерттю дочекалася якоїсь малої „пенсії".

Це була небуденна людина. Сама непохитний характер і великий різьбар характерів. Ця галузь мистецької творчости в нас ще недоцінена й непрослідженa. Бо характерними в нас вміють і сміють бути тільки „малі люде".

І вона з цих „малих людей". З цих, що знали тільки труд і боротьбу, що не надіялись ні слави, ні признання.

Вона одна з тих, що після їх смерти
„нічо не станеться, не змінить
лише кілька сердець болюче сколихнеться".

М. Ф.

ЗАКЛИК!

Тимчасовий Комітет для вшанування бл. п. Марії Примівної, директорки Українського Інституту для дівчат в Перемишлі вирішив перевести збірку жертв на камяний хрест на могилі, на пропамятну таблицю та живий памятник у формі стипендії іменем бл. п. Покійниці.

В переконанні, що висловлює думку й бажання всіх бувших інституток, вихованок та знайомих незабутньої Директорки, звертається цею дорогою до всіх, кому дорога память великої Учительки й Вихователькн, о зложення одноразового датку на ту ціль.

Ласкаві датки просимо пересилати чеками або переказами на адресу журналу

„Нова Хата", Львів, вул. Словацького ч. 14, І. п.

з дописком „на памятник" та виказом імен жертводавців.

Пожадана є збірка в поодиноких місцевостях між знайомими бувшими інститутками на лісту; також адреси бувших інституток, до яких комітет міг би безпосередно звернутися.

Поіменний виказ жертв буде поміщений в „Новій Хаті" в кожному черговому числі.

Відповідно до кількости зібраних грошей, та думки загалу жертводавців, вирішить майбутній поширений комітет, чи справаджувати домовину бл. п. Покійниці до Перемишля.

Подаючи це до загального відома, віримо, що на сумну вістку про смерть невиджалуваної Директорки відгукнеться кожна наша товаришка.

За Тимчасовий Комітет:

Ольга Левкевич, Марійка Данилевич, Ірина Негребецька, Ірина Винницька-Вахнянинова.

ОЛЬГА ОЛЕКСАНДРА ДУЧИМІНСЬКА

МІЙ ПОБУТ У ПРАЗІ

Приїхавши до Праги, я почувалася до милого обовязку зложити пошану п. Омельченко, про яку так багато чула й читала (Наш Світ 1928): про її муравлину працю, ідейність і про любов до всеї землі, де гомонить українська мова, де бються українські серця. Знала я також про її велику прихильність до Галичан.

П. Омельченко, це жінка високої освіти і неспожитої енергії. Замітила я в неї ще одну велику прикмету, яку в нас так мало стрічається, а саме велику здібність ініціятиви, получену з виконанням праці.

П. Омельченко, це козачка — Кубанка, чим вона й гордиться усюди. В альманасі „Наш Світ" була згадка про її наукові праці, проте не буду цего переповідати. Найбільша її заслуга, це велика українська пропаґанда. Вона вміє використати кожний момент для цеї пропаґанди усюди і усе знайде нагоду заговорити про Україну. Має у себе майже всі славянські часописи, дописує до них про українські справи.

Чехи її високо цінять за її освіту, працю і енергію. Попри свої наукові праці (по соціольоґії) вона спеціяльно цікавиться жіночим рухом. Життя її кинуло в осередок культури чеської і вона з неї користає, де тільки може, та старається примінити що може до піднесення рідної культури. Її бажанням є, щоби українська жінка вміла й привчала своїх дітей до малих жертв, яких конче потрібно до розбудови рідної культури.

Вона радаб пізнати Галичину і може вибереться в осені з відчитами до нас.

В Празі пізнала я також деякі визначні чеські жінки. Перше місце займає п. Мілена Грдлічкова, редакторка „Женської ради", містоголова Чеської Жіночої Національної Ради (головою є сенаторка Пляменкова), дружина знаного чеського письменника Франі Шрамка. (Світлину п. Пляменкової містили ми в Н. Х.).

Грдлічкова цікавиться світовим жіночим рухом не тільки еманципаційним але й господарським. Вона розуміє і читає по українськи, говорить слабо. З „Жіночої Долі" перекладає деякі статті, головно дописи американські, для чеських часописів. В її товаристві провела я цілий вечір та пізнала, як добре вона обзнайомлена з українською історією і літературою, як цікавиться нашим рухом культурним, національним, а головно жіночим. Вона працює, як головна касієрка в одному з підприємств міста Праги.

Скажу ще кілька слів про Чеську Жіночу Національну Раду. Є це товариство, де обєднуються усі чеські жіночі товариства, (не затрачуючи своєї самостійности), усіх напрямків, партій та професій. Виділ ради репрезентує перед чеською владою і на міжнародній платформі усе чеське жіноцтво і заступає їхні інтереси.

Засідання відбуваються що четверга. Користаючи з запросин п. Грдлічкової була я на такому засіданню.

До жіночих організацій ставиться суспільність з великою повагою і пошаною (у нас ще часто жіночу орґанізацію вважають за нешкідливу забавку). І справді чеські жінки є прегарно зорґанізовані, а багато суспільної праці спочиває виключно в жіночих руках (соціяльна опіка). Виходить там кілька жіночих часописів. Треба бачити побудовані доми й інституції, удержувані виключно жіночими силами. Я відвідала всі визначні інституції і могла на власні очі переконатися, як уміє і як хоче працювати чеська жінка, але я бачила також, якої вона пошани зазнає в родині і суспільности. Там жінка почуває себе не тільки членом родини, але й суспільности.

Дуже жалую, що не могла я особисто пізнати найвизначнішої чеської діячки, сенаторки Пляменкової. Вона все їздить з відчитами та викладами. Емеритована учителька, бувший інспектор промислових шкіл. Є це жінка широкого розмаху, велика фемінїстка і видатний політичний діяч. Вона по переконанням соціялістка, володіє кількома мовами і є великою повагою в міжнародньому жіночому русі. Її запрошують чужі держави, щоби своїми викладами піддержала жіночий рух (Анґлія, Іспанія, Америка). Працює вона як фемінїстка, заступає інтереси партійні, уряджує жіночі віча і віча соціялістичні, де вона здає звіти зі сенату та інформує про біжучі справи. В неділю і свята уряджує вона віча по селах і місточках.

Відвідала я також стареньку письменницю Павлю Мудру, яка живе в захисті для самітних жінок. Входжу до малої, ясної кімнати повної книжок і образів і почуваю подих чогось гарного і супокійного. При бюрку працює Павля, а коли піднесла голову, стрінула мене пара щирих очей, крізь які виглядає ще молода душа, помимо цего, що голова її оповита вже срібною пряжею. Її цікавить світ і життя, хоч не мож її зачислити до цих модерно поступових жінок; вона має свій світ. Працює для християнського комунізму, пропагує мир народів і пацифізм. Її писання лагідні й супокійні, як вона сама.

ВОВНИ, ШОВКИ, БАВОВНЯНІ ТКАНИНИ, МУЖЕСЬКІ МАТЕРІЯЛИ

поручає фірма

СТАХЕВИЧ & АБРИСОВСЬКИЙ — Львів, Ринок 32.

Вона не творить типу жінки новітної, яка з бунтом в душі видирається з вікової неволі і стає поруч з мужчиною на приналежнім їй місци, це тип повний посвяти для других з безмежно доброю, ласкавою душею.

Довгі роки жила у Львові, була знайома з Франком і гарно його згадує. Приятелювала з Бертою Сутнер, авторкою відомих противоєнних повістей. Тепер живе в дружніх відносинах з Омельченковою і Булґаковим, останнім секретарем Толстого.

Минулого року писала про Кобилянську в 3—4 числі чеського тижневика „Нова Сіля", де гарним словом пише про Україну, а головно про українську жінку, уважаючи її жрекинею народних святощів. Кобилянську ставить в ряди світових письменників.

Вміє майже усі славянські мови і перекладає (головно з російського). Живе в домі для самітних жінок, не маючи вже спеціяльних обовязків родинних, бо для праці посвятила родинне життя, і там, в своїй кімнатці може віддатися повній праці, яку так полюбила і яка стала її родиною.

Пару днів переведених між чеськими жінками стануть мені милим споминком на ціле життя. Мило і хоєнно перейшли мені хвилі між ними, було чому приглянутися, а може було й дечого научитися. Як вони цінять працю і робітників! Не щойно по смерти добачують заслуги людини, але вже за життя шанують працю і стараються помогти та підбадьорити людину матеріяльно і морально. Портрети письменниць та діячок навіть сучасних стрінемо усюди по домах і школах, а молодь росте з ними. У нас дивний звичай (нещирий) себе недоцінювати в праці, там навпаки, кожна чешка гордо говорить про свою працю для народу.

Не маю чого бажати чеській жінці, бо в неї є усе, чого потрібно до життя і дальшого розвою, хіба тільки можу їй зложити свою велику шану за це, що помимо неволі століть вона була все вільною жінкою, а її заслугою в великій мірі було це, що в даній хвилі вільний народ чеський став господарем своєї землі.

ДЕЩО ПРО НАРОДНУ КЕРАМІКУ

Естетичний хист нашого народу, шукаючи собі доріг для заспокоєння, чи вдоволення, скерував увагу наших народніх мистців між иншим — і на домашне начиння.

У двох протилежних кінцях України, під ріжними культурними впливами, розвинулися ріжні напрямки у народній кераміці. В залежности від інтензивности естетичного гону та запотребування, в даній окрузі (Галичини, Полтавщини, Волині і т. д.) розвивалася більш чи менш досконала форма. Округи відомі нам з найкращих вишивок дають і найкращу кераміку. І так, у першу чергу йде Полтавщина, Гуцульщина, Снятинщина, а далі й багато инших. Полтавщина дає в кераміці, як і у вишивках, дуже сміливі і розмашисті рисунки стилізованих квітів, у красках: синій, жовтій, червоній, зеленій, при чім і краска і полива часто бувае дуже гарна і трівала. Галицька кераміка скупіша на краски; горшкарі вживають тільки 2—3-х красок, найбільш зеленої, жовтої, чорної та рудавої. Форма та рисунок гуцульського начиння дуже своєрідні. Це також стилізовані квіти у полученню з ґеометричними формами, але зовсім відмінні від полтавських. Уложення цих квітів ґеометричне, чого зовсім нема у горшках полтавських. Бувають на Гуцульщині рисунки птахів, звірят та людей. Найчастіше їх розміщують на мисках та печевих каф-

лях. Такі стилізовані звірята чи люде — дуже цікаві у мистецькім відношенні. Це своєрідні примітиви, а коли інтеліґент, з любови до народнього мистецтва, пробує їх справляти, це все викликує діссонанс в гарнішім зіставленню цілости. Була спроба (Левинський) відтворити мистецького духа Гуцульщини і широко розповсюджувати його твори. Мені здається, що ця спроба була

Кутик хати, уряджений в народному стилю.

помилкою і тільки відвернула увагу багатьох наших аматорів кераміки від справжніх її вартостей. Замість леліяти ці останки вже вигибаючої народної творчости, яка уступає місця поганій, бездушній блясі, згадані аматори нафабрикували у себе величезні вази для квітів, підставки під торти і т. ин. у „гуцульськім" стилю. А десь у глибині гір, якийсь бідолаха гуцул заклинав в просту глину свою промінну душу, і так одні за другими виходили з гончарської печі смішні коровки з квітками на животі, викочувалися писані мисочки з церковцями та яркі дзбаночки.

А ціллю моєї статті: звернути Вашу увагу, читачки, на ті скарби нашої кераміки, та заохотити Вас прикрашувати ними свою хату. *В—ка.*

З заграничного гумору.

А. Друже, зроби мені ту приємність і подбай, щоби твоя жінка не вдягнулася в нову сукню, як прийде до нас на чай. Не хотів би я, щоб це бачила моя жінка.

Б. Дуже мені прикро, але саме для того вибираємось завтра до вас.

Пані прийняла нову служницю, яка прийшла з села до міста. За тиждень приходить пані до кухні і питає як їй подобалося господарство в місті. — То все дуже гарне й вигідне. А цей газ, дуже велика вигода, як пані запалили його ще перед тиждием, так горить до сьогодня.

ДВІ МОЛОДІ ЧУЖОЗЕМНІ ПИСЬМЕННИЦІ

Лідія Сейфулліна, це одна з найкращих письменниць радянської Росії, відома далеко поза межами своєї країни. Її твори перекладені вже на багато європейських мов. Уродилася вона в 1889 р. в Оренбурській ґуберній в селі Ворламова. Скінчивши Омську ґімназію, учителювала в міській і сільській школі. Як колишня вчителька знає добре учительське середовище, а також міську та сільську бідноту. Зачала друкувати свої твори в 1921 р. Оповідання „Правонарушителі“ здобуло їй всесвітню славу. Оповідання справді прекрасне. В ньому зображене майстерно життя безпритульних дітей, тих напів диких створінь, що жиють своїм окремим життям. Всі зусилля державних чинників, щоби в заведеннях для бездомних дітей їх виховати, оказуються безсильними. Ті здичілі діти раз в раз ломлять всі закони і вертають назад до свойого давного життя. Тільки щире, глибоко людське відношення одного чоловіка і корисна праця на лоні природи, праця для спільного добра, роблять їх знову людьми. Оце народження людини в серцях тих малих хижаків, змальоване так прекрасно, з такою любовю і знанням душі дитини, що оповідання лишає незатерте враження.

Від 1923 р. Сейфулліна жиє в Москві. В минулому році була за границею. Відвідала також Польщу, де її стрічали дуже прихильно.

Друга письменниця це Марта Остензо. Пише анґлійською мовою оповідання і повісти. Лице її говорить про молодість і високу культуру. А її повість „Крик диких гусей“ відкриває перед нами рубець життя американських осадників на далеких незайманих преріях. Ця повість стає поруч К. Гамсуна — Благословення землі, Раймонта — Мужиків, Кобилянської — Землі. У всіх них змальований цей великий молох — земля, що висмоктує з людини всі кращі почування, всі вищі бажання, вкладаючи тільки одно: чим раз більше й більше поширювати землю, набувати її, доглядати. Але кожний зі згаданих письменників інакше підійшов до свого завдання, інші типи змалював, іншим настроєм навіяв свій твір. В повісті „Крик диких гусей“ — зобра-

Лідія Сейфулліна

ДЗ. БЯДУЛЯ

БОДНАР

Старий Данило славився на цілу околицю своїми виробами: ведрами, коновками, цебриками й ложками. Вони виходили з його рук сильні, гладкі й дуже зґрабні. Він продавав їх на усіх ярмарках. Всюди їх радо у нього купували, тому то й жив він з жінкою безжурно.

Дітей у них не було, горівки він не пив, так, що „золоті руки“, як казали про нього сусіди, кормили його досить щедро. А ті „золоті руки“ цікавили свого власника Данила не так тими золотими рублями, що вони йому приносили, а своєю здатністю і кебетою.

Ціллю його життя були не заробітки, а праця сама собою, — цей процес творчости, що мистцям у різних галузях творчости дає правдиве щастя.

Кожний посуд з окрема він робив вітхненно від початку до кінця. Майструючи, не думав він о нічім иншім тільки о своїй роботі. Забував про їжу, про сон і про все на світі. Нікому, крім жінки не можна було дивитись, як він майструє. Сусіди знали це й не заходили до його хати, щоб не перешкаджати йому. А коли хто, не відаючи цього зайшов до нього на час роботи, то старий Данило кидав свою працю і з нетерпеливістю чекав хвилини, коли влізливець вийде. А коли хто засидівся, Данило тратив терпець і просив не перешкаджати й не крутити голови різними небилицями. Виходило так, що він виганяв людей зі своєї хати.

Люде ремствували трохи на нього за неделікатність, казали, що він знайомий з нечистою силою, що йому допомагає у роботі, але привикли до цього й ніхто його не зачіпав. І Данило провів так у самоті усе своє життя, — рік за роком, десятьліття за десятьліттям, — аж до сивого волоса.

Не моя сказати, щоб Данило скучав на самоті. Його життя було для нього повне цікавих і різнородних речей.

Його жінка Явдоха усею простою, доброю й мягкою душею наскрізь була перенята Даниловим мистецтвом. Наче відгук, наче тінь свого чоловіка, вона жила його життям, раділа його радістю, горювала горем, хвалила це, що йому було до вподоби і ганила все те, чого він не любив. Він був сонцем, а вона — тою планетою, що точно кружить довкруги свойого сонця.

Данило уважав свою жінку за одиноко розумну людину на всю околицю, бо вона одна його добре розуміла. А всіх людей уважав він безвартісними, нерозумними і глядів на них, як добрий боднар глядить на невдалі цебрики з кривих, незґрабних дощок, або на рапаті деревляні ложки, які робив його суперник партач Макар.

О різних справах своєї праці він радився з жінкою. Її оцінка його творчости, критика знавця — Явдохи, були для нього дуже дорогі, а инші люде „ні чорта не розуміли у боднарському ділі, дураки послідні!“.

Іронічно глядів здібний боднар на людей і на весь світ. Він глядів на них з верхівля, наче той чарівник, який знає дуже важну, велику тайну, який тримає в своїх руках щастя-долю усеї землі. Він знає — але заздро і твердо тримає цей скарб, схований в його душі, бо люде не доросли, щоб знати про це. Хоч би вони й гинули, як руді миші, хочби й пропадали, а він їм не скаже, бо вони цього не варт. Не длятого, щоб заздрий був на безмежне щастя, яке давало це знання. Навпаки. Він всею душею старався, щоб люде це зрозуміли, але вони, нездібні до цього, глузувалиб з нього, колиб він тільки почав про це говорити.

І він наче цей велит, що двигає на своїх плечах величезну кулю нашої землі, носив у своїй душі без-

женний тип ненаситного землевласника Калєба Ґарс, який стає деспотом для своєї дружини, використовуючи її життєву тайну, який ломить свої діти, щоб використати їх працю для побільшення своїх посілостей.

Марта Остензо

Читаючи цю повість здається, що це драма — такі глибокі конфлікти і так багато дії. А в цій драмі ціла симфонія людських переживань, радощів, страждань, упадків та підйомів.

Яка шкода, що творів цих двох письменниць нема досі в українському перекладі!

ОТ. СІРОПОЛКО

ЛІТЕРАТУРНІ НОВИНИ ДЛЯ ДІТЕЙ

Видавництво „Світ Дитини“ в останній час спрямувало свою продукцію переважно в бік тої галузі дитячої літератури, яка до цього часу майже зовсім нехтувалася.

Коли ще наші діти шкільного віку могли знайти для себе сяку-таку лектуру на рідній мові, то в значно гіршому положенню були діти дошкільного віку, до розпорядимости яких було де-кілька збірок казок, та й то не оріґінальних, а в перекладі з чужих мов. Причину вбогої продукції українських книжок для дітей дошкільного віку слід вбачати в тому, що наші родини не звикли витрачати коштів на придбання українських книжок для своїх дітей, — радше витратять вони ту чи иншу суму — нерідко досить значну — на придбання якоїсь штучної забавки, а як що й книжки, то писаної чужою мовою. Все це свідчить про те, що наші родини не уявляють собі, яку шкоду роблять вони своїм дітям байдужим ставленням до рідної книжки саме в той час, коли дитина починає захоплюватися означенням тих річей, що знаходяться довкруги неї.

Кожна річ мусить мати своє імя, і ця неясна ще свідомість у дитини спонукує її дізнаватися про назви всіх тих річей, що її оточують. Починається доба запитів, з якими дитина звертається до всіх, щоб дізнатися про назву тої чи иншої речі. Від батьків, старших братів і сестер та инших осіб дитина засвоює собі що-раз більший запас слів. Але лише те слово ввійде в дитячу свідомість, яке наповниться певним змістом. Як раз тоті вимоги й можуть задовольнити ті книжки, де кожне нове слово чи поняття зілюстроване відповідним малюнком.

Не буду тут докладно зупинятися на зясованні всього значіння рідної мови в житію дитини дошкільного віку. Вкажу лише, що тепер ніхто вже не запере-

---

межну радість своєї творчости, не говорячи о цім нікому. Наче якийсь великий композитор, маляр чи пророк, він радби розказати людським масам про це, що полумям рвалося з його душі і серця. Він хотів їм сказати, як треба уміло гострити знаряддя, як розумним оком вибирати дрова на стіни, на дна, на коновки, на ложки, як слід зручно цей посуд виробляти. Він оповідав би їм о цім, як придумав різні уліпшення у боднарській штуці, де він проявив свій стиль, свою школу. Він відкрив би їм, яка безмежна й нечувана радість і яке правдиве щастя огортає душу чоловіка, коли він бачить, що руки його творять таку красу.

Багато дечого хотів розказати людям старий боднар, але він ніс свій тяжкий хрест мовчання з покорою в душі. Це його мучило, але він все одно не вмів би висказати своїх почувань словами і сам тільки неясно розумів причину таємної, постійної муки свойого серця.

II.

Зимова ніч. У селі темно, бо всюди сплять і тільки в маленькій курній хатині на краю села блимає вогник. Горить скіпка, яка сильно димить і чадить, а світить дуже слабо. Але тільки непривичний чоловік почував би себе зле при такому освітленні; тому, що звик, ліпшого й не треба. І ось при скіпочці пильно й дбайливо працює двоє людей і вони дуже заняті, прямо захоплені своєю працею. Це боднар Данило з своєю жінкою Явдохою.

Данило приготовляється до нового роману у своїй боднарській творчости. Сама пані з двору замовила в нього коновки, цебри, ведра і кілька ложок. Треба великої підготовки, бо відразу, просто з моста, не візьмешся за таку роботу. Треба відкинути, як пусте й непотрібне, усі життєві будні — сон і їжу, о чім Явдоха й не відважувалася йому пригадувати, бо він мусить увійти у свій надзвичайний стан: забути про ціле окруження і в нічній тишині, коли на цілому божому світі нема жадного стукоту-гуркоту, думати й думати, змальовувати у своїй голові ті предмети, роздумувати, як принятися за роботу, яких вжити матеріялів, яким знаряддям що робити, щоб робота вийшла як найліпше, щоби врешті пані, побачивши у формі оцього деревляного начиння багаті Данилові гадки-думи, пізнала й зрозуміла, що він за чоловік, який в нього талант.

Треба опяніти, ошаліти, попасти в обморок від таких думок: тіло має горіти наче в огні, а тоді тільки почати роботу, і так працювати, працювати, щоб не чути було ні рук, ні плечей, щоб голова крутилася, щоб серце вмлівало, щоб піт лявся струмками — а цего всего й не тямити. Треба забути про все на світі і тільки відчувати й бачити цілою істотою то безмірне, ясне щастя, що окрилює душу, золотим промінням золотить і підносить в гору на крилах фантазії. Це найбільша нагорода за працю.

Боднар це добре розуміє, але сказати словами не може.

По дивному блеску його очей, по надзвичайних морщинах на його обличчі, які означають впертість, силу і якесь непереможне хотіння, Явдоха пізнає, що вже „зачалося“, і побожно й тихо глядить на свойого чоловіка, до якого тепер не можна промовити зайвого слова.

Данило порпається-риється в своїх інструментах. Вибирає знаряддя: гемблі, скоблі, різці, ножі, долота, топори й топірчики, гладить і обмацує їх руками, уважно їм приглядається, відкидає з відразою один струмент, знову бере його в руки, вагається, застановляється, нюхає залізо, прицмокує губами, киває головою і щось собі під носом муркоче. То наче сердиться, то знову усмішка проясню̆є його лице.

чує, що мова є наймогутнішим із всіх факторів, які дають життя народу. Рідна мова — це є справді живий організм, що відбиває в собі долю, мрії і прямування народу, а засвоєння рідної мови є передумовою засвоєння скарбів рідної культури. Засвоєння рідної мови повинно йти від дитячих років, бо той, хто не засвоїв рідної мови разом з молоком матері, прийме національну культуру не як „природжену“, а як придбану відповідними студіями.

Всі ці міркування приводять нас до твердження, що рідна книжка має промостити собі шлях не тільки до школи, але й до родини, де є діти дошкільного віку. Отже слід вітати почин видавництва „Світ Дитини“, що встигло вже випустити у світ цілу низку книжок, призначених для дітей дошкільного віку.

Не маючи змоги зупинятися на оцінці кожної з виданих книжок, обмежуся загальним зауваженням тих хиб, які властиві більшості цих книжок. По перше, хиба цих книжок полягає в тому, що їх художня частина перенята духом чужої культури: малюнки зроблено з німецьких зразків, які відбивають чужу нам природу й побут. Навіть барвну абетку „А Б В“ складено, мабуть, за російським зразком. Так, на літеру „Ф“ подано малюнок водограю (по російськи — фонтан), на літеру „Ч“ — малюнок годинника (по російськи — часи), на літеру „Ц“ — малюнок квітів (по російськи — цвєти), на літеру „Ю“ — малюнок намету (по російськи — юрта). По друге, текст нерідко містить в собі незрозумілі дітям або штучні слова, а віршам до малюнків бракує частенько як ритму, так і риму. Можнаб навести багато прикладів. Ось один:

А тепер біжить домів,
Бо від ранку *нич* не їв. („Любі звірята“).

Отже слід побажати більш дбайливої редакції тексту та усунення таких чужих малюнків, які зовсім не підходять до нашої природи й нашого побуту. Розуміється, тут може бути виняток лише для деяких казок та для таких книжочок, як напр. „Дикі звіри“.

І все ж таки, не дивлячись на ці хиби, барвні образкові книжки видавництва „Світ Дитини“ в руках умілого вихователя чи батьків дадуть добрий матеріял для розмов з дітьми (а це причиниться до збагачення дитячих понять, а тим самим і до розвитку дитячого інтелекту.

Дуже цінним для дітей старшого віку є нове видання „Для школи і дому“, розпочате книгарнею Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові.

Досі вийшло шість книжок, які містять в собі твори наших найкращих письменників, а саме: 1) Л. Українка — „У пущі“, 2) Б. Грінченко — Оповідання, 3) І. Нечуй-Левицький — „Микола Джеря“, 4) С. Руданський — Вибір із творів, 5) М. Гоголь — „Ревізор“, 6) І. Нечуй-Левицький — „Не той став“. В кожній книжці поміщена передмова редактора (А. Крушельницького для трьох перших книжок і І. Брика для трьох останніх) і примітки, в яких редактори подають або пояснення малозрозумілих слів або більш-менш докладні відомости про ті особи та події, що згадуються в даному творі.

Хоча імена редакторів самі говорять за себе, але все таки не можу не вказати на те, що передмови І. Брика (в них подається життєпис і оцінка творів відповідного автора), визначаються більш легкою формою в порівнанні з передмовами А. Крушельницького. Не можу також не зауважити, що, на мій погляд, І. Брик даремно приписує впливові Гоголя освідомлення цілих поколінь українського народу, „що дали йому таких людей, як М. Костомарів, С. Єфремов, С. Шелухин і багато инших“. Трохи дивне також є сполучення двох перших імен з третім, — мало відомим широким колам українського громадянства. Правда, мабуть, сам І. Брик це відчув, коли уважав необхідним додати в примітці, що С. Шелухин — це є автор цінної праці „Гоголь и малорусское общество“.

Охоче поручаю видання „Для школи і дому“ нашому юнацтву, а також читальням „Просвіти“.

Явдоха при цьому змінює скіпку за скіпкою, обтирає, надломлює вуглики і усіми силами старається піддержати цей „вічний вогонь“ — в однаковій силі. Вона, наче велика жрекиня вогню при відправі служби всемогучому богу — Данилові. Для неї оці заходи зі скіпками — досить праці. Вона сопе, зітхає, кашляє, дим лізе їй в вічі, до горла, але вона мовчить, бо уся захоплена бажаннями Данила. При своїй нецікавій обовязковости, вона глядить на чоловіка, заворожена його роботою і подивляє „золоті руки“, як яку надзвичайну, надприродну силу.

Чудо творчости зачинається.

Боднар гострить своє приладдя. На перший погляд здається, що ця річ дуже легка й звичайна. Але це тільки здається людям, які нічого цікавого знати не хочуть, бо гострення приладдя — це річ ні не звичайна, ні не легка. Треба знати який брусок — чи твердий, чи мягкий, чи гладкий, чи шорсткий — надається до кожного приладдя. Треба уміти тримати цей брусок і знати кілько разів і як плюнути на нього. Треба знати як водити — чи наскіс, чи просто, чи помалу, чи хутко, чи міцно притискати — чи злегка, щоб було як раз відповідно. Кожний приряд має свої норови, свої вимоги, про які майстер мусить памятати як про свої пять пальців. А відтак полиск — з полиском зачинається нова, цікава історія. Кривавим потом платить боднар за цю історію, бо він, як естет, хоче, щоб струмент сіяв блищав і мінився різними красками, як зеркало, як вода під сонцем. І він надає їм полиску. Відтак кладе свої струменти в ряд на своїому варстаті. Взявшися за боки дивиться на них, відходить, глядить здалеку, розплющує очі, прижмурює, знову підходить ближче, нахиляється над ними, ніби хоче їх поцілувати і починає на них дмухати-хухати. Полиск сталі огортається хмаркою сивої мраки. Відтак мрака зачинає потрохи сходити, пригадує краску перламутру, який скоро зникає, як під могучими словами чародія. І знову знаряддя блищить, як небо у ясний день. Данило вдоволений зі своєї мистецької ніжности і віртуозности.

Словом, у тій роботі є незлічимі джерела науки, ніжного образування здібности й сприту, які витворюються і загартовуються довгими роками, меткістю, терпеливістю і витріваліcтю, любовю до свойого заняття і глибоким розумом.

Не тільки Данило, але і Явдоха розуміє це добре. І вона не дивується, що її чоловік возиться з цею роботою, остренням інструментів — прольогом до свого великого роману на деревляних скрижалях — безперервно через кілька годин.

І якжеж інакше?!

При тім і муха не сміє бренїти, миш не сміє шарудіти і загалом ніхто з живих істот не має права перешкаджати майстрові в його підготовчій праці.

Оцей строгий, незмінний закон деспота-чоловіка Явдоха знає добре. За ціле життя вона в тому напрямкові вишколилася як слід. Їй здається в її гіпнозі, що підчас Данилової праці втихає вечір, дерева на городі не шумлять і птички не співають. Навіть і неживі явища природи ніби піддаються магічному впливові Данила. Явдоха не дивується, інакше й бути не може — бо у її чоловіка велика сила. Все прислухується, все звертає увагу на його золоті руки.

Вона цим так перенята, так це її торгає за серце, що аж сльози капають їй з віч — сльози щастя й обожання. Здається, що за один струмент, за один фетиш, за дубову клепку з коновки свого чоловіка, пішлаб вона на саможертву, на смерть.

Це цілком зрозуміло — думає вона.

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РАНІШЕ
РОМАН ЗУБИК, Львів, вул. Галицька 16

ПОРУЧАЄ: ВОВНИ НА СУКНІ Й ПЛАЩІ ЖІНОЧІ, ФУЛЯРИ Й СИРІ ШОВКИ У ВЕЛИКОМУ ВИБОРІ. СУКНА НА МУЖЕСЬКІ ОДІННЯ.

ДАРІЯ СТАРОСОЛЬСЬКА

НА ПЛАСТОВІ ТЕМИ

Кожний, кому життя молоді не є байдуже, повинен і мусить вглянути в середовище, в якому вона живе. Кожний, що взяв на себе обовязок виховувати молодь, мусить інтересуватися усіми проявами життя і усіма новими течіями, бо вони є дороговказами для тих, які шукають доріг.

З приводу статті „На пластові теми“ в ч. 6 „Нової Хати“ хочу на цьому місці сказати кілька слів про так важну справу, як виховання молодого покоління.

Нині бачимо два типи молоді. Вихованці пласту, з яких, — мусимо надіятися, — виростуть колись громадяне і відповідальні одиниці, і ті другі, — для яких життєвий зміст це життя без змісту — а життєва мораль — життя без моралі. Ця частина молоді — назву її модною — неґує всякий не то вплив, але і звязок зі своїми опікунами чи батьками. Для неї, вони „баляст і баґаж“. Але з тими типами годі числитися, їх треба жаліти. Вони вже пережиті заки розцвіли, вони вже старі, заки пізнали життя з його здорового боку.

Але є і ті, в яких „веселі і ясні лиця“, які ще „люблять волю і світ“. Вони інакші, а ми маємо право надіятися, що з них виростуть ті, що „свідомо люблять життя, ті котрі хочуть працювати над собою і другими морально, фізично чи науково, ті, котрі зуміють щиро сміятися і щиро бавитися“.

Але „ми слабі бо самі“, пише авторка згаданої статті і закликає нас старших до поради, помочі і річевої критики. Цего заклику нам не вільно поминути. Ми усі, які знаємо добрі і злі сторони пластової організації повинні забрати голос і відмітити їх, місто тихцем критикувати чи хвалити.

Що в пласті є багато недостач, багато пересади і хиб, це безумовно. Але в чому їх нема? Є однак і великі користи. Головно те, що пласт орґанізує молодь, втягає діти до суспільного життя і дає їм свіжу, здорову духову поживу. Якась погода душі й ума, це саме, чого так тепер мало в житті, віє від тої молоді. Найкращим образом може бути саме згадана стаття пластунки, навіяна такою життєвою поезією, а заразом розумінням громадянськоо обовязку, що, коли досі був хто ворогом пласту або не інтересувався цею орґанізацією — я певна — що після прочитання статті зацікавиться, а то й полюбить пласт.

Головною хибою пласту є п е р е с а д а, яка впрочім теж є всюда. По школах, здається професорам, що саме важне тільки математика або тільки латина, „спортовому кружкови“ важне тільки спорт, пластови тільки „прикази“. А все те з окрема і разом, має дитина своїм розумом обняти, своїми нервами, своїми духовими і фізичними силами видержати. Я і не сумніваюся, що управа пласту не може брати на себе відповідальности за все, що роблять пластуни, бо є і инші „команданти“, які з окрема видають свої „прикази“.

А коли те все разом зіставити, виходить таке, як

III.

Слава богу, зі струментами покінчено: нагострені як бритви, вичищені як цяцьки — ліпше вже годі, бо й так переступлено межу всякої можливости.

Після того боднар вибирається ще глибше у непроходиму гущу своєї творчості. Він підбирає матеріяли: колоди, поліна й дошки, які у великому числі лежать приготовані в нього в хаті — на замовлений панею посуд.

Розуміється, що разом з ним йде його духовий двійник Явдоха.

А чим далі, тим більше уміння вимагає робота, більше відповідальности, вона стає тяжчою і складнішою — але рівночасно чимраз приємнішою та приємнішою.

Це розуміє Явдоха без пояснень.

Їм обом крутяться голови, а вітхнення додає велика подія, що так несподівано трапилася: пані забажала мати на своїому ґаздівстві ославлену роботу „золотих рук“.

От хто його вкінці зрозуміє і оцінить його вартість. Оце вже не людина мужицького роду, але з тої породи людей, що все знають... Данило ожив цілий душею і тілом. Помолодшав, став рухливіший. Оце не диво, бо те, до чого він рвався ціле життя, йде йому само на зустріч. Ось кому покаже він таємний скарб душі — пані, великій пані з двору! Для тої цілі оплатився невимовний труд десятків літ, при чім він кудись рвався, щоб відкрити людям свій власний світ. Нарешті Бог над ним змилосердився.

Без слів ховала цю радість у серці і Явдоха.

Чи можна словами передати, як Данило вибирав клени, берези, дуби, ясені на цебрики, ведра, коновки й ложки, вільшину на обручі, з кращих своїх припасів?

Чи можна оповідати про це, як переглядав він, обмацував руками, пробував язиком оці поліна, дошки і звичайні кусні дерева, як він їх сушив, та як з ними няньчився, суятився, щоб із них сотворити нову палату краси, щоб у них душу свою перелити?

Чи можна говорити о цім, як він бачив ясновидючим оком ґенія у цих німих кусних дерева гомінкі, співучі, принадні своєю зґрабністю і ґрацією коновки, відерця й ложки?

Чи можна змалювати живу гру його обличча при цьому, виразні рухи його тіла, як він все розважав і сяк і так, і брав під увагу добру й злу сторону, наче закладав підмурівки для великого міста, наче творив нові істоти, що мають правити всесвітом?

Це все трудно описати людським пером. Я не маю відваги цего зробити і краще промовчу.

Данило горів у своїому власному вогні, спинався все вище й вище по приступках своєї творчости і виконував свою роботу старанно, терпеливо і дуже осторожно.

Так минав день за днем.

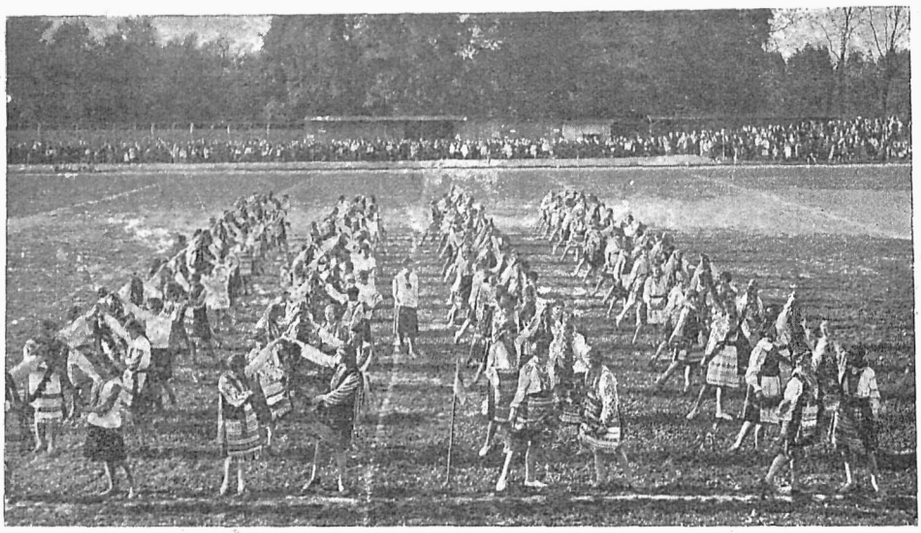
Не буду говорити й про це, як він їв і спав. Об цьому може свідчити його змарніле лице та блискучі очі, які звичайним людям здавались би непритомними.

Не краще виглядала його жінка.

Але не варто говорити про такі буденні й прозаїчні речі, коли у мистця дух був осяяний авреолею вічности, коли дивний, містичний настрій над ним панував. Це булоб низько для його особи пригадувати йому про їжу та сон.

Явдоха, гріх говорити, навіть не згадала про це, бо була певна, що при тім не стерпів би і, не зважаючи на свою безмежну доброту, дав би поліном по голові й рідному батькові.....

(Докінчення буде).

Вправи учениць „Рідної Школи“ вінками (св. Л. Янушевич)

вказує отсей примір. Неділя, год. 6 рано вповяд на пл. Сокола, год. 8 екзорта в школі, 10 год. збірка коло домівки на цілоденну прогульку попри пл. Сокола. Хіба доволі на один день. Додам, що звичайно діти не знають, куди йдуть, хто зі старших їх веде і коли вертають. З цего мусять вийти дома непорозуміння, бо батьки хочуть і мусять знати, що дитина робить, до часу, доки відповідають за виховання і доки вкладають в те виховання свою працю, свої думки і знання.

Для дітей великих і малих є тільки те важне, що є пластовим „приказом“. З правдивим ентузіязмом забираються вони до сповнення тих приказів, а як прикро, коли иноді зимний тут стрічає дома цей запал.

З цего виходить, що мусить бути порозуміння між батьками і пластовою управою, до чого, думаю, після дискусії і прийде. Поки що висказую побажання, щоби управа свою думку приказами висказувала точно, — прим., що не вільно йти на вповяд або на звіт, коли є прогулька. Так само повинна бути кожна прогулька бодай один день наперед усталена, а також повинно бути сказано куда, з ким і коли поворот.

Пластова команда може бути певна, що, о скільо діти не будуть перетяжені і з того приводу не будуть занедбувати науки й инших обовязків, то ніхто з батьків — приятелів не буде ні протестувати ні критикувати, а навпаки самі стануть опікунами і другами пластової орґанізації.

НА ВІДПОЧИНОК

Літо... жита цвитуть і трави, червоніє мак, всміхаються любо сині волошки, тихесенько цвите дика рожа. Блестить роса. По небі ходять білі хмари — щумлять ріки і несуть зі собою запах соснових лісів. Збираються тучі, над горами рокоче грім.

Сніє збіжжа. На сіножатах клепають коси. Вітер несе запах скошених трав.

А ви — їдете на село, їдете на Підкарпаття, в Карпати, на Поділля.

Ви побачите як хвилює лан збіжжа, ви підете на квітчасті левади, ви почуєте шум лісів і рік, ви побачите як збираються тучі, до вас всміхнеться літне горяче сонце і вечірні зорі. Ви побачите наші села і наш люд. Ви на ново почуєте любов до нашої країни.

Їдьте і — любіть наш край. Любіть і пізнайте його. Беріть примір із других народів, які найбільшу красу бачать у своїй країні і пізнають її докладно пядь за пяддю.

Не із вікон поїзду, не з автомобіля, повозки чи фіри, але своїми ногами міряють її і стираючи піт з чола любуються нею. Назначують поодинокі тури, кожну доріжку, кожну гарніщу закутину називають відповідними іменами, стараються о доступність гарних місць і вигоду, у формі хат для нічліґу.

До того всего у нас ще далеко, але як ми всі станем більше вразливі на красу природи, більше рухливі й цікаві, тоді — поназначуємо дороги, витопчемо вигідніші доріжки і стежки, збудуємо хати для нічліґу; тоді розвинеться наша туристика.

— Не обмежуйтеся тільки до коротких проходів. Постановіть собі пізнати докладно цілу околицю. Глядіть: на природу і на людей, на типи, на звичаї, говоріть з людьми, познайомлюйтеся зі священиками, з учителями, з селянами, впливайте на них тою дрібкою культури, яку дає місто.

Для своїх довших прогульок укладайте тури вздовж рік або вибирайте ціллю поодинокі шпилі Карпат. Вашим невідлучним товаришем мусить бути наплечник і фотоґрафічний апарат. Се річ може трохи дорога, але побачите яка гарна, як багато дасть вам приємностей

Як обходитись з апаратом, як викликувати знимки, ви довідаєтесь від других або прочитаєте у відповіднім підручнику.

Мусите однак тямити, що роблення знимок се окрема галузь мистецька. В знимках пробивається настрій хвилі, ваші переживання, ваші уподобання.

Знимки з природи се не знимки загальних видів. Тих маємо досить на численних картках. Впрочім загальний вид не віддає ані вашого настрою ані цікавих і гарних подробиць. Ви мусите в уяві вирізати собі зі загального виду означений образок — приміром ґрупу дерев, кущів, стежечку, яка біжить в глибину образу, один цвіт, ґрупу цвітів.

Сей образок мусить мати перспективу, то значить, лінії мусять бігти в глибину, а не вибігати на обі сторони образка. Він мусить мати й повітря, себто небо не повинно творити на знимці мертвої сірої площі, лиш давати також рисунок і перспективу хмар. Сі хмари можуть бути густі, навислі або легкі, а цілий образок разом з перспективою і повітрям мусить віддавати ваш настрій. Крім природи або і серед неї, ви можете схоплювати подробиці життя селян чи ваших знайомих і найближчих, але тільки тоді, коли вони сего не бачать. Лиш тоді можете схопити життя, а не позу. Ви можете знимати звірята серед природи або на одностайнім тлі. Ви можете постаратись робити портрети людей. — Але до всего давайте трохи почуття краси, трохи настрою, давайте себе самих.

Відтак ви вложите свої знимки в альбом та напишете: „Мій побут над Прутом в 1928 році“. Або пішлете кілька гарних неґативів до редакції „Нової Хати“ з описом гарно перебутих хвилин.

Тож їдьте! Щасливої дороги!

А. Т.

Ріжні вісти

Культурні свята у Львові:

Дня 4. VI. влаштувало Т-во Письменників і Журналістів ім. Франка святочний концерт в память І. Франка. На концерті виступали й жіночі мистецькі сили: С. Федорцева (деклямація) і А. Остапчуківна (спів).

Дня 7. VI. відбулося на площі Сокола-Батька свято молоді шкіл Т-ва Рідна Школа. Багата й добірна програма стягнула на це свято велике число нашого громадянства. Подаємо одну світлину з цього свята: Вправи вінками, у виконанні учениць шкіл ім. Б. Грінченка і ім. Т. Шевченка.

Старанням Українського Краєвого Товариства охорони дітей і опіки над молоддю відбувся в днях 10—17 червня „Тиждень української дитини". — Був це перегляд усіх шкіл Рідної Школи — від захоронки по ґімназію. Подаємо картину маленьких дітей з захоронки на вул. Руській 3.

Дня 10. червня відбулося на площі Сокола-Батька Лугове Свято. Прекрасні мальовничі вправи захоплювали й радували очі тисячів глядачів.

В неділю дня 17. червня відбулося інавґураційне представлення „Робітничого театру". Серед виконавців жіночих ролі у пєсах Ів. Франка „Чи вдуріла" і Самійленка „У Гайхан Бея" звернула на себе увагу Ніна Матулівна.

В часі Зелених Свят відбулися у Львові за старанням Т-ва Охорони Воєнних Могил святочні обходи на могили борців на янівському і личаківському цвинтарі.

Як що року відбулася дня 3. VI. панахида на могилі бл. п. Ольги Басараб, в якій взяла участь рідня, делеґатки жіночих товариств та чисельно зібране громадянство. На могилі зложили вінки: Тов. „Союз Українок", Кружок ім. Ганни Барвінок у Львові і Кружок „Союзу Українок" на Знесінню.

Ольга Кобилянська в переїзді до Франценсбаду задержалась у Празі. Там влаштували їй дня 2. VI. ц. р. святочну академію, на якій щирими словами витали її проф. др. Ол. Колесса, др. Степан Смаль-Стоцький і молодий професор Карлового Університету, великий прихильник української культури — др. Юрій Горак.

М. Пенкгерст, славна провідниця анґлійських суфражисток, померла в 60 році життя.

В Шікаґо відбулася в маю ц. р. всесвітна виставка жіночих ручних робіт, в якій брали участь й тамошні українки. Виставовий Комітет запрошуючи українок до участи у виставці заявив, що з виставки українських робіт сподівається дуже много. Українки зорґанізували свій комітет під головуванням п. директорки Параскевії Баран; цей комітет занявся зібранням відповідної кількости експонатів.

До співучасти запрошено також п. Стефанію Чижович, представницю кооперативи Українське Народне Мистецтво у Львові, яка надіслала на виставу вироби нашої кооперативи.

Ближчі подробиці з вистави подамо в черговому числі.

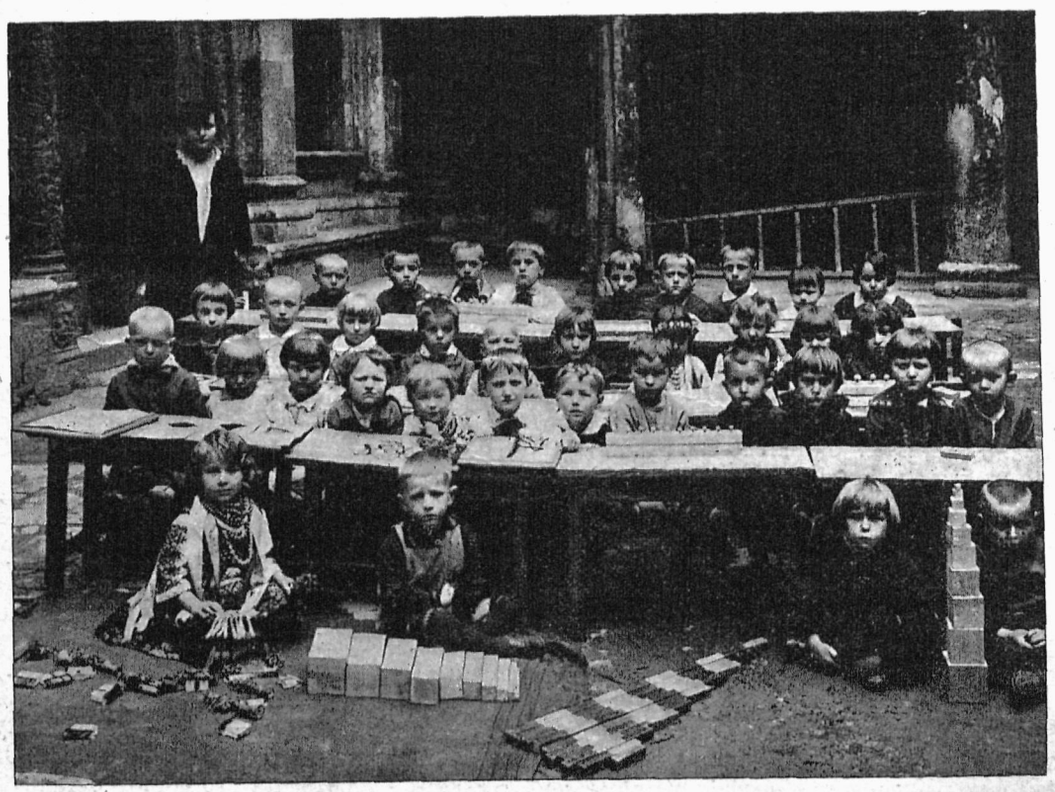
Ситківкові змагання для клясифікації членів львівського клюбу ситківкарів відбулися в днях 7—11 червня на площі Сокола-Батька. З жінок взяли участь Дарія Навроцька, Дора Біленька, Яр. Рожанковська, Лідія Пашкевичівна, Дарія Федаківна і Олена Шепарович.

Перше місце у поодинокій грі пань здобула О. Шепарович, у мішаній грі Дора Біленька. Краєві ситківкові змагання відбудуться цього року в Коломиї з початком липня.

Краєві легко-атлєтичні змагання відбулися дня 17. червня. З дівчат перше місце здобула Соня Бирчаківна (Скуд), яка показалася всесторонною легкоатлєткою. Найкращий її осяг скок в далечінь на 4 м. 28 цм.

Назначені на цей самий день змагання у Кошиківці о мандрівну нагороду Союза Українок відложено на осінь з причини непогоди.

З нових книжок. У видавництві „Ватра" в Ужгороді появилася книжка *Леоніда Бачинського* п. з. Правила доброго поведення для шкільної молоді. Вона призначена в першу чергу для пластунів і молодих хлопців. Книжка ілюстрована художником Петриком, має багато цитатів з літератури та народніх приповідок. При списку літератури, якою користувався, покликується автор також і на наш журнал, а саме на статті „Товариські форми і звичаї". (В друку подано мабуть помилково „Наша хата"). Книжку цю можемо поручити родичам, які мають дорастаючих синів та усім пластунам.

Захоронка при вул. Руській ч. 3 (св. Л. Янушевич)

Купуйте тільки у фірмах, які оголошуються в нашому журналі! При закупчах покликуйтеся на оголошення поміщені, у нашому журналі!

Др. Олександер Подолинський: „Що дівчина і її мати знати повинна“. Товариство охорони дітей і опіки над молоддю видало одну з дуже потрібних книжок. Потрібна вона поперед всего матеріям і то не тільки з мало просвічених кругів, але і з середної верстви. Вони найдуть для себе в тім гіґієнічнім порадніку цінні вказівки що до збереження здоровля своїх доньок почавши від маленьких дівчаток аж до віку полової зрілости. Миття, купання, їжа, сон, праця і забави дитинки, трактовані з лікарської точки погляду учать нераз матері це, чого самі вони не знають: гіґієни молодого, ніжного дівочого орґанізму. Дівчата, особливо дорастаючі повинні також перечитати цю книжечку, а найдуть не одну корисну пораду і зможуть її примінити для добра свого здоровля. А книжечка заслугує на це, щоб її прочитати, бо писана живо, інтересно і гарно, друкована на гарному папері, з гарно виконаною окладинкою, так, що і зверхний вид її дає естетичне вдоволення.

Про цукор. Майже всі ми любимо цукор і солодощі та ми часто чули, що вони шкідливі і тому нам заборонено їх вживати. Таке твердження є досить нефортунне, бо цукор, як і багато инших річей, є злий лише тоді, коли ми його їмо надто багато або в непригідній порі. В дійсности як це надзвичайна добра і потрібна поживa. Кажуть люде, що цукор псує апетит та це ще не доказує, що ми його не повинні їсти. Цеж вже й річ кожної поживи у тому, що вона відбирає апетит, принаймні на хвилину; колиб вона цього не робила, тоді ми не малиб з неї великого хісна. Декотрі солодощі є дуже здорові та рішуче виходять нам на добре; одначе ми не повинні дозваляти дітям їсти їх у великих кількостях поміж стравами, бо, коли прийде обід, їм не смакуватиме инша їжа, котрої вони теж потребують. Солодощі є шкідливі, коли вони псують нам зовсім апетит на иншу здорову та потрібну страву. Неґри, що багато вживають цукрової трощі мають найкращі зуби у цілому світі.

Томуто, коли хочете послухати розумної ради, коли хочете бути дійсно здоровими, а при цьому заховати сніжно-білі зуби, купуйте цукорки лише в Фортуні Новій, котра виробляє їх з правдивого цукру. Виїзджаючи на ферії, поробіть собі припаси тих цукорків, а всюди, де поїдете домагайтеся цукорків „Фортуни Нової“.

Др. СОФІЯ ПАРФАНОВИЧ

ЯК ОДЯГАТИ І ПОВИВАТИ НЕМОВЛЯ?

Таке питання — серед ряду инших — стає в першу чергу перед вагітною жінкою. Довгі місяці журливого ожидання вона скорочує собі спорядженням і придбанням діточого вбрання і постелі. Та не одна мати не знає як воно має виглядати, з якого матеріялу, та в якій кількости треба його приладити. Буває, що навіть досвідні матері, поповнюють не одну похибку в тих справах, похибку нераз великої ваги для здоровля немовляти. Можна це пояснити несвідомістю та незнанням гіґієни ніжного, наче цвіт, тільця новородка. Тому вважаю своїм обовязком подати декілька вказівок з тої важної та загально-інтересної ділянки.

Головним завданням одягу є охорона тіла перед студінню. Одяг має зберігати власне тепло людини і між своїми верствами удержувати верству огрітого повітря, що, як лихий провідник тепла, повільно охолоджується, а рівночасно постійно оргівається від поверхні тіла людини. Значить, не тверді, густі матеріяли, як шкіра, ґума, є відповідні для спорядження нашої одежі, але матеріяли більше пороваті, зроблені з тонких ниток та волосків вовняної, бавовняної чи льняної пряжі. В шпаринах цих тканин відбувається огрівання та повільна виміна ґазів, що окружають наше тіло. При цьому слід додати, що більше тонких верств одежі дає більше тепла, ніж одна груба, а це ізза тої власне огрітої верстви повітря між ними.

Шпаристість одягу має ще друге важне завдання для нашого тіла. Щілини одягу це немов вентилятори нашого тіла. Шкіра віддихає, працює і виділює багато шкідливих тіл. Через шпарини одіння вони випаровують та висихають і в той спосіб осушують та очищують поверхню тіла. Колиж одяг є твердий, непропускаємий, вони громадяться під ним, розкладаються та дражнять шкіру, викликуючи хвороби шкіри, а посередно також хвороби инших орґанів тіла.

Це все, що сказано про одяг взагалі, в ще більшій мірі відноситься до одягу немовляти. В порівнанні до тягару цілого тіла є поверхня тіла дитини три рази,

---

О. VER

ПЕРСПЕКТИВИ НА ФЕРІЇ

У нас, а ближче — між товаришками семої ґімназійної, переведено недавно дуже живу дискусію. Оксана вилізла на катедру й стала трубіти:

„За місяць ферії! За місяць воля!“

Ціла кляса почала ґудіти. В тім вибігла з великим розмахом Олена и почала реторичну промову:

„Чому властиво радієте феріями? Належите до пласту? Їдете в табор? Гори? Ні, всіх табор не помістить і не всі пластунки. А чи вільно вам ходити по городі босо? Чи вільно вам на сіно вилізти? Чи вільно свобідно в саді положитися? Що вам властиво вільно? Де та ваша свобода? — Тета кричить: може надійти „пан професор“ (такий від „а“, „б“ і т. д.), треба „добре“ виглядати. — А приїзджають гості: теольоґи, старий меценас, пан ревнт і т. д... Добру партію можеш зробити, а хіба який буде дивитися на таку, що по сіні лазить! Робітку возьми, очі спусти, сядь межи квіти, гаптуй, сиди нюхай, нюхай сиди, сиди нюхай, нюхай сиди, нюхай сиди... Завтра празник — треба вбиратися, позавтра гості — треба чесатися, треба ніжно виглядати, треба робити добре враженння, — здохнути треба, кажу, вам, а не феріями радіти! Що вас у таке одушевлення вводить? Двійок не будете обривати? А сидіти межи товстими гостоньками світсько-духовного й духовно-світського характеру тай на товстого индика дивитися (— навіть не їсти до схочу, бо не випадає! —) — то ліпше? Чорта лисого ліпше! Я нікуди не їду, не їду, не їду!.....“ —

Ото-ж шум пролетів по клясі! Крик—шум, що аж гей! Сварка без означеної точно точки зачіпу, ані умотивованих закидів, — одним словом горять язики, йде цілком не клясична, дуже оживлена „дискусія“ в клясичній ґімназії й ще клясичнішій клясі!

Гей! Є ще там хто, що не знає нашої кляси? Маємо честь представитися: Марушка, Оксана, Любка, Галька, Олена, Ґануся, Слава... Спортсмени, артисти, поети... найменче ґімназісти. Ґімназія се тільки тимчасове лихо. Нам вона вяже крила. Але по матурі! Світ упаде нам до ніг!

Отсі то всі великі в майбутності люди розкричалися тепер на тему ферій.

Марушка, пластунка, обвинувачує Олену за песимізм. До сего доходять розпещені, зманеровані поети. Але люди здорового розуму й праці не погоджуються з ними. Ферії відчиняють гарні перспективи: Можна працювати над народом! Розказувати людям історію України (Маґусечко, забула, скільки двійок обірвала зі сеї саме історії?!), — вносити в село культуру, освіту, закладати читальні, давати вистави... Оксана стукнула кулаком. Досить. Катеґорично поставила внесення: Марушка за всі ті фрази вилітає за двері. З дальших нарад її виключаємо.

Білля, блюзки, шляфрочки, спіднички, панчохи, трикотажі і т. п.
найдешевше поручає фірма
„ГОЛЬФ“
Львів, Кілінського 1.
напроти Віденської Кавярні
Ціни для зареклямування нашого маґазину найнижчі.

у однорічної дитини два рази більша, чим у дорослих. Маючи таку велику поверхню в порівнанні з огріваючою її масою (тягарем), дитинка тратить багато тепла. Ця страта є тим більше замітна, що орґани реґулюючі температуру є у дитинки ще слабо розвинені. Ізза того головним завданням діточого одягу є хоронити тіло перед стратою тепла. Всетаки треба тямити, що не тільки простуда є шкідлива, але не менше шкідливе є перегріття дитини, з чим часто стрічаємося у надто боязких, або мало інтеліґентних родичів. Щоби орієнтуватися в стані здоровля дитини, треба міряти температуру два рази денно: рано і під вечір. Нормальна температура немовляти є 36,5—36,7° Ц. в пахвині, а приблизно 37° в відходовій кишці. Зберегти цю теплоту є головним і першим завданням діточого одягу.

Другою прикметою одягу, як сказано, є пропускаємість для воздуха та ґазів і пар, котрі виділює поверхня шкіри. Білля дитини повинно бути провівне. Ізза того не треба цілої дитини овивати в непропускаєму цератку, не треба уживати ґумових майточок, та твердих щільних пеленок.

Важною властивістю діточої одежі є обширність та вигідність. Дитина мусить мати можність виконувати рухи, котрі виробляють її мязи, управильнюють обіг крови та розвивають грудну клітку. На це мушу звернути увагу матерей, котрі ще не можуть позбутися пересуду, що дитину треба тісно повивати, бо інакше буде мати криві ніжки. Кривуха це хвороба ізза недостачі світла та невідповідного відживлювання, а не ізза свобідного, вигідного вкривання дітей.

Білля повинно бути біле, мягке, з матеріялу втягаючого воду, пригідне до прання. Найліпше є бавовняне. Вовняне треба прати в шампоні, порошку милянім, або розпущенім милі з додатком ложки амоняку.

Білля мусить бути чисте і тому треба його змінняти в міру потреби. Мусить мати вигідний крій, легко даватися випрати, а кількість його мусить вистарчити від одного до другого прання. Щож до прання, то воно повинно відбуватися раз, а то й двічі на день. Не вільно уживати хльорку, бо він не тільки нищить білля, але також дразнить шкіру дитини. Білля треба виварити, висушити (найкраще на сонці) і випрасувати (горяч залізка убиває заразки).

Яке-ж повинно бути білля та одяг немовляти?

Сорочечка має бути льняна, з тонкого шіртінґу або з т. зв. тетри — є це почвірна пряжа. Кафтаничок зроблений з бавовняного трикоту. Обоє — сорочечка і кафтаничок мають сягати тільки до половини животика, щоби не занечищувалися. Не повинні мати ковніриків з мережевом ні мережками, бо вони є шорсткі і дражнять шийку дитини, а також зле перуться. Вязати на ленточки (у старших дітей запинати на ґузичок). Ніколи не треба спинати шпильками! Новородків одягати так: рукав сорочечки вложити в рукав кафтаничка і оба разом натягнути. Сорочечку вяжеться з заду, кафтаничок з переду. У старших дітей сорочки вяжеться з переду

(Далі на стор. 29)

Виправи шлюбні і для пенсіонатів!

КОВДРИ сатинові . . . . зол. 23·—
МАТЕРАЦИ з морської трави „ 33·—
„ з волосіння . . „ 75·—
Простирала, Пошевки, Подушки, Килими, Фіранки, Хідники, Ліжка залізні й мосяжні у великому виборі

поручає

ВІДОМИЙ МАҐАЗИН З ПОСТІЛЛЮ
В. ІЖИЦЬКОГО, Львів, вул. Коперника 3.

Любка нагадала собі, який прекрасний фортепян у її тети! Два роз'їхані ґрамофони, більше чотири бубні, більше пять фальшивих труб і джезбендів не дають ще навіть ілюзії тих божеських тонів, які видає зі себе клявір тети Клявдії Цюкової. Любка, пяністка, туди мала їхати! Отсе перспектива!

Оксана все в доброму гуморі: На стриху в її діда є цілі стоси пригод Шерльока Гольмса. Стефа одначе впевняє, що Гольмс, читаний в ясні, теплі вакаційні дні не робить вражіння. Найкраще читається його в осени, в отсю пору мрак, дощів, духів, чарів. Гануся пропонує на ферії працю над дітьми. Все треба мати якусь ціль перед собою (хочби й що пять хвилин иншу!). Але Галя відразу збиває плян Ганусі, представивши, яку небезпеку в такій праці творять корови. Іра також обстоює погляд, що вийти з хати на селі в часі мандрівки коров страшніше, ніж у місті вертати домів о півночі. Міцька зовсім з тим не погоджується. Корови то ніщо, але мухи, прошу, але комарі й мухи! Одні в хаті, другі на дворі. Міцька терпить від них невимовно. А ще мухи на селі спеціяльно некультурні. В товаристві сіла одна ніжній Міцюні на ніс! (І якже потім такого носа дерти?!) Алеж товаришки! Від чого-ж ваша помисловість?! Охорона від мух подає багато нагоди до екзотизму. Дуже пожадані є в таких випадках завої з рушників а ля туркиня-болгариня, вахлярі з ліщини на взір струсевих пальм фараонів, муслінові заслони, імітація ночі в полудне, вікна заслонені коцами, а в кімнаті на землі східне леговище, біля нього опіюм — вода зі соком. Ой, дякую. Се хіба для нашого слоня.

З хаосу крику, шуму, сміху й люти, з виру думок, помислів та плянів, — ось які виринули перспективи:

Бавитися по празниках, робити добру міну й киніти в нутрі; їґнорувати тяжкі приписи доброго тону, заживати свободи й бути гризотою цілої „фамілії“ з теточками на чолі. Читати цікаві, старі, повні пороху пригоди Гольмса під миле бренчіння ще цікавіших мух. Зводити боротьбу з мухами, коровами, курками, качками, индиками та всякою иншою голотою. Сидіти на переміну в хаті, в саді, в городі, в хаті, в саді, в городі й чекати терпеливо, коли збереться товариство в ліс. Можна грати на клявірах фірми „Горщок—Черепок“, на яких головно добре виходить Шопен і Бах. Можна працювати над народом, якщо він такий дурний, що слухає підстріленої „панунці“ з міста. Але все-ж таки ферії, хоч з мухами й небаженими гістьми, хоч з теточками й робітками, — всетаки вони ліпші ніж спека в клясі.

Вбігла якраз Славка з китицею червоних маків:

„Не журися, Олено! Проблєма ферій розвязана! Заложимо.....“

Ой! —

Професор вліз нам цілком не в пору. Година. Латина.

КОНКУРС

Редакція „Нової Хати“ розписує отсим конкурс на виготовлення моделів літних жіночих одягів, взорованих на народній ноші.

Моделі природної величини, виконані з відповідного матеріялу, треба надсилати до „Нової Хати“ — Львів, ул. Словацького ч. 14.

По літних феріях збереться комісія, зложена зі знавців етноґрафії і костюмольогії для визначення нагороди за 3 найліпші моделі:

Перша премія за найгарніший модель виносить 10 дол., за другий 5 дол., а за третий ручну роботу в ціні 3 дол.

По змодельованню і відфотоґрафованню для ужитку „Нової Хати“ моделі будуть повернені власницям, або на їх бажання передані до продажі.

ПРИМІТКИ З ПРИВОДУ КОНКУРСУ

Від довшого часу відчувається у нас потреба легких практичних, літних суконок, до ношення підчас побуту на селі, в купелевих місцевостях, літниськах, до менших прогульок і т. д. — загалом до такого вжитку, як приміром, приняті за границею „дірндлі“, звані у нас також „тирольками“. Найліпше приняти для цего типи одягів, оперті на взірцях народної ноші, які з малими приміненнями до вимог кожночасної моди, моглиб бути вживані постійно для вище названої цілі.

Беручи під увагу багатство і ріжноманітність українських селянських одягів — хочби в самій Галичині, Управи кооператив „Укр. Народне Мистецтво“ та „Труд“ у Львові порішили примінити їх для ужитку жінок інтеліґентної верстви, а також опрацювати стилеві народні строї, для виступів в національних святах, хорах, театральних виставках, вечірках і т. д.

Моделі таких одягів будуть популяризовані через „Нову Хату“ в будучому зимовому і літному сезоні. Наші львівські музеї не мають на жаль повних збірок ноші з усіх частин України, не мають навіть комплетів найбільш характеристичних зразків галицької селянської ноші; скорше можна їх подибати в етноґрафічних музеях Відня, Ленінграду (Петербурга), а то й Будапешту. Через те виготовлення таких моделів у Львові справляє значні труднощі, що до захования чистоти стилю.

Краще можуть виконати се одиниці, що живуть стало на селі. Також побут на селі в часі літних ферій, дає нашим передплатницям і читачкам найкращу, нагоду студіювати народню ношу, кладучи в основу характеристичні ціхи ноші даної околиці, виготовити моделі на оголошений конкурс „Нової Хати“.

Ноша наших селянок дуже ріжноманітна, так що до форми і виконання — як і що до зіставлення красок і розміщеня прикрас. Вже самі сорочки Поділля і Покуття, багато вишивані і довгі, можуть бути зразком цілих суконок. Загально подобаються у нас гуцульські одяги задля оригінальности форми і красок. Інтересні, а мало знані у нас зразки народної ноші з Лемківщини, Бойківщини і Підгіря; деякі з них можна було оглядати в минулому році на сільсько-господарській виставці в Стрию. Мало відомі у нас волинські корсетки і спідничкі з того самого матеріялу. Отже ціле те багатство вишиваних сорочок, переміток, горботок, фот, запасок, корсеток, киптарів, всіх отих „мальованок“, „димок“‘ „душок“, „полотнянок“ і т. д. повинно бути використане для опрацьования стилевих народних строїв і для виготовлення моделів на вище поданий конкурс.

Матеріял до виконання моделю може бути такий, як вживають в даній околиці, або кращий, тоншій і дорожчий, однак все треба вважати, щоб не затратив модель характеристичних прикмет ноші даної околиці.

А при тім всім має бути не надто дорогий, вигідний, практичний і мати естетичний вигляд.

О. З.

ПРО ТАЙНУ ЕЛЕҐАНТНОГО ВИГЛЯДУ

Шановні Читачки!

Тяжке завдання бути референткою мод у „Новій Хаті“. Студіюєш через цілий місяць усі закордонні журнали мод, щоби Вам, Шановні Читачки, дати найновіші відомости з цеї ділянки, бажаєш, щоби кожна Українка виглядала мов Паризанка, а рівночасно не витрачувала на одяг багато гроша та... Ось дві картини.

Точно в десять день після появи останнього числа „Нової Хати“, в якому зрадила я Вам тайну елеґантного вигляду, попадаю на „дванацятку“. У столичному городі Льва, на дванацятку „сметанки“ — під Преображенську. І бачу казку на яві:

Двацять заклятих королівен, яких злобна ворожка приспала в часі одного балю у салі Народнього Дому, а тепер в таку прекрасну сонішну неділю збудила і випустила на Краківську вулицю. І вони біднятка опинились так як були на балевій салі у ярких шовках, джетах, коронках, стилевих суконках, прибраних цвітами — серед сірих мурів вулиці. Суконки ці були може гарні в освітленні електричних жарівок, у ріжноманітних красках веселки-рефлектора, але під промінням ясного червневого сонця — вид їх був прямо жахливий.

Одна моя знайома виходить заміж і приїхала з мамою до Львова купувати весільну сукню. Просить мене, щоби я помогла вибрати. („Ви пані, пишете про моди і елеґанцію у „Новій Хаті“, розуміється краще від нас“ — каже мама). Заки вибралися ми на закупна, питаю молоду, яку суконку бажає мати. Довідуюся, що вінчання має бути зовсім скромне і раджу білу суконку з сирого шовку. Можна її носити ціле літо з доданням кольорового паска, щоби не виглядала надто весільно, а опісля зафарбувати та мати на довший час шовкову пополудневу суконку. Моїм знайомим це якось не конче відповідає. Тратимо цілий день, переходимо усі львівські склепи і вкінці купуємо: тяжку вовняну матерію, що найдорожчу. Суконка буде за горяча, щоби носити її в літі, а за ясна на зиму і буде так само спочивати в шафі як давна традиційна весільна сукня.

Так отже бачу, Шановні Читачки, що моя остання стаття не зробила на Вас ніякого вражіння.

Ви мабуть не довіряєте мені. Невже може жінка зраджувати тисячам жінок тайну, якої не кажеться й найліпшій подрузі? Невже не ховає вона найважніших тайн для себе?

Можливо, що Ви так думаєте про мене, не вірите ні мені ні „Новій Хаті“ і тому так завзято передплачуєте ще усякі „Рекорди“.

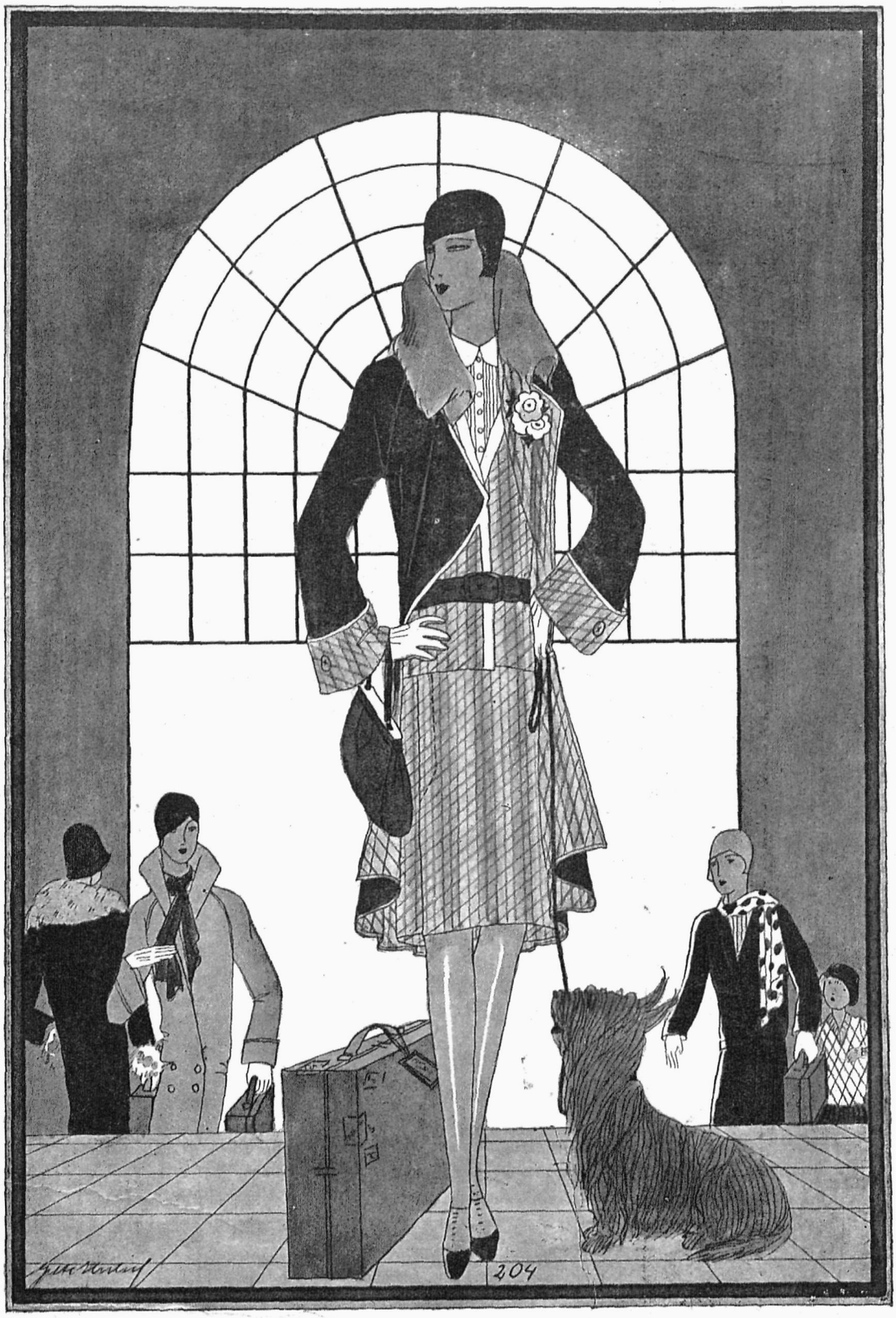
Мене це однак не знеохочує і сьогодня я зверталося уже до Вас не з дружньою порадою, а з горячим проханням. Зробіть мені цю приємність та позашивайте свої балеві сукні гарно в полотна і сховайте ген у сам куток шафи. Я Вам уже пригадаю, коли буде час їх витягнути на денне, чи радше на нічне світло. Тоді порадже Вам, як їх відсвіжити, що з ними зробити. Як що Ви дійсно не маєте „що одягнути“ і конче бажаєте виносити балеву сукню літом, так переробіть її так, щоби виглядала на літну. Зазначую, що це можливе лишень при сукнях у чорній, білій і пастелевих красках. Тямте про це, що надто скромний одяг ніколи не разить, а одна „кокарда“, один тюлевий „туф“ за багато, може Вас дуже осмішити.

Друге прохання: як що Ви маєте купувати що небудь з одягу, відбудьте раніше кількагодинну нараду дома, запросіть на цю нараду кого уважаєте за знавця, але до склепу приходіть уже з ясно і точно означеним бажанням. Буде це велике добро для купця, для Вас, Ваших знайомих і для Вашої калитки.

Мені закинено між иншим, що я пишу про одяг і елеґанцію виключно для жінок, а забуваю про мужчин.

На це я можу зробити лиш одну загальну увагу. Наші мужчини є на стільки занедбані — на скільки жінки є надто вичепурені. Потрібна золота середина!

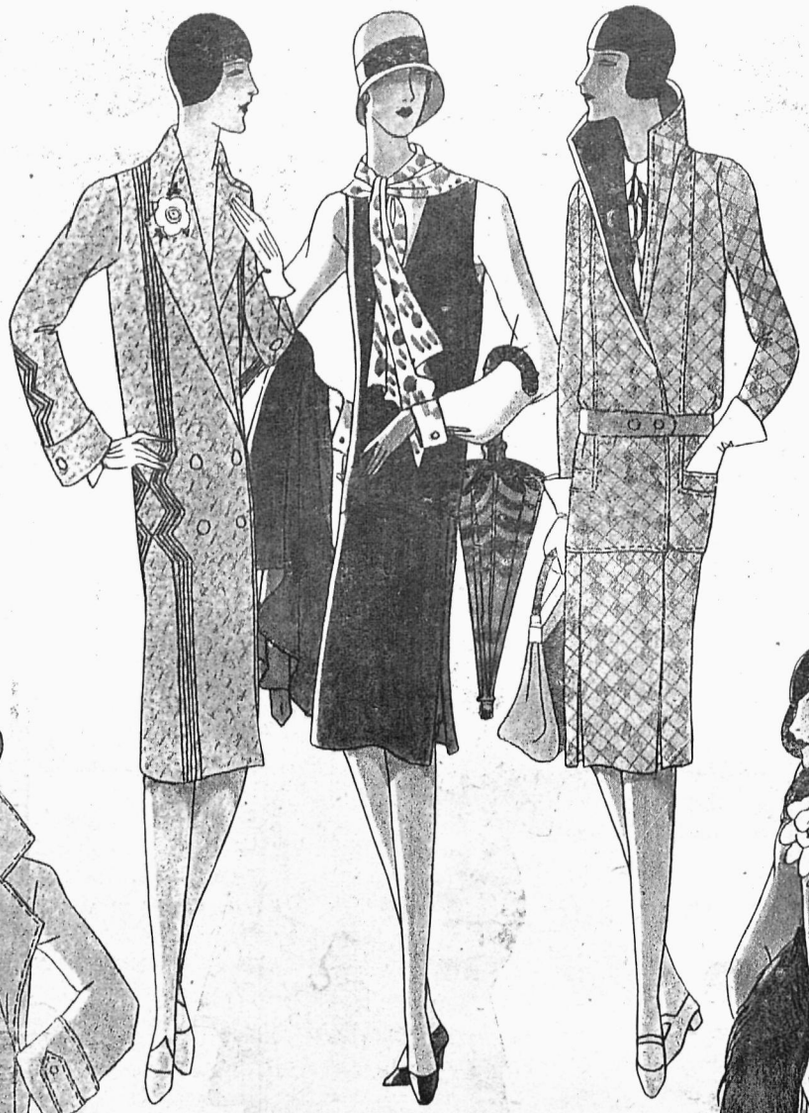
Та в майбутньому я буду про цей закид тямити і подбаю, щоби тайну елеґантного вигляду зрадити й другій половині людського роду. *(О. Ш.)*

204. Елеґантний комплєт до подорожі з сіро-зеленої Kasha. Складається він з плаща, прибраного футряним ковніром, спіднички, камізолі і батистової блюзи. Камізоля стягнена в пасі широким шкіряним пасом. Плащ підшитий тим самим матеріялом з якого ушита сукня.

На пополудне і вечір дуже модні цего року сукні з мережева (коронки) у красках чорній, темно-синій та усіх відмінах сірого. Спід має бути у цій самій красці. До літних суконь носять лиси у красках відповідних до одягу. Лисами прибирають також ковнірі по-

полудневих та вечірних шовкових плащів. Сукні мають бути дещо довші, також спортові і ранішні, так, щоби засланяли коліна. Панчохи ясно-рожеві т. з. тілисті дуже немодні. Цего літа мають вони бути у красці добре огорілого від сонця тіла.

205 206 207

208

209

КОСТЮМИ І ПЛАЩІ

ч. 205. Елеґантний плащ з анґлійської матерії, прибраний стебном.

ч. 206. Практичний спортовий одяг з темного „Cover coat-y", що складається з камізолі, спідниці й пелярини, з відповідною спортовою блюзою.

ч. 207. Вовняний костюм до подорожі з взористого матеріялу. Ковнір носиться високо підігнений.

ч. 208. Дуже практичний Trench-coat; вигідний, бо має підшевку до припинання.

ч. 209. Дуже елеґантний шовковий плащ без ковніра, прибраний волянтами, а підшитий матеріялом, з якого ушита сукня.

КОСТЮМИ І ПЛАЩІ

ч. 210. Чорний шовковий плащ в легко дзвоновій формі, прибраний плісою з шовкового рипсу і широко обшитий футром.

ч. 211. Вечірний плащ з шовкового брокату, оригінально прибраний лямованням, звязаний при боці і на шиї.

ч. 212. Костюм до туристики з двоякого матеріялу. Жакет стягнений до заду вузьким пасочком зі спряжкою.

ч. 213. Плащ на непогоду з шовкового неперемакального матеріялу в крати.

ВІЗИТОВІ І ВЕЧІРНІ СУКНІ

ч. 214. Сукня з взористої тафти без рукавів. До неї убирається коротку нагортку з тафти в одній красці, викінчену дрібними зубцями.

ч. 216. Гарна коронкова вечірня сукня зі вставленими дзвоновими частями на спідничці.

214 215

ч. 215. Елєґантний візитовий комплєт, що складається з жакета шовкового темносиньої краски і сукні з Georgett-и ясно-попелястої краски. Попелястий лис на шиї доповнює тоалєту.

ч. 217. Легонька ясносиня суконка. У трикутний викрій біля шиї вставлені продовження, які творять шаль.

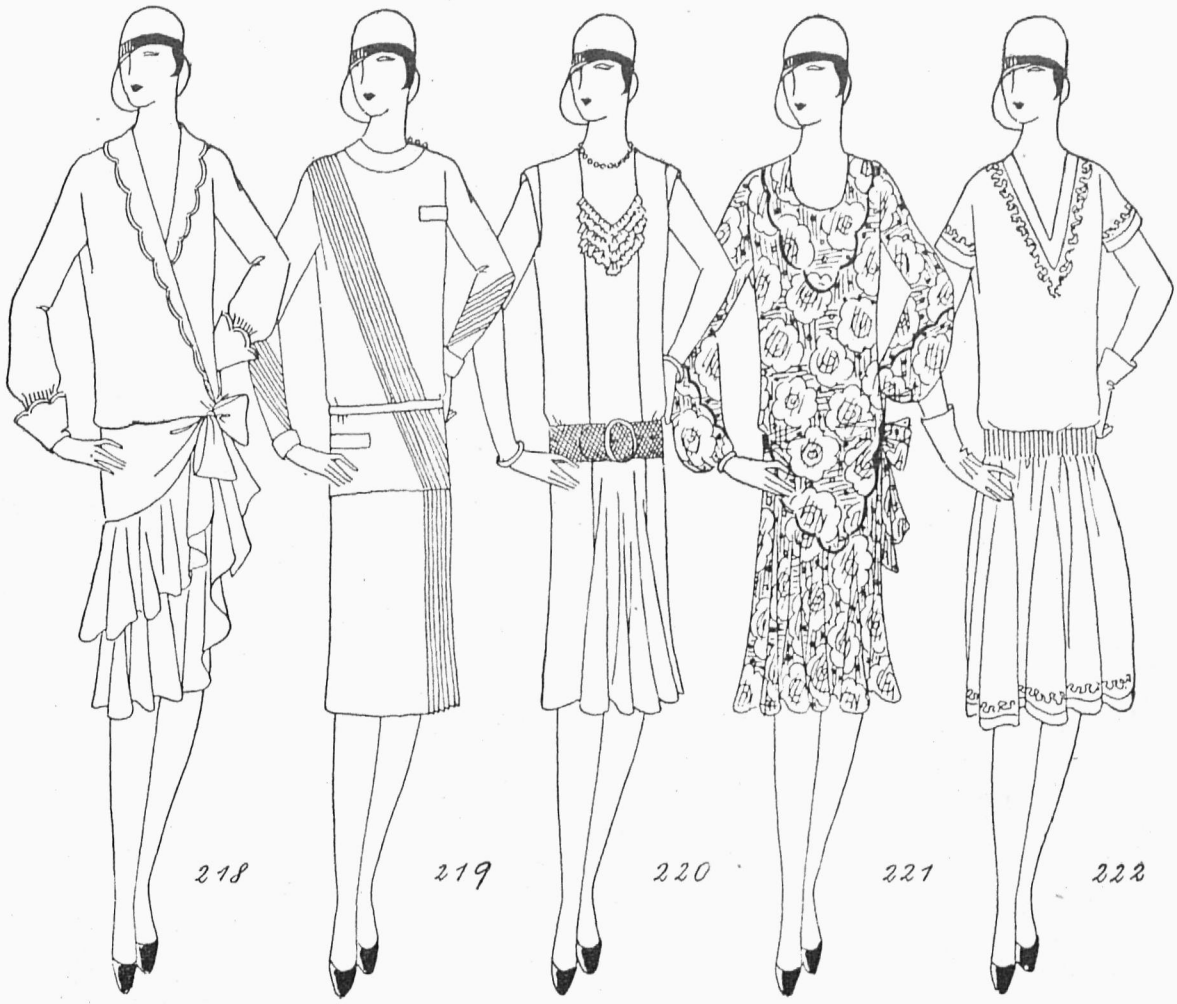

216

217

ЛІТНІ СУКНІ

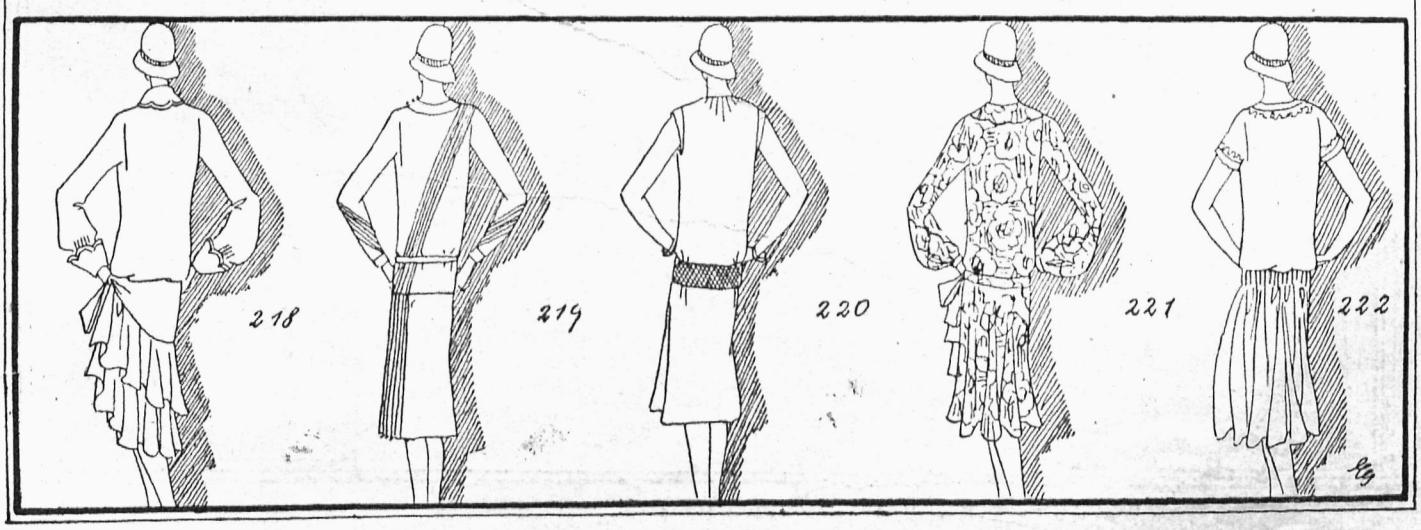
ч. 218. Маркізетова сукня прибрана фальбанами, батистовим ковніром і манжетами

ч. 219. Гладенька суконка з Crêpe de chine високо підтягнена під шию, прибрана густо у закладки.

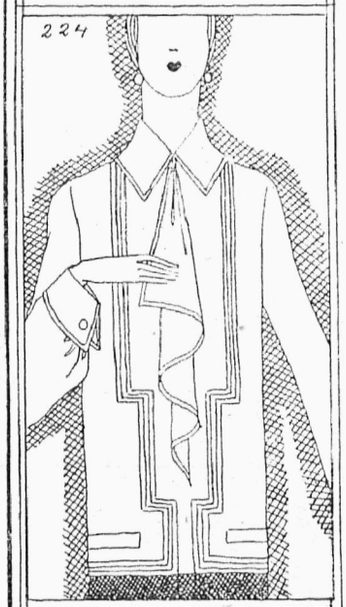
ч. 220. Біла суконка без рукавів до прання. При викрою нашита коронка у формі жабота.

ч. 221. Легка морщена сукня з взористої етаміни.

ч. 222. Полотняна сукня вишита при шиї, на рукавах і долиною. Спідничка збирана у дрібні фалди при поясі.

МОДНІ БЛЮЗИ

Блюзи вернули знову до моди. Рано носиться до костюму або спортового комплєту блюзи з зефіру, маркізети або батисту; пополудни з Crêpe de chine, Crêpe Georgette або Crêpe Lavable. Улюблені в краски: біла, рожева і всі ясні пастелеві краски.

☆

ч. 223. Елєґантна рожева Crêpe Georgett-ова блюза, прибрана коронковим жаботом.

ч 224. Блюза з білого шовку до прання інтересно прибрана ґеометричними закладками.

ч. 225. Спортова блюза з зефіру, морщена при ґесці й паску.

ч. 226. Елєґантна Crêpe de chin'ова блюза, прибрана бічним жаботом.

ч. 227. Блюза з жовтої Crêpe Georgett'и прибрана сірою коронкою, части коронки при паску свобідно звисають.

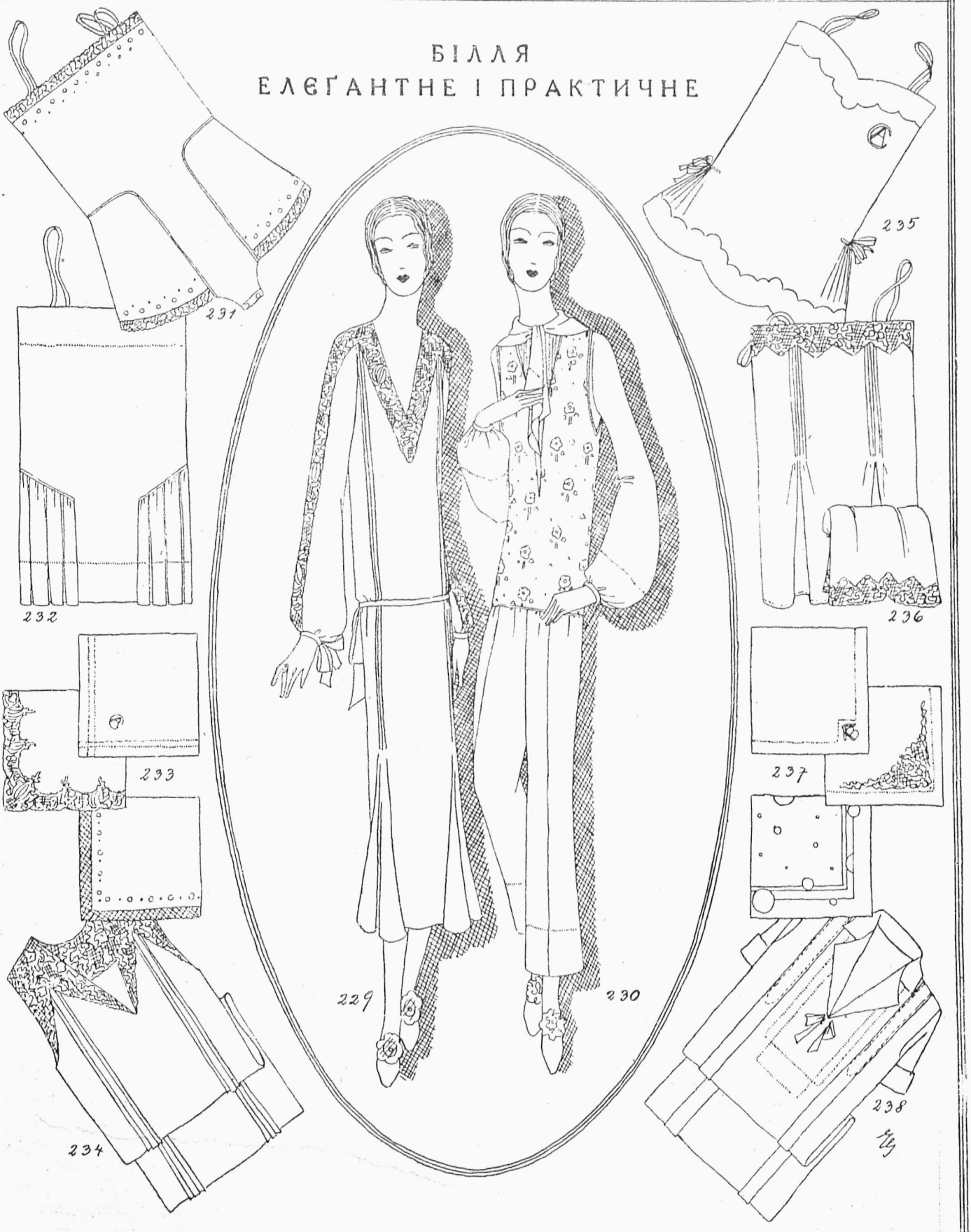
ч. 228. Біла батистова блюза, прибрана закладками.

БІЛЛЯ
ЕЛЄҐАНТНЕ І ПРАКТИЧНЕ

ч. 229. Чепурна нічна сорочка прибрана мережевом (коронкою).

ч. 230. Піжама, викінчена, мережкою з ковніром у виді хустинки. На піжаму убирається камізолю з взористої матерії в джемперовій формі.

ч. 231. Гладка комбінація, прибрана мережевом (коронкою) і гаптом.

ч. 232. Комбінація з рожевого шовку до прання, викінчена ручною мережкою.

ч. 233. З решток батисту і Crêpe de chine ушиті хустинки до носа, прибрані мережевом, гаптом або мережкою.

ч. 234. Нічна сорочка з батисту, горою прибрана мережевом (коронкою).

ч. 235. Гарненька біла комбінація, прибрана в зубчасту плісу з кольорового батисту.

ч. 236. Ґарнітур, зложений з сорочки і майточок, прибраний мережевом.

ч. 237. Хустинки модерно викінчені в рогах.

ч. 238. Практична нічна сорочка, викінчена мережкою.

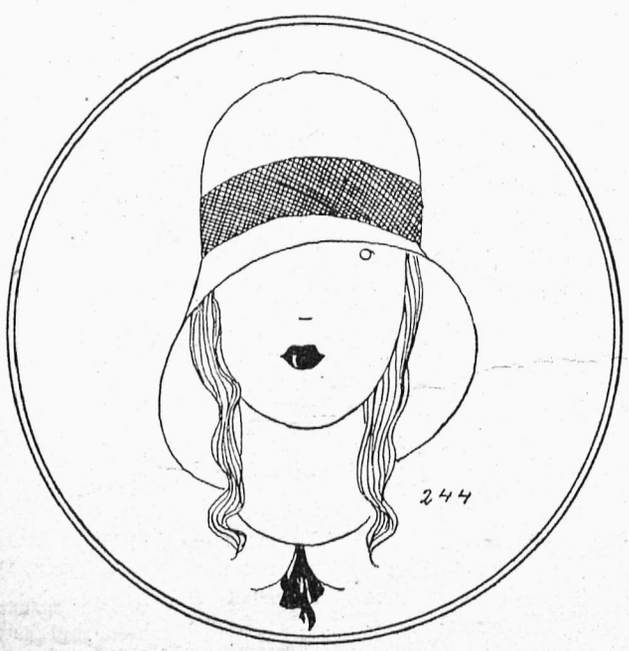

ГАРНІ СУКОНКИ

ч. 239. Взориста суконка до прання з широким ковніром, викінчена зубцями.

ч. 240. Суконка з блідо-жовтої крепи, прибрана широкими закладками.

ч. 241. Суконка без рукавів з взористого матеріялу до прання, і блюзочка з білого батисту.

ДЛЯ СМОТРИКІВ

ч. 242 Білий вовняний джемпер і плісована густо вовняна спідничка.

ч. 243. Взориста воальова суконка. Перед уложений у контрафалди, ушитий з воалю в одній красці.

ч. 244. Гарний капелюх зі соломки Manila, прибраний широкою стяжкою.

ДІТОЧІ СУКОНКИ

ч. 245. Дуже гарна синя батистова суконка з шовковим паском і подвійним ковнірцем.

ч. 246. Суконка до прання з полотенця з широким взористим закінченням.

ч. 247. Взориста суконка і блюзка з білого батисту.

ч. 248. Тепла суконка комбінована з Kasha в красці темній і ясній ,beige.

ч. 249. Сукопка в сині і білі пасочки. Спідничка до припинання, манжети й ковнірець ,з білого полотна, краватка з чорної лискучої стяжки.

ч. 250. Убранко для хлопчика, ушите з полотна в сині й білі пасочки. Сподні припинаєтся до гладкого станичка без рукавів, який носиться під блюзкою.

ДІТОЧІ ПЛАЩІ

ч. 251. Ясно зелений костюм для дівчинки; так звана дворядівка (два ряди ґузиків), спідничку припинається до білої блюзочки з довгими рукавами.

ч. 252. Жакетик з волічки для малої дівчинки, плетений у взір відповідний до шалика з Crêpe de chine. Треба вибрати Crêpe de chine о можливо легкім взорі.

ч. 253. Ясно червоний плащик з мягкої вовни.

ч. 254. Рипсовий плащик для старшої дівчинки.

ч. 255. Дуже оригінальний плащик з вовни або шовку, прибраний потрійною пеляриною.

ч. 256. Жакет для хлопчика з ясної мягкої вовни, обшитий вовняною ленточкою в темній красці.

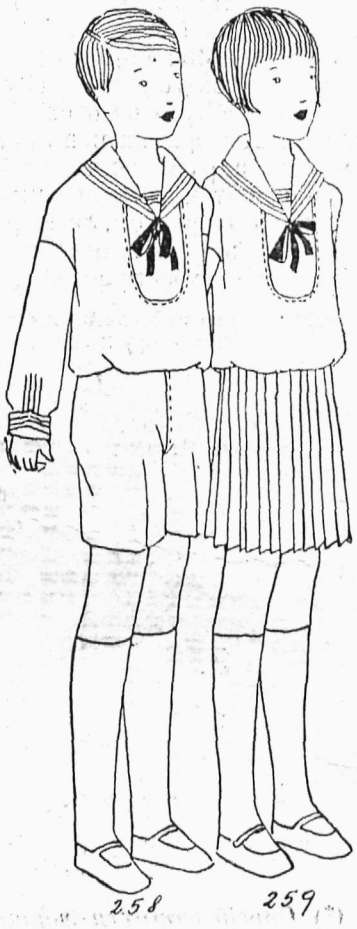

ТАБЛИЦЯ КРОЇВ ДО Ч. 7—8

ч. 257. Вишивана суконка для дволітної дівчинки. Потрібно 1·15 м. матерії 60 цм. широкої. Вишивка виконана гладдю.

ч. 258. Маринарський одяг для 10-літнього хлопчика; потрібно 1·50 м. матерії на 130 цм. широкої, 0·50 м. матерії на ковнір і манжети на 80 цм. широкої, 8·50 м. ленточки на ¾ цм. широкої. Станичок ушитий з подвійної матерії, запинається з заду. Вздовж лінії слід ушити 2 цм. широку закладку, призначену на продовження. Блюзку натинається з переду повздовж, на раменах напоперек. Ковнір фіг. В 7 з подвійної матерії прикривається маринарським ковніром, який так як і манжети ушитий з иншої матерії і прибраний ленточками, штанятка запинаються крито з переду; по боках мають кишені, з переду пришивається штанята до станичка, з заду звужується вшитками, викінченими рівним кусником матерії. Припинається їх на гузички до станичка.

ч. 259. Спідничка для дівчинки припинається так як штанята, гузичками до станика. Береться на неї кусень матерії 45 цм. шпрокий, а 2 м. довгий, який укладається у фалди.

ч. 260. Суконка з взористої крепи з кишенями, прибрана лямівками без рукавів. Величина ч. 3.

ч. 261. Пелерина (саре) як доповнення суконки. Зроблена з kash'i у красці тла і лямівок, підшита крепою, з якої зроблена суконка. Виконана з матерії фроте, підходить дуже на купелеву нагортку.

РУЧНІ

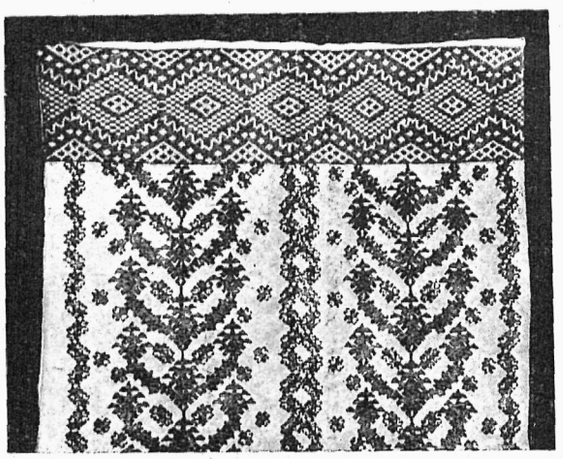
ПОДУШКИ НА ОТОМАНУ

Подушка з килимовою нізінною вишивкою,
ціла защита.

Нагадує ткані ґобелінові матеріяли. Виконана нитками Cotton Perle або D. M. C. Nr. 12 на канвовому полотні красками: бордо (814), горяче-жовтою (740), чорною (310), рожевою (565), синьою (517), зеленою (897), ясно-жовтою (742), помідоровою (900), лілля (552).

Взір вишивки можна замовляти окремо в НОВІЙ ХАТІ.
Ціна взору 2 зол., а готової подушки 28 зол.

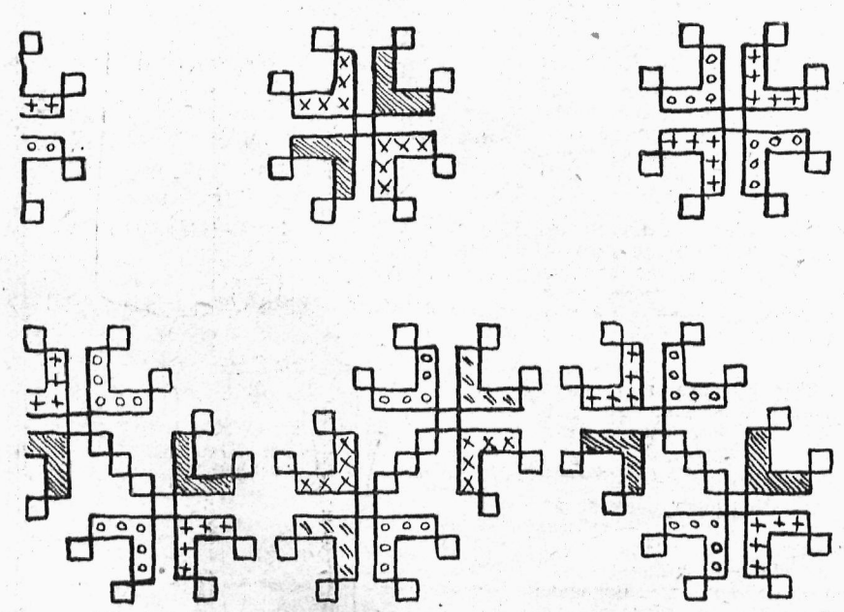
Подушка з оригінальними буковинськими вишивками
з народних сорочок, виконана волічкою.

В горі подушки вишивка з частини уставки т. зв. *морщинка*, виконана зеленою краскою.

Спосіб вишиття морщинки (*) дуже оригінальний, відмінний від загально знаних стібів: хрестиків, шиття гладдю, на-просту і т. п. Шиється морщинку т. зв. *прошиттям* (звичайний стіб поза голку), беручи на голку дві нитки полотна. Стіб морщинки кладеться впоздовж взору, (противно як в нізіннім) і шиється його грубими нитками, звичайно волічкою, щоб стіби між собою зливалися в одно, і творили одну непрозорчасту масу краски.

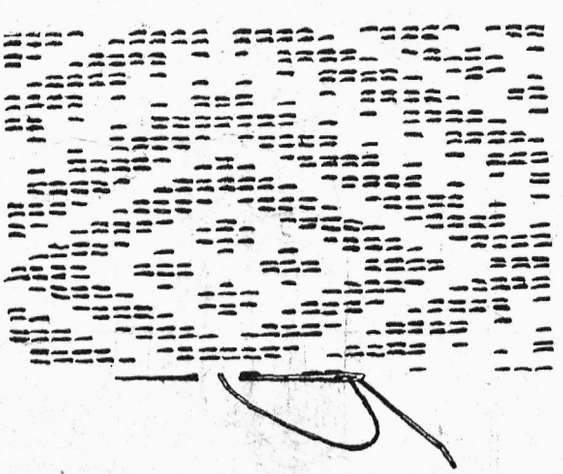
В морщинці зашивається тло вишивки (як розвід в нізінній вишивці), звичайно одною краскою, — зеленою (павина краска), або горячо-жовтою; рідко червоною, чорною, сивою, синою або білою. Взір морщинки своїм видовженим виглядом дуже нагадує мотиви виткані на крайках. Від морщинки в долину йдуть на подушці взори рядами, так як на рукаві народної сорочки. Два головні широкі мотиви в роді галузок з квітами; вони виконані ярко-червоною краскою. Між ними, щоб заповнити порожні місця, розміщені дрібні мотиви (**) поодиноко. Крім цего вздовж цих двох головних цвітистих взорів ідуть рівнобіжно по обох боках вузькі рядки вишивок, в яких повтаряються злучені мотиви з розкинених дрібних орнаментів між квітами. Вони виконані в головному чорною краскою, легко розкрашені. Всі вишивки від морщинки в долину виконані гладдю і хрестиками.

Взір вишивок можна замовляти окремо в Н. ХАТІ.
Ціна взору 2 зол.

(**) *Дрібні мотиви з буковинської подушки.*

Краски: ⌊ чорна (310), ×× червона (815), ++ амарантова (916), ○○ жовта (742), \\ зелена (897), ≡ синя (517).

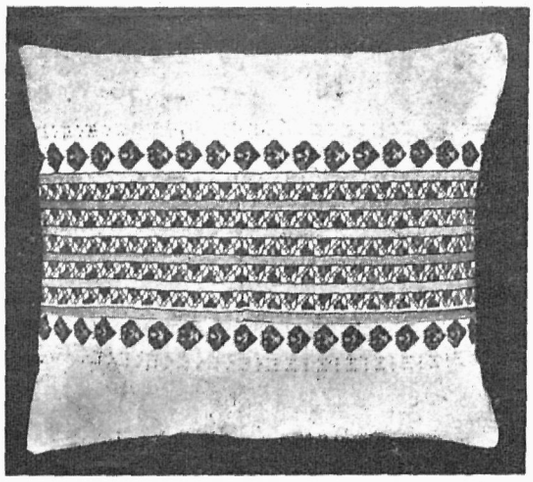

(*) *Спосіб вишиття морщинки.*

ВЗОРИ Й НИТКИ ДО НАБУТТЯ В „НОВІИ ХАТІ“.

РОБОТИ

З НАРОДНИМИ ВИШИВКАМИ

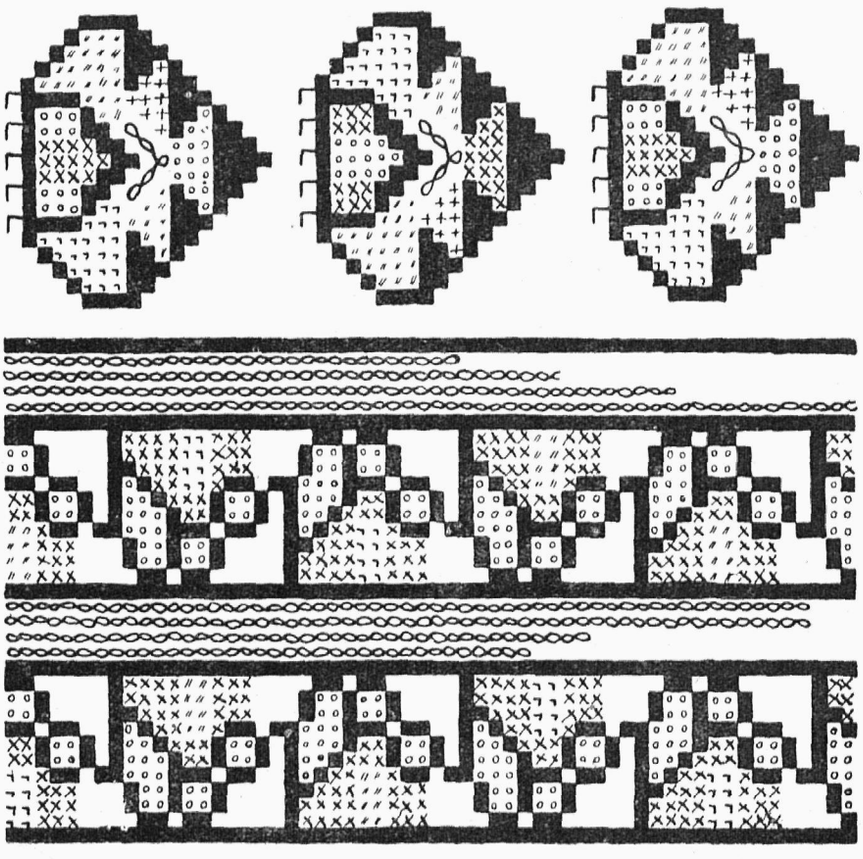
Подушка з буковинською вишивкою.

(Ще инший спосіб примінення вишивок з народної сорочки на подушку).

По середині густий взір уставки, оригінальний своїми рівними пасами; вони виконані ланцюжковим стібом, золотими та срібними нитками в шістьох ґрупах на переміну. Кожна ґрупа обрамована чорним пасочком, виконаним звичайними хрестиками. Поміж паси біжить цвітистий орнамент в червоних і горяче-жовтих красках, ніби грядочки квіток, в яких лиш де-не-де повтикані зелені або темно-ліліові купочки.

Краєм головного взору біжать по обох боках рядком головки рож, — орнамент, який на буковинських сорочках уміщений звичайно на грудях в два ряди, або при пазусі. В цім орнаменті переливаються ці самі краски, що на уставці, з додатком ясно-бурачкової. В середині кожної рожі кривий рядок ланцюжка з золотої і срібної нитки на переміну.

Врешті для злагіднення переходу з кольорової вишивки до гладкої площі білого полотна, уміщена по обох боках мережка. Цілість незвичайно ефектовна, хоч рисунок вишивки зовсім скромний, не тяжкий до відроблення.

Частина вишивки до буковинської подушки.

Краски: ■ L чорна, ∞∞ золота або срібна, ╳╳ темно-червона, +-+ ясно-бурачкова, ○○○○ горяче-жовта, // // зелена, L L темно-ліліова.

НИТКИ ДО РУЧНИХ РОБІТ

ФАБРИКИ D. M. C.

В КЛУБКАХ, МОТКАХ: Ч. 16 АБО 12

COTTON PERLE . . .	0·65 Зол.	за клубок
D. M. C. 16 і 12	0·25 „	за моток
MOULINE	0·18 „	„ „

ЗАМОВЛЯЙТЕ В „НОВІЙ ХАТІ“ ВЕЛИКИЙ ВИБІР КРАСОК

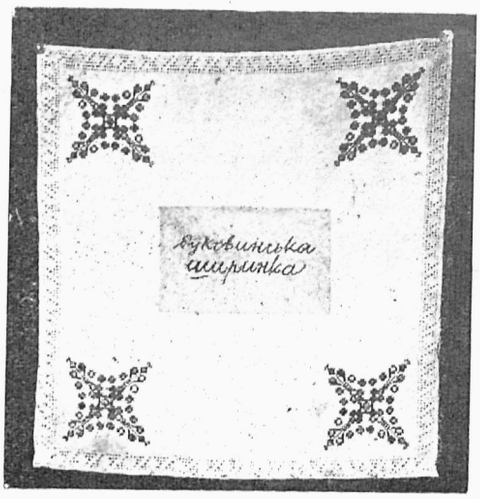
РУЧНІ

ШИРИНКА

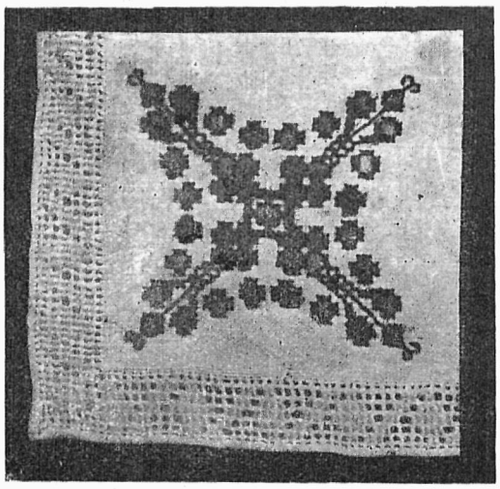
Ширинка — це рід хустини з вишивками, яку сільські дівчата дають в дарунку своїому судженому, і він в часі весілля носить її заткнену за поясом.

Також коли до села або хати завитає якийсь дуже визначний гість, і його по старому звичаєві витають хлібом і сіллю, тоді під хліб стелиться на тарілку вишивану ширинку.

Врешті де-не-де завішують цього роду хустини на стіну під образами. Ширинка — це хустина з полотна, квадратова, у вимірі 40—50 cm, на якій в чотирьох рогах розміщений ґеометричний або із стилізованих квітів орнамент, а довкруги краєм обрамування цирkою або кольоровою обміткою. Тоді також всі чотири кінці закінчені кольоровими кутасами.

а) Буковинська ширинка.

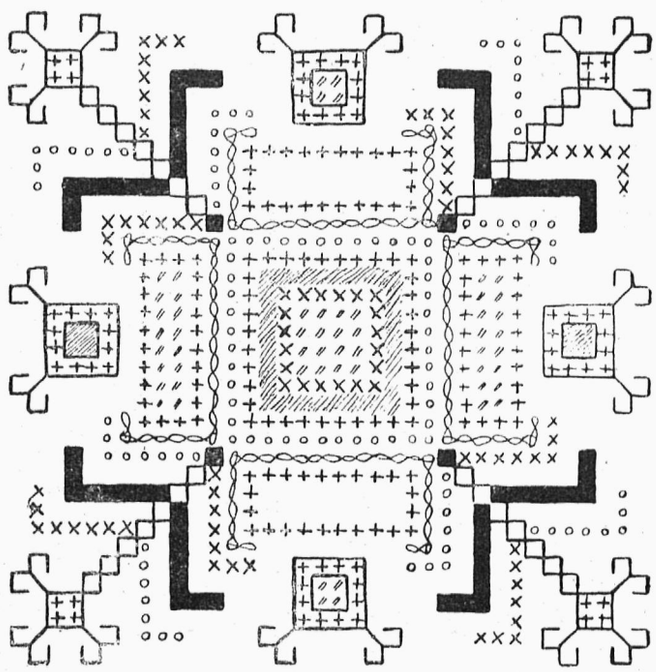
б) Взір вишивки на ширинці в побільшенні.

Взір вишитий хрестиками, чорним шовком; поодинокі кілочка виповнені гладдю, красками: золотою, рожевою, горячежовтою, зеленою, синьою, ліліовою, вишневою й бурачковатенькою.

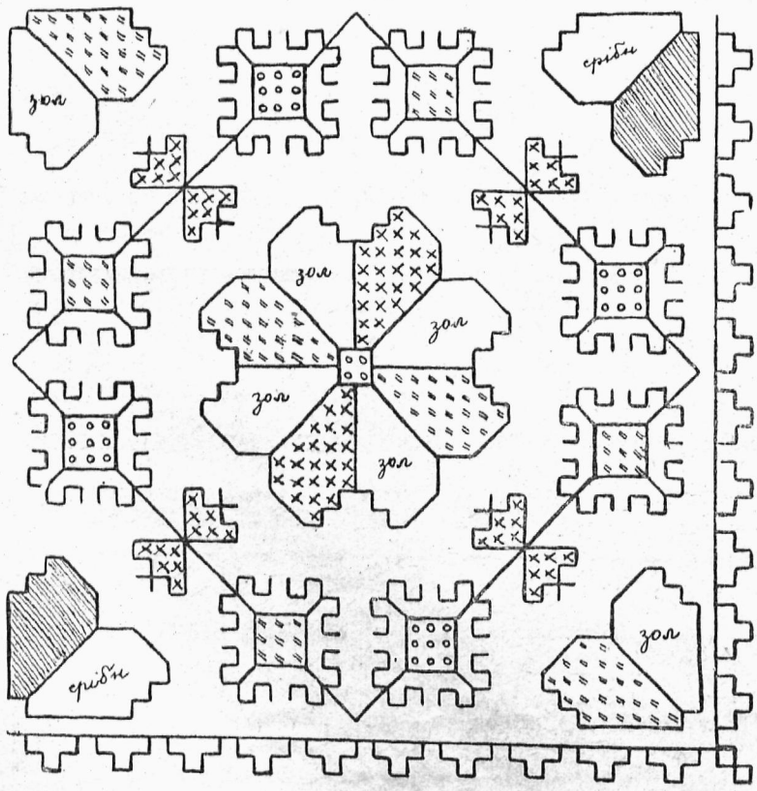
Цирка виконана жовтим шовком.

Краски: ■ чорна, ×× вишнева, ++ бурачковатенька, // // зелена, ////// синя, ○○○ жовта, ∞∞ золота.

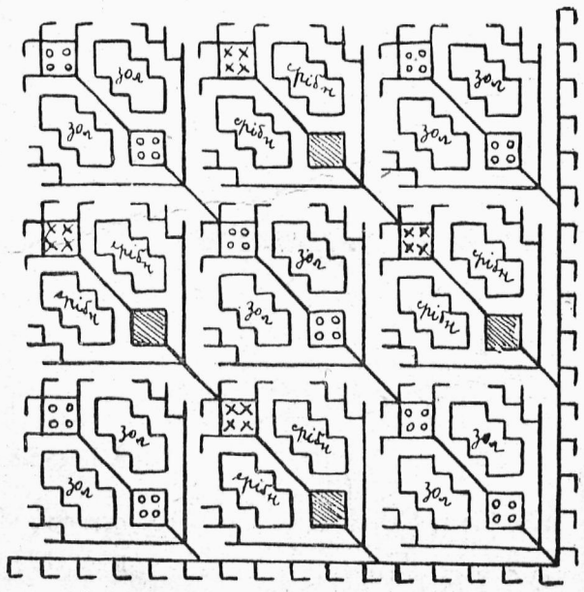
1) Повіт Сторожинець.

2) Повіт Кіцмань.

3) Повіт Чернівці.

ІНШІ ВИШИВКИ З БУКОВИНСЬКИХ ШИРИНОК.

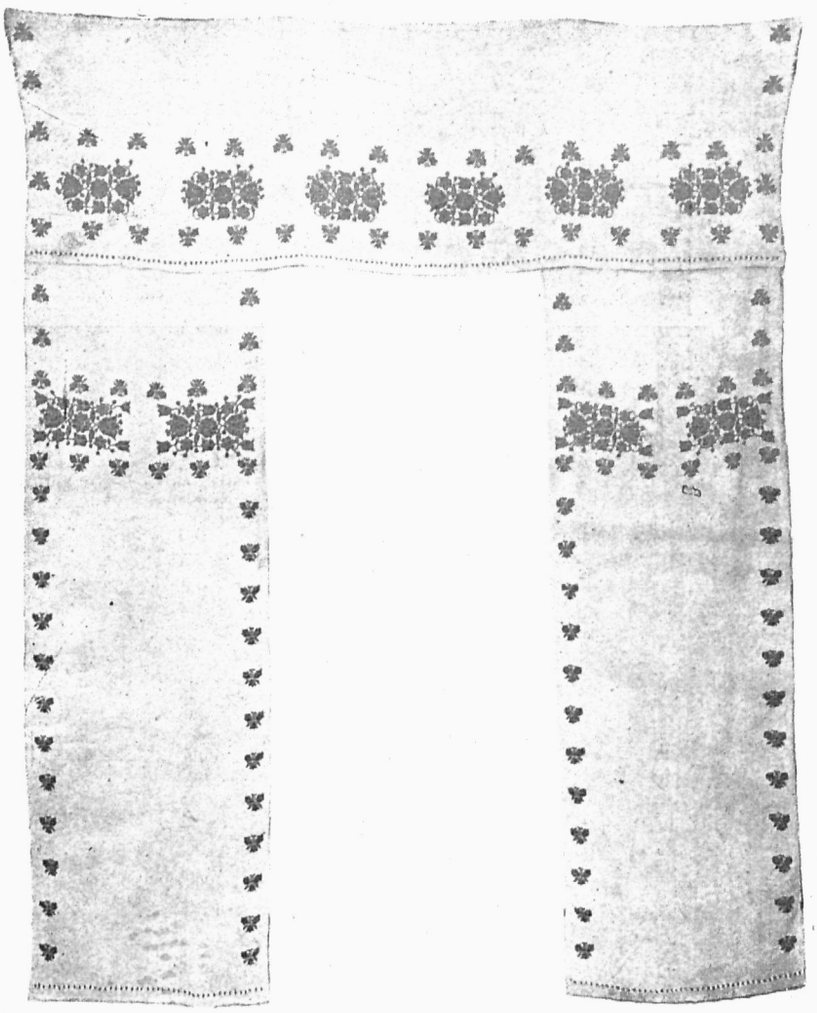
РОБОТИ

ПОРТІЄРИ
НА ДВЕРІ АБО ВІКНА

з київськими мотивами,

виконані гаптом на сільському льняним полотні гнило-зеленою (3345) і жовтою (741) краскою.

(Власність Пані Нусі Палій. Портієри виконані в робітні кооп. Українське Народне Мистецтво)

ПРАКТИЧНІ КАПЧИКИ ДО ПОДОРОЖІ З ТОРБИНКОЮ НА СХОВОК,

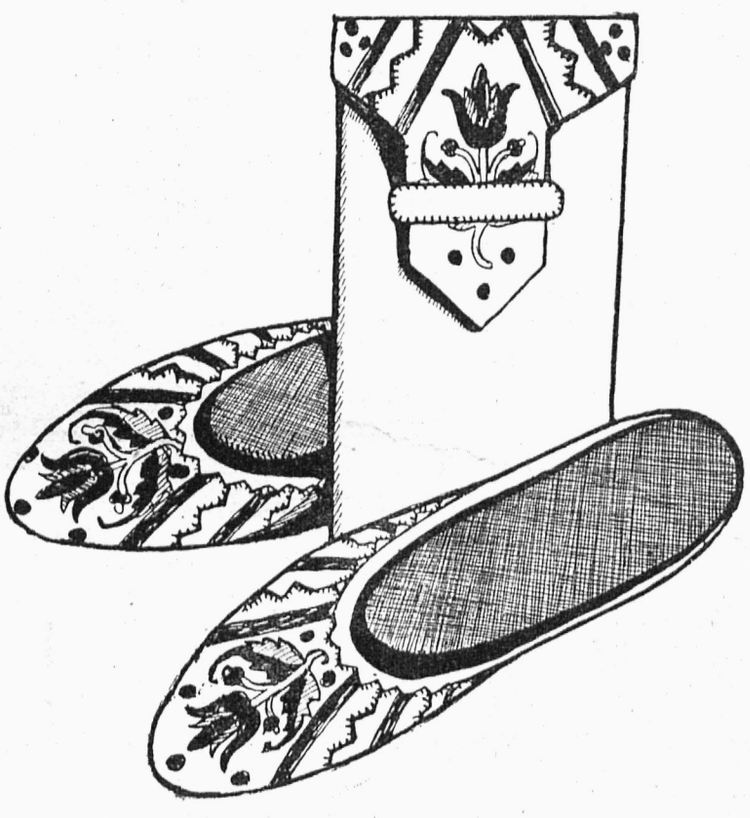
прикрашені гаптом у трьох красках.

Потрібно:

1) матеріял на верхи капчиків і торбинку: рипс, суконце або сатину чорної краски;

2) підшевку;

3) матеріял на підошви: фільц, грубе сукно або золі плетені із шнурків, врешті шкіра, (якщо капчики має вшити швець).

Крій капчиків та торбинки, а також взір гапту можна замовляти окремо в Н. ХАТІ в ціні за взір і крій разом 1 зол.

Спосіб ушиття капчиків і торбинки.

На підставі крою на папері скроїти капчики й торбинку, прикладаючи верх і підшевку разом. По вигаптуванню верхів зшивається поодинокі части верхного матеріялу до підшевки (правим боком до правого).

Так зшиті части торбинки (a^1 і a^2) вивертається на правий бік і зшивається разом. В части a^2 протинається два отвори ($в^1$ і $в^2$) і викінчується їх обміткою.

В капчиках зшивається верхи з підшевкою (правим боком до правого) в лінії вирізу ($д$), вивертається на другий бік і пристебновується з верху зиґзаковатою лінією (в трикутнички).

Опісля зшивається підшевку в лініях $ґ^1$ і $г^1$ (правим до правого), і верх в лініях $ґ$ і $г$, пришиваючи його рівночасно до підшевки вздовж лінії шву.

Так вшиті верхи капчиків пришивається до підошви ($з$). Потім вліплюється каруком до середини капчиків підошву з твердої тектурки, яку зверха наклеюється полотном.

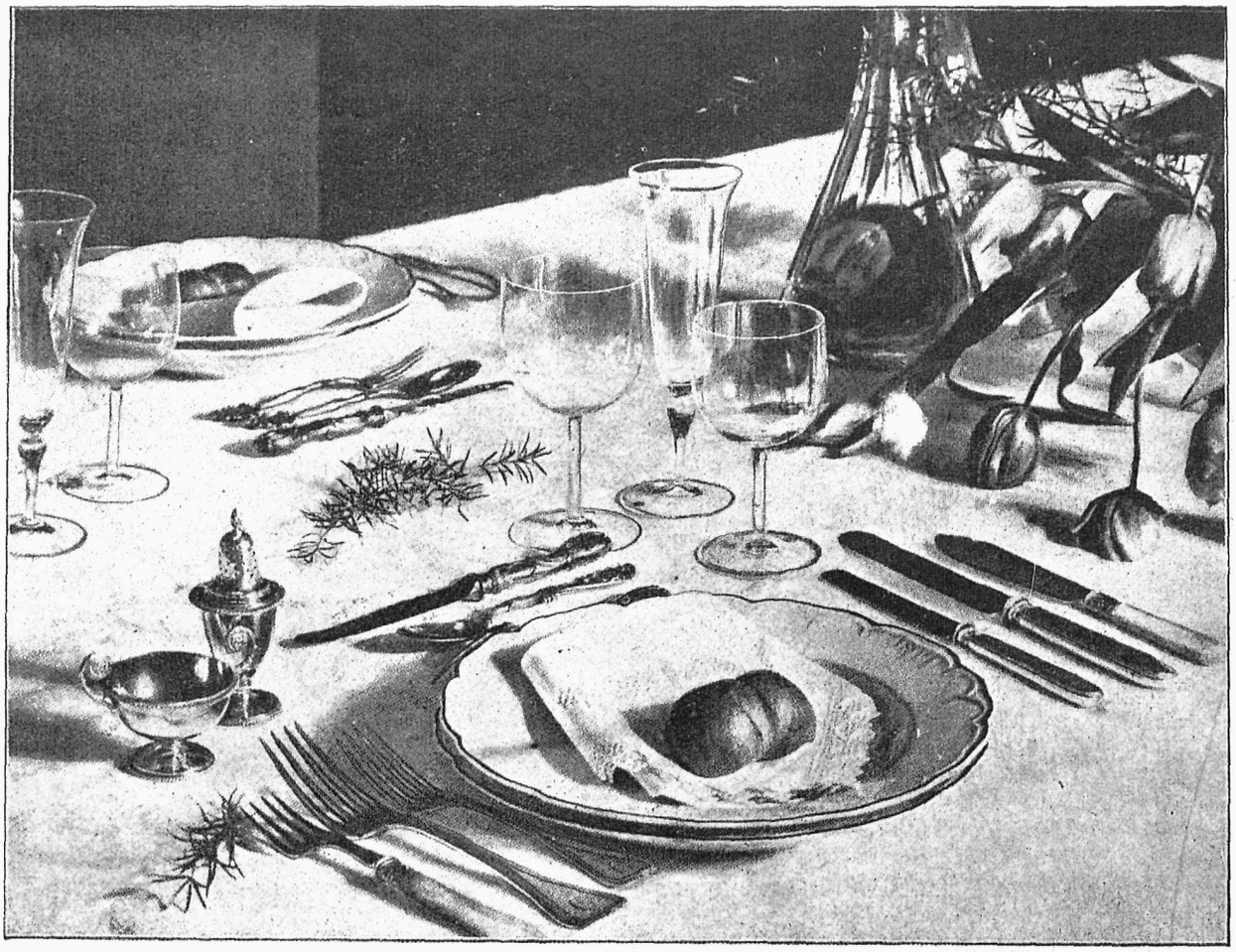
Очевидно, що тревалі капчики повинні мати шкіряну підошву, і тоді їх мусить вшити швець. *М.*

НАКРИТТЯ І ПРИБРАННЯ СТОЛА

До кожної їжі, чи то у вузькому родинному гурті, чи для гостей стіл повинен бути відповідно застелений і прибраний.

Найбільше вибагліва та смачна їжа, подана на столі без скатерті при зле уставленому посуді тратить для культурної людини усей свій смак. Навпаки зовсім скромна страва, подана на гарно прибраному столі може заступити люксусове „мені“.

На право від тарілки кладемо ножі, на ліво вилки. Ложки і ложечки на вскоси в горі. При щоденній їжі з огляду наощадність скатерті кладеться ніж, вилки і ложку на скляну або срібну підставку. Чарки на вино уставляється при великих приймах в горі тарілки просто або скісно. Побіч кладемо склянку на воду або пиво. Не забути, що вода повинна все бути на столі, а також можливо багато сільничок. Серветку укладається гарно

Святочне прибрання стола

При накриттю стола треба тямити, що скатерть не повинна бути безпосередно на столі. Необхідний є якийсь підклад, сукняний або цератовий, щоби політури стола не нищити від горячого пос[illegible] а також, щоби тарілки і скло можна ставити без стукоту.

Скатерть мусить відповідати величині стола, не сміє бути ані за довга ані за коротка. До обіду і вечері застелюється стіл чистою білою скатерттю, до підвечірку і другого спідання може бути вишивана або в красках. Мережана або вишивана доріжка по середині стола до білої скатерті є все модна й гарна. Заступають її також малими вишиваними серветками, які кладуть під чарки до вина.

Стіл прибирається квітами. Великі китиці давно вийшли з моди, тепер дають малі вязанки цвітів у низьких посудах або кинені на скатерті поодинокі галузки.

Усе прибрання стола мусить бути зовсім низьке, так, щоби усі могли себе бачити.

Тіста й овочі укладається також на низьких тарілках і підставках. При великих приняттях дається тільки дві тарілки. Одну як підставу, прикриту невеликою білою серветкою, другу призначену на першу страву. В міру потреби дається страви з окрема. Спідна тарілка остає все чиста, — серветка на ній призначена на це, щоби зміна тарілок була можливо неголосна. Тарілки до страв мусять бути в зимі все огріті. Юшку подається або на глибоких тарілках або у філіжанках, на верхню тарілку, на серветці булку або хліб. Як нова мода принявся за кордоном звичай, побіч кожного накриття класти скляну тарілку з меленими соленими міґдалами до „хрупання“ в часі довгих принять. Про спосіб подавання страв у другому числі. *(Т. Ф.)*

ПРАКТИЧНІ ПОРАДИ

Торт можна їсти ложечкою, малими вилками (т. зв. десеровими) або і пальцями. Ніколи однак, в ніякому випадкові і серед *ніяких обставин ножем!*

Щоби бронзові посуди добре вичистити, замочіть їх в кипячу воду і вимивайте горячими милинами, відтак витріть на сухо, щоби аж блищали.

Щоби ясні рукавички були чисті, натріть їх дрібненькими крипками з хліба, по кожнім ношенню. Не залишайте чищення на довго, бо коли дуже забрудяться, то таке чищення не поможе.

ЗА ДАРМО ніхто не дає товару, зате **за 5 зл.** тижнево можна замовити в нас всілякі таліцерські вироби, як: **матераци, отомани, фотелі і т. п.**

ҐОТЛІБ і ҐЕФЕЛЬ

Львів, ул. Ґродзіцких ч. 8.

В ТАПІЦЕР-ДЕКОРАТОР КОРОЛІВСЬК. ТЕАТРУ В БУДАПЕШТІ.

ЯК ОДЯГАТИ І ПОВИВАТИ НЕМОВЛЯ?

(Продовженнє зі стор. 11)

а кафтаничок з заду, бо вони більше рухаються і мусять мати закриті плечі.

Підборідок потрібний дитині по третім місяці життя, перед і в часі виколювання зубів (дитина слинить). Ціллю його є: щоби не було мокро під шийкою, від чого моглаби дитина випріти, а також заощадити білля. Сторядити з матеріялу грубшого, непропускаємого. Кількість 3—6.

Зимою треба дитинку одягнути тепліше. Це завдання сповняє знаменито светер з грубої, мягкої волічки; на поїздку поза дім добрий також мішок з вовняного матеріялу, котрий огортає дитину разом з ручками, а звязується під шийкою. Зимою головку накрити вовняною шапочкою, літом бархановим або льняним капелюшком, для охорони перед сонцем. Дома не треба головки завивати ані одягати нічим, бо випаровує і вимочує шкіру. Тільки недоношеним немовлятам треба головку завивати ватою або чіпочком.

Пеленки. Величина 80×80. Матеріял: бавовняна тканина, бо тільки такі є мягкі, а як змокнуть — не дражнять шкіри. З тетра є добрі, бо всисають моч, але дорогі. Кількість 3—6 тузінів. Повивати ними в той спосіб: першу пеленку зложити скісно, так щоби повстали два трикутники, подвійний ріг загнути в кроці на животик, а боки овинути довкола животика. Друга пеленка має бути незложена, тільки горішний її край трохи загнений і має виставати 15—20 цм. понад горішний край першої.

Під другою пеленкою треба підстелити *цератку.* Є вона менша від пеленки. Виміри: 30×30 для дівчат, 30×40 для хлопців, щоби заходила у них на перед. Цератку стелити між другою пеленкою а фланелькою так, щоби вона сягала нижче від них обох, тільки по бедра, тоді як пеленки і фланелька сягають по пахи. Такий спосіб має за завдання зберігати фланельку від занечищення. Цератку завивати вільно, щоби не утруднювала парування. Цераток повинно бути дві на зміну. Змочену цератку витерти і висушити. Раз в день вимити водою з милом, а раз в тиждень для дезінфекції намочити на 10—15 мінут в 5% розчині антіформіну.

Фланельку стелити під цератку. Виміри 70×90. Матеріял: фланеля або бархан. Має сягати дитині до пах, а ціллю її є збереження тепла. Кількість 6—12.

Зужите *білля* ховати в замкненім начинню. Занечищені пеленки все треба перепрати. Часто-густо мами тільки сушать помочені пеленки і знову їх уживають. Це негіґієнічний спосіб, бо з пеленок випаровує тільки вода, а инші складники моче остають, розкладаються, дразнять шкіру, а паруючи (чути їх амоняком) дразнять і ушкоджують легені дитини. Майточки для зовсім маленького немовляти зайві. Впрочім вистане загнути середний ріг першої пеленки між ніжками і закинути його на животик, а понад ним звязати два бічні роги пеленки. Також можна подібні майточки зробити з двох пеленок, при чім одну складається як першу пеленку і закладається її подібно доокола животика і між ніжками, а з другої пеленки робиться пасок ширини 10—12 цм. і ним опоясується черевце поверх першої пеленки. Кінці обох пеленок вяжеться на переміну один з другим. Старшому немовляти можна майточки вшити з фланельки.

ЛІКАРСЬКІ ПОРАДИ

(Веде Д-р Софія Парфанович).

Відповіди на запити передплатниць „Н. Хати":

Г. Г. Прищі, що появилися у Вашої донечки, це *угор* або *акне,* котра виступає часто у молодих людей особливо в віці полового дозрівання. Заздалегідь слід підчеркнути, що це хвороба уперта і довготрівала, але що з часом сама уступає. Причина її лежить не в шкірі, а в инших власностях тіла. Поперед всего дбати о правильне травлення та стілець. При малокровности аршенік і добре відживлювання.

Зовнішно: сірка, резорцина, ртуть, нафталь як спірітуси або масти.

Rp.	β — Napthali	5·0
	Sulph. praecipit.	25·0
	Saponis viridis	
	Vaselini flavi ad	10·0
Rp.	Paste zinci	
	Resorcini ad	20·0
	Ichthyoii	
	Vaselini ad	10·0

Насвітлювання кремінною лямпою і Рентґеном.

Одною з цих мастей намастити грубо на 10—20 мін., потім змити оливою і намастити вазеліною або цинковою мастею. Треба це зробити кілька разів, щоби шкіра злущилася.

Масть, котру можна якийсь час по злущенню уживати. Rp. Ungt. hydrargyn — praec. albi 5%. 30·0.

Передплатниці:

1) Кожна печінка є відповідною і корисною їжею. В кухни уживається переважно телячої ізза її мягкости і легкого приряджения. Такі самі услуги віддає печінка волова або вепрова. Гусяча є дуже товста, але тому й найсмачніша з усіх, хоч може менше вартісна для орґанізму.

2) Для ревматиків і артретиків не є вказана ані печінка ані жаден инший рід мяса. Ліпша для них їжа молочно-яринова.

3) Цереc і кунероль — коли вони дійсно не фальшовані є добрим рослинним товщем і можна їх спокійно уживати до варення.

4) Багато товщів зле уживати, бо вони тяжко стравні, при тім затовщують орґанізм.

5) Вечера найліпша свіжо приряджена. Однак відгрівана вода не тратить на своїй поживности, може скорше стає тяжче стравна на пр.: бульба, тісто, мясо. Деякотрі ярини тратять через пригрівання вітаміни. При обіді варити: каші, пекти мучні потрави, варити капусту й инші тверді ярини. Мягкі ярини (карафіоли, морковця, горошок, калярена) найвідповідніші свіжо приряджені.

6) Пунктролєр не може заступити руханки. Він ділає тільки яко масаж. Ділання його обіймає тільки шкіру і верхні мязи, а руханка розвиває цілий орґанізм і має вплив також на його внутрішні орґани.

Червоний ніс.

Усунути евентуальні причини хвороби носа, горла, крови, проводу кормового і полових орґанів. Колиж червоне забарвлення походить тільки ізза самих власностей шкіри носа (розширені посудини кровні, подразнена шкіра), тоді: вечером короткі купелі або змивання горячою водою (не терти!). Також радять змивання бензиною.

Масть: Rp. Ichthyoli 0·2, Ungt zinci ad 20·0, Mf ungt. або Rp. Thigenoli 0·4, Zinci oxydati, Amyli ad 4·0, Vaselini flavi ad 20·0, Mf ungt.

Впрочім оперативне натинання розширених посудин кровних, нищення їх спігом вугляним, кремінною лямпою і ґальванізацією.

Перед кіном „АПОЛЛЬО" Хоружчини 5

НОВО ВІДКРИТИЙ

МАҐАЗИН З ПОСТІЛЛЮ

під фірмою

Р. ДЖАЛА

поручає

КОВДРИ від 18 зол.
МАТЕРАЦИ „ 33 „

На провінцію посилка відворотною почтою. Цінники на бажання.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ: Для висилки передплати залучує адміністрація до цього числа почтові складинки та просить П. Т. Передплатників о висилку біжучої передплати **за третий квартал 1928 р.,** а залягаючих о вирівнання залеглої передплати за попередні місяці. Памятайте, що неточні передплатники це найбільші вороги всякого видавництва.

С. МИЙСЬКА

ПРИПИСИ

Котлєти з телячої печінки.

Телячу печінку намочити на 2 години в молоці. Потім сполокати й покраяти на шматки (платки на $1^1/_2$ цм. грубі. До широкої ринки вляти на 2 цм. високо горячої води, дати печінку й варити 10 хвилин (числити від заварення). Потому вийняти, вихолодити,

посолити і кожний кусник мачати в борошні (муці), в яйці, а врешті в булці. Всмажені на сильному огні котлєти вложити до камінної ринки, вляти ложку води і душити під покришкою 15 хвилин в рурі. *Можна до них подати вселякий компот.*

Юшка зі свіжого гороху.

Дати до ринки $1^1/_2$ л. лущеного гороху і залляти водою, щоб його вкрила і зварити на мягко. Потім зробити засмажку з ложки масла і $^1/_2$ ложки борошна, розвести в юшці і всьо разом протерти крізь сито і поставити на плиту, щоби заварилася. Якщо юшка за густа додати трохи горячої води. Перед видачею на стіл вбити до вази три жовтка, розтерти ложкою і заливати їх кипячою юшкою, мішаючи безупинно. *До цеї юшки можна подати грінки.*

Волоська капуста.

Пропорція на 6 осіб.

Обрати з верхнього листя 6—8 головок капусти, перекроїти, сполокати старанно, пошаткувати грубо (2 цм.), дати до ринки й варити з водою 10 хвилин. Потому відцідити, налляти горячою водою (щоби ярину вкрила) і зараз засмажити.

На ложці товщу всмажити 4 зубці дрібно посіченого чіснику. Опісля додати 3 дкґ. борошна, легко зрумянити, зальляти 3 ложками зимної води, а коли засмажка розвариться з водою, вляти до капусти. Додати соли до смаку, перцю на конець ножа і душити під покришкою $1^1/_2$ години.

Цю капусту можна подати по юшці як приставку.

Шпараґова фасоля на квасно.

Очистити з вусів $^3/_4$ кґ. фасолі, повідтинати кінці, сполокати, покраяти дрібно на скіс, налляти водою і поставити на плиту, щоби заварилася. Потім відцідити, налляти горячої води, (щоб її вкрила), посолити й варити під покришкою аж буде мягка. На 1. *ложці товщу всмажити* 1 дрібно посічену цибулю, додати 3 дкґ. борошна, легко зрумянити, і зальляти зимною водою. Коли засмажка завариться, процідити до фасолі крізь ситко, додати $^1/_4$ л. кислої сметани і ложку цукру. Якщо за мало квасна можна додати трохи оцту.

Кох з черешнями.

Сполокати $^1/_2$ кґ. черешень і вибрати з них кісточки. Кістки потовчи і зварити в $^1/_4$ л. солодкої сметанки або молока. Потім відцідити і цею сметанкою покропити $^1/_8$ кґ. тертої булки (наколи булаб надто суха, додати ще трохи сметанки). Булку оставити, щоби напучнявіла і звохчіла. Пять жовтків втерти на біло з ложкою свіжого масла і 12 дкґ. цукру. Додати разом булку, черешні та шум з осталих білок. Всьо разом легко вимішати. Ринку вимастити товщем, посипати борошном (мукою) або тертою булкою, дати готову масу і вставити до рури на $^3/_4$ години. Викинути на полумисок і посипати цукром.

Пляцок з черешнями.

Утерти добре 12 дкґ. масла, вбити 2 жовтка, додати 12 дкґ. цукру, 12 дкґ. муки, в кінці піну з 2 білків. Смарувати на бляху, посипати густо вишнями або черешнями без кісток і пекти *в міцно гарячій рурі. Цей пляцок можна робити також з суницями,* черешнями та сливками.

Лакоминка з вишень.

Пів філіжанки цукру утерти з 3 жовтками аж збіліє, розпровадити склянкою молока, додати 2 ложки топленого масла, дещо більше як пів склянки тертої булки, склянку вишень без кісток. Вимішати добре, додати піну з 3 білків і вляти до форми добре вимащеної маслом, а висипаної булочкою. Пекти пів години.

Крем зі суниць.

Перетерти через сито $^1/_4$ л. суниць, додати 1—2 жовтка, цукру до смаку і добре утерти. Відтак вливати по трошки $1^1/_2$ дкґ. розпущеної желятини, *вкінці додати $^1/_4$ л. битої квасної сметани* та піну з білків. Поставити в пивниці, щоби застигло у формі, переполоканій добре зимною водою і не висушеній. Прибрати свіжими суницями.

Полуниці (трускавки) I.

Свіжі полуниці мачати кожну в румі або вині, відтак поставити на ситі, щоби висохли. Зробити густий сироп з 1 кґ цукру на пів кґ. полуниць і смажити як подано в загальних увагах (збирати основно шуму, яка твориться).

Полуниці (трускавки) II.

Полуниці дати до порцелянової або камяної посуди, покропити румом, посипати добре мілким цукром та винести до пивниці. Смажити на другий день, даючи 75 дкґ цукру на 50 дкґ овочів.

Чорні черешні.

На пять шклянок черешень без кісток, дати 1 кґ цукру та 2 і пів склянки води. Коли перший раз закипіли, дати 1 убите білко і склярувати ним варення. (Зняти шуму разом з білком, яке зітнеться).

Вишні.

На фунт вишень півтора фунта цукру. Поляти цукор склянкою води та заварити сироп. На кипячий кинути вишні, заварити кілька разів і вишумувати. Як що вишні починають морщитися, *виняти їх друшляковою ложкою,* а сок варити аж згусне. Відтак вкинути вишні, ще раз заварити і вилляти до иншої посуди. На другий день складати у слоїки.

Малини.

Гарні вибрані малини дати на сито і спарити кипятком, до якого дається на 2 літри води склянку оцту. Відтак перелляти кілька разів зимною водою. На пів кґ малин взяти $1^1/_2$ кґ цукру і 3 склянки води. Смажити так довго, доки малини не будуть прозрачні, а сік доволі густий. Варення складати на другий день до слоїків, а сік, який все залишається, зливати до фляшок. *Г. Ф-к.*

ВЛАСНИЙ ВИРІБ!

КОВДРИ

МАТЕРАЦИ

1-бічна	зол.	26·50
2-бічна	„	35—.
цвітиста	„	40·—
з морської трави	„	34·50
з волосіння	„	76·—
СІННИКИ готові	„	5·—
ПОДУШКИ з піря	„	18·—
ГОТОВІ ПОШЕВКИ	„	3·—
„ **ПРОСТИРАЛА**	„	5·50
„ „ під ковдри	„	11·50
ВОВНЯНІ КОЦИ	„	9·50

ПОЛОТНА — РУШНИКИ — ОБРУСИ — ЗАНАВІСИ — КАПИ — КИЛИМИ.

Найдешевше продає

Фабрика білля — Петрушевскі - Млєко

Львів, Коральніцка 6. — Тел. 37-72.

Цінники даром. Для шпиталів, інститутів і т. п. ціни фабричні.

Видає Кооператива „Українське Народне Мистецтво". За Редакцію відповідає МАРІЯ ГРОМНИЦЬКА.
Редакція і Адміністрація: Львів, Словацького 14,' I. З друкарні Наукового Тов. ім. Шевченка у Львові.

ШЕЛОМИ В СОНЦІ

7) ІСТОРИЧНА ПОВІСТЬ

написала КАТРЯ ГРИНЕВИЧЕВА

Се був скельний сокіл ізза три девяти земель, із даху світа, з країни Обезів. Боярин купив його у Суздалі, де сидів гостем рудого князя Ростка, коли на хрестини його першої доньки Евфросінії Изморагд зїхалися чужесторонні купці з усяким добром своїх країв. Й обезьке пахоля привіз, птиці пістуна відповідного...

Княгиня підводила саме нитку й очі верх шитва: чудувалася без міри пестрому явищу, казочному хороводові. Коли ж боярин підійшов і'д ній чолом і рукою, вона поспитала проміж два стібки голкою:

— Що вас приводить, Дарославичу?

Він осміхнувся в пошані, але ще мовчав змістовно, а далі рознімилося бояринове серце й уста:

— Сокола в дарі у ніг ваших складаю, княгине... Пес, кінь і сокіл — трійця, без якої ловцеві не бути, а ви-ж радо герцювали колись за звіровою. А ще не зараз такий сокіл народиться, як оцей! Собаки йому не треба, сам добичу відносить! Не на фазанів, — на рися його пускати не сором, а лис йому гра що найвеселіша! І людей тровить у одно, як дич!

Помовчав, непевний в собі:

— Оборона вам буде в невеселу пору, коли другів, як я, в поблизу не видно...

Тут Дарославич облетів обличча княгині мрійно — палким зором осіяним із глибин сподівання, сам низько поклонився у друге, ще й загукав на служку, птичого пістуна:

— Гей чолом, Нурла, проси милости!

Обезьке пахоля стукнуло кучерами об стежку, аж тороки забігали дрібно по землі, ніби золоті ящірки і глухо задзвонило стальне повіддя, яким заковано пірнаті ноги сокола, колюмни сили.

Але княгиня гляділа вже подальше обох за отчичем, срібною шапочкою: він застібав як раз розсновані ходачатка, прихилений посеред стежки. Доки не покінчить як слід, не кине ні за що... І помогти не вільно, сам, сам!

Про що думали строгі, промінні очі під чільцем вдовиці? Гнів, образа, чи почуття небезпеки двигнули сторожко молоді брови?

А Дарославич, сам не свій, говорив із веселим видом та свідомістю ошибки, одної за другою:

— Двацять чотири соколи у мене, ватага лягавих котюг, коні що найвороніші, та ніхто не давав стілько радости моїм ловним дням, як оцей красунь дербентських борів... Я зрубав собі хатку серед піль і ліса та жив у ній всю торічну осінь: сокіл, пес і я.

(Від крилатих згадок обличча Дарославича теж будьто дістало крила:)

— Буває, держу на руці розбишаку, то серце у висках із втіхи лопоче, — зірву шапку з кичкою з перед очей сокола, кину його на солукву чи перепела і он... хижак кружляє в піднебессю, я й він звязані невидними нитками одного на світі хотіння... Понад усі слова чар такого звязку з душевним життям ловця! Я стаю тоді гордий, що заволодів чудовою істотою. Розкажу, лиса спіймемо живим, захочу, вовкові виклюю очі в борні, пустить у світ сліпця... Цей сокіл, — це друге — я, це неспокійне серце моє... вам...

В той раз княгиня встала з шумом рясненьких шат: перед нею майнув оце ще раз настирливий блиск в оці боярина, то упокорення залило її душу від прочутої вже гри, від рахунку, в який входила її особа.

— Не може цього бути, Дарославичу, — (черти стали як криця) щоби я приняла від вас дар, такий небуденний. Шукаю думками рівновартного для вдячної відплати вам і не находжу. Задержіть цього пірнатого красуня і далі для себе, з черги я прошу вас о ласку!

З лиця Дарославича втекла миттю вся кров. І в супереч правилам ясного ума, приворожений величною ціллю, що відсувалася в недосяжне, він глупо наставав:

— Квітко Троянової землі! Хіба погорджуєте моїми вірними службами, виявом моєї віддановости по вік? На Бога й Перуна, не відійду, аж вблагаю вас схилити до моєї просьби сонце вашого обличча!

Він погинався у вертких рухах світової людини: вродливий скоморох у нарчі, вуличний крикливець, що захвалює чужинецьку невидальщину й себе.

То сяйво жіночих очей стало вже грозовите:

— З хижаком ви набулися, Дарославичу й переняли обичаї. Залишіть оці лови, — мене!

Голова княгині в пливких тінях серпанка подалася з гнівом у спять, руки дбайливо згорнули вишивку й оставили боярина пестрим стовбуром посеред саду.

НА КРИЛАХ СЛОВА.

„Заграй-же нам музиченьку,
Білими пальцями“...
(з нар. пісень.)

Теремі, звернені пятьма засніженими вікнами проти карпатських борів, обрубаних Чечвою та Дністром, осотували вечірні тіни. Мариця колихала менше княжа, — на ослонах край високих свіч тулився зі шиткою гурток жінок, у колін Ясині пятиліток Данило.

Мариця розказувала:

— Ще зачім князь-отець поклав літком ногу в стремена у бій з Лестьком, на смерть, зустрів мене в зільнику, як брала я ласкавець на купіль князькам. Каже мені з осміхом, світле сонечко наше:

— Марице, говорять, ти будьто гадуха на весь дворецький бабинець! Вгадай мій сон!

І править:

— Мені звиділося на зорі, що я двигнув рать на Польщу, став проти Висли. Гляджу, на зарінок упали птиці, сірі та багруни, цигли й горобці. Стілько, що бровю звести: сірих ні сліду, поїли їх червоні! Що за приміта, Марице?

Мені студінь пішла по плечу:

— Господине, — кажу, — сон цей зрадливу засідку сповіщує, сокотіться!

Він схопився іти, зі шкиблею бабою які там розговори! Потряс чубом, як вітер бором, рукою по мечеві, — засміявся:

— Поки в мене оцей друзяка щирий, не убоюся я, старухо, нікого на світі!

Поколихала хлопчика, банувала опів голоса:

— Пішов від мене геть в скорлатах тих, як дуб у лісові, що на нього сонце попалом паде...

— О-ох! — зітхнули жінки й з гореччю захитали головами в прозорих завоях та гостроверхих чільцях, старовіцьких, аж забреніли змиевики й жемчужні низки, жовті, рожеві й білі. — Відлетів ти на віки, покинув нас, господареньку, господиноньку!

Вдова сяніцького посадника Шварна перестала на хвилю прясти кужіль, тягнути нитку як промінь і круглими словами немов у золотий кубок подзвонила:

— Не охайте, подруги, проти ночі — прошу я вас! Це домовикам не до вподоби! А віщування смерти у княж-дворі ще від тогідної куті появлялися... Маркітний був Корочюн! Пригадайте, не впала-ж ложка князю з рук, як зачернув на коляду з першої страви? Тямиш, Ясине, як торік на Русалчиному тижні під вікном князевої одрини виросла цириця? Не говорила я тобі, що вона когось-то на могилки закликає?

— Ми вирвали цирицю з корінням, та через неділю друга зазеленіла, — вповіла Ясиня і вдумчиво підвела очі з над силянки, що її вишивала в квітки та пави.

В цю мить Шварна підвела очі та злопотіла рукавами з чорною заполоччю, ластівчаними крильми:

— Боян! Боян правцює в теремі! Пан Перемисльний з ним, глядіть!

Облягли грудьми підвіконники в мрачних нишах і виїмок шиби, крізь який в опаделині біліла модрина, чорнохрещата.

Темінь згасила крайнє вікно...

Це мандрівник у борсучій киреї перемигнув світлом і біллю, — у впадинах сукна жевріли тіни, ніби руда на вогні, червоно.

За ним іпов черевань у беберянах, брови як повсть, очі іскрами, ніс геї вежа, з чолом в одно. На грудях бовтався золотий посадницький ланцюг Перемишля: рись серед скоку.

Низькі хороми відбили луну голосів, один хриплий, надточений хмельом, другий перевитий стужею сумерків, закурений снігами лютневих доріг. Він пригадував прибій великих хвиль, або музику дзвонів у скловім повітрю.

Гості увійшли в широку вітальню зі скринями, ослонами, кіотом, — проти них, у світельці сиченім маслом змерехтіла ікона, надихана таємним теплом річей, передуховлених мольбами...

Боян похилився у поклоні чорному обличчу, а тоді занявся своєю гуслею, закутаною в лудиння, як жива істота. З пошаною помогли знатному скитальцеві роздягнутися й відібрали від нього інструмент, що сіяв зимном і склицею дорогого дерева.

Ясиня присунула із столові одно й друге високе крісло під медвежою шкірою, клала хліб і сіль на точеному тарелеві з білого явора. Вмивальну чашу поставила осторонь на ослоні, із веренькою шитою в дубові листки праворуч...

— — — Не орлині крила під небом лопочуть: це пісня гойдається верх струн, як білі овечки линнуть до себе круглі жіночі рамена і грядка голов в уплітках, покрасах хиляється від насолоди в такт акордів, у продзвін пісні.

Струнко у кріслі усіла княгиня, як горорізьба на сріблі, пальці цупко стулені на колінах, лице чисте, далеке.

Пан Перемисльний придержав старшого княжича проміж колін, але він і там тупцює мов у танку, мов серед ігри.

А пісня гремить із повноти Боянових грудей: рванули у бій велитні, дзвонять списи об кольчуги, ляцуть мечі об щити зі знаменами пардів та змий. Боги й герої сціпилися в дужаннях за безсмертну славу.

О, як жвякають мечі об щити виіскрені сонцем, як високо кричить перемога! А там під хмарами ширяє суп, зорить причаровано за дорогим лахміттям, що лягло розхрістане проміж смереки... Упав герой, та ждіть! Ось месник жене назирцем, — зібрався в собі як стріла під вказуючим пальцем, дріжить земля, кучеряво димують шпиці... Горе богам, коли людська месть приходить до слова!

У всю висоту встає оце Гаральд Гарфаґар і ніби янтарне питво з рога, кованого сріблом, кане пісня про вісім його перемог над осьми королями дронтаймського краю. Широко стеляться чорно-сірі пустарі у крові, у свисті завірюхи... Але ось між каміння прозябають квітки, тони вирівнуються, грають росами й сонцем, це розцвитає відпочинок серцю: зелена долина над озером Тінґваля.

Слухайте, крізь віддаль століть норвежський принц, Гаральд Гарфаґар жалується на байдужність доньки Ярослава:

— „Я родився там, де Упляндці напинають луки, тепер я правлю вояцькі кораблі серед скал, ненависні гречкосіям, від коли пустилися ми в світ, в ріжних місцях розбивали ми човном хвилі, але руська дівчина в золотій гривні мною помітує...“

Стряхнув Боян кучерями з виблиском, милує гуслю, як живу, віщий патос пливе з під пальців, медові води з проміж скель. Хана Обезів згадав, Залізних Воріт досяг, Євшан-зілля пахне, зове рід...

Ходять струни як з барвінку, одна другу кличе! Двобій Мстислава з Редедею оспівує тепер старий соловейко. Повзуть попід небом касожські полки, а Мстислав, брови камяним градом, з булатним на Редедю упав... О, яка сила в зойку борні, свисті ударів на життя і смерть!

Що є в героях віковічного, виросло отце в пісні понад їхні могили.

Але де-ж то маленький Данило? Майнув проміж жіночий квітник, пропав леготом, як дим.

У владичій одрині герцює: тонче застелений шкірами одр батька і румяний від підему, добро, що з очей блакить бризками не трисне, стягає долів фряжський меч, зачіплений на лосячому ремні, високо...

Меч, про який співає пісня, носителька безсмертних вінків.

То Ясиня виручила княжича, сміючися хистко, ніби жайворонок під перший пах весни.

— Не пора вам ще до батьківського заліза, господине отчичу! Ждіть часок, поки здіймете вістря поверх юнацького чуба!

— Остав мене, Ясине, остав! Не бути-ж князеві без меча і лука на стінах?

Взяла його під руки, вела.

Боян кінчив широким славословієм красі Бористена, коли явилася Ясиня з чорночубим княжим пахолятком опереду себе. Вона вклонилася співакові білим, вдумчивим чолом, румяним як суниці устами і просила скласти яку там колядку господину-отчичу, — таку, щоби була йому до притоки і пішла з роду в рід, доки світа й сонця.

Усміхнувся величний скиталець, торкнув струни переливом:

— Ей в полі, в полі, в чистенькім полі,
Гей воли, гей сивенькі, гей воли!
Там-же ми стоїть загородойка,
В тій загородойці новая світлонька.
При ним ми сидить пан Перемисльний,
Перед ним пляше молоде паня —
На тім паняти рудая сукня,
На ножейках мат шнуровані бітки,
На бочейках мат кований пояс.
На тім поясі жовті ретязки,
На тих ретязках золоті ключі —
На голові мат павяний вінок,
На ручейці мат золотий перстень!
А наш панонько з війни приїхав,
З війни, війноньки, з Вгорської сторононьки.
Позїзжалися к' нему панове,
К' нему панове, його братове —
Сталися його відвідувати,
Що там доброго в Уграх слихати?
Добрі слишано, бо поорано,
Бо поорано, злотом сіяно.
Павяним перцем заволочено,
Золотим мечем загороджено!

— — — — — — — — — —

— І справді колядка не проста й подобає на те, що тривати-ме доки світа й сонця! — кріпко засвідчила княгиня. — Наш малий отчич розписаний, гей веселка над потоком. Співає і світить Боянів колядковий малюнок. І про пана Перемисльного саме відповідне слово! А тепер прошу гостей богоданних повечеряти!

І перша увійшла у збічну світлоньку що найсвітлішу, де якраз зажегли тоті вечірні посвіти й клали на ильчастій скатерти писану мису з обжареним сернюком та рубаним тістом у гідній підливі, покрай сочива й городовини.

Ще й жбан-крашеняк зі старим яблочним питвом ставили обіч, аж запахло спілим садом, як коли під Спаса...

Заговорили тепер чергою, важно й учтиво, як ялося в день свята.

ПІСНЯ ГІРСЬКОГО ГНІЗДА.

„Чого стала моя доненька?
Чи попалась у неволеньку?
Чи хміль, дочко, чи хмелиночка,
Маленькая та дитиночка?
(з нар. пісень.)

Був перший день нову після Русалчиного тижня. Це свято молодої утіхи, музики й співанок. Дівчата роз-

бігаються тоді по горах, долинах з шумом стяжок, лопотом шитих рукавів і благають Ладу, пістунку родинного щастя, щоби судьбу милих звела з їхньою. А ті, що поклали вже на волосся подружий серпанок, споминають.

Жінка Словита наділа ранком сукню з парчевої ширинки і накрила вчасно посивілу голову найтоншим своїм рантухом. Стан обвила золотою стрічкою і так загорнена сіла в світлиці проти вікна над отвертою на колінах книгою з Хіляндару.

Ясиня глянула з зачудованням на святочний одяг матері, — вона-ж у відповідь підняла в пальцях рубець дорогої тканини.

— Річи мають свою укриту силу, — моє дитя! Чи думаєш, що я могла-б піднести зір понад „сьогодня", коли-б мої плечі замісць паволоки вкривала нитяна кисія наймички? Чи думаєш, що жрець, закутаний в кольчугу войовника зумів би віщувати з внутренностей ягнят, димуючих на святому камені а без вінка омели розмовляти з висотами?

Помовчала, а тоді правила мягко:

— Сьогодня у перше за весь вік сон явив переді мною одно дороге обличча, яке давно вже розсипалося в порох. Це велике свято моєї душі й тому я в паволоці.

Перегортала в задумі сторінки, клала очі на стрічках нанизаних на промінь вічно-тривкої думки. Вони були для неї, неграмотної за гнетом подружого життя, за муравлиним трудом днів, одними ідеограмами, що духовою своєю мовою, безкраїм змістом простеляли понад верхівям доземного світ, якому не було рівні.

І тепер вона нахилилася побожно над пергамином, — чорні стяжки брів теплилися як шовк.

— Скажіть, матінко, що прочитуєте там так пильно, коли ви не книжні? — поспитало дівча крихітку лукаво.

— Три краски бачу тут, дитино. — чорну, червону й золоту. Або-ж цього не досить? Я читаю в них так само, як ти у буквах, з яких кожна називається окремо...

— Червоні знаки пригадують мені рожі мойого веснування, музику гірських жереловищ, твій перший сміх...

— Чорні знаки, це шнури сліз, спомини образ, сумнівів і темної шарпанини, якою томиться душа зведена й обманута.

— Золоті-ж букви, ніби день на відлеті кидають у далекі шляхи чудові світла свої. Це корона побідників, тріюмф пригніченого, визвольний спів раба.

Усміхалася, тінню сніжного рантуха прислонюючи стрічки що найгустіші: шнури теплих сліз.

— А чому он-ті сторінки намічені у вас заставкою? Я її не клала там і виджу у перше.

— Це стара історія про доньку дружинника Ігельда, моє дитя.

Ясиня прилянулася сторінці і стала читати не скоро:

— Князь... нікий... пелепонисійський... купи... отрока... скифя—нина родом...

— Нічого тут про Ігельда нема, — сказала здивувано.

Аж тепер веселий блиск зрозуміння заграв в її очах, сплеснула в малі руки:

— Краще ви вже читайте, а я слухати-му.

Небо нахилилося за вікнами так низько, що здавалося, досить витягнути руку, щоби черкнула блакиті.

— Ігельд був дружинником Осмомисла, — розпочала свою повість бояриня. — У нього була донька, дитя пещене, не рожене, зіниця ока. Коли з пустощів завела танок замісць ранної молитви, розсипавши по плечу волосся ніби плащ княгинь, сіроока, з порфірними устами й купкою веснянок верх стрункого носа, здавалася веселою істотою, яка заселює молоді жита.

Ігельд погиб у далеких землях серед походу. З цеї пори все промовчане й неподілене дівчинка висловлювала піснею, хоча є чуття, яких не годні зобразити ні тон, ні слово,

Трапилося, що незнаний боярин з каплями роси й чатинням у довгому волоссю гуляв на ловах у борах Бескиду. На якомусь збіччу, прихилене кришею до квітяної косовиці стояло людське житло.

Був підвечір, — перед хатою кружляла серед танку Ігельдова сирота. Рамена в уставках простелила високо, як двоє крил джої... А пісня? Вони були напевно підслухані птахам, ці стрімкі ніби урвища оклики і сміх піднебний!

Через декілька день щасливий ловець гнав з дівчиною білими плаями в сонці, тули, де шлях на Галич. Оклики переможця лунали стома голосами по росистих ярах, тоді коли його добич відгортаючи в перелеті гилля смерек, думала з неспокійною жагою:

— Як то там за соняшними обочами Лімниці і ще далі, де кличе туга? Якими весільними казками звитають її зелені гей рута потоки долин? Які, ніде не чувані пісні почує в садах нової оселі, куди увійде з цим на краю завої срібним грошем, ладкальницям у дарунку?

О, мріє дітвака, о стиде! Як линке бодячча за придолом сукні довелося волікти життя, у якому було все, крім щастя і крім пісні.

...У теплий підвечір один, жінка ловця вийшла у гай назбирати зілля для ліків. Далина розгорталася золотом, на обрію мріло як сон смугасте горбовиння і в три стрічки збігалося роздоріжжа, де на шпилю ставника чорнів глек із попелами давно усопших.

Рвала зіркатий оделян, пільну гвоздику, марунv, та обмірковувала, кілько гребців, ще й розкидальників вислати завтра на грудок, коли це чийсь голос обіч:

— Мацути, бортника, хутір де?

О, як святочно зжахнулася цього голосу, проймаючого немов музика сопілки! Зілля сховзнулося з її рук, незвязаний серпанок сплив продовж молодих пліч.

— Мацути хутір? А он-де в яру, в оріщині, як кубельце!

Добавила не до речі:

— Кметі там вільні споконвіку...

З високих трав виринув їздець, кінь як галка, юнак у зелених лудах ніби в молодий ліс вгорнувся, між згортки риз сизий сутінок. Колпак з еґретою топазів косився над чолом без порока.

Подумала полохливо:

— Поява старих часів, наж з почоту Гаральда Сміливого.

А юнак стихлий миттю, ні то заслуханий в настирливий дзеркіт плисок, ні то здивований моментом, вихилився з коня:

— Я Ольстин з Нараєва, — а ви? Хто зове вас своєю донькою, дружиною?

Відповіла не зараз:

— Чоловік мій княжий осьмник, — хіба його знаєте? А сама я з далеку, витязю...

Вказала рукою фіялкові профілі гір на овиді, очермлені світлом заходу як одна грань.

Незнайомий заслонив рукою очі, помовчав хвилю, а тоді повернув бахмата й глибоко склонився дружині осьмника. На устах у нього дрожав усміх насолоди й жалю, як сльоза, що у сонці повисла верх вій. Заколихав гордовито чудовою головою, свиснув у простір та пропав як сон.

Прийшла осінь, розсипалися ловці лісами, хижий гомін сколихнув задумою гір. Княжий достойник з соколом винозором, випханим пугачем й чередою собак сам один верстав ліси на бойкій гульбі.

Ніччю раз счинилася некольна хуртовина, — туга опиром звалилася на груди й серце мнялося з нудьги, ніби трепета біллю листя проти неба. Під стелею пішла гонитьба й голосіння, шум дощу — тисяч чорних крил.

— О, горе! завивно гуділа стеля, скавуліли челюсти, скрипіли засуви дубових дверей. О, горе!

— Досить, Стрибоже, досить! — шепотіла поблідла донька Ігельда.

В цю мить причувся її тупіт кінських копит не від шляху, тільки від піль. Минула хвиля і проти її ліжка стояв княжий осьмник весь у дощі й болоті.

— Зодягайся, ходи! — цвяхнув словом, як ремінним бичем.

— Що з тобою, пробіг, окаяний! Куди-ж піду у таку ніч завивницю?

Він хвилювався дико:

— Ходи-ж, кажу, — не гайся! Гість з дороги, під кленом край поточини жде.

Вдивилася в нього ошалілими очима, та у тьмі не було видно нічого, крім білого пятна бояриного чорена.

Ніби приослаб, усів із хриплим стогоном утоми:

— Це я... в блудницькім лісі оленя собі сполював... Допав його у хащах, — стріла у шиї не моя. А з поза дерев скаче Бізна, руку підняв:

— Мій!

Згадав я стару зарву з перед літ, гей зуб від вітру защеміло під серцем... І не счувся я, як грянула моя стріла проміж смереки.

Звалився, ніби вбитий небесним громом.

Погнав я туди, хиляюся, срібло відняти, з колпака єґрету дорогу, а він дише кривавою піною, очі в одну міру...

Це не був Бізна!

Аж тепер збився я з тямки до тла: ні оставити живим, щоби свідчив, ні штовхнути в груди, щоби сконав. А роги грали щораз...

Доволік я його на обіч, де ждав мій кінь, — перекинув перед себе, погнав!

Провів рукою по очах під навислою хмарою брів:

— Омрачило мене, — привіз собі мерця під поріг. Жупанець на ньому як день, парча в золоте волокно...

Похопився, чисто вогонь:

— Садівникове заліззя де? Виберем яму в ярі, поки ще досвіт і час... Діли-ж зі мною радощі й смутки, дружинонько, розрадо! Не ховай своєї величности за квітки й занавіси... Виходь, виходь на герць з життям, укуси того, що я!

Волік її у виноградник, у нів розвалену повітку між травами, де садівник клав на ніч своє знаряддя, а ненависні слова пашіли на її плечах, як подих пекла:

— Жупанець на ньому, гей день... парча в золоте волокно... Випрати-б із крови, а?

— Остав! — боронилася дико у сміхові наруги:

— Ось боярин... Княжий осьмник, га-га!

Оподалік поточини, під кленом обитим з листя горілиць простягнувся юнак. Дощ стукотів об чоло без порока, слезив повз брів здвигнених острим здивуванням, мив криваву піну з уст, на яких застигло слово, промовчане на віки: сльоза, що вже ніколи не збіжить із вій.

Спохитнулася об стрижку своєї хусти:

— Ольстин!

— Еге-ж! — засвідчив нерадо, — він...

Дими досвітку займалися над полем, як руки обоїх, гнані жахом, неоднаковим, обрівнали вирву проміж горбовиння і боярин заговорив о пів голоса:

— Ходи...

Йому відповіло мовчання.

Ждав ще майже весело, коли вона у жалібному поривi заплакала на взрид, бючи простоволосою головою об клен, осипаний з листя:

— А будь-же ти проклят від Бога й від Перуна! І нехай ні мої сльози живі, ні тамті умерлі не падуть на отю хусту, або на землю, — тілько на тебе, на тебе, на тебе!

— — — — — — — — — —

Рожевий кабатик двигався на грудях Ясині стомленим віддихом.

— Несамовита картина, — сказала з дрібною дрожжю пліч. — Я воліла-б почути пісню гірського гнізда.

Жінка Словита глянула вдумчиво в молоде обличчя, осміхнулася до своїх таємних думок і несподівано постелила голосом, ніби сонцем по верхах гір.

Ще змовкла на хвилю, проникаючи Давнину сірими очима, а тоді... солодка й нежданa пісня пронеслася ніби полонинський вихор над гребенем Чорногори, розсипала сліпучі квітки незнаного вирію, заграла ледом-стужею шафірових висот...

Це була пісня підслухана напевно птахам Бескиду, та сама, якої ритм відмічували стрімкі мов урвища оклики й сміх під саме небо...

Давно тому, в заранні літ, вона-ж, не хто, співала її у гірському гнізді Ігельда.

НАВОЙКОВА СІМЯ.

„У новую світлоньку заховалася,
Та в новее платтечко убиралася,
В золотее зеркальце удивлялася,
Сама своїй красонці дивувалася.“
(з нар. пісень.)

Боґна, Навойкова бояриня із Ляховок, стояла перед овальним мідяним зеркалом і поправляла примяті згортки завої. Тут висуне повісмо жовтого мов шафран волосся, там опустить на плече рубець з лиснючим забором, розглядає себе... Сіро-голуба сукня з передом розшитим пацьорками аж по самий рясний приділ, що ляг віялом на землі, підчеркала її хитру вроду, гнучкий стан, білину зрумянених щок...

Два недолітки з високо підголеним довкола голови волоссям дерли саме один одному чуба, гралися в морських розбишак. Попружки поскочувалися з розхрістаного одіння, з ходачат порозснувалися по долівці рябі плетінки. У глибині вікна видно було швачку, як куняє, шелестить тугим шитвом, вяне.

— Цить-те! — скрикнула нагло бояриня, прижмурила й так узькі очі й наслухувала.

— Живе Господь у слугах своїх... — роздався з порога чийсь вкрадчивий привіт.

— У добрий час, патре Рафаіле!

Сплеснувши радісно в долоні як дівчинка, бояриня вела свойого хилого гостя у світлу світлоньку, пусту.

Стояли там здовж стін ослони вкриті налавниками, дві-три скрині із смугнастого бересту, під коверцями, а в куті кіот з оливним світильном.

— Миром коло вас, боярине?

Боґна залилася румянцем захоплення:

— Живемо, як в обітованім краю, любий патре! Ви з Кракова?

— Передвчера. Втомився я дорогою серед рідних злиднів, убожества й тьми. На замку — грубо, просто... Наша вітчина задихається пісками, чахлою сосною, багном... А, забув: від епископа Фулькона благословення.

— Спасибіг! Сідоглавий брат моєї матери не забуває мене в чужині. Чи все няньчить він собак та годинники мудрує? Ви були там? Бачили його збірку старинних теодолітів та ґномонів? Вавилонські хронометри з трикутними вказівками, як носи? Цифровані по арабському пугари, жіночі уперізки зі складаних у слоневій кости пластинок з рисунком зодіяка в емалії?

— Оглядав. Витрібуший ум громадив ті дива. Але важніше всього: Лестько, князь наш, надіється, що коли на се прийде пора, пособите одній важній справі.

— Я готова тілом і душею! — гомоніла Боґна і поблідла від побожного схвилювання. — Кажіть, про що йде річ?

— Треба вговорити на днях княгиню, щоби приняла мене на довірочній розмові.

— Вас? Це неімовірне!

— Просьба Лестькова до вас, повторюю.

— Спробую, патре, очевидно. Всіх хитрощів ужию, будьте певні.

Засміялася бадьоро й говорила далі:

— А тепер питайте з черги про успіхи нашої місії за час вашої відсутности у Галичі! Наша „колиска“ перенеслася оноді до власної хати схованої у глибоку зелень перед непотрібними очима. Від самого досвітку матери з дітьми текуть. У запопадливої Агнії, ви-ж знаєте? пекара Кукши пасербиця... сходяться на забаву діти цілого підгороддя, кожне оділе нами, пригріте, хлібець д' хаті несе... Оттак ми схиляємо до себе непомітно тих найчисленніших, що колись приготовлять тут нашим нащадкам розкішне кресло...

— Труду не жаліете, боярине. Ляховка з вас без догани.

Боґна заколихала головою:

— Труду, патре, не має ніякого! Вони прості, добрі. Приносить мати дитя: возміть, каже, задавка пішла, в хаті не збережу! Четверко було, якби хто руками зарізав і пішов. Ось вам послідне.

Засміялася тихо:

— Очевидно взяли ми, наші молитви твердить уже як сорока.

Повернулася вюнким нахилом д' зеркалу, звідки просіяв ярко блиск її упліток під завоєю й правила солодко:

— А ще одною добиччю хочу похвалитися, мій-же це подвиг, не чий! Живе ось недалеко золотар, Байдук...

— Знаю, знаю! Напрестольний хрест його роботи хочу завезти княгині до Кракова.

— Цей Байдук, — продовжала Боґна, — подружився торік весною, — молодесеньку швачку взяв, Красотку... Ні гривни за нею, ні звертка полотна... Тілько всього, що очі й коси понад всі. Сам він дука, тому імення...

А тут вдова одна, Оршуля, теж зі Сандомира, в клопотах опинилася: трох синів недоліткв годує, нікому майном правити, воно-ж у неї кораблями по морях плаває! Давай я його гостити, уговорювати, на вдовине подвіррячко хилити... Роздумав, та в один день кинув дружину — всім на вдивовижу.

Засміялася з тиха:

— Ця до матері, та мати лютіша вогню! Аж коли вона з хати, тілько тоді візьме дитя та погодує.

За це нашій купчисі, — як із роси! Від коли Байдук біля неї, набуток сторицею береться, — зарадний золотар! До якогось часу вдовині діти помовчують, а там, підростуть та ногою покажуть непотрібу дорогу.

— Наш гріш, наша сила! — твердо уповів Рафаіл і будьто виріс від власних слів:

— А там жменя круп вдовиці, сорочка на хребет вязня, одно, друге подружжа. Знатне діло наладжується!

— Проповіди ваші вище всього! — з палом засвідчила Боґна.

— Вони тілько загріті витревалою думкою, нічого більше. Коли-ж, як не у святий день неділі можна підійти близько соток мягких як віск у сяйві і благоуханню людей? Слово, це меч, це пастка, що хочете!

— Правду кажете, патре! Воно також сила слабих. Але хтось до нас, увійдіть!

Се був Гліб Словит, тровлений вічним неспокоєм, руда борода клином мигтіла як білчин хвіст, очі бігали на скоси, кріваві, ніби й не хотіли світу бачити інакше як проміж кров.

— Від Лестька, з Кракова! — обрадувався невгамовно і тер із хитра веснянкуваті, велитенські ручища. — Добро, що в пору! Доручення до мене мабуть?

Монах з ореолом глянув на нього в повазі й мовчанню попри ледви замітний рух погорди:

— Розєднуйте! — сказав тілько.

— Ай, чоловік мій на перехід недобрий! — схопилася нараз бояриня. — Прощайте, он він іде.

Вийшли, але другими дверми, на сад, а звідтам фірткою над пільний струмок увесь у весняних квітках, у лотачах. Тоді звіялися мов дим, кожний про себе.

Навойко, високий, широкоплечий, з мягкими, карими очима, скинув із себе лицарський пояс і притяжку опанчу зі зеленим підбоєм. Він сів подратовано біля дітей, що причикнули над мискою зі свіжим сиром.

— Днина як мід, а служебки довкола колодяза обхлюпуються водою, як коли у празник на Розлавах... І так з усім, так всюди! Лоском йде старе, а нового не видно!

— Щось ти, Васку, сьогодня, ні сіло, ні пало, вередуєш... Це мені ні трохи не до вподоби! — зачулося від сіний.

— А чого-ж це на нашім обістю повно лінтяїв, а при жорнівці ні душі? — корив Навойко наряджену жінку.

— Ще мало надриваюся з досвіту до ночі? Ще тобі недогода? — наїжилася Боґна і стала до разу багрова.

— Ой, ти в мене господині, свині у вікна скачуть! — махнув рукою Навойко й взяв на коліна свойого любимця саме по постригах, що і звався: Любко.

А старший пристав до матери, от як бодяк:

— Коли ви озмете нас, мамко, поглядіти на Вислу? Обіцяєте, а не чините!

Боґна кинула їдкий погляд на свойого Навойку і мило відповіла:

— Жди, вскорі я возьму тебе туди, до вуйка епископа. Гарно так у Сандомирі, Господи! А по хатах, яка обстановка, одяги, їдіння, до чого вже тонкі обичаї! Бува, вийду у Кракові ранком у княжі тереми, одіта в гатлас, як небо і намисто з маргеритів, то князь, Лестько ніби, у проході зупиниться, квітку у мене попросить... Любується один раз квіткою а другий раз мною.

— Зовсім, як у дожи Дандольо... — рік Навойко і глумливо закашляв у долоню.

— А потому йде вуйко епископ і подає мені...

— Вавилонський хронометер! — втішно скричав догадливий старшенький, аж мати справила його сердито:

— Руку до поцілування, моя дитино.

— А коли це, мамо, краківський князь сяде вже у Галичі?

— Не знаю, ластівята, не знаю... Йому покищо гарно дома, то й сидить.

— Перекажіть, мамко, нехай приїзжає. Я йому тоді коника вороного подержу... — простодушно готовився Любко.

— А я йому мечик вигострю, як шибку... нахвалявся що духу другий, Доброгост і очі, блідо-зелені очі матери засвітили очаруванням.

— Геть мені відси, геть, до одного! — несамовито скричав Навойко і схопився з ослона, готов сам бігти у голий світ. Ослін загойдався та звалив з грюкотом на долівку і в бояринові немов теж щось провалилося в досмертну темінь.

Він розгубив себе так, що на відході вдарив головою у сволоки одрини та ляг як камінь зі своїм нестерпним стидом на тверде лігво, — був сам.

— Спасибіг боярині, казкою погодувала! — зворкотіла голодна швачка і стала за шитвом ще менша, як була.

А Боґна з принадною посмішкою стояла знову перед зеркалом, чубатила жовті кучері над висками і раділа собою, ніби павочка на сіножатці, на росі.

ЛИС У ТЕРЕМАХ.

„Нехай загородять, де вороги ходять,
Нехай стежка буде, куди ходять люде".
(з нар. пісень.)

Сутеніло.

Якийсь хилий, чужинецький чернець привязував навюченого ослика до модрини край замкового рундука, а тоді склав сухі руки на грудях, як до отченашу і закричав проймаюче, аж у всіх вікнах, отвертих ради вечірного вітру, появилися жіночі голови під чільцями з райдуги:

— Жертвуйте одіж невкритим сиротам Галича! Жертвуйте одіж!

В однім із вікон майнула голова білявої служебки Звіздиці, молочної Боґниної сестри. Кивком руки вона звала монаха спішитися, сама-ж зараз спряталася в тінь.

— Ідіть в он-ті двері... перші ліворуч! Княгиня сама!... зашепотіла на зустріч йому у мрачних хоромах, дрібна й гладка гей равлик, пахуча розмайраном, що ним саме змила волосся. — Тілько не знаю, чи що вдієте з вашою ходою туди? Як на те, княгиня сьогодня нікому нерада, господин отчич недужий...

— Тим ліпше, ластівко, тим ліпше! — тихо засміявся монах. — Кращого моменту зі свічею піднайти годі.

Обтягнув волосінницю під білим, чернечим шнуром, — направився іти. Низькі двері вилискувалися з далеку пятнами мідяних оківок, — закоцкотів, увійшов.

— — — — — — — — — — —

Лікар Негемія сидів вже довгу хвилину край постелі старшого князенка й мовчав. Він був і так малоговіркий.

Сновигав вечірний сутінок та обіч на кріслі стояла вже свіча в глиняній обгортці, полумя торкав нечутний продув, світла і тіни різбили мов у каменю сухии профіль Хозара. Вони підчеркали працю чола у зморщках як стріли, у блиску опукої лисини, підсичували міць ока, покладеного на простерте горілиць дитя.

А жара брала своє: ярко горіли мали вилиці й крізь щілку відхилених, з темним налетом повік, синявіли звернені кудись у глиб, сторожко приспані очі.

Лікар Негемія приходив двічі на днину, сідав проти ліжка у чорнім, шовковім уборі з прошвами по боках, зісував у зад лисини свій теж шовковий наголовник і скупими словами, що їх перепускав через цідило перелетної величі, давав хатним доручення. Іноді добував ізза пазухи вузьку стяжку пергамину та зачіпав очі як кігті об кострубаті хальденські фігури, що вияснювали взаємини неосесних констеляции та рисунком заслоненим от як тайна, мітили крилаті дороги зір.

Що міг він найти спільного між тими знаками й долею дитяти? Ніхто не розумів, хоч знали глухо, що в нього доступ до якихось дивоглядних, герметичних книг і що він оудьто ланцюгом мудрости сковании з ученими Греками та Хозарами своиого часу... Пошептували, що з чарівних зеркал берилю читає оудуче, віщує судьбу.

Коли оита непокоєм княгиня вперла очі в Негемію, він встав, доневнено підпер бедра жидівським оойчаєм і заговорив про погідну весну, пригожу, про те, що скрізь оранка, аж мило, — а тоді верг на себе обшиту куною довгополу хозарську мятлю і пооажав княгині доброї ночі.

— Що ви? — окликнула його вражено. — Відходите?

За всю відповідь Негемія поклав руку княгині на чолі дитини: оуло вогке, на висках перлився цілющии пит.

— Спить, як по купелі! — засміявся.

Через хвилю иого кроки залунали по камяних сходах і всякли в радіснии шум дощу.

Аж тепер княгиня оудьто знемоглася від чергового вражіння, — вона заплакала, цим разом над собою. Упала в низьке крісло, вкрите ковердем і роздумувала над завтром.

Міркувала у сотний хиба раз, що жити у Галичі стало не під силу. У якій дикіи крутіжи трівог повертались її дні і ночі? Яким жерелом мук ставала кожна, перша з краю подія! От захворіло дитя — і її серце розгоидалося як гилька на глибині! Візвала лікаря і не вірила йому ні хвилини. Хиба-ж це не оула нагода до розоогатіння? До токми зі скритовбийниками, які перекуплюють покоївок?

Ось на днях Марицю, яка вертала з вечірні у місті задержав гойний якийсь боярин, питав її, чи не хотіла-б мати такий хутір, як ось цей, Шумавинського, на власність?

А от нещодавно в хилій вулиці старого міста перестріла вона, княгиня, попенка Кормильчича... Він учинився оперед неї без всякої шани, виминув княжу колесницю своїм бойким запрягом в мідяних оківках та ременях строчених годоваблем і всю довгу дорогу аж до Воскресенського монастира збивав її нарошно в очі тумани вуличної курняви.

А Дарославич, — або-ж не важив на решту її спокою, коли обриджував її життя сплетнями, будьто вона легка на вагу людина? Його очайдушна правдомовність тоді, коли чув себе поза справедливістю, запевнювала віру клеветам, які протікали аж до неї і давали відчути у перше в життю злобу знехтованоого поклонника.

Схилила на руки тепле, з впадинками лице, голову в дрібно зрішеніи намітці, корила думками Мстиславичів, які недолюблювали Володимира, та доборолися до того, що дівчина з пісні:

„Уповала та на камку, на кирею,
Думала бути попадею —
Вона тої киреї не зносила,
Ще й батьківську свиту загубила...“

Роздумувала:

— Рафаіл, хоч який здержливий на слово, проговорився в присутности Навойки, що Лісконогий скочить на Володимир, — доки літко стукне, — казав, — зрине на Волині. То вона не барилася, вислала знову бувалого Скобейка у Буду, з великим зовом, нехай Андрій верне Мстишине гніздо Данилу...

Місяць, як посол дома, голіруч, з чемними висловами тільки... А події розвиваються з днини на днину! І до старого князя Юрія слала на Литву, в Турово...

Тепер, идуть чутки, Лісконогий топче вже кіньми вітчину героів, списами оре чорнозем, мечами скородить займанщину... Паломники й міняйли, що з весною повиринали проміж села, сповіщують гибіль Володимиру, останний суд світові...

Зіщибнула залізцем нагорілу плетінку свічі й слухала весняного шуму за бервенами теремів. Уха її були повні жалів із далека: зачувала у них голосіння матери за синами, що гинуть ось на стиках від стріл своиого таки насильника, старого як гріх Чорноризця... Чи здержуть його грудьми Галичане? Загородять списами дорогу, відштовхнуть злодіїв Суздальців за Серет?

У тои раз хтось із силою підніс деревляний засув у дверях, але нерішуче зупинився...

Відколи зрадницю Зое заперли у монастирі грецьких калагурок у Карпиці на покаянні, не було кому з шумом риз і дзвоном слів справляти гостей в світлиці.

— Увійдіть!

На порозі явився Рафаїл. Він хвилю призвичаював око до нахлинувших красок. Перед ним, на тлі горячежовтих шиб, з правою рукою покладеною на грудях, ніби ікона на позолоченій блясі стояла Романова княгиня.

Монах схилився у глибокім чолобиттю, а тоді якусь хвилю глядів з вагою на молоде обличча.

— Милостива княгине, — злебедів, — приходжу в тайні. Моя ряса, хоча вона й латинянського крою, повинна бути запорукою правди моіх слів. Коли вам миле життя ваших дітей, слухайте.

Патер Рафаіл перейнив у погляді княгині лискавку негодування, то-ж сказав різко, як той, що важить все:

— Над головами ваших дітей — меч скритовбійця! На галицький і володимирський стіл сунуть Ігоревичі. Коли ніхто вам на грозу моменту не отвирає очей, то це найліпшии доказ, що в крузі ваших другів... чається зрада! Утікайте!

Темний румянець вкрив щоки княгині і зараз-же нагла блідість облила їх біллю. Гордий сміх сховзнув по бойких устах, згас.

— Або-ж пристоїть втікати — княгині?

— Матері пристоїть.

— Куди-ж то, патре?

— До Лестька! — викинув із силою. — Руським княгиням над Вислою раді. Оце-ж і доказ вам...

З поспіхом вимотав із рукава волосяниці старинний псалтир і рік з шаною:

— Лестькова мати, — київська княгиня Олена шле вам цю книгу, річ божу, з тим, щоби вона вела вас миром туди, де серця отворені і немає зради. За цим прощайте хіба, милостива княгине!

Хвилю наслухував, насторошений, хилий, з пальцем на вузьких губах і добавив шепотом:

— Цю ніч... на північнім шляху стояти-ме кований віз, критий, двоє сільських коней. Везти-ме людина певна: я сам.

(Далі буде).

Щоб оминути непотрібних обопільних поштових коштів при надаванню посилок за посліплатою, просимо дуже при всяких замовленнях (кроїв, взорів, монограмів і т. п.) надсилати належитість з гори, чеком „Нової Хати“, переказом, або поштовими значками.

Табелі кроїв з вимірами.

Виміри кроїв для смотриків і жінок.

Величина	для смотриків			для пань					
	14	15	16	I	II	III	IV	V	VI
Обєм горішний	cm 84	cm 86	cm 88	cm 90	cm 96	cm 102	cm 108	cm 114	cm 120
Обєм в поясі	64	66	68	70	74	78	84	90	100
Обєм в бедрах	90	94	96	100	105	110	114	120	130
Довжина спідниці	75	80	85	102	105	108	108	108	108

Виміри кроїв для дівчаток від 1—13 літ.

Величина	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Ціла довжина	cm 45	cm 48	cm 50	cm 55	cm 60	cm 65	cm 70	cm 75	cm 80	cm 85	cm 90	cm 96	cm 102
Обєм горішний	58	60	62	64	66	68	70	72	74	76	78	80	82
Довжина рукава	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	37½	39	40½

Виміри кроїв для хлопчиків від 1—13 літ.

Величина	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Зовнішна довжина коротких штанів	cm —	cm 29	cm 33	cm 36	cm 39	cm 42	cm 45	cm 48	cm 50	cm 54	cm 56	cm 58	cm 60
Зовнішна довж. довгих рівних штанів	—	—	57	60	63	67	70	73	76	79	83	86	89
Довжина рукава	20	23	24	25	25	29	31	33	35	37	39	41	43

Ціни кроїв:

а) велика форма крою (костюм, сукня, плащ) . . . . . 2·20 зол.
б) мала форма крою (блюзка, спідничка, діточий одяг, білля) . . . . . 1·80 „
в) дрібнички (капелюхи, ковнірці, черевики, тощо) . . . . . 1·— „
г) малий взір до ручних робіт . . . . . 1·50 „
ґ) великий взір до ручних робіт . . . . . 2·40 „

ЗРАЗКОВІ МОНОГРАМИ

(ручно рисовані)

до гапту й вишивання хрестиками

в ціні від 0·50 до 1·— зол. за штуку.

При замовленнях не забувати подавати величину букв і до чого вони призначені (до хустинок, білля, рушників, пошевок, обрусів і т. п.).

НИТКИ DMC до ручних робіт:

Cotton Perle	ч. 8.	в клубках	0·65 зол.
„ „ „	5.	в мотках	0·45 „
DMC в мотках	„ 12, 16, 25	.	0·25 „
Moulinée в мотках			0·18 „

При замовленнях треба подати краску (найкраще за числом) і кількість мотків або клубків. До робіт, поміщених в „Новій Хаті“ можна красок не подавати, лиш зазначити, до якого взору дібрати нитки.

Гроші треба висилати рівночасно із замовленням, переказом або в поштових значках. **На порто** посилки долучити **0·30 зол.** Всі замовлення полагоджується (за попередним надісланням належитости) протягом 7—10 днів.

За посліплатою не висилається.

УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО

ВИКОНУЄ готові або на замовлення ручні роботи з народними вишивками і мережками для прикраси одягів і домашної обстановки.

ПОРУЧАЄ вишивані блюзки, суконки, сорочки до народних строїв, білля, обруси, капи, серветы, подушки.

ВИДАЄ щомісячний журнал для плекання домашної культури **„НОВА ХАТА“** з відділом мод і ручних робіт. Передплата виносить: на рік **18 зол.**, на піврік **9 зол.**, на чверть року **4·50 зол.** Для Америки **3 дол.**, а для Чехословаччини **2·50 дол.** річно. (Red. i Adm. Lwiw, Słowackoho 14/I).

КРОЇ! — МОНОГРАМИ! — ВЗОРИ!

Робітня жіночих і діточих суконь

С. Монцібовичевої

приймає до науки шиття і крою

Львів, вул. Хмельовського ч. 15.

Лікарка Загального Шпиталю і Народної Лічниці у Львові

Др. Софія Парфанович

ординує в недугах внутрішних і жіночих від год. 2—4 попол.

Львів, вул. Домагалічів 2. II.

ОРИҐІНАЛЬНІ КИЛИМИ Й МАКАТИ

проєкту і праці **О. О. КУЛЬЧИЦЬКИХ**

можна набути в „НОВІЙ ХАТІ“.

Великий вибір!

Манати від 25 зол. — в гору. Килими від 50 зол.

В АДМІНІСТРАЦІЇ „НОВОЇ ХАТИ“

Львів, вул. Словацького 14. I.

можна набути такі видання:

Проф. Марія Омельченко — Вибір фаху. Ціна 1·— зол.
Н. Селезінкова — Дитячі садки. „ 0·80 „
С. Татух — Монограми, брош. „ 2·50 „
в оправі „ 3·50 „

„ЯН“ бувший співробітник фірми Пітолая, повідомляє ПАНОВНІ ПАНІ, що вже отворив 20 марта свій АРТИСТИЧНИЙ САЛЬОН ФРИЗІЄРСЬКИЙ ДЛЯ ПАНЬ

Личаківська ч. 20.

ПОЗІРІ **ЖІНКИ!** **ПОЗІРІ**

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ КООПЕРАТИВИ:

„УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО“

ЖІНОЧА ПРОМИСЛОВА КООПЕРАТИВА З ОБМ. ПОР. У ЛЬВОВІ.

АДРЕСА:

УДІЛ 10·— зол. **Львів, Словацького 14, I.** **ВПИСОВЕ 1·— зол.**

Видав Кооператива „Українське Народне Мистецтво“. За Редакцію відповідає МАРІЯ ГРОМНИЦЬКА.
Редакція і Адміністрація: Львів, Словацького 14, I. З друкарні Наукового Тов. ім. Шевченка у Львові.
Ціна числа зол. 3·—

ЛЮДИ

Альманах № 9

1928

ХАОС

Передплачуйте
„ЖІНОЧА ДОЛЯ"
ціна в краю: на рік 12 зл., на півроку 6 зл., на чверть року 3 зл.
ціна для закордону: на рік 2 долари, на півроку 1 долар.
Передплату приймає:
Редакція „ЖІНОЧОЇ ДОЛІ" — Коломия, вул. Липова 1.
„ЖІНОЧА ДОЛЯ" — Коломия, вул. Липова 1.
Ціна, Ціна Долі, Ціна

ЧИТАЙТЕ! ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ!
Багато ілюстр. популярно-наукових, літературний журнал
„ЖИТТЯ І ЗНАННЯ"
На рік вийде 12 чисел. Кожне число по 32 стор.
Журнал подає знання з різних ділянок науки й життя і вам матиме ілюструє багатьома образками й фотографіями.
Передплата на рік вінсовта 18 — зол. На 6 місяців 9 — зол., на 3 місяці 5 — зол. Поодиноке число коштує 1·80 зол.
Адреса редакції і адміністрації:
Львів, Ринок ч 16, II. пов., Товариство „Просвіта".

Видавничі новини! Видавничі новини!
Видавництво „ІЗМАРАГД", Львів, Словацького 14
видало:
Іванов: Поворот Вулиці. П. 2— зл. — Цвєтс: Лист невідомої. П. 2— зл. — Пінкяк: Смерть Командарма. Ц. 0·60 зл. — Цвайг: Амок. П. 2— зл. — Арцибашев: Дикі. П. 2— зл.
Замовлять у всіх українських книгарнях або у видавництві.

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ
В І К Н А
ВЕЛИКИЙ, ЗА КРАЩИМИ ЄВРОПЕЙСЬКИМИ ЗРАЗКАМИ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЧАСОПИС ПРИСВЯЧЕНИЙ
літературі, знанню, мистецтву та критиці.
ЗА РЕДАКЦІЮ
В. Бобинського, С. Тудора і П. Козланюка
Адреса Редакції і Адміністрації:
„ВІКНА", Львів, вул. Міцкевича 11.

ЗАПРОШЕННЯ ДО ПЕРЕДПЛАТИ
КООПЕРАТИВНОЇ РЕСПУБЛИКИ
ЕКОНОМІЧНО-СУСПІЛЬНОГО МІСЯЧНИКА
Видає: Ревізійний Союз Українських кооператив у Львові під редакцією: доц. др. Карла Коберського. Передплата виносить:
За рік 16 зл., за пів р. 8 зл., за чверть р. 4 зл. Окремі числа по 1·50 зл.
Для Америки передплата: 2·50 ам. дол. річно.
Можна набути в усіх книгарнях.

Видавництво Е. В. видавництво

Ювілейний збірник, присвячений Т. Г. Шевченкові. Прага 1928, ст. 144, 9 ілюстрацій. п. 18 зл. + пересилкою. (Склад видання: Гол. Ю. Ольесенкова, Прага, О. Б. Ольшевця 39).

Свідчення „Розвиток культурно-національного життя Білої Вітрусі", ст. 42, Львів 1928.

Катерина Чортенко-Костецька: „Дзвінка Віра і інші казки", ст. 48, 16 ілюстрацій П. Видинівського. Вид. „Весна" Чернівці.

О. Кобилянська: „В неділю рано зілля копала", з ілюстраціями П. Видинівського. Вид. „Весна" Чернівці. Ц. 5 зол. (Дохід з продажі призначений на дар для письменників).

Ілько Гаврилюк: „Молоді паростки", драма на 3 дії. Чернівці. Вид. Ю. Гавлюка і Спілка.

Звіт Угорської приватної жіночої гімназії „Українського інституту для дівчат" в Перемишлі на 1927/28 р. (Зміст: Др. Є. Грицак: Участь жіноцтва в українському письменстві (II ч.), Вісти про розвиток гімназії).

Українська господарська Академія в Ч. С. Р. Подебради 1928, ст. 64, 8°.

„Життя і знання", ілюстрований місячник, Львів, ч. 9—10.

„Світ", — ілюстрований двотижневик, Львів, чч. 11, 12, 13—14.

„Літературно Науковий Вістник", Львів, ч. 7—8.

„Кооперативна Республіка", місячник, Львів, ч. 7—8.

„Чар зілля", — ілюстрований двотижневик, Тернопіль, ч. 4.

„Жіноча Доля", — двотижневик, Коломия, чч. 12, 13—14, 15, 16.

„Робітниця", — двотижневик, Канада — Вінніпег, чч. 11, 12, 13, 14.

„Селянка Україна", — двотижневик, Харків, ч. 12.

„Світ дитини", — місячник, Львів, ч. 7.

„Ми молоді", — орган протиалькогольного руху, місячник. Рогатин, ч. 7—8.

„Вісти з лугу", — місячник, Львів, чч. 7, 8.

„Молоде життя", — місячник, Львів, ч. 6—7.

„Культура", — місячник, Львів, ч. 7—10.

„Зоря", місячник. Дніпропетровське, чч. 5, 6, 7.

„Нова Громада", — двотижневик, Харків, ч. 11.

„Літопис українського друку", — тижневик. Харків, чч. 20—22, 23, 24—25.

„Ранок — Le Matin", — двотижневик, орган української незалежної думки, Париж, ч. 1.

„Вікна", — місячник, Львів, чч. 5, 6.

„Господарсько-кооперативний часопис", — тижневик. Львів, чч. 30, 31—32.

„Голос дяків" — двотижневик, Коломия, ч. 14—15.

„Віра і наука", — двотижневик, Коломия, чч. 11—12, 14.

„Na tropie", — місячник, Катовиці, ч. 6.

„Ženski svet", — місячник, Трієст, чч. 7, 8.

„Przegląd kobiecy", — місячник, Варшава, ч. 8.

„Kobieta w świecie i w domu", — двотижневик, Варшава, ч. 16.

„Nujjena ciała i sport", місячник Львів,, ч. 29.

НОВА ХАТА

ЖУРНАЛ ДЛЯ ПЛЕКАННЯ ДОМАШНОЇ КУЛЬТУРИ

ВИХОДИТЬ РАЗ У МІСЯЦЬ

РІК IV. **ЛЬВІВ, ВЕРЕСЕНЬ 1928.** **Ч. 9.**

ЗМІСТ: *Софія Олеськів-Федорчак:* Про пластові табори; *А. Т.:* Йдемо в Підлюте; „Українське мистецтво“ на світовій жіночій виставці Чужі про нас; *Дз. Бядуля:* Боднар; *О. Шепарович:* Амстердам; Ріжні вісти; Суспільні нарадиїв Парижі; Моди; Буковинська сорочка, її крій та вишивки; Ручні роботи; *Луговичка:* Допись з Лисичинець; *Др. Софія Парфанович:* Ліжечко дитини.
Ілюстрації: Картина з табору Новиків в Підлютім; Ритмічні вправи дітей; Фахово-доповняюча школа в Перемишлі.

СОФІЯ ОЛЕСЬКІВ-ФЕДОРЧАК

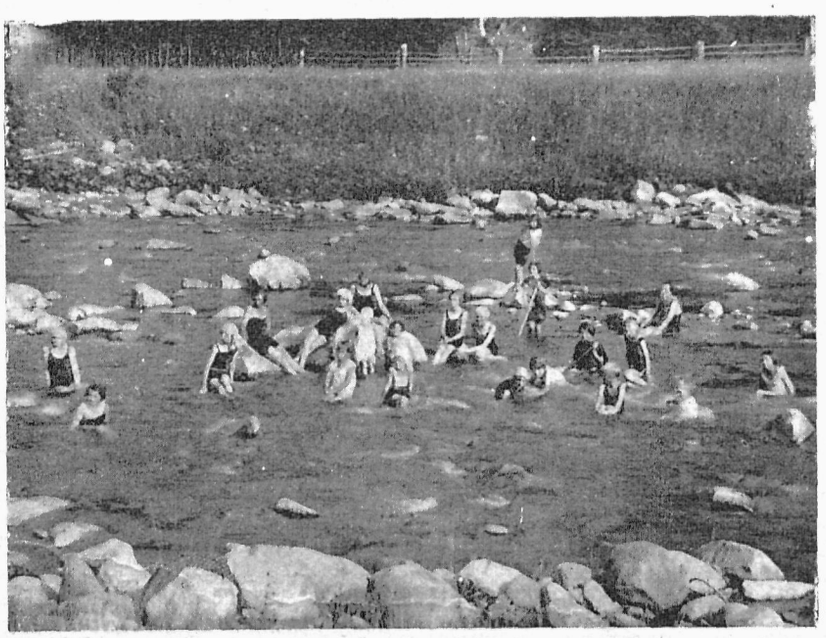
ПРО ПЛАСТОВІ ТАБОРИ

Знесилене війнами людство глядить в сторону молодих поколінь, виждаючи від них продовження своїх змагань у визвольній боротьбі за існування поневолених народів.

Тих, що ждали від молоді геройських поривів, стрічає болюче розчарування, на вид помальованих молодих лиць та ніг, розгуляних у муринських джез-бендах на дансінґу, в каварні і в клясі.

Школи з великим зусиллям, а розмірно невеликим успіхом, поборюють пахіл молоді: до передчасного еротизму, до нездорових забав, поверховного сповнювання обовязків і байдужности до конкретної праці.

Педаґоґи та приятелі молоді творять пляни реформ у шкільництві, але великий реформатор виховання до тепер не зявився. Школа досі остала школою з накопиченими в тісних мурах дітьми, о невеликій повємности мозків, які слід наповнити приписаним знанням. Не згадую цих націй, що по великій війні осягнули в десятьлітних зусиллях майже неймовірні висліди праці на полі виховання молоді та перебудови майбутньої людини через школу.

Картина з „Табору Новиків“ в Підлютім.

Маю на думці поневолені народи, а в першій мірі наш, що позбавлені просторів та будинків, опинились із своїми інституціями громадянськими та виховними в тісних мурах.

Хоч нема виглядів на краще вивінування шкіл, на придбання для них відповідних приміщень, просторів та городів у найближчих роках, мусить суспільність виховати діти на сильних, здорових та ідейних громадян. Це, що не зможе дати дітям школа в нинішнім виді, може їм дати пласт, коли поставимо його як засіб виховання нової людини, не зважаючи на гіґієнічні й економічні відносини нашого теперішнього життя. Пласт по містах і селах в часі шкільного року не дає молоді суцільного виховання. Молодь перетяжена іншими обовязками, які стоять часто в конфлікті з обовязками пласту, визначеними на ту саму пору. Вплив дому (лиш в виїмкових випадках добрий) нівечить це, що молодь набуде у пласті.

На пласт дивляться з недовірям деякі директори шкіл, родичі та вчителі, які не бажали-б дати дітей з під своїх впливів під молодих, часто недосвідчених провідниць гуртків. Промахи учеників-пластунів такі самі як і непластунів скріпляють вихователів в критичнім відношенню до виховання у пласті. Ідеї пласту мусять переняти вихователів молоді, яких завданням праця над поширенням та поглубленням цих ідей, поміч в їх переведенню.

Щоби виховати та перетворити молодь на справжній пластовий люд, треба її відсунути на якийсь час з під усіх інших впливів, згуртувати у властивому середовищі, у пластових таборах. Літні табори для пластунів, якщо вони ведені умілою рукою при співпраці ідейних старших пластунів, являються найкращим та найдоцільнішим

нішим осередком виховання молоді. Легко їх перетворити у пластову власну державу, з усіма громадянськими установами, під зарядом і кермою пластунів.

Маємо вже тепер 6 пластових таборів та побажана їх дальша розбудова. Побіч звичайних таборів для сильних і здорових, потрібні ще окремі табори для слабших фізично, (не хорих) пластунок та пластунів. Наша молодь виснажена довголітнім воєнним й повоєнним лихоліттям, уроджена на терені боїв, серед гуку гармат, хована по землянках і пивницях, недоживлена, нервова, анемічна. Серед молоді малий відсоток сильних і здорових, а до перестрою суспільности через пласт треба втягнути найширші ряди молоді. Серед тих слабших є багато дітей з завязками доброго характеру, з психічними та етичними прикметами, згідними з ідеями пласту. Коли-б можна скріпити їх здоровля відповідним до їх сил фізичним вихованням, лекшими пластовими працями, в часі ферій, проведених на селі, або в горах, вони скріпили би свої сили і небаром могли-б зрівнатися із пластунами. В працях над перестроєм суспільности також і слабші одиниці можуть віддати прислуги.

При пластових таборах потрібні також невеликі приюти для тих одиниць, що бажали-б працювати над поширенням ідей пласту та пізнати на місці его улад й ідейний напрям. Окремий правильник нормував би їх побут, щоби не вносили замішання та не нарушували ладу у пластових таборах.

Зразком, як мало-б виглядати виховання у пластових таборах, може послужити сьогорічний табор пластунок на Соколі, ведений вмілою і певною, майже непомітною командою. Це ясна поляна, серед гір, у якій найшла приют сотня дівчат. В долині шумить ріка Лімниця, брама веде до табору, пластунки держать варту, пластуни поробили сходи під невелику гору. Два куріні для пластунок, окремий будинок команди, а над потоком кухня, під зарядом пластового кухаря, бувшого січового стрільця.

Стійка сторожить день і ніч, вечером горить ватра. Ніякий бруд життя тут не доходить, нема клясових ріжниць, фізична праця шанована на рівні з умовою. Усі рівні, сповняють свої пластові обовязки з веселими лицями. До пластунок належить праця в кухни по черзі, достава дров, харчів, води, заряд магазину, вирівнування площі, порядок в куріннях. Все розділене поміж сотню, без перетомлення одиниць. Рано відбувається руханка, ведена молодою фаховою силою по вимогам найновіших метод. Доцільно переведені вправи надають ритм і гармонію рухів.

У заняттях щоденного життя, при грах і при забаві не видно злоби ні простацтва, гармонія і дружні відносини між старшими й молодими. Ті самі одиниці, що по містах не виріжняються від других, тут станули на висоті свобідних громадян у власній установі. Кожна одиниця чується на своїому місці. У всіх змаганнях слідна доцільність та ідейний напрям. Глибоко зворушують хвилини щирого підйому в часі вечірної пісні-молитви за єдність народу. Кожного вечера відбуваються гутірки при ватрі на тему біжучих та історичних подій, пластового уладу, гігієни і пр. При ватрі обговорюють молоді пластунки пляни праці на будуче.

Під проводом фахової сили відбуваються прогульки в гори, на які вибираються сильніші пластунки. Кожний табор остає під постійним наглядом лікаря, який прослідкує стан здоровля, вагу та поміри пластунів, дає пораду, чи можуть брати участь в дальших прогульках, пластових працях та в спільній купелі в гарні, погідні дні. Апровізація добра, харч здоровий.

Побіч табору на Соколі виростає табор новиків у Підлютім. Новики одержали приміщення в митрополичих будинках, зїхалися з усіх наших земель, навіть з Полісся, також з Кракова та Лежайська і підховуються на справжніх пластунів.

Життя у пластових таборах дає розвязку на деякі із суспільних питань. Статистики всіх майже народів виказують чисельну перевагу жінок, а разом із цим явищем виринає проблема які форми життя, зміст, ціль та осередок мали-б сотворити собі жінки, що не мають власних родин. Велика пластова родина зможе заступити власну тим, що бажали-б віддати свої сили на її услуги.

Щораз більше жінок не може помістити своїх змагань в рамах родинного життя і великий відсоток між ними, у широкій пластовій родині найдеться на своїому місці.

У пластовій громаді ніхто не думає про невдачі власного життя. Воля одиниць, підпорядкована під волю і змагання громади. Це збірний орґанізм, у якому кожна одиниця не видвигає свойого „я“, а являється каплею у народньому морю, що разом з другими каплями має рвати греблі під новий лад нової суспільности.

ЙДЕМО В ПІДЛЮТЕ...

Вдовж золотої Бистриці, через Яблінку, Пороги, через верх Толочину, спускаємось яром Бабського потока в долину Лімниці і прямуємо до обласного пластового табору на Соколі, а відтак в Підлюте.

Розкажу вам мої вражіння.

Кожна ріка має свій питомий характер, своє обличча, так як і кожне місто. От приміром золота Бистриця. Вона весела, всміхнена, золотом вилискується на сонці, плитонька, мало де творить глибокі таємні плеса, не вкрашається білими шумливими водопадами. Підчас повені вона не така люта. Пороскидає каменюки, розіллється, зашумить, а далі пливе зміненим дещо руслом весела й рада, що трохи лиха накоїла. Випливає під Сивулею. Спершу закована в глибоченнім темнім ярі. Суворі прямовісні стіни стоять на сторожі молодої доні гір. Навіть сонце туди не заглядає. Шумлять смереки, а бурі ломлять їх та кидають в яр. А далі розступаються гори і яр... кругом села й поля. От ще Клива по лівому боці, а по правому зелене невисоке пасмо — Вір з „орусними дверима“, що замикають вхід до підземного льоху; Комин стрімкий і скалистий, на який колись розігналася татарська кінnота та повалилась у Бистрицю; Козинючка з колибою і полянками, де пасеться худоба, — ну і — Ксьондзів писок. Мені дуже прикро що треба написати таке погане слово — але щож діяти, так люде звуть цю низеньку гору. А чому? І про те є своє повіря, тільки писати про нього не годиться.

Ми йдемо вздовж Бистриці. На висоті Бору переходимо на її лівий бік та прямуємо в село Я.

Вечорієє. Із гір надтягають чорні густі хмари. Треба нам ночувати в Я. у пароха.

Приходство новозбудоване, велике, гарне, перед ним сад, ліворуч на майдані церков, також нова і дзвінниця. — Тихо. Ніхто нас не витає, ніхто не вибігає до воріт. Ми не дивуємося, бо хто-ж у целебса вибігати-ме до воріт?

Кімнати пусті як бубон. Наш пустельник живе в кімнаті на горищі. Там вже трохи повніше і навіть зовсім мило й культурно. І вид з вікна на Бистрицю і гори, і ґрамофон і радіо чотиро-лямпкове.

Наш целебс заклопотаний і непорадний. Мабуть у перше знявся такий ґамір у сьому домі.

Але ми самі даємо собі раду. Розтаборилися у двох кімнатах на долині, одні на сіні, а другі — тоті що мали протекцію — на ліжках.

Блискавки романтично перетинали цілий чорний небозвід, громи били десь далеко в горах. Як тільки романтично блиснуло — на освітленому тлі рисувались чорні копули церкви. Але дощ не хотів і не хотів падати.

А ми, не хотіли і не хотіли вснути. Тим, що на ліжках, здавалося що вони лежать в окропі. І гутірка на цю тему затяглась. Вона була незвичайно цікава, і якби я переповіла її, то повставби двотомовий твір. Правда — воно без сумніву було-б в моїм інтересі написати щось так величавого, але чи у вашім інтересі було-б все те прочитати?

В кінці — затихло все і буря і дівчата, лиш соловейко — о вибачте — лиш сверщок не затих. І блохи не затихли, і щипавки, і двері рипати не перестали. — —

— — — — — — — — — —

Пора! Пора! Вже сонце сходить величне, кріпаве. В дорогу! І хоч не спали ми всю ніч, ми бодрі. Ідемо в гору, усе в гору, минаємо поляни і ліси, ідемо з верха на верх. Над нами ліс шумить буковий, а ту і там смереки. Могучий ліс старезний. Всміхається синє небо. На право й ліво глибокі яри. В прогалинах небо як море.

Окопи, землянки, викладана деревом стежка, місця де стояли гармати, знаки кільометрів і одна при дорозі могила. На дереві напись: „Иванъ Гавриловичъ 4 мая 1915 года". Лежать смереки мов велитні вбиті у бою.

Тихо, тихо, лиш вітер шумить, порохнявіють деревляні хатини.

Пройшли ми Толочину та спускаємося навмання у яр. Гущавина! А під ногами мохом поросли, спорохнявілі колоди, одна біля другої. Сухе гилля, сухе листя. Ось джерельце холодне,прозоре, а на дні мов жемчуг — зелений хрущик. Чи не лісова царівна покинула його тут? —

А далі — стежка над потічком, доріжка серед полонин і долина Лімниці та село Ясень.

Далеко Лімниця шумить. Нам спішно до неї. День такий жаркий. Йдемо гостинцем. — Нараз дорога скручує, а Лімниця сяє у цілій своїй красі. Пливе широким руслом, бистро, могучо несуться її води; тихо по глибоких плесах, шумно і рвучо по камінних. Лімниця сильна, безпощадна ріка. На перший вид вдаряє маса води, яка перевалюється нею.

О Лімнице — якогож ти лиха накоїла! Кругом тебе пустиня, на цвітучі ниви нанесла ти піску й каміння, позривала мости, гірську залізну дорогу, — понесла з собою ті нечисленні хати, що розкинулись біля тебе — а з ними все „людське добро". На берегах твоїх колоди, гилля, дерева вирвані з корінням. Чи хотіла ти зачистити ліси про які ніхто не дбає?

Прямуємо на Сокіл, де якраз стоять табором пластунки. На брамі, прибраній смерекою напись: "Обласний пластовий табор".

Не так легко дібратись до наших пластунок. Треба заждати перед брамою аж з гори збігне поготівля, пояснити, хто ви й чого прийшли, а тоді щойно можете пройти.

Як війдете на Сокіл — на вас повіє бодрим духом гір і молодости.

Пластунки кладуть на площі перед табором ватру. „Гей-гей уха-ха, лиш в дурних є все біда!"

Стемнілося зовсім, пластунки в одностроях посідали півколесом коло ватри, ми оподалік. Палахкотить ватра, поломінь знимається високо в гору, то присідає і розширюється долом. Іскри летять до зір і падуть мов метеори.

Хтось читає реферат про виховання пластової молоді. За рефератом дискусія.

А зорі все мерехтять і шумить ріка. Кругом, кругом, де не поглянь, гори, вкриті чорними лісами.

Огонь горить, світить серед пітьми.

„Боже дай єдність Україні" понісся молитвою дзвінкий спів.

Не забуду тої хвилини, коли ви стояли рядом та з глибини душі співали „Боже — дай єдність Україні!". Це була наша молитва по цілоденній праці.

Мушу сказати, що заімпонували мені пластунки своєю карністю.

Було б краще, якби їх приміщення було лішше, як під оглядом гігієни, так і естетичного смаку. Бо живуть вони у чотирох невеличких хатах, з яких одну займає кухня, другу начальство, лікарі й гості, остають отже тільки дві хати. Тут розставлені під стінами величезні причі, а на них уміщені леговища, тісно біля себе. Над кожним „леговищем" повішена одежа, а на поперечках стоять черевики на „позір!". Про гігієну такого приміщення годі балакати, а про естетику тим більше. Але в кінці молодь самою своєю присутністю прикрашує все, а гірський воздух вирівнує недостачі гігієни.

Минула ніч. Горячий парний день, прямо дихати нема чим.

Не можу вам нічого сказати про Підлюте хіба, що була невиносима жара і всі ждали дощу.

Прийшов дощ; закурились гори, вдарив грім, повіяв холодний вітер і все ожило.

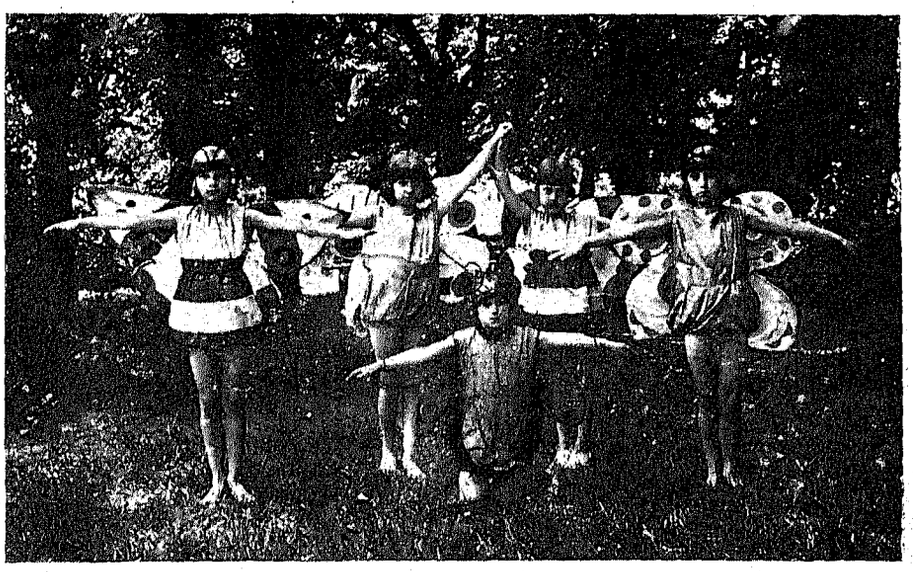
Памятайте — не пускайте ніколи того що має парасоль, чи пара-плю наперед. Ми про це забули і — зловив нас дощ. Темносині хребти затяглись мракою, посіріла долина Лімниці, небо нависло хмарами і посипався рясний дощ. Промокло гилля дерев, поляни вкрилися верствою води, вітер гнав струї дощу і білі мраки мов білі духи. Годі було де сховатись і тільки скорий хід рятував нас від холоду.

Кожний натягав на себе що мав.

І так йшли ми і йшли, капішони, капелюхи, рушники й хустки до носа стали зовсім перемакальні, в черевиках води аж по береги. Але зате — йшли ми холодочком. Вже під Порогами дощ перестав сіяти і люба Бистриця всміхнулася до нас.

Ми — кинули до неї всі непотрібні папері з наплечників, випрали панчохи, вимили черевики, вдяглися те все знову на ноги і — заки дійшли до дому, висушили на собі так, що можна сказати — прогулька вдалась „на причуд".

Але ті гори і ліси, той буйний вітер на верхах і сяєво сонця і мраки і зорі, як тужно — як тужно за вами.

„Танець метеликів". Ритмічні вправи учениць „Рідної Школи".

„УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО“

НА СВІТОВІЙ ЖІНОЧІЙ ВИСТАВЦІ.

В днях 19—26. травня ц. р. відбулася в Шікаґо світова жіноча виставка, в якій взяло участь також й українське жіноцтво Америки, за ініціятивою укр. жін. комітету в Шікаґо, зорґанізованого п. Анною Маслей.

Як довідуємося з американських часописів, український відділ виставки й концертова програма дістали похвальне признання від головного комітету виставки.

Український павільон з його вишивками й иншими ручними роботами був головним центром, до якого сходилися всі учасники виставки, цікаво оглядали та подивляли українське народне мистецтво й домашний промисл; 800 ріжних предметів: вишивки, народні сорочки, цілі вбрання, ткацькі вироби, гуцульські різьби, килими, писанки були виставлені в павільоні з написом „Україна“.

Американські жінки, що звиджували виставку були, як подають американські часописи — „просто зачаровані“ українським мистецтвом, та подивляли високу народну культуру й артистичний смак народу, про який багато з них досі нічо не чули, і вперше на виставці стрінулися з назвою „Українці“.

Експонати на українську виставку достарчили частинно приватні особи, а найбільша часть народних вишивок походила з кооперативи „Українське Народне Мистецтво“ у Львові, які достарчила на виставку наша співробітниця п. Стефанія Чижович з Філядельфії.

Також в иних місцевостях Америки, як Ню Бронсвік, Бейон, відбувалися українські виставки, на яких „Українське Народне Мистецтво“ брало участь через своїх заступників п. Стефанію Чижович в Філядельфії і п. Володимира Юрковського в Ню-Йорку.

З приводу цих виставок появилися в американських часописях ряд статей, в яких підноситься значіння і потребу плекання народного мистецтва взагалі, примінення його до домашної обстановки та прикраси українських церков, — а з окрема теплі слова признання для артистичних виробів народних вишивок кооперативи „У. Н. М.“ та її журналу „Нова Хата“ за популяризування народного мистецтва.

ЧУЖІ ПРО НАС.

В ч. 189 пражського популярного жіночого тижневика: Журнал для жінок і дівчат подана стаття п. Амалії Кожмінової про „Народне мистецтво й вишивки Підкарпатської України“. Авторка звертає в цій статті увагу на небуденну красу українського народного мистецтва, а в другому місці подає взір вишивки і плян, як примінити її до прикраси одягу. Зазначує при цьому, що вишивані речі є дуже модні в Парижі.

В ч.: 195 тогож журналу є стаття підписана Eta: Килимарський промисл Підкарпатської Руси. Авторка звертає увагу чеського громадянства на мармарожські килими, ілюструючи цікавою світлиною килиму завішеного на варстаті й робітниць біля нього. Килими, які вийшли з під рук наших землячок рівнає що до краси й тривалости до перських килимів. При цьому додає, що навіть їх достойний гість проф. Сетон Ватсон заінтересувався цими килимами а його дружина замовила собі кілька килимів до Анґлії.

„Останнім криком“ американської жіночої моди в Буенос-Айрес у літньому сезоні ц. р. були білі суконки з українськими вишивками. Багаті й елеґантні дами переняли цей стрій від наших дівчат, що виміґрували туди на заробітки. Вишивки були і є дуже дорогі, тому проворніші з наших дівчат, вишиваючи по модних маґазинах, добре заробляли.

Жіночий журнал словінських жінок „Ženský Svet“ присвячує місце й українській культурі. В кількох числах б. р. була міщена стаття п. Вери Альбрехтової про Гуцульщину, а в ч. 5. з травня б. р. поміщена стаття п. Маріци Бартольової про Марка Вовчка, разом з її перекладом оповідання Марка Вовчка „Горпина“.

ДЗ. ВЯДУЛЯ

БОДНАР

(Докінчення.)

IV.

І росла його творчість як весною трава під горячим сонцем, як казка-чудо, що раптом приняла форму дійсности.

Не були це ні ведра, ні ночви, ні деревляні ложки, а дивний сон прекрасних форм, перенесений вмілою рукою на деревляний посуд. Це були застиглі у барелефи молитви-мрії Данилової душі. Це були вершини його лету, апотеоз його тріюмфу. Це було те, для чого варт було жити й покутувати.

Ми певні, що звичайні, прості очі бачилиб у тому начинню звичайні й прості речі і цілком не подивлялиб їх. Звичайні очі уважалиб врочисті свята Данилового серця непритомним фанатизмом, хорою ілюзією — самообманом, але що розуміють звичайні людські очі? Їм доступні тільки звичайні речі. Вони часто-густо глядять на золото, думаючи що це камінь. Звичайні очі не захоплюються поривами великої душі, не блестять вогнем щирої дяки мистцеві-ґенію. Вони нічого не замічають, нічого не бачать, бо сліпі на це, що виходить поза ширину буденних рам життя. Звичайним очам недоступна хвилина щастя й безсмерття.

Але за це у пані з двору надзвичайні очі, пані побачить дорогий скарб там, де він справді є.

Бодай так думав Данило, а з ним розуміється і його жінка Явдоха, як везли на малих саночках до панського двору біленьке наче молоко, або морська піна начиння, виполіроване, гладке, як добре скло. Начиння було принадне, зґрабне, наче живе і таке легке, що здавалося — ось-ось підійметься в гору. Під ярким зимовим сонцем, воно мінилося різними красками.

Що хвилини Данило з Явдохою задержувалися, здмухуючи платочки снігу з того начиння. Кожне з окрема Данило пробував на звук. Кожний посуд видавав свій окремий звук-голос, так, що можна було зробити з них новий, по своїому гармонійний музичний струмент, на вид гуслів, чи ліри, на якім можна булоб вигравати щирі, сердечні пісні, щирої, ніжної душі бодпара Данила...

Чи потрібні тут струни, чи потрібні ноти, або врочиста обстановка багатих сальонів і неприродна пишність освічених людей, коли це все можна виконати у своїому першому джерелі краси — у простоті й щирости?

Захотів-забажав божий чоловік і сам собі на одинці уладив бенкет-свято. І сонце на нього інакше глядить й каміння йому пісні співає, і він смертний безсмерття творить і від нещасного цілі веселки щастя розсипаються.

Данило пригортав до грудей начиння і любувався ним.

— Яке сильне ведро! Як камінь, як залізо, хоча гармати вози на ньому. Ось бач, жінко, я стану ногами на оце ведро й йому нічо не станеться.

При цьому поставив ведро на сніг і намірився наступити на нього ногою.

— Ах, бо..., що ти робиш!? — крикнула Явдоха.

— Я не боюся — стану, бо міцне! — завзявся Данило.

— Не можна... — в розпуці застогнала Явдоха.

АМСТЕРДАМ.

I.

В часі двох перших тижнів місяця серпня ц. р. увага й очі цілого культурного світа були звернені на голяндську столицю. Преса цілої земської кулі була переповнена звідомленнями свідтіля. При помочі усіх модерних середників телефону, телеґрафу та радія гомоніло безустанно по усіх усюдах це слово: „А м с т е р д а м“!

В Амстердамі відбувалася саме в днях від 28. липня до 12. серпня ц. р. IX з черги модерна Олімпіяда чи краще олімпійські спортові змагання.

Відновлення ідеї цих змагань, які таку важну ролю відограли в історії старинної Греції датується з р. 1894.

За почином француза Пір де Кубертен скликано перший олімпійський конґрес у Парижі, на якому ухвалено відновити це свято точно в 1300 літ після останної грецької Олімпіяди, а саме в Атенах в 1896 році.

З того часу мали олімпійські змагання відбуватися що чотири роки.

Цему плянові перешкодила денцо світова війна. Остання Олімпіяда до війни відбулася в р. 1912 в Стокгольмі, після війни в р. 1920 в Антверпені та в р. 1924 в Парижі. На першому олімпійському конґресі рішено придержуватися клясичної програми грецьких змагань, з часом однак доповнено її і другими спортами, яких не знали в колишній Греції. (Програма між иншим ще досі не устійнена. На сьогорічному конґресі, який відбувся перед змаганнями ухвалено усунути з програми копаний мяч та ситківку).

Однак мимо різних змін, які переводить конґрес основною точкою програми залишаються за клясичним приміром легка атлетика, пятизмаг, маратонський біг та плавання.

Модерні олімпійські змагання змінили однак цілковито загальний свій характер.

В старинній Греції вони мали суто національну закраску, у змаганнях не мали права брати участи чужинці, змагуном міг бути лише вільний грецький горожанин.

В теперішніх часах великого значіння фізичного виховання спорт став добром кожної нації, а тим самим олімпійські змагання являються змаганнями усіх народів, без найменшої різниці. Спорт це клич міжнародній і під тим кличем відбуваються модерні Олімпіяди. Змагун, який бере участь у цему святі має на цілі не лише здобуття нових осягів та особистої слави, він знає, що рівночасно він прославляє на весь світ свій народ. А слава ця приносить здебільша не тільки моральні користи для даної нації, але й матеріяльні та політичні. (Найкращим доказом мала Фінляндія, яка своїм спортовцям завдячує так багато). Відповідно до цего міжнародного характеру сучасної Олімпіяди примінена уся технічна сторінка олімпійських змагань. Змагуни відбувають дефіляду в красках і з прапором свойого народу (в Греції дефілювали змагуни ґрупами з поодиноких ділянок спорту), а після побіди кожного змагуна на високих олімпійських щоглах вивішують прапори його народу, музика грає його національний гимн.

II.

На цьогорічну Олімпіяду вислали своїх найкращих спортовців 44 народи.

Товпа публики — стадіон обчислений був на 50.000 глядачів, а місця свобідного не було ніколи — приглядалася з запертим віддихом зусиллям гордонців кожної нації. Через безконечний простір стадіону гомоніли оклики одушевлення, шепоти розчарування та ґураґани ентузіязму. Побідні прапори повівали гордо на щоглах, а національні гимни зливалися з бурями оплесків.

Амстердам був під знаком рекордів. Головокружні цифри, часи, які ще так недавно здавалися недосяжними для сили людських мязів, легенів та серць одні за другими обивалися через меґафони об вуха одушевлених, а здивованих глядачів.

— А ось попробую! — наставав Данило.

— Ти здурів! — заломила руки Явдоха.

— Ха! ха! ха! — зареготався Данило, — я оце тільки пожартував, а ти думала, що справді стану. Ех, баба дурненька! Ха! ха! ха!

І він щиро сміявся, як дитина, яка втяла веселу штуку.

Явдоха мовчала й важко сопіла. Вона не могла прийти до себе від великого переляку.

І так привезли вони начиння до паниного двору. Тут радість творця боднара зросла до тої степені, що аж дух запірала. Серце билося й стукотіло так сильно, що аж сам Данило перелякався. Такі хвилини трапляються в житті рідко, хвилини, коли на страшний суд став святая святих твоєї душі, коли думаєш: ось попадеш у рай, або у пекло, коли на волоску між життям а смерттю висить те, до чого ти весь вік прямував, за що ти покутував, за що молився богу.

А весела юрба воробців суятилася біля стайні, билася-дерлася поміж собою, їжилася, стовбурчилась і щебетала свої байки-сплетні без відпочинку. А сніг блищав під сонцем, мінився різними красками, сліпив очі і скрипів під ногами наче живий.

Веселий був божий світ і весело було на душі боднареві Данилові, було легко й радісно, росла снертія до нової праці...

— Зараз почую панин осуд — думав він. — Вона справедливо оцінить мої вироби, бо вона не така дурна ворона, як наші мужики.

І наші виросла в його очах велитнем-законодавцем, що відчинить йому двері у мармурові терми муз, що надіне на його чоло лавровий вінок слави, що напоїть його амброзією безсмертя.

Явдоха читала це все на його виразистім обличчі і її не менш від нього кидало в горячку.

На подвірю біля панинних покоїв, під самим ґанком санки задержалися. Тут надлетіла, як саранча, ціла громада воробців, які зачали кружити, наче заворожені, над біленьким начинням.

Чи їх звабив запах свіжого дерева, чи може були захоплені красою начиння — хто їх знає? Але вони кружили над сапочками все нижче й нижче, і щось говорили-щебетали між собою голосною, ґучною мовою пташенят.

Зпочатку Данило тішився тими малими прихильниками свого таланту, любувався ними, але відтак, а... не встиг він навіть ахнути, як один воробець, проклятий нікчема споганив чистенький як сніг, білий цебричок.

Ні Данило, ні Явдоха не могли крикнути. Вони скам'яніли від несподіванки. Так, начеб який драбуга опоганив чисту святиню. В побожній душі нема на це ні слів, ні гніву. Німе прокляття застигає на устах. Пімста вибухає пожарищем.

Довго шкрабав Данило цебрик гострим ножиком і не замітив, як вийшла до нього екопомка і наказала віднести начиння в кухню.

О, як забилося в його серце...

V.

Як опарені, вискочили з панинної кухні Данило і Явдоха. Пані навіть не цікава була поглянути на красну роботу Данила. Заплатила тільки не торгуючись і на цьому діло скінчилося. Гроші він викинув на ґанку, вийшовши на двір.

Чиж це в грошах діло?

ВОВНИ, ШОВКИ, БАВОВНЯНІ ТКАНИНИ, МУЖЕСЬКІ МАТЕРІЯЛИ

поручає фірма

СТАХЕВИЧ & АБРИСОВСЬКИЙ — Львів, Ринок 32.

Це були висліди послідовної невпинної чотиро-літної праці, підготівки до сьогорічної Олімпіяди.

Не місце їх тут вичисляти. Чи зрозумілаб наша публика, така байдужа для спорту, ці дрібні цифри, де кожна десята секунди, кожний міліметер грає рішаючу ролю?

III.

В старинній Греції жінки не брали участи в Олімпіядах. Це не значить, щоб вони не займалися фізичними вправами. Грецькі жінки мали свої спортові свята в честь богині Гери, однак тодішне становище жінки не дозваляло їм ставати до змагань у великій Олімпіяді. Чи у модерніх Олімпіядах мають право брати участь жінки — було предметом нарад перших олімпійських конґресів.

Однак цю справу вирішено прихильно доволі скоро та допущено жінок до окремих жіночих змагань в легкій атлетиці, плаванню та боротьбі на флюрети.

Як раз в Амстердамі судила доля що жінки ратували часто честь та славу своїх народів.

Одиноке перше місце в легкій атлетиці для Польщі здобула Конопацька, яка кинула диском на 39 м. 62 цм. (новий світовий та олімпійський рекорд!).

Одиноке місце в бігах для Німеччини Радке, яка осягнула в бігу на 800 м. неймовірний прямо час, 2 м. 16'8 сек. (світовий та олімпійський рекорд), а Японка Гітомі скоком в далечінь 7 м. в легко атлетиці для Японії. У плаванню завів Німців їх мистець Радемахер, а світовий рекорд здобула жінка Шредер, перепливаючи 200 м. в часі 3 м. 11'6 секунд.

Як ці народи дорожать тепер своїми жінками-спортовцями!

IV.

Українці не брали участи в Олімпіяді. Радянська Україна відмовилася враз з цілим радянським Союзом від участи; на західних землях не було ні одного спортовця, який мігби зміряти свої сили на міжнародній арені. А навіть в Америці не знайшовся ні один Українець який хочаби в красках Америки станув до змагань. (У звідомленнях підчеркувано все національність поодиноких американських змагунів.).

В Москві почалася точно в день 12. серпня цебто в день закінчення Олімпіяди т. зв. „Спартакіяда".

Орґанізація „Спартакіяди", в якій має взяти участь 5.000 спортовців, є цего рода, що у змаганнях має бути підчеркнений коллектив.

Цебто участь беруть не поодинокі спортовці, а цілі ґрупи, поділені на підставі професійного ключа. Навіть не буде індивідуальних нагород для побідників лише для цілих ґруп.

Фізичне виховання та спорт стоять на Радянській Україні доволі високо, на кожний випадок куди вище чим у нас.

І не один Українець здобуде на московській „Спартакіяді", у якій має право брати участь, осяги, які принеслиб йому славу на міжнародній арені. Але при такому уладі слава одиниці чи народу потоне у морі професійних коллективів.

Маємо надію, що як не на найближчій Олімпіяді, яка відбудеться за чотири роки в Америці, то за вісім літ на всесвітному стадіоні, — якась українська мати заплаче зі щастя, так як тепер мати 17 літної Голяндки Браун, побідниці в плаванні на 400 метрів.

О. Шепарович.

Пані, сама цего не розуміючи, немилосерно плюнула чоловікові у саму душу, заподіяла йому таку рану, яка ніколи не загоїться. Кривда була безмежно болюча, безмірно несподівана. Йому хотілося сивий волос рвати з голови і вити по вовчому. Він виглядав так, начеб його скинули з гори у глибоке провалля, де він покалічився на смерть, де він приголомшився і стратив память... Дико водив він очима на боки, в низ, наче він загубив усе своє багатство, немов після вогню на пожариці своєї хати. Руки в нього висіли, як чужі, а він сам зробився ніби оловяний.

Цілу дорогу, йдучи назад у село, він не промовив до своєї жінки ні слова. Йшли вони наче з якого похорону. Хибаж це не були похорони? Данило поховав найліпшу частину своєї душі. Померли його мрії, якими він тішився усе життя. Зникли-розвіялись надії, радости і не цікаво стало жити на божому світі...

Ясне сонце засумувало разом з ним. Сніжне поле зробилося непривітне, жахливе. Сосни під білими сніговими кожухами наче шепотіли о великім горю Данила, і птички були чужі й нецікаві. Увесь білий зимовий простір покрила жалоба... Та жалоба-туга воздушними хвилями уносилася з Данилової душі й сколихнула повітрям.

Чи зрозуміють люде його траґедію? Ні. Будуть глузувати з нього й дурнем назвуть.

А як вернув Данило з жінкою до хати, повалився на купу білих стружок на своїому варстаті й голосно заплакав. Жінка не пробувала його втішати. Та сама розпука висіла чорною хмарою і над нею. Тихенько вона стала перед образами й довго шептала молитви, а сльози горячі і рясні капали з її очей на глиняну долівку...

Після цеї події стався великий перелом у душі бондара. Він зробився над міру мовчазним й понурим. Вічно лаяв свою жінку, яка мовчала, наче винувата. Боднарство він закинув, струменти його поржавіли, бо в хаті він рідко коли бував — валявся цілими днями пяний у корчмі під столом. Відна Явдоха терпіла і голод і холод, але переносила все це мовчки, не жалюючись нікому.

А як привезли сусіди з корчми неживого Данила, то вона так само голосу не підняла, тільки тихенько плакала й шептала молитви.

Аж як люде змайстрували домовину, шорстку й незґрабну і як положили Данила у тоту труну, тоді тільки згадала вона „золоті руки" покійника. Уявилося їй, якими очима глянув би Данило на цю партацьку, грубу роботу своєї домовини. Тут її жіноче, ніжне серце проняв великий, щирий жаль за дорогим чоловіком. І її горе почало виливатись у вітхнені, поетичні образи сумного голосіння.

Явдоха повалилася на землю і почала голосити, даючи волю свойому горю. Ніхто не міг успокоїти її. Баби, слухаючи, втирали свої сльози й дивувались, відки такий гладкий язик у все мовчаливої Явдохи.

Скоро за своїм старим переставилася на той світ й вона. По ній ніхто не голосив, бо вже була одинока на цілому божому світі, без свояків і без рідних.

Правда, побожні сусіди не забули поставити хрестів на тих двох тихих могилках. Але що це були за хрести? — Криві, незґрабні, партацькі. Вони виглядали безпритульні, жахливі, як сільська недоля.

З білоруської мови переклала *М. Ф.*

Фахово-доповняюча школа в Перемишлі, ведена старанням Союзу Українок. На середині п. Ольга Ципановська, відома суспільна дівчка.

РІЖНІ ВІСТИ

Дві втрати. Недавно померла на Україні Марія Миколаївна Грінченкова відома загально під псевдонімом Марії Загірної. Родом Московка, віддала однак всі свої сили й талант народові серед котрого жила й працювала.

Була вона визначною популяризаторкою, як це свідчать книжечки видані Тов. „Просвітою". Працювала також на полі дитячої та перекладної літератури, але найбільше праці вложила вона на зредагування словника т. з. Сл. Грінченка. Цей словар це є збірна праця багато людей, що працювали десятками літ над зібранням матеріялу. Грінченко впорядкував його, а його дружина була при цьому його найкращою помічницею, про що й сам згадує у передмові до Словаря.

Цікаво відмітити ще й те, що вона була першою журналісткою в українській журналістиці. Вела вона відділ „По Україні" — в першому українському щоденникові „Громадський Голос", — що вийшов 1. І. 1906 р. В послідних часах була співробітником Академії Наук і працювала коло „Словника української мови", який почала підготовляти Академія Наук. Писала також під псевдонімом М. Динко і М. Доленко.

В тому самому часі померла в Чернівцях Емілія з Ничаїв Кумановська визначна громадянка й довголітна провідниця жіночого руху. Вона була вчителькою виділової школи „Крульовей Ядвіґі" в Станиславові — де була душею українського життя. Вона була вчителькою нашої відомої письменниці і педаґоґа Константини Малицької, яка їй дуже багато завдячує. Вони обі коли їх доля звела разом на Буковині, заложили „Жіночу Громаду на Буковині". — В тім товаристві була вона довгі часи головою.

Пятнацяті роковини смерти Лесі Українки. Дня 1. VIII. 1928. минуло 15 літ, як далеко на Кавказі, в кліматичній стації Сурамі — перестало битися серце людини, яка для нас жінок повинна бути ідеалом.

Леся Українка, була не тільки поеткою й письменницею. Вона була людиною хрустального характеру, людиною невтомної праці над собою і людиною з новим світоглядом, який розвинула при допомозі свого дядька Драгоманова духового батька галицького відродження.

Найкраще вшануємо її память коли пізнаємо її, бо за життя була вона у нас, на жаль, дуже мало відома. А пізнаємо її з її творів і з творів про її життя. Ще недавно були її твори розкинені по ріжних журналах, доступ до них був майже неможливий. А сьогодні маємо вже багато видань її творів. Перше повне видання у VII. т. Книгоспілки видане в Харкові—Київі в 1925. р., з вступною статею П. Зерова. Друге видання Книгоспілки 1927. (досі IV. т.) зі статтями найкращих дослідників творчости Л. Українки — під редакцією Б. Якубського. У нас видавництво „Для дому і школи" — випустило дві книжечки „У пущі" — і „Лісова пісня", а „Загальна Бібліотека" (Київ—Ляйпціґ) кілька її драм (Оргія, Камінний господар, Лісова пісня, Кассандра, Адвокат Мартіян).

З праць про Лесю Українку появилися, крім згаданої праці Зерова, ще праця А. Музички: „Леся Українка — Її життя, громадська діяльність і поетична творчість (Д. В. У. 1925); Драй—Хмари: „Леся Українка — життя і творчість" (Д. В. У. 1926). Багато цінних студій до кожного Її твору є у II. виданні Книгоспілки 1927 р. Всі ці книжки цілий місяць серпень прикрашували виставу книгарні Наукового Товариства ім. Шевченка й пригадували всім, що це є місяць нашої незабутньої поетки.

Альманах у памятку сороклітньої (1887—1927) літературної діяльности Ольги Кобилянської. Видання ювилейного комітету в Чернівцях. Зміст цеї книжки надзвичайно цікавий і ділиться на кілька відділів: Літературна частина, куди входять поезії й оповідання буковинських і инших українських поетів й письменників посвячені для звеличання письменниці й тих ідей, яким вона служить у своїх творах; відтак найновіше оповідання Ольги Кобилянської, призначене для відчитання на Академії в її честь у Чернівцях, але не відчитане: „Пресвятая Богородице, помилуй нас!"; відтак її оповідання „Про саму себе", цікаве для всіх, хто хоче зрозуміти життя й думки письменниці та її творчість; дальше йдуть описи, тих свят у її честь у Чернівцях і Коломиї, в яких ювилятка особисто брала участь, привіти, грамоти, дари для письменниці, відтак згадки, де ще святковано ювилей письменниці; дальший відділ містить у собі недруковані ще спомини знайомих і другів письменниці, від діточих літ почавши до тепер; а при кінці неоголошені ще розвідки й критики її творів, та повна бібліоґрафія. Все це оздоблено 14 знимками з життя письменниці. Ціна цеї дуже цінної гарної книжки є у передплаті лиш 100 левів, а опісля в продажі 150 левів. Гроші слати до Книгарні Ю. Гливка і Спілка в Чернівцях, вул. Петровича ч. 4. Наклад через дорожнечу доброго паперу ма-

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РАНІШЕ
РОМАН ЗУБИК, Львів, вул. Галицька 16

ПОРУЧАЄ:
ВОВНИ НА СУКНІ Й ПЛАЩІ ЖІНОЧІ,
ШОВКИ У ВЕЛИКОМУ ВИБОРІ,
СУКНА НА МУЖЕСЬКІ ОДІННЯ.

лий і обчислений на скору розпродаж. Є замовлення зза границі, так що наклад скоро буде вичерпаний. Весь дохід призначений для письменниці на ратування її здоровля і на вигіднішу для її праці обстановку її помешкання. Українці! Пошануйте шановану всім світом письменницю, бо після наших найбільших людей і нас світ шануватиме. Наші письменники не дають світові забути про нас. В кожній українській хаті повинна бути отця книжка („Рідний Край", ч. 23, Чернівці).

Гість з Канади. На ширших сходинах „Союзу Українок" у Львові, дня 25. VIII. виголосила реферат п. Савеля Стечишин, голова „Союзу Українок Канади". Говорила вона про умови життя та працю канадійських українок. Інтересний реферат та сама прелеґентка, збудили щире зацікавлення серед чисельно зібраної публики. П. Стечишин приїхала перед кількома тижнями до Галичини, щоби пізнати життя рідного краю. Реферат відбувся тоді, як ціле число „Нової Хати" було вже зложене, через те обговорення цего реферату мусимо відложити до чергового числа.

Рідна школа. Не зовсім вона рідна, бо скована чужими законами й приписами, яких треба берегти, щоб не втратити її. Та все таки вона ближча від чужих. А щоб стала ще ближчою та щоби могла станути на ноги, оплатити вчителів, збагатити засоби навчання — всі українські діти мусять горнутися до „Рідної Школи". А вчителі вже подбають, що вони вийдуть відтам з добрим знанням рідної мови, нефальшованої історії, прекрасного народного мистецтва — а головне, що на основі цего знання вони вийдуть з кращим світоглядом та з запалом до праці й дальшої самоосвіти.

Фахово доповняюча школа в Перемишлі. Багато дівчат горнеться тепер до ремесла, головно до кравецтва. Працюють в ріжних робітнях і курсах шиття, а образовання доповнюють у фахово доповняючих школах. Тому то й промадянство Перемишля подбало про заснованнь такої школи. Вона розвивається дуже гарно, а з днем 15. вересня зачнеться другий рік навчання в цій школі.

Жінки діріґентами опери. Міський театр в Авсбурзі заанґажував на диріґента опери молоду Віденку Ґертруду Грдлічку. В Одессі диріґентом державної опери є теж жінка Олена Сенкевич.

Жінка мовознавець. Недавно померла в Льондоні славна дослідниця мов Й. Є. Гаррісон. Вона була першою жінкою професором університету в Кембрідж. В 50 році життя опанувала 25 мов в слові й письмі. Була почесним членом багатьох академій і наукових товариств.

Початок шкільного року це для молоді й батьків дуже сумний час. Молодь кидає село, свободу, а вертає у задушливе місто, у тісні кімнати шкільних будинків. Батьки розлучаються зі своїми дітьми на цілий рік, покидаючи їх чужим опікунам. Найменчі діти переступають пороги нового світу з очима повними сліз, з серцем повним страху.

Щоб це оминути заведіть батьки свої діти до склепу „Фортуни Нової" (Руська 3), купіть їм знаменитих цукорків виробу цеї фабрики, а сум Ваших дітей миттю щезне і Вам стане відрадніше на вид усміхнених дітей. Користаючи з побуту у Львові, купіть цукорків також для тих, що остались дома, а радісна зустріч з ними розвіє Ваш смуток після розлуки з тими, що остали у Львові. На провінції жадайте всюди по склепах цукорків „Фортуни Нової". Вони здорові, смачні, чисті, бо догляд над ними веде жінка-мати, яка знає, що ласощі для дітей є частиною їх поживи і що без них жадна дитина не обійдеться.

Справлення помічених похибок. В статті „Накриття і прибрання стола" (число 7—8) стор. 28 має бути „з паленими соленими міґдалами" а не „меленими" як помилково надруковано.

В статті „На пластові теми" (число 7—8) стор. 8, рядок 13 з гори має бути „зимний туш" а не „зимний тут".

„ТРИКОТАРНЯ"
Перша українська робітня волічкових виробів.
МЕЛЬКИК ОЛЬГИ. — Львів, вул. Косцюшка 3/II.
Продає і виконує нові волічкові річи.
Перерабляє старі.
Підрабляє панчохи і скарпети.
Робота солідна! **Ціни приступні!**

СУСПІЛЬНІ НАРАДИ В ПАРИЖІ.

В Парижі відбулися в липні ц. р. наради, які складалися з чотирох конґресів:

1) міжнародний конґрес в справах мешкань і уряджень міст,

2) міжнародний конґрес опіки над дитиною,

3) міжнародний конґрес публичних і приватних інституцій опіки і

4) міжнародна конференція суспільної служби.

В нарадах *конґресу в справах мешкань* зауважується ріжниці в самім поняттю мешкання першої потреби в нас, а в инших західно-европейських краях; ріжниця та спричинена низькою стопою життевою, та низьким уровенем робітничих заробітків; коли в нас під мешканням першої потреби вважається мешкання однокімнатне, у Франції воно складається з трьох або чотирьох кімнат, в Німеччині нормально з трьох і т. д.

Конґрес опіки над дитиною виразив засадничу напрямну лінію суспільної опіки над дитиною, стверджуючи, що дитина мусить мати належну повну опіку суспільно-ґіґієнічну; що ця опіка повинна бути реалізована не в закладах, але передовсім в родині; там де не є можливе виховування дитини в її рідні (через туберкулу родичів, моральне занедбання і т. п.) треба прямо-

(Докінчення на стор. 19.)

Виправи шлюбні і для пенсіонатів!
КОВДРИ сатинові . . . . зол. 23·—
МАТЕРАЦИ з морської трави „ 33·—
„ з волосіння . . „ 75·—
Простирала, Пошевки, Подушки, Килими, Фіранки, Хідники, Ліжка залізні й мосяжні у великому виборі
поручає
ВІДОМИЙ МАҐАЗИН З ПОСТІЛЛЮ
В. ІЖИЦЬКОГО, Львів, вул Коперника 3.

ПІД ОСІНЬ

Осіння та зимова мода не приносять покищо ніяких основних змін.

Як весною і літом, велика ріжниця між передполудням, яке жінка посвячує своїм діловим заняттям, а вечірними годинами, призначеними для розривки. Ранішні сукні скромні зі спортовою закраскою, вечірні фантастичні.

Взористі матеріяли на вечір дальше модні, з цею ріжницею, що виконані у тяжчому матеріялі. Місто жоржети і фуляру, тяжкі шовки і оксаміти (вслюр-шіфони). Осінні й зимові плащі мають великі ковнірі, і ще більші нераз до ліктя сягаючі футряні манжети. Дуже модні будуть плащі цілі підбиті футрами. Усі мають спортовий характер, тому, що запинаються на 4 або 6 гузиків.

Ранішні сукні сягають дещо по за коліна, — вечірні що раз то довші, з заду майже зовсім довгі. Краскою дуже модною так на рано як і вечір буде попеляста у всіх відтінях. Кромі цего ніколи не переводиться чорна, яка є дуже елегантна; на вечір буде багато чисто білих суконь. Ранішні спортові плащі будуть гранатові, оливкові та у ріжних відтінях бронзи.

Капелюхи фільцові й оксамітні, скромні, прибрані лише стяжкою.

Чорні черевики знову вертають до моди, покищо лише на вечір. Черевики ці виконані переважно з шовку, атласу, Crêpe de Chine. На пополудне до чорної суконки появляються чорні замшові.

ч. 262. Осінний костюм в новій формі, з грубого вовняного матеріялу в крати. Пасок лиш з переду.

ч. 263. Високо запнутий осінний плащик з матеріялу doublé; прибрання плащика зроблене з лівої сторони матеріялу.

ч. 264. Елеґантний осінний плащ, багато прибраний кримками.

ч. 265. Скромний плащ з ґранатового вовняного матеріялу.

ч. 266. Осінний плащ з інтересним прибранням плісами; футряний ковнір з сивого лиса.

ч. 267. Незвичайно практичний плащ на дощ з новим ориґінальним ковніром.

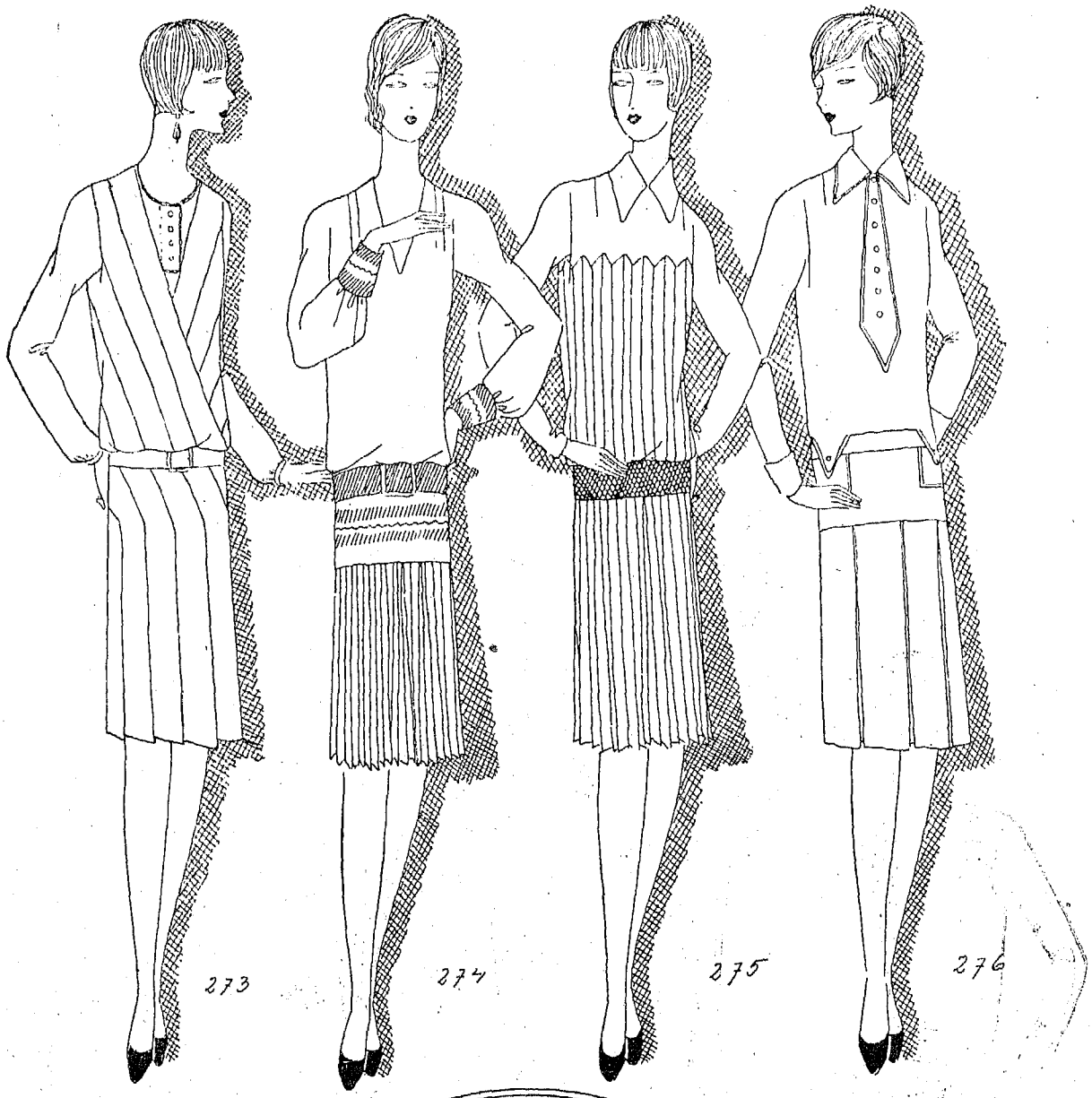
ч. 268. Гарненька сукня на вечір з тюлю краски beige, в стилевій формі; хустина на раменах, при паску квітки.

ч. 269. Чорна сукня з мережева; сукня сама без рукавів, на ню закладається болеро.

ч. 270. Сукня візитова з сивої Georgette; спідниця плісована, з заду видовжена.

ч. 271. Елеґантна сукня на вечір з білої Crêpe Satin. Рядочки квіток держать сукню на раменах.

ч. 272. Скромна сукня візитова з хінської крепи, прибрана закладочками; волянти на спідничці.

ч. 273. Елегантна вовняна сукня з зеленкувато-сивого матеріялу kasha; прибрання із скісних ліній. Темнозелений скіряний пасок.

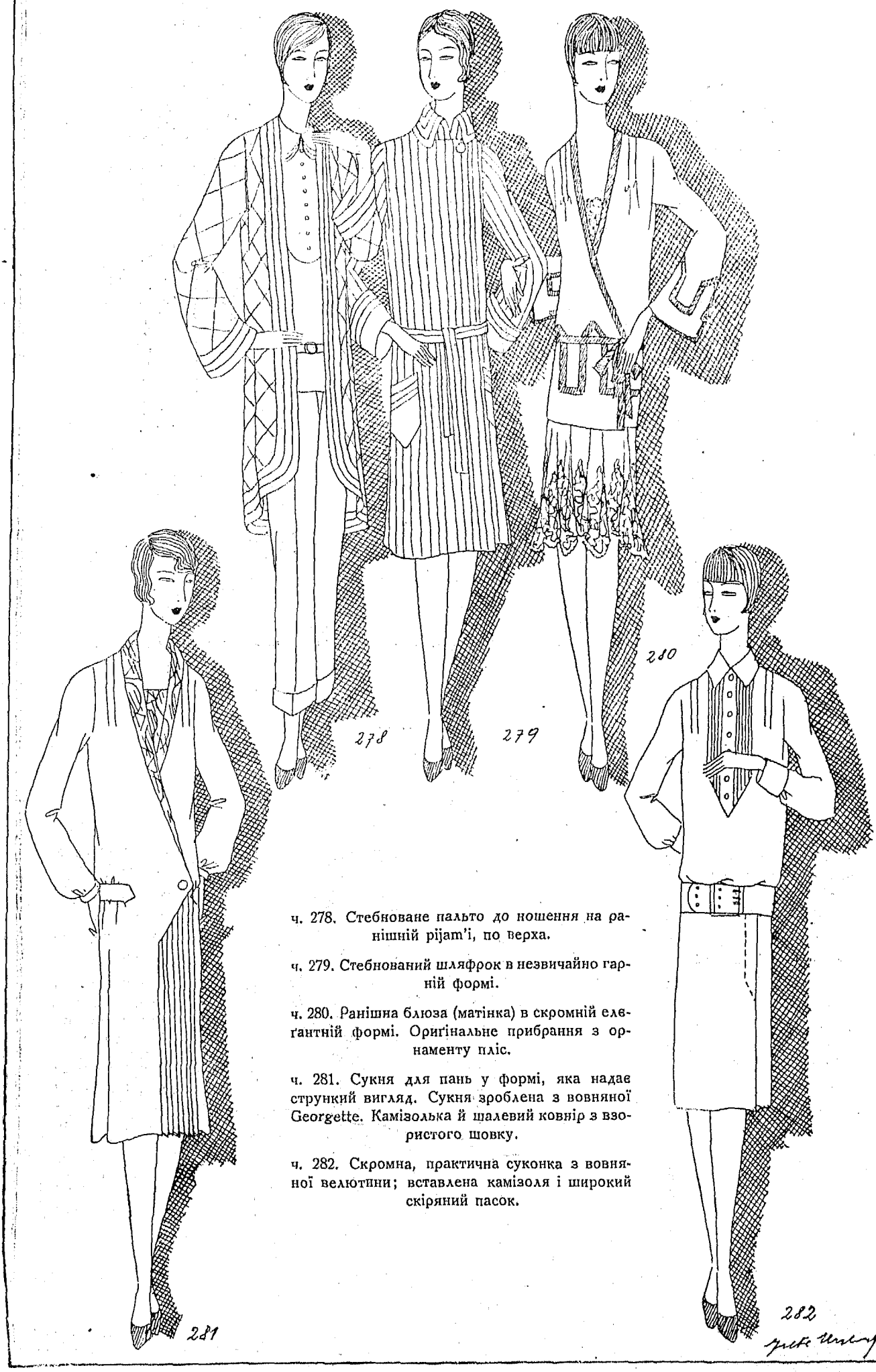
ч. 274. Скромна суконка jumper'ова з матеріялу kasha бордо; спідничка в пліси.

ч. 275. Гарненька суконка з вовняного матеріялу з інтересним прибранням з контрафалдиків. Широкий скіряний пасок.

ч. 276. Jumper'ова суконка з бронзового матеріялу kasha з елегантно уміщеними кишенями; спідничка в контрафалди.

ч. 277. Елегантна блюза з жаботом з ясної хінської крепи.

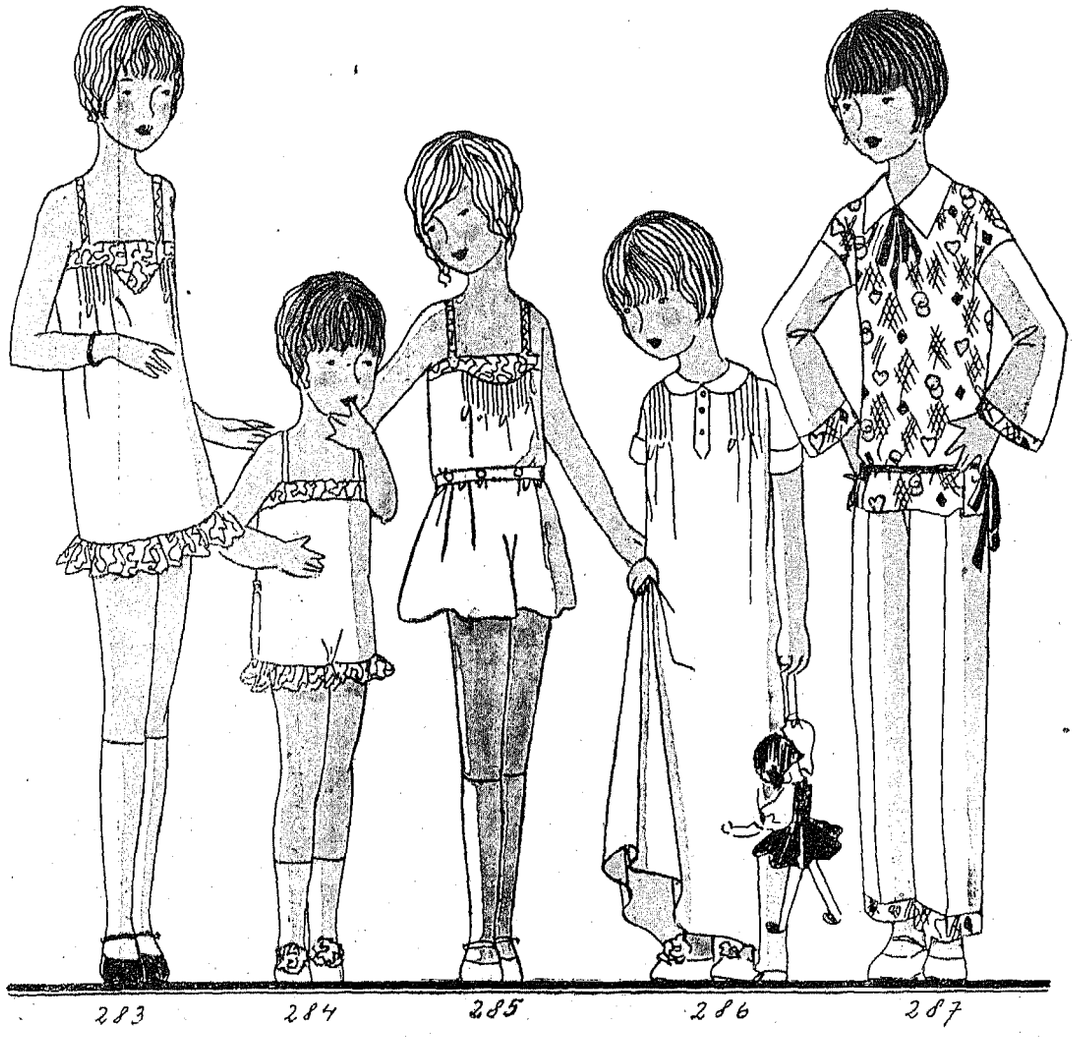
ч. 278. Стебноване пальто до ношення на ранішній рijam'і, по верха.

ч. 279. Стебнований шляфрок в незвичайно гарній формі.

ч. 280. Ранішна блюза (матінка) в скромній елеґантній формі. Оригінальне прибрання з орнаменту пліс.

ч. 281. Сукня для пань у формі, яка надає струнки вигляд. Сукня зроблена з вовняної Georgette. Камізолька й шалевий ковнір з взористого шовку.

ч. 282. Скромна, практична суконка з вовняної велютини; вставлена камізоля і широкий скіряний пасок.

ч. 283. Комбінація (спідничка) для дівчинки, прибрана мережевом в горі й в долині.

ч. 284. Комбінація (сорочка-штанці) для малої дівчинки.

ч. 285. Комбінація, яка складається із станичка та з широких штанців, припинаних на ґузики.

ч. 286. Скромна нічна сорочка прибрана складочками й гладким круглим ковнірцем.

ч. 287. Руjama для дівчинки з гладкого й взористого матеріялу до прання.

ч. 288. Денна сорочка для хлопця, з короткими рукавами, круглий викрій коло шиї.

ч. 289. Денна сорочка для хлопця, з довгими рукавами; чотирокутний викрій коло шиї.

ч. 290. Фартушок до школи з чорного кльоту; трикутний викрій коло шиї, нашита кишеня.

ч. 291. Суконочка для дівчинки з легкої вовняної Georgette з вишивкою на рукавах.

ч. 292. Гарненька суконочка до школи для дівчинки, з синього матеріялу kasha, з інтересно уложеними фалдами.

ч. 293. Суконочка для малої дівчинки, з легкого вовняного матеріялу, прибрана стебнівками із шовку в ріжних відтінях.

ч. 294. Гарненьке убранко для дівчинки: суконка з матеріялу горячочервоної краски, ґранатова камізолька.

ч. 295. Убранко для хлопчика, з анґлійського вовняного матеріялу. На блюзі два ряди ґудзиків, короткі штани.

ч. 296. Убранко для хлопчика, що складається з гладкої камізольки, темнообрамованої, та спортових штанів з взористого вовняного матеріялу.

БУКОВИНСЬКА НАРОДНА СОРОЧКА, ЇЇ КРІЙ ТА ВИШИВКИ

Найкращі річи, на яких буковинська селянка дає вираз своїм артистичним здібностям у вишиванні, та на яких є незвичайне багацтво орнаментів, це — сорочки.

Між ними треба — що до крою та розміщення вишивок — розріжняти два роди, які мають одно спільне: долішна частина сорочки, яка все скорше нищиться, все зроблена з грубшого полотна, як горішна.

І. Сорочка на свята, яку вбирають лише в святочні дні до церкви або на весілля, та при инших родинних та святочних нагодах. Така сорочка є багато вишита головно на рáменах, вздовж рукавів, дальше на грудях і плечах, по обох боках пазухи, а також деколи на долішному рубци сорочки.

Крій святочної сорочки поданий на рис. 1.

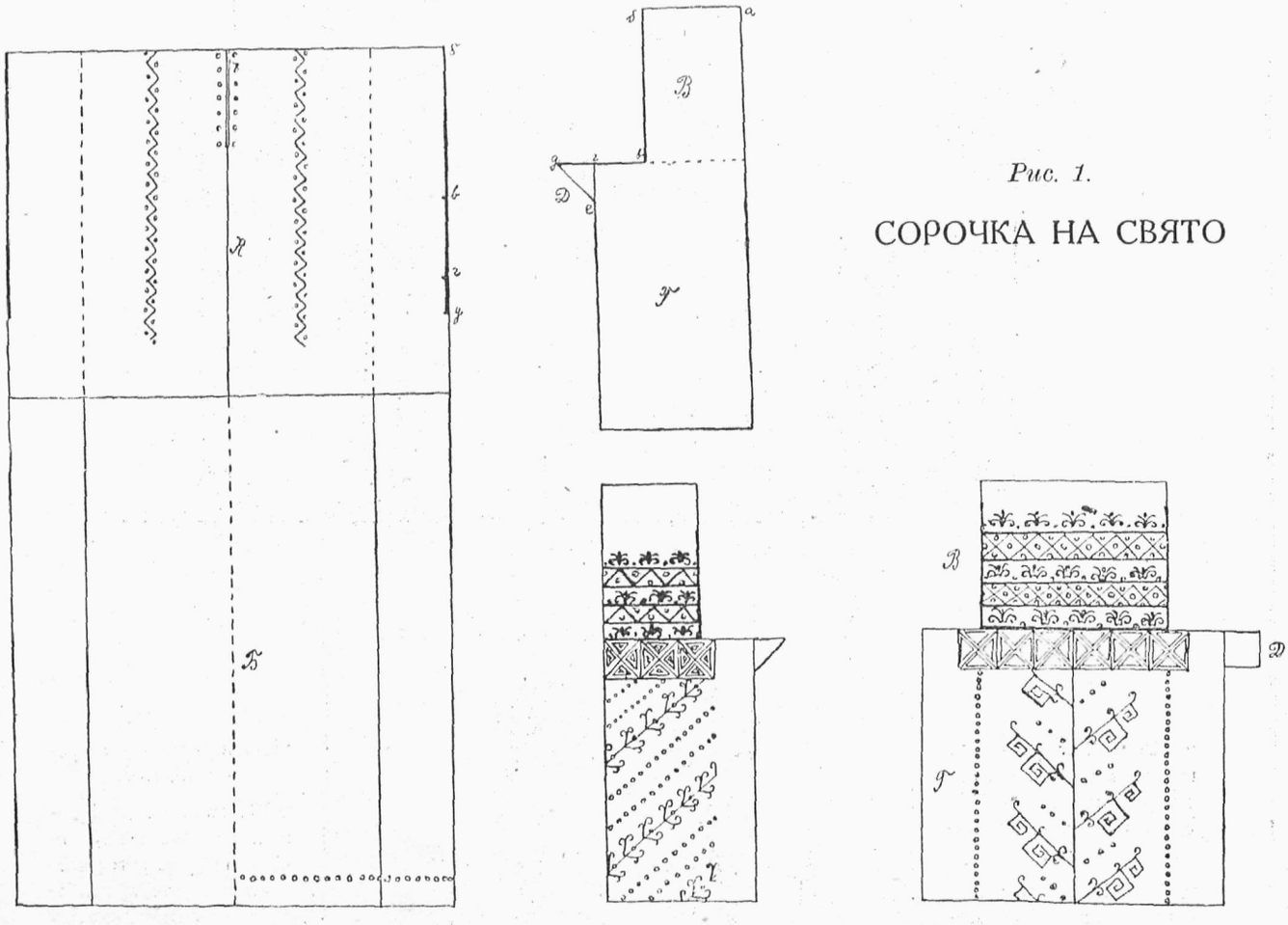

Рис. 1.

СОРОЧКА НА СВЯТО

Ширина сорочки в горішній частині (станок) та долішній (підтичка) однакова; виносить 1,40—1,60 м. і складається звичайно з трьох ширин; де-не-де шиють сорочки в дві або чотири ширини. Поданий тут крій примінює порядок швів з трьох ширин, як найбільш уживаний.

Сорочка має в горі отвір на цілу ширину; по обох боках (на просторі погрубленої лінії на рисунку) розтинається пахи, в які вшивається плечики та рукави, а саме по лінії *б*, *в*, *г*, *д*, — так що горішний обєм сорочки побільшується ще о обі ширини плечиків *а*, *б*. Краєм отвору пересилюється сильний шнурок, звичайно плетений з ниток до вишивання, і ним стягається цілий отвір довкола шиї, так що на сорочці кладуться густі фалди. Маленький квадратик під пахою *г*, *д*, *е* уможливляє більшу свободу рухів при підношуванню рук. Плечики є все о половину, а бодай третину вужчі від рукавів.

Порядок розміщення ріжних вишивок на рукавах та самій сорочці теж подано на рис. ч. 1.

Вшиття плечиків та рукавів на сорочках від свята є принято в такому порядкові: На горішній частині (плечиках), що закривають рамя, а частинно також сягають поза рамена, є розміщені два, три або також більше поперечних рядків вишивок, одні над другими, розділені вузькими пасочками, а ті всі разом, з боків та з під споду обведені одною рамкою.

Мотив є звичайно для всіх рядків однаковий, або також два ріжні мотиви зміняються правильно на переміну.

Ця частина — плечики, — не становлять з рукавом цілости; це є окремий кусник полотна, сам про себе, вишивається його окремо; що-й-но по вишитті пришивається його до рукава, а тоді разом з рукавом вшивається до сорочки в спосіб поданий вище.

Поперечні рядки вишивок на плечиках є вишивані в одній, деколи в двох, але найчастіше в кількох красках; пасочки, що переділюють поодинокі рядки, а також рамка що замикає цілу вишивку плечиків з боків і з під споду, є виповнені золотими або срібними нитками, — ланцюжком або плоским гаптом, пацьорками, врешті позолочуваними або посріблюваними лелітками. Вимір вишивки на плечиках сягає 10—20 цм. висоти (в напрямі від шиї до рамен).

Безпосередно під уставкою (плечиками) приходить рукав. На ньому в горішній частині, рівнобіжно до уставки є уміщений рядок вишивки, т. зв. *морщинка*, широка на 5—15 цм., виключно в ґеометричному орнаменті, що різко відзначається від плечиків та дальшої долішної частини рукавів не лише способом виконання, але головно добором краски.

Цей рядок вишивки є переважно в одній красці, і то найчастіше в жовтій. В околицях над Дністром уживають селянки до морщинок зеленої краски, де-не-де також чорної, синьої, білої, сивої або червоної. Деколи до цеї одної краски додають тут і там инші, приміром обводять головний мотив кольоровими нитками, що головно є улюблене між буковинськими Гуцулами, або також нашивають пацьорки та лелітки.

Дуже ріжнородні є мотиви вишивок на рукавах від

морщинки в долицу; що до порядку в якому уложені поодинокі мотиви вишивок, ділимо їх на два роди:

Вишивки, що йдуть поздовж цілого рукава в трьох рядах; вони є або всі три однакові, або середуща з них є головна широка, а з краю по обох боках дві вужчі й скромніші. Тоді ця середуща вишивка — стовп, — це рід галузки, з якої виростають на ліво й право листя та квітки, на обі сторони рівночасно або на переміну. Щоб оживити порожні місця, що повстають між поодинокими галузками, розміщується близько при стовпі малі поодинокі орнаменти. Поздовж головної вишивки біжать з двох боків вузькі рядки мотивів звязаних з собою, або окремих, — рядочком уложених.

Другий спосіб вишивання рукавів це скосом уложені ряди вишивок, через цілий рукав, одні за другими, ті самі або ріжні на переміну.

Вишивка рукава є все трохи ширша від вишивки плечиків.

Рукав в долині є звичайно зморщений циркою, і вшитий в дуду (вузький вишиваний манжет також чохли).

II. Сорочка на буддень (хлопянка) є що до крою та прибрання вишивками куди скромніша від попередної.

Крій цеї сорочки, як це видно на рис. 2. такий:

Середна частина станку складається з одного кусника полотна через груди й плечі, в якому витинається відповідно великий круглий отвір з розтятою пазухою для перехання голови. Плечиків нема, а рукав є вшитий впрост до горішної частини цего станка. Під рукавами є вставлені з обох боків клини, які поширюють горішну часть сорочки до нормальної ширини. Багаті вишивки уставок відпадають зовсім, на їх місце приходить лише

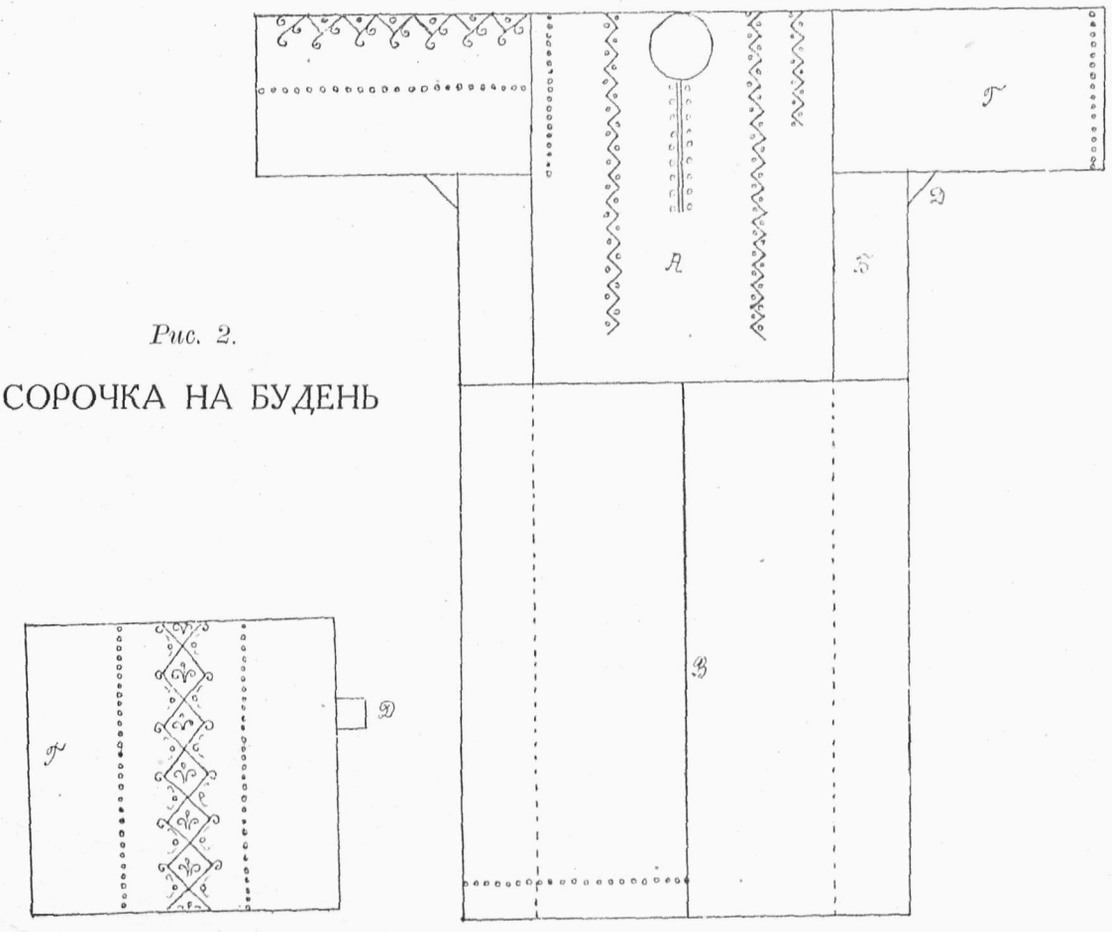

Рис. 2.

СОРОЧКА НА БУДЕНЬ

На грудях та плечах біжать по обох сторонах по одному рядкови вишивки, яка має або одностайний лученний орнамент, або складається з окремих, рядочком уложених дрібних мотивів; в деяких селах уміщують такі мотиви ще й на долішному краю сорочки.

Описаний тут спосіб вишиття святочної сорочки вживають передовсім селянки Покуття, Підгіря та долів Буковини; в горах — Гуцули вишивають остільки инакше, що на уставки (плечики), рамена (в місце морщинки), рукави, а навіть на вишивку на переді сорочки, при пазусі вживають один і той сам мотив, звичайно зовсім без зміни, деколи з невеличкими ухилами й змінами форм.

Очевидно, що стрічається певні відступлення від цього головного правила, але це рідкі випадки.

Вишивки на рукавах в гуцульських сорочках є все тої самої ширини, що на уставках і вони куди густіші як на сорочках з долів. Поодинокі поздовжні або скісні рядки є дуже густо розміщені одні коло других, або близько при шві рукава цілком вузенький рядочок вишивки *(коло рубця)*, часом лиш навіть цирка.

Вишивка розтягається головно на сам рукав; тоді поздовж розміщений або один ряд вишивки, або також три, з яких середущий широкий, а два крайні вузенькі.

Дальше розміщені ще вишивки на грудях і плечах, через які біжать з правого й лівого боку по одному вузькому рядкови; врешті обрамовують ще вишивкою пазуху сорочки.

В деяких селах на хлопянці вишивають лише коло пазухи по три або чотири, симетрично уложені до себе звернені, великі поодинокі орнаменти, а всі инші вишивки відпадають.

В деяких околицях вишивають також мужеські сорочки, головно на Гуцульщині. Вишивають ковнір, манжети, уставки, пазуху, та рубець долиною сорочки.

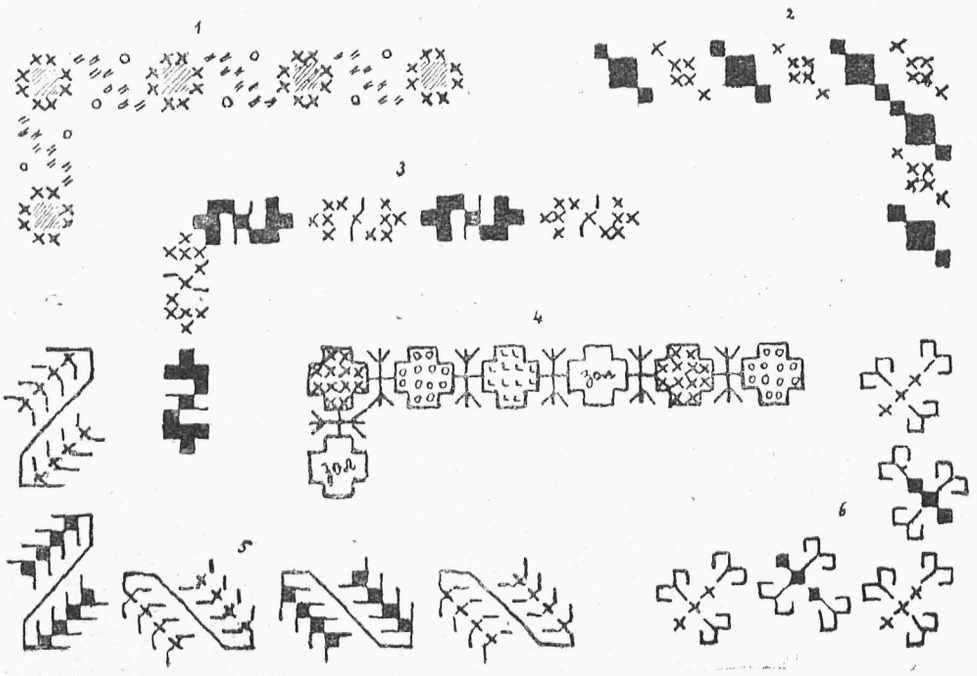
Замість вишивок стрічається на сорочках також де-не-де мережки, ширші або вужчі, т. зв. цирки.

Із збірки „Народні вишивки Буковини", Кольбенгавра в Чернівцях.

РУЧНІ РОБОТИ

Блюзка і фартушок з буковинськими вишивками та мережками.

Вишивки до фартушочка.

Краски:

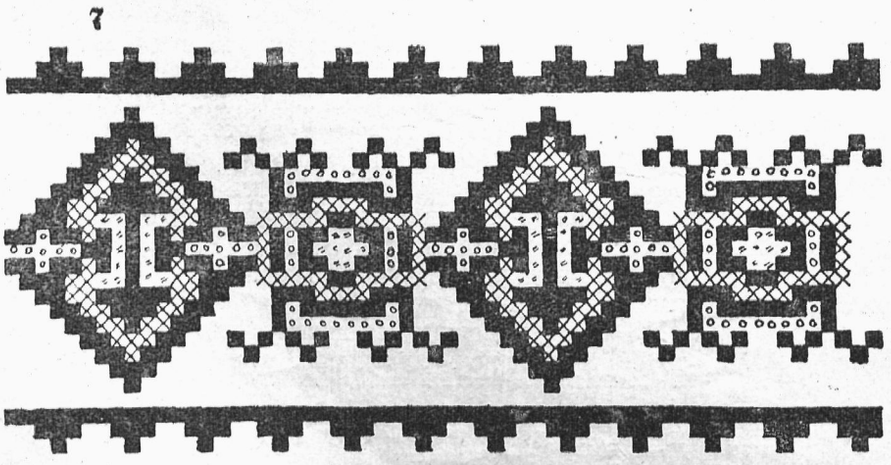
Взір 1) ✕✕ червона, // // зелена, //// синя, ○○ жовта.

Взір 4) ✕✕ червона, ○○ жовта, ▙▙ ліліова, золота, обведена чорним.

Взір 2, 3, 5, 6) чорна й червона на переміну.

Назва вишивок:

Взір 2) колодочки,
„ 3) червачки,
„ 5) гребінчики,
„ 6) пантарки.

Вишивка до блюзки.

Краски:

▮▮ бронзова, ✕✕ червона, // // синя, ○○ жовта.

СУСПІЛЬНІ НАРАДИ В ПАРИЖІ

(Продовження зі стор. 8.)

вати до цього, щоб дитину умістити рівнож в родинному середовищі „placement familial“. Отже конґрес показався за засадою домашної опіки, а проти системи закладів.

Наради міжнародного *конґресу публичних і приватних інституцій опіки* велися в трьох секціях і на пленарних засіданнях. Порушувано квестії опіки над чужинцями, суспільної опіки над дітьми і т. п.

Міжнародна *конференція суспільної служби* занималася квестіями: 1) орґанізації суспільної служби, 2) вишколення в суспільній службі, 3) еміґрації, 4) суспільної служби в промислі, 5) суспільної ґіґієни.

В часі конґресів була уладжена в Парижі, у виставовім парку (porte de Versailles) міжнародна виставa мешкань та суспільного поступу, яка ілюструвала суспільні здобутки поодиноких держав, на підставі знимок, статистичних таблиць, моделів ріжних закладів для дітей, робітничих домів, бібліотек, клюбів для працюючих жінок, людових домів і т. п.

ДОПИСЬ З ЛИСИЧИНЕЦЬ, ПОВ. ЗБАРАЖ

Наше село належить до типу кращих і свідоміших українських громад, де панує оживлений громадянський рух, де розвиваються і працюють з успіхом найважніші громадські інституції: Читальня „Просвіти“, Кружок „Рідної Школи“ ім. Лесі Українки, Кооператива „Дніпро“ і Луг. Найбільше видатну діяльність розвиває Читальня „Просвіти“, що має прекрасний мішаний хор і меткий аматорський кружок, та кооператива „Дніпро“, що по двох роках праці вспіла витранспортувати зі села жида-коршмаря і закупити на власність його дім за шістьсот ам. дол. ($ 600). У всіх змаганнях місцевих товариства брало досить живу участь наше жіноцтво, головно молодше покоління. Вистарчить тільки згадати, що без співпраці дівчат неможлива була-б діяльність аматорського кружка і мішаного хору. Жіноцтво, заступлене поважно в списках членів усіх наших товариств, являлося дуже радо і громадно на ріжних відчитах, анкетах і нарадах, особливо тих, що торкалися найживіших питань життя жінки, її становища в родині, громаді і народі. Однак жіночого гуртка ще не було в селі. Тоді свідомий гурток лисичинецького жіноцтва, за ініціятивою п. Марії Ющишинової, дружини управителя школи, скликав на 22 липня ц. р. ширшу жіночу нараду, котра постановила зараз-же заснувати в Лисичинцях Кружок „Союзу Українок ім. О. Кобилянської“. Нараду відкрила вступною промовою п. Марія Ющишинова, пояснивши зібраним мету сходин. Потім виголосив прегарну доповідь про „Жіночий рух і потребу орґанізації“ п. Іван Ющишин, управитель школи. В дискусії над цею доповіддю промовляли жінки, висловлюючи свої погляди на найважніші питання родинного, громадського і національного життя зі становища жінки-громадянки. Дуже миле вражіння зробила промова п. Василя Кізя, учителя-заточеця з Польщі, що вакації переживає все в своїх батьків у Лисичинцях і в той час щиро працює у всіх місцевих товариствах.

По скінченій дискусії вибрали зібрані жінки таку Управу Кружка „Союзу Українок“ ім. О. Кобилянської в Лисичинцях:

І. Виділ: Марія Ющишинова — голова, Евгенія Гульовська — містоголова, Марія Кізь — секретарка, Марія Бурич — бібліотекарка, Рузька Войцеховська — скарбничка. Заступниці: Теодозія Цвіґун, Анна Марцінюк.

ІІ. Контрольна Комісія: Анна Хамлай — голова, Йосифа Пастушенкова — секретарка, Марія Худа — член Контрольної Комісії.

Громадянка-Луговичка.

Перед кіном „АПОЛЛЬО“ Хоружчини 5

НОВО ВІДКРИТИЙ

МАҐАЗИН З ПОСТІЛЛЮ

під фірмою

Р. ДЖАЛА

поручає

КОВДРИ від 18 зол.
МАТЕРАЦИ „ 33 „

На провінцію посилка відворотною почтою. Цінники на бажання.

ЗА ДАРМО ніхто не дає товару, зате **за 5 зл.** тижнево можна замовити в нас всілякі тапіцерські вироби, як: **матераци, отомани, фотелі і т. п.**

ҐОТЛІБ і ҐЕФЕЛЬ

Львів, ул. Ґродзіцких ч. 8.

Б. ТАПІЦЕР-ДЕКОРАТОР КОРОЛІВСЬК. ТЕАТРУ В БУДАПЕШТІ.

Др. СОФІЯ ПАРФАНОВИЧ

ЛІЖЕЧКО ДИТИНИ

Ліжечко: не повинно бути глибоке, з високими одностайними боками — бо в нім брак повітря. Ліпші є плитші ліжка залізні з сіточками, в котрих є продув. Візки й колиски злі, бо призвичаюють дитину засипляти тільки при колисанню. В браку ліжечка можна добре послужитися кошем від білля.

Постіль: матерац прикритий простиральцем. Молодше немовля лежить на ньому ще в перинці, старше тільки в пеленках і флянельці. Взагалі по півроці немовля обходиться без перинки і лежить тільки в пеленках. Тоді цератка є більша і лежить на матерацику під простиральцем, або на ньому під дитиною, завиненою в пеленки. Під головою дитина не потребує подушки, бо голова має лежати рівно з тілом. Вкривати літом ковдрочкою, а зимою подушечкою з пуху. Для охорони від мух добре прикрити візок або ліжечко ґазою або тюлем, але не полотном (за густе), ніколи не часописсю або якимнебудь папером, бо він є непропускаємий, брудний, насяклий шкідливим друкарським чорнилом.

Розуміється, що до діточого білля належать, як і у старшої людини, рушники, простиральця, хусточки до носа, тощо. Про них не треба з осібна писати. Треба хіба зазначити, що до миття дитини добре уживати не губки, котра в своїх дірках переховує бруд і бацилі, а рукавички (мішочка) з грубої, волохатої, білої шматки.

Подушечка. Давно бувала груба й велика. Нині вона щораз меншає, уступаючи місця коциковя або матерацикови. Колиж є — тоді не повинна бути ціла з піря, бо перегріває дитину, та викликує у неї неспокій і безсонність. Вона повинна бути так зроблена, щоби долішна її частина була з морської трави або волосіння, горішня з гусячого пуху. Але і від такої подушечки ліпша ковдрочка з вати або коцик. Одно як і друге повинно мати пошевку з білого полотна до вязання на ленточки, без мережева, стяжок та мережок, через котрі переходить на ковдрочку нечистота, яку тяжко випрати, від чого піря подушечки набирає стухлости. Пошевок треба мати бодай зо дві.

Про одяг старшої дитини писати непотрібно, а це тому, що він подібний до вбрання старших. Радаб я тільки звернути увагу на це, що мені так часто впадає в очі, а що некорисно відбивається на здоровлю дитини. Думаю про надто тепле вбирання дітей. Боязкі матері одягають дітей в кілька сорочок і суконок, часто бархани

Чи Ви вислали вже передплату по кінець вересня?

Коли ні, так зробіть це зараз!

і трикоти, теплі светери і кожушки, щільно позашинані. Дитина стало перегріта стає дуже вражлива на зміни температури і мимо грубої одежі легко простуджується, має все нежити, та терпить на біль горла. Треба тямити, що шкіра має сама дуже добрі знаряддя до реґуляції тепла, при чому легка одіж ці знаряддя ґімнастикує, улінцює, а груба виніжнює, ослаблює, ушкоджує цю нормальну охорону. Тому не треба протиділати природі, а навпаки йти їй на зустріч — в цім випадку, одягати діти вправді тепло, але в легкий провівний одяг, ґіґієнічний, а омінати грубих, непропускаємих тканин.

Завивати в цілі, ще до того грубі подушки і сильними повивачами є негіґієнічно. Дитина мусить мати свободу рухів, необхідну для розвою мязів та внутрішних орґанів. Вона потрібує повітря та простору. Страх перед кривухою є тут, як сказано, неоправданий.

С. МИЙСЬКА

ПРИПИСИ

Грибова юшка (зупа).

Зварити на костях росіл. 1/2 кґ. правдивих грибів (боровиків) *очистити, сполокати і дрібно покраяти.* Одну, велику цибулю посікти, підсмажити на ложці масла, вложити гриби та душити під покришкою, доки не зваряться. Потім посолити до смаку, додати на кінець ножа перцю, та посипати ложкою борошна. По одноразовому завареню грибів процідити до них росіл, додати 1/4 л. кислої сметани і нехай усьо разом закипить. Цю юшку можна заварити тертим тістом або дрібонькими лазанками.

Видаючи на стіл додати дрібно посіченої петрушки. Ця юшка є також добра і без сметани.

Вепрова печеня з бульбою.

Сполокати 1. кґ. вепрової, вузької, полядвиці, посолити, вложити до камінної ринки, вляти 1/2 склянки зимної води і посипати кремом; покраяти в платочки 2. цибулі, підсмажити на ложці товщу, та додати до печені. Пекти в рурі 2. год., поливаючи її висмаженою з мяса підлевою.

З 1/2 кґ. вареної бараболі зробити „пюре“ (без товщу). Якщо печеня готова, вийняти на дощинку, понакравувати, а в кожний переділ вложити трохи „пюре“. Потім дати печеню знову до ринки і вложити до рури ще на 1/4 години.

До цеї печені подавати найрадше свіжу капусту або огіркову салату.

Тортелєтки з овочами.

Замісити тісто з 1/2 кґ. борошна, 1/4 кґ. свіжого масла, 10 дкґ. цукру, 2. цілих яєць і 4 жовтків, поставити на годину в холодному місці. Потім вивалкувати тісто на 1/2 цм. грубо, та викравувати круглі тортелятки малою склянкою. З цего самого тіста поробити валочки грубости олівця і покласти їх зверха довкола кожного тісточка. Помащені яйцем тортелєтки спекти в недуже горячій рурі. В середину холодних вже тісточок наложити сирих або смажених овочів.

Морелі цілі.

Не надто доспілі морелі спарити і обібрати зі шкірки. На фунт морель взяти фунт цукру, дати мало води, заварити та вишумувати сироп. Додати дві ложки доброго руму і вкинути морелі. Як раз заваряться, винять до порцелянової посуди, сироп *окремо вистудити і зимним залити овочі.* На другий день сироп злять, заварити, щоби був зовсім густий. Зимним залити зложені в слоїку овочів.

На памятник для бл. п. дир. Марії Примівної зложили в Адміністрації „Нової Хати“:

По 20,— зл.

Ірина Винницька-Вахнянинова, (Перемишль); Марійка Данилевич, (Перемишль); Ольга Левкевич, (Перемишль); Марія Савицька, (Перемишль); Стефанія Савицька, (Львів); Ірина Карановичь-Рожанковська, (Калуш); Марія Фуртак-Деркачева, (Львів); Стефанія Фуртак (Тростянець).

По 10,— зл.

Ольга Левицька-Миклашевичева, (Калуш); Ірина Селезінка-Кузьмичева, (Дрогобич); Стефанія Яремкевич-Варехова, (Воля Мигова).

По 5,— зл.

Евгенія Андріясевичева, (Волекінці); Олена й Михайло Береска, (Монастирська); Олена Внентшак-Коссачева (Буковина п. Олешів); Стефанія Рогозинська-Гринева, (Бучач).

По 4,50 зл.

Ірина Коцюбинська, (Трибухівці).

По 3,— зл.

Марія Щуровська, (Стинява нижна).

(Просимо, щоб всі товаришки подавали свої дівочі назвиська. Просимо також посилати адреси товаришок, на які ми висилатимемо чеки.)

ОГОЛОШЕННЯ

Гаптяоку до артистичних кольорових гантів (прапорів, феломів і т. п.) потукує „Нова Хата“. Зголошення в адміністрації.

Жіноча промислова кооператива „Труд“ у Львові **приймає учениць на трилітну фахову науку шиття і крою та жіночих одягів.** Дипльомом, який дістають ученици по скінченню науки управлює їх до самостійної фахової праці. Зголошення устно й письмено в „Труді“ — Львів, Ринок ч. 39.

З огляду на те, що не всі знають про зміну адреси до слання жертв на ціль Захоронки сиріт і Санаторії недужих письменників ім. Михайла Павлика у Косові, — повідомляю шановних Жертводавців, що в Америці слати на цю ціль, як в лістах, на адресу: „Ukr. Women „Rada“ Societe % S. Kowbasniuk Real estaty steamskip tictets 277 E. 10-th Street, Near Avenue, New York, N Y.“, а в краю на адресу: „Краєве Товариство Кредитове, Львів, Домініканська ул. ч. 10. конто — „Фондація“ ч. 2.012 і 2.013“.

Анна Павлик.

ВЛАСНИЙ ВИРІБ!

КОВДРИ

1-бічна	зол.	26·50
2-бічна	„	35·—
цвітиста	„	40·—

МАТЕРАЦИ

з морської трави	„	34·50
з волосіння	„	76·—
СІННИКИ готові	„	5·—
ПОДУШКИ з піря	„	18·—
ГОТОВІ ПОШЕВКИ	„	3·—
„ **ПРОСТИРАЛА**	„	5·50
„ „ під ковдри	„	11·50
ВОВНЯНІ КОЦИ	„	9·50

ПОЛОТНА — РУШНИКИ — ОБРУСИ — ЗАНАВІСИ — КАПИ — КИЛИМИ.

Найдешевше продає

Фабрика білля — Петрушевскі - Млєко

Львів, Коральніцка 6. — Тел. 37-72.

Ціннники даром. Для шпиталів, інститутів і т. п. ціни фабричні.

Видає Кооператива „Українське Народне Мистецтво“. За Редакцію відповідає МАРІЯ ГРОМНИЦЬКА.
Редакція і Адміністрація: Львів, Словацького 14, I. З друкарні Наукового Тов. ім. Шевченка у Львові.

ШЕЛОМИ В СОНЦІ

8) ІСТОРИЧНА ПОВІСТЬ

написала КАТРЯ ГРИНЕВИЧЕВА

Він переломився у низькому поклоні, мов вистру-ганий з дерева невмілою рукою і тоді на його голові майнув великий, бритий ореол з вінком чахлого волосся.

— Сараценів я воював, у хрестоносній поході за Христа кров лив, — додав іще з осміхом, — будьте безпечні!

Двері закрилися за гостем як вода і зараз залунало ще раз у сутінки обістя:

— Жертвуйте одіж невкритим сиротам Галича!

А через хвилину:

— Простибіг, дорогі, простибіг!

У богоугодній покорі монах постояв ще трохи під модриною, непомітний, убогий, а тоді відвязав ослика з обильним набором і щез.

ЛІСОВА КАЗКА.

„Нехай мої чорні коси буйний вітер має,
Нехай мене молодої ніхто не займає"!
(з нар. пісень.)

Старий Скиба зняв хутко водоноса свойого з пліч, витягнув журавлем повний і воркнув і'д сторонському хлопчукові, що пас зором панські двері:

— Боярська дочка, де? Ось вона на коніку герцює, переймай!

— Чого це він? Ясиня підїхала рисцем, весна життя сіяла з кожного її руху, зелена ляма різьбила її як куклу. Завоєю шелестів поранний вітер. Повернула лице просто,— його оваль брав за серце мягкими обрисами черт, — відхилила чоло в бік, профіль рішучий і строгий здержував осторонь. Дві душі цього обличча сіяли окремим і наявним чаром несподіванки.

— З Глухого Кута біжу! — заговорив підросток. — Посилає мене до вас Зезиля, занемогла! Хоче вам щось потрібне розповісти. Відай на вмиранні старуха!

Пастушок у конопляній дранці до кісток пролепетав все це одним віддихом, багровий від вражіння, від казочного виду...

Зезиля вмирає!

Ясиня була поражена несподіваним ударом.

Словит поселив Ясинину няньку разом з її чоловіком, пасічником Дорошем у Глухім Куті, недалеко Галича. Боярин мав там рибне озеро та добру пасіку. Старі жили без вибаг у хижі вкритій корою, з ними коза —годовальниця...

У довгих сорочках, гребінних, ходили обоє кожного ранка над озеро, кормити довговічних коропів, оброслих водяною слиззю й сивим мохом. Вечером, знову у двоє йшли у щоденний обхід по пасіці. У баби в руках сорокатий дзбан з вечірною водицею, окропити кожний улик на сон, у діда під пахою грабельки, перегорнути сіно між улиями, аби рівно сохло.

Всю просту красу цеї картини повторила память Ясині в цю хвилю, коли слухала босоногого вістуна. Дівчина захопила на оспіхах жмут дивоглядного коріння, що росте повикручуване дико в провалах Чорногори. Воно нагадувало клубок гаддя, яке вціпилося в себе серед борні і дивно, що не чути зловіщого шипоту десятка пащек...

Загорнула свій лік у хустину, скочила на коника й справила його на Чешибіси.

За нею поплентався незвісний чередар, простоволосий.

День був червоний від пільної гвоздики, вогників під росою і голубий від розтулених дзвінків. Повз дороги струмок узький як стрічка біг і співав.

Над головою Ясині колихався яструб. Його хижі обриси золотив пливкий луч сонця. Воно лежало насипом по дорогах, світило верх дремливої води, що жевріла проміж незабудьки й рожевий гризівник.

Житло дорожника з соняшниковим полем обіч заяжовтіло, зникло й Ясиня побачила як схилений над вирвою роздертою колісєм, дорожник направляв пильно небезпечне місце. Сам осьмник мав провірювати путь із Галича й мости на Луквї та притоках, багато-як треба до зарви з бідаком!

Велика дорога розділювалася у якимось місці на дві, — бічна, вузенька, бігла в ліс. Ясиня справила коня туди і зелень з шумом вдарила об ляму сукні, те-ж зелену.

Було вохко, глухо. Тілько каня, що зазріла видно, дощевий облак у далині, покрикувала на дереві наче крізь сон, — високо й в протяж.

Глушею бродять темні сили, то Ясинине серце томилося з легка. Ще тілько цей ліс, а там ужитне поле і у вінку старих лип безпечний Глухий Кут.

Ставало тепло, дурман лісових пахощів спувся тяжко проміж дерева. Кінь дівчини настолочував круглими копитами цілі острови суниць і вже мала зіскочити назбирати жменю, коли на вперейми її виринув із темряви їздець, кирея з полетом застібнена на лівім рамені, колпак косом, чуб аж на брови.

— Доброго вам дня, боярівно! — окликнув свою втіху.

Злякалася і подала у бік від вражіння.

— Це тілько ви, Славно! — сказала подратовано і придержала рукою роздзвонене серце.

— Тілько я, Ясине... розсміявся криво, миттю закинув гладку поведінку, будьто одяг не на нього шитий, скочив із коня, ухопив руку дівчини обмотану червоним повіддям, а тоді шугнув як вихор на її карого бахмата. З силою притиснув дівчину до себе й з пяним свистом тріюмфу — пігнав.

Глухий Кут торчав ще хвилю на блакиті темним обрисом садів, як вінком з розмайрану, а там пропав з очей.

— А, злодію! — дико пручалася Ясиня, але дужі руки хижака держали її на місці.

— Цить, боярівно, цить! Могорич давним-давно з вашим батеньком запитий! Не вірите? А ще в мене перстенець ваш, що на завязинах уронили...

Блиснув сердечним пальцем, де сяло кільце з дорогим каменем, залюбки глядів у темні очі, що сипали іскри погорди. Сміявся, як із доброго жарту і регіт відбивався глухо у глибині дебри з голосистим потоком на дні.

— Ви затіяли торг мною, ви посміли?

Ясиня перестала параз розшукувати слово болюче мов удар у лице і з відвагою розпуки зібралася в собі вся, до скоку...

А там, у кучерявих водоворотах гнав наглий бистрець через тісняву зубчастих берегів. Сіра вода, у сірій камяній колисці, кидалася несамовито. Світлий кур горів куликами над кожним лютішим бризком. Розчапірена, вюнка ілиска то порinала у ньому очаровано, то кружляла мов опалена вогнем довкола жовтого вару...

З усіх сил своїх молодих мязів Ясиня перегнулася в зад і пружна як сталь відбилася з рук насильника, — тоді-ж сталося щось несподіване.

Хмільний від чаду перемоги Кормильчич захитався, але застряг ще кріпше в сідлі, з люттю стягнув зубела і гострими залізцями здавив черево рисака.

Вкрите рясним потом звіря стало дуба і цілим масивом свойого великого тіла сховзнулося по одній з ялиць, кинених верх потока та стрімголов злетіло з їздцем у глиб.

Викинений з сідла на збіче провалля Ясині здавалося, немов вона снить... Доперва стогін звіряти й здавлені шипотом болю проклони Кормильчича отверезили її.

Вихор не біжить так отвертим шляхом, як вона побігла тепер верх ховзьких ціляків на опікунчій кладці і пропала між деревами у своїй зеленій сукні, чимраз менша й непомітніша, подібна згодом до зеленого вогника між вересом і пісками лісових стежок...

— Мій коник... мій, понад всіх! — плакало Ясинине серце.

Сонце стояло добре високо, коли пів'жива, з жаром у горлі, з придолом сукні обдертим об бодяччя, оглянулася кругом себе: ліворуч світили голубі мазанки, у садах знову, на пригорі, кучерявився усатий виноград. Якась пастушка правила насмішливо їд другій, обі невидні поміж горбовинням:

— Що ти, Маруно, свою Пацьорку язиком лижеш, що така гладка?

Он і дорога поміж сливи та вишні і двір, гей крісло, ґаздовитий... Ставинце! Останком сил Ясиня вдумалася в те, де стоїть; і з зітхненням повної байдужности упала на чийсь липовий поріг. Двері пішли на боки, змисли дівчини торкнув запах свіжо зі сонця принесених сувоїв, меду на вишнях, гіркої мяти... Хтось схопив її мало не в цю-ж мить, волік під рамена у хату з усіх сил і високий голос гомонів у протяж:

— Води! Ало, Фроне, — гей!

Була це хрестна Ясинина мати, боярия Гуровичка, паня Василиса.

ПЕРЕД БУРЕЮ.

„Стоять наметі як біль біленькі —
А в тих наметах сидить господар,
Стрілочки струже і в лучок кладе“...
(з нар. пісень.)

У Галич звалилися нові полки угорського війська. Загуло, загомоніло по всіх дорогах від крикливих чужинців, що сиділи на своїх малих кониках без упряжі, без поводів, одним тілько мотузком оперізавши десницю. Пестрі таламани, червоні й зелені стрічки при вимащенім і заплетенім у дрібушки волоссю вояків давали незвичайний кольорит улицям Галича. Тонкими як стріли вусами, що їх закладали далеко за уха, вони лякали дівчат і дітей, вели себе дерзко і не просили за прожитком, — самі брали.

Особливо увихалися на західнім передмістю, де побіч Сурожців товпилися Жиди.

Впрочім життя в Галичі пішло по давньому: на торговиці день у день переливалася пестра юрба, так само хоч і з острахом, виносили свій крам золотарі, вересклива запрошували до купівлі загорілі, довгоносі Вірмени, розстеляли рантухи, мастикс і цинові блискальця проворні Греки. На своїй вулиці чинбарювали кожемяки, покрикували щітники та котельники. Діти змітали березовими віниками доріжки попід вікна хат і ладкали як перепелиці.

Однак у повітрю неслося щось вороже...

Міщанство, зацікавлене ходом подій, живо обмінювалося думками. Старий, мудрий Оловянець, голова цїхів, вернув хворий з під Збаража, куди вибрався стрічати своїх слуг з набором дорогого футра, але вже припіднявся на стілько, що брав участь в нарадах старшин.

Дім Оловянця напроти монастира св. Онуфрія був місцем, звідки йшли всякі тихі доручення, де була станиця добровільної сторожі і куди текли та відпливали підростки-звідуни, що слухали як трава росте.

Саме тоді явився у Оловянця Держко, тивун. Від дня обману, через який будьто ще раз вмер його син, він подався, от як хата, що зрубом осувається в землю.

Оловянець у постелі, з лицем закутаним у завійки, налякав його.

— Вас хто так обезвічив? — скрикнув із порога. — Закутані, як Лазар у домовині... Вмирати ладитеся?

— Відки мені знати про це, коли я ще ні раз не вмирав? — сміявся Оловянець з під білих хуст. — Питаєте про оцю язву від меча?

Він показав широко розщіплену рану під листям арніки. — Пригістне привіз з дороги! Тепер це ніяка новина...

— Варко! — загукав через стіну до пекарні, де чиїсь меткі руки перемивали посуду, немов дзвонили в дзвінки.

Явилася господиня з білим личком як сонечко, у тугім очіпку й малиновім саяні, шитім гладко по лінії стану. Поклала хліб і сир на тарелях з квітками, поставила дзбан пива та з осміхом саджала гостей під покутним віконечком, там де боги у три ряди, в лелітках, синь-зіллю... Відсунула ще білі заслони з вікон, аж зачервоніло астрами от як заграва під вітер, а тоді вийшла, сама гей астра повна й величава.

— Доле-ж моя гідна! — хитав головою Оловянець. — Кілько я по світові понагибався, такої пригоди собі не стрічав! Ось їду в Збараж слугам на зустріч: тілько минув Микулин, надїхала челядь, до гурту пристало двох крамарів, таких утлих, покірних, дріжали-б вони як клочча на веретені! Йшло під ніч, ми вснули на возах, шумлять край шляху суходольські ліси, коли гульк!

— Стій!

Коні пішли з копита, та гляджу, ватага грабіжників здержала всі вози, далі з лайкою до нас! Чую, хтось із них кричить:

— Соболі везуть, урра!

Кинулися грабити, мої міняйли й собі. Місяць виплив з під хмар, бачу, на обочі стоїть ватажок у киреї гідній, у шапці з парчевим верхом, вус скубле, будьто все те весела ігра, випрямився проти мене, як свіча.

Я сціпив зуби і підніс серце в небо:

— Богородице синевідська, заступи!

Камінь, викинений з праці так тяжко не паде, як я скочив на нього, згріб в оберемок і вбив у гортанку ніж по саму рукоять.

Клекіт счинився, немов в озеро звалився до разу підмулений обрив.

Убили нам одного, поранили других, візникові потороцили ребра, ледви, чи відійде, а мене ось як прикрасили... Ще тепер иноді кров слезить. Весь набір розтрясли по шляху і перемісили з болотом і кровю...

Зітхнув з глибини душі:

— Скілько горя, скілько доскульних, від безладдя, утрат! Доки князь жив, шумовини держалися дна, а тепер? Кого їм боятися? Княгині? Свояків за горами? Стій кожний та наслухуй, звідки мечі вдарять!

Оловянець глянув посоловілий в глиб зеленої улиці, звідки крізь шум лип одноманітно гуділи пчоли.

— Куди не поступити, Словитові пальці слідно... відозвався Держко по хвилі мовчанки. — Той як вовк тече всюди, де-б підійти, обманути, заграбити, не здержиться й перед рідною кровю, як що вона йому на перешкоді. — Чули ви може, що його дочка одиниця пропала? Хотіла віддаватися проти батькової волі. Говорить про це весь Галич.

— Не знаю нічого, як хомяк загрібся я в оцю хижу, язв ради... правив Оловянець.

— Говорять, Словит підступом віддав її Кормильчичу ізза своїх обрахунків. За високо вже Славно підлітав, то звязав його з собою.

— При тій нагоді усі Словитові прихвостні погладшали! — міркував Коснячко. — Сріблом у чересах поцоркують! Один із них, путник на Афон, розчерепив торік голову старому Ісаї, що торгував медом, а другий, досить сказати, Словитів чура з ляцького вирію, Жмиволос...

— А, щоб тебе Обида поняла! — скрикнув нараз Держко і лопотливо піднявся з ослона, аж чорний кіт господині скочив стрімголов із високої постелі, майнув проміж гостей, щез.

Вулицею йшов боярин червоний як кат. Він зупинився перед старинною капличкою край монастира, пишпорив хвилю у калитці, зачіпленій об черес грубим, срібним кільцем, виймив звідтам милостиню і поклав на черепяній жертвенній мисочці біля ніг нагого святця, Онуфрія.

— Дешево відмолює гріхи! — зареготався Оловянець, аж Словит, бо це він був, оглянувся з далеку і обвів пусту дорогу витріщатими очима.

— Христолюбець, возить попа і церков з собою, але чорта у першій почести держить! — глузував Оловянець. — Та хочби ти й розсівся, наші сторожі розставлені, у замку певні люде, по боярських житлах нишпо-

рять наші босоногі звідуни... Всюди їм доступ, ремесла ради! Уся волость обнята чуйною сіттю, що дрожить від найменшого леготу. За короткі твої кігті, старий лисе!

— Хтось у хату! — замітив Держко й похопився працати, але гостинний господар не дозволив. Тимчасом пси підняли лютий лай. Хтось живо йшов у хороми.

— Здоров, брате Ганусе! — загукав Оловянець і припіднявся радісно на зустріч людині в сивій опанчі ремісника. — Чей миром ще коло тебе старий друзяко?

Гість кріпкий як гарбуз, з одишкою, заговорив півголосом:

— Наші стежі переловили на Ілиїнському урочищи висланців Словита і'д Рюрику, у Київ. Мали хартію писану, а в ній вказані місця, де сидять табором Угри, де місто береже зброю, а де приладдя ради пожежі, — подане число залоги, намічена кожна стежечка у Галич, кожний колодязь, ставник на розпутті...

— Глядіть! — хрипко скричав Оловянець. — Проти династії, ще й проти громади! А христопродавці, Іскаріоти!

— Хартія у нас, — а висланці? — продовжав Ганус, — не топтати їм вже трави-мурави! Виспівали все: у Словита є полк оружників, тихцем розміщений по його селах, і з цим він піде проти власних братів, одесную князя чорноризця... Так само Путята з Корелич, Дедько, Филип Шумавинський...

— Що-ж далі? Про це ворони плещуть по дорогах!

— Ми вислали людей в Красний Двір, де Словит, як лис у дебринці причаївся і ждав. Найшли там многоту зброї, харчів, всякого воєнного придбання і забрали все до стебелинки разом з господарем. Відвідали і других, примкнули Кормильчича до якогось часу...

— Що ви! Словит попри нашу хату ходить!

Гість вдарив об поли руками:

— Правду казав соцький Момот! Він мені клав очі в голову, а я не порозумів! О, триклятий, не заяць його перейшов! Та нехай тілько ухо з лігва покаже, вже я його закутаю! Не буде ніхто знати йно Бог та я, ще й свята земля!

Занімів... Трепетливий, високий свист пронизав повітря і над самою головою Оловянця вбилося у стіну смертельне залізце...

— Все одно, що в хаті, що в лісі... спокійно покмітив Держко. — Аль Словитова стріла, братці?

Палкіший Ганус кричав:

— А скритовбивці, Перун на ваші голови!

Оперізався миттю і вибіг.

Улиця була пустісінька. Тілько у сусідськім садку безжурно виспівували діти:

— Гей, воротарю, отвори воротонька!

Тоненький чийсь голосок питав:

— Хто там воріт кличе?

Йому відповіли юрбою:

— Ярії бжолоньки, як дрібнії сльозоньки...

І знову:

— Що нам за дар везете?

Сонце сідало над вечір у жовтих туманах, наближалася буря.

РОЗПУТТЯ.

„Ні проїхать, ні пройти,
Ні через сад перейти...“
(З нар. пісень).

Степовий досвіт, отулений росами голубів понад тирсу, нічний шепіт трав западався в туман. Коні стояли без руху, чорну різьбу їх грудий сріблив місяць на відлеті. За кіньми торчав дремливо чотиробік возів, отаборених на ніч, закутаних у ковиль.

На возах спали покотом: з під дорожних шерстяниць темніли голови в бородах і рамена, як двері. Хтось там з купців снив саме вузьку вуличку в Царгороді, якою в пітьмах скрадається злочинець, радий вирвати повний солідів та византинів гаманець чужинця... Вже, вже йме купця за горло, придавить об стіну, втече... Хотів скрикнути, та голос не дався, купець прочумав, було, зітхнув із полекшею, ляг горілиць.

А другий лежав з блаженним видом, як дитина заколихана в теплі або няниця над медом з коріння.

Цьому снилася господа біля церкви св. Мами, де заходили грубокістні, силою в дуба, глубокозорі старшини руського-варяжських полків, які служили добровольцями у цій новій Ніневі. Купець снив, як вони, розперті тяжко над чорню столів, програвають в астрагали свої десятиденні заробітки, щоби відтак переторгувати рукоятки своїх мечів, різані в золоті й крівавниках, за марний харч одної днини. Царгородські могоричі смакував ось Вовк Сірославич, а певно й його товариші: девять купців-бояр, самих дерзких, самих хижак.

А Юра не спав: глуха нехіть до себе, стид, до якого признатися, стає понад силу, пекли його, і це місце душі було мов тіло одерте зі скіри, на яке ніхто не кладе скубанки в оливі. Він лихословив момент, коли легкою стопою скочив на обюченого коня, а ворота батьківського двора зі скрипом зле таєної наруги подали всім вість неправдоподібну, що в саму годину скрути, у переддень дужань з наїздником, Юра кинув свій край, готов кочувати легким серцем по дорогах, витертих ласими стопами всяких ловців щастя, шукачів пригод.

Правда, і тут ждали його несподіванки, загрожувала небезпека від лука і барди косооkого волокити, Половчина, та все це могло бути фантастичне лихо, тоді коли це в краю, — було жорстоким певником.

Нехай, що він мав тінь оправдання для вчинку, який його, одинця знатної сімї відносив далеко поза безпосередну грозу хвилини, щоби зберегти рід з високими традиціями чести, порядку і матеріяльної сили. Його серце у найглибшій своїй істоті з таким обрахунком глухо не погоджувалося і Юра чув в устах смак зради.

Так, від коли опустив місто і хату, все що стрічав по дорозі, будь воно людина, звірова, чи дерево покрай курганів, все гляділо на нього насуплено і зловіще. Навіть вітер, і той повернувся нежданно і гнав вспять обох, їздця і коня, аж грива запліталася і кучері буяшіли з хмарами в одно.

І тоді з гіркотою спізненої застанови Юра зрозумів, що побут Ясині в Ставищах, її мовчанка. мимохіть пірвані звязи, пособили його рішенню — дуже не в пору.

З наглим роздертям серця він зясував собі аж тепер, що між ним а Ясинею нема вже нічого спільного на світі. Тілько одно могло-б йому привернути шану в її очах, звязати наново, тілько одно...

Між тим це „одно“ було немисливе, — не тілько тепер, у час гибелі права, проміж клекіт міжусобиць, але й давніше, за життя покійного владира, торговельна виправа степом без відділу правильного війська а то була, і княжого проводу належала до сміливих предпринять. Самому-ж, тільки з гуртком слуг верстати стен у дорозі домів, де другу купецьку валку у повороті з набором у такій порі зустріти зовсім трудно, — являлося легкодушне й небезпечне.

Впрочім у Юри було важне батькове доручення: провідати нехай, що за високу ціну, тайну нового гематінону, власности славного грецького золотара, який вироблював непрозору, скляну масу у величавій, доси не бувалій червоній красці, та примінював її до мозайки і роскішної посуди.

Отці-ж вази зі Скифами та фенікійсько-грецькими взорами родом з чорноморських факторій, продавані у Галичі на вагу золота не давали спокою Коливановичам...

І ще треба було у ткальнях Тессальоніки роздобути і проворно привезти домів сувій злототканого найвищого сорта, який виробльовали тілько для понтифікальних імператорських риз: на темно-багряній основі золоті византійські вірли з вінками у дзьобах. Обійти чуйність цісарського монополю і перекинути дорогоцінности через межу держави, було завданням, якого романтичний бік додавав принади далеким дорогам і снам у росах, з обличчам проти неба.

Юра згріб підборіддя з русим пухом над губами, пожалів себе:

— Життя, гомінкий буддень, в Ясині-ж воно вічне свято. Кожна згортка її стрункої сукні сяє з далеку культом річей нелегдви реліґійним. В хаті у Словита разом з червоними гвоздиками на вікнах цвите пахливий спокій, від якого, глянеш, каламутна вода хрусталем взялась, а сонце з білих стін не квапиться за діброву. Прислуги ніде будьто не видно, але кожна робітна пора схоплена завчасу, бо дім як повна чаша, а чижми Доброніги ходять лиш по гладкому. Невжеж такий спокій годен родити гроші, так само як їх згрібає в скирти сутолока? Як гонитьба, далекозорість, увесь хист старого Йова Коливановича? Ледви.

Ось треба було виправити Юру в дорогу, — попри нього слуг, дорогий набір обійти, предвидіти все, запораїти від харчів до ліків, від постелі під кожну голову, до подвійного одіння і взуття. Правда, дім гудів як улий, але як все продумано, як завершено без догани!

А прийде осінь, з сіл, де батько позаводив не сади, — ліси яблуней та слив, тягнуть валки з податтю, з овочем і треба його як стій на всякий лад переробляти для дому і для світа, а все те обраховано, доцільно і скоро.

Чи виручила-б коли Юрину матір-дбаху вдумчива Ясиня? Чи стала-б з бойким розказом над ватагою слуг, над казанами, де димує голуба арома, — як треба невістці купців? Ні! Вона мрійниця, озеро в глибинах гір, де у полудне бачиш зорі ночі...

Ще думав, як звідкись нахлинуло питання:

— Чого це у Галичі, віч-у-віч з Ясинею цей бік річей ніколи не зарисовувався так остро і чітко, як тепер?

Може тому, що Юра належав уже далині? Довгенько вже пахне риба над степом, величні води близько... Дніпрові пороги звиджуються у снах, веселий гамір купецьких жертвоприносин на Хортиці причувається ухові у звучній глуші степу... Повз берегів Понтійського моря до Царгороду як рукою подати!

Сон якраз торкнув злегка повіки юнака, як у тишину впав нагло високий оклик вартового:

— Каравана!

Що жило, схопилося з місць, — міг-же вартовий навіть із своїм яструбиним зором помилятися у сутінках цих хмар, цих трав... Кожний допевнився у своїому оружжі, у мечеві, копії та стрілах, — уся ватага заняла оборонне становище в нутрі чотиробока. І тоді над голови коней викотився сліпучий диск сонця.

А там, шлях зарудів від здвигу возів, що повзли одинцем, круглими поворотами, як здоровий вуж, що від ситости перевалюється з боку на бік, — плахти вощанки верх скирт набору сліпо відбивали світ дня, багр сонця і злуда була повна.

Аж через хвилю від цих високо навантажених возів відділилися фіґури людей на конях, з сагайдаками верх пліч, у вістрях списів іскра, як блиск грому.

То Юра одушевлено скочив між своїх і скричав:

— Позір! Вози вспять!

Переглянулися, хтось спитав глупо:

— Їхати далі?

Не відповів, але його серце співало:

— Вертати... вертáти...

Керманич каравани у згрібній кожушанці, розпанаханій на цих грудях під дротяною сорочкою, перекидався веселими окликами з Сіруславичем, вони честувалися на скору руку осетриною й сикером, рух знявся широкий, гомін на весь степ. Белзького це Олександра талан, — персидські коври, стиракс, годовабль і коріння! Довелося зимувати на далекому Сході, вожда каравани пропасниця била...

А тепер що сил вертають домів, — лихі вісти женуть, ні дня ні ночі каравані за поспіхом нема!

Юра стояв осторонь сутолоки і слухав чогось проміж запити й відповіди, важив. Лице стемніло від враження, він згубився сам в собі як у лісі. Дві душі вели у ньому боротьбу, дужалися великим боєм. Сумніви, гей буря з покрай світа темніли навкруги. О ваго рішення, о горе! І вітхнення і стид в цю мінуту оболіклися в дивні, нелегдви видимі форми, про які доси чув із казок. Оце пригнали за ним, за зрадником, всемстиві Гарпії у постати хижих птиць, з обличчам повноустих красунь і пазурами рисів, що як мечі рвуть серце.

Через кілька хвиль, довгих як вічність знявся новий гамір, побажань, — каравани працалися, минаючи себе на путі. Юра прокинувся мов від сну і схопив з місця у свідомости безповоротної утрати. Одно, одиноке слово проходимцям і він знову той сам, що вчера, що все...

І справді мязи відмовили послуху? Дух стомився розпуттям, охляв?

Слово, це одиноке, не впало з уст Юри.

Обі валки майже рівночасно рушили в дорогу. І тут і там колісся гнало проміж соняшні огні до своєї далекої мети, притаєної на видокрузі.

НА ЛЯЦЬКІЙ ДОРОЗІ.

„Прихиляюся я до липоньки,
А липонька не матінка — —
Прихиляюся я до явірка,
А явірко — не батенько...“
(З нар. пісень).

Одиноке світло у кліти духовника блимнуло ще раз і згасло. Жовта полоса подвіря з лиснючим углом старої кріслатої кирниці накрилася глубокою тінню, — з нею пропала з виду й липа приспана в румяній імлі, як казка, чи пісня про зачаровану дівчину. В проймаючій мовчанці північної години гомінко сплакав пугач, а тоді вже стало тихо аж до дна ночі.

— Аклане?

З темряви вирнув хилий сілюет Половчина, з трикутником, випаленим на щоці, довічним тавром. З грубою чулістю Аклан пригортав до грудей накутаний одежею клунок. Маленька діточа ніжка, гола, маяла безпомічно з під хусти.

— Ось я... — прошепотів послушно. — Натомилося нахоля, аші щеберне.

Струнка тінь жінки, укритої з головою, з кованою скринкою для цінностей у виді пятибанної церковці на руці, зійшла бистро з камяних сходів. Жінка вела біля колін хлопчика, а цей вередував. Не хотів ні раз із нагрітого лігва, з безпеки.

— Ай, коник мій, я хочу йти з коником, — заплакав пристрасно, впер пятки у пісок стежки й приостав.

— Не личить князеві говорити пустого — пошепотом стримував Аклан. — Ваш коник у мене в тайстрі, попоїв травиці і спить.

Пішли. Фіртка, що вела в сад подалася з протяжним скрипом, який ніби розірвав чиєсь життя на двоє. Листя маслини засвітило здовж стежок власним світлом, сивим і рясним, як наглий дощ. Яблуні зітхали: шелесне суха гилька, птах спищить журливо, із шкалубини тевкне об землю жук до безпамяти упитий сном. Скиба мокра від вечірного дощу пахла з усіх сил. Вона ніби оксамит всякала шепіт ходи, шум риз.

Княгиня пошпотувалася. В один раз корч терносливу зачіпив бойко рубець її завої, немов останним зусиллям на землі задержував...

Поражена вражінням сплакала внутрішними слізми.

Аклан йшов тепер опередь неї, вів.

У сей раз небо поблідло злегка від пливучого за хмарами місяця, занавіса тьми розхилилася ніби тихі двері і місяць викотився новагом проміж буруни хмар. Білий посвіт упав на верховіття. Старі улиї витягнені в три шнури попід галуззя замаяли хилими острішками ніби жалібна рада, застигла в застанові. Поміж них побіг місячний промінь, отяк стрічка пущена між пальці.

— Тут... — заговорив пістун.

(Далі буде).

Щоб уникнути непотрібних обтяжливих поштових коштів при надсиланні посилок по-
сліплатою, просимо дуже при всіх замовленнях серія, вагу, ціну і т. п. на-
надсилати належність з гори чеком „Нової Хати", переказом або поштовими знаками.

Таблиці кроїв з виміром

Виміри кроїв для смотлянок і жінок.

Величина	для смотлянок			для панн					
	14	15	16	I	II	III	IV	V	VI
Обем горішний	сан. 84	сан. 88	сан. 88	сан. 60	сан. 96	сан. 102	сан. 108	сан. 114	сан. 120
Обем в поясі	64	66	68	70	74	78	82	90	100
Обем в бедрах	90	94	96	100	105	110	114	120	130
Довжина спідниці	76	80	85	102	105	108	108	109	105

Виміри кроїв для дівчаток від 1—13 літ.

Величина	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Ціла довжина	см 45	см 48	см 50	см 55	см 60	см 65	см 70	см 75	см 80	см 85	см 90	см 96	см 102
Обем горішний	58	60	62	64	66	68	70	72	74	76	78	80	82
Довжина рукава	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	37½	39	40½

Виміри кроїв для хлопчиків від 1—13 літ.

Величина	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Звичайна довжина коротких штанів	см —	см 29	см 33	см 36	см 39	см 42	см 45	см 48	см 50	см 54	см 56	см 58	см 60
Повнішна довжина довгих рівних штанів				57	60	63	67	70	73	76	79	83	86	89
Довжина рукава	20	23	24	25	26	29	31	33	35	37	39	41	43

Ціни кроїв:

а) велика форма крою (костюм, сукня, плащ) . . . . . 2·20 зол.
б) мала форма крою (блюзка, спідничка, дитячий одяг, білля) . . . . . 1·80 „
в) дрібничви (капелюхи, ковнірці, черевики, тощо) . . . . . 1— „
г) малий взір до ручних робіт . . . . . 1·50 „
ґ) великий взір до ручних робіт . . . . . 2·40 „

ЗРАЗКОВІ МОНОГРАМИ

(ручно рисовані)

до гапту й вишивання хрестиками

в ціні від 0·50 до 1·— зол. за штуку.

При замовленнях не забувати подавати величину буків і до чого вони призначені (до хустинок, білля, рушників, пошевок, обрусів і т. п.).

НИТКИ DMC до ручних робіт:

Cotton Perle ч. 8. в клубках 0·65 зол.
„ „ „ 5. в мотках 0·45 „
DMC в мотках „ 12, 16, 25 . 0·25 „
Moulinée в мотках . . . . . 0·18 „

При замовленнях треба подати краєку (найкраще за числом) і кількість мотків або клубків. До робіт, поміщених в „Новій Хаті" можна красок не подавати, лиш зазначити, до якого взору дібрати нитки.

Гроші треба висилати рівночасно із замовленням, переказом або в поштових значках. **На порто** посилки долучити **0·30 зол.** Всі замовлення полагоджується (за попередним надісланням належитости) протягом 7—10 днів.

За посліплатою не висилається.

УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО

ВИКОНУЄ готові або по наложеній ціні роботи з народними вишивками й мережками для церкви, дому і домашньої вживання.

ПОРУЧАЄ вишивати серпанки, сукні, серпанки до народніх строїв, білля, обруси, капи, сорочки, подушки.

ВИДАЄ щомісячний журнал для плекання домашної культури **„НОВА ХАТА“** з відділом мод і ручних робіт. Передплата виносить: на рік 18 зол., на півріч 9 зол., на чверть року 4·50 зол. Для Америки 3 дол., а для Чехословаччини 2·50 дол. річно. (Red. i Adm. Lwiw, Słowackoho 14/I).

КРОЇ! — МОНОГРАМИ! — ВЗОРИ!

Робітня жіночих і діточих суконь

С. Монцібовичевої

приймає до науки шиття і крою

Львів, вул. Хмельницького ч. 15.

Лікарка Загального Шпиталю і Народної Лічниці у Львові

Др. Софія Парфанович

ординує в недугах внутрішних і жіночих від год. 2—4 попол.

Львів, вул. Домагалічів 2. II.

ОРИГІНАЛЬНІ КИЛИМИ Й МАКАТИ

проекту і праці **О. О. КУЛЬЧИЦЬКИХ**

можна набути в „НОВІЙ ХАТІ“.

Великий вибір!

Макати від 25 зол. — в гору. Килими від 50 зол.

В АДМІНІСТРАЦІЇ „НОВОЇ ХАТИ“

Львів, вул. Словацького 14. I.

можна набути такі видання:

Проф. Марія Омельченко — Вибір фаху.	Ціна	1·— зол.
Н. Селезінкова — Дитячі садки.	„	0·80 „
С. Татух — Монограми, броп.	„	2·50 „
в оправі	„	3·50 „

„ЯН“ бувший співробітник фірми Пітоляя, повідомляє ШАНОВНІ ПАНІ, що вже отворив 20 марта свій АРТИСТИЧНИЙ САЛЬОН ФРИЗІЄРСЬКИЙ ДЛЯ ПАНЬ

Личаківська ч. 20.

ПОЗІРІ **ЖІНКИ** **ПОЗІРІ**

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ КООПЕРАТИВИ:

„УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО“

ЖІНОЧА ПРОМИСЛОВА КООПЕРАТИВА З ОБМ. ПОР. У ЛЬВОВІ.

АДРЕСА:

УДІЛ 10·— зол. **Львів, Словацького 14, I.** **ВПИСОВЕ 1·— зол.**

Видає Кооператива „Українське Народне Мистецтво“. За Редакцію відповідає МАРІЯ ГРОМНИЦЬКА. Редакція і Адміністрація: Львів, Словацького 14, I. З друкарні Наукового Тов. ім. Шевченка у Львові.

Ціна числа зол. 3·—

ЧОЛА

ЛЬВІВ. Ч. 10

1928

ХАТА

ЧИТАЙТЕ! ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ!

Багато ілюстрований, популярно-науковий, літературний журнал

„ЖИТТЯ І ЗНАННЯ“

На рік вийде 12 чисел. Кожне число по 32 стор.

Журнал подає знання з ріжних галузей науки й життя і весь матеріял ілюструє багатьома образками й фотографіями.

Передплата на рік виносить 18·— зол. На 6 місяців 9·— зол., на 3 місяці 5·— зол. Поодиноке число коштує 1·80 зол.

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ:

Львів, Ринок 10, II пов., Товариство „Просвіта“.

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ

ВІКНА

ВЕЛИКИЙ, ЗА КРАЩИМИ ЕВРОПЕЙСЬКИМИ ЗРАЗКАМИ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЧАСОПИС, ПРИСВЯЧЕНИЙ

літературі, знанню, мистецтву та критиці.

ЗА РЕДАКЦІЄЮ

В. Бобинського, С. Тудора і П. Козланюка

Адреса Редакції і Адміністрації:

„ВІКНА“, Львів, вул. Міцкевича 11.

ЗАПРОШЕННЯ ДО ПЕРЕДПЛАТИ

КООПЕРАТИВНОЇ РЕСПУБЛИКИ

ЕКОНОМІЧНО-СУСПІЛЬНОГО МІСЯЧНИКА

Видає: **Ревізійний Союз Українських кооператив у Львові** під редакцією: **доц. др. Карла Коберського.** Передплата виносить: **За рік 16 зл., за пів р. 8 зл., за чверть р. 4 зл. Окремі числа по 1·50 зл.**

Для Америки передплата: **2·50 ам. дол. річно.**

Можна набути в усіх книгарнях.

Видавничі новини! Видавничі новини!

Видавництво „ІЗМАРАҐД“, Львів, Словацького 14

видало:

Іванов: Поворот Будди. Ц. 2·— зл. — **Цвайґ:** Лист незнайомої. Ц. 2·— зл. — **Пільняк:** Смерть Командарма. Ц. 0·60 зл. — **Цвайґ:** Амок. Ц. 2·— зл. — **Арцибашев:** Дикі. Ц. 2·— зл. — **М. Рудницький:** Нагоди і пригоди, ст. 264, Ц. 5·— зл.

Замовляти у всіх українських книгарнях або у видавництві.

Книжки і журнали надіслані до редакції:

(Просимо авторів і видавців надсилати нам свої видання для обміну й поміщення в оцій рубриці).

„Історичний Календар-альманах „Червоної Калини“ на 1929 рік. — Видавництво „Червона Калина“, (176 ст. тексту, крім оголошень і календарію, 11 образків в календарію роботи Е. Козака, 29 світлин).

Роман Купчинський: „Перед навалою“, — II часть повісти зі стрілецького життя п. н. *»Заметіль«*. Видавництво „Червона Калина“, Львів 1928, ст. 192.

Михайло Рудницький: „Нагоди і пригоди“. Вид. „Ізмараґд“, Львів 1928, ст. 264.

„Життя і знання“, ілюстрований місячник, Львів, ч. 12.

„Вікна“, — місячник, Львів, ч. 7.

„Літературно Науковий Вістник“, місячник, Львів, ч. 9.

„Кооперативна Республика“, місячник, Львів, ч. 9.

„Жіноча Доля“, — двотижневик, Коломия, чч. 16, 17.

„Робітниця“, — двотижневик, Канада — Вінніпеґ, чч. 15, 16.

„Селянка України“, — двотижн., Харків, ч. 14—16.

„Нова Громада“, — двотижневик, Харків, ч. 16.

„Літопис українського друку“, — тижневик, Харків, (показчик I).

„Віра і наука“, — двотижневик, Коломия, чч. 15—16.

„Учительське Слово“, місячник, Львів, ч. 9.

27 рік видання! 27 рік видання!

ЛІТЕРАТУРНО-НАУКОВИЙ ВІСНИК

місячник літератури, науки й суспільного життя

буде виходити, як і досі, в обемі 6 аркушів друку та буде містити оригінальну й перекладну белетристику — повісти, оповідання, драми, поезії, статті з української історії, літератури, суспільної економії й инших царин знання, огляди літератури, науки й сусп.-політ. життя, критику й бібліографію.

Журнал видає: УКРАЇНСЬКА ВИДАВНИЧА СПІЛКА.

Редагує **Комітет.** За ред. відповідає **Петро Постолюк.**

Передплата виносить: річно 26·— зол., піврічно 14·— зол., місячно 2·50 зол. За границю 4 дол. або їх рівновартність.

Редакція і Адміністрація: **Львів, ул. Руська ч. 18, I. пов.**

Передплачуйте найдешевший, популярний, ілюстрований двотижневик

„ЖІНОЧА ДОЛЯ“

ЦІНА В КРАЮ: на рік 10·— зол., на пів року 5·— зол. на квартал 2·50 зол., на місяць —·80 зол.

ЦІНА ДЛЯ ЗАКОРДОНУ: на рік 2 американські доляри.

Передплату приймає:

Редакція „ЖІНОЧОЇ ДОЛІ“ — Коломия, вул. Нова ч. 1.

„ŻINOCZA DOLA“ — Kołomyja, ul. Nowa 1.

Poland, East Galicia, Europe.

Почтову оплату заплачено гуртом. Należytość pocztową uiszczono ryczałtem.

НОВА ХАТА

ЖУРНАЛ ДЛЯ ПЛЕКАННЯ ДОМАШНОЇ КУЛЬТУРИ

ВИХОДИТЬ РАЗ У МІСЯЦЬ

РІК IV. ЛЬВІВ, ЖОВТЕНЬ 1928. Ч. 10.

ЗМІСТ: *Марія Фуртак:* Сальомея Крушельницька; *М. Д.:* Місяць української книжки; *В.:* Орґанізуймо виставку артистичних виробів; *О. З.:* Гість з Канади; *Шарль Валь:* Пошлюбна подорож; *А. Т.:* Краса й багатство нашого краю; Ріжні вісти; *д. с.:* Зовнішний вид жінки за кордоном і в нас; Моди; Ручні роботи; *Др. Софія Парфанович:* Осінні небезпеки, та як охоронитися перед ними?; *О. Ф.:* Про тайну елєґантного вигляду для мужчин; Дещо про ритміку; Приписи; Жертви на памятник М. Примівної. Ілюстрації: Сальомеа Крушельницька в ролі „Сальоме"; С. Крушельницька; п. Савеля Стечишин; Учасниці курсу килимарства.

САЛЬОМЕА КРУШЕЛЬНИЦЬКА

Слава цеї великої артистки, її незрівнаного голосу, її високої мистецької культури, гомінка й широка.

Тому то я розказуватиму не про її голос, — його багато чуло, — не про її мистецьку культуру, — на це є критики, вишколені в цьому ділі.

Я розкажу про людину праці й непохитного прямування, яка своєю твердою волею, пядь за пяддю спиналася на вершини мистецтва, не забуваючи при цьому, що крім висот мистецтва є ще широкі низи буденного життя. Вона інтересувалася не тільки мистецтвом, але й усіми проявами тодішнього суспільного життя свойого народу та усіми журбами й радощами своєї численної рідні.

Її батьки походили з бучацького повіту, вродилася на Поділлі, росла в Тисові коло Болехова, а підросла в Білій коло Тернополя. Звідсіль пішла в широкий світ з кличем „здобути або дома не бути".

Батько її о. Амврозій Крушельницький був одним з цих поступових священиків, які належали до великих прихильників Драгоманова, Франка і Павлика, та які щиро й совісно бажали просвітити свій народ, знаючи, що тільки правдива просвіта здобуде йому кращу долю.

Крушельницька ще дома читала мужицьку ґазету „Народ" (виходила в 1890—1895 рр.), яку прекрасно редаґував Павлик, а відтак вже в Італії (1894) захоплювалася працею Павлика „Про читальні" — з якої так много довідалася про відродження галицьких українців.

Свій нарід любила вона щирою, дитячою любовю. Найбільшою її приємністю було розмовляти зі своїми людьми. Підчас кошення сіна вона проводила весь час біля батька в лісі, — в дома, на грядках з дівчатами барашкувала, — на тоці, як стіжки клали і в стайні, як корови доїли — всюди було її повно. І з цих розмов засвоїла собі прекрасне знання рідної мови, такої багатої на приповідки і ріжні дотепні порівнання, пізнала перекази свого села, анекдоти й оповідання, а згадка про рідне село, про людей, яких знала особисто, огрівала її навіть під горячим сонцем Італії.

Сальомеа Крушельницька в ролі Сальоме в опері Пучіннього „Сальоме"

І хто зна, чи сьогодні, як вона все ще так прекрасно співає наші народні пісні, коли голосом й інтерпретацією своєю зворушує до сліз тисячі слухачів, то хто зна, чи в її уяві, в уяві великої артистки все ще не шумить ліс, де з батьком їздила по сіно, не ввижаються цвітучі грядки, де разом з подільськими дівчатами співала пісні.

Музика була її потребою від наймолодших літ. Може й мріяла про вищу науку, але батьки не були багаті, а велику рідню треба було підготовити до життя.

Та все таки добрі батьки післали Сальомеу на науку — спершу до Львова, відтак до Відня, вкінці до Італії, до Міляно.

І вона виїхала в чужину без великих засобів гроша, без знання мов, без знайомств — тільки з великим бажанням опанувати своє улюблене мистецтво й віддячитися своїм батькам і рідні.

В Італії зачала листуватись з Павликом.[1]) Чула про нього багато від свого батька, який Павлика незвичайно шанував. І вибрала собі його за вчителя, щоби навчив пізнавати світ та людей, щоби показав шлях, кудою

[1]) Саме цього року припадає 75-ліття його народин.

прямувати, щоби бути цілою людиною. Кращого вчителя не могла собі вибрати.

Він їй посилав на чужину книжки, часописи, писав їй про всі цікаві події в краю і не давав їй відчужитися, пірнути в мистецькому світі, такому принадному, такому вимріяному.

Поза шістьома годинами праці над музикаліями і граматиками, вона читала багато, вчилася і зі всіми своїми поміченнями ділилась зі своїм учителем.

Її незвичайна скромність, гостра самокритика зберегли її від плиткости — і тому вона не промерехтіла світлом метеора, а світить ще й досі ясною зорею на небозводі нашого мистецького життя.

Її глибока любов до всего, що гарне й високе, її щире співчування зі всіми, що терплять і борються з долею, її непохитність у прямуванні — це найвірніші други її життя. З ними поборола вона всі важкі життєві пригоди, бруд та інтриґи мистецького світу, з ними переїхала вона безпечно половину світу і вернула до свого рідного краю молодою співучою дівчиною, що на цвітучій леваді пташкою співає та вичаровує в застиглих серцях і весну і радість і високі поривання.

І за це їй дяка від нас і висока шана.

А це, що я (за дозволом Управи Національного Музею) покористувалась її незвичайно цікавим і красним листуванням з її великим другом і вчителем Михайлом Павликом, пізнала її з тих пожовклих листків як людину і поділилась тим з другими — це мабуть вибачить мені велика людина й артистка.

Марія Фуртак.

МІСЯЦЬ УКРАЇНСЬКОЇ КНИЖКИ

Не знаю біографії великої людини, з якої не виходило б, що першим чарівним ключем, який отвирав безконечний ряд дверей, в недоступні палати сонця-знання було замилування до книжки в найдрібніших дитячих літах. Хто отворив ті перші двері мусів з героїчним зусиллям йти все далі й далі.

Згадаю тільки імена Драгоманова, який в дитячих роках ще перед вступом до школи перечитував книжки з бібліотеки свого батька, згадаю Лесю Українку, для якої книжка була найкращою діточою забавою, а з чужих великих імен — загально відоме імя Ґетого й Едізона.

Хтось може сказати, що два наші найбільші ґенії — Шевченко й Франко — виросли на ґеніїв без могутнього впливу книжки. Так, це правда! Книжка, а до того діточа книжка не була тоді доступна низам, з яких вийшли ці два велитні духа. Але, місце книжки заступило їм живе слово, багата неписана література нашого народу. Ось мені перед очима малюнок з Гайдамаків Т. Шевченка. Старий — столітний дід оповідає про козацьку славу:

„Столітнії очі, як зорі, сіяли,
А слово за словом сміялось, лилось“...

А в куточку мале — трилітнє хлоня, на яке ніхто не звертав уваги, всисало в свою жадібну уяву образи геройства і жар бунту проти всякого насильства.

А другий наш ґеній Іван Франко у батьковій кузні наслухався оповідань, які заступили йому лєктуру й були ціле життя джерелом творчого вітхнення.

Це найяркіші приклади, але кожний з нас мігби подати тисячі з життя і з лєктури. Тому то кожна мати, яка хоче свій рід не тільки поширити, але й культивувати, мусить дбати про духову поживу своєї дитини. Це не значить купувати їй діточі книжечки до забави на це, щоб мала що дерти, але від найраніших літ мусить її вчити шанувати й любити книжку, закладати малі бібліотеки на взір бібліотек для великих. Тому то й в кожній хаті повинна бути така бібліотека, а про її зріст і поглиблення має старатися також і жінка.

Цей місяць є місяцем української книжки. Завело його найстарше наше культурно-просвітнє товариство „Просвіта“. Ось якби так з цієї нагоди — кожний став передплатником ілюстрованого популярного журналу „Життя і знання“ — це бувби для „Просвіти“, що саме зачинає другий рік свого видавництва, велике признання і заохота, а для передплатників незвичайна користь.

Про діточу літературу недавно писав в „Новій Хаті“ відомий педаґоґ Ст. Сірополко. Я хочу звернути увагу наших жінок, що прекрасні книжечки для дітей видає „Державне Видавництво України“. Їх основою є переважно знання природи, а мистецька форма видання, прекрасна мова і мельодійний вірш незвичайно притягають маленьких читачів. Ось наголовки тих книжечок, „Мак та жито“, „Телятко“, „У пасіці“, „Наша залізниця“, „Ложечка“, „Зазуля реґедзуля“, „Лелека з далека“, й инші. В наших галицьких видавництвах не все звертають увагу на добірність мови і це трохи вменшує їх вартість. В кожному разі видавництво „Світ Дитини“ — заповнило велику прогалину в ділянці діточої літератури — і з пребагатих книжечок того видавництва є вже що вибирати. Прекрасні є книжечки видавництва „Чайка“, Київ-Ляйпціґ, не тільки змістом але й вивінуванням — кольоровими оріґінальними рисунками.

А тепер кілька слів про инші наші видавництва, з котрими я мала нагоду познайомитися, завдяки їх ввічливости для „Нової Хати“.

Це кооперативні видавництва „Ізмараґд“ і „Червона Калина“. Виданнями обох цих видавництв моглаб повеличатися кожна домашня бібліотека. Головно видавництво „Ізмараґд“ сповняє в нас велику культурну місію добірними перекладами з чужої літератури (Степан Цвайґ, Арцибашев, Пільняк, Іванов) — і мистецьким вивінуванням своїх книжок. Окладинка, папір, чистота друку — ще більше підносять вартість книжки.

Иншу ціль має видавництво „Червона Калина“. Воно хоче культивувати традиції нашої визвольної боротьби. Тому видає історичні повісти, спомини з визвольної війни, історичні календарі-альманахи й ин. Хто не познайомлений з цим видавництвом, тому раджу купити собі обі части історичної повісти Р. Купчинського, п. н. „Заметіль“: „Курилася доріженька“ і „Перед навалою“.

Є це незвичайно інтересна повість-хроніка з життя українських Січових Стрільців, яка рівночасно малює настрої нашого громадянства безпосередно перед-війною і підчас того великого світового пожарища.

До тих дуже інтересних воєнних повістей належить також повість Федора Дутка п. н. „Чорторий“, яка описує часи розгрому денікінської армії на Україні.

Для тих, які цікавляться соціяльними питаннями, є в нас видавництво „Культура“, що видало багато книжечок наукової соціялістичної літератури, а недавно видало інтересну книжечку „З літературного життя Радянської України“.

Є ще у Львові видавництво „Українського Нац. Музею“, Книгарні Н. Т. ім. Ш., Книгарні і Антикварні при вул. Рутовського 22, Вид. Спілка в Коломиї популярне видавництво „Ряст“; наша книжна справа росте, а її кращий розвиток залежить від заінтересування книжкою широкими кругами нашого громадянства.

Купуючи й читаючи книжки наших видавництв, помагаємо собі і цілому народові до повної культурної обнови.

М. Д.

ОРҐАНІЗУЙМО ВИСТАВКУ АРТИСТИЧНИХ ВИРОБІВ

За ініціятивою ґуртка співробітниць „Н. Х.“, а стараннем жіночої кооперативи „Укр. Нар. Мистецтво“ і „Труду“, має бути орґанізована в грудні ц. р. виставка виробів домашнього промислу.

Недостача такого орґанізованого збуту та купна цього роду виробів сильно, за останні роки, у нас відчувається. Запотрібування спрямовує наших людей у чужі підприємства, що часто збагачують наші хати фальсифікатами народнього мистецтва.

Виставка мала би на меті запобічи цьому некорисному явищу, дати ринок збуту для нашого народного артистичного промислу, та заінтересувати як найширші кола громадянства українським народнім мистецтвом. Такі виставки булиб орґанізовані рік-річно і булиб наче переглядом нашої праці у цій ділянці. А що запотрібування виробів прикладного мистецтва помічується сильнійш у період передсвяточний, виставка носитиме характер різдвяного чи великодного базару.

Вона у першу чергу обійматиме вироби нашого народного мистецтва це є: вишивки, кераміку, різьби, килими. Друга ділянка це діточа: забавки, прикраси на ялинку. Накінець, щоби огорнути ширші кола працюючих у домашному промислі, виставка обійматиме усі артистично виконані вироби відповідні на святочні дарунки. Участь наших мистців з усіх ділянок булаб дуже побажана.

Ініціятивний ґурток при „Н. Х.“ звертається отсим до всіх, що бажають помочи здійсненню цього проєкту з предложенням, зголошувати вже тепер свою участь до адміністрації „Нової Хати“, Львів, Словацького 14. I п., та предкладати приблизно скількість та якість своїх експонатів.

В.

ГІСТЬ З КАНАДИ

Вже в минулому числі згадували ми, що на сходинах „Союзу Українок“ в кінці серпня, відбувся реферат п. Савелі Стечишин з Саскатун — голови „Союзу Українок Канади“.

П. Стечишин, яка ще малою дитиною еміґрувала з родичами до Канади, покінчила канадійські школи і учителювала там ряд літ, добре обізнана з життям канадійських Українців. Говорила вона про господарський і культурний рівень життя нашої еміґрації, про партійну і релігійну боротьбу, орґанізацію шкільництва і т. ин. В фармерських школах, в яких буває звичайно не багато дітей — через велике віддалення від поодиноких фарм — не можна переводити навчання так, як по містах чи селах.

Діти, яких батьки змушені нераз відсилати їх до школи автами чи фірами, проводять в школі майже цілу днину і дістають там теплі сніданки й обіди. Учитель вчить кількаиацятеро, а то й кількадесять дітей ріжного віку і ріжних степенів науки рівночасно. Відрадне для нас змагання свідомих громадян — обсаджувати учительські посади в районах з перевагою українського населення — учителями українцями, щоби в цей спосіб зберігати дітвору від винародовлення. Окрім офіціяльних учительських кваліфікацій, обовязуючих в Канаді, мусять вони мати кваліфікації на вчителів української мови та історії. Українознавства та української мови вчаться кандидати учительського звання в українських інтернатах, зорганізованих по більших містах Канади. Обширніше говорила прелеґентка про „Інститут ім. Петра Могили“ в Саскатун, де її чоловік є ректором. Освідомлюючий вплив на українську молодь мають курси народнього танку, уладжувані артистом Авраменком, вистави, хори, реферати і лектура — тай ще оден засіб засвоєний вихованками українських інститутів від американських студентів, а у нас цілком незнаний. Се т .зв. публичні диспути. Молодь з двох інститутів підготовляє основно, кожний у себе, якусь одну тему, оборону одної тези, а потім зїздяться на публичний двобій — диспуту, в якім рішає знання, бистрота ума та красномовність, а обраний для цього суд признає нагороди. Отже також змагання — тільки не такі де рішає виробленість мязів.

Доцільно булоб завести такі диспути в орґанізаціях нашої жіночої молоді, щоби нове жіноче покоління звикало прецизно висловлювати свої думки та як слід умотивовувати свої погляди річевими арґументами. А найважнійше, щоб набирало сміливости в прилюдних виступах — бо несміливість і скромність належать до головних ґріхів галицької українки.

Савеля Стечишин

П. Стечишин приїхала нарочно до Галичини, щоби приглянутися життю рідного краю, пізнати культурні здобутки нашого народу, працю його установ та навя-

---

ШАРЛЬ ВАЛЬ

ПОШЛЮБНА ПОДОРОЖ

Пошлюбна подорож панни Жаклини Ґерль, що стала дружиною пана Губерта де Монтійо, була справді чудова. Була це подорож з прогульками, пригодами, бенкетами, музикою, захопленнями і ріжнородними звичайними та старосвіцькими, однак чарівними забавами.

Молодята звиділи Калябрію і тут мали честь стрінутися раз вечером в темній вуличці Реджія з маскованим бандитом, що з пістолем у пястуці зажадав від них цілком по просту мошонки або життя.

Губерт де Монтійо з чудовою холоднокровністю кинувся на злочинця. Вхопив його за кисть руки, скрутив оружжа, заки ще можна було ним послужитися, і почав цілком спокійно розпитувати: „На яку віддаль несе ваш пістоль, мій коханий?“ тоді, як хлописько випускав з пястука збрую і стогнав з болю, не маючи змоги визволити своєї руки з кріпкого обняття молодого чоловіка.

Вкінці опришок впав на коліна, просив, щоб його пустити, благав так жалібно, що Губерт де Монтійо позволив йому на втечу. Тимчасом молода жіночка тремтіла схвильована, але горда на неустрашиму відвагу свойого чоловіка.

Ніжненька Жаклина де Монтійо була одною з тих романтичних і сентиментальних натур, що мріють про те, щоби бути предметом любови якого героя, великого шибайголови. Отже в Реджіо її чоловік виріс в її очах на героя.

Губерт подобався їй як суджений, бо воював по мистецьки і пером і мечем; політичні противники боялися його жорстоких наступів, його іронії подібних до стріл, заправлених острими жалами. Він мав змисл до комічних епітетів, до метафор, що наче ніґтями здирають живцем шкіру; був відважний, благородний, отвертий. Мав голосний свого часу двобій і ранив противника в руку; часописі трубіли про його відвагу і від того дня Жаклина називала його лише „мій мускетер“, „мій героя“, „мій вірний“, „мій лицар“.

Молода дружина була ідеально щасливою. У всіх словах з уст її чоловіка відкривала вона облесне бажання, у всіх його ділах добачала невпинне стремління подобатися їй.

Він слухав усіх її забаганок. Обійко були в Неаполі. В Венеції два ґондолєри справили під вікном красуні серенаду. Вони віддихали пахощами Боромейських островів, задержувалися в Швайцарії на берегах озер, спиналися на недоступні скелі, що на них часами найдеш більше людей чим на наших краєвих шляхах.

Жаклина вважала себе так любленою, була так свято переконана, що її чоловік давби за неї без найменшого вагання своє життя, була так горда, почуваючи себе захищеною, так певна, що Губерт є спосібний відвернути від неї всі небезпеки, що її щастя не мало границь.

Жаклина пережила пригоди чудніші як усі ті, що описані в романах... Ах! з яким спокоєм вхопив Губерт руку бандита, з якою силою роздушив він його в кліщах своїх пальців!

В годинах молитви, в годинах побожного розва-

зати ближчі звязки з жіночими орґанізаціями, з якими ще передтим була в контакті: дописувала до „Жіночої Долі“ та інформувала про суспільну роботу галицьких українок в жіночому листку — додатку канадійського „Українського Голосу“. Відвідала вона редакції „Нової Хати“ і „Жіночої Долі“, „Союз Українок“ та кооперативи „Укр. Народне Мистецтво“ і „Труд“.

Літна — вакаційна пора не дала її змоги побачити всього, що хотіла пізнати в рідному краю. Приміром наші школи та захоронки були вже зачинені. Всеж таки побувала в ріжних містах та селах Галичини і повезла з собою багато інтересних заміток і цікавих спостережень помічених оком свіжої людини.

Ще одна увага з приводу її гостини: П. Стечишин їхала сюди з ясно означеною метою — пізнати життя української суспільности, а проте нераз тяжко приходилося її побачити або дістати інформації про сю чи іншу установу.

Не тому, щоб в кого небудь була зла воля не дати сего або того вияснення, а тому що нема в нас для цего спеціяльного бюра і людей, які малиб час і обовязок такі інформації давати.

Отже коли тяжко познайомитися з працею нашого громадянства інтеліґентній людині, яка приїхала за цим спеціяльно — то іншим нашим землякам з Америки і Канади, що досить чисельно приїздять літом до „старого краю“, приходиться вертати з тим, з чим приїхали. Перед кількадесяти чи кільканадцять літами погнала їх лиха доля глядати за морем щастя. А коли по довголітній важкій праці придбали собі на стільки маєтку, що можуть позволити собі на загально поширену між американцями „поїздку до Европи“ — може і нема у них ясної цілі придивлятися громадській роботі галицьких Українців, а тільки бажання відвідати родинні місця „старий край“.

Та нам самим повинно на тім залежати, щоби вертали вони з гостини в рідному краю з більшим привязанням до него і з більшим розумінням до стремлінь і потреб свого народу. *О. З.*

А. Т.

Краса і багатство нашого краю

І. Ґорґани. Сивуля.

Із усіх околиць богородчанського повіту видно в далині у західному напрямі два гострі шпилі Сивулі. Вона справді і здалеку і з близька — сива, до тогож сиві хмари пливуть над нею і окутують її верхи. Уже вчасною осінню біліють на ній сніги та щойно літне сонце топить ці білі плями. Сивуля здіймається високо у гору (1814 м) на самій границі; по цей бік Польща по той Чехословаччина, а властиво по цей і по той бік зеленіють могучі хребти наших Карпат.

Вона доступна із чотирох сторін: найтяжча дорога хребтом Ігровища, найлегша від сторони Максимця або Рафайлової, далі досить вигідна через Боревку і Лопушну, а четверта — хребтом Студенки.

На Боревці і Студенці можна дуже вигідно переночувати. Є тут два „еґергавзи“, які стоять зовсім незамешкані, а тільки осінню приїздить сюди властитель богородчанського ключа, ґраф Лібіґ на полювання.

Хата на Студенці складається із трьох кімнат та кухні. Знайдете тут всякий комфорт, потрібний для туристів: чотири ліжка, багато сіна, столи та лавки, нафтові лямпи без нафти, та багато нарубаного дерева.

Не можете собі прямо уявити, як мило вражає, головно в наших горах, такий примітивний комфорт. Ви можете затопити в печі, загрітися, висушити одіж, розложити харчі на столі, збігти в яр до Бистриці по воду, зварити гарячий чай та вигідно виспатися. Та вам певно і спати не схочеться, як ви поглянете на комфорт природи. Кругом вас шумітимуть Чорні ліси, а хребти гір дріматимуть у вечірній імлі, у ярі Бистриця співатиме свою пісню всю ніч без упину. І нераз серед ночі почуєте крик пугача, мов зблуканої у лісах дитини. Нераз затріщить десь глухо гилля. Це звірина йде.

Дорога від сторони Боревки та Студенки не найлегша. Повалені бурею ялі заступають стрімку стежку, а під верхом жереп та в одному місці кільчастий дріт. Верхи Сивулі сторчать мов два могучі стіжки, висипані з каміння.

жання і лектури вона лишала один палець в молитовнику або в повісти і мріяла дальше вп'явши очі в порожнечу та повторяла в своїй памяті усі періпетії цієї траґічної пригоди.

Гарна подорож добігала до кінця. В численному товаристві туристів видряпалися вони на вершок Юнґфрав, повитий непорочно чистим сербанком інею.

Аж одного дня, кілька кроків від гостинниці, на краєчку скелі, звисаючої над безоднею, що збуджувала заворот голови, Жаклина замітила кущик синіх альпейських цвітів, яким колихав вітер.

Провідник оповідав, що цей кущик майже недосяжних цвітів, який вперто визивав пожадливість прохожих, спокушував що року навіжених Анґлійців і кожного року ця історична квітка була причиною якоїсь катастрофи.

Та проте десять літ тому назад одному очайдушному Американцеві, на диво спритному та гнучкому, вдалося зірвати корчик цих незвичайних цвітів і забрати їх з собою як славутний трофей.

Провідник додав, що фотоґрафію цього відважного Американця в рамах враз із стишком, що прославляє подвиги знаменитого чужинця, можна бачити у стаї в їдальні.

Слухаючи цих слів, що їх виголошував проводар машинально, як вивчену на память лекцію, відчула Жаклина де Монтійо по всьому тілі легкий холод, а вслід за тим задрожали супокійні лінії її білого наче лілія личка. Тоді звернула вона на свого чоловіка двоє чудових великих очей, таких синіх як цвіти, що звисали над пропастю і промовила: „Колиб на подібне навіженство був пробував зважитися ти, мій коханий, як би то вміла тебе від цього здержати моя любов“.

„Будь спокійна, моя дружино“, відповів ґраф, „з приємністю погордивби я смерттю, щоб лише зберегти твоє серце, але я не є на стільки божевільний, щоб забути на відповідальність та обовязки, які накладає на мене принята над тобою опіка“.

Жаклина не слухала більше. Вона склонила голівку, щоб не дати своїм очам зрадити деспотичного бажання, якого її уста висказати не важилися. Та проте притишеним голосочком, тихоньким як леготець вона сказала:

„Булоби справді забавно, якби твій портрет висів також в стаї у їдальні“.

„В цій чести не нахожу я“, сказав її муж, „нічого на оправдання небезпечного та глупого самохвальства Американця. Люде безпричасні, що підчас снідання споглядалиби на моє лице, говорилиби собі цілком справедливо: „Ось портрет блазня, що з дуру пробував зломити голову“. Тобі, моя кохана, потрібно мого життя для охорони твого власного, і я не смію виставляти його непотрібно на небезпеку з глупої буйности“.

Жартом він додав:

„Наколиб я з власної вини полетів в отсю бездонну пропасть і свідомо став причиною твого передчасного вдовування, то як моглаби ти казати вибити на мойому гробі звичні слова: „Його смерть була одинокою прикрістю, яку він мені зробив“?

Жаклина не всміхалася і глубоко задумалася. Споглядала на сині дзвіночки цвітів, що ними колихав лего-

ВОВНИ, БЛЮЗИ, ШОВКИ, ВЕЛЬВЕТИ, МУЖЕСЬКІ СУКНА

поручає фірма

СТАХЕВИЧ & АБРИСОВСЬКИЙ — Львів, Ринок 32.

Холодний гострий вітер непривітно свище, ховзьке каміння усувається зпід ніг, низько пливуть хмари, а кругом, як хвилі розбурханого океану — хребти гір.

„Порох єси — і в порох обернешся“.

А як перебіжить хмара над горою і відслонить сонце, — замерехтять каменюки порослі мохом краскою маляхіту, трава зачервоніє іржою, ізза каміння вихилить головку рожевий пушистий цвіт — тоді минає жах і ти всміхнешся на вид божої краси.

На одному з вершків камінна землянка. І Сивулі не минула війна.

В напрямі Неґрової і Боярина Сивуля лагідно спадає. Тут стрічаються вже полонини. З далеку чути дзвіночки. Могутнє враження неприступної гори минає, чуєшся беспечніше, захоплює тебе мягка ідилічна краса Карпат. На полонинах пестряться стада рогатої худоби, із гори збігає стадо кіз і овець до водопою. За ними пси і пастухи. Стежками йдуть Гуцули з далеких сіл, щоби подивитись на свою „маржинку“. Вони гарні, еластичні, ввічливі. Люблю говорити з ними. Ніколи не трапилось мені почути немилу відповідь, ніколи не прийшлося боятись цих людей. Із очей бє їм радість життя та вроджена інтеліґенція.

Прегарний народ, лиш хто дбає про нього, про його добробут, про піднесення рівня культури? До кого може він мати довіря? У тім народі дрімає і сила і краса, в ньому лежать невичерпані і невідкриті до тепер скарби — так як і в тих горах, по яких він ходить.

Оцей гірський народ не має точного мірила простору і часу. Віддаль десяти-двацяти кільометрів називається „то близько, так два рази палицев кинути“. Вони мабуть не мучаться ходом і час їм не дорогий. Природа дає їм своєрідні сюжети до думання, говорить своєрідною мовою і заселюється їхніми богами.

Узбіччам Неґрової і Боярина можна прямувати або до Рафайлової або здовж Максимця зійти відразу до Зеленої, а звідси до Пасічної. Все це села, що лежать в чудовій долині Чорної або Надвірнянської Бистриці. Характер цеї долини та ріки подібний в дечому до Пруту.

Краса гір не уступає горам з над Пруту, а сама ріка подібно бистра, пливе по скельних терасах та вкрашена водопадами.

В цих околицях сільські хати виїмково низькі, малі, з мініятурними віконцями, — народ бідний, випасає худобу і працює у державних лісах.

Пасічна мені дуже припала до серця. Вона й гарна й багата. Ріка має чудові глибокі плеса, допливи її вливаються водопадами, гори лагідні й характеристичні поперечними верствами мягкого лупаку, який стрічається вздовж Бухтівця, а відтак по другім боці гірського хребта, що ділить Пасічну від долини Манявки. Оцей мягкий лупак, що легко піддається атмосферичним впливам та безпастанній праці гірських потоків, витворює такі чуда природи, як бухтівецький і манявський водопад.

Із Пасічної веде гарна дорога здовж Бухтівця, попри нафтовий шиб, попри водопад, через верх Манастирець до Маняви. Водопад шумить у широкому і глубокому ярі. Із висоти 10—12 м. спадає широкою струєю холодна вода. Стіни яру горизонтально наверстані. Над ним шумлять смереки, а деякі з них звисають у яр коміть головою.

На Манастирци цвітучі луки.

І ще раз хочеться тут присісти, поглянути на задумані верхи, прислухатись вітрам полонин

По той бік розкинулась вже Манява, тонкою лентою пливе Манявка.

А там у ярі Скитця вже біліють вежі Манявського Скиту.

тець. Це не були вже звичайні дзвіночки, яких повно всюди; вони набирали змислу символічного і чарівного, вони блестіли і приманювали зір в непоборний спосіб, а покуса тягнула до них молоду жіночку так непереможно, як то колись тягнула вона до забороненого яблучка і матусю Еву.

„Якби ти впав у безодню“, сказала вона ледви чутним голосочком, „яб скочила за тобою і не жалувалаб зовсім за цим нужденним та облудним життям, де кожна річ має свою відворотню сторону, де вслід за всяким одушевленням іде зневіра, де дійсність скидає мрію з престолу“.

Тому що Губерт з власної волі не кинувся зривати цего кущика квіток, Жаклина бачила зі смутком, як опадала її нещасна віра в чоловіка, бачила руїну чару, яким осяяло її героя так багато лицарських діл.

Губерт де Монтійо пробував збудити свою дружину з її мрій:

„Узбіччя гір сині від безлічі цих пахучих дзвіночків, твоя кімната буде ними сьогодня ввечері вся святочно прибрана. Ходім, ходи моя пещена вперта дитинко“!

— „Не якісь звичайні цвіти, що їх находимо всюди, мають силу спокусити жінку, але отсі... отсі..., бо щоби їх дістати, треба важити життям“.

— „Ну, успокійся, романтична Жаклино, ти матимеш ці квіти, побачиш їх завтра рано, як пробудишся, в твоїй кімнаті“.

Молода жіночка аж крикнула з утіхи. Повисла на шиї свого чоловіка, обняла його палко і пронята вся подивом для нього повчала:

„Ти бодай будеш осторожний, мій коханий: обіцяй мені, що вважатимеш добре, щоб не поховзнутися і не впасти у безодню... я дам зробити твій портрет із кущиком дзвіночків в руках і пішлемо по одній відбитці усім нашим приятелям“.

Губерт де Монтійо пестив її рівнож, але не відповідав нічого. Здавався їй поважним, рішучим, спокійним, величним своєю самопевністю.

Цю ніч не спала вона на волос; години тягнулися в безконечність. Лихорадка ожидання трясла цілим її тілом, але вона панувала над собою, щоб не сколотити сну свого чоловіка.

Колиж на шибках вікна заблистіла усмішка раньої зорі, Губерт встав. Вдягнувся потихоньки і вийшов на пальцях, переконавшися вперед, що його жіночка спокійно спить або вдає, що спить. Бо він не дався здурити її позірним спокоєм і відгадував її зворушення.

— Як відважилася вона підчас приготовань мужа не втворити очей; як могла вона в хвилі, коли він відчиняв двері, не закричати так, як собі це думала: „Стій, Губерте, ці прокляті квіти вже мене не манять; щоб тебе звільнити мені досить, що мав добру волю їх дістати, виставити на небезпеку своє життя; я тебе люблю, остань при мені“?

Як відважилася вона його пустити, питала себе з трівогою в хвилях жалібного зворушення, що наступили після його відходу.

Вона не зробила ні одного руху, не писнула одніського слова, щоб відвернути катастрофу, яку могла спричинити її забаганка. Була тепер лиха на свого чоловіка,

РІЖНІ ВІСТИ

З діяльности філії „Союзу Українок“ в Городку, коло Львова. Філію „Союзу Українок“ в Городку засновано в січні 1928 р. В члени філії вступило 40 жінок з кругів інтеліґенції і міщанства, домівку для філії відступила в своїй реальности філія Тов-а „Просвіта“. Виділ взявся до праці, яка виказала такі успіхи:

Уладжено два реферати на тему: 1) Історія розвою жіночого руху, 2) Значіння і потреби орґанізації українського жіноцтва.

З ініціятиви філії уладжено в часі виборчої кампанії велике жіноче віче, якого наслідком було те, що майже все городецьке жіноцтво взяло участь в виборах.

В часі сьогорічних Зелених Свят члени філії „Союзу Укр.“ оправили стрілецькі могили на городецькому кладовищі та зорґанізували укр. жіноцтво в поході на могили з окремим вінцем.

Найважнішою працею філії „С. У.“ є зорґанізування

Учасники курсу килимарства в Городку к. Львова

курсу килимарства, де веде науку килимниця п. Марія Біляк. Дотепер вивчилося килимарства около 20 учениць. Світлина представляє як раз частину учасниць цього курсу.

В склад Виділу філії „С. У.“ входять: голов. М. Біляк, містогол. О. Білецька, секретарка О. Роздольська, касієрка М. Мельниківна, хазяйка домівки П. Паламарязкова.

що їй не оперся, що цсував її все своїм потураннім, що ніколи їй нічого не відмовив. Вже й з невеличкою погордою думала про його млявість, поневолену тиранією глупої і поверховної жінки, без найменшого розуму, що стала на жаль за пізно жертвою гризі совісти.

Проминуло дві години рівних смерти, перериваних молитвами, нервовими рухами, риданнями.

Вдягнулася і в трівожному ожиданні проходжувалася здовж і поперек кімнати.

Кожна мінута збільшала убійчий жах, що її задавлював.

Мала вже йти просити персонал гостинниці, щоб шукав її мужа, коли покурюючи супокійно циґаро, зявився з вязаночкою цвітів у руці Губерт де Монтійо.

Жаклина впала в його обняття, склонила головку на його грудь і залилася слезами, даючи ознаки найщирішої та як найбільше зворушливої втіхи.

„Яка я щаслива! яка я щаслива, мій друже, що тебе знову бачу! Прости мені, що такій дрібниці надала так великої ваги; прости мені мій брак розсудку, моє божевілля“...

Рішившися на кінці пошлюбної подорожі вилічити свою жінку з її любови до романтичного, прикликав Губерт де Монтійо провідника, що водив їх попереднього дня.

„Пані“, сказав останній, „ваш муж збудив мене сьогодня рано і дав мені двацять франків, щоби я пішов нарвати дзвіночків, яких ви бажали“.

— „Мій Боже! Ви важили своїм життям? До того ви ще може й батьком родини“?

— „Ні, добродійко, я зовсім не наражував свого життя. Не було в тому жадніської небезпеки, зривати квіти, що їх засадив я і сам поливав двічі в тиждень“.

Ґрафиня де Монтійо не памяталася зі збентеження; вона відправила провідника, викинула квіти через вікно і недовірчиво запитала:

„А ця історія про неустрашимого Американця, що його портрет є в салі“?

— „Це моя видумка, я їй підказав провідникови; це-ж портрет президента швайцарської республики“.

— „Так бодай нічний напад у Реджійо не був воєнним підступом“?

„Прости мені, Жаклино, і в усіх оцих пригодах хвали лише мою буйну фантазію. За кільна франків у Реджіо перебрався за бандита кельнер, що обслуґував нас при столі. Будь проте менше романтична, май більше здорового хлопського розуму, більше практичного змислу і будеш завсіди найчарівнішою і найбільш улюбленою зпоміж жінок та не дашся більше ошукати, житимеш з духом часу“.

Та проте Жаклина де Монтійо не покидала дальше своїх мрій про випадок, чудо, надприродність і хоч бесіда її чоловіка була виразом найсвятішої правди, вона не вірила ні в одно його слово.

З французького переклав *М. Павлусевич.*

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РАНІШЕ
РОМАН ЗУБИК, Львів, вул. Галицька 16

ПОРУЧАЄ:
Вовни на сукні й плащі жіночі,
Шовки у великому виборі,
Сукна на мужеські одіння.

Нещаслива пригода п. Марії Омельченко. Дня 2. вересня ц. р. о 1. год. пополудня наїхало авто на нашу відому громадянку і письменницю п. Марію Омельченко і тяжко поранило її.

Чеські жінки післали на руки нашої Редакції слова глибокого співчуття і бажання, щоб шанована і загально люблена українська славянофілка вернула чим скорше до здоровля, щоби могла продовжати працю у незвичайно корисному видавництві, яке сама заложила „Чесько-українська книга“, та щоби докінчила редаґування „Всеславянського жіночого збірника“.

Для нас є відома п. Марія Омельченко зі своїх праць, поміщуваних в „Жіночій Долі“, „Новій Хаті“. Видала книжку „Вибір фаху“ і „Кубань моя батьківщина“.

І ми бажаємо нашій шановній землячці скорого повороту до здоровля і сил до продовжування своєї незвичайно корисної та всесторонної діяльности.

Малярка Марійка Дольницька, що по кількалітнім побуті в Америці повернула знову до Европи і має у Відні варстат артистичної емалії, виставляла в цьому році свої емалії на мессі в Липську та на виставі преси в Кельні. Одну з її емалій набув в минулому році міський музей в Франкфурті, а в сьому році музей в Хемніц. В Успенській церкві у Львові знаходиться також емалія її роботи — образ Матери Божої.

Вистава жіночої праці. В Берні відбулося 26. серпня ц. р. святочне відкриття першої вистави жіночої праці. Завданням вистави, що буде тривати до 30-го вересня, є виказати співпрацю жінок в господарському, культурному й інтелектуальному житті швайцарських народів.

Інтернаціональний конґрес людового мистецтва відбудеться в Празі в ЧСР. від 7—14 жовтня ц. р. На конґрес виїзджає наша співробітниця п. Ірина Ґурґулівна, яка поділиться з читачами Н. Х. своїми враженнями з конґресу. На виставці уладженій з нагоди конґресу буде заступлене й українське народне мистецтво Підкарпатської України.

Осінною порою грозить нашій дітворі так багато небезпек від споживання сирих овочів. Перед цими небезпеками можемо легко охоронити наші діти, коли їм будемо давати крім овочів ще й здорові й ґіґієнічно приправлені цукорки, які в найкращій якости і по дешевих цінах продає українська фабрика „Фортуна Нова“ у Львові. Склеп „Фортуни Нової“ зі смачними цукорками знає кожна дитина, і зараз по смаку пізнає, чи цукорки Фортуни Нової чи з якої иншої фабрики. Тому всі мами повинні по всіх склепах домагатися цукорків „Фортуни Нової“.

Курс для управительок кравецьких робітень, ведений першорядними фаховими силами буде уладжений в найближчому часі стараннем жіночої промислової кооперативи „Труд“ у Львові. Зголошуватися на курс можуть лише такі кандидатки, що мають практику і „визволення“ з кравецької корпорації (челядничий дипльом), знають добре шиття і крій жіночих одягів та мають покінчену щонайменче виділову школу. Зголошення і запити звертати на адресу Управи „Труду“, Львів, Ринок ч. 39.

„ТРИКОТАРНЯ“

Перша українська робітня волічкових виробів.
МЕЛЬНИК ОЛЬГИ. — Львів, вул. Косцюшка 3/II.

Продає і виконує нові волічкові річи.
Перерабляє старі.
Підрабляє панчохи і скарпитки.

Робота солідна! **Ціни приступні!**

ЗОВНІШНИЙ ВИД ЖІНКИ ЗА КОРДОНОМ І В НАС

Мода, ця невмолима, змінчива, химерна мода — яка майже рік-річно зміняє сильветку жінки, і яка своєю владою і силою підпорядковує собі жінок, ця мода, здавалосьби підтягає усе під один тон.

Кожна жінка, що розуміється на моді, не вбереться інакше, тільки так, як послідні журналі вказують. Дрібні зміни не зміняють тої з гори накиненої сильветки.

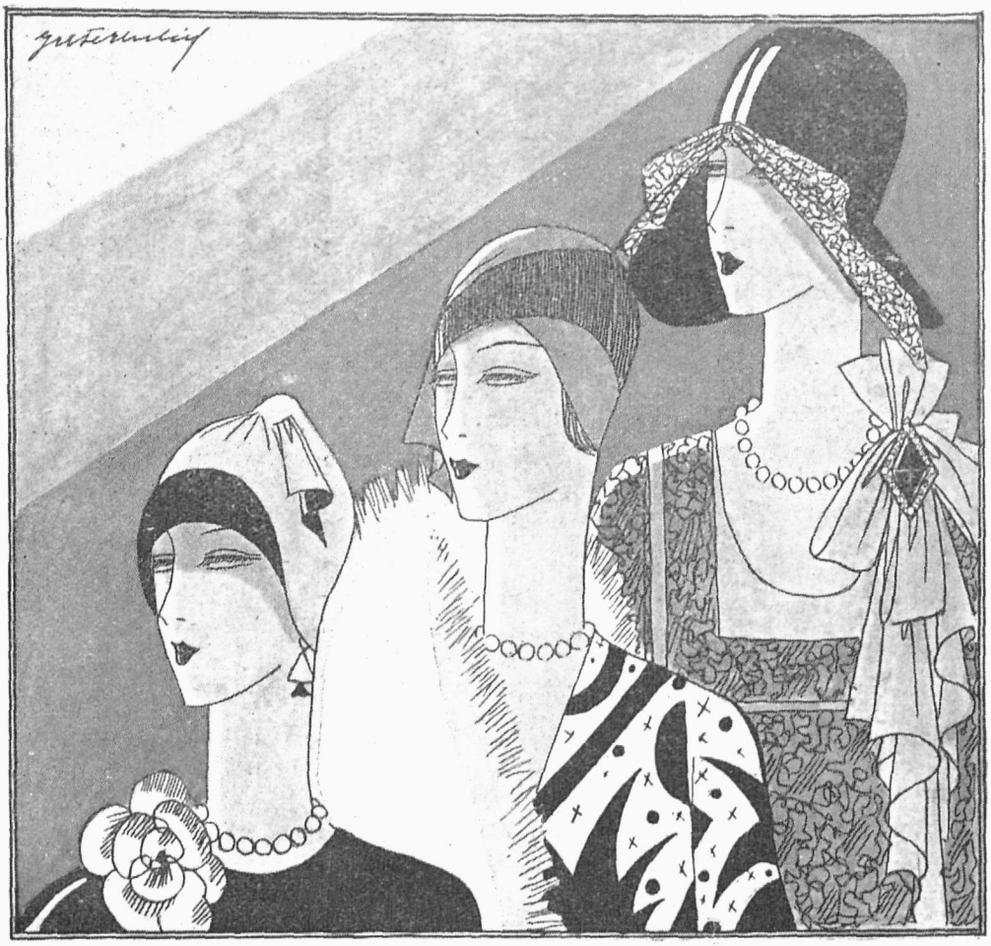
А однак — як інакший зовнішний вигляд жінки за кордоном, хоч її сильветка строго модна. Мені довелося бути в одній купелевій місцевости, куди з цілого світу зїздиться всяка публика. Тут і американці й анґлійці, французи і німці, чехи, італійці, росіяне, румуни, негри, індуси і ще багато других націй. Моглоб здаватися, що усі ті нації мусять як небудь ріжнитися зовнішно між собою. А однак ні. Мода вирівняла усі естетичні відхилення і ріжниці націй і ми бачили усі жінки підпорядковані одній сильветці. Ріжниці очевидно були в красках, примінюванню цих красок, у прикрасах та у вибагливости одягу. І тут проявлявся смак кожної жінки з окрема, у одних більше спокійний, у других більше химерний. Але не можна було не звернути уваги на це, що загал жінок за кордоном одягається куди простіше і скромніше, чим у нас. В горячі дні, строї просто казочні, але не було ні одної з обнаженими руками поверх рамен, ні одної, навіть кільканацятьлітної, убраної поверх колін і так вузько, як це у нас завелося. Якесь пошанування себе проявляється у тих строях абсолютно модних, а не пересадних.

І ось тут власне є цей „тон“, який вони вміють підхопити, а який у нас так ярко і фальшиво відбиває від естетичного поняття моди.

Просто неймовірно, як змінився вид вулиць та ресторанів, парків та каварень з початком третього сезону, на який зїхало множество публики з Польщі. Надто вузькі і надто короткі сукні, все і всюда відкриті коліна, без смаку вимазані лиця. Те пересадне маркування тіла робить таке прикре враження, що мимоволі насувається думка, що у нас загал жінок намагається наслідувати „легких“ жінок, між тим як за кордоном „легкі“ жінки стараються не ріжнитися від загалу. Коли я бачила такий галицький оказ, за яким усе зглядалося, а рівночасно виминало, мені пригадувався один висказ „na stole było dużo cielęciny, a na sali dużo kobieciny“, бо це вони могли дати причину до такого схарактеризування.

І коли я подаю оці свої враження до відома читачок, то мені дуже хотілосьби звернути тим увагу наших жінок, що не все те гарне і модне у світі, з чого, на жаль нам приходиться брати взір.

Мода модою, але з неї треба брати тільки те, що підходить і естетично і практично даній одиниці. І власне цю, на погляд малу дрібницю, вміють підхопити жінки других народів. Вони вбрані модно, дуже модно, але не роблять враження модних манекінів. *д. с.*

НОВІ КАПЕЛЮХИ

Оригінальний ясносивий капелюх фільцовий, з малою, вигнутою до гори крисою з оксаміту, та з інтересним прибранням на головці.

Елєґантний візитовий капелюх з червоного фільцу та шовкового рипсу. Прилягаюча форма капелюха дуже тепер улюблена.

Дуже модні є великі капелюхи з оксаміту, на пополудне. Цей рід капелюхів дуже до лиця, і тому напевно будуть їх носити.

Осінь

Теперішний сезон є часом найбільших клопотів для всіх цих пань, що стоять перед ділемою купна нового плаща на зиму. На що тут рішитися? Отсе питання, над яким ломлять собі голови всі гарні пані. Бо теперішня мода, зірвавши раз з лінією шабльону, стала дуже ріжнородною, а ця ріжноманітність проявляється і в ділянці зимових плащів. Свідчать о цім хочби представлені моделі в наших рисунках.

Одно, що мають спільне всі плащі — це прибрання футром. Футра є невідступною частиною прикрас в жіночій гардеробі, — і то футра оригінальні, — не імітації.

Дуже модним є лис у всіх відмінах й красках, і то як ковнір при плащах, прибрання рукавів, обрамування долиною, довкруги або частинно. Дальше сканки, шопи, тхірі, куни, нутрії, бурсуки і т. п.

До високих футряних ковнірів будуть ношені лише маленькі капелюшки, тісно пристаючі до голови, на подобу цих малих беретиків баскійських, які так дуже ношено літом; також toques і то з оксамиту. Капелюхи з крисою також оксамітні можеутримаються, але лиш до спеціяльних візитових тоалет і т. п.

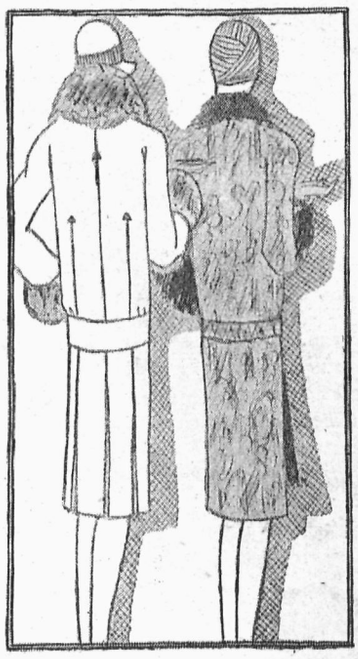
З матеріялів висувається в цьому році на чоло моди оксаміт. Його мягкість, прекрасні сочисті тони, все були великою приманою для пань. Але струнка мода вимагала тонких матеріялів, тому шовк здобував вищість над оксамитом. Але, що теперішня мода фаворизує трошечки тушу, що сукні стають трохи довші, треба припускати, що оксаміт знов прийде до ласки.

Лінія суконь і плащів виражена в цьому сезоні в кльошах. Кльоші з переду, з боків, з одного або з обох, навіть шляфроки і домашний одяг бажає зміни в цьому напрямі, — немовби сприкрилися дотеперішні прямі лінії. Нерівна лінія при вечірних тоалетах просто обовязкова, а часто можна її теж бачити при візитових сукнях.

На загал мода стає знову „très femme“, кидаючи давну суворість лінії та сильвети.

О. С.

ОСІННІ ПЛАЩІ

297. Елеґантний плащ, прибраний лисячим футром. Лис є найбільш улюбленим футром до осінних плащів. Примінюється всякі роди правдивого лиса, а не імітації, хочби й найліпші.

298. Плащ з анґлійського матеріялу в бронзовому тоні; елеґантне прибрання футром Nutria.

299. Сельскінове футро з високостоячим ковніром; кругом лямоване кримками є одним з найкращих моделів.

300. Спортовий плащ з американським ковніром з Opposum.

ДО КОЖНОГО МОДЕЛЮ ГОТОВИЙ КРІЙ

ВІЗИТОВІ СУКНІ

301. Скромна дуже елеґантна візитова сукня з взористого шовкового оксаміту, який осінню буде дуже модний.

302. Гарна візитова сукня з ґранатової хінської крепи; прибрання з Georgette.

303. Комплєт з взористого шовкового оксаміту. Таке зіставлення — суконка й жакет дуже носять в кожній порі дня, також і на вечір; очевидно тоді з відповідного матеріялу, як брокат, коронки, матерії з пацьорками.

304. Візитова сукня з чорної Crêpe Satin. В поясі нема переділу, через що фасон сукні надає дуже стрункий вигляд.

305

306

307

308

309

ПРАКТИЧНІ СУКНІ

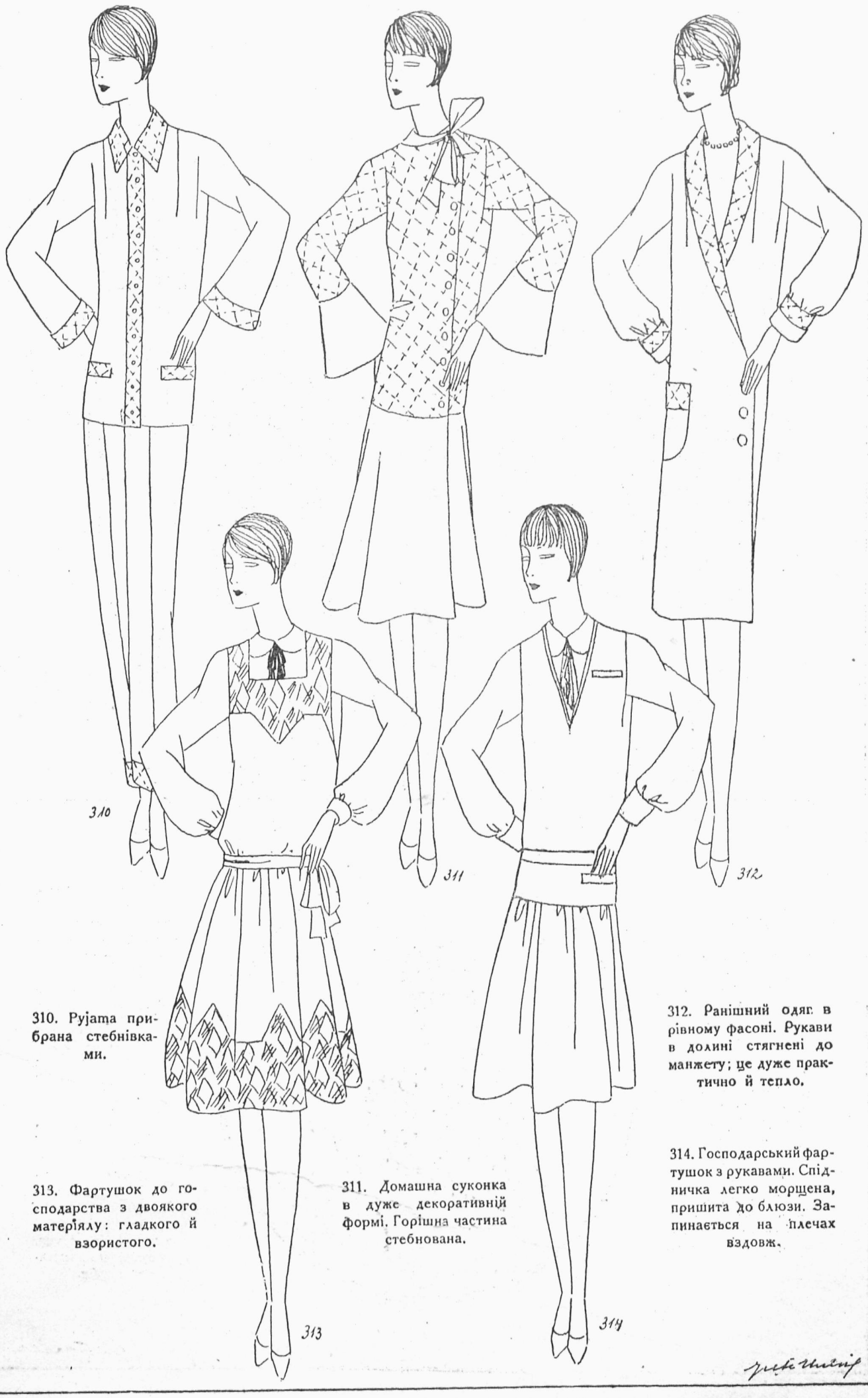
305. Гарненька суконка з матеріялу Kasha краски beige, багато прибрана бронзовими плісами.

306. Практична суконка з легкого вовняного рипсу з викроєм у формі камізолі. Модель є ярко червоної краски, прибрання з білого матеріялу й червоних пліс. Суконка запинається вздовж на ґузики.

307. Елєґантна jumper'ова суконка з ясної темносинього матеріялу. Особливо гарно є обдуманий ковнірець.

308. Суконка на передполудне з двоякого вовняного матеріялу. Дуже ориґінально є опрацьована частина на раменах, ніби вшита хустка до сукні.

309. Суконка з матеріялу Kasha, ясно- й темнозеленої краски, прибрана взористим шаликом коло шиї. Спідничка в контрафалди.

310. Руjата прибрана стебнівками.

311. Домашна суконка в дуже декоративній формі. Горішна частина стебнована.

312. Ранішний одяг в рівному фасоні. Рукави в долині стягнені до манжету; це дуже практично й тепло.

313. Фартушок до господарства з двоякого матеріялу: гладкого й взористого.

314. Господарський фартушок з рукавами. Спідничка легко морщена, пришита до блюзи. Запинається на плечах вздовж.

ДІТИ

315. Убранко для хлопчика, з темного вовняного матеріялу; складається з блюзи, камізольки й штанів.

316. Суконочка для дівчинки з матеріялу Kasha; прибрання з білого полотенця.

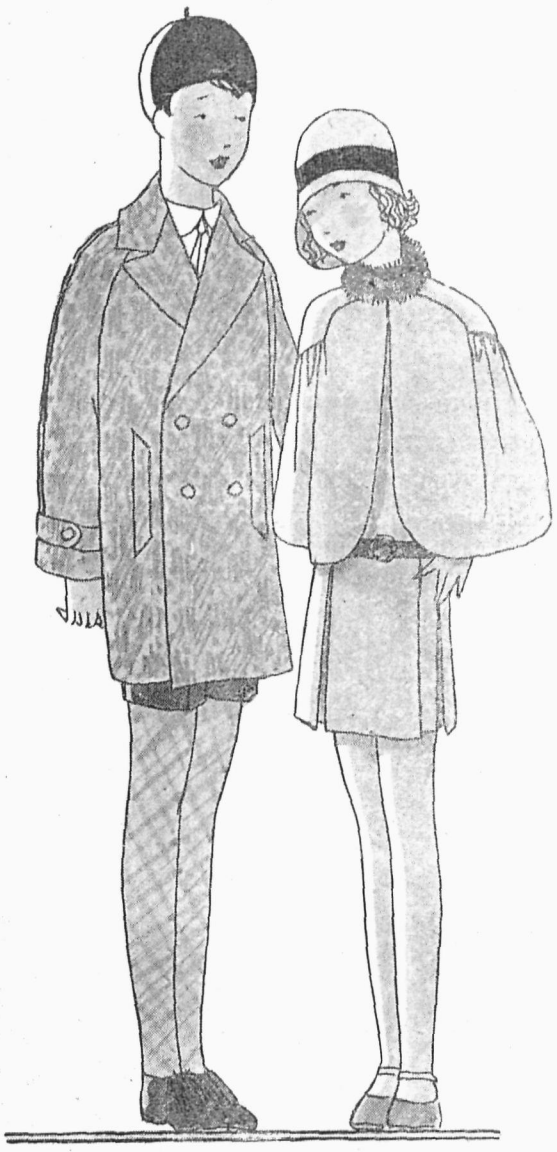
317. Суконка для дівчинки до школи, з взористого матеріялу. Ковнірець, та вязана стяжка.

318. Суконочка з фальбаночками з хінської крепи, для малої дівчинки. Круглий ковнірець з Georgette.

319. Суконка для меншої дівчинки до школи, з вовняного матеріялу в крати. Біла камізолька з полотенця.

320. Прекрасна суконочка для цілком малої дівчинки, з кремової вовняної матерії. На суконочці вишиті волічкою крапки ріжними красками. Ковнірець і манжети з полотенця. Ціла суконочка лямована в зуби.

ВЕРХНИЙ ОДЯГ ДЛЯ ДІТЕЙ

321 322

323 324

321. Ulster з англійського вовняного матеріялу для хлопців, з прямовісно уміщеними кишенями.

322. Плащик з пеляриною з ярко зеленого вовняного матеріялу. Ковнірець з футра куни.

325

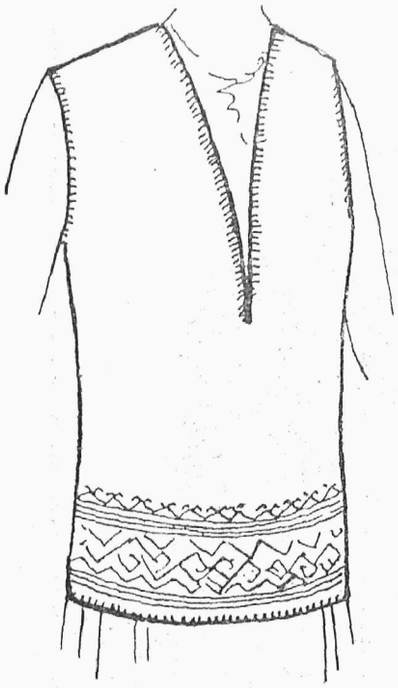
325. Плащик з вовняного матеріялу в крати для малого хлопчика. Ковнірець і манжети з Nutria.

323. Гарненький плащик з англійського матеріялу, підшитий матеріялом Kasha; вузьке обрамування з Nutria на ковнірці й манжетах.

324. Плащик для малої дівчинки з ясно-бронзового суконця.

РУЧНІ

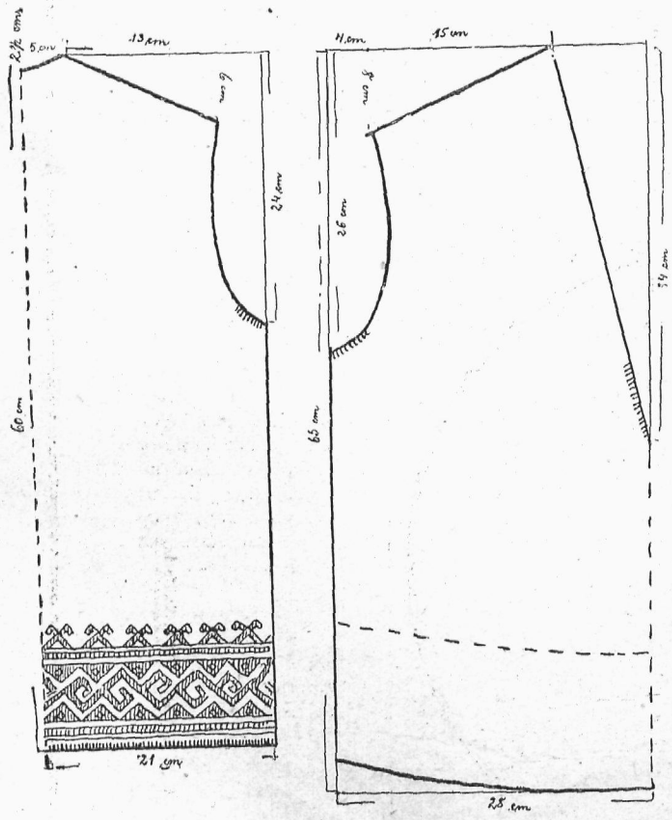
Проєктували й рисували

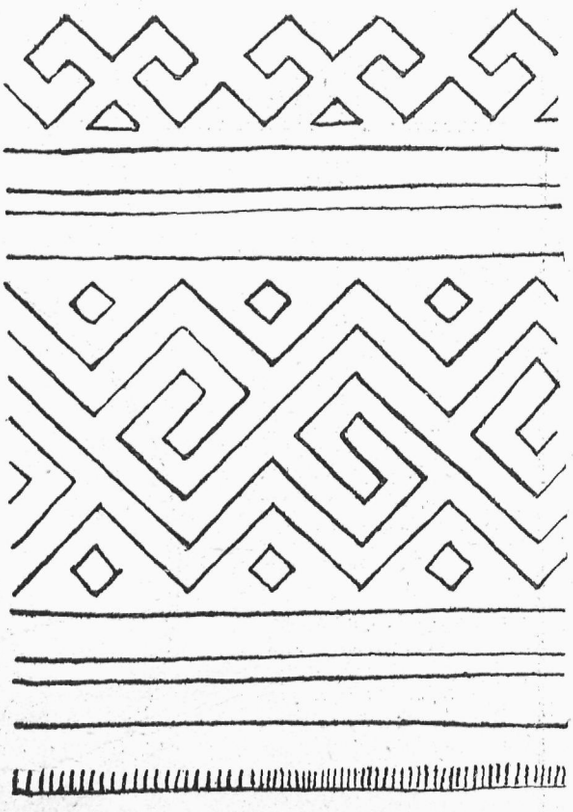
JUMPER'ОВА КАМІЗОЛЯ

з довільного мягкого матеріялу, одностайної краски; може бути з сукна, суконця, а також плетена з волічки, гачком або дротами.

Вишивка долиною камізольки й обмітка виконані волічкою в двох красках. На примір: камізоля з бронзового суконця, вишивка жовтою і червоною волічкою.

1) Крій камізолі

2) Мотив вишивки в прир. величині (нарис).

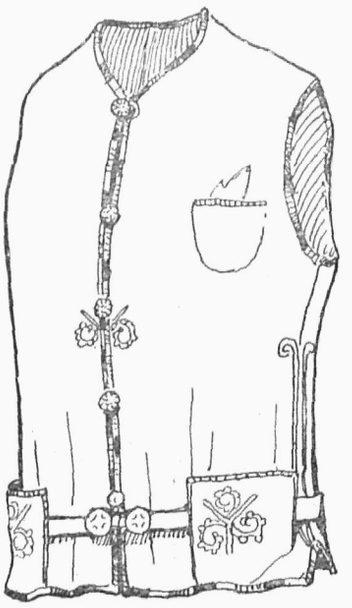
ТАБЛИЦЯ КРОЮ, ЯК БЕЗПЛАТНИИ ДОДАТОК ДО „НОВОІ ХАТИ"

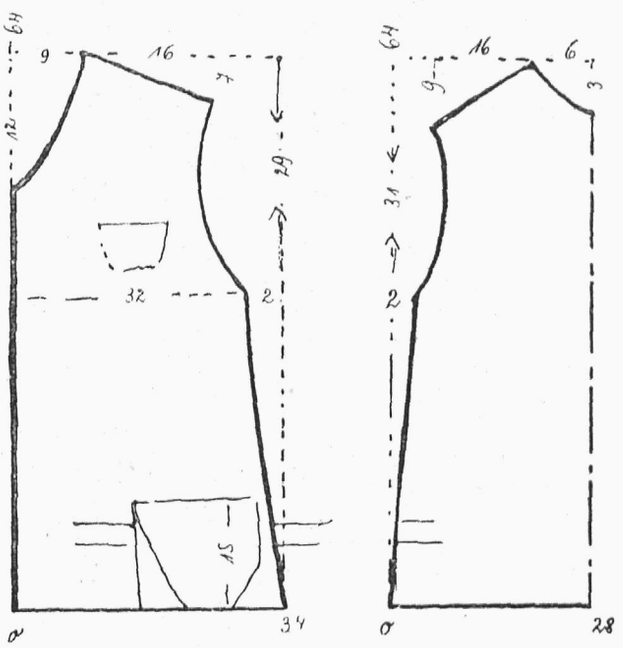
РОБОТИ

О. О. КУЛЬЧИЦЬКІ.

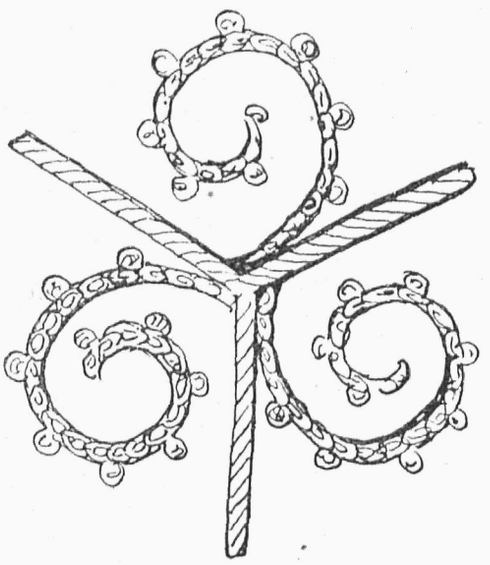
КИПТАР

з бронзового сукна; обшитий волічкою в трьох красках: червоною, зеленою й жовтою; на кишенях і переді мотив з писанок. Пасок спятий оригінальною гуцульською металевою спряжкою. Ґузики пасмантерійні.

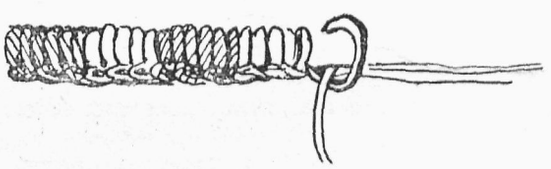

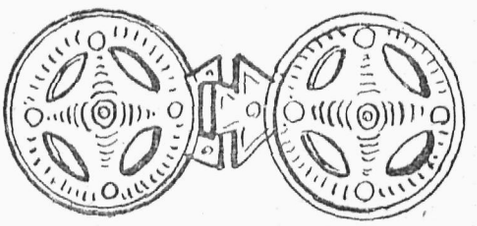
а) Крій киптаря

б) Мотив на кишенях в природній величині, виконаний ланцюжковим та шнурковим стібом; кожна з трьох ліній иншою краскою волічки.

в) Спосіб виконання обмітки.

г) Спряжка.

ДР. СОФІЯ ПАРФАНОВИЧ

ОСІННІ НЕБЕЗПЕКИ, ТА ЯК ОХОРОНИТИСЯ ПЕРЕД НИМИ?

Що пора року має вплив на стан здоровля людини — річ відома. Не кожний орґанізм є рівно доступний цьому впливові. На загал бажанням і стремлінням людини є, визволити себе з під цего впливу. До того служить їй цілий ряд власностей і засобів природних, але також і наука, основана на досвідах і практиці, звана лікарською профіляктикою подає свої винаходи, як середники охорони перед майбутньою хворобою. Як одних, так і других більшість людей не знає і тому я хочу про них дещо згадати.

Щоби унаглядннти вплив пори року на орґанізм людини, я вибрала найнебезпечнішу пору: осінь. Вона веде із собою три головні ділянки хвороб: 1) проводу (шляху) віддихового, 2) шляху кормового, 3) хвороб пошесних .Над кожною з цих ділянок я коротко задержуся, щоби пізніше подати способи охорони перед цими хворобами.

Шлях віддиховий є поперед всего вражливий на вплив підсоння і теплоти. Вже безпосереднє вдихання студеного чи вохкого повітря може у вражливих людей викликати нежити, кашель, а то й запалення. Однак боязнь перед чистим, холодним повітрям є здебільша пересадна, а простуду більшість людей неслушно уважає головною причиною хвороб. Шкідливіше є повітря занечищене порохом і заразками (бацилями), хочби й тепле, ніж чисте, студене, яке маємо в горах навіть літом або й зимою. І хоч в горах є холодніше, особливо зимні вечері і ранки, проте гірський воздух є чистий і здоровий та ділає лічничо на хвороби доріг віддихових. Більше шкідливою від студеного воздуха є зміна теплоти, а передовсім нагла. Коли розігріту людину нагло обвіє студений вітер, ще й з порохом, або, коли вона промокне чи змерзне, і на відворот, коли з холодного воздуха вона ввійде до парної безвоздушної хати, тоді часто вона простуджується. Учені кажуть, що нагле остудження тіла робить його менше відпорним проти бактерій, котрі в нормальних відносинах живуть в його орґанізмі і не шкодять йому, далі, що ці самі бактерії стають сильнішими і шкідливими під впливом атмосферичних умов. Й тому бактерії літом начеб приспані в осені оживають та розмножуються і загрожують здоровлю людини. Причиною цего явища є факт, що багато бактеріям шкодить, або їх убиває сонце і суша, зате ведеться їм знаменито вохкою, болотнистою, осінною порою. Є це якраз ґрупа бактерій шкідливих шляхові віддиховому: бактерій катаральних, ґрипових та туберкульози (сухіт). З одної сторони отже зміни теплоти, з другої піднесення трійливости заразків спричинюють осінною порою хвороби шляху віддихового.

Як берегти себе перед цими хворобами?

Орґанізм має в нормальних умовах ряд уладжень охоронних, котрі разом становлять його відпорність проти хвороб. Відпорність ця може бути вроджена, або набута, значить повстає по перебуттю якоїсь недуги (шкарлятина, тиф). Вона полягає на власности крови та соків тканкових убивати бактерії та унешкідливлювати їхню їдь. Чим здоровіший орґанізм, тим справність творення цих протиотрут є ліпша. Орґанізм ослаблений, вичерпаний хворобою, надмірною працею, безсонністю, затроєний штучними їдями (алькоголь, нікотина, морфіна і т. д.), змушений пробувати серед порохів та задухи є менше відпорний. Як бачимо гіґієнічне життя і вимінання спосібности до набуття хвороб є найліпшою забезпекою перед ними. Є ще другий незвичайно важний чинник помічний, а це гартування. Руханка скріпляє мязи, впливає добродійно на розвій усіх нарядів тіла, спричинює справніший обіг крови і робить тіло менше податним на простуду. Незвичайно добродійний є вплив сонця, повітря і води. Вони впливають передовсім на шкіру, очищують її, уліпшують її віддихання та виділювання, скріпляють нерви і — що головне для охорони перед простудою — вони вправляють посудини кровні, котрі корчаться та розпружують, а тим самим зменшують або збільшають приплив крови, через що шкіра остуджується або огрівається, залежно від окружаючої теплоти. Та ,так звана термореґуляційна власність шкіри є дуже важною її прикметою і коли вправні посудини кровні добре працюють, вони не позваляють шкірі надто перегрітися (в часі горяча) ані над міру остудитися в зимнім окруженню; тим самим зберігають вони стан відпорности орґанізму. Як бачимо, головною охороною перед простудою не є тяжкий, горячий одяг та боязливе уникання холодного повітря, тільки навпаки: гартування, зливання і купелі. В західних краях разом з розвоєм спорту розвивається зрозуміння потреб тіла і всюди пропаґується дбайливість о якнайліпші умови для шкіри. „Культура нашого тіла“ є одним з найпопулярніших сучасних кличів. Пробування на воздусі і сонці, вправи на вільнім просторі в якнайлекшім одязі або без него, купелі, масаж і світло є для цеї цілі головними середниками.

Окрім вище згаданих способів охорони, збережемо себе перед хворобами шляху віддихового оминаючи нагоди зараження, пороху і бруду, що є важне перш за все для охорони перед сухотами.

Другий рід хвороб, дуже характеристичний для осені, це хвороби шляху травлення — значить шлунка і кишок. З них найчастіші то острі катари шлунка і кишок, котрі проявляються болями, корчами, сильними розвільненнями та блюванням. Найвищий степень цих хвороб це холерина, хвороба зовсім подібна до справжньої холери. Окрім них є ряд пошесних хвороб, до котрих належить червінка (дизентерія) і тиф черевний. Також і вони появляються головно в осені, а це тому, що і їхні заразки ліпше множаться і стають зїдливіші. При тому бактерії цих хвороб живуть в відходах людини, а ті осінною порою не висихають і бактерії довго зберігають свою животність. Разом з водою, при нечистім обходженню з відходами — також руками і одінням, вони переносяться на їжу і то головно на цю, котру людина споживає сирою, а саме: ярину, овочі й молоко та продукти його перерібки. Мухи й инші домашні комахи також переносять ці заразки, сідаючи наперед на нечистоту, опісляж на їжу. Це важне передовсім при тифі і червінці. По селах, де не має відповідно уладжених збірників для відходів (кльозети), а нечистота валяється всюди, дощ розмиває її та сполікує до рік, керниць та джерел. Длятого по наших селах так часті бувають пошести тифу або червінки і так тяжко їх побороти. Нечисте обходження з їжою переносить ці заразки на неї.

Інтересною є обставина, що люде, котрі перебули тиф або навіть його не мали, можуть бути сталими розсівачами пошести, з тої причини, що в їх відходах живуть підчас пошести бактерії тифу; їх уважається здоро-

Виправи шлюбні і для пенсіонатів!

КОВДРИ сатинові . . . . зол. 23·—
МАТЕРАЦИ з морської трави „ 33·—
„ з волосіння . . „ 75·—
Простирала, Пошевки, Подушки, Килими, Фіранки, Хідники, Ліжка залізні й мосяжні у великому виборі

поручає

ВІДОМИЙ МАҐАЗИН З ПОСТІЛЛЮ
В. ІЖИЦЬКОГО, Львів, вул. Коперника 3.

вими, ніхто їх не вистерігається, тай вони самі не заховують жадної особливої чистоти. Такі люде є найнебезпечніші для поширювання пошести, вони є сталими її розсівачами.

Значить, бактерії червінки й тифу виходять від людини та дістаються на їжу чи то (і то головно) з водою, чи безпосередно руками. Якеж значіння для повставання цих хворіб має сама їжа? Багато людей має такий погляд, що овочі, головно незрілі, викликують ці хвороби, особливо червінку. Однак воно не зовсім відповідає дійсности. Самі, чисті овочі цего не можуть зробити. Овочі, головно незрілі, мають в собі багато квасів, дозріліж завдяки обсягові цукру і целюльози (деревини) підлягають ферментації і дражнять кишки та можуть викликувати гострі катари, котрі самі по собі не є небезпечні життю, але є прикрі й уперто проволікаються. Тими хворобами ослаблений шлях кишковий легко підпадає вищезгаданим пошесним хворобам. Такеж саме значіння мають всякі инші нестравні речі та несвіжа їжа. Вони всі, окрім ушкодження проводу кишкового можуть бути, як сказано, переносниками заразків тифу і червінки, для котрих часто вже передтим приготували терен, викликавши запалення і катари. Ще раз треба зазначити, що найнебезпечнішим посередником є вода, особливо відкритих сільських керниць, потоків, та джерел; в дальшій мірі є ним молоко та його перетвори, овочі і ярина.

Як стерегтися цих хворіб?

Поперед всего оминати стичности з людиною хворою. Мити пильно руки, брудними руками не дотикати їжі. Не пити сирої води, тільки переварену і то з певних збірників. Не їсти нічого сирого, овочі обібрати. Через обирання овочі тратять багато із своєї відживної вартости, але в часі пошести це конечне. Ще ліпше їсти овочі варені, а коли з лушпинкою, то спарені гарячою водою і добре витерті. Це саме відноситься до ярин. Молоко пити тільки переварене. Найтяжча справа з його перетворами: маслом, сиром і сметаною. Їх ніяк не дасться очистити і здезинфікувати. Дбати все о правильне відживлювання, о здорову і добре зварену їжу і щоби шлях кишковий був все здоровий. Тільки здорове тіло є відпорне проти хворіб і тому вистерігатися всего, що моглоб його ушкодити. Хворого пошесною недугою ізолювати згл. віддати до шпиталю, та обходитися з ним після правил загально звісних і обовязкових при усіх пошестях.

Крім вище поданих, наука подає ще реальніші способи охорони від хворіб: це охоронні щеплення. Мало людей знає про них, а ще менче має до них довіря. Певно, вони не можуть з рішучою певністю охоронити людину перед хворобою, але в багато відсотках вони справді хоронять і тому не треба зражуватися якимсь одним або другим виїмком.

Найважніші щеплення проти тифу черевного — вже хочби тому, що це найнебезпечніша та найтяжча хвороба. Загально уживані є підшкірні щеплення убитими бактеріями. Їх уживано найбільше в часі війни в арміях. Мають цю невигоду, що треба їх частіше повтаряти і що викликують часом сильнішу реакцію (горячка, ослаблення). Їх ділання буває дуже добре, а в часі війни мало зарадити пошестям та смертности — головно в війську. Окрім них впроваджено в новіших часах увіднорнення заживанням. Є це т. зв. щепина Безередка ц .є кульочки утворені з убитої культури бактерій на жовчі. Чотири таких кульочки заживається по одній щоденно перед спіданням (на пів години). Ці убиті бактерії не мають уже сили викликати хворобу, але за те побуджують орґанізм до витворення засобів охоронних проти неї. Така відпорність має тривати пів року, по сім знову треба повторити щепину. Цей спосіб є рішучо нешкідливий і не потягає за собою ніяких неприємних наслідків. Тою щепиною увіднорнювалися в часі війни армії французькі в часі побуту на полудні і сході. Вислід мав бути дуже добрий.

Проти инших хворіб шляху кишкового, проти т. зв. паратифів, дизентерії і холери є також щеплення, однак вони менше певні.

Третою ґрупою є пошесні хвороби. До них зачисляємо в першу чергу тиф і червінку, про котрі вище писано, а котрих поява є звязана з осінню. Крім них виступають в осени діточі хвороби як кір, шкарлятина, дифтерія та инші. Про них годі обширніше писати, тим більше, що охорона перед ними полягає на зберіганню чистоти та виконуванню загальних приписів ґіґієни.

ПРО ТАЙНУ ЕЛЄҐАНТНОГО ВИГЛЯДУ МУЖЧИН

Шановні читачі!

Основний закон Вашої „мужеської" елєґанції цей що й жіночої.

В і д п о в і д н и й о д я г у в і д п о в і д н у п о р у — о с ь у с е !

Маєте Ви може на маєтку спортовий одяг такий з короткими штанцями? Як що так, то не забувайте, що він надається прекрасно на літнисько і до подорожі — однак в місті хоча-б це було і дуже маленьке місто краще його не носити.

А як що Ви маєте уже дещо більше як 25 літ, не злу вагу, а не вибираєтеся в гори, так краще не давайте собі його робити.

Як що Ви бажаєте мене послухати, так прошу тямити, що кожний одяг для мужчини має відповідні штани, чи то з цего самого матеріялу, чи в паски до сакко або жакету. Ніколи не можна цего забути і провадити „вимінну торговлю" в обсягу своїх власних одягів. Штани в иншій красці або в иншому матеріялі як блюзка ніколи не піднесуть Вашого елєґантного вигляду.

Ясні одяги надаються лише на передполудне, ради Бога не носіть їх, як Ви це любите на концерти, до театру і т. д. Кожний мужчина повинен мати один темний одяг (як що не має т. з. модного тепер сакко) для святочних нагод.

Це, що до темного одягу не можна носити жовтих черевиків надмічую тільки мимохіть.

Що до поодиноких одягів то т. з. „шлюсроки" або „анґлези", які покутують ще по шафах наших мужчин є вже від 20 літ страшним пережитком.

Жакет (у нас називають яскулка) одягається лише при дуже святочних а офіційних нагодах. Ніколи на концерт, до театру, або на вечерниці! Може його одягнути промовець на святочному концерті, як що не має фрака. Також звертаю увагу, що віче і збори не є святочними нагодами, до яких підходить жакетовий одяг.

На пополудне, малі вечерниці, концерти, приватні приняття треба одягати т. з. сакко, чорна блюзка з штанами в паски або чорний одяг. До цего обовязково чорні черевики (лякери), тверда сорочка, твердий викладаний (не подвійний!) ковнірець і кольорова краватка.

Прошу вистерігатися ярких платків в бічній кишені, найкраща все є біла хустина з шовку або з тонкого полотенця.

На вечерниці й балі смокінґ або фрак, чорні лякери, чорні (обовязково!) панчохи. (Маленька недискреція: сподіюся, що Ви носите тільки короткі підштанці й ніколи не видно у Вас білих торочок!). До смокінґу лише чорна, до фраку лише біла краватка. Не забути часом, що сорочка до цих одягів мусить мати зовсім твердий перед.

Білі, мягкі ковнірці давно не в моді хіба до спорту або подорожі, в красках з матеріялу сорочки рішучо недозволені. В день носить елєґантний мужчина подвійний викладаний твердий ковнірець. При кінці ще маленька замітка. Не погнівайтеся, шановні читачі, але ковнірець треба що другий день як не щоденно зміняти — а сорочку двічі в тиждень!... Чистота у біллю це передумова елєґантного вигляду мужчини. *О. Ф.*

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ: До цього числа долучуємо чеки і просимо надсилати передплату на IV квартал. Всіх тих, що залягають з передплатою просимо вирівнати її негайно. Окремі упімнення спричинюють нам дуже великі кошти, а ми віримо, що наші передплатниці не схочуть наражувати нас на непотрібні видатки. Таблицю кроїв як безплатний додаток до „Нової Хати“ за IV квартал, буде долучений до листопадового числа.

ДЕЩО ПРО РИТМІКУ

Метою музичного виховання є розвинути слух, ритмічний змисл і почуття музичної форми, розбудити і розвинути уяву і музичну вражливість, а вкінці усунути всякі нервові перепони, які не допускають до повного, а свобідного розвитку особистости дитини — майбутнього музика чи мистця.

Музичне виховання, яке розвиває рівномірно тіло та ум, яке старається згармонізувати ті два крайні елементи — що їх синтезою є ми — люде, вкінці метода, яка сотворює найбільш безпосередну і найскорішу комунікацію між почуваннями, уявою і спромогою зреалізування тих двох чинників — отсе ритміка ґеніяльного педаґоґа Jaques Dalcroze-a, L'éducation par et pour le rhythme.

Свій виїмковий характер завдячує ритміка тій обставині, що повстала вона на бажанню: збудити і розвинути в людині (дитині!) творчі сили, котрі укриті чи занедбані, існують і ждуть хвилі визволення.

Виховати тіло та ум дитини, послугуючися музикою, оце щаслива думка Jaques Dalcroze-a.

На жаль, можна до деякої степені пізнати методу Dalcroze-a з книжок, відчитів або навіть з пописів учнів, але заглибитися направду в неї та оцінити її можна одиноко через власний досвід і то — коли ходить о виховання (в протиставленню до навчання) — щойно по якомусь часі.

Курси ритмічної ґімнастики і сольфежу методою Jaques Dalcroze-a отворено ц .р. при Муз. Інст. ім. Лисенка. Науку веде дипльомована в Женеві фахова учителька п. Зенобія Кольтин-Круґ.

На памятник пок. Директорки Марії Примівної

зложили:

Марія і Каролина Твердохліб, Похівка п. Богородчани 30 зол. По 20 зол.: Ірина Негребецька, Перемишль; Ольга з Січинських Шматерова, Перемишль; Климентина з Січинських Глинська, Львів; Олена з Кушнірів Питляр, Підкамінь. По 10 зол.: Любка Криницька Мулькевичева, Ґлінік маріяньскі, п. Горлиці; Олена Ясеницька-Волошинова, Львів; Ірина Крайчик-Соколова, Будинін, п. Белз. По 5 зол.: Галя Рабій-Моссорова, Самбір; Катря Савицька-Павликова, Якубів, п. Долина; Марія Ревакович, Волосянка, Славсько.

(Товаришки! Складайте на фонд пок. Директорки М. Примівцої. Посилайте нам адреси, щоб ми могли розіслати чеки тим, які не передплачують Нової Хати).

Тримісячний курс крою білля і суконь розпічнеться з початком жовтня в робітнях жіночої промислової кооперативи „Труд“ у Львові. Письменні й устні зголошення в „Труді“, Львів, Ринок ч. 39.

Перед кіном „АПОЛЛЬО“ Хоружчини 5

НОВО ВІДКРИТИЙ

МАҐАЗИН З ПОСТІЛЛЮ

під фірмою

Р. ДЖАЛА

поручає

КОВДРИ від 18 зол.

МАТЕРАЦИ „ 33 „

На провінцію посилка відворотною почтою. Цінники на бажання.

ПРИПИСИ

Теляча печеня з рижом.

Телятину змолоти два рази і приготовити з булкою та яйцем як на січеники. Риж спарити так як на голубці, додати смаженої цибульки, перцю і багато сіканого зеленого кропу. Мелене мясо розсмарувати на вохку стільницю, відтак наложити рівномірно риж і звинути у валок. Посипати тертою булкою та пекти в гарячій рурі. До цеї печені подається мішану салату або мізерію. На фунт мяса треба взяти 6 дкґ. ризу.

Дуже добрий і дешевий паштет.

Пів кіля бараболь, пів кіля телячої печінки зварити з цибулею, відцідити і змолоти на машинці. Картопля має бути варена в лупині. До змеленої маси додати соли, перцю, два гвоздики, 2 ложки смальцю (розтопленого), три яйця, всего до смаку.

Все це добре вимішати і вложити до рынки, висмарованої смальцем, закрити покришкою та варити в парі.

Котлєти з бараболь.

Змолоти на машинці ¼ кґ. варених бараболь, 12 дкґ. сира і добре вимішати. Додати 1 яйце, цибульку смажену на маслі, 3 ложки тертої булочки, сікану петрушку і кріп. Формувати котлєти, мачати в муці, розбитому яйці і посипати тертою булкою. Смажити на маслі. До цих котлєтів дається остру підлеву (хрінову, капарову, помідорову).

Баклажани солені на зиму.

Зрілі баклажани сполокати в зимній воді і поставити на ситі, щоби висохли. Потім вкладати до слоїків і заливати вистудженою водою, завареною попередно з сіллю. Слоїки заливати по верха розтопленим воловим лоєм, завязувати перґаміновим папером і переховувати в сухій спіжарні. При ужиттю поступати як зі свіжими. Переховувати в малих слоїках, бо раз отворені псуються.

Варення з необираних сливок.

Гарні сливки обтерти, перекроїти на пів та виняти кістки. На 1 кґ сливок зробити сируп з 1 кґ цукру, вишумувати і теплим заляти сливки. На другий день сливки виняти, до сирупу додати ½ кґ цукру заварити і зшумувати, тоді вкинути сливки, щоби раз закипіли. На третий день висмажити сам сируп до звичайної густоти, вкинути сливки і смажити уважаючи, щоби з них не злізла шкірка. Вистуджені складати в слоїки.

Зимовий компот з грушок в оцті.

Грушки обрати, перекроїти на пів, кістки викинути а кінчики оставити. На 1 літру оцту береться 2.50 кґ цукру, трохи цинамону і гвоздиків. Як сируп закипить, вкинути грушки і варити аж будуть мягкі. Тоді грушки виняти а сируп варити аж згусне, змушувати і по остудженню заляти ним грушки. По кількох днях можна сируп ще раз переварити, зимним заливати грушки уложені в слоїках і слоїки завязувати.

НАШЕ ЛИСТУВАННЯ

П. Я. Мандюкова, Перемишль. Вашої дописі про концерт С. Крушельницької ми не помістили, бо вона була вже поміщена в „Ділі“.

Кляудія Бобикевич, Саджавка. Посилку одержали. Дякуємо за память. Помістимо в чергових числах.

Міля Дороцька, Городенка. Посилку одержали. Щиро дякуємо.

Справлення похибки: В 9 ч. „Нової Хати“ подано через помилку ціну числа 3 зол. — замісць 1.80 озл.

Видає Кооператива „Українське Народне Мистецтво“. За Редакцію відповідає МАРІЯ ГРОМНИЦЬКА.
Редакція і Адміністрація: Львів, Словацького 14, I. З друкарні Наукового Тов. ім. Шевченка у Львові.

ШЕЛОМИ В СОНЦІ

9) ІСТОРИЧНА ПОВІСТЬ

написала КАТРЯ ГРИНЕВИЧЕВА

Він з силою відпер якусь ржаву засуву, — вузькі, однокрилі ворітця в залізі з вагою подалися вперід. Потрійний перстень валів наїжених високими, грізними смугами зарисувався як хребет дракона серед скоку.

Нічний запах далечини вдарив у Аклана як наглий дурман, той самий, що під плавбу кочуючих хмар гойдав колись його дике серце на степах Поросся.

Опянів до разу, затужив, будьто під лемент сопілки:

— О зорі білі, черленобокі! Стада гойні, окрасо мандрівок! Роде, розмаю, лісе сонних веж! О ночі, якою дише Чолпан, зоря поранна!

Душа бродника окликалася ще на далекий плач споминів, тугу по донці-красуні, коли тихий призов із гори, шорох осиниска й двоє діточих рук простертих до нього з владним довіррям, вернули його дійсности. Провергся раб.

Тимчасом вал вкритий колючими травами й свербивусом двигнувся перед ними ще раз і ще раз. Важкими стопами, проте чулими до болю на кожну вижолобину, заслухані у тишу ще виразнішу крізь дзвінкий крик серць, збігці сходили по відшибі на скоси. Настирливе плетиво буряну, ніби широкий невід колихався під ними, — засідки накопиченого каміння будували химерний лябіринт, пастки нор, де як котячі очі чаїлася жовта грузь, навівали байдужність на все в світі.

В одній з хвиль княгиня пригадала, що ретязки від клади з воском, від скринь з полотнами лежать у кошику з шитвом у діточій одрині, — не зараз віднайде їх там, кому треба.. Непокій, як мрачний вихор облетів її серце ще завивніше, коли згадала старуху Нонну, напів сліпу гладильницю церковних стихарів, якої устами вона молилася, коли у самої серце було порожне.

Треба було оставити їй жменю срібла, дати сувій рядна на рубаття, шубку хоч яку проти зими.. З глибини болю, неледви матеріяльного виринув іще перед княгинею величний лоб пса, смугнастий от як лик тигра, строгі очі в янтарних блисках, у сяйві віддапости до смерти...

Кого з черги обдарує він своїм очарованням людиною, цей вітхнений друг покійника, радісна тінь дітей? Кого?

Здавалося, йшли так всю ніч і було дивно, що ранна зоря ще не сходила.

Самота розкинулася тепер на всю ширину ночі. Хижа проскурниці Чайки, наряджена місяцем спала під крилами рясних груш. Об ворітця оперлася. аж лягла на ній грудьми мов серед глухого ридання дівчина у чільці, — косонька розтріпалася...

Ні, — це тілько купка огняних мальв збитих оноді бурею, клонилася на тин під вохкий легіт ночі, колихала корони в сріблі...

Обійшли хату з далека, прямували в дремливі тіни вуличок, у глиб старого міста. Кріслаті житла купців оглухлі під зеленню спали найкріпшим сном, — без снів. Недавно здвигнений, білий як облак Іліїнський собор виплив проти них прекрасними світлими сходами, ніби дорога в небо. Мідяна брама сяла сонним плесом, на кольоровій стяжці шиби сивий кінь рвав із копита в казочний світ, а їздець, вигнутий в скоку, як ялиця за вихром, пер його боки срібними залізцями. По склі блукав самітний промінь, — освітить, бува, на хвилю шовковий жмут гриви, в уплітках, — руку в залізі з копієм, гранчасту бороду воя й спочине... Знову майне у верх, запалить кичку білих пер на шоломі, зрумянить тенло вістрє копія й згасне...

Пробігли мимо, видовжені тінями аж ген, на Воскресенську нивку, за старомниський сад...

А там Птичий торг виметений охайно, от як тік під неділю, торчав із далеку туманними видивами спертих у козли столів та ослонів, щей вивернених горі дном великих кошів із верболоза. Станичка мійського провірника мір і ваг заперта на глухо, присіла на середині, ніби хатка на курячій ніжці, що от-от закрутиться довкола себе.

Як привиди, увеличені ніччю чорніли спуди, звіси, ставила...

Ще дві-три улички призадумані над собою останком полохливої мрії і стіна градна, як чорний хитар між затишною безпекою життя і невгомонними вітрами далини, винирнула перед збігцями, спинила до разу.

З лисячою бистротою Половчин посунувся здовж муру, зашарудів долонею по камінню, а тоді схилився і поліз зі своїм тягаром у діру градну, підмиту дощами, вишарпану кигтями куни вітрів і ніби оставлену руїні. Тепер кинув кудись перед себе доску, добуту з могилки хворосту обіч, важко дищучи, десь там краями закрішив її та опинився по тім боці рова, на прикрій горбовині, лицем у лице з розгойданою пусткою ночі.

Вийшли на биту дорогу, як у похміллю. Прямували на північ. Два велетенські ясені стояли серед піль підгороддя, намічували шлях у голубій тьмі.

— Хтось креше вогонь — заговорив Аклан.

Іскра одна і друга зачеркнула коротку лінію, згасла. Перед княгинею стояв патер Рафаїл, спертий об кований віз. На ремені вкруг пояса чорнів здалий меч. Коні порскотіли.

— Крайний час, пробіг! — вистогнав монах розтрясений гей трепета. — Діждемо так світанку.

Але княгиня з різбленою церковцею на руці і сонним хлопчиком біля колін, смертельно бліда, готова була вертати. Стопи її горіли, зір засувався райдужним куривом ніби від отрути. Куди це вона вибирається проти ноченьки сумненької? Слідом крови? Вклонитися порогам, звідки грянула тисяча булатних у груди князя — грізної мови? Прибитися до чужого стола й не знати собі там місця? Замісць кількох десятків сильних ворогів мати їх круг себе без числа?

— Стій! — крикнула гостро до Половчина, який хотів покласти спляче хлопя на мягких скірах у нутрі воза. — Не кортить мене на цей хліб, Аклане! — вибухнула сердито у пристраснім знеохоченню і болю. — Вертаймо!

Певність, що через яку годину могла-б покласти діти у тихій одрині з тим кущем білої кашки перед вікнами, а ранком видати пряжу служебкам і сісти за золотою гладдю епитрахиля для Іліїнського собора, видалася їй чарівно простим виходом із фантастичного пережиття.

— Щож? — глупо пробормотів посірілий монах, не годен одоліти жаху.

Він зовсім охляв від цеї несподіванки, хоч кожна жила палала у ньому, як огонь під суховій. Хижа утома затискувала і розправляла його тремкі пальці в суках, як дерево. У горлі застряг високий спазм, серце сурмило трівогу. Ще трохи й лакома щока стане літати, як у дикого кота на вид розгойданої на гильці тетери.

— Ось і край виправі, — сказав із ненавистю. — Здається, алярм у городищи.

І справді: з вежі у друге вже вилетів протяжний свист, окружив приспане старе місто і як камінь з праці впав збігцям до ніг.

— Ось як виглядає день побитий зловіщим дожиданням! Ось як сон, затровний муками непокою зі скритовбійцею за дверми! — подумала останком сил.

— Друга обміна! — крикнув, нюхаючи повітря Аклан.

Порівчастим рухом княгиня увійшла на ступінь, скочила під полотняну укриву воза й заняла місце. Їй кваспо подали діти. Поцілувала їх з чуттям, — для них, для них вона готова на герць з долею!

Сталося..

Аклан усів миттю на переді побіч монаха і дріжучи у собі від солодкої знемоги витав далеч одноманітною піснею чужої душі:

— Роде, розмаю, лісе сонних веж! О ночі, якою дише Чолпан, зоря поранна!

Коні пішли як змії, у чвал.

СВІТЛО У ТЬМІ.

„Пустте нас, пустте, бо нас слотонька бє,
Бо нас слотонька бє, сукенки на нас гниє..“
(З нар. пісень).

Стало зимно як на досвіті, сік дощ. Коні йшли в такій чорняві, що раз-у-раз зачіпали укривою воза об ліс край шляху, настобурчений вохкими, лапастими гиляками, як раменами лісових примар. Вони простягалися, щоби налякати, заставити серце битися високо і пустити його з поміж пальців без шкоди.

Княгиня не заажмурила ока, — вона молилася. Аклан щораз падав у сні на монахове плече, тоді-ж нагло відскакував і хропів далі.

О, як доскуловала вага рішення, як томили сумніви!

Княгиня почувала себе так вяло, що коли-б не тьма, серед якої коні йшли без поспіху, вона була-б задержалася де небудь під дахом, у спокою, щоби ще раз провірити стійність своєї постанови.

Та ніде не мроїло житло, дощ сік, буковинка насмішливо била об укриву, тьма виїдала очі. А колеса гомоніли у протяж, понагляли що раз:

— Вперед, вперед!

Їхала так довгі години, аж у якийсь раз проміж дві голови опереду неї, що вагувалися з втомою, розгорівся червоний облак з неоднаковим насиченням: він не відпливав нікуди і трівав на одній висоті проміж двох фіґур, — утлої ченця і розлогої Половчина.

Пожежа? Полумя не гнало в гору, проте облак став згодом іще червоніший.

Відбилися будьто на бік, грань сховалася за горбовинням, за те на сході блимнула біла стрічка, — досвіт. Шлях пішов ліворуч і було дивно глядіти, як десь там посеред приспаних нив жевріє світло, румяне й безпечне, так недалеке, аж палають від нього насторошені уха коней.

Княгиня торкнула плече Аклана, — спав.

А коні прали дорогу з веселим стукотом коліс, — так довго, поки не принеслися перед кмітську хатку на перездорожжі, хатку з отвертими сіньми, вимащеними глиною, звідки видно було, як там кметиха у синій димці, дробинками, саджала хліб у челюсти та безпечила його затулою, для склиці. На купках грані обіч перкотіла варянка у сивих глеках, струнких, як чутри.

Княгиня в друге поклала пальці на Акланове плече й сама з пільгою встала на весь ріст. А Половчин як раз прокинувся від безруху, від наглого постою і різко скочив на муріг.

Під листатою липкою чийсь коник як гавран, бойко дробив ніжками...

Аклан розглядав хижу, білу, з голубим придолом. Тепер, коли вже вибрано грань, посаджено хліби, стало сіро, а хата в зелені ледви помітна.

Старший князько пустився жваво і'д хаті побіч Аклана, сама-ж княгиня кутала немовля в рубець своєї лудини, це від стужі, а скриньку свою з дорогоцінностями, у згортках, — це від людських очей.

Монах, що воював Сараценів, плівся осторонь з облесним осміхом, ні трохи не радий постоєві, хоча сам тремтів у нутрі від сирого лісового паху, від дощу...

Поки напоювали дітей теплим молоком, чернець придбав вигідне місце проти печі, пару разів іще стріпнув із себе нічну дрож, боровся хвилину з мусом не в пору, а далі склонив обличчя з перконосим профілем на обі руки простерті верх стола і вснув гей ботюк, до разу.

Молода кметиха слухала слів княгині, оправдувалася: одна кліть, гостинна і то якийсь чужинецький духовник кочує в ній з вечера, і'д Галичу, править, тече... Он його коник, смолюх, як він сам!

Розвела руками, пішла.

— Гляну я, у якім порядку наші гніді, випряжу, досипле сіщя сердешним, — турбувався Аклан, що жив кіньми від колиски, коли колискою можна назвати плетений ворох, щось у роді сіти на рибку, в якім носила його на плечах його косоока мама, пелеханя.

— Заспокійтеся, Аклане! — зупинила його княгиня. — Коні мають що треба, припочиньте самі!

В цей момент двері обіч отворилися: молодий ще духовник з переломленим хребтом носа, зоркими очима й бородою як галка, в пояс, станув на порозі. На його грудях жеврів роззолочений хрест, — перізка, відшита шовковою гладдю, виноградом, високо опоясувала бедра.

Стояв і слухав.

Де це він чув уже цей голос, такий самий мягкий та владний? Коли пробила його насталений слух та сама висока нотка жіночого слова?

— — Заспокійтеся... повторив мимохіть оклик незвісної мандрівниці, у розшуці за згубленим епізодом.

— — — Знатна радо!... прошепотіла вірна память.

Зїзд у Сяноці, так! І він на зборах, язиковід!

Чужинець переслонив очі від несподіванки, та глядів проміж пальці на монаха у чужинецькій рясі, Цистерсіянина чи Темплярійця, побитого сном, як стебелинка градовим куривом, — на дітей гладких, гідно вдягнених, одно в раменах косоокого пістуна, — врешті на молоду маму в голубій вдовичій завої під бурнастим окрилом, дорожним...

— Одрина свобідна... сказав вічливо. — Хіснуйте!

Не витерпів:

— Можна вам стати чим небудь у допомогу? Скажіть, пробіг... Впрочім, я майже певен, — ви Романова княгиня?

Голова в завої похилилася легко, засвідчила правду, уста були здержаніші, не виронили слова.

— А в мене, великий Боже! — грамота до вас від мойого короля, боголюбивого Андрія. Я супроводив його, бачите, у квапній дорозі на Бардуїв і Телич, верхівями Теплі, Вислокою й Вислоком, а там ми й розлучилися, він на Волинь, а я з оцею грамотою у Галич, до вас.

Поліз за пазуху шукати, але рамя чогось зупинилося о пів дороги:

— У вас, милостива княгине, не має нічого, — (він очевидячки мнявся) — чим закріпили-б ви своє право на оцю високоважну грамоту? Відповідаю своєю особою.

У румянці несподіванки, у якій прочула радісні двері з круговороту трівог, княгиня сягнула по пятибанну кедрову церковцю з клейнотами і добула діядем княгинь: це були нанизані на дротики золоті гранчасті таблички з обликом ангелів і Христа у водах Йордану.

О, як солодко лелів червоний камінь у сріблі! Як достойно горіли краски у жженій емалії вкруг чільця!

Язиковід із Хуст сказав у побожнім схвилюванню:

— Йду, як бачите, на блиск анфраксу і находжу його! Світ рубінів вні риз сіяє...

Чернець із Польщі згомонів щось там крізь сон, проте захропів знову.

— Хто цей? — поспитав цікаво посол Андрія. — Яка мамрота! Що він там плеще?

— Лестьків вірник, Рафаїл, у Краків нас проводить.

— І треба-ж случаю! — сплеснув у руки духовник. — Зустріч і справді дарована небом!

Тепер він, не гаючися доручив княгині грамоту, що її беріг у нутрі теплого зрукавника під рясою, зашиту в паволоку.

Це був прямокутний зверток пергамину з десятком ріжнокольорових печаток із живиці, закріплених на узлах із шовку продовж ширини тексту. Як поганські біжниці на розпутті, кожна про себе, з островерхами, — так наївно й простолінійно торчали букви королівської грамоти з мальованої під блакить основи пергамину.

Текст звучав:

— Йду на Володимир, ізсічу Лісконогого, озму град тобі. Течи і'д Волині со чадом“.

Слідував підпис Андрія, не підпис власне, тільки його скорочення, найбільше істотний зміст королівського імені. Він був замотаний в гущавину фантастичних кругів і майже незрозумілий для ока профана.

— Правду кажете, — засвідчила княгиня, — стріча дарована небом. Світло у тьмі!

Вона взяла весело пергамин, збирала прожогом дорожні статки. Акланові доручила вдягати дітей: поспіх і тишина! Новий уклад подій виявив одно безсумнівне:

— Андрій йде на Володимир з власною метою на оці, стара зарва з Лісконогим не дає йому спокою. Коли-ж Андрієва мета для неї — поворот до Мстишиного гнізда, коли вона — передача батьківщини її дітям, не час на вагування! В погоню за моментом!

Чула, як кріпне в пориві завзяття, як гартується її воля для перемоги, і у перше в житті вона зрозуміла другий змисл Романових стремлінь, відчула всю власну силу, притаєну й не видобуту. Нею вона пробиватиме на ново шлях досягненню покійника, що лягло в руїну: сполуці земель, обєднанню народу.

— Що вдієте, княгине? — заговорив з шанобою язиковід.

— Їду на Волинь, — відповіла просто. — Ви-ж як?

— Повертаю на той бік гір, мене ждуть. У Лелесові тепер сиджу, мниських реформ ради.

Він вказав черпця прихиленого в знемозі над столом і засміявся без голосу, одною біллю чудових зубів.

Княгиня осміхнулася й собі, та поклала золотий гріш під пальці Рафаїла, витрат ради...

Дощ стих, блимнуло сонце. Прояснилося через хвилю, ніби в день свята. Як далеко вслухатися в гомін поранку, щебетали чечітки, синиці. На болотечках, на бовтах тепло курилася вода, вона світила пасмугами проміння проміж незабудьки.

Втікачі повміщувалися у глибині воза, — на кедровій скринчині, перевитій парчею, княгиня оперла малі ноги.

Аж тепер Аклан віднайшов себе знову, — він з насолодою ухопив віжки.

Вдарили з черездорожжа не на глітний Звенигород, тільки на Бужськ, куди потихіше.

ДУЖЕВА ЧЕЛЯДЬ.

„Видно того легіника
Кінець полонинки,
Як розчесав жовту косу
Аж до ременйнки“.
(З нар. пісень).

Буря вимила листя, вичесала трави. Зелень забіліла підбоєм у верх, ніби стружинами світла проти неба, глубокого як індиґо.

Дуж відітхнув з пільгою й наслухував, тоді розхилив корчі понад дебру, завалену трухлою тлінню ялиць.

Тічня супів скричала у протяж над тілом мертвої лані, відтак упала знову на свою ласу добичу і роздирала її з диким лопотом крил. Над ними кружляв орел короткопазур з груддю сплямленою соком афин, мов живою кровю.

Він вимарав піря мабудь тоді, коли падав на ящірки й вужі в гущавині, або коли шарпав тетерю, ситу афинами, як хлібом.

Мутний зір стервників осунувся у жорстокій радости глубоко під повіки, з носових ям струїлася слизь. Червона суконка лані лежала під ударами клювів от як лахміття.

У цей раз нутро землі згомоніло стоголосом, горами стряс грім. Праворуч Дужа покотився в дебру цикльопічний бльок каменю і вкрив собою і супів і ланю. Тілько ярко-червона пляма на обриві скелі засвічувала лісову траґедію.

Аж тепер Дуж відчув, як невимовно сумно й суворо вкруг нього. Він пустився у верх ходом легким як танок.

Гори, на яких чорні смереки виборювали собі з рознукою місце для життя, двигалися оперідь юнака, як скамянілий похід градових хмар.

Ще далі дерева зникли з овиду: один тілько червоний бук ліз невсипуще в гору й сік мечами коріння сірожовті зорвиска скель.

Висоту слідно було по чудово легкім повітрю, по дивних лініях цвіток...

Ховзькі стежки обсновував жереп. Де-не-де перехрещувалися сліди вепрів, медведів та рисів, як лісове письмо, доступне вибранцям. Дуж розумів його, і коли глядів на зміст знаків проміж коріння, розгорювалося його серце: він бачив гибкі ноги звірови, ікли з хижим виблиском на кругловині, очі пяні з жаху й ненависти, живий карніоль посеред тьми.

Ще смакував насолоду ловних споминів, коли знечевя дрогнув і став, — на відшибі торчало фантастичне марево, ні, вежа з костей, вишліфованих до білої іскри, як зеркало. Хтось двигнув її в чолобиття кровожадному ідолу старини? Ставив як забороло щезникові у жертву, нікому незрозумілу?

Дуж глядів: крізь ребра й щелепи мерехтів лазур і світло. Плутаниця перлистих росохів завершувала цей несамовитий ставник ніби варварська тіяра. Йому бракувало тілько крил, длятого, щоби уявити з себе камяних ґрифів, які стають дуба на церковному архитраві.

Дуж підбіг великими скоками, — перед ним білів дивогляд уже без тайні. Глубоко траґічний, завмерлий рух образу вчинив юнака будьто очевидцем давно минулої події: два велитні-олені вдарили на себе гиллям рогів, закарлючками старих корон і заплентали їх в бою без ратунку. Місто йти вперід, длятого, щоби увільнити себе зі злощасних пут, звірі шарпалися все на бік, чи вспять і так погибли з голоду, оперті об себе грудьми в останнім зусиллю утечі.

А небо пекло: страховинна гірська тишина царила на висотах і Дужеве серце, змалку годоване самотою, помертвіло від враження. Він не йшов вже, тілько біг до своєї таємної мети, а за його пятами сипалися кудись у бердо тріски каміння й чорний, вулканічний пісок. Задума-полудниця з блідими від спраги губами зачіпала руки у срібних серпанках об юнакове плече, осотувала добичу, осотувала...

Дуж окликнув далеч зриваним голосом і незагодя з глибини просторів прибіг такий самий оклик, веселий до дна душі. Він плив у довгих перегуках понад пустиню, як вітхнено простий привіт. То юнак чорнобривець скочив у низ гей козел і біг йому на зустріч одними пучками пальців, увесь замінений в ухо.

Краєвид, мов обернений лист книги, виявив тепер зовсім нове обличча: глибоко у низу сліпуче зеленіла полонина, одним боком сперта об химерні чотирограни скель, яких площини вкриті були фіґуральною орнаментикою, ніби намогильне каміння, або чолові стіни розваленого чертога оліґархів. Може це було колись гніздо заточенця в горностаях, вожда рабівницьких чет, голови многолюдної задруги, звідки на протязі століть вийшов рід князів-пастухів? І вони пасли тепер маргу на спохиллях свойого родового гнізда?

Може тут були криївки втікачів, що попалили свої хати, готових дружитися з чорною землею, з зеленою муравою? І мабуть вони в розшуці за дорогами до слави й смерти чеканили слід своїх дужань з судьбою в каміннюі і стародреві?

Тепер ватаг, коли штрикав край потоків на доли, до челядини, каменю й дереву доручував сторожу над пастушим таланом.

Он він, пізний нащадок дикого витязя стоїть проміж чорних смерек, біля першої з черги колиби, звідки по цвітах пливе лай пса... Засмолений як крук, жовтокосий, у широкій мазанці, зі закоченими у верх рукавами, з піднятою над чолом долонею, з якої ще капотить жентиця. Будз виплескав, білий як місяць, кругленький...

— Здоров, брате Ждане!

— Гаразд Дуже, як ти?

Обнялися, Ждан вів гостя в колибу, стелив манту поверх чатиння, клав на миску пражуху й сметану, жовту гей перстенець.

Дуж сміявся:

— Будеш самий не ївши, — ти також не маєш поля, й не садиш, як і я...

— Звір, коли ходить, то їсть по лісові, що назначене і ми так само.

Начеряли.

У тот раз із угла колиби принісся стогін, забіліла рука в повійках:

— Води!

— Молодяк якийсь нездужає?

— Ні, йно лісна приходить ніччю, зове... Дівчину оставив на долах, збанував, думав тільки за неї, але чим далі, відчинилася йому гадка. Ця до ворожки, — знову його ймило. Ніччю приходить лісна, в любу дівчину перекинулася, зове... Руку в огонь кинув, збоявся іти, обпік. От вчера чую, всю ніч говорять зі собою, — з ким говориш? — мовчить. Цільнув я з праці до нявки..

Дуж з кривим осміхом хитав головою:

— От на що пропадає людська сила, тоді, коли кожне дерево в Карпатах повинно славитися тим, що за ним ратівник рідній країні!

Ждан замявся:

— Сталося що?

— З Київа наїздник суне, пожарами дорогу мітить! Декілька день стало між ним і Галичем, здержують над Серетом, о пів шляху... Вас треба мені, як хліба! Піхотинне чорнолюддя є, та кіннотців дасть Біг... Запорайте по горах, щоби в той дух йшли... А то колись мете говорити: була ватра, гріла, тай потахла, нумо у попелі буком гребти, іскри шукати!

— Гаразд! — весело уповів Ждан. — Нехай леґіні трохи по долах бескидують!

Він з охоти затягнув пісню, якої метр, ритм та напів пригадували журчання потока. Йому через хвилю відповіли чітко з другого, третого, четвертого верха...

Пісня дзвонила, гей скок водопаду.

Видно було, як співці кладуть сіно в пластинки, вершать, а тоді стоять чорними сильветами проти неба, ніби велитні, що ждуть чогось...

А Ждан не гаявся, зібрав хворост у три могили, осторонь одна одної, виняв ізза череса зашпинькуваного міддю невідступне кресало й векелію, піджог. Кур повз по травах, сивів, а тоді стрілив під теплий сумерк, як трираменний огневий сиґнал.

— Під Галичем є урочище, Бідун, туди текти на копях з луками, з бардою, корж у тайстру, буката будза, годі. Проче у мене на руках.

Подумав:

— На Купайла відай поспієте у свояси.

Ще говорив, як праворуч, там, де шафір розчолин розвязувався в лагідних спохиллях, заграла огнями потрійна ватра, червоний пал облетів царини, став.

Ждан осміхнувся суворо:

— Улас.

В цю мить зачервоніло, далеко ліворуч, іскри жузжали там як чмелі.

Ждан уповів у друге:

— Скакун.

Ватри горіли одна по одній, широким вінцем вкруг гір, а Ждан вичислював чимраз скоріше:

— Чудин.

— Мовчан.

— Забор.

— Поглод.

— Стривігор.

Повернув і'д Дужові смажне лице, мідь:

— Завтра, поки сонце здійметься он-там, над Білою Кобилою, прийдуть по моє слово. Не токмо що в твоє Бідунове урочище, — до самого Пекуна в гості відповідні... Хлопці до набутку!

Дуж облегчено приляг, підпер голову на розчапіреній долоні і сказав з їддю в глиб колиби:

— А того там.. заберіть зі собою!

В тій хвилі з купки ялиць вкруг овечої кошари сховзнулася хмарка, випрямила перед себе обрис рамен, плила. На грудях, зрожевілих на скрізь, паліла низка світлушок, семикрапчаток, скрипаків, приспаних блекотом і пряним пахом вовчих черешень.

У якийсь раз звид обігнувся бедрами як пялун верх воріння, заморгав смарагдовими віями мов проміж теплих сліз і щось крилате, шурпате вшелеснулося в ялівець з головою, ніби в кубельце.

— — — — — — В глубоку ніч Дужем кинуло з лігва, він провергся в радісній чуйности душі, від вражіння сили, націленої до мети. Чув себе на верхах гір і на верхах життя. Тоя? Розумів, що її не потребує. Один раз, коли сумнівався, там біля хати вдівця, у прочуттю майбутньої обиди шукав опори її плечей. А вона, з посвітом втіхи й печалі в очах, заквітчана мов літна діброва, слухала, як мече в юрбу слова нечувані й цвяхає ними, гей вогнем.

Тепер Тоя не належала більше до круга його судеб.

З цим допевненням сум сплив на Дужа як блеск. Щось у нутрі закупа перезрівало, ждало на час, щоби скотитися з висот у низ, або підняти з низу у верх. Сила його шукала шляхів до нової переміни.

Ось шумить у щерть безголоса глуша полонини, будьто сотні літ йдуть, минають і він, не він, а хтось величний, в чаплиних єґретах, з пірначем, ні, ще не той, а хтось битий на паль проміж шальні вогні руїн, — пробіг, инший знову, вязнений в казематах, зацитьканий в снігах...

Простягнувся полегки горілиць, впер очі в тьму.

— — — — — — А тоді — ясноока павутина сперла груди об одвірок і пішла вперед легко мов по склі. До руки в завійках косами схилилася, цяткастою зґардою блимнула самоцвітно, зіницями ніжила, вела...

Писана краля, нявочка!

Рявкнув свист понад кутне лігво, зимарка загула, Дуж встромив ніж свій у нявчине серце, — і лютий, впав в імлу, як сніп.

КНЯЗЬ ЧОРНОРИЗЕЦЬ.

„Ой жніте, женчики, обжинайтеся,
І на чорну хмару озирайтеся...“
(З нар. пісень).

Під Купальну ніч, як відьми летять на кочергах у Київ на грище, стежі Рюрика були вже недалеко Дністра, один скок від Галича.

Сам наїздник гнав обіч чернигівських і смоленських князів на чолі купи полків у скірах та залізі. Сипалися ніби наглий град грузовиною й пісками, полями як рута, левадами в росах, під хмільний спів перебендь, приповідки смішак, лицарську пісню боянів.

Співець чернигівської дружини Ходина їхав поруч княжя, — велич у невидимій короні, окрил на ньому з багру розшитий під злотоглав, япанчиця з фіялкового шовку з узороччям, — колпак із полуміни, з чорного соболя.

Співцеву гуслю, як ковчег Господен везли за ним у колесниці заплетеній дубовим листям...

Під Микулином поталанило Рюрикові. Галицькі полки подалися, та йшли у відвороті на Галич, де була кріпка точка опертя. За ними весело поспівав Рюрик, з червоним як лисиця своїм сином Ростиславом. Він згадував із самохвалою стару зарву з Романом о Торческ, Канів, Трипілля... Клекотіло у ньому гей буря від спомину жахливого примусу, під яким він, Рюрик, коротав свої дні й ночі у мниськім скельнім затворі, скований без ланцюгів одним непохитним словом Мстиши ного сина...

(Докінчення буде).

Щоб оминути непотрібних обопільних поштових коштів при надаванню посилок за посліплатою, просимо дуже при всяких замовленнях (кроїв, взорів, монограмів і т. п.) надсилати належитість з гори, чеком „Нової Хати“, переказом, або поштовими значками.

Табелі кроїв з вимірами.

Виміри кроїв для смотриків і жінок.

Величина	для смотриків			для пань					
	14	15	16	I	II	III	IV	V	VI
Обєм горішний	cm 84	cm 86	cm 88	cm 90	cm 96	cm 102	cm 108	cm 114	cm 120
Обєм в поясі	64	66	68	70	74	78	84	90	100
Обєм в бедрах	90	94	96	100	105	110	114	120	130
Довжина спідниці	75	80	85	102	105	108	108	108	108

Виміри кроїв для дівчаток від 1—13 літ.

Величина	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Ціла довжина	cm 45	cm 48	cm 50	cm 55	cm 60	cm 65	cm 70	cm 75	cm 80	cm 85	cm 90	cm 96	cm 102
Обєм горішний	58	60	62	64	66	68	70	72	74	76	78	80	82
Довжина рукава	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	37½	39	40½

Виміри кроїв для хлопчиків від 1—13 літ.

Величина	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Зовнішна довжина коротких штанів	cm —	cm 29	cm 33	cm 36	cm 39	cm 42	cm 45	cm 48	cm 50	cm 54	cm 56	cm 58	cm 60
Зовнішна довж. довгих рівних штанів	—	—	57	60	63	67	70	73	76	79	83	86	89
Довжина рукава	20	23	24	25	25	29	31	33	35	37	39	41	43

Ціни кроїв:

а) велика форма крою (костюм, сукня, плащ) . . . . . 2·20 зол.
б) мала форма крою (блюзка, спідничка, діточий одяг, білля) . . . . . 1·80 „
в) дрібнички (капелюхи, ковнірці, черевики, тощо) . . . . . 1·— „
г) малий взір до ручних робіт . . . . . 1·50 „
ґ) великий взір до ручних робіт . . . . . 2·40 „

ЗРАЗКОВІ МОНОГРАМИ

(ручно рисовані)

до гапту й вишивання хрестиками

в ціні від 0·50 до 1·— зол. за штуку.

При замовленнях не забувати подавати величину букв і до чого вони призначені (до хустинок, білля, рушників, пошевок, обрусів і т. п.).

НИТКИ DMC до ручних робіт:

Cotton Perle	ч. 8.	в клубках	0·65 зол.
„ „ „	5.	в мотках	0·45 „
DMC в мотках	„ 12, 16, 25	.	0·25 „
Moulinée в мотках			0·18 „

При замовленнях треба подати краску (найкраще за числом) і кількість мотків або клубків. До робіт, поміщених в „Новій Хаті“ можна красок не подавати, лиш зазначити, до якого взору дібрати нитки.

Гроші треба висилати рівночасно із замовленням, переказом або в поштових значках. **На порто** посилки долучити **0·30 зол.** Всі замовлення полагоджується (за попередним надісланням належитости) протягом 7—10 днів.

За посліплатою не висилається.

УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО

ВИКОНУЄ готові або на замовлення ручні роботи з народними вишивками й мережками для прикраси одягів і домашної обстановки.

ПОРУЧАЄ вишивані блюзки, суконки, сорочки до народних строїв, білля, обруси, капи, сервети, подушки.

ВИДАЄ щомісячний журнал для плекання домашної культури „НОВА ХАТА“ з відділом мод і ручних робіт. Передплата виносить: на рік **18 зол.**, на піврік **9·50 зол.**, на чверть року **5 зол.** Для Америки **3 дол.**, а для Чехословаччини **2·50 дол.** річно. (Red. i Adm. Lwiw, Słowackoho 14/I).

КРОЇ! — МОНОГРАМИ! — ВЗОРИ!

Робітня жіночих і діточих суконь

С. Монцібовичевої

приймає до науки шиття і крою

Львів, вул Хмельовського ч. 15.

Лікарка Загального Шпиталю і Народної Лічниці у Львові

Др. Софія Парфанович

ординує в недугах внутрішних і жіночих від год. 2—4 попол.

Львів, вул. Домагалічів 2. II.

ОРИҐІНАЛЬНІ КИЛИМИ Й МАКАТИ

проєкту і праці **О. О. КУЛЬЧИЦЬКИХ**

можна набути в „НОВІЙ ХАТІ“.

Великий вибір!

Макати від 25 зол. — в гору. Килими від 50 зол.

В АДМІНІСТРАЦІЇ „НОВОЇ ХАТИ“

Львів, вул. Словацького 14. I.

можна набути такі видання:

Проф. Марія Омельченко — Вибір фаху. Ціна	1·—	зол.
Н. Селезінкова — Дитячі садки. „	0·80	„
С. Татух — Монограми, брош. „	2·50	„
в оправі „	3·50	„

„ЯН“ бувший співробітник фірми Пітолая, повідомляє ПАНОВНІ ПАНІ, що вже отворив 20 марта свій АРТИСТИЧНИЙ САЛЬОН ФРИЗІЄРСЬКИЙ ДЛЯ ПАНЬ

Личаківська ч. 20.

ПОЗІР! ЖІНКИ! ПОЗІР!

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ КООПЕРАТИВИ:

„УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО“

ЖІНОЧА ПРОМИСЛОВА КООПЕРАТИВА З ОБМ. ПОР. У ЛЬВОВІ.

АДРЕСА:

УДІЛ 10·— зол. **Львів, Словацького 14, I.** **ВПИСОВЕ 1·— зол.**

Видає Кооператива „Українське Народне Мистецтво“. За Редакцію відповідає МАРІЯ ГРОМНИЦЬКА.
Редакція і Адміністрація: Львів, Словацького 14, I. З друкарні Наукового Тов. ім. Шевченка у Львові.

Ціна числа зол. 1·80

ЛОЗА

Альм. № 11

1928

ХАТА

МБ

Передплачуйте найдешевший, популярний, ілюстрований двотижневик

„ЖІНОЧА ДОЛЯ“

ЦІНА В КРАЮ: на рік 10·— зол., на пів року 5·— зол. на квартал 2·50 зол., на місяць —·80 зол.

ЦІНА ДЛЯ ЗАКОРДОНУ: на рік 2 американські доляри.

Передплату приймає:

Редакція „ЖІНОЧОЇ ДОЛІ“ — Коломия, вул. Нова ч. 1.
„ŻINOCZA DOLA“ — Kołomyja, ul. Nowa 1.

Poland, East Galicia, Europe.

НОВИНА! ═══ НОВИНА!

Небаром вийде багато ілюстрований

Альманах „Жіночої Долі“

„НАША КНИГА“

з додатком Календаря на 1929 рік.

В Альманасі знайдете:

Цікаві оригінальні СТАТТІ, ОПОВІДАННЯ й ВІРШІ! Багато ІЛЮСТРАЦІЙ! Кольорова окладинка артистки О. Кульчицької.

Ціна в краю: 3·— зл., з пересилкою 3·60 зл. Для закордону: 60 ам. цент. Хто пришле гроші за 10 примірників Альманаху, той одержить даром одинацятий примірник (один).

Замовляти на адресу: „ЖІНОЧА ДОЛЯ“, Коломия, Нова 1. — „ŻINOCZA DOLA“, Kołomyja, Nowa 1.

Poland, East Galicia, Europe.

ЗАПРОШЕННЯ ДО ПЕРЕДПЛАТИ

КООПЕРАТИВНОЇ РЕСПУБЛИКИ

ЕКОНОМІЧНО-СУСПІЛЬНОГО МІСЯЧНИКА

Видає: **Ревізійний Союз Українських кооператив у Львові** під редакцією: **доц. др. Карла Коберського.** Передплата виносить: **За рік 16 зл., за пів р. 8 зл., за чверть р. 4 зл. Окремі числа по 1·50 зл.**

Для Америки передплата: 2·50 ам. дол. річно.

Можна набути в усіх книгарнях.

---

27 рік видання! 27 рік видання!

ЛІТЕРАТУРНО-НАУКОВИЙ ВІСНИК

місячник літератури, науки й суспільного життя

буде виходити, як і досі, в обемі 6 аркушів друку та буде містити оригінальну й перекладну белєтристику — повісти, оповідання, драми, поезії, статті з української історії, літератури, суспільної економії й инших царин знання, огляди літератури, науки й сусп.-політ. життя, критику й бібліографію.

Журнал видає: УКРАЇНСЬКА ВИДАВНИЧА СПІЛКА.

Редагує Комітет. За ред. відповідає Петро Постолюк.

Передплата виносить: річно 26·— зол., піврічно 14·— зол., місячно 2·50 зол. За границю 4 дол. або їх рівновартність.

Редакція і Адміністрація: **Львів, ул. Руська ч. 18, І. пов.**

Книжки і журнали надіслані до редакції:

(Просимо авторів і видавців надсилати нам свої видання для обміну й поміщення в оцій рубриці).

О. Кисілевська: „Як вести працю в жіночих гуртках“. Вид. „Жіноча Доля“, Коломия 1927, ст. 16.

„Добра хазяйка“. Бібліотека для господинь; Випуск І. „Уживаймо як найбільше ярин“. Вид. „Жіноча Доля“, Коломия 1928, ст. 32.

Др. В. Ганьківський: „Мати й немовлятко“, поради жінкам і матерям. Вид. „Жіноча Доля“, Коломия 1927, ст. 36.

„Життя і знання“, ілюстрований місячник, Львів, ч. (1) 13.

„Світ“, — ілюстрований двотижн., Львів, чч. 15—18.

„Літературно Науковий Вістник“, місячник, Львів, ч. 10.

„Кооперативна Республика“, місячник, Львів, ч. 10.

„Жіноча Доля“, — двотижневик, Коломия, чч. 19, 20.

„Робітниця“, — двотижневик, Канада — Вінніпеґ, чч. 17, 18.

„Селянка України“, — двотижн., Харків, ч. 14.

„Нова Громада“, — двотижневик, Харків, ч. 17.

„Зоря“, місячник, Дніпропетровське, ч. 9.

„Літопис українського друку“, — тижневик, Харків, 33—34.

„Вісник Червоного Хреста У. С. Р. Р.“ ч. 8.

„Пчôлка“, ілюстр. місячник для молодіжи, родин і народу, ч. 1, Ужгород.

„Промінь“, ілюстр. місячник для молоді, Вінніпеґ, Канада, ч. 7—8.

Видавничі новини! Видавничі новини!

Видавництво „ІЗМАРАҐД“, Львів, Словацького 14

видало:

Іванов: Поворот Будди. Ц. 2·— зл. — **Цвайґ:** Лист незнайомої. Ц. 2·— зл. — **Пільняк:** Смерть Командарма. Ц. 0·60 зл. — **Цвайґ:** Амок. Ц. 2·— зл. — **Арцибашев:** Дикі. Ц. 2·— зл. — **М. Рудницький:** Нагоди і пригоди, ст. 264, Ц. 5·— зл.

Замовляти у всіх українських книгарнях або у видавництві.

ЧИТАЙТЕ! ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ!

Багато ілюстрований, популярно-науковий, літературний журнал

„ЖИТТЯ І ЗНАННЯ“

На рік вийде 12 чисел. Кожне число по 32 стор.

Журнал подає знання з ріжних галузей науки й життя і весь матеріял ілюструє багатьома образками й фотографіями.

Передплата на рік виносить 18·— зол. На 6 місяців 9·— зол., на 3 місяці 5·— зол. Поодиноке число коштує 1·80 зол.

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ:

Львів, Ринок 10, II пов., Товариство „Просвіта“.

До цього числа долучуємо таблицю кроїв.

Почтову оплату заплачено гуртом.

Należytość pocztowa uiszczono ryczałtem.

НОВА ХАТА

ЖУРНАЛ ДЛЯ ПЛЕКАННЯ ДОМАШНОЇ КУЛЬТУРИ

ВИХОДИТЬ РАЗ У МІСЯЦЬ

РІК IV. ЛЬВІВ, ЛИСТОПАД 1928. Ч. 11.

ЗМІСТ: *У. Кравченко:* Тіни мовлять; *Б. Мак:* Анна Павлик; *О. Я.:* Виставка артистичних виробів; *І. Орлівський:* Конгрес любовного мистецтва; *К. Малицька:* Моє знайомство з М. Грінченковою; *Мільна Рудницька:* Два конгреси; *Б.:* Жінка та преса; Моди; Ручні роботи; *І. Ф.:* Кімнатні квіти зимою; *З. Мерва:* Раціоналізація хатнього життя; Прилюдні; Весняний куток; Ілюстрації: Анна Павлик; Наші діти; В будинку літератури ім. Блакитного.

У. КРАВЧЕНКО.

ТІНИ МОВЛЯТЬ...

ОСТАННІХ ХРИЗАНТЕМ
НЕ ВЯЖТЕ У РАНТУХ,
НА ГРОБИ НЕ НЕСІТЬ
В ДЕСЯТНАЙТТЯ...

НЕ СНИТЬСЯ НАМ В МОГИЛІ КВІТТЯ...
НЕ ПРАГНЕ РОЖ — НАШ ДУХ!

ВИСОКО — В СВІТ — ЗНІМІТЬ,
УКРАЇНИ ЕМБЛЄМ!

СКИНЬ, МАМО, ЧОРНУ РИЗУ,
СКИНЬ ЖІНКО — ЧОРНИЙ ФЛЬОР...
НАЙ ЗМОВКНУТЬ ФЛЄТИ,
НЕХАЙ СУМНИЙ ЗАМОВКНЕ ХОР
І СТИХНЕ ПЛАЧ... РОЗПУКА КРИК...
НЕ КУЙ НАМ БРАТЕ
ІЗ БІЛОГО МАРМОРУ ПАМЯТНИК!

ВСЮ МІЦЬ ДУШІ ЗБЕРІТЬ
ХРАМ ВОЛІ ДОВЕРШИТЬ!...

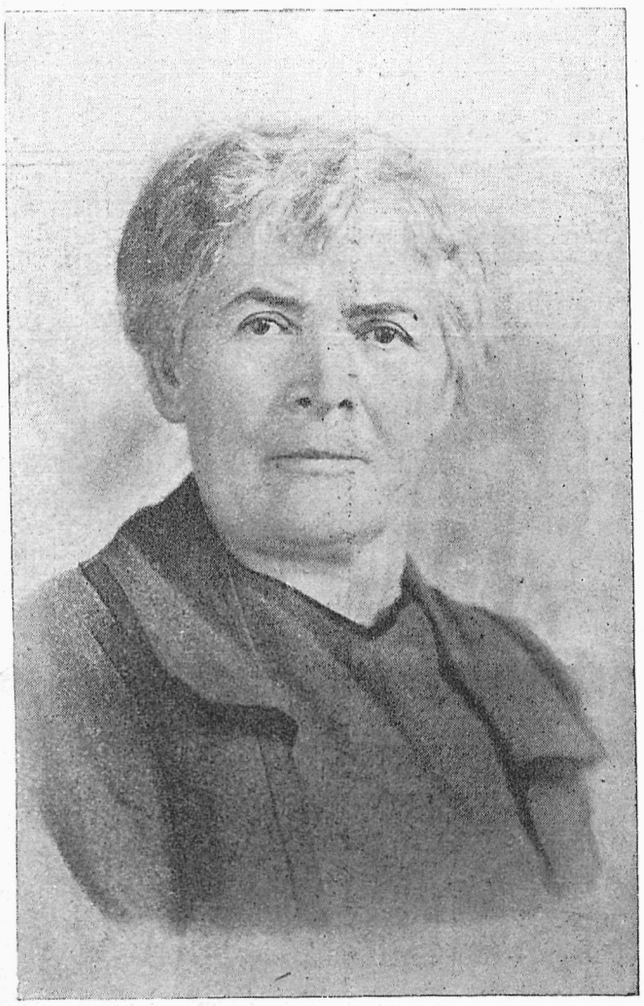

АННА ПАВЛИК

(1855—1928)

Покинула нас небуденна, велика жінка. Велика — не своїм суспільним становищем, ні блискучим талантом, ні дзвінкою фразеольоґією красомовства — а велика характером хрустальним, душею голубиною, непохитностю у своїх віруваннях, які не все були віруваннями товпи, велика невтомною муравлиною працею для ідеї правди і волі для всіх.

Вийшовши з під сільської стріхи, донька дрібноземельного вбогого хліборобa в Косівщині, член великої сімї, Анна власними силами мусіла добувати собі освіту-науку. Заробітками на службах у панів скінчила виділову школу і ладилася навіть в учительську семінарію, коли б дверей до вищої школи не заперла перед нею заздра доля. Діяльна співробітниця радикальної партії від перших днів її заснування — тієї партії, яка завданням своїм ставила працювати для народу і серед народу, рівнати правди путі — молода Анна пережила і перестраждала в 77 роках все те, що тоді тій партії і її визначним провідникам перестраждати приходилося: матеріяльну нужду, тюрму, гоненія від чужих, цурання і глузування від своїх. Але все те не зломало її духа — серед найтяжчих життєвих умов не пішла вона на компроміси зі сильними цего міра, не схилила вниз прапора перших борців за кращу долю народа, за свободу думки людини. Твердо стояла за ідеали, які присвічували її великим товаришам по трудови: Франкови і Михайлови Павликови. Була їх щирою помічницею і співробітницею, особливож від р. 1881, коли переноситься на постійно до Львова, де працею рук заробляє на проживок, нераз борючися з недостатками.

Анна Павлик

По смерти брата Михайла 1915 р. ще більш безпросвітним стає її життя — але Анна і тепер не піддається, вірна до останку молодечим ідеалам і партійним поглядам. Щоб дати їм вислів, зі скромних своїх заробітків фундує в родинному селі „Сирітський захист“ і „Санаторію для письменників“ однодумців її та її брата.

Останніми роками про Анну Павлик мало у нас хто й чув, молодому поколінню вона майже зовсім чужа. У нас так скоро забувають людей, колись видних і заслужених, поки смерть знову не нагадає їх імен громадянству. І саме під теперішню хвилю, коли у нас так багато говориться про фемінізм, коли є в нас українські феміністки не гірші пані Pankhurst, позабуто на Анну Павлик, отсю п е р ш у у нас жінку, яка здавна обстоювала жіночу рівноправність, яка п е р ш а у нас за свої погляди на існуючий лад винесла тюрму і бойкот власного громадянства, яка п е р ш а була діяльним членом політичної партії. В 80 роках минулого століття, коли українське жіноцтво під проводом Наталії Кобринської ставало до громадянської роботи і власної орґанізації, Анна Павлик відіграла в тому рухови дуже визначну ролю. Вона працює пером в перших жіночих видавництвах „Перший вінок“ і „Наша доля“, промавляє на зборах, орґанізує робітниче і сільське жіноцтво, освідомлюючи його про їхні обовязки і права. Не жалувала себе покійна Анна у праці і як брат, ідеаліст Михайло і вона ідеалісткою і віруючою в побіду правди остала до кінця життя.

Вмирала Анна Павлик в тяжких фізичних терпіннях, але свідома неминучого кінця людини-чоловіка. Свідомо розпорядила своїм сирітським маїном і літературним придбанням і усім жіночим гурткам у Львові переслала свій останній пращальний привіт.

16 жовтня ц. р. провели ми її на Личаківське кладовище, де спочила в одній могилі з братом Михайлом. Невеликий був гурток людей на похоронах Анни Павлик; Союз Українок, Кружок ім. Ганни Барвінок, Пластунки і укр. соц. жіноцтво зложили вінки. Вражала неприсутність багатьох жінок, тих жінок, що на усякі репрезентаційні видовища так численно збігаються. Дарма! земське життя Анни до кінця видержало свій стиль, а вона сама тиха і скромна цілий вік і похоронів бажала як найскромніших, без гомону. Але в історії жіночого визвольного руху, в історії визвольного руху широких мас і боротьби за свободу думки імя Анни Павлик остане записане трівкими буквами, а дух її — ясний, сильний, незломний дух жінки-громадянки хай світить молодому жіночому поколінню у темрявах сучасної безідейности і фразеольоґії і поведе його на шлях до нового життя.

К. М-ка.

І. ҐУРҐУЛІВНА

МІЖНАРОДНИЙ КОНҐРЕС ЛЮДОВОГО МИСТЕЦТВА

1. Ціль конґресу.

Міжнародний конґрес людового мистецтва, що відбувся у Празі від 7—14-того жовтня — був першим конґресом цього рода.

Ціль конґресу була теоретична і практична. Теоретичною задачею конґресу було встановити спільний підклад, та вказати на спільне джерело існування форм людового мистецтва у всіх народів — на основі висвітлення оригінальности людової творчости кожного — поодинокого народу. Практичний вислід конґресу — це можність винайти спосіб до піддержання й захования народнього мистецтва у його нинішних, традицією перехованих формах.

Відносно до наміченої ціли, йшли і праці конґресу. Вони давали якнайбільше матеріялу із поодиноких ділянок людового мистецтва: штуки пластичної й декоративної, музики — пісні народні, танцю та „людового театру“ — цебто традиційних драматичних образків, звязаних із дорічними обрядами.

Беручи під увагу залежність людового мистецтва від питань звязаних із етноґрафією, антропольоґією, археольоґією, преісторією, лінґвістикою, фолькльором— ціллю конґресу було передовсім зясовувати народнє мистецтво своєрідно: людове мистецтво розглядано передовсім в залежности від ролі, яку відограє в житті, та в залежности від краси, від степеня артизму, що скривається у формі, техніці, матеріялові чи ритмі предмету матеріяльної культури й домашнього побуту.

2. Спосіб ілюстрования.

У кожному відділі, особливо ж і відділу орнаментики, костюмів, реферати були дуже багато ілюстровані через висвітлювання зразків, подавання ілюстрованих альбомів, барвних акварель та знимок. Цікаво ілюстровала свій відчит про болгарські костюми п-ні Вазова. Вона впровадила живі моделі — чотири дівчини у повних одягах святочних і повседневих. Це робило дуже гарне враження, одяг повний при відповідному учесанні та прибранні голови, виступав в цілости і якнайкраще.

Велику прислугу для пізнання костюмів, побуту Словаків віддав фільм п. Пліцки, який зняв головно танці та ігри молодіжи й дітвори на Чехословаччині. Дуже добре викінчені знимки, на тлі гірських краєвидів, у змінній кольористиці (синій, фіолетній, рожевій, жовтій красці)—були дуже гарні й оставили незатерте враження. Гарної цілости доповнювала музика словацьких народніх мотивів.

Дуже цікавий був теж фільм д-ра Поспішіля у брненському етноґрафічному музеєві. Це теж переважно ілюстрація танців і гор моравських селян, та дуже цікавий обряд весільний.

Для зілюстрования пісні, улаштовано концерт народніх словянських пісень — а краще сказати чеськословацьких, бо окрім чеських, словацьких, одної польської, та сербської пісні, ніяких инших не було.

Пані Marjory, Margaret і Patuffa Kennedy-Fraser члени Englisch Folk-Song Society улаштували вечір анґлійських старих пісень, які виконували при арфі у стилевих костюмах.

Членами цього ж товариства були зілюстровані ритуальні анґлійські танці. Присвячено їм спеціяльний вечір.

Загальне зілюстрования чеського, словацького та моравського народнього мистецтва, дали багаті збірки етноґрафічних музеїв Праги та Брна, де особливо багаті відділи людових костюмів, вишивок, тканин та кераміки.

Гарний образок з словацького народнього життя, дала вистава опери Janačka „Jenufa“ у народньому пражському театрі. Оригінальні народні строї, уряджения хати зробили виставу цінною ілюстрацією народнього мистецтва.

Та найцікавішою була прогулька улаштована до Твердониц біля Братіслави. Тут попали конґресісти на осіннє дорічне, народнє свято, та мали нагоду приглянутися загороді, костюмам, танцям та прислухатися мотивам пісень моравських.

Народні танці на відкритій площі виконані молоддю у барвних, пестрих костюмах при звуках сільської музики, в околиці старої, соломою критої загороди, дали незвичайно барвну, живу, гарну й дійсно оригінальну картину, що сильною ефектовністю викликала велике враження.

Народня гостина домородним вином і празничним печивом, доповнила цілости свята і вчинила конґресістів дійсними учасниками народнього — осіннього — свята.

3. Участь Українців в міжнародньому конґресі.

У всіх відділах працювали теж українські делеґати.

У відділі теорії людового мистецтва, відчитав проф. Свєнціцкий реферат п. з.: „Основні напрямні історичного поділу українського народного мистецтва“.

З рефератами виступали ще д-р Колесса у відділі музики й пісні нар.; В. Січинський у відділі люд. будівництва; М. Щербаківський про декоративне мистецтво (укр. килими і кераміка), та окрім того були ще праці проф. Антоновича і Біднова з Праги та д-ра Брика зі Львова.

ВИСТАВКА АРТИСТИЧНИХ ВИРОБІВ

(Передсвяточна ярмарка)

Вже в попередному числі повідомляли ми наших передплатниць та читачок, що з гуртка співробітниць „Нової Хати“ подано проєкт виставки артистичних виробів. Кооперативи „Укр. Народне Мистецтво“ та „Труд“, які спільно займаються уладженням цеї виставки, рішили получити її з передсвяточним базаром.

Місяць грудень дає чимало нагод зробити нашим близьким милу несподіванку в формі николаївських чи святочних дарунків. Спеціяльний привілей під цим зглядом мають наші діти.

Та не всі можуть позволити собі на дорогі забавки та ласощі в теперішні часи матеріяльної скрути.

Але і зовсім практична річ, закупно якої і так вкладаємо в наш місячний буджет: вишивана суконочка чи фартушок, тенлі панчішки, рукавички і т. д., справляють нашим дітям радість, коли дамо їм се в формі дарунку-несподіванки тай ще доложимо яку гарну книжечку і трохи солодощів.

Відповідний дарунок, не лише якась артистична різьба чи малюнок, на яку мало кому вистарчає засобів, але також по мистецьки виконана вишивка чи кераміка для прикраси хати — може бути доказом памяти і уваги для наших рідних чи знайомих.

Треба тільки дбати, щоб виданий на це гріш був виданий обдумано і доцільно. Щоб не купувати в послідній моменті, коли вже треба дати дарунок, показну на око і нераз дорогу касетку — наповнену папірцями і жмінкою чеколядок — часто несвіжих. Ліпше повернути ті самі гроші на щось треваліщого і більш потрібного людині, для якої призначене.

Кооперативи „Укр. Народне Мистецтво“ і „Труд“ уладжуючи передсвяточну виставку виробів артистичного домашного промислу: вишивок, килимів, кераміки, виробів з дерева і т. д. (получену з продажею практичних річей фабричної роботи), хоче дати змогу почати дити доцільно закупна на святочні дарунки і рівночасно поширити збут виробів українського народнього мистецтва. *(О. З.)*

К. МАЛИЦЬКА

МОЄ ЗНАКОМСТВО З МАРІЄЮ Н. ГРІНЧЕНКОВОЮ

Не бачила я її ніколи, а одначе так близько мов рідна стала мені, хоч тільки на віддаль — іноді дуже далеку віддаль — перекидувалися ми словами зі собою.

Знакомство наше датується від заснування школи УПТ імени Б. Грінченка. В році 1910 по довгих заходах „Орґанізації Русинів міста Львова“ і Шкільного комітету городецького передмістя увійшла в життя народня школа, яку порішено назвати іменем Грінченка, щоби пошанувати память помершого в тім часі великого народнього вчителя і борця за національну школу. Торжественне посвячення школи відбулося 9. вересня, а ще перед тим вислав Комітет письмо до Марії, дружини покійного Бориса, запрохуючи її до участи в святі. На це наспіла з Київа телеґрама: „Душею до Вас лину. Хай школа його імени виховує борців за долю рідного краю таких, як він був“. В кілька днів пізніше надійшов ще на мої руки лист від Грінченкової з книжками для дітей і шкільної бібліотеки.

І опісля оставала Марія Николаєвна в переписці зі школою імени її мужа і з її першою учителькою п. Вірою Трусевич. Маленькі ученики й ученици цеї школи по першім році науки написали дуже сердешній лист до Грінченкової, з підписами усіх, з поклоном і обітницею, що будуть все вчитися у своїй рідній школі, а колись, як виростуть, приїдуть на Україну до Київа. З цим листом — як мені розказували — бігала Марія Николаєвна по цілому Київі, показувала його усім, не могла нарадуватися діточим писаннячком. За цей лист прислала кожній дитині гарну книжечку з оповіданнями пок. Бориса, велику його фотоґрафію і переписний листок з фотоґрафією школи ім. Грінченка.

А потім — в пять літ опісля прийшлось мені поневолі переїздити через Київ в дорозі на далекий Сибір. Запроторена в Лукіянівську тюрму, не мала я змоги повитатися особисто з Грінченковою, тільки вже з одного етапу переслала їй вістку про місце призначеного мені осідку на заслання. І з того часу навязали ми постійну переписку зі собою, що для мене і моїх товаришів недолі була чималою відрадою. Через Грінченкову ми дізналися, що діється у Київі з нашими львівськими заложниками, знакомими (д-р Федак, Кость Паньківський, д-р Свєнціцкий, д-р Коцюба, І. Матіїв, Ів. Левинський), з якими Марія Николаєвна жила в товариських відносинах.

Боже мій! — пише у першому листі — чи сподівалисяж, люде, що доля отак розкидає їх по світах? Чи думали Ви, що опинитеся в Сібіру, в холодному, страшному нам Сібіру? Правда,

„Вѣдь люди живутъ и въ Сибири“

сказав колись Некрасов устами однії з „Русскихъ женщинъ“. Правда, живуть — а кому Сібір рідним батьком доводиться, то тим може й добре там жити. Але Вам, але багатьом таким, як Ви...“

Та не одні листи присилала нам на Сибір Грінченкова — вона подбала теж про одіж і гроші для нас із запомогових фондів, а що важніш про книжки й ґазети. В тому часі нічого нового українського не виходило на Україні. В Київі не дозваляли друкувати фонетичним правописом, тож і не видавали наші нічого. Прислано нам тільки збірку-декляматор „Досвітні огні“, які нарешті відбули всі митарства, і цензуру і конфіскату і суд та й побачили нарешті світ божий. В Одесі вийшло перше число „Основи“, теж перебувши багато лиха — в Харкові появилася ґазета „Слово“ та й то сконфіскована. З Москви приходила до нас доволі точно „Украинская Жизнь“.

В році 1916 прийшлося нам святкувати перше Різдво на Сибірі поміж людьми, які його не святкували ні в церкві ні в дома. Тяжко було спершу. З дому ніякої вістки ще досі не мали — одна Грінченкова не забула про нас. Крім сердешного листа з витанням на Різдво, прислала ще й дарунок: сушених сливок, грушок і яблук на „узварь“, медівник, цукор і тісточка; долучила ще й пачку сірників (думаючи, що їх тут не маємо) і — рідкість в той час на Сибірі: цитрину. Цитрина дійшла вправді вже зовсім сплісніла (посилка йшла по три тижні, а то й більше), але сама свідомість, що є десь далеко людина, яка думає про наші потреби і журиться нами і хоче на чужину закинути до нас трохи тепла святочного-родинного, зворушила нас глибоко, себто мене і покійного вже нині Юліяна Балицького, одинокого мого земляка у Пинчузі, де довелося нам жити. Йому прислала ще Грінченкова вишивану сорочку на Різдво. Але одночасно і смутком повіяло на нас з її листа — це було по смерти щирого її друга і нашого добродія Костя Паньківського, якого Марія Николаєвна вельми цінила, якого втрата — як пише в цьому листі — „решту здоровя їй забрала“.

З Новим Роком побажала нам Грінченкова, щоб приніс він „мир мирові і полегкість душам наболілим“. Ах! як ще далеко було до того мира!

„Посилаю Вам — пише — трохи книжок. З останньої книги „Украинскои Жизни“ довідаєтесь про „подвиги“ Дудикевича. Ото камінна душа в людини! Третя книжка „Основи“ вже значно живіша і ближча до життя. А яка буде четверта, того не знаємо. Все бо єсть в волі пановій цензоровій. Сонце повернуло на весну, дні почали довшати, ясніше стає на землі і в душі прокидається надія на краще. Колиб не зрадила! Так хочеться вірити, що вже більш лиха перебули, ніж осталось перебути.“

Відтак слідувала довша перерва в нашій переписці. Ніжна, вразлива Марія Николаєвна переживала глибоко події, які потягла за собою війна. Її чиста душа боліла і над втратою сердешних другів: Костя Паньківського і загроженої вже тоді смерттю Людміли Михайловни Драгоманової, яка хоч старша віком, була товаришкою Грінченковій, бо „багато рідних струн бреніло в їхніх душах“ — і бунтувалася, що море горя на землі, але й багато таких, що хочуть, щоб такий стан був як мога довше, бо це їм дає „добрий заробіток“.

„Тяжко це все бачити, тяжко цей час переживати. Таку велику втому почуваєш от усього, втому і фізичну навіть, а найголовніше моральну, що важко дихати, важко жити. Хотілось би скинути з себе цеє життя, як хочеться скинути запилену, брудну одежу“. Боліла Грінченкова над тим, що приходиться жити „в тылу“, де стільки гидкого появилося в той час. „Занепад людської гідности, занепад моральности далеко дужче тепер турбує мене, ніж доля рідного краю. Я незломно вірю в те, що правда наша переважить, бо справаж наша чиста, як кришталь. „Все минеться, тільки правда останеться“ — каже народний розум. А миж маємо за собою правду. Вона озивається за нас і поможе нам здобути перемогу. Я ніколи не забуваю, що — на могилах у тих, що в борні полягли, собі щастя здобудуть унуки.“

Цей лист Марії Николаєвної з 1. лютого 1917 був останнім, присланим мені на Сибір. Я мала їхати до Київа, де мене покликали на якусь посаду, але доїхати туди не довелося і ще трохи не чотири роки оставала я на Сибірі, опинившись на Єнісею. Межиусобиці білих і червоних відтяли нас зовсім від Европи і від ближчих звязків з Україною. Лиш вряди-годи з чужих ґазет дізнавалися ми, що тамки твориться.

Літом 1921 року повернула я до Львова і сейчас повідомила про це Марію Николаєвну і вона, мов з того світу, повитала мене з поворотом до краю. Вважала мене вже давно за небіжку, бо чула, що десь в дорозі на Тав-

рію стрінула мене смерть. В листах своїх з того часу згадує головно про матеріяльний бік життя культурних робітників у Київі, бо цей бік грав тоді велику ролю — нашим людям приходилося трохи не голодувати. Грінченкова від 1919 працювала в Академії Наук в комісії Словника української живої мови. Робота була пильна й велика, тому залишила Грінченкова деяку иншу роботу, особливож улюблене її діло: переклади книжок для дітей.

„Перекладів — пише — уже чимало маю, але видавати сама не можу, а видавців не маю, бо яж тепер „старомодна“, а знайомостей нема в мене. От і лежать мої переклади. Тут книжок чимало виходить, а переважно все новітня література. А я її не вподобала. Взагалі старій людині важко призвичаюватися до чогось нового, до нових форм, коли навіть воно й гарне“.

На мої питання про українізацію шкільництва на Україні Грінченкова признавала, що народні українські школи є, а хоч їх покищо небагато, то „прийде час, коли буде багато, бо Українці хочуть своєї школи і матимуть її раніше чи пізніше. Думаю, що це вже нам забезпечено“.

Львівська школа ім. Грінченка знова відкликнулася до Марії Николаєвни, посилаючи їй листа з привітом. Вельми врадували покійницю, яка у відповідь переслала обом школам на мої руки фотографію теперішньої могили Бориса Грінченка і хреста на ньому. А історія того хреста вельми цікава. Ось що пише про це Марія Николаєвна: „Прийшовши торік на весні на цвинтар до своїх, побачила я, що на всьому цвинтарі нема жадного хреста, жадної огорожі. Підчас тяжкої зими 1920—21 р. всі деревяні хрести й ґрати позабирали на паливо. Коло моїх могил (мужа і доньки Насті) була залізна огорожа, то з неї позабирано стовпчики — „попродано на осі до возів“ — пояснив мені один добродій. Так і були мої мо-

НАШІ ДІТИ

ЛЕСЯ НА ФЕРІЯХ — В 14-ОМУ МІСЯЦІ БЕЗЖУРНОГО ЖИТТЯ

Світлив інж. Евген Храпливий, липень 1928.

1. Основою радости в житті — сміх!
2. Найбільша втіха: сонце і вода.
3. Без приятелів — немає забави.
4. Навіть тяжка праця дає вдоволення.
5. Найсмачніший заказаний овоч.
6. Мамусина помич.
7. В дощеві дні — перша і найцікавіша лектура.

ВОВНИ, ПЛЮШІ, ШОВКИ, ВЕЛЬВЕТИ, МУЖЕСЬКІ СУКНА
поручає фірма
СТАХЕВИЧ & АБРИСОВСЬКИЙ — Львів, Ринок 32.

гили без хрестів. Приходжу в друге 1922 р. і бачу на чоловіковій могилі хрест тоненький металевий, на йому табличка, на якій дитячим писанням написано:

Борис Грінченко
1863—1910
від українського дитячого клюбу № 10
IV. 23. 1922.
Це все обведено терновим вінком.

Самі діти за свої гроші це зробили. Мабуть на всій Україні не має другого такого надгроба та ліпшого й бути не може."

Хоч—як сама Грінченкова признавала—дуже нечасто читала ґазети, бо поза обовязковою роботою в Академії не лишалося на це часу, всеж таки живо інтересувалася життям Галичан і „долею страдницькою такої рідної, такої дорогої серцеви Галичини", особливож нашою боротьбою за Рідну Школу.

„Якось аж дух спирає, коли подумаю про вашу боротьбу, про її наслідки сподівані. І ми рідну школу маємо, а миж старі не сподівалися дожити до того. Як ми в Олексієвці в кінці 80-их і в початку 90-их років, замкнувшися в школі і забезпечивши себе від несподіваного наїзду „начальства", вчили своїх школярів по українському, то далека-далека була в нашій уяві справжня рідна школа, в якій учитимуть не крадькома, не замкнувшися, не пильнуючи того, щоб діти якось не пробовкнулися про науку рідною мовою. І от я дожила до того дня, коли 1921 р. святковано в найбільшому київському театрі 5-ліття рідної школи. Незабутній день то був, коли всі київські українські школи показували, чого досягли вони, коли театр затряс тими дитячими голівками — учнями рідної школи.

„А скільки разів довелося бувати в найріднішій мені школі на дитячих святах і відчувати високу втіху, слухаючи дітей. Звісно, багато ще дефектів має рідна школа, та инакше й бути не може, але всеж вона — факт і цього факту вже з життя викинути не можна."

В травні 1925 р. відсвяткувала Грінченкова з громадянством цілої України 15. роковини смерти свого мужа і вони викликали в неї чимало споминів радісних та більше сумних. Переглянула шлях праці, який переходила колись з покійним Борисом і почулася серед нових умов ще більш одинокою, далекою від життя і сучасних людей і найщасливішою таки у своїому куткови серед любих тіней минулого. Тужила за ними, бо й здоровля вже не дописувало — з серцем і нервами гіршало — усе рвалося до спокою і Марія Николаєвна жила вже тільки бажанням спочати між своїми на Байковій горі. І ось недавно спочила...

Марія Грінченкова — це невсипуча працьовниця українська; спершу на народній роботі на селі вірна дружина, помічниця свого мужа, відтак як авторка популярних оповідань для народа і перекладів для дітей. Тиха, не шукала слави ні признання у людей; поза службою для своїх, поза добром для свого народа, для себе нічого ніколи не бажала і за ціле життя не придбала. А таких у нас тепер, на жаль, чим раз менше.

МИЛЕНА РУДНИЦЬКА

ДВА КОНҐРЕСИ

Редакція „Нової Хати" звернулась до мене з проханням написати статтю про два міжнародні політичні конґреси, в яких довелося мені брати участь в характері делеґатки: про Конференцію Міжпарляментарної Унії, що відбулася від 23. до 28. серпня ц. р. в Берліні, та Конґрес Поневолених Народів, який радив в днях 29—31 серпня у Женеві. Про оба конґреси та про участь в них української делеґації писалося досить багато в нашій щоденній пресі і я не хочу повторяти цього, що Шановним Читачкам вже відомо з ґазетних інформацій. Тому обмежуюся до деяких особистих вражінь з обох конґресів та до оцінки їх подій під кутом погляду української справи і фемінізму.

Ідеольоґія обох згаданих вище установ подібна до ідеольоґії інших міжнародніх політичних орґанізацій і нам, Українкам, які від ряду літ маємо звязки з феміністичними інтернаціоналками, може більше знана, ніж нашим політикам. Побіч оборони парляментарної системи Міжпарляментарною Унією та побіч розгляду меншостевого питання Конґресом поневолених національностей — головною ідейною основою обох орґанізацій, яких наради відбулися з кінцем серпня б. р., це пацифізм. Майже в усіх промовах повторялися на ріжний лад ідеї всенароднього зближення і замирення, ідеї національної і соціяльної справедливости. Бесідники осуджували війну і всякого рода насильство, як середник негідний людини, домагалися виховання молоді в новому, мирному дусі, голосили кличі загального розброєння і мирного полагоджування міждержавних конфліктів. Хвилинами я протирала очі й вірити собі не хотіла, що ті речі говорять відповідальні політики, визначні парляментаристи. Ті самі постуляти, ті самі гарні думки і фрази повторюється від давна: ще перед війною і в часі війни і безпосередно після війни, на жіночих конґресах. Одначе в імя справедливости слід пригадати, що ще дуже недавно тому, коли пацифістичні кличі підносили жінки, тоді „реальні" політики здвигали раменами і стукали пальцем по чолі, вважаючи ці ідеї проявом „жіночої істерії". Сьогодні ті самі кличі повторяють на всі лади і в усяких варіянтах вони самі, реальні політики на терені найповажніших інституцій, від Союза Народів починаючи.

Атмосфера обох конґресів була також подібна до атмосфери всіх міжнародніх зїздів. Отже: зовнішна форма виступів повна куртуазії, бажання виявити добру волю супроти противника, змагання задержати гармонію нарад і промовчувати справи, які цю гармонію моглиб закаламутити. Побіч пригарних фраз про всенародне порозуміння та вселюдське братання — бачилося страх аранжерів і керманичів імпрези перед т. зв. „дразливими питаннями". Одначе треба ствердити, що в міжнародньому світі щораз більше зростає переконання, що перед тими „дразливими" питаннями втечи не можна. Щораз частіше серед загальної гармонії нарад берлінського і женевського конґресу відзивалися відважні голоси перестороги і різкої критики сучасних відносин. Щораз більше політиків розуміє ідею трівкого мира не в сенсі закріплення і оборони теперішнього політичного стану, не в сенсі консолідації сучасної, післявоєнної карти Европи, але навпаки, розуміє її в змислі ревізії мировых договорів і такої їх зміни, щоби протиділати неминучим воєнним конфліктам, яких джерело лежить саме в існуючім стані політичного посідання.

Просимо звернути увагу на зміну адреси „Нової Хати“!

А в звязку з тим стає перед політичним світом в цілій своїй ширині українська проблема.

Чи і яка практична користь з берлінського і женевського конґресів, голошених ними кличів, ухвалених резолюцій?

Нема сумніву, що безпосередньої реально-політичної вартости ці конґреси не мають, що вони не є рішаючими чинниками світової політики так, як інші аналоґічні установи, які не розпоряджають ніякою реальною силою та не мають в своїх руках ніякої екзекутиви, щоби перевести в дійсність свої рішення. Та з другого боку не можна заперечити, що праця пацифістичних орґанізацій має деяку моральну вартість. Такі конґреси змінюють погляди на основи міжнародньої моралі, змінюють постепенно ментальність людства. Високо-гуманні ідеї, що у відносинах між націями і державами повинні обовязувати ті самі прінціпи етики і законности, які обовязують у відносинах між одиницями — вони в людській психіці не минають безслідно і якісь, бодай малі, зерна тих ідей стають власністю загалу. Одначе до того, щоби місце фізичної сили заступила в політиці сила моральна — шлях ще дуже далекий...

Для нас, Українців, міжнародні зїзди мають ще друге значіння: вони є найкращою ареною для пропаґанди української справи. Очевидно, хай ніхто не сподіється по таких конґресах реалізації наших національних змагань! Та з другого боку не слід легковажити великої ваги інформації політичного світа про українську справу, а знаменитим середником для інформації є не лиш наші публичні виступи на конґресах, але також особисті знайомства з визначними чужинцями.

* * *

Зовсім слушно підносять в останніх часах думку, що великі світові конґреси, які побіч міжнародніх виставок являються одною з найсимпатичніших нових форм міжнароднього зближення і співпраці, повинні відбуватися в малих, тихих містах, а не в столицях. Нема сумніву, що великі міста розпорошують увагу учасників конґресу і не сприяють атмосфері ділової праці.

Сказане відноситься до Міжпарляментарної Конференції, яка радила в столиці Німеччини, Берліні. Це місто — велитень, що своєю величиною і своїм темпом життя захоплює і рівночасно приголомшує, виявляє в останніх часах зовсім оправдані амбіції стати одною з найбільших і найгарніших всесвітних метрополій. Прошу лиш не мішати препоганого передвоєнного, офіційного цісарського Берліна, цього, в якому на кожній площі є статуа якогось Вільгельма або Фрідріха, з сучасним, модерним Берліном! Чудовий є цей новітний Берлін з своїми величезними будівлями з заліза і бетону, з великанською сіткою широких, асфальтованих вулиць, яких поверхня світиться мов зеркало, з середниками комунікації, завдяки яким перестає існувати питання віддалі, цей Берлін, який має найкращі соціяльні уладження в світі, в якому на кожному кроці подивляєш чистоту, порядок і лад, комфорт і люксус, призначені не лиш для багачів, не лиш для шпилів, але для найширших мас суспільности.

Вірити не хочеться, що ці культурні цінности творить народ, який тому десять літ програв війну, потерпів найстрашнішу невдачу, якого вороги розторощили — здавалось — на довгі десятки літ. Ці думки приходили певно до голови неодному учасникові конґресу.

* * *

Після Берліна — тихою і малою видається столиця сучасної міжнародньої політики, Женева. Скромним і малим був також конґрес поневолених народів, який з ніякого боку не міг видержати порівнання з блеском Міжпарляментарної Конференції. Недармо зїзди Міжпарляментарної Унії називає преса всесвітнім парляментом. В цьогорічному брало участь пятьсот кількадесять послів із 40 держав світа, з усіх частей земної кулі, усіх рас. Між ними багато жовтих і чорних екзотичних гостей. Багато визначних політиків, в яких руках лежить керма держав і доля народів, кількадесять бувших і теперішніх міністрів. Не менче цікавою від учасників конґресу була програма нарад, які тривали повних пять днів від ранку до вечора і яким блеску додавали імена референтів, відомих парляментаристів і знавців міжнароднього права. Додайте до цього товариську частину, про яку подбали гостинні господарі, себто німецькі парляментаристи. Програмка цеї товариської частини була надзвичайно багата, зааранжована не лиш з широким жестом, але і з тонким смаком. Кожного вечора нас приймали пишними бенкетами, водили на „ґаля“-представлення до театрів, в неділю возили на прогульку. Німці старалися, щоб усі учасники конґресу виїхали з Берліна з як найкращими враженнями і мабуть осягнули свою ціль.

Нічого з цього не було в Женеві. Число учасників вдесятеро менше, як у Берліні. Ніхто нас не витав, ніхто не приймав; наради відбувалися в скромній наймленій салі.

Не дивниця — цеж зїхалися до Женеви представники не суверенних державних націй, а нужденних „міноритетів“, представники душених, чужинним пануванням поневірюваних рабів—народів. Ці затуркані, рабством здеморалізовані „меншини“ ставлять здебільша питання поневолених національностей не в площині повного самовизначення народів, лиш в площині культурної автономії. Тому велике враження викликала заява української делеґації, яка сміло і ясно говорила про змагання українського народу.

* * *

Їдучи на Конґрес Міжпарляментарної Унії, я часто думала про це, яка буде участь і роля жінок на конґресі. Чи найду я жінки там, де усталюється опінія міжнароднього політичного світа, чи найду їх між людьми, які будують нові форми суспільного життя своїх народів?

В салі нарад берлінського Райхстаґу між півтисячкою учасників губиться малий гурток двацяти жінок—парляментаристок. Найбільше між ними Німок, є також Голяндки, Данки, Шведки, Австрійка, одна Полька і одна Українка. Вже перші бесідники в своїх привітних промовах звертаються до учасників з куртуазійним „*пані* і панове“, — але всі ми цього свідомі, що це лише куртуазія, коли нас вичисляють на першому місці. Все таки вже зі святочного відкриття конґресу я виходжу з переконанням: мало нас, але ми є.

Мало нас, жінок, які приїхали на конґрес в характері делеґаток. За те повно жіноцтва на прийомах і бенкетах, повно його в кулюарах парляменту. Це жінки послів або так звані „дами“. Річ в цьому, що на Міжпарляментарній Унії є звичай запрошувати послів разом з жінками (запрошення говорило дискретно, що кожний посол може привезти з собою свою „даму“). Багато послів скористало з цього запрошення, томуто на всіх товариських зібраннях стільки гарних і елеґантних „дам“. Орґанізаційний комітет конґресу подбав для них про всякі розривки і в часі, коли їх мужі чи зґл. „панове“ радили, вони оглядали місто, звиджували музеї і виставки і т. п. Коротко кажучи, на конґресі були два роди жінок: одні, які приїхали, щоби брати участь в працях конґресу і другі, які приїхали бавитися. Мимохіть впадала в очі величезна чисельна перевага „дам“ над посолками. І мимохіть прокидались рефлєксії на тему, як багато є ще сьогодні жінок, за які працюють і думають їх чоловіки, жінок, які є лиш прикрасою жит-

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РАНІШЕ
РОМАН ЗУБИК, Львів, вул. Галицька 16

ПОРУЧАЄ:
Вовни на сукні й плащі жіночі,
Шовки у великому виборі,
Сукна на мужеські одіння.

тя, а як мало тих з бажанням і відвагою стати творчим суспільним чинником та перетворювати світ згідно з своїми ідеями.

Мій настрій стає більш оптимістичний, коли познайомлююся по черзі з поодинокими посолками. Переконуюся, що хоча щодо скількости участь жінок у всесвітньому парляменті є скромна, то її винагороджує якість делеґаток. Є між ними відомі феміністичні діячки, щоби згадати лиш Німки Лідерс і Шрайбер, з якими розмова оставляє глибоке, незатерте враження. Піддаю думку скликати окреме засідання посолок, присвячене питанню парляментарної праці жінок. На цьому засіданні, яке відбулося дня 27. серпня, ми мали нагоду не лише ближче себе взаїмно пізнати, але також заняти колєктивно становище до нарад Міжпарляментарної Унії. Посолки інформували себе взаїмно про умови, в яких приходиться їм сповняти парляментарну працю, та вичисляли справи, в яких вони виявили законодатну ініціятиву. Українська делеґатка пояснила факт, чому вона, будучи представницею українського народу, явилася на конґресі, як член делеґації польського сойму; при цій нагоді виголосила довшу промову, в якій пригадавши визвольну боротьбу свого народу і відбудову власної державности на Великій і Західній Україні, змалювала теперішні жахливі відносини на українських землях, розшматованих між сусідами. Польська делеґатка, яка прийшла до слова безпосередньо після української, в нічому не могла оспорити поданих фактів про сучасне положення Українців під Польщею.

Другою точкою нарад була праця посолок в рамах Міжпарляментарної Унії. Вислідом довгої виміни думок була *заява*, яку на другий день, себто 28. серпня посолка Тайш виголосила на Конґресі в дискусії над рефератом п. з. „права і обовязки держав". В імени присутніх на Конґресі парляментаристок бесідниця доказала на низці фактів з цивільного, політичного та міжнароднього права, що держави не виполняють своїх *обовязків супроти жіноцтва* та не доцінюють його великої *культурної* ролі.

Присутні в Берліні посолки порішили відбувати кожного року з приводу зїздів Міжпарляментарної Унії окремі наради парляментаристок та брати активну участь в працях Унії. Вже цього року жіноцтво було заступлене зарівно в орґанізаційному комітеті Конґресу як і майже в усіх його комісіях. На порядку нарад комісії суспільної опіки, була справа *охорони жінки і дитини* а на внесок німецької посолки Шредер, принято поправку до резолюцій в справах *еміґрації* в напрямі поборювання проституції та охорони жінки-еміґрантки. Скромніше випала роля жінок в женевському Конґресі національностей. Українська делеґатка була *одинокою* жінкою з повновластями делеґатки. Вона брала також участь в працях комісії по культурному питанню і на її внесок при обміркуванні справи співпраці з іншими міжнародніми установами, які цікавляться меншостевим питанням, взято під увагу також міжнародні жіночі орґанізації.

Так виглядає білянс жіночої співпраці в обох конґресах. Слід ще згадати, що крім повновартних учасниць було на них багато жінок в характері секретарок поодиноких делеґацій і журналісток. Сповняли вони поважну і відповідальну *допоміжну* працю конґресів.

* * *

Я вертала з обох конґресів до краю в гарному, оптимістичному настрою. Оцінка цього, що я закордоном бачила, давала однаково зі становища національного, як і жіночого *позитивний* вислід. Дивлячись на події з погляду жіночого руху, слід ствердити, що жіночий вплив в публичному житті *зростає* з року на рік. Змагається співпраця жінок на всіх ділянках людського житя, співпраця, в якої творчі сили і конструктивні цінности для людської культури непохитно вірю.

Як українська націоналістка я бачила з найбільшою радістю, що *значіння української справи росте з дня на день*. Зросла не лиш поінформованість політичного світа про нас, але також зрозуміння української проблеми, як важного чинника европейської політики.

Як українська націоналістка і як феміністка я раділа фактом, що час працює для нас, а не проти нас!

„ТРИКОТАРНЯ"
Перша українська робітня волічкових виробів.
МЕЛЬНИК ОЛЬГИ. — Львів, вул. Косцюшка 3/II.
Продає і виконує нові волічкові річи.
Перерабляє старі.
Підроблює панчохи і скарпитки.
Робота солідна! **Ціни приступні!**

ЖІНКА ТА ПРЕСА

Так називається досить великий окремий відділ на міжнароднїй виставі преси в Кельні, приміщеній в чотирох великих та декілька менших кімнатах. Тут вперше складено майже повну картину змагань жіноцтва на ріжних ділянках громадського і приватного життя та зібрано велику кількість документів, літературних творів та непроглядний ряд жіночих журналів, яскраво виказуючи, як все ширше й ширше розгорталося поле діяльности жінок і як чим далі та діяльність набирала все більш орґанізованих форм.

Історичний відділ тої виставки починається середновічним жіночим письменством, а кінчається 19. століттям, коли вже жіноча діяльність і преса настільки розвинулися, що мусіли розділитися на окремі ґрупи. В тому відділі найдено н. пр. дуже цікаве письмо чеських жінок, прочитане 1491 р. в пражському ратуші, в якому остро критикується недбальство міських радних. Там-же є урядові документи жіночих цехів з 15 стол. та багато образів з тодішнього життя та діяльности жінок. Дальші століття виказують цілий ряд жіночих мемуарів, листів, практичних порадників, творів літератури та мистецтва і збірку жіночих карикатур. Все те розложено в невеличких кімнатках, на які поділено одну велику, та які до найменших подробиць влаштовано у стилю і в дусі даної доби. На стінах бачимо портрети визначних жінок, в шафах цілі бібліотеки улюблених в тих часах книжок, а на стилевих столах та кріслах декоративні вироби працьовитих жіночих рук.

Вкінці доходимо до нових часів. Тут на великих таблицях і на розмальованих стінах маємо перегляд жі-

(Докін чення на стор. 18-ій).

ЙДЕ ЗИМА...

Характеристичною рисою суконь цьогорічного сезону є те, що уся увага звернена на задню партію жіночої появи. Коли возьмемо готову сукню в руки помилимося зовсім певно: це що уважаємо за перед буде у девятьдесять девять відсотках случаїв зад сукні. Жаботи, „водопади“ кокарди всякого роду й величини, плоскі чи відстаючі, з довгими аж до пяти кінцями це усе приміщене з заду. Чим сукня більше чепурна, більше балева тим багатіше прибрання її відворотньої сторінки, тим довша вона з заду. (Передн сягають дещо поза коліна). Це стремління появляється і у пополудневих суконках, які у меншому маштабі прибирають плечі і зад

закладками, швами і також видовжують задню лінію. Переди так вечірних як і пополудневих суконь є несподівано скромні.

Як дальша консеквенція цеї моди являється багате прибрання пополудневих плащів у задній партії і продовження їх відповідно до суконь.

Самозрозуміле, що усе це вище сказане не відноситься до скромних щоденних суконок, які все залишаються з рівною суконкою, кльошовою або поширеною фалдами. Ці суконки пошиті звичайно з двох частин у формі т. з. „гарсонки“.

Осінні вечерові і пополудневі сукні майже усі чорні, які будуть краски в карнавалі побачимо.

326. Дитячий плащик в раґляновій формі з мягкої вовняної матерії, прибраний футерком.

327. Елєґантний костюм до проходу з анґлійської матерії, прибраний великими, наложеними кишенями і футром. Спідничка поширена бічними фалдами.

ЗИМОВІ ПЛАЩІ

328. Дуже гарний плащ, багато прибраний футром і оригінальними трикутними кишенями.

329. Плащ з модного футра, прибраний лисом.

330. Елегантний плащ з цібеліни, оригінально викінчений футром.

331. Плащ з сірої вовняної матерії, запинаний в два ряди. Ковнір і манжети з кримського футра.

332. Дуже практичний спортовий плащ з англійської матерії. Підшитий і прибраний біберетами.

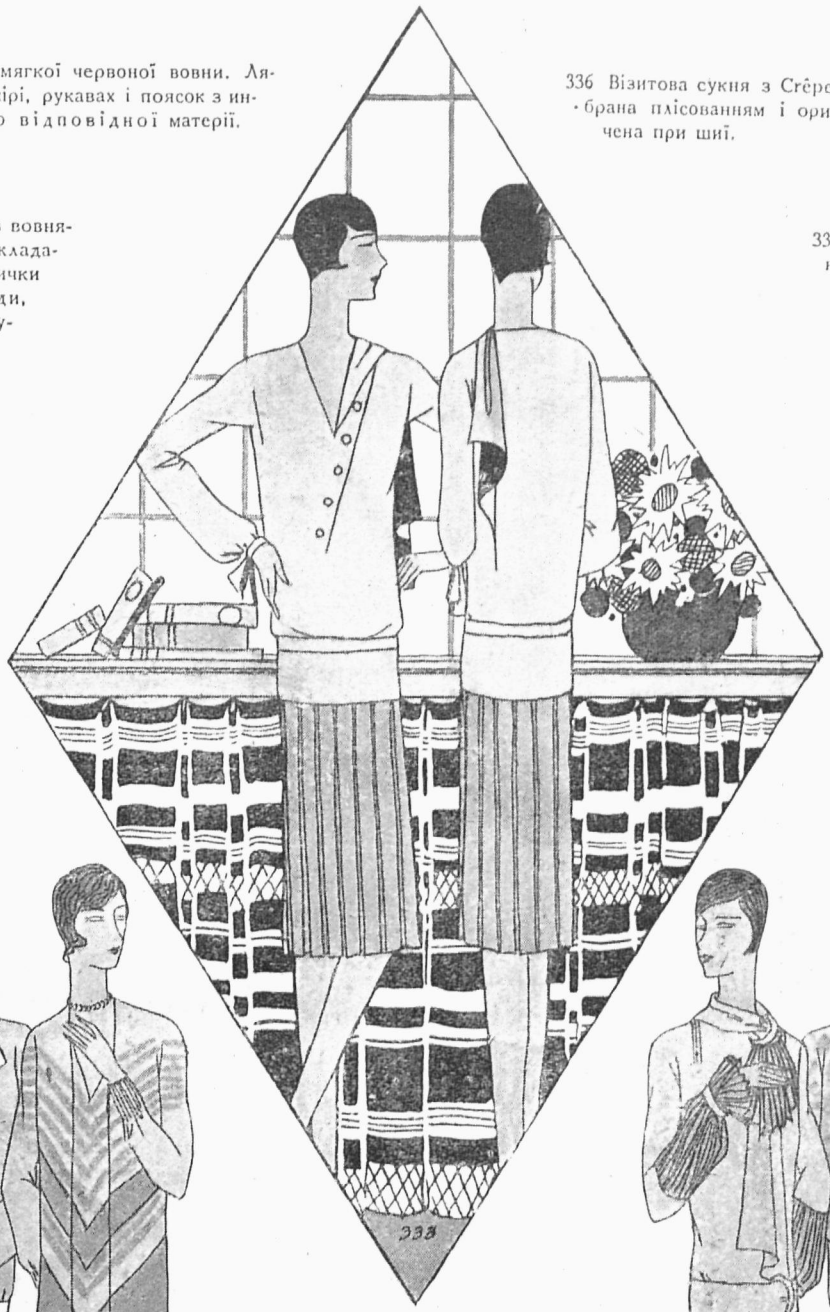
СКРОМНІ, ПРАКТИЧНІ Й ЕЛЄҐАНТНІ СУКНІ

334. Сукня з мягкої червоної вовни. Лямівка при ковнірі, рукавах і поясок з иншої, краскою відповідної матерії.

335. Комплєт з вовняного трикоту, складається зі спідниці у контрафалди, jumper'а без рукавів і відповідної камізолі з рукавами.

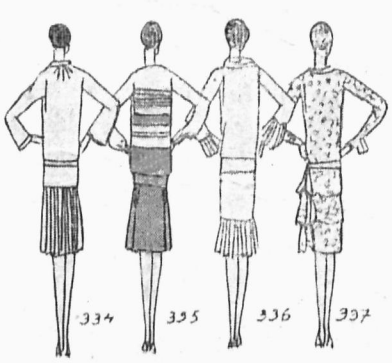
336 Візитова сукня з Crêpe de Chine, прибрана плісованням і оригінально викінчена при шиї.

337. Візитова сукня з витисканого оксаміту. Спідничка оригінально уложена з волянтів.

333. Гарна jumper'ова суконка з вовняної Georgett-и. Трикутний викрій при шиї викінчений шаликом підшитим шовком.

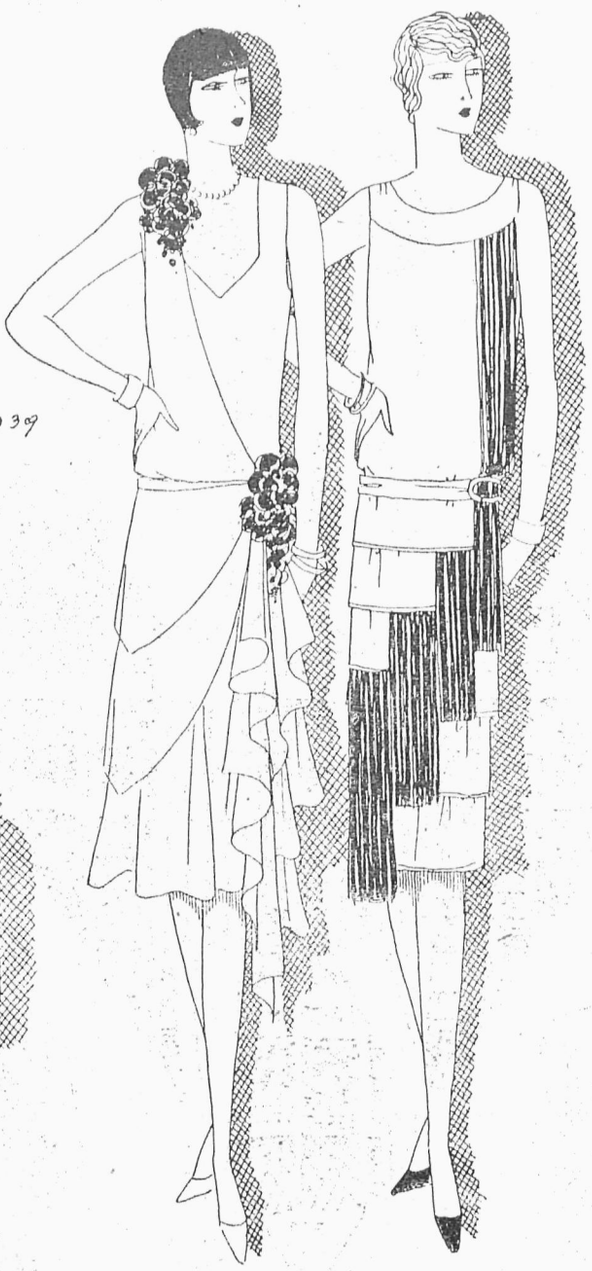

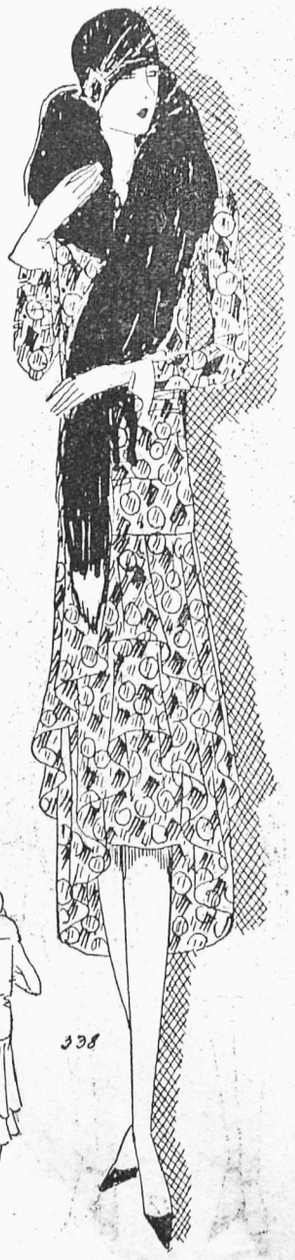

ДО КОЖНОГО МОДЕЛЮ ГОТОВИЙ КРІЙ

СУКНІ ВІЗИТОВІ Й НА ВЕЧІР

338. Дуже елегантна візитова сукня з взористого оксаміту. Спідничка уложена у дзвонові волянти, видовжені від заду.

339. Вечірна сукня з Crêpe de Chine краски фрес оригінальна новим зіставленням волянтів, прибрана китицями цвітів.

340. Вечірна сукня з голубого шовку ефектовно прибрана френдзлею.

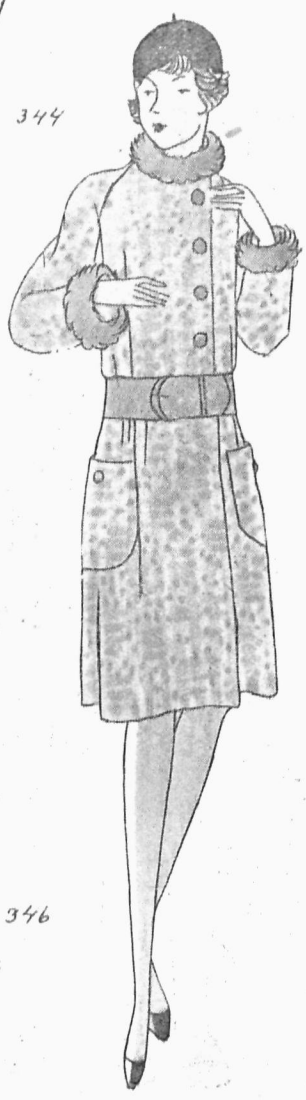
341. Візитова сукня зі взористого оксаміту. Ковнір і манжети завивані і вязані.

342 343 344

345

346

ОДЯГ ДЛЯ СМОТРИКІВ

342. Суконка на лекції танців з блідо синьої Georgett-и, прибрана сірим мереживом і лискучою шарфою.

343. Стилева суконка зі взористої тафти, викінчена на краях тюлевою лямівкою, прибрана китицею цвітів

344. Плісована суконка з блідо-рожевої Georgett-и. Пояс з ясно-голубого оксаміту

345. Дуже гарний костюм для смотрика. Жакет вишневий, прибраний футром краски „beige", спідничка плісована краски футра.

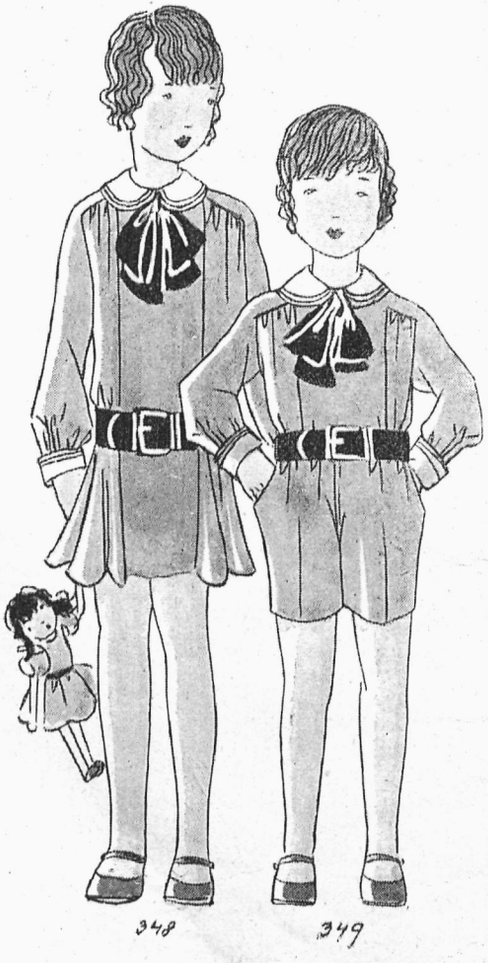
346. Рагляновий плащ з англійської матерії обрамований при шиї і рукавах футром. Пояс зі скіри.

НАШІ ДІТИ

347. Оксамітний плащик для дівчинки, прибраний білим футерком.

348 і 349. Суконка для дівчинки й убранко для хлопчика з гранатової вовни. Ковнірці й манжети з білого полотна, нашиті чорними ленточками, чорні лякерові пояски.

350. Зелена шовкова суконка, прибрана морщеним ковніром, закінченим мережевом (коронкою), широкий поясок до вязання.

350 а. Гарна суконочка для немовляти.

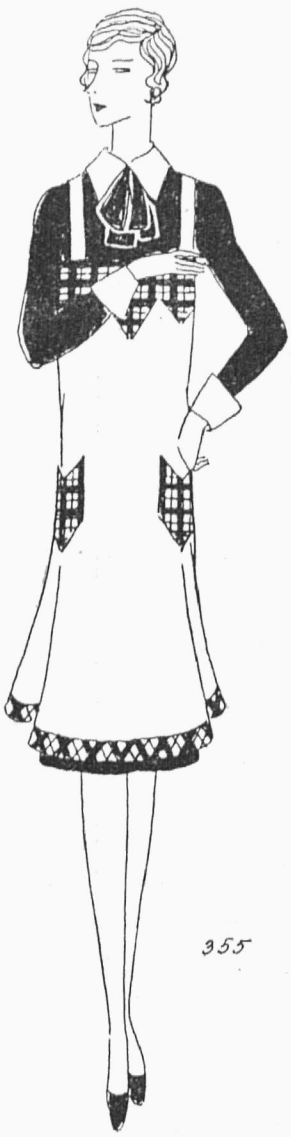
351. Елеґантна вовняна суконка, прибрана стебном на станичку і плісованням на спідничці. Ковнірець і манжети з білого полотна.

МОДЕЛІ ДО ТАБЛИЦІ КРОЇВ

352. Спортовий костюм з анґлійської, краткованої матерії, прибраний футром. Величина перша. Потрібно 2·90 m. на 1·40 m. широкої. При нагортці виконати після взору вшитки та виложити прикроєні вилоги. Задню частину паска вшивається рівночасно з бічними швами. Межи подвійними лініями виконується трикутний викрій а в кляпах, які через це творяться дається серединою дірку до ґузика. Спідничку лучиться після поданих знаків і чисел і пришивається до вузького паска (т. з. гурту).

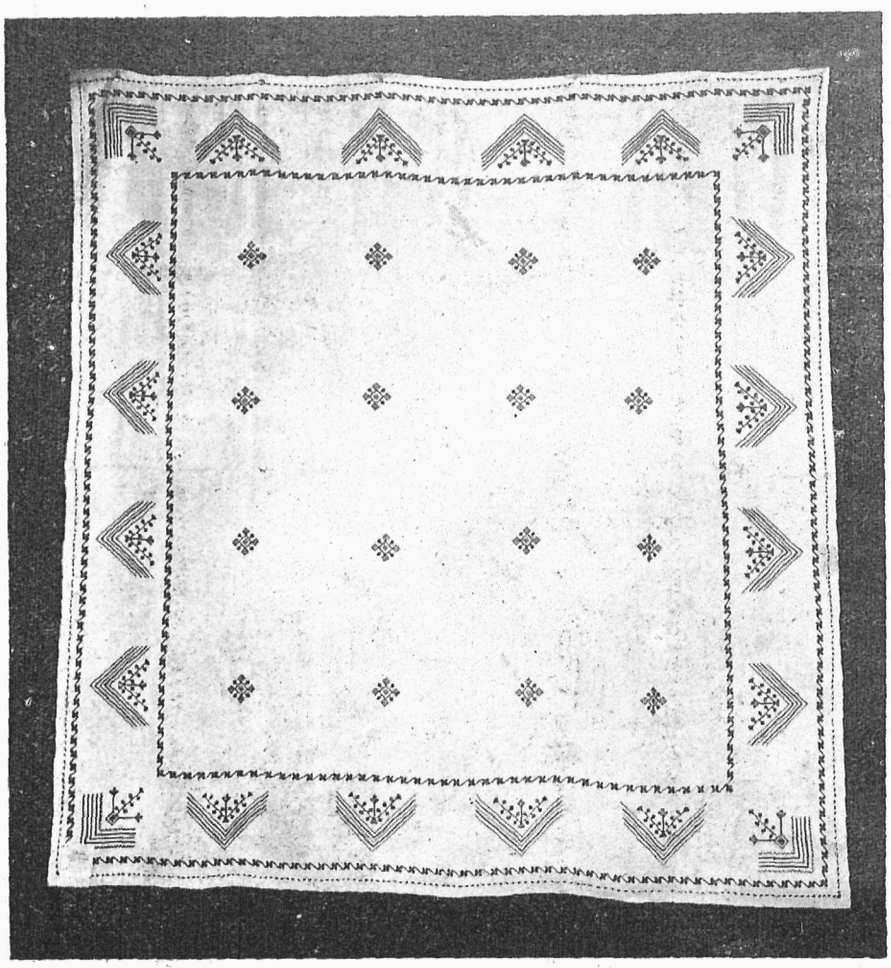
353. Комбінація для дівчинки, величина 3. Задну часть нашити на передну, прочі части після аркуша крою позшивати і прибрати мережевом.

354. Вишивана вовняна суконка, величина 4. Рукавці раґлянового крою. При шиї зморщити, викінчити стоячим ковнірцем і вязанням.

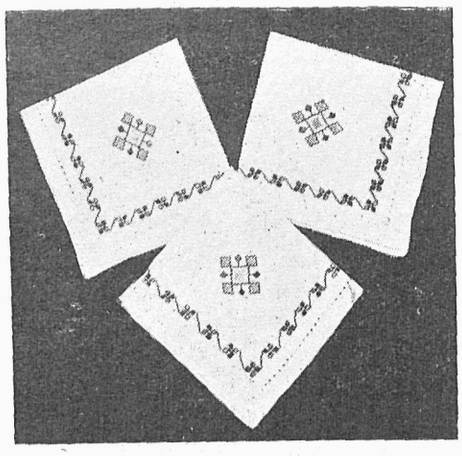
355. Господарський фартушок з двоякого матеріялу. Величина 2. Долиною нашита скісно кроєна пліса. Ленти до вязання довгі на 60 cm а широкі на 5 cm.

СЕРВЕТА Й СЕРВЕТКИ ДО КАВИ

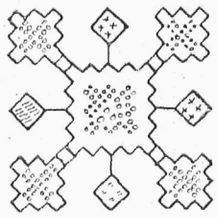
З НАРОДНИМИ ВИШИВКАМИ, НА ДОМАШНОМУ ПОЛОТНІ

а) Сервета

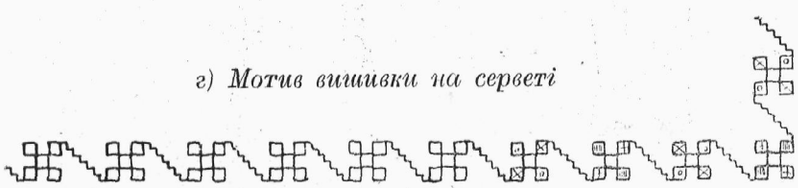
б) Серветка

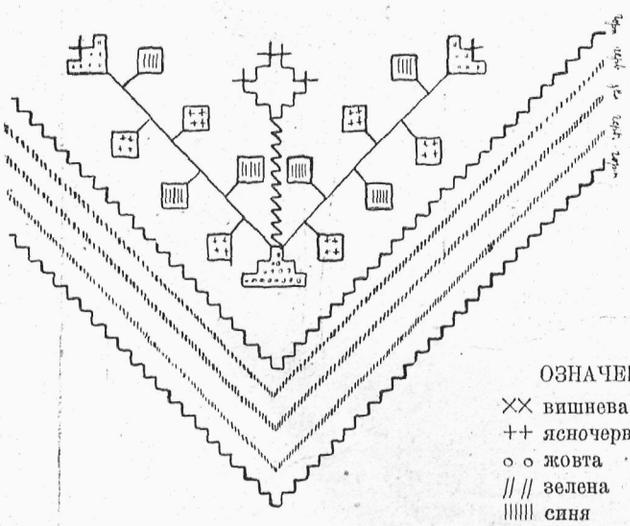

в) Мотив звізди на середині серветки, і в рогах серветок

Вимір серветки 140/135 cm, серветок 30/32 cm. Полотно на серветі лучене раз серединою білою цйркою. Довкруги сервета й серветки заложені мережкою. Відтак на серветі приходить дрібна вишивка довкруги в два ряди, ніби рямка, в якій розміщені галузкові мотиви; на рогах цей мотив дещо відмінний. По середині серветки розкинені звізди. Ці звізди находимо також на серветках, по одній, в одному куті, разом з одним рядочком вишивки довкруги. Вишивка виконана нитками DMC або Cotton Perle в красках: чорною — лінії переміточні (Hohlbein'a), червон., вишнев., жовт., зелен. й синою — гладь (плоский гапт).

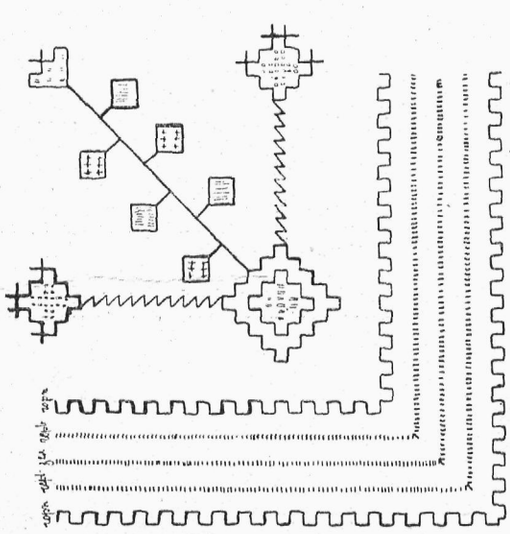
г) Мотив вишивки на серветі

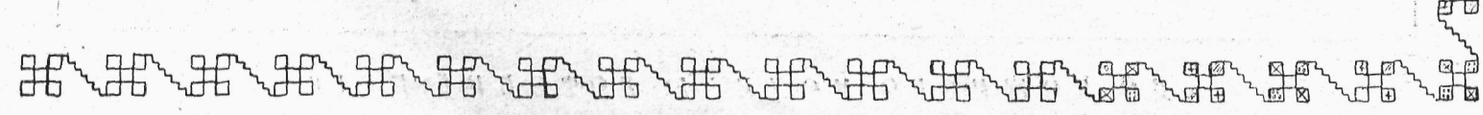

ОЗНАЧЕННЯ КРАСОК:

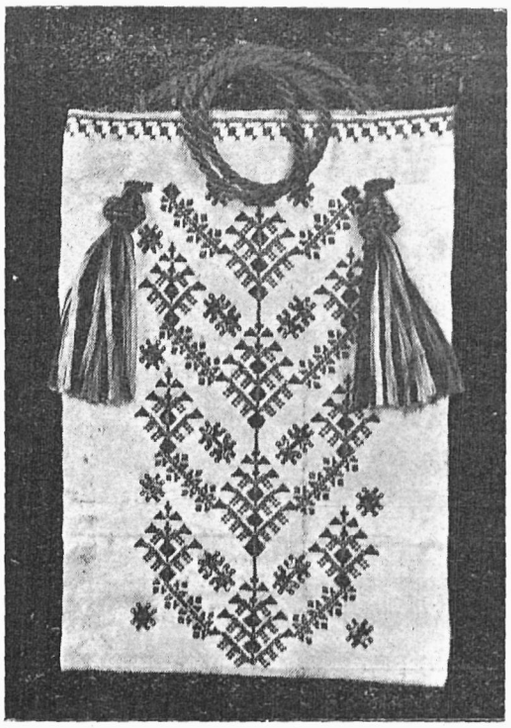
XX вишнева
++ ясночервона
o o жовта
// // зелена
IIIII синя

РОБОТИ

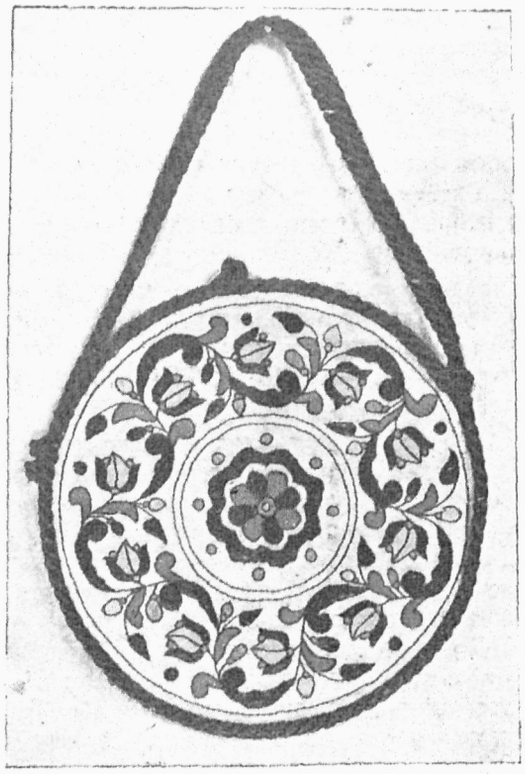
ЖІНОЧІ РУЧНІ ТОРБИНКИ
З НАРОДНИМИ ВИШИВКАМИ

а)

а) Торбинка з ясного матеріялу (полотна, сірого шовку, рипсу і т. п.) *з покутською вишивкою*, виконаною гладдю в ріжних красках, в яких переважає червона. В горі краєм для викінчення беріжка дрібонький мотив.

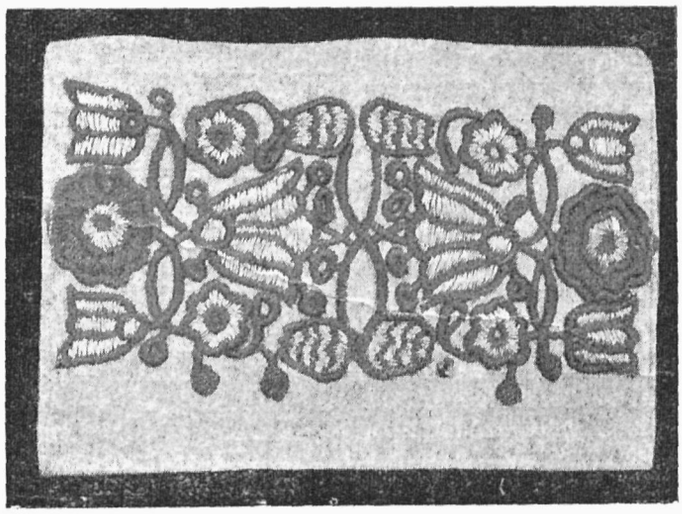
Торбинка в середині виложена підшевкою. На перетягнення пасмантерійного шнурка зроблено в торбинці в горі дірочки, обведені обміткою. Шнурок в червоній красці, закінчений кутасами.

б)

б) Оригінальна торбинка з приміненням мотивів з *глиняних гуцульських тарілок*, виконана з ясного тонкого матеріялу (найкраще надається на це шовк, рипс і т. п.), горохової краски; вишивка виконана в такий спосіб: Контури мотивів крученим шнурком (водний стіб), краскою бронзовою; проче вишиття гладдю красками бронзовою, зеленою й жовтою.

Торбинка викінчена бронзовим пасмантерійним шнуром, в середині виложена підшевкою. Можна її також оправити в металеву ручку, яку купується окремо.

в)

в) Торбинка плоскої форми в роді модних жіночих портфелів, з сірого матеріялу; вишивка з *київських рушників*, виконана в красках зеленій, бронзовій і золотій.

Взори вишивок до торбинок, а також готові торбинки можна замовляти в Н. ХАТІ. Рівнож оправу торбинок можна полагодити через Н. ХАТУ. В Н. ХАТІ можна замовляти ріжні поодинокі взори народних вишивок, — хрестикових, низинних, київських гаптів і т. п. по дуже приступних цінах.

З нинішним числом залучена таблиця кроїв як безплатний додаток до „Н. Хати“ за IV. квартал 1928.

ЖІНКА ТА ПРЕСА — Продовження зі стор. 8-ої.

ночої преси та жіночих орґанізацій майже цілого світу, поділених на окремі ґрупи державно-національні, релігійні та професійні, при чому докладними статистичними даними скрізь підкреслено їх незвичайно швидкий зріст за останні десятиліття. На столах лежать поодинокі примірники журналів, багато світлин та портретів. Дуже багату й повчаючу картину орґанізаційного жіночого життя подає передовсім та кімната, де зібрано пресу жіночих фахових орґанізацій. Доглядачки хорих, кравчині, виховниці, повитухи, учительки музики, журналістки, почтові телеґрафістки і т. д., всі вони мають свої орґанізації і свою добре розвинену пресу. В окремій кімнаті зібрана педаґоґічна жіноча преса, присвячена вихованню і навчанню дітий у передшкільному і шкільному віці.

Дуже гарне вражіння робить дальший відділ цеї виставы, в якому підкреслено волю жінки помагати другим. У загальних рисах змальовано тут соціяльно-карітативну діяльність жінок, в якій найвизначніше місце займає охорона матери та дітей.

Ясно, що при дотримуванню державного прінціпу на виставі майже нігде не видно праці українського жіноцтва. Те, що в цьому відділі виставив Радянський Союз — видвигає в першу чергу заслуги радянської влади, якій тамошні жінки мають завдячувати визволення з домашньої неволі та свою участь в політичному житті. В цьому огляді дуже цікаві всі три фіґури, які інформують про життя жінки під радянською владою. Дві з них це деревляні моделі жінок відповідно розмальовані та прикрашені написами або й цілими окладинками книжок, приміщені в салі фахової жіночої преси. Один такий модель жінки з серпом та молотом, на якому зібрано статистичні дані про участь жінок в радянських установах, несе на собі клич Леніна: „Кожна куховарка мусить учитися правити державою". З українських книжок і журналів бачимо на передній стороні оповідання Гр. Косинки „Мати", а на задній: двохтижневик „Нова Громада", та журнали „Селянка України" і „Комунарка Украины" (цей останній писаний ще російською мовою, бо вже від червня ц. р. цей журнал виходить виключно в українській мові). Другий подібний модель присвячений жінці Сходу і на чільному місці несе клич: „Лише під радянською владою стала жінка Сходу людиною і повновартною громадянкою". Там зібрані всі ті закони і звичаї, які з давен-давна поневолювали або кривдили жінку, та які з приходом радянської влади втратили свою силу. — В соціяльно-карітативному відділі виставив Радянський Союз свою третю фіґуру загально-конструктивного характеру під назвою „Зародки нового життя", де зясовано успіхи радянської влади в боротьбі з неграмотністю жінок, зібрано статистичні дані про кількість жіночих робітниць у ріжних ділянках громадського життя та виставлено цілий ряд світлин взірцевих діточих приютів, при чому з особливим натиском підкреслено всюди звільнення радянської жінки від домашнього поневолення та притягнення її до громадського життя. Тут бачимо також світлини змальовуючі участь жінок на воєнних курсах та при вправах у стрілянні на військових стрільницях.

Визначніші жіночі журнали мають на виставі свої окремі відділи. Це відноситься н. пр. до німецького журналу „Жінка та її хата" „Die Frau und ihr Heim", який видвигає гарний клич плекання справжнього мистецького смаку та виповідає війну всякій лубочности на полі хатньої культури. Окремий відділ займає орґанізація і преса жіночого спорту, руханки та ритмічних танців, а далі німецький Інститут домашнього господарства, німецький державний союз сільських господинь, орґанізація міжнароднього жіночого руху і т. д. Взагалі на міжнароднім виставі преси в Кельні, яка тішилася незвичайними успіхами і виказала понад 5 міліонів відвідин, у відділі „Жінка та преса" подано дуже багату та яскраву картину поширювання поля інтересів та діяльности жінок у цілому культурному світі та незвичайного швидкого розросту жіночих орґанізацій та жіночої преси. Українське жіноцтво може багато дечого з тієї виставы навчитися, щоби негаючи часу енерґійно взятися до дальшої праці над самим собою, здоганяючи те, що занедбано та далі розвиваючи те, що вже зачато. *К.*

З життя Радянської України — В будинку літератури ім. Блакитного в Харкові

(Занавіси в укр. стилю зі школи вишивання в с. Решетилівці)

РІЖНІ ВІСТИ

Кооператива Українське Народне Мистецтво перенесла з днем 8. жовтня ц. р. свою домівку з вул. Словацького ч. 14. І. п. **до камениці „Труду", Ринок ч. 39.**, на що звертаємо увагу Шановної Публики.

Тамже міститься Редакція і Адміністрація журналу **„Нова Хата".**

Подаючи це до ласкавого відома Вп. Пань — членів кооперативи, передплатниць журналу, покупців і всіх інтересованих, числимо на дальшу їх прихильну підтримку. **Управа.**

Жіночий Кружок „Рідної Школи" ім. „Ганни Барвінок" вже від кількох літ веде живу культурно-освітну роботу серед своїх членів та родичів дітвори, яка ходить до дівочих шкіл „Рідної Школи".

Дня 2. жовтня ц. р. відбулися Загальні Збори цего Кружка. Зборам проводила п. Мілена Рудницька, секретарювала п. Соколовська.

Звіт з діяльности товариства складала секретарка п. Константина Малицька. Велику вагу клала Управа на придбання фондів для Кружка. В тій ціли влаштовано прилюдну ялинку, з якої було 882 зол. чистого доходу. Другим завданням Управи — було влаштовувати культурні свята — як листопадове, Федьковича, Шашкевича, 8. грудня — день „Просвіти", а також виставку діточої книжки, яка незвичайно заінтересувала дітвору.

Влаштовувано також реферати, по більшій части на педаґоґічні теми. Реферували пп. Дзеровичева, Залізнякова, Макарушківна, Малицька, Соколовська і Шепаровичева.

Уладжено самаританські курси під проводом д-ра Бурачинського і вакаційні оселі для дітей.

На Зборах вибрано 6 делеґаток на загальний зїзд „Рідної Школи". Збори припоручили делеґаткам подбати між иншим, щоби до Головної Управи війшли люде без ріжниці партії — заступники всіх кляс громадянства, — щоби жіночі школи обсаджувати жіночими силами та щоби звернути увагу на школи новітного типу.

Нова книжка. В цьому числі скінчили ми друкувати повість Катрі Гриневичевої п. н. „Шеломи в сонці".

Повість виходить рівночасно книжкою у видавництві „Ізмараґд". Окладинку рисував відомий артист М. Бутович. Книжка п. Гриневичевої це новий, цінний вклад в нашу літературу і вона певно найде місце в бібліотеці кожної української хати.

Шведки у Українок. Голова шведської „Ліґи мира і свободи" Матильда Відеґрен зі Стокгольму та Анна Нільзен з Мальме, які були представницями шведського уряду на пацифістичнім зїзді в Варшаві, приїздили до Львова, щоби відновити звязки з представницями укр. жіночих орґанізацій, з якими були знайомі з конґресів та зборів „Ліґи" з Відня, Гаґи та Інсбруку. Однодневна, несподівана гостина Шведок не дали змоги скликати прилюдних зборів. Члени виділу „Союзу Українок" провели з ними спільно вечір на чаю у п. Іванни Левицької. Посолка Рудницька та инші члени виділу „Союзу Українок", інформували їх про наші відносини.

Ситківкові змагання за мистецтво Львова, відбулися в днях 27, 28, 29 і 30 вересня. Мистецтво у поодинокій грі пань здобула п. Семйонівна (Коломия), яка побідила у фіналі О. Струмінську (ЛКС Львів) 6 : 1, 7 : 5; у поодинокій грі пань припало мистецтво також коломийській парі Франкова—Семйонівна; у грі мішаній здобула першенство Біленька (ЛКС Львів).

Побідниця у поодинокій грі п. Семйонівна, відзначається великим запалом, витревалістю і скорістю в бігу, виказує однак недомагання у техніці. Побіда коломийської змаґунки являється доказом, що край починає спортом серйозно заниматися, та що наші жінки перестали уже апатично відноситись до спортових ідей.

Жіночі змагання в Перемишлі. Дня 7. жовтня відбулися чергові змагання в кошиківці о мандрівну нагороду „Союзу Українок". До змагань станули три дружини: „Спартанка" і „Весела Громада" з Перемишля та „Скуд" зі Львова. Обі перемиські дружини перевищають так фізичною силою і гарною будовою тіла як і технікою львівський „Скуд". Нагорода припала в цему році „Веселій Громаді", яка здобула 24 пунктів. (В минулому році одержала нагороду „Спартанка"). Від імени Спортового Союзу, привитала змагунки Олена Шепарович, нагороду вручила голова перемиського „Союзу Українок" Ольга Ціпановська.

Підготовка фахових сил. На зїзд жіночих кооператив, який відбувся в грудні минулого року, підчеркнено потребу курсів для підготовки управительок кравецьких робітень. Недостача інтеліґентних кравчинь, які малиб так практичну як і теоретичну підготовку, потрібну для ведення робітень в кооперативах, відчувається постійно. Ідучи на зустріч бажанням зїзду жіночих промислових кооператив, порішила Управа кооперативу „Труд" у Львові, уладити в найблищому часі курс для управительок робітень, ведений першорядними силами. З цим курсом, який треватиме кілька місяців, буде полученний курс артистичних ручних робіт, так потрібних кожній самостійній кравчині. Жіночі промислові кооперативи та філії „Союзу Українок", які займаються уладженням курсів і веденням кравецьких робітень, повинні подбати про висилку кандидаток на цей курс.

Велику журбу спричинюють неодній матері лакомі діти. Лакімство, це вислід недостачі солодощів у відживлюванні дитини. Щоби цему зарадити, треба давати дитині часто щось солодкого зїсти. Солод на рівні з товщем, піддержує теплоту діточого орґанізму.

Зі всіх солодощів, діти найрадше люблять цукорки.

Однак нашим дітям часто попадають в руки чужі, нездорові фабрикати. Цего треба вистерігатися і памятати, що одинокою, високо-ґіґієнічною фабрикою цукорків є українська фабрика „Фортуна Нова" (склеп Руська ч. 3).

КІМНАТНІ КВІТИ ЗИМОЮ

Зима — це пора відпочинку кімнатних квітів. Уся наша увага мусить бути звернена на це, щоби квіти не згинули та якнайкраще перезимували.

Плекання залежить від кімнати в якій держимо квіти та її температури. Не усі ростини зносять тепло цебто сухе повітря кімнати, у якій постійно топимо в печі. Деякі переносять найкраще середню температуру, ще инші зимують в неопаленій кімнаті.

Ростини, які маємо в мешкальній кімнаті цебто найбільше огрітій, треба так часто підливати і кропити як літом, кромі цего раз на тиждень змивати перестоялою водою. В менше опалюваній кімнаті треба підливати що два — три дні, в зимній кімнаті раз на тиждень. На ніч треба квіти відставити від вікна, щоби листки не перемерзли.

Перемерзі ростини можна уратувати, коли негайно скропимо основно зимною водою. Не можна їх переносити до тепла, деякий час передержати в температурі $^1/_2$ до 2° Ревміра.

Ростини, які зимують в мешкальній кімнаті при температурі 12—16° Ревміра (понад 16° Р. не видержить на довший час ніяка кімнатна ростина):

Усі роди шпарагів (Аспараґус), беґонії, драцени, усі папороти, бльоксінії, пальми, фільодендрон і традесканції.

Ріжниця межи теплою кімнатою а середно огрітою є велика, тут зачислимо усі ростини, які видержують добре температуру 6—8° Ревміра. Для зимування цих ростин надається кімната, огрівана час до часу. Як що такої не маємо, мусимо їх держати в теплій кімнаті, треба однак дбати, щоби були як найдальше від печі. До цеї ґрупи ростин зачисляємо: кімнатний клен (abutilon), амаріллїс, дзвіночки (campanula isophyla), аравкарія, альпейські фіялки (cyklamen), фікус, пелярґонії, прімульки, резеда, вербена.

В зимній кімнаті зимують усі ростини, яким вистарчає температура вище зера. А саме: азалії, усі кактуси, камелії, аґави, хризантеми, гвоздики, фуксії, гортензії, мірти, петунії, олеандри. Деякі з тих ростин цвітуть зимою, як азалії або хризантеми. Щоби їх допровадити до квітів треба відповідно плекати, а коли дістають пучки переноситься їх до теплої кімнати.

Усі ростини треба точно що деякий час оглянути чи не кинулись насікомі. Як що деякі ростини надто скоро ростуть, а поміж одинокими листками є за далека віддаль, це доказ, що воздух є за теплий і за сухий. Тоді треба перенести до зимнішої кімнати. *Г. Ф.*

РАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ХАТНЬОГО ЖИТТЯ

Німецьке жіноцтво захоплено ідеєю раціоналізації хатнього життя. Цієї раціоналізації можна досягнути шляхом будови раціональних помешкань для житла, вживання раціонально пристосованого для свого господарського призначення посуду й кухонного знаряддя і шляхом раціоналізації сучасних методів господарської праці.

З цією метою німецьке жіноцтво добилося вступу до міських будівельних комісій, які через присутність в них жінок почали звертати увагу при складанні плянів будівель на сучасні вимоги жінок, як господинь у хаті.

Які побажання жінки при цьому висловлюють? „Ми хочемо мати такі помешкання, де-б наші діти виростали в сприятливих умовах. Не визнаємо кватир в одно помешкання, розділене невисокими перегородками, не визнаємо також довгих коридорів, крутих сходів, вважаємо шкідливими опочивальні й покої для дітей, що не виходять на сонце. Вимагаємо щоб при кватирах були шпихлірі для збереження продуктів, щоб був льох, горище і т. и. Вважаємо конче потрібним балькон або ве-

Від Видавництва

Просимо наших передплатниць вирівнати залеглости. Точність передплати запевнює видавництву найкращий розвиток. Просимо приєднувати нам нових передплатниць.

ранду і добру кухню". Далі жінки, що беруть участь в комісіях для вироблення планів раціоналізації будівництва, добиваються того, щоби при кожній кватирі вважалося доконче потрібним існування купелі, де-б була приміщена також і пральня.

Що-до раціоналізації кухонного посуду й приладдя, то в цім напрямі зроблено вже так багато ріжних поліпшень і, головне, вже вироблено норми корисного для вживання посуду, вироблено найкорисніші й найдоцільніші зразки тих горщиків, мисок, ложок й инш. приладдя, для щоденного вживання, раціоналізація яких заощаджує при кухонному господарстві багато й часу й зусиль. В Ляйпцігу утворено навіть таку комісію, яка займається з наукового і практичного боку випробованням вироблених для нового господарства речей.

Що-до раціоналізації методів в господарській праці, то тут, можна сказати, полягає найбільше труднощів. Кожна жінка знає, як система і плян в переведенні господарської праці прискорює переведення її і як т. зв. „товчія" непляномірна по хаті обтяжує й ускладнює жіноче життя. Упрощення господарської праці — це найголовніша річ. Але-ж чи цего досить? і як-же нарешті повинно раціоналізувати методи переведення господарської праці — над цим питанням багато працюють жінки по всіх країнах світа, але-ж чогось позитивного в цій царині ще мало здобуто. *З. Мірна.*

На памятник пок. Директорки Марії Примівної

зложили:

По 20·— зол. Павліна з Березинських Дихдаля, Буск; Ярослава з Березинських Івахова, Заруде; Олена з Березинських Крипякевич, Бережани.

По 10·— зол. Дзюня Згорлякевич-Гукевич, Устрики Долішні; Іванна Левицька, Львів.

По 5·— зол. Іванна Романець-Лазорова, Гедлиці; Марія Климентина Левицька, п. Журавно.

ОГОЛОШЕННЯ

Курс для управительок кравецьких робітень ведений першорядними фаховими силами, розпічнеться в падолисті стараннем жіночої промислової кооперативи „Труд", Львів, Ринок ч. 39. Умови приняття: Практичне знання шиття і крою суконь, визвілка з кравецької корпорації (челядницький дипльом), покінчення виділової школи.

ЖІНОЧА ПРОМИСЛОВА КООПЕРАТИВА

„ТРУД"

Львів, Ринок ч. 39.

ПОРУЧАЄ РОБІТНІ:

1. Жіночого, мужеського та постільного білля.

2. Жіночих одягів, костюмів та плащів.

Склеп „Труду" має знову на складі полотна та кравецькі додатки.

ПРИПИСИ

Амонячки.

50 дкґ муки, 2 яйця, 12 дкґ цукру, 2 дкґ соди амонякової, пів склянки теплого молока 6 дкґ масла, ванілія.

Масло утерти добре, до цего додати цілі яйця, цукор, ванілію, амоняк розпущений в молоці, половину муки. (Замісити вечером). На другий день додати решту муки, ще раз добре вимісити і тонко виточити. Викроїти форемками дрібні тіста, поколоти вилками і пекти в гарячій рурі.

Лучки з анижом.

4 жовтка утерти з тільки дкґ. цукру, скільки заважили 4 цілі яйця. Муки додати скільки важать 3 яйця і піну з 4 білків. Ложечкою накладати на бляху смаровану воском, посипати анижом. Пекти в дуже горячій рурі. Горячі упечені тіста брати з бляхи і згинати на деревляній ложці в лучки.

Солені пальчики.

14 дкґ варених бараболь, перетертих через машинку від мяса, 14 дкґ свіжого смальцю, 14 дкґ муки. Замісити тісто, точити декілька разів так як французьке, розвалкувати дуже тонко, краяти вузькі на 1 цм паски та посипати кмінком і сіллю. Пекти у вільній рурі.

Капуснячки.

Тісто таке як на пальчики. Краяти малі квадрати і накладати солодкою капустою приправленою як до капуснячків. Посмарувати яйцем і пекти у вільній рурі. Замісць капусти можна дати дрібно сікану не товсту шинку.

Кекси.

12 дкґ масла, 4 яйця, 1 порошок Еткера, 25 дкґ цукру, 50 дкґ муки. Вимісити, тачати тонко, викравувати ріжні форемки, пекти у вільній рурі.

ВЕСЕЛИЙ КУТОК

ПОРАДНА ЯВДОХА.

— Явдосю, — а ти чому поставила колиску з дитиною на столі?

— А то тому, прошу пані, щоби добре чути, як дитина впаде на землю.

З ФІЗИКИ.

— Яка є найбільша сила водна на землі? — питає професор при іспиті з фізики.

— Жіночі сльози, пане професор — відповідає іспитований.

Малого Юрка повідомляють, що бузько приніс йому малу сестричку. Питають, чи хоче її бачити.

„Ні", каже він, „але бузька то хочу".

Видає Кооператива „Українське Народне Мистецтво". Редакція і Адміністрація: Львів, Ринок ч. 39., І. пов.

За Редакцію відповідає МАРІЯ ГРОМНИЦЬКА. З друкарні Наукового Тов. ім. Шевченка у Львові.

ШЕЛОМИ В СОНЦІ

10) ІСТОРИЧНА ПОВІСТЬ

написала КАТРЯ ГРИНЕВИЧЕВА

Приборканий стопою переможця, коли рука пашіла до мести як мід, він бува, читав з розпуки й нудьги у сутінках старовіцького крилоса Видубицького монастира. Розбирав Поучення Василя Великого, Пандекти Никона Чорногорця й засипляв над Златоструєм, — пард проміж овечок білорунних...

Ликував. Бліде і темне, немов згашене обличчя сміялося беззвучним сміхом, від якого серце забувало іти своєю дорогою. І коли похилений на гриву бахмата, всю в стрічках і брязкальцях, гнав вюнко через галицькі землі, здавалося, що се змия, готова вжертися у пяту босоногого.

А хижа чадь, як на весілля текла в слід йому: буйно гомоніли дудельники на постоях, біля кострів із кітлами співали розгульних пісень мандрівні шибайголови і кричали хвалу війні захожі Варяги, підпісши у верх оковане зелізом підборіддя, як вовки, що виють проти зіряних висот.

Кощеї, обозна служба й собі безжурно та глупо пирували.

Купальна ніч була. Десь там по селах бігли дівчата понад воду топити Купайла, вільхову тичку зі жмутом волошків та мятки, з горючою свічечкою проміж зелень, та співали веселу пісню старих часів:

— Іде Купайло топиться,
А за ним дівки — дивиться...

Хмуроока свекруха оминала колиску з червоним яблуком верх перевіса, розповитеньке онуча, що пручалося там у крику без сліз і глумливо подавала з порога вістку місячній ночі, людському поговору:

— Ой, люлі-люлі, дитя, спати!
Не на роботі твоя мати!
Ой, твоя мати на вулиці,
Розводить дівкам Купалиці...

З глибини садів, з висоти сільських перелазів відповідала їй пісня невістки, закріпощеної до суду-віку у свекри осудливої та неприязної, у мужа розтратника та пяниці:

— Ой, як я маю виходити,
Вам Купалицю розводити?
В мене свекруха не матінка,
Дитини мені не вколише,
Мою утіху тяжко лає...

В Купальну ніч, як відкриваються сокровища, цвите папороть, а сивобороді старці сіл вбивають на перездорожах осикові кілки проти вовкулаків, Галич зловіще насупив старі брови і дожидав гостей, — не з хлібом сіллю.

— — — — — — — — — —

Наддністрянська долина-звабниця простерлася сивими пісками, емаліовими островами лісів, байдужа на все, що не було нею.

А чорноризець гуляв, — його гнучка тінь здавалася падати на ціле місто, обведене потрійним валом, палісадою з могутних ціляків, рівною з верху як улиця.

Воно що раз горіло наново від пожежі мідяних кольчуг, списів зі сталі, крилатих шеломів, високих...

Крізь вирізи у срібній блясі, що опускалися з його шелома на обличча й шию, аж по груди, Рюрик глядів дремливим поблиском очей, як сонце, що викотилося, — кріваве.

Його кістлява рука мстила і перед очима джури, який не вспівав подавати йому стріли, літали багрові різки.

Полудневих воріт боронив Милоніг із Бобрики, одноокий Кмита і оба Хиличі, Лазар і Марко. Їх сили скріпляв десяток чорночубих Радивоєвих синів, купнірський і кравецький ціхи, сотка угорських лучників.

Сам Радивой обгорілий і чорний як Огарянин від пороху та поту, стежив пильно за летом каміння, — де справив розреготану пащеку смертоносних пороків, дубові зуби шерширів та стрикусів, там зараз-же позіхала зловіща прогалина, немов обсмалена громом. І Радивой румянів доброю месттю, трюмфом героя.

Жара, чим далі розсипалася білим пилом, сліпучим, і сонце завішене над головами з їдкою силою розпікало тяжкі скрижалі щитів, сліпучу луску нагрудників, червоні вістря мечів.

Андрій з Болохова держав у лівій жмені стяг розшитий тризубом, гордий скарб держави, золотий і голубий, як зоря серед неба, — у правій стискав коніе, зрумяпене кровю і сонцем. У тисячеголосому роззвуці смертного хропіння, безумної лайки, окликів трюмфу та голосних чиїхсь молитов, сторож знамени пянів як на розгульному пирі.

Біля Андрія так близько, так вірно, як власна тінь, боролася за честь Галича, за право народу, струнка гей смерячок поява у панцирі з прозорих мідяних спіраль, крізь які мелькала соняшна зелень опанчі. Борець-дітвак орудував списом чи не у перше? Він чигав скупчено, весь замінений в око, поки чорні, жовті й червоні туловища зайдеїв виринуть купою верх бервен частоколу, а тоді бив вістрям списа у саме серце пекла.

Підскок, бойкий гей вітер, яким він падав аж на край стіни, щоби вирвати з ворожих рук опору й відштовхнути їх, на віки нікому непотрібні, пригадував наглий фуркіт птаха над ватагою хрущів, що жузжать серед листя, — а пал рухів, дуже молодий, заставляв декого обіч, тілько не хорунжого, повертати на борця захоплений блиск очей, короткий як виїмок хвилини.

Хто був борець? Ніхто не знав його.

— — — Полудне повернуло і'д заходу, блакит посірів. З укріплень церкви св. Богородиці, де скупчилася головна сила угорської залоги, гнало каміння, мов зливний дощ. Люде вмлівали зі спраги, очі переставали видіти.

Як на те, вискочила з глоти босоніжка, вуличний смільчак, з двома жовтими кісками на раменах, — зняла з пліч повного деревляного водоноса і заткнувши в оспіхах крапчату спідничку за стан, підбігла з цинівкою до першого на стіні.

То Андрій зірвав із голови свій шелом з визерунком парда над очима і верг у чиїсь стрічні руки за глотком води. Не зрозумів нічого, коли филя теплої крови поплила йому зі шиї на груди а світ пішов широким перевертом.

Він упав на коліна, аж дзвоном жвякнула мідь наколінників, затріпотав пустими руками, як на глибині, а тоді повернувся лагідно у бік і миттю простяг горілиць.

Прискочили до нього Лазар і Марко Хиличі, заплели раменами і волікли аж там, на край стіни, де на Андрієве тіло ждала многота корчавих рук. У цю-ж мить грянув кругом крик під небеса, але вони не чули його:

— Стяг! Д'горі стяг!

— Ай! — замахав руками чепурний хоч у панцирі лицар із Франків, Одільон і спалахнув у нутрі як ялова скипка від сердитого розчарования, — ось знову слабке місце! Глядіть, друже Єюльфе, яка нестійна метода боротьби! Удар змістом чудовий, та по ударі — порожнеча... Видержати-б до кінця, мязи в зусиллю, дух на поготові й побіда їх, а вони... Як діти легковажать ворога! Очевидно, цей бе, аж тріски летять!

Єюльф, високий, ставний парень у північній зброї, блиснув оком як рись і закляв: стріла Рюрика зірвала як раз кичку з його шелома.

Кинув борзо крізь спечені губи:

— Зі Сельджуками було гірше...

І весь замінений в око, потонув наново у боротьбі. Не задля цього він прибився туди, щоби у розслідах над воєнною тактикою Руси лягти головою!

А Рюрик, стоокий, звалився туди як грім, — і пер... Заклекотіло на стінах, безліч рамен витягнулося на

обум по уронену святість народу, але дарма! Сутолока, ніби безпросвітна метіль накрила собою все. В низу-ж Рюрик плигав рисем проміж своїх і кричав хрипло, аж кров трискала з посічених губ:

— На прю! На прю!

Хто це?

Ніби небесна ява у промінню прозорих спіраль нагрудника, ніби той смеряк, що загравою оплив як золотом, двигнувся над столочений лан людських тіл незнаний герой: він станув на вшпиньках одної ноги, друга-ж будьто підлетіла вспять на невидних крилах...

Одну, одніську хвилю він хитався під своїм сяйливим тягаром, тоді, як зі стіни падав попри нього чийсь молодий, розхрістаний труп і зараз-же випрямився у почуттю величного моменту, та високо в лазур підніс клейнот без ціни, — стяг подібний сонцю.

— До нас! До нас! — кричали з перших рядів, де видніла проґалина, ніби видерта зубом собаки.

Борець зачув цей зов із нутра тисячі серць і як ластівка на свіжу оранку, так він упав грудьми на те місце, де стіна щитів розсунулася нагло, немов дараба на крутіжи Черемоша і широко роззявилася загуба.

Порожний трикутник, димуючий хмарою дрібного залізззя проміж два скосі бльоки оборони, виповнила тепер грізна народня оріфляма, як зміст чину понад всякий опис.

У крилатому пів-рухові борцевих колін, у дівочім підемі рамен блиснула вокруг дика краса борні, від якої скосий бльок щитів зійшовся верхівям і стопив в одно.

Навіть стріла, що шугнула з зойком край стягу і зарилася не в зелене узгіря, ні, — в йно що розтулену грудь, зеленню перевиту, — не змінила нічого в суворій силі моменту. Стяг стояв ще одну мить ніби закріплений останнім в життю хотінням людини, а тоді закрутився довкола своєї точки опору, ще став...

Поки обі русі коси, що виповзли з під панцира в прозорих спіралях, — в лицарській хвалі замітали стіну, і по вік молоде Ясинине тіло з раною врубаною в серце, перемайнуло в товпі, повернене щасливим обличчам проти вечірної блакиті, понурий, запечений в боях первенець Радивоїв ухопив прапор обіруч і скакав похило туди, де ще кричали що сил:

— До нас, до нас!

Навала стріл зашипіла, заревла, стало мрачно, як на досвіті.

У сей жахливий сумерк, що вже через хвилю став чогось то прозоріший, у зловіще відхилення в один бік грудей, рамен і пліч, впала нагло як гураґан непроглядна, здавалося, галич, — не галич, а розколихана ярим гнівом буря чорнолюддя. Ринула на конях без шеломів, без щитів, страшна, як праведний суд. Жвякнули їдко коси, червоним блиском вдарили сільські бардини і глухо озвалися ціпи на смертельному току.

Хто вів їх? З ким прийшли?

Ось він, пружний гей рись, що паде на цілу стаю собак, Ждан... О, як горить це темне чоло під зісуненою в зад кропивною шапкою з підвісами! Як скачуть по раменах жмути волосся, ніби снопи вогню у розгар пожежі! Як женуть опередь нього потоки народу, воюють коліньми й зубами кожну криваву пядь землі, — кричать перемогу! Сліпне сонце від багру капчурів, гасне небо від шафіру хусток, від крисань у перах джой!

Ще раз! Ще раз! Рвуть списи, щити з остовпілих рук, — побіда їх!

Андрій з Болохова дужався з вічною тьмою, — то падав стрімголов з чорними бурунами в отверту пучину моря, то знову віднаходив себе на одну мить, на филях світла, в дорозі під самі зорі.

В один мент світло винесло його ще раз туди, та не вернуло назад.

Як роса чисті, як мова непорочних заколоколили колокільці на вечірні мниські молитви:

— Радуйся, огненний столпе, наставляяй сущия в тьмі...

— — — — — — — — — —

У горенці на вежі замку стояв духовник Романів, Варлаам, та глядів на ворожу навалу, — хмарою зсунулися брови на тяжкі повіки, старець розмовляв з Богом своїм словами Письма:

Правив:

— Господи, яко вогонь, що палить діброви, пожени їх бурею Твоєю! Нехай щезнуть, як вода розлита! Нехай отвориться преісподня і проглотить спомин їх!

— — — — — — — — — —

Небо затяглося сепією, майже без сумерків схилилася ніч. Червоно-золота піджога що на кілька хвилин розгорілася крій овиду, згасла — на поля упали вохкі тіни.

Обриси галицького побоєвища очеркали аж по наддністрянські очерети кріваві щупальця смолоскипів. Вони розглядали землю, шукали побитих і намічали просторонь, на якій лютував бій.

За ними рокотів грім і тяжко вдарили перші каплі дощу. Наближалася буря. В її несамовитім шумі пропали без сліду згуки кінського тупоту та скрип колісся під раненими й воєнним статком чорноризця.

Що жило, йшло на розтіч.

На ранній зорі, по молодому сизою хмаркою переснутій, роздер, правда, мовчанку пекольний ломіт мійських таранів, але на зачіпку не було кому відповісти.

З повної груди задзвонили тепер дзвони всіх галицьких соборів. Нарід плив товпами от як у Великдень, серед окликів, гомону, лент, співів, мальованок...

Плили і з сіл, йшов безпечний гомін, повільний:

— Страшні-ж вони, отсі Караколпаки, Господи, воля Твоя! Вечером так боїмося, аж повянем! А приймемося вечеряти, на потемках тарахкаєм ложками.

— І наше село весь день більше на воротах, чим у полі... Як котрий суне, то ми в крик, ніби за свиньми, а жінки, — котра на під, а котра крізь вікно, на городи...

Радість розпирала серця, починалися жарти. Хтось гамував:

— Гей, а з котрого там села такі розумні?

Проміж жінок шугав на оспігах Єюльфів чура, простоволосий, кутав лице в обі долоні, гей від лютого болю, та якась быстроока з підгороддя налетіла бурею, за рукав його, зраділа аж тепер вічним лазуном:

— Курий тобі, німото, а? Селами красти сновигаєш? Ще одна в мене плентається на твій неділешний обід, харцизяко!

Періщила його зі смаком, — хто на вперейми, — й собі.

В цю хвилю закрутилося як вітром по рівньому: з ревом, сміхом, проклонами товпа гнала опередь себе жінку, простоволосу, в парчевій ширинці й жовтих, звенигородських чобітках:

— Ти, зраднице! Ти вража причепо! Шовком плечі наряджуєш за людський плач?

— Така, — з втіхою міркувала Ситничка з Чешибісів, — спідниці підтикала за стан, жидам воду доносювала, а тепер бояриня учинилася! Вона-б рада, щоби війна була сто літ! А наша ґаздині мала хату й маржинку і всяку розкіш, то її шовки не в диво, ні... Ох, то-сми колись добирала, ба це-б, ба те-б, а сегонне збліда-сми, путері нема! Угри нас безпечили, безпечили, а вражий син як увалився, до маржинки, до возів доступити було гляба, всю працу-смо полишали...

— Твій талан, любко, довічний, бо на своїй землі сидиш! — правив хтось повагом, як схимник. — За те зайдеям гей тій піні на воді: забулькотіли й нема.

Так, — битий соромом, жалений ранами, по слідах недобитків, що не дбали більше про нього, обсміяного по вік, князь чорноризець втікав, куди ноги несуть, з жаху, щоби Андріїв меч не запер йому дороги, коли не на Київ вже, то бодай на Овруч.

Він пер ніби осліплий зі стиду грузовиною й пісками, нетіччю та суходолом, крізь столочені хліби, знівечені соняшникові гаї, метав проклони на власний слід.

За ним волікся вмирати його порубаний джура Домавій, вірний до смерти.

ШЕЛОМИ В СОНЦІ.

„Зберемо женців, сімсот молодців,
Зберемо возів, сімсот обозів“.
(З нар. пісень).

Заходові облаки як сувій золотоглаву проміж соболі, понад чорнобір. То тут, то там хатка счервонена попалом у тумані верб. Осторонь, кривулькою потік, при берегах посвіт, несамовитий, — течійка крови з чийогось серця.

Он вражий лучник розтягнувся горілиць, руки долонями у верх. Повз пальців бігають муравлі, червоні й чорні. Лучник тріває посеред зелени, ніби наслухує згару, ще й доси з куривом. Або мріє з усіх сил, приспаний терпким дурманом материнки, від якого хмеліють також муравлі. На устах осміх, трохи ніяковий, ніби ухо чує ще доси твердий глум села:

— Гей, як баби заберуть кочерги, то мете і штани лишати!

Ні чечітки, ні синиць, глухе гилля над бовдурами придимлених стріх. Ніде більця доріжкою, ніде...

Це Пятидні, над селом двір Товстого. У далечі обриси стольного міста Волині, золотий посвіт Володимира.

Княгиня сидить пів-лежма у кріслі в коверцях, високий копіт підков, що йшов з нею крізь биті шляхи, не вгаває, — кожна думка це блеск і ритм колісся в лету Малі ноги у чижмах задертих, як червоні човенця, — над головою низький півкруг стелини, ділений в четверо, уся-ж гридня під трома аркадами в дванацять луків, як камяні брови. Проміж поля трикутних глибин письмо: місяці в лицях. Кметь у кучмі, що гріє руки побіля ватри, дівчина, що несе квітки, винозбори... Все під старовіцькою склицею, якої тайні не знає ніхто.

Яке-ж це добро стежити ось так без руху за крутіжжю тіней верх поливяної долівки, скринь зі свастикою, добрим амулетом, ослонів під налавниками у жовтих огнях! Прогули страхіття розпучливого подвигу, ліґва в незнаних житлах, сни, насуплені недовірям... Ще її ранки, коли в трепеті душі стрічала Аклана біля воза, як ладив його до дальшої дороги! Міг-же, хоч з тавром, цільнути ніччю зі скарбом Мстихів у степ, у вирій...

О добро, мріяти! Від піль гень, бренькіт серпів, гострених об бабку, якась гребеночка має рукавами над головою, ніби ладиться злетіти над свіжим курганом, над розбитими межами... Співає...

Будьто й не слідно руїн та згару від пімсти Лісконого і сонцем осяяні всі дороги, де гнала в крику і крові громова січ Андрія.

Княгиня слухає, — крізь недоперті двері два голоси, музикою, один матери а другий дитини:

— Що гляну, донечко, черешень у кошілях хоч жмутком та поменше. Вечір іде, нікому рвати знову.

Чийсь пальчик на устах, голосок із сопілки родом, раз сміх, раз сльози:

— Богиньки з черешнями в суміш, матусю... Підтягне кожна зелену ніжку під себе, ні трохи її не видно. А тілько ви за двері, що найчервоніші на втіки, котра на піч проміж сушеницю, а котра в комору, у глечик із молоком...

Хтось там жваво порається біля челюстей, хтось вигукує у протяж:

— Богиночки, обманнички, а геть-те на гилля!

Стук-стук!

Увійде Товстий, просторічний:

— Княгине, я тілько що з Володимира, запораїв вїзд у замок на завтра, як бажаєте. Місто кричить під небо з утіхи і з усіх сторін текуть люди зі свічами в дарі церквам, а рада міста вислала в замковий собор шату зі шкарлатного оксамиту і коня, цілого в шкарлаті. Викочують бочки зі смолою для вечірних огнів, грища висипують піском, а силачі міста заздалегідь обвивають пястуки шовковими хустками для завтрішних дужань об меч, дар столиці...

Обернувся, слово молотом, ґаздівське:

— Дівко, гей!

Він дав дорогу чорнокосій служебці з вечірним сонцем в очах:

— З княжих це скарбів, — шати вашої свекри, храмові...

Служебка стелила верх скринь наручча уборів, твердих і шумливих, як наручча листя. А скрині яснодубові, а ткань золотом процвитає, на шовку птахи і гилля, квітки і звірі. Сукні-ж як дзвони, — з узькими станами, смугнасте сяйво у згортках, ніби від хвилі високих грудей, від тайні минулих красот...

Верх уборів рантухи біло випрані, з мережевом так чітким, як день.

— Колесниця мабудь і'д нам жене, — покмітив боярин.

Справді, загуло брендяком, — стало.

Княгиня перепрошувала Товстого: від втоми і насолоди спочивком сидить отце самотою, осторонь всіх. Прижмурила очі до півдитинного сміху:

— Скажіть, боярине, чи є ще край київських воріт у Володимирі така вузька вуличка, що коли їде віз запряжений волами, треба тікати у сіни домів, щоби не настромитися на роги?

— Деж їй діватися, княгине? — і собі осміхнувся Товстий та перечесав рукою чуба над чолом сміливця, у загарі боєвих днів. — Вуличка ця сьогодні одна з найбільше відомих ізза ситих складниць і веселих купчих.

— А коли так, боярине, то чи є ще над домами старих Товтивилів поперечка з мальованого дерева, що торчить над дорогою як дуга над потоком, бо оба доми є, як рукою подати, напроти себе? І чи доси цею дугою біжить хвостатий лисок із дерева, а за лиском деревляна стая собак?

Хотіла ще питати, але нагло припіднялася в кріслі, вергла думку понад поля:

— Трох їздців на окруті бору, трох їздців під штрих, як один! Поводи червоними струнами, а кички шеломів в адаманті, в росі. Триглав, Триглав з чорного каменню, що кинув святий остров і здоганяє життя! Ох, як там коні вються, що рвучкі, що грізні!

Товстий не ворухнувся, запевнений понад всякий сумнів: він знав, хто це.

— Так їздять трійцею Мончук, Никифор і Мстибог. Романовій крові волость на стяж, — от що жене ворогів з їх нагрітих нор!

Ще оклик Товстого гремів під стелиною, коли його накрило глухе ридання, хтось там упав у стрічні обійми і кричав із дна душі:

— Горе мені, посестро, по вік! Мстибог з братами стид приняв, у голий світ утечу задумав... Ратуй мойого дружину, всіх! Жадаю милости, тригубе прошення приношу...

— Мстибог? — повторив голос ясний як скло від наглої стужі. — Або-ж він чого дожидає вже тепер для себе? Глянь, як несе свою гординю верх голови! Куди ти? Під копита? Проснись!

Тишина гей пух глагоїть упадок з висоти надій. Як любо від заграви, у якій вже цоркотять красі крильця віщиць! Чути на обістю тверду мову Товстого і ще двоголос, жіноцький, тоді змовкає все. Світ як вода, проміння по береги.

— — — — — — — — — —

Далечі малими ногами не побороти, мріям — це ігра. І ось княгиня хилить важке чого під уплітками, очі видять, хоч вії упали в низ. Галич мроїться, Рафаїл з бичем над звидом коний, сліпа старчиха Нонна... Спить.

Яка шумлива пустіль перед ніччю, як много край шляху могил! Святі гаї народу, свідоцтво Чину, нетлінно записане в майбутнім. Червоні човенця пливуть проміж шелест барвінку, блудять... Найшли, дорога як блеск, простісінька.

Самітна йде княгиня, двигає молодість свою, до смерти одна. Або-ж це молодість так важить нестерпимо? Це Мстихів пай, прадідний, що його вона двигає лакомо крізь біль всіх жил, корінням врослих у серце.

І дивніж-бо дворища кругом! Вкоротився талан, по-

ґибла широчінь, ґаздовита... Люди, доземки, як за димним склом, ніби тільки нагадують самих себе... Мова у них змаргана, байдужна, — засвітить парча як огонь і вітер, то біля неї лата з чужого плеча... Краса і міць, — о, як далеко! Невже-ж уся країна, божий рай, прогнана в старці?

Розгортається сувій-далина: шлях до на Болшів, Чев? Хіба-ж і справді Галич це, що лежить купою нужди у глухій долині на просторі залуквянських піль? Невже-ж це Галич у диких корчах, з його сороком соборів?

Княгиня томиться непокоєм й озирає, де-б припочити. Перед нею поле в буряні, без стебелинки хліба, а сидить вона на поторощеній колюмні. На овиді якийсь корчавий Дуж у сорочці до кісток наляг собою на соху під заліззям. Сив-зазуленька кує...

Нога у червоному човенці сперта об камінь замічує там вимовні нерівности, скупчення своєрідних скульптурних ліній, — і чинить рух назад. Це викопаний із землі капітель, на якому біліє людська маска зі суворо випяленими очима. З її отвертих уст повисло буйне ростинне плетиво.

Від глухого удару в серце мандрівниця слониться, шукає думкам опори. Хіба-ж це... храм святого Панталеймона? Он дві знайомі колюмни порталю, звязані в безсмертність снопом різблених архивольт. Міра, спокій і велич: мармур, оникс і стобарвне каміння. Та який це вбогий лахман над клейнотами вітхненого орнаменту? Який глум завершив могутню нава насильством безглуздого склепіння? Хто забаг? Хто смів?

Та пробіг! — На ріднім сході, ген, від Дніпра, зойк копит в огню й золоті? Вітри з над моря, орли степів? В іскрах шеломів ціпкі як свідома воля, ряди боєвих чет? Опередь вожд-вибранець, з сивим бахматом в одно?

Гей, як там літаври грають, як у куряві рокотить табор, ще й спів гойдає дерева!

А він, юнак-гординя, цвіт душі поколінь, Ждан міліонів серць, мов башта утверджена верх всіх... І високо паліє світ меча витязя, якого мати ще в лоні своїм назвала ґенієм народу.

То княгиня повисла очима на сліпучій картині й боговійний трепет поплив крізь її серце:

— Витай, велична сило, що встаєш із лона вітчини! Ти непоборна, що була, є й будеш!

Хиталася як листь під легіт теплої туги:

— Шеломи, мріє, о, шеломи в сонці!

Сяйвий звал обкрутив її мов у танку, міниться день, лопочуть стяги, полумя міди кричить у простори:

— Слава цілині, Романовій!

І зелен-бір мете землю, шумить:

— Владійте веселі, ви, що зберете все в єдино!

Іще грають весняні води під дарабами, шугає живина верх тисячі потоків:

— Вам, споконвічні ґаздове, все до дна, скляче й срібнолуске!

Земля-ж, глянь! Розсікається рудою й мармором, бє цілющими жерелами, у пристрасній жажді, — віддати все своє. — — — — —

Княгиня спить. Котиться сувій-далина: над Сяном ватри горять... Молоді груди оперті об зброю стережуть вічних меж. Он дуб скандує в повазі повість про красу борні. Кожда пядь землі — тут — свята.

А там, — обриси могутних міст шпилями здержують хмари. Княгині звиджується, що це селища самих святинь. Шум життя, як луна казочних розговорів на вдивовижу ухові бє в землю з птичих висот. У крутіжи блисків роздирає повітря стрімкий лет коліс під звидами вітрогонних ковчегів.

Чиясь рука встромлює тугійше трясучку калини за синь-обшивку шапки. Гилька сміється всіми ягодами від руху завзятої голови. Що раз перекликаються стійки. У луні стежних огнів пісня черкає воду, ластівка...

— — — Стук — стук!

Двері на стяж... Увійде Товстий, просторічний:

— Ви мабудь спали, княгине?

На силу находила себе:

— Так, я снила хвилину і ще гойдаюся проміж мрій.

— Моя сімя бє чолом, просить вечірний хліб із нею поділити. Княжичі? Не проснулися ще з дороги. У світлиці ваше ложе готове, як раз там спалили кадило.

Встала у призадумі: богомогутне сонце горіло й досі як ватра над чорною смугою борів, вказувало болючий шлях, проміряний у сні.

Вона зійшла поволі зі сходів у каменню, на яблуневий сад під росою, — ніби слухала боярових слів, якими намічував приваби новосілля, та хиляла біле чоло на той бік своєї туги.

— Там... Дністер... — засвідчила у якійсь хвилі бойким движком брів.

Випрямлена, хиталася полегки у своїх довгочубих чижмах із ширинки, милувала очима смугу овиду верх піль, де-товпилися роззолочені хмари зі щитами та з копієм. Тоді-ж стала торжественна аж до дна карих зіниць і з силою окликнула своє серце:

— Так, чи інакше, Галич... буде наш!

КІНЕЦЬ.

ДЕС

I.

Жінкам.

Досвіта запрягли нас в кират життя. А як в горяче полудне загорілася вісь — зупинився круговоротний хід.

Піднялись голови. „Який простір! Туди! Мерщій!“

Ми кинулися, щоб бігти у простір, але ноги не знали бігу й почався знова круговоротний хід.

II.

Нове життя.

В мойому лоні дріжить життя! Чуєш?! Дріжить нове життя, нова пружина, а може й мотор!

Мій крик роздер повітря, а нове життя розплющило очі. Якто?! І нічо не схвилювалося тоді, коли божевільний крик роздер повітря? І нічо не змінилося тоді, коли нове життя розплющило очі?

Нове життя, нова пружина, а може й мотор?!!

Нові пружини зайві — нові мотори залізні.

III.

Смуток мій.

Я була в святині надій і бажання. Шукала місця для мойого смутку.

На зимних мраморних стінах застигло стільки надій і бажань, що для мойого смутку місця не стало.

Я була в святині вічного забуття і спокою. Шукала захисту для мойого смутку. У ямах закопані люде, а з ними тільки смутку — що для мойого місця не стало.

Я була в святині розкоші й кохання. Шукала розради для мойого смутку. Пяні від розкоші валялися тіла самців і самиць, а кохання не було.

Ах! Смуток мій — це прогнане з життя кохання. Воно шукає захисту й не може ніде найти його.

Щоб оминути непотрібних обопільних поштових коштів при надаванню посилок за посліплатою, просимо дуже при всяких замовленнях (кроїв, взорів, монограмів і т. п.) надсилати належитість з гори, чеком „Нової Хати“, переказом, або поштовими значками.

Табелі кроїв з вимірами.

Виміри кроїв для смотриків і жінок.

Величина	для смотриків			для пань					
	14	15	16	I	II	III	IV	V	VI
Обєм горішний	cm 84	cm 86	cm 88	cm 90	cm 96	cm 102	cm 108	cm 114	cm 120
Обєм в поясі	64	66	68	70	74	78	84	90	100
Обєм в бедрах	90	94	96	100	105	110	114	120	130
Довжина спідниці	75	80	85	102	105	108	108	108	108

Виміри кроїв для дівчаток від 1—13 літ.

Величина	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Ціла довжина	cm 45	cm 48	cm 50	cm 55	cm 60	cm 65	cm 70	cm 75	cm 80	cm 85	cm 90	cm 96	cm 102
Обєм горішний	58	60	62	64	66	68	70	72	74	76	78	80	82
Довжина рукава	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	37½	39	40½

Виміри кроїв для хлопчиків від 1—13 літ.

Величина	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Зовнішна довжина коротких штанів	cm —	cm 29	cm 33	cm 36	cm 39	cm 42	cm 45	cm 48	cm 50	cm 54	cm 56	cm 58	cm 60
Зовнішна довж. довгих рівних штанів	—	—	57	60	63	67	70	73	76	79	83	86	89
Довжина рукава	20	23	24	25	25	29	31	33	35	37	39	41	43

Ціни кроїв:

а) велика форма крою (костюм, сукня, плащ) . . . . . 2·20 зол.
б) мала форма крою (блюзка, спідничка, діточий одяг, білля) . . . . . 1·80 „
в) дрібнички (капелюхи, ковнірці, черевики, тощо) . . . . . 1·— „
г) малий взір до ручних робіт . . . . . 1·50 „
ґ) великий взір до ручних робіт . . . . . 2·40 „

ЗРАЗКОВІ МОНОГРАМИ

(ручно рисовані)

до гапту й вишивання хрестиками

в ціні від 0·50 до 1·— зол. за штуку.

При замовленнях не забувати подавати величину букв і до чого вони призначені (до хустинок, білля, рушників, пошевок, обрусів і т. п.).

НИТКИ DMC до ручних робіт:

Cotton Perle ч. 8. в клубках 0·65 зол.
„ „ „ 5. в мотках 0·45 „
DMC в мотках „ 12, 16, 25 . 0·25 „
Moulinée в мотках . . . . . 0·18 „

При замовленнях треба подати краску (найкраще за числом) і кількість мотків або клубків. До робіт, поміщених в „Новій Хаті“ можна красок не подавати, лиш зазначити, до *якого взору дібрати нитки.*

Гроші треба висилати рівночасно із замовленням, переказом або в поштових значках. **На порто** посилки долучити **0·30 зол.** Всі замовлення полагоджується (за попередним надісланням належитости) протягом 7—10 днів.

За посліплатою не висилається.

УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО

ВИКОНУЄ готові або на замовлення ручні роботи з народними вишивками й мережками для прикраси одягів і домашної обстановки.

ПОРУЧАЄ вишивані блюзки, суконки, сорочки до народних строїв, білля, обруси, капи, серветн, подушки.

ВИДАЄ щомісячний журнал для плекання домашної культури **„НОВА ХАТА“** з відділом мод і ручних робіт. Передплата виносить: на рік **18 зол.**, на піврік **9·50 зол.**, на чверть року **5 зол.** Для Америки **3 дол.**, а для Чехословаччини **2·50 дол.** річно. (Red. i Adm. Lwiw, Rynok 39.)

КРОЇ! — МОНОГРАМИ! — ВЗОРИ!

Лікарка Загального Шпиталю

Др. Софія Парфанович

ординує в недугах внутрішних і жіночих від год. 2—4 пополудни.

Львів, вул. Домаґалічів 2. II.

Робітня жіночих і діточих суконь

С. Монцібовичевої

приймає до науки шиття і крою

Львів, вул Хмельовського ч. 15.

ОРИҐІНАЛЬНІ КИЛИМИ Й МАКАТИ

проєкту і праці **О. О. КУЛЬЧИЦЬКИХ**

можна набути в „НОВІЙ ХАТІ“.

Великий вибір!

Макати від 25 зол. — в гору. Килими від 50 зол.

В АДМІНІСТРАЦІЇ „НОВОЇ ХАТИ“

Львів, Ринок 39.

можна набути такі видання:

Проф. Марія Омельченко — Вибір фаху. Ціна	1·—	зол.	
Н. Селезінкова — Дитячі садки.	„	0·80	„
С. Татух — Монограми, брош.	„	2·50	„
в оправі	„	3·50	„
Уляна Кравченко — На новий шлях	„	2·50	„
— Prima vera	„	2·—	„
— Лебедина пісня. Проліски. В дорогу. Голос серця. — по	„	0·50	„

ПОЗІР! ЖІНКИ! ПОЗІР!

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ КООПЕРАТИВИ:

„УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО“

ЖІНОЧА ПРОМИСЛОВА КООПЕРАТИВА З ОБМ. ПОР. У ЛЬВОВІ.

АДРЕСА:

УДІЛ 10·— зол. **Львів, Ринок 39.** **ВПИСОВЕ 1·— зол.**

Видає Кооператива „Українське Народне Мистецтво“. За Редакцію відповідає МАРІЯ ГРОМНИЦЬКА
Редакція і Адміністрація: Львів, Ринок 39. З друкарні Наукового Тов. ім. Шевченка у Львові

Ціна числа зол. 1·80

ЛОЗА

Львів. ч. 12

1928

КАЗКА

Передплачуйте найдешевший, популярний, ілюстрований двотижневик

„ЖІНОЧА ДОЛЯ“

ЦІНА В КРАЮ: на рік 10·— зол., на пів року 5·— зол. на квартал 2·50 зол., на місяць —·80 зол.
ЦІНА ДЛЯ ЗАКОРДОНУ: на рік 2 американські доляри.

Передплату приймає:
Редакція „ЖІНОЧОЇ ДОЛІ“ — Коломия, вул. Нова ч. 1.
„ŻINOCZA DOLA“ — Kołomyja, ul. Nowa 1.
Poland, East Galicia, Europe.

НОВИНА! ═══ **НОВИНА!**

Вже вийшов багато ілюстрований

Альманах „Жіночої Долі“

„НАША КНИГА“

з додатком Календаря на 1929 рік.

В Альманасі знайдете:

Цікаві оригінальні СТАТТІ, ОПОВІДАННЯ й ВІРШІ! Багато ІЛЮСТРАЦІЙ! Кольорова окладинка артистки О. Кульчицької.

Ціна в краю: 3·— зл., з пересилкою 3·60 зл. **Для закордону:** 60 ам. цент. Хто пришле гроші за 10 примірників Альманаху, той одержить даром одинацятий примірник (один).

Замовляти на адресу: „ЖІНОЧА ДОЛЯ“, Коломия, Нова 1. — „ŻINOCZA DOLA“, Kołomyja, Nowa 1.

Poland, East Galicia, Europe.

НОВІСТЬ! **НОВІСТЬ!**

Михайло Рудницький

НАГОДИ Й ПРИГОДИ

ДЕВЯТЬ ЛЮБОВНИХ ІСТОРІЙ.

Бережани-Львів-Київ-Париж.

„НАГОДИ Й ПРИГОДИ“ це перші в українській літературі „еротичні“ оповідання, написані з французькою легкістю і гумором. Книжка друкована на білому бездеревному папері, має 268 стор. великої 8-ки. Оригінальна обгортка в двох красках.

Ціна 5·— зол.; з пересилкою 5·50 зол. Замовляти у всіх українських книгарнях або у **Видавництві „ІЗМАРАҐД“, Львів, вул. Костюшки 5.**

В АДМІНІСТРАЦІЇ „НОВОЇ ХАТИ“

Львів, Ринок 39

можна набути такі видання:

Проф. Марія Омельченко — Вибір фаху. Ціна	1·—	зол.	
Н. Селезінкова — Дитячі садки.	„ 0·80	„	
С. Татух — Монограми, брош.	„ 2·50	„	
в оправі	„ 3·50	„	
Уляна Кравченко — На новий шлях	„ 2·50	„	
— Prima vera	„ 2·—	„	
— Лебедина пісня. Проліски. В дорогу. Голос серця. — по	„ 0·50	„	
Катря Гриневичева — Шеломи в сонці.	„ 5·—	„	

ОРИҐІНАЛЬНІ КИЛИМИ Й МАКАТИ

проєкту і праці **О. О. КУЛЬЧИЦЬКИХ**

можна набути в „НОВІЙ ХАТІ“.

Великий вибір!

Макати від 25 зол. — в гору. Килими від 50 зол.

Лікарка Загального Шпиталю

Др. Софія Парфанович

ординує в недугах внутрішних і жіночих від год. 2—4 пополудни.

Львів, вул. Домаґалічів 2. II.

Робітня жіночих і діточих суконь

С. Монцібовичевої

приймає до науки шиття і крою

Львів, вул Хмельовського ч. 15.

Видавничі новини! **Видавничі новини!**

Видавництво „ІЗМАРАҐД“, Львів, Костюшки 5

видало:

Іванов: Поворот Будди. Ц. 2·— зл. — **Цвайґ:** Лист незнайомої. Ц. 2·— зл. — **Пільняк:** Смерть Командарма. Ц. 0·60 зл. — **Цвайґ:** Амок. Ц. 2·— зл. — **Арцибашев:** Дикі. Ц. 2·— зл. — **М. Рудницький:** Нагоди і пригоди, ст. 264, Ц. 5·— зл. — **Катря Гриневичева:** Шеломи в сонці, Ц. 5·— зл.

Замовляти у всіх українських книгарнях або у видавництві.

ЧИТАЙТЕ! **ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ!**

Багато ілюстрований, популярно-науковий, літературний журнал

„ЖИТТЯ І ЗНАННЯ“

На рік вийде 12 чисел. Кожне число по 32 стор.

Журнал подає знання з ріжних галузей науки й життя і весь матеріял ілюструє багатьома образками й фотоґрафіями.

Передплата на рік виносить 18·— зол. На 6 місяців 9·— зол., на 3 місяці 5·— зол. Поодиноке число коштує 1·80 зол.

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ:

Львів, Ринок 10, II пов., Товариство „Просвіта“.

Почтову оплату заплачено гуртом. Należytość pocztową uiszczono ryczałtem.

НОВА ХАТА

ЖУРНАЛ ДЛЯ ПЛЕКАННЯ ДОМАШНОЇ КУЛЬТУРИ

ВИХОДИТЬ РАЗ У МІСЯЦЬ

РІК IV. ЛЬВІВ, ГРУДЕНЬ 1928. Ч. 12.

ЗМІСТ: *Уляна Кравченко:* Замісць автобіоґрафії; *Олена О.:* Спогади; *Вальницька:* Жінка і Бідермайер; *М. Дорошка:* Вісімдесятліття; *А. Свенціцька:* Лев Толстой і сучасність; Різні вісти; Народне мистецтво; Передсвяточний базар; Моди; Ручні роботи; *М. Фуртак:* Нова повість Катрі Гриневичевої; Дитяча лож; *О. Ш.:* Модерне білля; *О. Ш.:* 30 хвилин для здоровля і краси: *М. Ф.:* І знову рік минув...; Заклик; Психольоґія в господарстві; Практичні поради; Веселий кутик. Ілюстрації: У. Кравченко; Обстановка хати в бідермаєрівському стилі; Ноша села Тянчі; Захоронка в Теребовлі; Руханкова вправа; Складення сорочки.

УЛЯНА КРАВЧЕНКО

ЗАМІСЦЬ АВТОБІОҐРАФІЇ

Коли читаю життєпис якої більше чи менше людству заслуженої людини — а знаходжу тільки самі дати, імена і такі речі котріб то до кожного раба божого пристосовати можна як: уродився... укінчив студії... одружився... упокоївся... себто чисту метрику — відсуваю неохотно книжку, небачучи в ній нічого інтересного. Яб чогось то більше бажала.

Не думайте лишень, що яких авантур Дон-Кихоцьких — або діл геройських — чи чудес-опису.

Ні — я-б бажала вірного відбиття життя душі — ніжних почувань її. . терпінь її стрясень і бур горесних... вогнянних...

Студіюючи любу мені науку природи — бачила я на плитах-картинах вугля відтиски древніх папоротей, а знаходячи найніжніші жилочки, листячки відбиті — знаходила вірну подобу тих творів — котрі давно вищим творам натури місце зробили.

Бажала-б в життєписи відтиск душі знати...

На жаль не легко авторам біоґрафії відбиття-подобу душі вірно читачам подати.

Рослина, котрої образ маємо на вугли картині, була в даній хвилині совершеною скінчено розвиненою... дух ніколи таким не є — в нім рух — боротьба — стремління... неуняті, дрожачі блиски і пропасти тіней, „невисказаний світ таємниці“. Так, по поводу вічного руху і зміни духа, годі подати відтиск його... та всеж в поодиноких епізодах — слідити розвій його можна, — можна відчути — що серце-душа любила, чим дрожала, чим терпіла — як доборювалася — доходила до провідних своїх ідей...

*

Дійсно в глибині душі я тільки служанка краси — клонюсь перед красою чистого чуття... бажаю, щоб краса і мистецтво цвили, щоб і зовнішне життя плило в достатку. Золото, самоцвіти, перлини, мармор і цвіти живі, сади, водограї й гаї хай пишаються... хай будять натхнення... любов хай огріває груди... хай звенить спів а думка свобідна обіймає світ... хай царює краса, любов, добро, погода.

— Але хай буде се усе для всіх... хай щезають з лиця землі вперш голод, нужда і неволя...

А поки що — я співачкою недолі страждущих і обременених і сих ніби можних... і не тому, щоб краси у душі не мала — та тому, що не можу бачити і не жаліти, що між людьми за много голодних, нещасних...

Колись в ранці... і я відверталася від виду нужди — іменно тому, що краса в душі царила й краси бажала, що за тяжко було бачити нуждарів — поборювати себе треба було волі міццю... і я в блесках і згуках купалась в ранці життя... та пізнавши людське горе з близька — не можу замкнути очий — не можу про одну зовнішну красу співати... радаб піснею-ділом горе людий зменчити... зреклася чести співачки для співу.

*

Із шпилів мрій тручає дійсність в хлань — але огонь прометеїв в душі не вгасає.

Із сих низин темних, вохких лину — і життю тільки плоти-тіла піддатися не в силі.

І доси мрію про єдність-згоду діл і пісень і ріжниці між ділом а піснею не розумію, не хочу, не признаю.

Уява сягає до всего, що трівке, вічне тай необмежене.

Велич і міць душі треба у ділах проявити, в життя вчарувати.

І чую у душі слова огнянні... палкі неначе лява вулькану... слова пекучі як олово стоплене...

І слова сі із серця пливуть пінистою каскадою, тремтючі слова...

І чую безнадійну розпуку — слова сі між юрбу не дійдуть...

І чую проклони для тиранів-гнобителів...

Серце кровю кане і пісня з кровю мішається...

І пісня ся неначе протест і наче мука, і наче меч. . і пісня ся є правдою — бо серце наболіле виспівало її...

Не виспівані ті пісні сумним мене окружають хороводом.

Душа уся іще не виспівалась, є у ній іще щось не висказане... не доспіване...

Все щось сказати моглаб... але кожна пісня — се біль... але кожна пісня — се боротьба.. але кожна пісня — се часть її, се часть душі самої...

(1886—1888).

СПОГАДИ

В редакції „Нової Хати“*) побачила я случайно збірки поезій Уляни Кравченко: „На Новий Шлях“, „Prima vera“, „Проліски“, „В дорогу““, „Лебедина пісня“. — Чимсь теплим і рідним повіяло від тих, невибагливих на зверх, скромних збірочок. Особливо дві перші нагадали давні переживання, „юні дні, дні весни“, коли ще тверде життя не витиснуло на душі болючих мозолів.

Верховинське розлоге село, сонцем осяяні полонини, смерекові темні ліси, далекий звук трембіти і моє безжурне дитинство, дитинство простодушної селюшки, серед природи на забавах з дітьми „скотарями“, на розмовах з сусідами.

А зимою, як запали сніги як тяжко було дібратись на другий верх „до сусідів“ — найбільшою приємністю було дібратися на самоті до „крайного покою“, де в старій шафі крилися невичерпані скарби: книжки й річники часописей, що їх ми, діти приводили, все до нового порядку, чи там непорядку. Старі річники „Слова“ „Вечерниць“, „Зорі“, празьке видання „Кобзаря“, література Огоновського, твори Устіяновича, Могильницького, „Русалка Дністровая“ та багато інших. Відтак долучилися до них Записки Наук. Тов. ім. Шевченка, Етнографічні Збірники, Літературно-науковий Вістник, Видавнича Спілка, Женевські видання Драгоманова, Народ, Житє і Слово, тай загалом всі видання Франка, прислані таки ним самим як відплату за вівсяні круші, післані йому моїми батьками.

Та аж згодом я могла їх читати, розуміти і цінити. А тоді, як я почала заглядати до шафи з книжками мені осмилітній дитині треба було перевертати все до гори корінем, щоби вибрати собі щось такого, щоби мені „подобалося“ — значить щоб я могла розуміти.

„Месть Верховинця“ і „Страстний Четвер“ Устіяновича подобалися тому, що „се все діялося“ таки коло нас, в сусіднім селі, коло „того самого“ Довбушевого каменя, де і я літом ходила.

А чому так полюбила я дві сіренькі брошурки „На новий шлях“ і „Prima vera“ сама не здавала собі справи. Зацікавили зразу своїм маленьким, забавним форматом та загадочною назвою — а захопили тою щирістю, безпосередністю, теплом і простотою, яка бє з усіх поезій Уляни Кравченко — та я не вміла ще тоді усвідомити собі цего.

„Prima vera“ — що це може значити? Треба було пояснень старшої сестри і її покликувань на авторітет брата, що знав латину.

Поезії Уляни Кравченко перечитувала в моїй молодости часто і тепер тяжко мені зясувати, яке саме враженння викликало перше читання її поезій; які струни заворушили в моїй душі її думки, її чуття — її пісня.

Одно тільки знаю, що кілько разів перечитувала чи деклямувала про себе поезії Уляни Кравченко все почувала душевний підйом, хотіла бути ліпшою, потрібною в життю, дуже хотілося мати силу „іти на новий шлях“.

І будилася в мені вдячність для поетки за той внутрішний підйом духа, за ті переживання радости і тепла, які давали мені її поезії...

Не даром сестра не дуже любила, що я „лазила сама до жовтої шафи в крайнім покою“ — до її книжок. Книжечки Уляни Кравченко я „розчитала“, розгубила. Пошарпаними листочками грався потім вітер між явірям біля церкви.

І на дармо відтак, дорослою вже, питала за тими збірками в книгарнях, хотіла набути для себе, для бібліотеки в школі, для бібліотеки „Жіночої Громади“ у Львові. — Ці збірки були вичерпані.

Коли бачила відтак ті пісні Уляни Кравченко розсипані дрібними перлинами по ріжних періодиках — жалувала все, чому її поезії не зібрані разом, чому молоде жіноче покоління не має змоги любуватися і кріпитися ними.

Довелось мені пізнати її особисто. На діточім святі чи вечірці у львівській „Бесіді“ в домі „Просвіти“ до неї підвела мене, пятнацятилітну ґімназистку, її дочка Дора, з якою ми були знайомі з „Кружка Укр. дівчат“. Видалась мені доброю, вирозумілою як мама.

Однак розмова не навязалася. Хотілося задати їй багато питань про те про що читала зі стрічок і з між стрічок її віршів — але соромливість взяла верх над бажанням знання — і я мовчала.

Тоді захоплювалась я жіночим альманахом „Перший Вінок“; все порушене в цій книжці було мені таке нове, інтересне і важне. Найбільш припали до вподоби „Товаришки“ Олени Пчілки і вірші Уляни Кравченко.

Другий раз стірнула я її літом 1918 р. в Трускавци. Говорили про всі справи, які всіх тоді цікавили — про війну, про Січове військо, про Українську Державу, що відбудовувалась над Дніпром.

Зійшла розмова і на давне, на час видавання першого жіночого альманаху, на завдання і змагання жіночого руху у нас. Розказувала про свою „Хроніку народньої учительки“ яка була зладжена до „Першого вінка“ та не ввійшла до него, про свою працю, про розчарування і прикрости, які зазнала від чужих і своїх. Слова єї звучали не як докір, — обвинувачення — а скорше як пояснення, так толєрантно, сказалаб ніжно говорила навіть про тих, що їй колоди під ноги ставляли.

Стала мені ясною тиха траґедія людини глибокої душею і великої серцем, що змушена була жити в наших тісних обставинах, учителювати під чужим, ідейно і національно режімом, серед важких родинних обовязків.

Оскільки лекшою була праця Наталії Кобринської, незалежної від родинних і матеріяльних обставин!

І мимо того Уляна Кравченко не плаче, не нарікає. В своїй поемі „На новий шлях“ не кидає гарних слів для других, а ділом зазначує на протязі цілого життя,

„Що духом світ весь обіймає,
Що хто лиш чоловік для неї брат
Що серце кращої всім прагне долі
Що бунту повне проти самоволі
Що людські рани всі єї болять.“

*) В Адміністрації Н. Х. можна набути всі видання творів Уляни Кравченко, що зазначено на окладинці.

Кинене нею гасло:

„Погорджуй сучасних судом, жий для ідей, працюй кривавим трудом, віддай усе усе за рідний люд!“ переводить в діло на протязі довгих літ взявши за зброю

„ту силу, що любов у груди ллє,
ту міць, щоб думи в діло осуцати,
той жар, щоб з лихом битись і прощати
все, чим тебе невіжа і злоба бє.“

* * *

В найближчому році святкуватимемо пядесятьліття письменницької праці Уляни Кравченко, а через рік сімдесятьліття ёї уродин. Українське жіноцтво та і загалом ціла суспільність певно гідно відсвяткують цей ювилей; чейже зуміють і матимуть змогу дати вислів своїм почуванням і своїй пошані для Уляни Кравченко. Для першої української письменниці, що в своїх творах порушила суспільні проблеми, для найбільшої постки галицької землі.

Сорокліття появи першої ёї збірки пройшло надто тихо, незамітно.

Одиноким оправданням на це може бути, що „коли зброя говорить, мовчать музи“, що в повоєннім лихолітті загалом мало уваги і зрозуміння для поезії.

Тому хотілосьби, щоби молоде жіноче покоління щоб ті, що росли і розвивалися в воєнні і повоєнні роки зазнайомилися з всіми творами Уляни Кравченко. Щоби ті, які збираються „греблі рвати“ пізнали вповні ту, яка перед півсотнею літ закликала „на новий шлях“, якої душа до нині не втратила „одіж сніжнобілу і віру чисту в лютій боротьбі“, яка не лише кидає сама нові кличі, але в якої співі широким відгомоном відбилися всі кличі і ідеї видвигнені в визвольних змаганнях останніх літ.

Олена О.

ЖІНКА І БІДЕРМАЙЕР

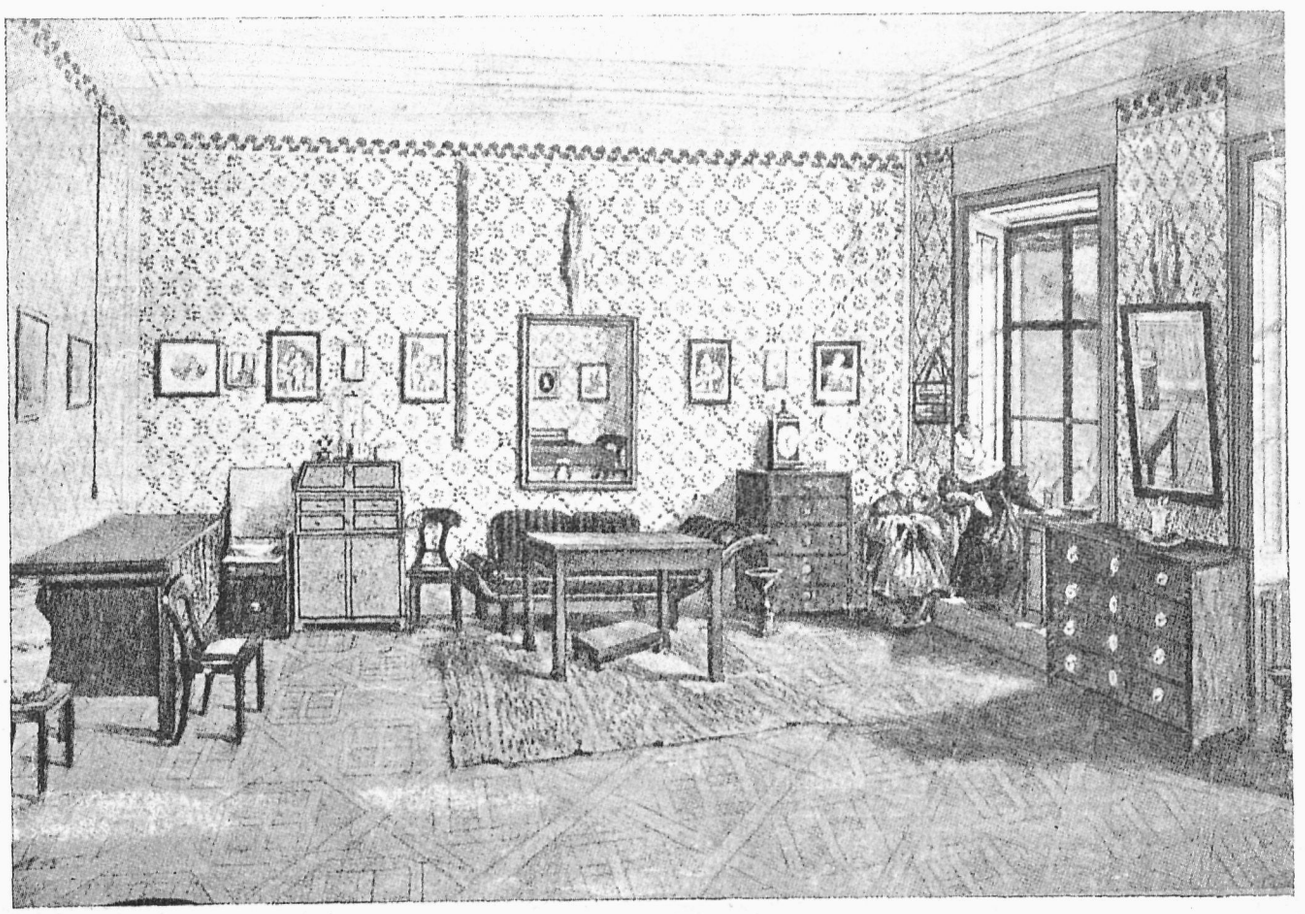
У звязку з недавно відкритою в львівськім промисловім музею — бідермайерівською виставкою, хочу познайомити наші читачки з цим — мало до тепер доцінюваним, та проте відроджуючимся в останніх роках — стилем, у якім важну ролю відіграла жінка. Все, що не було ділом працьовитої руки жінки цієї епохи, те у кожному разі було створене мистцями для її вигоди та прикраси. Це — можна сказати — стиль par excellence жіночий. Годі уявити собі бідермаєрійське interieur без ніжної жіночої постаті, закутаної у широкі складки сукні, з гладко причесаною головкою, — похиленою над вишивочним столиком чи клявікордом.

Розцвіт властивого Бідермайера припадає на роки від 1815—1848.

Назву його виводять від німецького слова „bieder“ — добродушний. В початках назви цієї уживали з домішкою іронії, та определення чогось міщанського, багато нижчого від проявів empire, чи всяких вишуканих бароків та рококів.

Опісля вона перейшла до історії.

Вітчиною Бідермайера є Німеччина. Перші ластівки цього стилю явились вже на склоні XVIII століття, коли по великих війнах та французькій революції дрібне міщанство (Bürgerschaft) виссане морально та матеріяльно звернуло цілу свою увагу на домашнє життя, як на остров, де можна відпочати та відродитися. Вирафінувана культура та пишні стилі XVIII віку почали тяжити на умах людей. Руссо кинув клич: „назад до природи“. Геть зі штучністю!“ Инші великі люде епохи теж бунтувалися; Гете, Шіллер, Вольтер, переносять своїх героїв з палат, на лоно природи, до сільських хат. Архітектура починає пригадувати собі величаві та про-

Обстановка хати в бідермаєрівському стилі.

те прості у формі, гелленські будівлі; покидає французькі впливи, та прямує до звязання доцільности з красою. По віденському конгресі у р. 1815 Західна Европа входить в повню розвою Бідермайєра. Квітчаті пишні кринолїни, з кокардами, та продувні сукні емпіру уступають місць скромним, однокольоровим або зі шкоцькими взорами, практичним сукням, яких одиною прикрасою є мережані ковнірики. На місце тюлевих та шовкових шалів — виступають кашміри. Зачіска з розділом, гладонька, в початках з локонами на вухах, пізніше тільки з косами довкола голови або ззаду на шиї.

У мужчин — атласові убрання „пастушкової" епохи заміняються брондзовим або синім фраком, полосатими сподніми та циліндром. Роскішною вже є квітчата шовкова чи оксамитна камізолька. Треба ще тут спімнути про одну особливість мужеського костюму бідермайєрівської моди. Це є т. зв. Vatermörder, назва жорстока, що означає тільки ковнір білий полотняний, крохмалений, з дуже довгими відстаючими кінцями. Є легенда з цього часу. Син вертає по довгій розлуці на лоно родини і з радости кидається батькови на шию; та ковнірик є надто модний, і кінці його пробивають батька на смерть!

Повоєнна зубожілість дуже причиняється до розвитку доцільности та скромности в життю звичайного громадянина. Гомонить клич: спокій є першим правом та обовязком кожного громадянина. В мелодіях Шуберта та Вебера ярко відоивається настрій епохи.

Поволи, з часом, переходить цей погорджуваний, міщанський стиль з хат — до палат. Аристократія навіть в нім дуже розлюбовується. Розцвитає меблярство. Провід у поширенню домашньої культури має Бремен, Гамбург, Франкфурт та Ляйпціг. Столярі найохотніше послуговуються карельською березою, червоним деревом, ясенем й грушкою. Форми дуже прості, великі гладкі площини з вигнуттям. Вся увага звернена на догідність та солідність. З новостворених меблів появляється: комода, вітрина (сервантка) та секретарик з десятками сховків. Канапа та секретарик підлягають найбільш фантастичним змінам, а завсігди дуже приноровленим до вигоди. Відчувається ще впливи емпіру, а навіть Людовика XVI, та проте ні сліду прикрас в роді лір, лебедів і и. з брондзи. Зужитковується тільки як прикраси, природні жилки в дереві та сучки і інтарсію.

Стіни — відмінно від неспокійного розривання площин в бароці та рококо, — покриваються одноманітними тапетами з китицями квітів. Піч задержує подекуди в головнім зарисі, форму емпіру, у долині циліндрову, з прикрасами на горі у виді вазонів та статуеток.

Бідермаєр — це стиль interieur-у, хата — це царство жінки. Тому в епоху бідермайєрівську, жінка своєю рукою доповнює в домашній обстановці все це, чого не зробила рука мистця або ремісника. Стіни прикращує вона пейзажиками, вишиваними технікою petit point або кораликами, — сильветками з чорного паперу, а глуоокі канапи подушками з вишитими китицями квітів. Колись я бачила в одній хаті підпяжок в форми серця з вишивками квітів, — напевно дарований якись улюблени особі, може старенькій бабусі, а може — молодій дівчині.

Як прикраса вікон є дуже уживані драперії. Клітки з птичками це теж необхідність цего зосередженого домашнього життя. Особливому культови підлягають: любов та приязнь. Кожний її прояв бував фіксований у т. зв. штамбусі (памятнику) у виді ніжних стихів та малюнків з аморками. Це все переховувалося старанно в лябіринтах секретариків. На львівській виставці є — пара жіночих підвязок, дарованих в день вінчання молодій через поклонника, з відповідною дедикацією, повною ніжности та доорозичливости. У наших часах така дедикація, та при такій нагоді і на такому місці, малаб мабуть инший характер — більш свобідний. Сто літ тому назад було дуже багато ідеалізму.

Вітрина (сервантка) була неначе домашнім музеєм. У ній переховувано крім дорогого фарфору та хрусталів ще й родинні памятки.

Золотарство творило прегарні композиції з золота, срібла, півшляхотних камінів та емалії лімузійської. Не в однім нашім домі найдуться такі старі дорогоцінности.

В останніх роках помічується ренесанс Бідермайєра. По воєнних бурях люде знов особливо у ділянці меблярства та жіночих робіт шукають захисту у домашній тишині; та тільки замісць далекого дзвінка почтарського, чи щебету птичок у клітці, цю тишину перебивають сирени авт, свист радія та дзенкіт трамваєвих дзвінків.

С. Вальницька.

МІЛЯ ДОРОЦЬКА

ВІСІМДЕСЯТЛІТНЯ

Звичайно стрічала я її на побережжу. Сиділа у своїому візочку, в якому привозили її, закрита від сонця коронковою парасолькою із містерно виробленою ручкою і старечими полинялими очима дивилася кудись далеко, аж там, де филі до небозводу підкочувалися. Здається не замічала ні залитої сонцем пляжі, ні людей, розсміяних у сонці і воді.

Сухими безкровними пальцями плела якусь ніжну коронку таку, яку давно ще в молодості робила.

Для кого? — Собі чи внучатам, що гралися на піску над морем? Може поруч із білою ниткою, котра під її дріжучими тонкими пальцями укладалась у дрібні узори, снувалась думка вісімдесятьлітної, верталась у минулі часи, такі незнані для нас молодих, такі інші і такі далекі... а для неї такі близькі і дорогі... І розяснювалось поморщене обличча, і якийсь живіший огник зявлявся у полинялих старечих очах.

Пройшло життя, — здається довге, а таке коротке. Відійшли від бабуні і ті, з якими доводилось її ділити те життя. Відійшли... і немов забули забрати її зі собою. А тепер прийшло нове життя, якесь таке інше й дивне... І люде інші, і молодість інша не така як за її часів. Все тепер якесь галасливе, поспішне, нестійне... І вісімдесятьлітна бабуня почувається тут чужа й самітна.

Я любила дивитись на неї. Здавалось, крізь її полинялі старечі очі я доглянула молодість старушки.

Вигладились морщини на зівялому обличчі, витягнувся немічний похилий стан, опав полинялий фіолетний чіпчик... і перед моїми очима ставала бабуня у своїй молодості. Лискучий атлас обвив тонку шнуровану стать її, на штудерно зачесаній головці, у важких звоях волосся, межи дорогими спинками і клямрами дві живі рожі. І соромливо довгими віями закриті очі, — потуплені у землю, а ізза берега суконки нахабно визирає кінчик черевичка... А поруч із цим, ніжнодрібні тони менуета...

— Позвольте, що поцілую вашу білу ручку...

— Ах, пане, як можна! Ви рішучо за довго придержали мою руку. Я довше не можу бути у вашому товаристві! Люде дивляться на нас!... О, і мама...

І бабуня відходить скоро від нахабного героя, що посмів „довше придержати ручку", а за нею маєстатично волічеться довгий трен сукні...

Веселий сміх покотився побережжям.

— Стеф, — ти рішучо не вмієш обходитися з жінками. Таж я не лялька з порцеляни. Сильно обійми мене за стан! Так, — а тепер плинім.

Бух! І біла піна на мить закрила їх, а за хвилю виринають і притулені близько до себе пливуть між дрібонькими филями. Вертають... Розсміяні обмоклі розтягаються на піску до сонця у своїх коротеньких купелевих штанцятах.

А. СВЕНІЦКА

ЛЕВ ТОЛСТОЙ І СУЧАСНІСТЬ

Дня 28 серпня ст. ст. 1928 р. святкували століття Л. Н. Толстого. Ювилей пройшов досить скромно нерішучо. Толстой, хоча великий народолюбець, чужий і далекий людям сучасного Радянського Союзу. А ще так недавно він не тільки користувався голосною славою, яка рідко припадає на смертного, але й був довгі десятиліття осередком духового життя. Яких гостей не бачила колись Ясна Поляна?

Одначе инколи Толстой не був речником поглядів суспільности; він був вищий від неї, як старозавітний пророк, що відчуваючи в собі Бога, чув себе покликаним говорити те, чого люде самі не важилисьби сказати і не вмілиби добачити. Толстой цим особисто не гордився, навпаки, він вважав себе за великого грішника і найбільше боявся, щоб не потерпіла правда, висказана так недостойними устами.

Його сувора душа не знала самоздоволених брехливих почувань і облуди. Толстой вже з молодих літ твердить, що життя це труд, самопожертва і любов. Толстой такий величезний, страстний, запальчивий, медвежий — мав душу сумирну, голубину, любячу, повну співчуття, тиху. Він був другом всіх пригноблених і понижених, другом „малих сих". Спасення людству видів він не в поодиноких верствах громадянства, не в організації — але в самій душі чоловіка і в його совісти. Рільник, що працює коло землі був в його очах найближчим до евангельської правди. Самодосконалення було головною понукою власного життя Толстого. Тимто він накликав кожного: найважніше для кожного чоловіка знати, як він має жити. Моральний закон висказали мудреці світа, а краще за всіх Христос. Толстой був занадто активної вдачі, тож він не надіявся на благодать церкви, на пасивне спасення благодаттю, що ослаблює волю до самодосконалення. Суворість ця страшила людей і в ній то треба шукати пояснення розходження Толстого з церквою.

Хоча життя ішло иншими дорогами, як учив Толстой, не тільки в Росії але і в його власному домі, всеж таки до його голосу прислухався кожний, коли й не все розумів. Толстой був чуйною совістю для всіх, мірою для всього доброго й лихого. Що скаже на те Толстой? Питання являлося в кожнім случаю само собою. А він був суддя єдиний, безпристрасний, непідкупний, суддя праведний. Для него не було нічо на світі: ні срібла, ні золота, ні слави, ні політики. Одна тільки правда — справедливість. І ту правду він не боявся висказувати. Можна не годитися з Толстим, але не можна не признати його величи. А остаточна правда в загальних рисах є усе за ним. Ідеал моральний, вищий закон евангелія „Возлюби ближнього свого, як самого себе" є вічний закон, що тільки постійно затемнюється тінню землі. Тільки дуже нечисленні одиниці можуть проникнути у всю глибину його та вогнем своєї віри покликати його до життя.

Сам учитель ніколи не міг зміститися в рамках своєї науки; длятого такі дивні противенства в його житті і науці. Будучи сам великим мистцем, творцем, він відкидає мистецтво, літературу, науку, творчість, цілу сучасну культуру взагалі. Великий онтиміст, буйний темперамент, що рветься до життя, доходить до самозаперечуючої покори, до „непротивлення злу". Про які погляди Толстого й не говоритиб — а він відзивався на всі життеві питання — про його відношення до мистецтва, науки, культури, виховання дітей, до питань суспільних, політичних, релігійних — все і скрізь мусимо памятати про його надзвичайно глибоке і гостре відчування закона етики у відношенні до свойого ближнього і любов до людини. Закон етики Толстой все ставив свідомо чи несвідомо угольним каменем у кожному своїому творові. Ідеї Толстого, помимо того, що були не придатні до життя, силою його великого духа всякали глибоко в душу загалу. Кілька поколінь хоч і мусіли переступити через Толстого, але опалилися вогнем його світогляду, що лишав в душі молоді слід на ціле життя.

Інакше виховується сучасна молодь. Радянський світогляд різучо і явно викинув з ужитку індивідуальний світ з його моральними цінностями, самодосконалістю, не тільки в суспільяому але і в приватному житті, бо економічний підклад і клясовий підхід признають там одиноко оправданими чинниками людського життя. Нема що робити Толстому в нових організаціях і кооперациях. Для Толстого чоловік — цілий світ, а не тільки частинка величезного механізму. Радянський горожанин найінтензивніше відчував силу організації, але не почуває себе космосом; знає удачу й невдачу, але не знає морального закону: провини-упадку і підйому-святости. Толстой цілком чужий радянській молоді, що його навіть не знає.

Не ближчий Толстой і сучасному Заходові. Мужеський, бунтарський дух Толстого притягав його західних поклонників, головно американців. Але його світ надто глибокий, щоби бути зрозумілим практичному американцеві.

Для Заходу релігія і мораль тільки одні із чинників життя і культури. Для Радянщини вони не існують навіть як чинники культури. Для Толстого віра є всім, віра має бути основою всего життя; воно мусить з неї розвиватися і до неї прямувати.

Як мистець Толстой признаний усіми, хоч життя будує кожний по своїому, не любовю а дорогою боротьби за існування і явного чи скритого насильства. І тільки ґеній-праведник може на одну мить стримати людину на тій дорозі.

ЖІНКА В ЖИТТІ І ТВОРЧОСТІ ТОЛСТОГО

Кожний мужчина, хоч і ґеніяльний, найбільше субєктивний, коли говорить про жінку. Власне життя, власні переживання, а найбільше родинні почування, інтимне відношення до жінки визначують його прихильні чи неприхильні погляди й теорії про жінку. Толстой не є виїмком. Атмосфера старо-поміщицького укле-

---

Бабуня мов будиться з задуми.

— Дивний світ, — дивний світ... мурмоче. Якесь таке усе інше. А ті жінки!.. Хиба це жінка? Скаче, біжить, смалиться до сонця! Ні достоїнства ні поваги. І як вона думає дітей родити і виховувати?... Ні грудей, — ні постави...

Гай-гаї, — нема то, як минулі часи. У шіснацятом році вийшла заміж, у девятнацятому вже мала двох синів, а на двацятому і донечка прийшла на світ, — а потім знову прийшли діти. Семеро... І всіх вигодувала, — виховала.

Погляд вісімдесятьлітної спинюється на мені. Полинялі очі обкидують мою стать, немов говорять: „І ти до тих нових нездалих належиш"...

— А ти де свого чоловіка поділа? — питає.

Чоловіка? — я ще не маю чоловіка відповідаю усміхаючись.

Не маєш? — здивовано розходяться морщини на лиці бабуні і погаслі очі пильніше глядять на мене, аж полинялий чіпчик скривився.

— Не маєш? — повторяє. — А скільки у тебе літ?

— Двацятьдва.

— І ще не замужня і до тепер не мала ні одної дитини?

— Ні, — усміхаюся.

— Господи, яка ти вже стара!!..

І бабуня із співчуттям хитає головою...

ду життя, а потім довголітнє життя з жінкою Софією Андреєвною витворили раз на все його, часом неприхильний погляд на жінку.

Романтичне захоплення жінкою ніколи не грало першої ролі в житті і творчості Толстого, але від діточих літ він створив образ жінки, що притягав його, — образ жінки-матері. Дитиною він втратив свою матір, навіть її портрет не заховався, але він тим сильніше може уявити собі їх духове обличча, яке втілив в матері героя „Детства і отрочества“ і в княжні Марії з „Войни і мира“. Княжна Марія негарна, немов чимось все залякана, але біля неї відчувається особливше світло, полумя духового життя, що ставить її понад усіх красавиць. Не даром ці жінки не мають великої любови до своїх мужів. В очах Толстого жінка з надмірною любовю до чоловіка, до мужчини — взагалі тратить щось зі свого ореола.

Толстого все глибоко зворушувала безкорисна любов і саможертва, котрими його окружали від діточих літ прості, сердешні жінки: його тітки і няньки. Він відчував, що суть їх життя — любов.

Ніхто не терпів так багато від самокритики і самоаналізи — як Толстой. І він більше як хто другий потребував відійти від самого себе — любити. Довгі роки мріє він про родинне щастя, вмовляє в себе любов до Валерії Владимірівної, довгий час випробовує себе і її, а вкінці розходиться з нею, бачучи, як ріжні їх прямування. В 34-му році життя Толстой жениться з Софією Андрієвною. Подружжа по всім даним удачне й щасливе, але скоро показуються розколини й надрізи дуже болючі, бо все забудеться, але надрізи в почуваннях любови тяжко гояться.

В житті Левіна і Кітти з „Анни Кареніни“ багато автобіографічного матеріялу. Переживання Левіна перед весіллям, терпіння його за своє минуле, почування себе недостойним чистої, невинної дівчини — це все переживання самого Толстого. Подружжа уважав він дуже важною подією в житті чоловіка. І за ціле життя не змінив він цього погляду. „После смерти по вартости, а прежде смерти по времени, нет ничего важнее, безвозвратнее брака“ — заявляв він у старости.

Софія Андрієвна, як здавалось, вповні підходила до того ідеалу, що його вирізьбив собі Толстой. Чоловікові була вона вірним товаришем, десятки літ ревно оберігала його творчість і працю, де могла, була його помічником. Енергічна, бадьора — була прекрасною господинею. Однак найсильніше почувала себе матірю і всею душею віддавалась материнству. А саме цей світ матері Толстой цінив найбільше. Нема жертв, котрі не принесе мати своїй дитині. Світ матері такий особливий, що навіть для Толстого він не все доступний. Є в ньому якась невидима границя, за яку не може перейти навіть палка фантазія.

Кітти чекає на першу дитину. Ціла її постать окружена невисказаною таємничістю; тут тайна, якої не можна збагнути. Кожний найзвичайніший рух Кітти, її ручна робота пройняті цим почуванням автора. Цей материнський ореол довкруги голови жінки, це щось більше як достоїнство і слава.

Розходження Толстого з жінкою зачалось мабуть досить скоро, а з літами пропасть росла. Зударилися два світи, дві індівідуальности. Із здивуванням, навіть зі страхом завважує Толстой взаїмну органічну залежність супругів, він не знає де кінчиться він, а де зачинається вона. Не може він гніватися на неї, бо знає, що тим бє самого себе. Така моральна залежність пригноблює його, це він відчував все, до самої смерти.

Кітти віддається родинному життю цілою душею, а Левин не може заспокоїтися, тужить за богом, а смерть з вискаленими зубами стежить його на кожному кроці. Правда, проблиски образу бога в рідкі мінути просвітління мерехтять перед ним, але він не звірюється з цим Кітти, бо знає, що вона не зрозуміє його. Їй прийшло щастя так легко, без боротьби.

Софія Андріївна володіла життєвим темпераментом, вона все йшла в такт життя, а не боролася з ним. Ніколи пропасть не розкривалася перед її ногами, ніколи не відчувала вона, що гине. Родилися діти, мати працювала не закладаючи рук, потім журилася, щоби забезпечити їм життя. Мати не бачила смерти, що так живо стояла перед очима Толстого. Вона все думає тільки о життю і о все нових життях, котрі вона творить і буде творити, бо мати — це само життя.

Толстой жив у перспективі вічности — життя і смерти, а Софія Андріевна знала тільки площину щоденного життя. Не даром Толстой з гіркістю замічає: мужчина рідко може зрозуміти, яке важне місце в життю жінки занимають діти. Але він знає, що родити тяжко і болюче. Жінка зате ніколи не зрозуміє, що родити новий світогляд також не легко і болюче.

Перенять переконання свойого чоловіка, відмовитися від свого власного я і від своїх дітей Софія Андреєвна таки не могла, бо се значило відмовитися від свого життя, від свого світу, перестати бути тим, чим вона була в першу чергу — жінкою і матірю. Всі тягарі родинного життя несла вона, і в її серці накипало огірчення.

Толстой безумовно уважає жінку рівновартною з мужчиною, але відмовляє їй здібности підчинитися приказам розуму. Жінка не узнає „категоричного імперативу“, вона піддається більше приказам тіла чим духа. По його думці, жінка зрозуміє вищу правду в мить, але як зайде річ о перкалинах або о пирогах, вона миттю забуде все, а вища правда видасться їй вже нереальною. Жінка все іде за голосом почуття — любови. Часом здається, будьтоби йде за ідеєю, але коли приглянутись ближче, все відкриється якесь почуття.

В питанню про подружжа Толстого багато противорічностей. Подружжа непокоїло його, він бачив в ньому щось від бога, але дещо й від чорта.

Дуже високо ставив Толстой полову чистоту, що безумовно звязана з висотою моральною. Чистоти він вимагав не тільки від дівчини, жінки, але й від мужчини. Мужчина також повинен зберігати чистоту як і дівчина. Остро ганив він суспільність, що легко дивиться на розпусту молодих людей.

Хоч Толстой ставив безженство вище як подружжа, но його все застановляли діти і вічне право жінок до дітей. Бачив він, як ішло життя в толстівських товариствах, які створили його приклонники. Все там було добре; там панували чистота, християнська любов, але чогось бракувало — а бракувало радости, невинности, діточого сміху. Жінка одного з приклонників Толстого писала йому, що годиться розійтися з мужем, бути йому тільки сестрою, як цего вимагає вищий ідеал чистоти, але вона так бажала мати діти! Бажання жінки мати діти все обезоружувало Толстого, і він не міг читати тих стрічок без сліз.

Сучасна жінка цілком відмінна від Толстівської, тай умовини життя багато змінились з того часу. Правду говорить Толстой, що жінка змагає жити одним духом зі своїм чоловіком, але се зєднання приходить не завдяки вірі в любого їй чоловіка, не завдяки покорі, а силою власного досвіду і переконання. Не тільки як полова одиниця, але й як одиниця творча, жінка змагає заняти своє місце в ріжнобарвнім житті. Психольоґія, а скорше фізіольоґія мужеського фізичного темпераменту здавен давна зробила з жінки орудля діявола і згіршення, а в подружжі накинули їй ролю тої, що заспокоює жагу похоти.

Такий погляд глибоко ранить жінку, на тому тлі часто виринають тяжкі непорозуміння в подружому житті.

Толстой, який не жив одним духовим життям з жінкою, мимоволі схилявся до того односторонного, фізичного погляду на подружжа, як на погашення жаги тіла, а на дітей, як на оправдання подружого життя.

А жінка шукає в любві і подружжі найвищого, найповнішого зединення двох істот, і тому для неї подружжа, це найбільша тайна тайн.

Народний стрій села Тячі, Долинського пов.

РІЖНІ ВІСТИ

„Рідна Школа“ і „Просвіта“ потерпіли в листопадових днях великі втрати. Ми жінки можемо вигоїти їх, бо в наших руках лежить буджет домашнього господарства. Надходять святочні дні, дні принять і великих господарських витрат. Памятаймо в цих днях, що з великої частини цих витрат треба зрезиґнувати в користь „Рідної Школи“ і „Просвіти“.

„Просвіта“ обходить цего року 60-літний ювилей свойого існування. Нехай кожна жінка стане активно її членом і внесе в це товариство свій гріш і труд.

На „Рідну Школу“ треба памятати теж при закупні святочних гостинців. Хай кожна мати в першу чергу купує для своїх дітей гарні книжечки видання „Рідної Школи“.

З міжнароднього жіночого руху. Міжнародній Союз для рівноправності і горожанських прав жінки (Суфраж) святкує на другий рік 25-ліття своєї діяльности. Черговий Конґрес відбудеться в червні 1929 року в Берліні, де в 1904 відбувся перший зїзд. Цего місяця відбулось тамже в Берліні засідання екзекутиви, на якому обговорювано усі справи звязані з приготованнями до конґресу. З огляду на ювилейний рік конґрес заповідається величаво, а Німки уже тепер починають приготовання, щоби якнайкраще приняти своїх гостей: жінок цілого світа. У конґресі возьме участь Союз Українок, який від шістьох літ є членом Союзу Суфражу.

Жіноча висока школа. Під такою назвою відкрито в Берліні курси для жінок при вільній високій школі ім. Гумбольдта. Викладають визначні німецькі жінки посолки і доцентки університету. На перший квартал оголошено такі виклади: „Жінка і держава“, „Становище жінки в родині“, „Жінка в народнім господарстві“, „Соціяльні жіночі питання під теперішню хвилю“, „Материнство“, „Проблєма подружжа“, „Революція молодої дівчини“, „Жінка у власному хазяйстві“.

Після листопадових подій арештовані жінки: Герасимович Дарія, Гординська Дарія, Конрадівна Марія, Конрадівна Ярослава, Кравцівна Марія, Мойсейовичівна Софія, Чижівна Марія.

Союз Українок у Львові уладив дня 26.XI. членські сходини, на яких посолка Мілєна Рудницька і Олена Шепарович виголосили реферати присвячені подіям з перед десяти літ.

Лавреатка Нобля. І знову цього року Нобліївська літературна нагорода припала визначній жінці, норвеській письменниці Сіґрід Ундсет. Минулорічна лавреатка Ґрація Деледда (ур. 1873 р.) є більше відома нашому громадянству, бо були перекладі її творів на українську мову. Творів цеї письменниці нема в перекладі на нашу мову. Вона звернула на себе увагу повістями: „Христіяна Лявранда“, „Оляф Авдунсон“, „Дженні“, „Марія Уліє“ і „Весна“. Ундсет є донькою визначного археольоґа, що був директором Націон. Музею в Осльо. Це вже трета з ряду літературна лавреатка Нобля. Першою була Сельма Ляберлєф (ур. 1858), що цего року святкувала 70-ліття своїх уродин. Наукову нагороду одержала винахідниця радіо п. М. Кюрі-Склодовска.

Призабутий ювилей. Цього року минає 100 літ з дня уродин Олександри з Білозерських Кулішевої, відомої в нашій літературі під псевдонімом Ганни Барвінок. Мабуть Куліш заохотив до писання свою молоденьку дружину і придумав їй її друге назвисько. Оповідання Ганни Барвінок це цікаві малюнки кріпацького побуту, але нема в них широго обурення проти тодішнього суспільного ладу, яке пронизує оповідання її сучасниці Марії з Вілінських Марковичевої (Марка Вовчка). Оповідання Ганни Барвінок, це одно з найкращих джерел пізнання української народної мови.

НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО

Народне мистецтво це частина великої науки етнольоґії, якій віддається багато вчених. Ось недавно відбувся інтернаціональний конґрес народного мистецтва в Празі, на якому прослїджувано питання, звязані з народним мистецтвом. І хоча ця ділянка культури — це праця майже виключно жіночих рук — то все ще вченими у тій ділянці переважно мужчини. Більшість зголошених рефератів на цьому конґресі виготовили мужчини. А прецінь народна ноша, вишивки, тканини, килими, писанки, — це жіноче діло.

Жінки невідомі творці, а мужчини славні знавці народної творчости.

Чомуж би нам, жінкам, не поцікавитися працею наших сестер, що творять такі неоцінені скарби, якими гордиться весь світ?

Тут в першу чергу треба звернутись до тих, що живуть на селі і удержують з селом найближчий звязок. Це народні вчительки і жінки священиків. Вони мають з селом безпосередну звязь, можуть збирати різні узори своєї околиці, їх назви, примінення, спосіб шиття, народну кераміку, писанки, навіть народні пісні і звичаї.

Наша кооператива займається пропаґуванням і поширюванням народного мистецтва. Якими цінними співробітницями булиб всі учительки зі всіх закутин нашого краю, колиб вони схотіли з нами співпрацювати, це є достарчати нам первісного матеріялу з обсягу народного мистецтва. Ми цей матеріял використовувалиб у примінению до життевих потреб, а сам матеріял складалиб для нашого майбутнього великого Музею Народного Мистецтва.

Ось чули ми, що польська влада задумує влаштувати велику виставку народного мистецтва. І до співпраці звертається до всего народного учительства не з проханням, але з виразним жаданням, щоб воно виготовило повні і гарно опрацьовані збірки народнього мистецтва зі своїх сіл. Кожна вчителька буде змушена виконати цей наказ влади. Колись цей прекрасний ма-

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РАНІШЕ
РОМАН ЗУБИК, Львів, вул. Галицька 16

ПОРУЧАЄ:
Вовни на сукні й плащі жіночі,
Шовки у великому виборі,
Сукна на мужеські одіння.

теріял опиниться у котромусь польському музеєві, а у нас будуть нарікання на це, що у нас ніколи нічого нема

А моглоб бути і то дуже легко. Колиби кожна учителька, чи инша свідома справи людина взяла на себе обовязок виготовити збірку старих і нових вишивок свого села і призначити цю збірку нашій кооперативі, або котрому з наших музеїв — то яке вдоволення малаб ця людина, якби колись повстав великий Музей Народного Мистецтва, а вона була свідома, що і її цеголка є в тій величавій будівлі.

Це така добра нагода, щоб зєднатися до спільної праці. Є своя кооператива, є свій журнал — що радо прийматиме всі матеріяли з обсягу народного мистецтва. Тільки доброї волі, трохи праці а багато запалу до такої важної, культурної справи.

Початок вже зроблений двома народними вчительками. Звертаємось тепер до всіх і думаємо, що голос наш не буде голосом в пустині, а знайде голосний відгук у багатьох „роботящих умах, роботящих руках".

Редакція „Нової Хати".

„ТРИКОТАРНЯ"

Перша українська робітня волічкових виробів.

МЕЛЬНИК ОЛЬГИ. — Львів, вул. Косцюшка 3/II

Продає і виконує нові волічкові річи.
Перероблює старі.
Підроблює панчохи і скарпитки.

Робота солідна! **Ціни приступні!**

ПЕРЕДСВЯТОЧНИЙ БАЗАР

Кохана мамочко!

Приходять місяці грудень і січень, а з ними цілий ряд ріжних родинних свят: найважніше це св. Миколи і Різдво, а про іменини Андрійка, Анночки, Стефи, Осипа, Василя і Маланки й не згадувати: я Тобі хочу шось порадити, бо добре бачила минулого року, як Ти ломила собі голову, що й де купити нам, — дітям і Таткови в дарунку. Тоді я ще чомусь не хотіла Тобі признатися, що я вже знаю, що це не св. Микола ані ангел з неба приносить дарунки під подушку й деревце, тільки Ти сама про все дбаєш, придумуєш, купуєш і розділяєш.

Хоч розвіяний чар фантазії, — але Ти знаєш, що діти так люблять несподіванки, — що далі охотно вичікують дня, коли можна заглянути під подушку, чи не поклала там чого добра рука мами.

Тому замість писати листа — давним звичаєм до св. Миколи і ангела, — пишу Тобі, бо конечне хочу Тобі порадити, щоб всі покупки, які маєш поробити цього року на дарунки, Ти полагодила на *Передсвяточному Базарі*, який уладжують спільно *„Труд"* і *„Нова Хата"* в їх склепі, *в Ринку ч. 39*. Вони запросили до співучасти в Базарі також і пластунок, і відси я про це знаю.

Передсвяточний Базар буде отворений вже від 9. грудня ц. р. тягом через цілий місяць аж до Різдва, — і напевно там можна буде вибрати що схочеш, бо дуже ріжнородний добір всяких предметів.

Коштовні й дешеві, люксусові й практичні, більші річи й дрібнички.

Приготовляють цілу масу ручних робіт з народними вишивками і мережками, — Ти тямиш минулорічну виставку в Стрию, — серветки, серветки, скатерті, доріжки, milieu, рушники на образи і звичайні, подушки на отомани, хустинки, навіть жіночі торбинки вишивані, альбоми на фотоґрафічні знимки, застілки до поличок в креденсі і шафах, вишивані сорочки до народних строїв, блюзки для хлопчиків, вишивані суконочки для дівчаток, вишивані сердачки, фартушочки, ґуцульські крайки до убрань, вишивані краватки і т. д. і т. д. — відтак килими пп. Кульчицьких великі і менші, ґобелінові макати й макатки, — також ґуцульські ліжники й хідники, врешті ґуцульські керамічні вироби, — ріжні тарілки на овочі, хліб, то-що, вази ріжної величини на квіти та прикрасу хати, попельнички і т. п.

З практичних річей — рукавички й панчохи жіночі й діточі, полотна й матеріяли, а також готове білля, жіночі й діточі сорочки, станички, хустинки, комбінації, вишивані суконочки і т. д.

Також з діточої бібліотеки буде великий вибір.

Крім предметів на продаж, буде уладжена маленька артистична виставка з образами, килимами, ручними роботами, артистичними виробами на деревце і т. п. — Це для показу на скільки розвивається заінтересування для народнього мистецтва і що в цій ділянці зроблено в широких колах громадянства.

Ах, мамочко! Там такі гарні річи! Як я мрію, щоб всі ці річи прикрашували нашу хату; я знаю, що це неможливо усьо нараз купити, але власне по одному кавальчику, — що дрібніші, а більшу річ як килим, чи що, то можна її на рати дістати: як тепер не купиш то принайменше оглянеш, а відтак літом чи коли, як будеш уряджувати останню кімнату, ту що для мене, то лиш в нашому стилі.

А пластунки приготовляють солодкі пакуночки з „Нової Фортуни", різки для нечемних дітей, деревляні забавки та ляльки в народних строях; врешті прикраси на деревце.

Дохід з розпроданих їх річей піде на пластовий табор, тому кожна пластунка мусить подбати, щоб всі купували на Передсвяточнім Базарі.

Тому я Тобі про все це пишу так докладно, щоб Ти менш-більш обдумала собі це дома, і як приїдеш до Львова підемо разом на Базар; а намов також тітку Олену, може разом з Тобою вибереться.

Подумай собі, як би так *всі мами-Українки* пішли купувати на Базар, то розкупилиб його за одну мить, — а Базар буде трівати *цілий місяць*.

Напиши, котрого дня Тебе сподіватися.

Очікую твого листа і цілую сердечно Твоя

Марійка.

Одинока у нас фабрика цукорків і помадок „ФОРТУНА НОВА" (Львів, Кордецького 23), яка на протязі 6. літ солодила молодшим і старшим гіркі хвилини життя — просить усю українську суспільність, що уміє берегти народне добро, щоби при надходячім святі Николая і Різдва Христового не кинула ні одного сотика на солодощі, вироблювані в чужих фабриках. Якраз при нинішній економічній і фінансовій кризі кожним чужим цукорком і чужою помадкою робиться велику кривду своїй фабриці і своїм робітникам. Фабрика, як жива істота, потребує не лише праці та мозґу але й памяти суспільности, до якої вона належить! Тому ще раз звертаємося до усеї української суспільности з просьбою не забувати на „ФОРТУНУ НОВУ".

Грудень

356. Дiточий фартушок з білого полотенця, з великими кишенями.

357. Jumper-ова суконка для більшої дівчинки. Блюза з взористої хінської крепи, спідничка і ковнірець з рожевої хінської крепи. Суконочка має характер святочний.

Грудень! Зима завитала до нас на добре. Жінки заосмотрені уже здебільша в необхідний зимовий одяг — тепер пора подумати ще про дві річі: спортовий костюм та вечірну святочну суконку. Кожна жінка, яка управляє зимові спорти, знає, як важну ролю відграє підходячий, практичний одяг. Спортовий костюм не підлягає так моді, як суконка чи плащ, його носиться роками і тому уся увага мусить бути звернена на його доцільність. Практика виказала, що для лещат найбільше підходячий в одяг з довгими, широкими штанами т. зв. норвежськими. Для саночок кращі знова короткі штанятка. На совганку одягається спортовий костюм, прибраний футром, з короткою широкою спідничкою. Так до совганки як до саночок надається коротка спідничка, ціла запинана на гузички, під якою носиться штанятка з цего самого матеріялу, що жакет або спідничка. Мода волічкового одягу до зимових спортів, яка ще декілька літ тому була так поширена, перевелася майже зовсім як непрактична (у волічку вбивається надто сніг). Залишилися лише т. зв. pullover-и, ношені місто блюзок під спортові куртки і жакети.

Що робити цего року з вечірними сукнями? Карнавалу цього року не буде. Це вирішила наша молодь, що не бажає собі гучних карнавалових забав. Тому однак, що вечірня сукня може бути і без карнавалу потрібна на іменини, сінчання і т. д., подамо в черговому числі декілька вказівок та рад, як відновити минулорічні, щоби в цім році здержатися дійсно від цего зайвого видатку.

ПЛАЩІ

358. Елеґантний чорний суконний плащ з оригінальним ковніром у формі шаля. Гарно виглядає прибрання з футра.

ПЛАЩІ

359. Спортовий плащ в новій формі. Дуже оригінально виглядає широкий пасскіряний, перетягнений через кишені. Підшевка в плащи повинна бути взором відповідна до верхної матерії.

360. Плащик з сірої футряної матерії прибраний футром з лиса. Крій в тім плащи легко кльошевий.

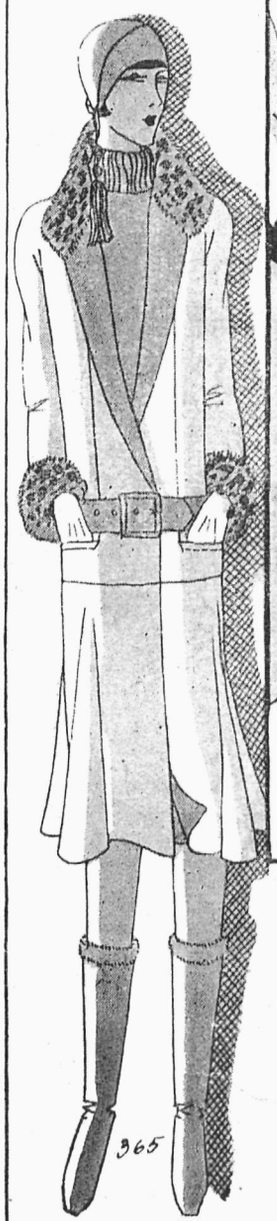
361. Дуже відповідний для грубших пань плащ з чорного Velour-у, прибраний багато кримським футром.

СПОРТ ЗИМОЮ

362. Спортове вбрання, що складається з коротких штанців і білого джемпера, закінченого шалем. Скісні паси на джемпері гарно відбивають і надають цілости спортову закраску

363. Костюм до лещет; блюза замикається в горі автоматичною спряжкою.
364. Темнозелений костюм до лещет з довгими штанцями. Блюза лямована темнозеленою вовняною тасьмою.

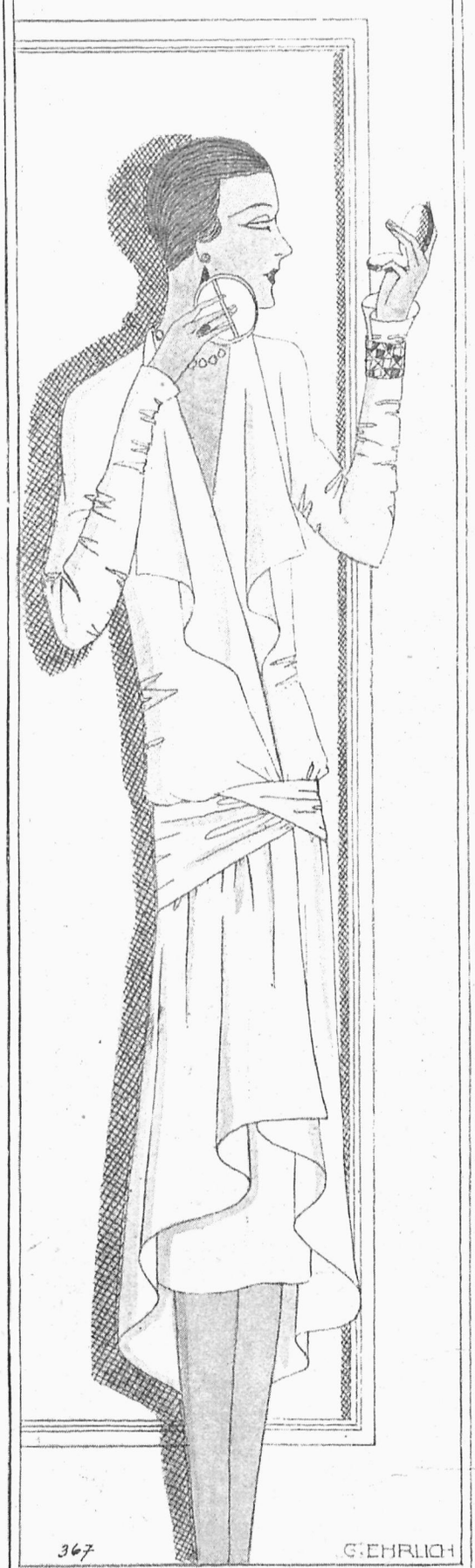

365. Дуже елеґантний костюм на совганку. Складається він з светеру й штанців краски „beige" і ясно зеленого, прибраного футром плаща. Плащ підшитий матеріялом краски „beige", надається до обосторонного ношення.

366. Костюм на совганку з матеріялу в крати, прибраний футром. Джемпер і шапочка з білого сукна, жакет підшитий білим шовком.

ВІЗИТОВІ І ВЕЧІРНІ СУКНІ

367. Елегантна сукня з гранатового crêpe satin у формі плаща.

368. Сукня з червоного оксаміту, прибрана коронкою.

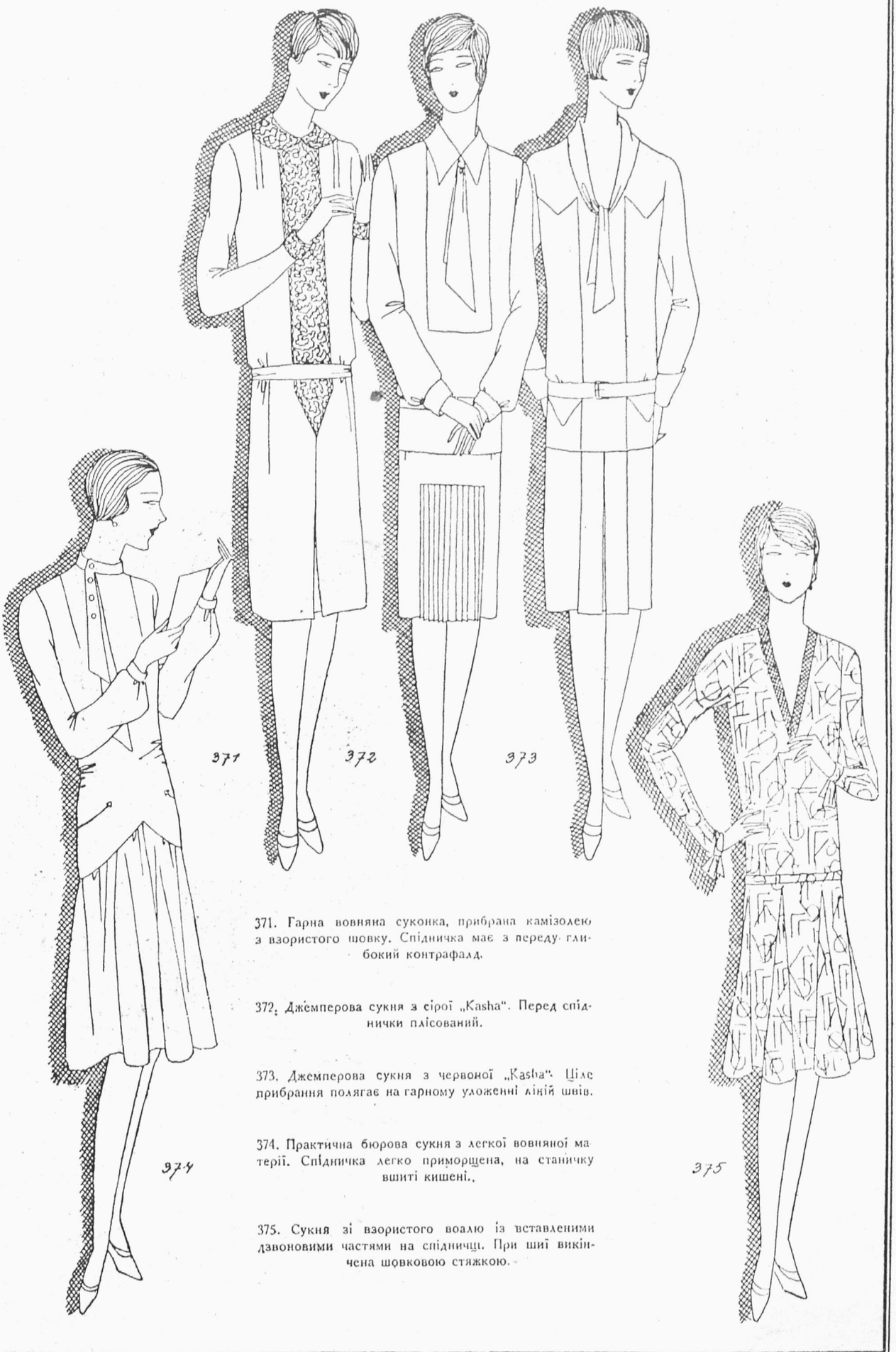

369. Сукня на вечір з коронки і Georgette краски „beige"

370. Молодеча стилева сукня з чорної тафти і тюлю. Права сторона сукні значно видовжена.

СКРОМНІ І ПРАКТИЧНІ СУКНІ

371. Гарна вовняна суконка, прибрана камізолею з взористого шовку. Спідничка має з переду глибокий контрафалд.

372. Джемперова сукня з сірої „Kasha". Перед спіднички плісований.

373. Джемперова сукня з червоної „Kasha". Цілє прибрання полягає на гарному уложенні ліній швів.

374. Практична бюрова сукня з легкої вовняної матерії. Спідничка легко приморщена, на станичку вшиті кишені.

375. Сукня зі взористого воалю із вставленими дзвоновими частями на спідничці. При шиї викінчена шовковою стяжкою.

ДІТОЧІ СУКОНКИ

376. Суконка для малої дівчинки з гранатової вовни з білим ковнірцем і манжетами. Блюза дуже довга лишає лиш мало місця на плісовану спідничку.

377. Гарна суконка для дівчинки з ясної вовняної матерії, прибрана вишиттям.

378. Практичне убранко з матеріялу в пасочки. Ковнірець і манжети з білого полотенця, вшиті до припинання на гузики.

379. Маринарське вбрання для старшого хлопчика.

380. Светер з білої і червоної волічки, та червона плісована спідничка для дівчинки. Таке вбрання надається дуже добре на совганку.

381. Чепурна суконка з взористого шовку. Спідничка складається з двох волянтів.

ДІТОЧІ ПЛАЩИКИ

382. Нагортка з гранатового сукна для хлопчика, прибрана оксамітним ковнірем.

383. Англійський плащик для більшої дівчинки, з футряним ковнірем і манжетами.

384. Практичний плащик для малої дівчинки з англійського матеріялу в крати.

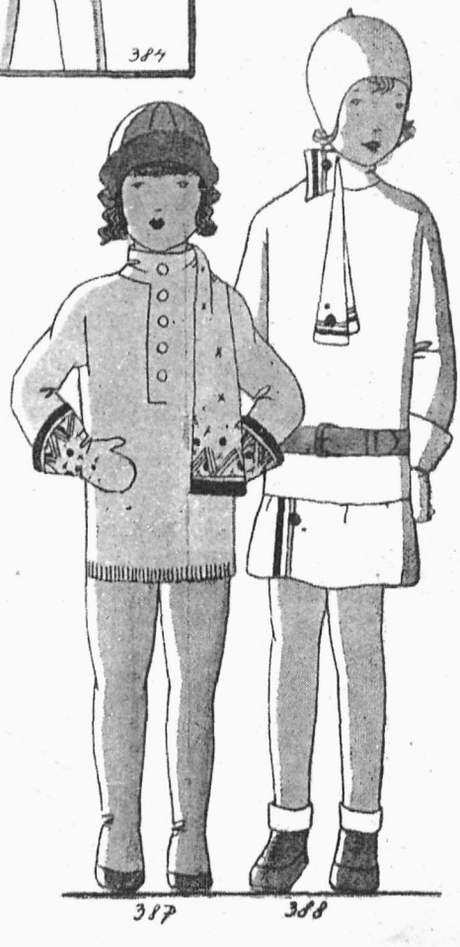

385. Ручно плетене волічкове убранко для малого хлопчика.

386. Кафтаничок у формі джемпера з взористої волічки, прибраний футряним ковнірем.

387. Светер для хлопчика або дівчинки, прибраний вишивкою або гаптом, та відповідні до него рукавички.

388. Ручно плетена волічкова суконка з вплетеним взором на спідничці та шалику.

РУЧНІ

ВОЛІЧКОВИЙ КОМПЛЄТ

РУЧНО ПЛЕТЕНИЙ ГАЧКОМ ТА ПРИКРАШЕНИЙ ВИШИВКОЮ В ХРЕСТИКИ

Комплєт складається із спіднички та jumper-ової камізолі, яку вбирається на білу блюзу з довгими рукавами.

Наперед треба скроїти форму камізолі з паперу (дивп Ручні Роботи в Ч. 10/1928 Н. Х.), до якої постійно підчас плетення належить прикладати зроблену частину камізолі для провірки, чи правильно плетена.

Осібно робиться перед і плечі, які відтак зшивається на раменах і з боків.

Спідничка має крій одностайний, прямий, — з переду глибокий контрафалд.

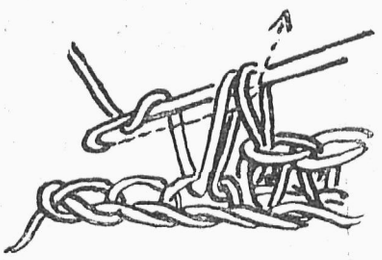
Комплєт зладжений з волічки краски beige; вишивка приміщена на переді камізолі вздовж викрою шиї та долиною камізолі й спіднички — довкруги.

Краски вишивки такі: темнобронзова — контури, вишнева, зелена, сина і темно-жовта — виповнення мотиву на переміну.

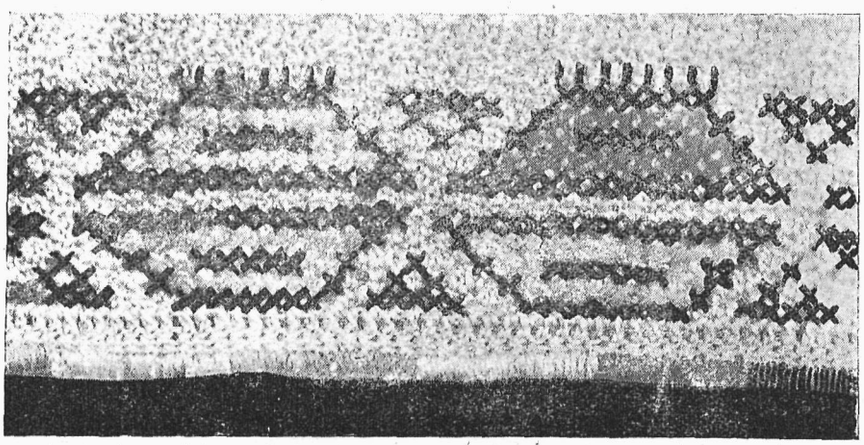
Цілий комплєт викінчений берегами обміткою у всіх красках на переміну.

Цілість робить дуже симпатичне враження і надається дуже добре головно для молодих дівчаток.

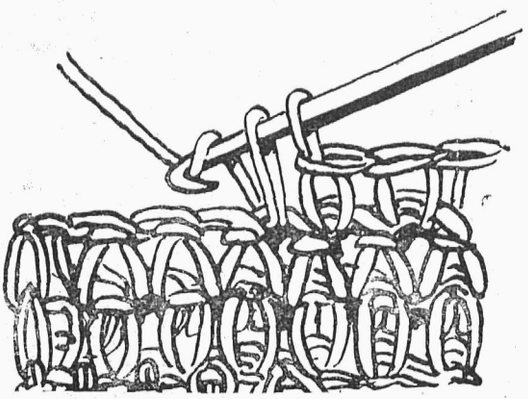
СПОСІБ ПЛЕТЕННЯ ВОЛІЧКИ ГАЧКОМ:

а) непазивані стовпці на ланцюжку

Вишивка в природній величині.

б) дальші рядки стовбців.

ПОДУШКА З НАРОДНИМИ МОТИВАМИ

на домашному полотні, виконана нитками DMC, ланцюжковим стібом, красками: червоною, малиновою, ясно-жовтою, горяче-жовтою, помаранчевою, синьою, ліліовою, ясно-зеленою, темно-зеленою і чорною.

Взір природної величини можна замовляти окремо в Н. Хаті.

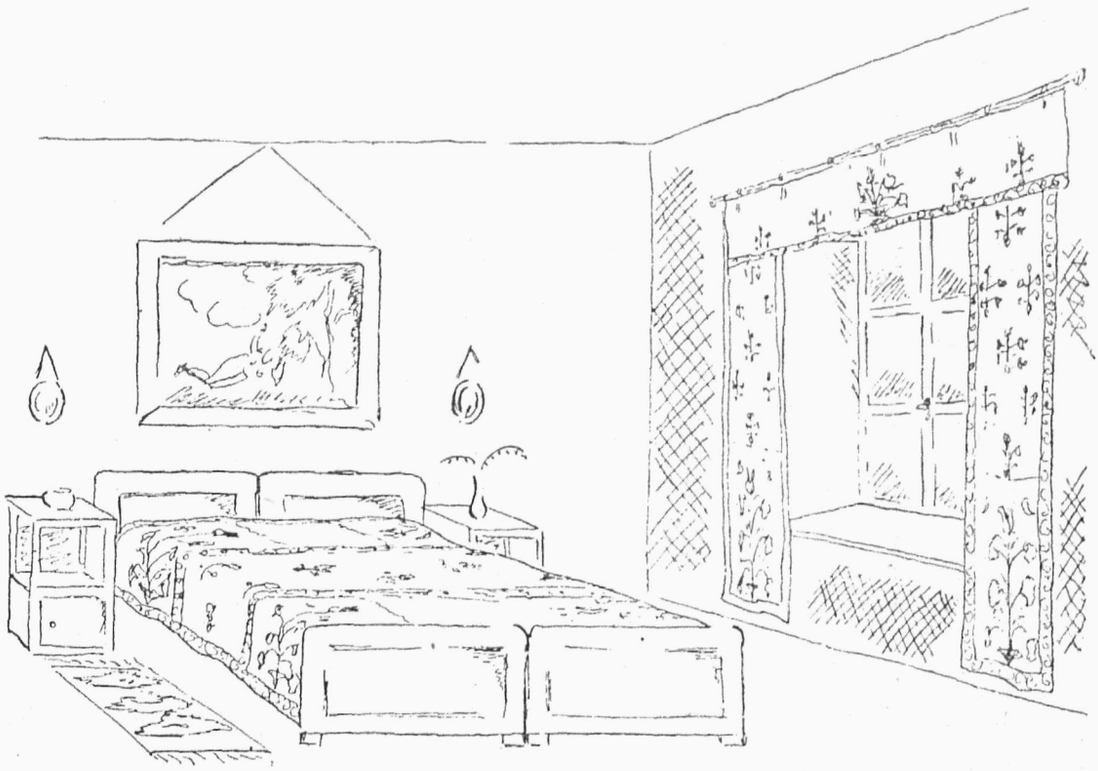
ПЕРЕДСВЯТОЧНА ЯРМАРКА ТРІВАТИМЕ ВІД 9. ГРУДНЯ Ц. Р. ЧЕРЕЗ ЦІЛИЙ МІСЯЦЬ АЖ ДО РІЗДВА.

РОБОТИ

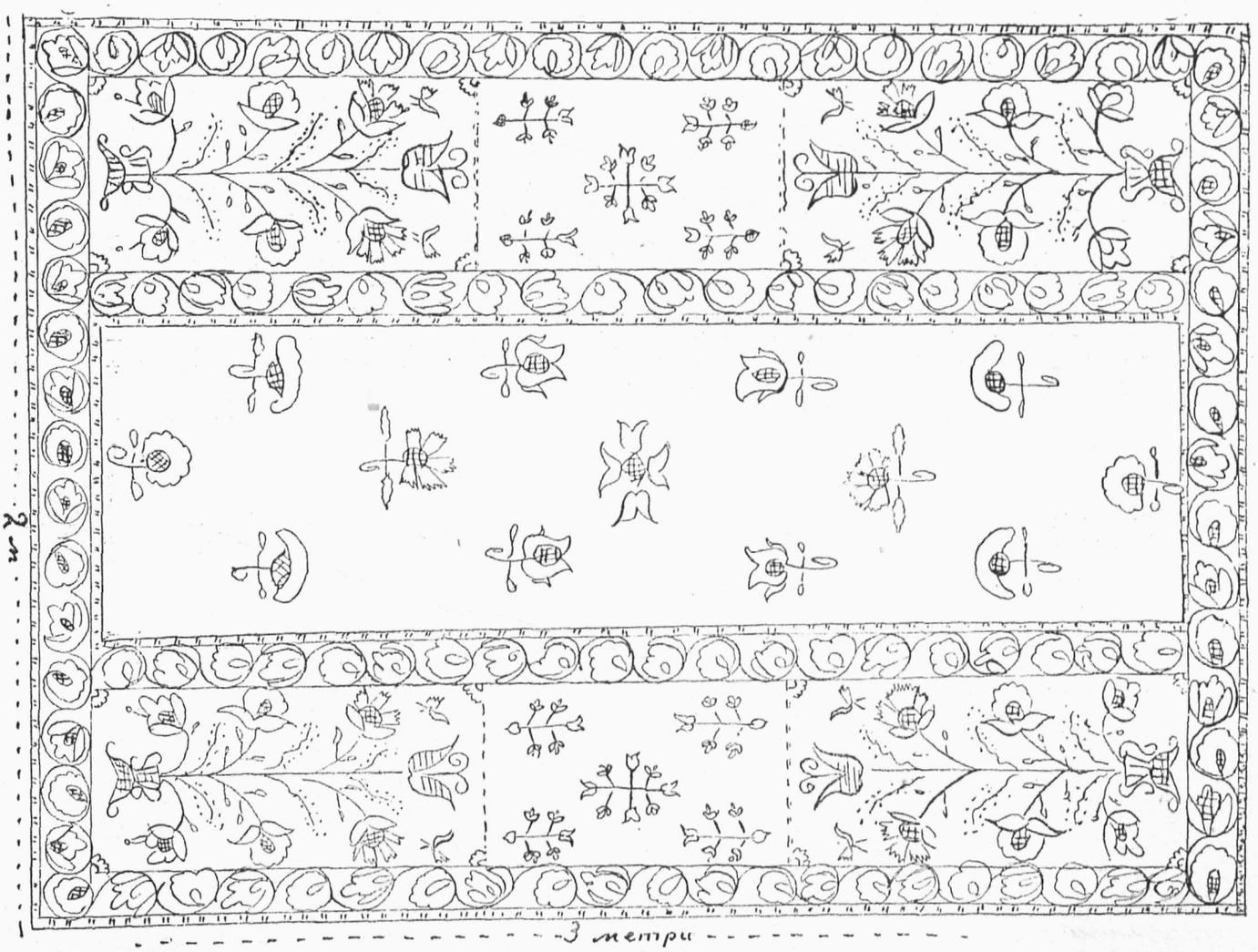
ПРОЄКТ КАПИ НА ЛІЖКА ТА ЗАНАВІСОК НА ВІКНА

З ПРИМІНЕННЯМ ПОЛТАВСЬКИХ МОТИВІВ

проєкт. С. Вальницька.

КАПА НА ЛІЖКА

Вишивки білими нитками на тонкому домашному полотні, етаміні або бурунчуку. Осередки квітів ажурові. Довкола бордюри широка мережка.

Ці самі мотиви вишивок розміщені на занавісах вікон.

Взір мотивів в природній величині можна замовляти окремо в Н. Х.

ВОВНИ, ПЛЮШІ, ШОВКИ, ВЕЛЬВЕТИ, МУЖЕСЬКІ СУКНА

поручає фірма

СТАХЕВИЧ & АБРИСОВСЬКИЙ — Львів, Ринок 32.

НОВА ПОВІСТЬ КАТРІ ГРИНЕВИЧЕВОЇ

Історичній повісті останніми часами у нас пощастило. Андрій Чайковський, Богдан Лепкий, Ю. Опільський, Роман Купчинський, Федір Дутко, І. Филипчак і І. Зубенко — всі вони пішли за темами в наше минуле й оживили його, кожний по силі свойого таланту, образування і світогляду.

І так Богдан Лепкий виідеалізував добу панування гетьмана І. Мазепи, Роман Купчинський відтворив сливе з хронікарською вірністю події з перед 15 літ в Галичині, Федір Дутко змалював боротьбу українського народу проти денікінського поневолення.

Далі в глибину століть пішли І. Филипчак і Зубенко у повісті „Княгиня Романова“ (Вид. „Ока“ 1927) і Катря Гриневичева в повісті „Шеломи в сонці“ (Вид. „Ізмараґд“, 1928). Вони оживили сумну добу галицької землі після смерти великого князя Романа Мстиславича, що згинув під Завихостом в 1205 р.

Форма повісти Катрі Гриневичевої наскрізь оригінальна. Це дрібні мистецькі картини, що розміщені в рямцях одної доби зливаються в прекрасний величавий образ. А перед кожною картиною коротка увертура з слів народної пісні, в якій чути головний мотив даної картини.

Переказати зміст цеї повісті так тяжко як переказати зміст образу. Вилучення сюжету ще не дає змісту, бо зміст криється у цілому багатстві деталів, у грі світла й тіни, у кольориті і невловимому настрої.

Сюжетом, це є головною темою повісти Катрі Гриневичевої є події після смерти галицького князя Романа Мстиславича, що відбуваються в часі одного року. Від цеї буревійної ночі, коли то на княжий замок привезли мертвого князя, аж по вїзд княгині у Володимир, після побіди над Рюриком.

Історичну повість порівнують звичайно з епопеєю, бо вона, так як епопея обхоплює великий шмат часу, дає багато епізодів, широкі характеристики, детальні описи. Цими прикметами відзначаються повісти батька історичної повісти Вальтера Скота, всіх пізніших всесвітних повістярів, не виключаючи й наших: Костомарова, Куліша, Гребінки, Левицького, Мордовця, Франка й инших.

І в повісти І. Филипчака і Зубенка п. н. „Княгиня Романова“ події відбуваються в часі більш трицяти років. Від соняшного ясного дня, коли то візантійську княжну Анну засватав славний галицький князь Роман, аж до хвилі, коли втомлена життям і боротьбою княгиня іде спочати в тихий монастир.

У повісті Катрі Гриневичевої ця обмеженість часу дії нагороджена шириною суспільного освітлення і багатством побутових картин.

Здається, що в повісті головного героя немає. Про княгиню Романову, яку може по анальоґії хочемо вважати головною героїнею, дізнаємося, що вона втратила дорогу дружину, що опинилася сама серед неприхильного окруження боярів, що горе її не зламало але застало на боротьбу, може більше за спадщину для своїх дітей, чим за добро народу. Ми чуємо її голосіння над домовиною дружини, бачимо її як ніжну матір біля недужих дітей, як відважну й розумну людину, що вміє прямувати до наміченої цілі. Однак цілого її життя не знаємо. Нема ні експозиції ні епільогу — бо це не драма це картина. Експозиції треба шукати в історії, а епільог це не кінець життя героїні, як це звичайно буває, це її сонне видіння-віщування, що сягає в далеку майбутність. Це сонний звид нинішного Галича, нужденної невідомої містини, а рівночасно віще видіння „ґенія народу, цвіту душі поколінь, Ждана міліонів серць, що прийде з орлами степів із рідного сходу, ген від Дніпра і збере все в єдино“.

Недостачу повного образу життя героїні заступила авторка повнотою життя усіх суспільних верств.

Княжі терени, побут боярів, мішан, купців, ремісників і чорнолюддя, а навіть монастирське життя пересувається перед нашими очима незвичайно виразно і яскраво.

Топоґрафія міста Галича, архитектура церков і замків, одяг княгині і боярині від чільця до взуття, забави дітей, тодішні розваги: лектура, спів бояна і розказування снів, народні звичаї: похорон, тризна, голосіння, закладини хати, весілля, свято Купала, віра в прихід духів, в навки і ин. — це все оживила нам авторка своїм мальовничим словом.

Із дієвих осіб врізуються в память бояре: дука Самбір, пяниця, розтратник і жорстокий пан для своїх під-

---

Менше відомі слова повісти „Шеломи в сонці“.

анфракс — рубін
басама́н — пасиста тканина
бахма́т — кінь
бебря́ний — бобровий
бо́клаг — бочка
боте́й — отара
бурт — щілина в стовпі для закладання дощок
векéлия — губка, що нею підкурюють бджоли
главизна — розділ
гридня — кімната в княжому дворі, де збиралась дружина
гу́севки — гуслі
гóтур — птиця,
джоя — сойка
жали́ва — кропива
ка́мка — тканина
кирея — довга суконна верхня одежа
клобучок — шапочка
ко́ливо — кутя
кощеї — слуги
ктитор — основатель
лудиння — одежа
невіглас — нерозумний, простак
погата — 20-та часть гривні
одръ (одра, одрина) — ложе (спальня)
оленки — лісовий жук, мінливий, з сухих вбогі дівчата низали намисто
оша́да (оша́дина, ошаденина) — ожелест, ледяні „базьки“ на деревах
орябка — птиця
паникадило — церковиний висячий „павук“
наполома — мертвецьке покривало
на́рча — дорога матерія
половко — птиця
плу́жити — таланити, мати успіх
Пали́копа — день св. Пантелеймона, 27 липня
по́рок — таран, праща
си́кер — вино
стрикус — таран
скрижа́ль — таблиця Мойсеєва
терем — двір князя
тивун — слуга княжий і помічник судді
хитар — межа, границя (пор. готар)
чадь — діти, дружина
чечітка — птиця (trincilla linaria)
чижми — угорське взуття
чолка — бунчук, хвіст на стягу
шерешири — самостріли
щириця (щир, щирéй) — рослина,
яловична обува — взуття з коровячої шкіри
ямелюх — птиця, свиристель европейський
япончица — опанча
ятрівка — жінка чоловікового брата.

даних, та хитрий Гліб Словит, колишний ізгой, що хоче пімститися на княгині за кривду, заподіяну йому її покійним чоловіком. Всі бояре змальовані в цій повісті неґативно. Всі вони думають тільки про власну користь і власну наживу. Не чужі їм фальш, підкупство, інтриґи і вбійства, щоб тільки добитися влади. Народне добро їм всім байдуже. Ті з бояр, що виступають проти княгині надіються більшого панування при иншій династії, ті знову, що вірні княгині, думають також про своє власне добро. Чи нарід буде вільний, які права матиме нарід це їм зовсім байдуже. Навіть молодіж боярська воліє усунутися в безпечне місце і виїхати з краю, як наражувати своє життя в непевній боротьбі.

Тому таким ярким світлом сяє на цій картині постать молодого Дужа. Це чорнороб лютого боярина Самбора, подарований монастиреві як жертва за відкуплення боярських гріхів. Це друг ліса й звірини, волі і правди, це бунтар проти влади тьми і борець за кращу долю низів. У нього нема власного я, він — пробуджена свідомість темних міліонів, так як друг його верховинський чередар Ждан — виразник їхньої волі і чину.

І вони оба оживають у віщому звидові княгині. Боярський Галич гине, азтоплений братньою кровю, яку проливали ненаситні верхи, а нова сила народу „та непоборна, та вічна що була, є і буде“ — іде з низів від Дужа і Ждана, що зберуть все розгублене в одно.

Із жіночих постатей поруч княгині вибивається на перше місце Ясиня, боярська дочка, що своєю кровю на полі бою хоче змити провину зрадника батька і байдужого до справи милого.

Прекрасно змальована ніжна Доброніга, дитина гірського гнізда з поетичною ніжною душею, засуджена на життя із грубим, простакуватим чоловіком. „Як липке бодяччя за придолом сукні довелося їй волікти життя, у якому було все, крім щастя і крім пісні“.

Однак найбільша сила зновуж в жінці з простолюддя в проскурниці — Чайці, що її чоловік покинув для другої. Вона не понизилася, не вернула до чоловіка, навіть коли цей розкаявся. Вірила своїм здоровим, роботящим рукам, що вони її прокормлять і не дадуть загинути у світі.

Одна риса спільна всім цим жінкам — вони не вижилися в коханні. Ні княгиня, що так рано повдовіла, ні Ясиня, що не знайша у серці свойого милого відгуку своїх мрій і бажань, ні нещасна Доброніга, ні зраджена Чайка.

Для повноти картини виведена і гречиня Зое, що мріє про владу, добуту кинжалом і отрує на византийський лад, фальшива полька Боґна вся залюблена в собі, лінива, пуста, але щира повірниця і помічниця латинського патра в його зазіханнях на галицький багатий край.

Не бракує в тій повісті й прекрасних картин з діточого життя.

А ціла повість написана такою свіжою мовою, переткана таким багатством порівнань, що хочаб тільки для них варта цю повість не тільки прочитати, але й читати. Бо щоби виловити всі перлини краси цеї повісті треба її читати уважно. В ній легко можна заблудити, бо нема одностайної дії, щоб все держала увагу на привязи. А також мову треба опанувати: Мову, навіяну запахом гуцульських полонин, Слова о полку Ігоревім і народних пісень.

Кожний, хто прочитає цю книжку знайде в ній насолоду від її краси, а в його серці голосним відгуком відібється віра авторки в величну силу народу, що встає з лона землі, що збере все розгублене віками в єдино, та стане господарем цеї багатої прекрасної землі, що колись була ласкава тільки для вельможних та чужих зайдеїв.

Ця повість присвячена нашій визначній письменниці і педаґоґові п. Константині Малицькій.

Марія Фуртак.

Захоронка в Теребовлі. (Світлила Анна Ракоча).

ДИТЯЧА ЛОЖ

Прихід малого „громадянина“ у хату молодого подружжа звичайно веде за собою цілий „державний“ переворот. Батько здеґрадований, а на його місце приходить малий тиран, якому все в хаті підчиняється. Всі його пестять, всі подивляють, всі, відколи живуть, не бачили нічого так красного, милого, надзвичайного, прямо казочного — аж нараз показується, що це всіми обажане чудо, при кожній нагоді говорить неправду, й то майстерно. Настає розпука, жах, — як може добре вихована дитина так зіпсутися, а вкінці всю вину присудять вулиці і сусідським дітям, а направи шукають при помочі кари.

Дитяча ложа — це одна з тих випадків, в котрім кожна мати повинна б знати трохи педаґоґічної теорії. Правда, що проста неосвічена жінка ліпше виховає десятеро дітей ніж вчений педаґоґ одну, але бувають хвилі, в яких наукове знання душевного розвитку дитини є не тільки бажане але й необхідне. Це відноситься також і до дитячої брехливости.

Ложа в перших пятьох роках життя дитини, це явище дуже часте, сливе правильне, котре однак, на жаль, родичі зле розуміють. Зріла людина не повинна мірити його зі своєї точки погляду, т. з. після обовязуючих етичних понять, тільки мусить зрозуміти, що дитина не має ще поняття про те що годиться, що немає ще етичної свідомости і що не робить зла свідомо. Бо і як може така дитина зрозуміти, що казки, хоча неправдиві, не є брехнею? Видумає дитина казку сама, то всі захоплюються тим, а видумає щось про когось зі свого окруження — то за це карають.

Не сміємо уважати дитячу ложа за провину, бо товчки для діточих брехонь є сливе завсігди дуже невинні. Дуже часто дитина за фантастичну видумку стрічає подив цілої родини. Той подив побуджує діти до дальших видумок і веде дитину аж до смілих фантастичних видумок про власне окруження. Деколи говорить неправду лиш длятого, щоби подобатися, щоби дещо дістати. Часто говорить неправду зі страху перед карою або зі сорому. Дитина з великою фантазією не потрафить відріжнити, що є правдою, а що видумкою. Прецінь і в забаві затираються границі між свідомостю дійсности а фантазії, бо діти так переймаються забавою, що її вважають за дійсність.

Тому то не можемо міряти дитячу ложа міркою зрі-

лих людей і карати по тій мірці. Найперше треба прослідити, як дитина прийшла на цю думку, а це потрафить кожна мати. Коли дитина переконана о правді своїх слів, то треба розмовою навести її на правдивий погляд.

Раз бачила я в парку малу дівчинку, яка з родичами кормила рибки. Дитина завважила, що за кожним разом, коли з води вирнула більша риба, всі її щиро подивляли. По хвилі дитина глядить між кушики й поважно дивується. „Ох, таточку, тут є така велика риба!“ А батько мабуть був добрим знавцем своєї доні, бо так само поважно відповів: „Справді? — то я мушу на неї подивитись“. А дитина додає: „Але знаєш, таточку, вона виглядає як камінчик“. А був не справді камінчик.

Правда, велоби це задалеко, якби ми в кожній неправді дитини бачили невинну дитячу видумку. Кожна мати, що так вміє читати в душі своєї дитини, мусить розпізнати невинну ложу від каригідної. Це дуже важна річ. Караючи дитину, не пояснивши їй провини виробляємо в ній впертість, завзятість —а колиж знову не звернемо їй увагу на її провину то не вщіпимо їй ясного поняття, що є добре, а що зле.

І правдива, каригідна ложа дасться вилічити лагідністю, пр. казкою, в якій ложа потягла за собою важкі і неприємні наслідки. Коли переконаємося, що це видумка з фантазії, не будемо уважати це за провину й гочуватися з того приводу нещасливими. Така брехливість промине сама собою в міру того, як прибуватиме розуму, і не лишить на душі дитини шкідливих слідів.

(З чеського).

МОДЕРНА ЛІНІЯ І МОДЕРНЕ БІЛЛЯ

Простіть, як що я сьогодня торкнуся так недискретних та інтимних питань, як Ваше тіло і Ваше білля. Коли я однак рішилася впровадити Вас в усі ділянки елеґанції та зрадити усі тайни елеґантного вигляду — я не можу обмежитись до цего що... усі бачать. Це, що закривають суконки не менш важне і елеґантна поява жінки залежна не лише від добре підібраного та добре скроєного зверхнього одягу. Ах та лінія! — кажете. Так лінія це підстава.

Хоча уже деякі часописі пишуть (і в „Новій Хаті“ була про це замітка), що „повні“ жіночі постаті вертають до моди, факт остає фактом: ніяка модерна сукня не виглядає добре на жінці, яка важить більше кільоґрамів як має центиметрів понад метер височини. Такі то уже часи настали, що елеґантний вигляд та струнке „витреноване“ тіло, це два нерозривні поняття. Правда, радикальні голодові курації, дошковатий вигляд жінки, якої не можна було відріжнити від мужчини, належать до минувшини.

Але всевладна мода має все свої „інтимні“ прикази. Колись — багато ще з Вас тямлять ті часи — вимагала від Вас мода і кравчиня одного: доброї шнурівки. Кожна сукня добре тоді „лежала“ і кожну злобу природи можна було легко закрити. Сьогодні вимагає від нас мода „шнурівки“, яка однак не зроблена зі „стальок“ і „фішбайнів“ а з добрих, здорових мязів Вашого тіла. Мода жадає, щоб Ваше тіло було струнке а гармонійне, щоби воно не було хлопяче, як тому два роки, але, щоби воно не було також пересадно жіноче, як тому літ двацять.

Одним словом ідеал жіночої краси. Чи так тяжко його осягнути? Ні! Усі диктатори моди, усі естети та гіґієністи згідні в цьому, що кожна жінка може допровадити до цего ідеалу, як посвятить денно пів години на плекання свойого тіла. Не вже жінка, дбайлива про свій зовнішний вигляд, не може украсти цеї пів годинки зі своїх фахових чи домашніх занять? Або „посвятитися“ і встати раньше о пів години? Тих 30 хвилин це не лише тайна модерної лінії але й тайна молодечого вигляду, тайна здоровля.

(Як тих 30 хвилин виповнити, подаємо окрему статтю).

Модерне білля відповідає вимогам модерної лінії: воно має занимати під одягом як найменше місця. Минули безповоротно ці часи, коли жінки одержували в приданім цілі тузіни сорочок, які носили до смерти. Сьогодня дістають білля менше, але відновляють його що кілька літ. З давніх часів залишилося одно: добре білля, зокрема шовкове, мусить бути шите ручно так як в часах наших бабунь „вебові“ сорочки.

В гарному біллю — а теперішня мода завела в цій ділянці прямо люксус — любуються культурні й дійсно елеґантні жінки. „Цего ніхто не бачить“ — кажуть ці, яким вистарчає чисте білля. „Це для мене самої“ — відповість жінка, яка скорше буде носити немодні сукні чим погане білля. (У нас на загал не багато звертається уваги на білля. Це вплив культури наших західних сусідів, яких цілий одяг і елеґанція, обчислена лише на це „що бачать“). Модерне „білля“ не відповідає уже цій назві, воно стало виключно кольорове.

Матеріяли всілякі від перкаліни до доброго шовку „lavable“ Форма: комбінація, цебто получення сорочки з майточками. Під ці комбінації носять зимою короткі майточки в красці тіла з вовняного або шовкового трикоту.

Повніші жінки мусять носити нагрудник. Пасок з підвязками одягають на тіло або на спідні майточки, ніколи на комбінацію.

При чому мушу замітити, що округлих підвязок ніхто не носить тому, що вони крайно негіґієнічні і нестетичні. В великі морози, які у нас панують, можна поверх комбінації одягнути трикотові майточки, які стягнені в пасі і в колінах на ґумку, хоронять добре від зимна.

Модерне білля пере кожна елеґантна жінка сама, тому, що його не можна варити і не можна поручити нашим прислугам. Пральник, сода, горяча вода, сире мило це руїна кольорового білля. Для прання є тепер цілий ряд фабрикатів, можна однак зовсім добре заступити їх т. з. „миленням“ розвареним милом. Що кольорове білля треба так само двічі в тиждень зміняти як біле, це так мимоходом замічую. Бо хоча бруд не так видко — не можна „затовкати“ — саме тому, що кольорове білля переться легко, в літній воді і не вариться.

Усе гарно, — скажете мені — але що зробити зі старим біллям, яке ми одержали в приданім і якого у нас повні шафи. Старі немодні сорочки як що вони дійсно з гарного полотна, можна переробити легко на

Хто має???

пропуклину і занедбує її, є

Убийником

себе, своєї дружини і дітей!

Тому радимо всім, котрі терплять на **пропуклину,** звернутися негайно до світової фірми

М. ФРАЙЛІХ **ЛЬВІВ, Городецька 35,**

де при помочи бандажів нового винаходу усувається пропуклину у **жінок, мужчин і дітей** цілком без болю й операції. Свідчать про це одержані в часі більше 60 літ золоті медалі, почесний докторат, ріжні дипльоми, як також много похвальних листів від Вп. Професорів, Лікарів і високих Достойників.

Опаски черевні для жінок і мужчин проти зниження жолудка можна замовляти поштою. ≍ Опаски пропуклинові допасовується лише особисто, через що приїзд є конче потрібний.

модерні комбінації. Можна дати кольорову обмітку, щоби модерніше виглядали. Білля з гіршого полотна можна переробити для дітей, як що Ви їх маєте, найгірше потяти на стирки. З безконечних нічних сорочок „вебових“ можна пошити прекрасне білля на постіль. У доброї хазяйки воно не змарнується, а є чейже деякі частини цего білля, яких рішучо під модерню сукню одягнути не можна.

Зокрема перестерігаю перед ношенням т. з. гальок під теперішними суконями. Під вовняну сукню не носиться загалом нічого кромі комбінації і трикотових майточок. Під легкі шовкові або літні суконки одягається другу комбінацію, яка уже не є получена з майточками, лише одностайна а нагадує кроєм дещо давню сорочку. Ця друга комбінація сягає до колін а повинна бути шовкова, зокрема під шовкові сукні. Обі ці комбінації занимають дуже мало місця так, що кожна сукня добре на них „лежить“, а стать не тратить своєї стрункості.

Так отже модерне білля піддержує лінію, а лінія є одною з передумов елеґантної, модерної жіночої появи.

30 ХВИЛИН ДЛЯ ЗДОРОВЛЯ Й КРАСИ

Встати рано (не вилежувати довго в ліжку). Одягнути купелевий трикот або легку сорочку. Відчинити вікно без огляду на пору року й погоду і три рази дуже глибоко відітхнути. Відтак почати руханкові вправи. Найкраще робити їх при відчиненім вікні, вистарчить однак в добре перевітреній кімнаті. Вправляти босо.

1. Вправа: станути на пальцях, руки випрямити в гору. Відтак руки спускати долів, при чому ноги згинати в колінах, стоячи все на пальцях. Руками легко діткнути долівки і підносити знову вгору, випрямовуючи рівночасно ноги. При підношенні рук вдихувати, при спусканні видихувати повітря. Повторити це 10 разів.

2. Вправа: станути рівно, руки піднести прямо в гору. Зачергувати руками колеса, але в цей спосіб, що одна рука зачинає взад, друга в перід. Робити дві хвилини.

3. Вправа.

Станути рівно, руки в гору. Відтак перегнути ціле тіло якнайдальше в зад і повернути в перід так, щоби руки дотикали долівки. Коліна й руки в ліктях мусять бути зовсім випрямлені. Повторити 20 разів.

(В початках болять дуже ноги в колінах і тяжко досягнути руками долівки. Добре виґімнастиковані жінки кладуть цілу долоню. Знаменита вправа для вироблення мязів шлунка).

4. Вправа.

Положитися горілиць на долівці. Руки випрямувати поза голову. Старатися підносити так, щоби не рухати сильно випрямованих ніг. Відтак в сидячій позиції нагнути тіло так далеко, щоби руки досягнули кінців ніг. Ніг не вільно згинати. 10 разів.

5. Вправа.

Станути на пальцях, руки на бедрах. Одну ногу згинати і випрямовувати в коліні під кутом прямим. Десять разів кожна нога.

(Коли в початках годі удержати рівновагу, можна держатися одною рукою якогось тяжкого предмету (крісла, ліжка).

6. Вправа.

Клякнути, ноги тісно при собі. Перехиляти тіло в зад так, щоби руки, які є в нормальній позиції дотикали долівки. Ноги від колін в гору мусять бути дуже напружені й зовсім у рівній лінії. Тіло також мусить бути дуже випрямоване, не горбитися!

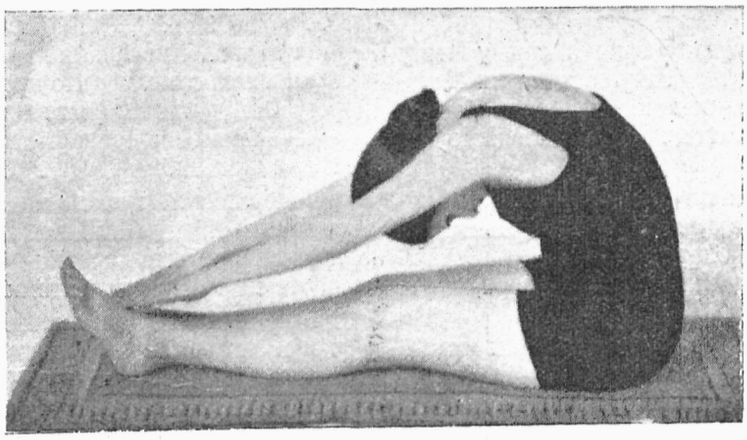
(Вправа в початках дуже болюча). З початку вправляти 5 разів, відтак 10.

7. Вправа.

Ноги на вхрест на пальцях, руки на бедрах. В тій позиції старатися сісти на землю і так само з ногами на вхрест і без помочі рук встати. 10—20 разів.

Після цих вправ (звертати в часі руханки увагу на правильне віддихання) відпочати 2—3 хвилини. Мати приготовану зимну воду (в початках може бути перестояла) у ванні або ночвах до прання. Станути у воді, взяти дві мягкі щіточки до рук і натирати ціле тіло так довго, доки не буде добре червоне. Витерти добре рушниками.

Перший тиждень будуть боліти мязи — це доказ, що тіло не привикло до руханки. *(О. Ш.)*

Вправа 4.

ВЕСЕЛИЙ КУТОК

ЗА БАГАТО ДУМАЄ ПРО СЕБЕ.

Молода жінка: Мій чоловік направду надто влюблений! Цілий день сидить там в кнайпі при вікні і заглядає за мною.

А. Моя жінка святкує завтра свої уродини і бажає собі щось на руки або шию.

Б. Гарне тоалетове мило, що?...

ЛИХЕ СВІДОЦТВО.

Батько до сина, що приніс лихе свідоцтво: ти драбуго, чи знаеш, що Франко у твоїх літах був першим учеником.

Син: ...а в твоїх літах, тату, він був вже славним поетом.

ТАКОЖ РАЦІЯ.

— Знаеш що, піду заміж хіба за адвоката.

— Чому саме так?

— Бо це мусить бути незвичайно забавно, перед правником все мати рацію.

І ЗНОВУ РІК МИНУВ...

Здається, що це було так недавно, як гурток „очайдушних“ жінок, без матеріяльних засобів і без видавничої практики взявся за видавання жіночого журналу.

Дехто підсміхався, дехто глузував, дехто з боку вичікував, що з цего вийде. Однак були й такі, що порадили й помогли вийти в світ першому жіночому журналові, що ціллю поклав собі пропаґувати народне мистецтво й домашню культуру. Про такий журнал мріяла ще пок. Евгенія Ярошинська, але мрії її здійснилися щойно в наші дні.

Рік за роком збільшувалося число прихильників і передплатників — стали голоситися нові поважні співробітники і вкрашували журнал своїми цінними працями.

І ось з цим числом кінчимо 4 рік видання з повною свідомістю цего, що тривкі підмурівки вже покладено. Тепер черга на будівлю, що сталаби незаступною складовою частиною нашої культури.

А до цего можуть помогти нам наші передплатники і співробітники. Передплатники своєю точною передплатою і заінтересуванням, а співробітники надсиланням своїх цінних праць.

Щоби навязати контакт з нашими передплатниками і читачами, щоби знати їх зрілу думку, яка булаб нам і вказівкою в нашій праці — ми розсилаємо з оцим числом кілька запитань, щоб наші передплатники і читачі висказали свою думку про ведення нашого журналу. Найкраще умотивовані критичні думки будуть для нас дороговказом для дальшої праці.

Від Адміністрації

Пренумерата є платна з гори; щоби оминути перерви в посилці журналу, просимо о правильне вплачування належности.

До всякої кореспонденції з Редакцією і Адміністрацією просимо долучувати на відповідь 0·30 зл. поштовими значками.

В разі зміни місця побуту просимо завчасу нас про це повідомити, а на кошти зміни адреси прислати 0·50 зл. поштовими значками.

Досі ціллю нашого журналу було в першу чергу пропаґувати народне мистецтво. Тому містили ми 2 сторінки ручних робіт, з приміненням народних узорів, а в тексті старалися дати статтю на тему народного мистецтва, або хатнього мистецтва взагалі.

В цьому відділі працювали: С. Вальницька, І. Ґурґулівна, Н. Коцюбинська (з Києва), О. О. Кульчицькі, Я. Музикова, М. Рудницька-Охримовичева, С. Савицька і проф. Свєнціцкий. Одні давали проекти-узори, другі теоретичні статті.

Важним відділом нашого журналу вважали ми подавати відомости про жіночу домашну культуру. Обстановка хати, раціоналізація хатнього господарства, ґіґієна жінки, спорт, виховання дітей, кухня, домашне шитво — все це старались ми вмістити на сторінках нашого журналу.

І тут цінними співробітниками нашими були Осипа Заклинська, С. Мійська, З. Мірна, М. Омельченко, др. Софія Парфанович, інж. Ліда Пахоліхова (з Чех), Олекса Саламончук і Олена Федак-Шепарович.

Вкінці в літературній частині подавали сильветки наших і чужих визначних жінок, поміщували оригінальні оповідання і переклади з чужих мов. Подавали коротенькі відомості про загальний культурний рух нашого краю і Радянської України.

В цьому відділі працювали: М. Бачинська-Донцова, К. Бобикевич, Олена Вергановська, С. Дністрянська, М. Дороцька, О. Дучимінська, *К. Гриневичева*, Остап Грицай, О. Залізнякова, *У. Кравченко*, Ю. Кисілевський, Я. Лагодинська, *Константина Малицька*, О. Могульська, Софія Олеськів-Федорчак, Марія Роздольська, Мілена Рудницька, М. Рудницький, А. Свєнціцка, Степан Сірополко, Дарія Старосольська, Анна Тарасевич-Ортинська, Михайло Матчак і І. Федорович-Малицька.

Ці співробітники поміщували свої оригінальні праці на вище згадані теми, або давали переклади з чужих мов.

Цей підсумок хоч і не блискучий але й не вбогий, коли зважити умови, серед яких приходиться працювати нашим видавництвам.

З Новим Роком міститимемо в літературній частині оповідання російського письменника Ґаріна „Молодий вік Тьоми“ — в перекладі *Константини Малицької*, який вона виготовила на засланні в Сибірі.

Приступаємо також *до видавання кольорових узорів народних вишивок.*

Взори появлятимуться поодинокими сторінками у величині Н. Х. кожного кварталу і будуть розсилані як безплатний додаток передплатницям „Нової Хати“.

Хоч кошти видавництва журналу в останніх місяцях значно зросли, а видавання кольорових узорів є теж незвичайно коштовне, — адміністрація журналу *не підвищує передплати* „Нової Хати“ на р. 1929; натомість звертає увагу, що кольорові взори як безплатний додаток отримають лиш ті передплатниці, які не залягають з передплатою до кінця 1928 року і заплатять біжучу, бодай за один квартал.

Таблиця крою буде виходити що кварталу як і досі.

Вступаючи в *пятий* рік видавництва сподіємося, що й надалі тішитисьмемо довірям і піддержкою наших передплатників, читачів і прихильників, що їх число збільшиться, а ми матимемо змогу уліпшувати і прикрашувати наш журнал так, щоби він став необхідний кожній українській жінці. *(М. Ф.)*

ТОВАРИШКИ!

Чи пригадуєте собі день 4 грудня, ясний день нашого шкільного життя? Це було наше свято — день імянин незабутної Директорки Марії Примівної. Кілько радости було в нас з усіх приготувань, кілько напруження енергії і волі, кілько шляхотної ривалізації між поодинокими клясами, хто кращим ділом звеличає нашу дорогу Опікунку. На свято це підготовлювано звичайно представлення або концерт і це було найкращим гостинцем для Покійної.

Тепер це все далекий спомин найкращих літ життя. Але при цьому спомині кріпшає постанова, яку ми після Її смерти собі поклали, що власними силами поставимо Їй тривкий памятник.

І цю постанову ми виконаємо!

З весною в першу річницю смерти — мусить стануги памятник на Її могилі і памятник живий, який не дав би Її імені піти у забуття.

Нехай не буде ні одної між нами, що забулаб про свій обовязок післати одноразовий даток на памятник на могилу Марії Примівної.

На памятник пок. Директорки Марії Примівної

зложили:

По 26·— зл.: Марія Стафіняк Гузарова, (Liskovec u Frydku Č. S. R.).

По 20·— зл.: Наталія Кміцікевич Цибрівська, (Надвірна); Марія Попович Заячківська, (Надвірна).

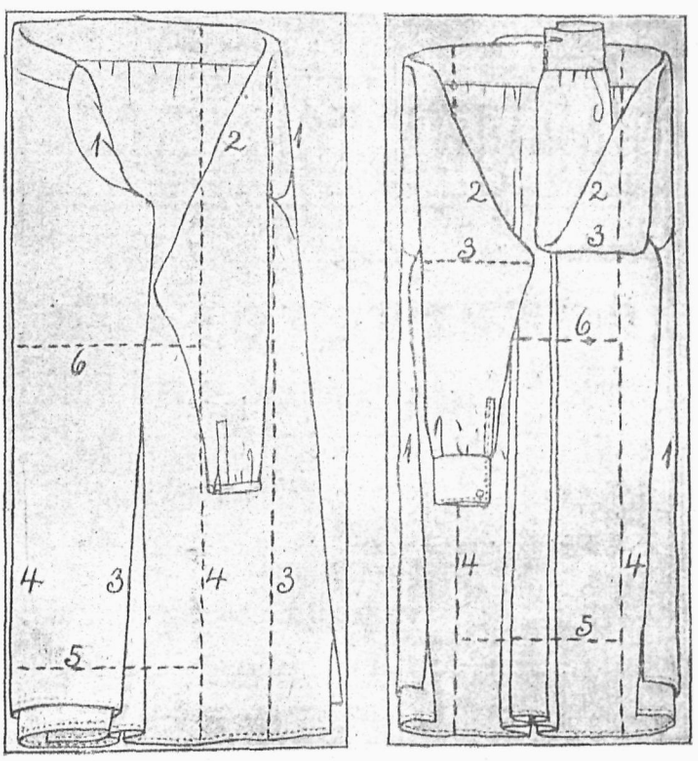
По 10.— зл.: Наталка Ломницька Волосянська, (Потік золотий коло Бучача); Мирослава Булівна Ґаєвичева, (Суровиці, Буковисько).

По 5·— зл.: Марія Пиндусівна, (Зелена, Грималів).

ПСИХОЛЬОҐІЯ В ДОМАШНОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Психольоґи звернули тепер свою увагу на домашнє господарство, щоби пізнати причини поводження або неповодження старших або молодших господинь в їх змаганнях. „Англійський Народний Інститут для промислової психольоґії“ прийшов до заключення, що на скільки одноміліонова армія працюючих в Англії жінок заслугує на студії і досліди, то ще важнішим є дослід над умовами, в яких працює 5 міліонів англійських жінок і господинь. Змагання Інституту найшли попертя англійської жінки. Тисячі домів дало свою згоду допустити до нутра інспекторів товариства, які мусять „обсервувати, аналізувати й розважати“, заки дійдуть до бажаних вислідів.

Дослідові будуть підлягати в однаковій мірі малі робітничі домики, як і великі доми вищих сфер. Але головна увага буде звернена на доми середної кляси, де інтеліґентна жінка бореться з некорисними умовами мешкання та браком помочі.

Так складається мужеську сорочку.

В давних часах, приписувано вину будівничим, які не застановлялися при розпляновуванню дому, скільки здоровля, скільки сил можна заощадити при визискуванні відповідного місця. Сьогодня при помочі крокомірів обчисляється кроки робітниці в кухні; кухонні меблі й піч уставляється так, щоб ходження від одного до другого вимагало як найменше руху. Крісла мають бути відповідної висоти, щоб можна сидячи чистити ярину, приготовити їжу, а столи й крісла будуть мати малі рухомі плити, які можна примінити до зросту особи, що варить. При шурованню, тріпанню, стеленню ліжок можна буде уникнути змучення. Будуть уліпшені способи миття начиння, підноси будуть такої величини, щоб легко містилися в дверях. Причини кухонних катастроф, яких жертвами є потовчені горшки, склянки, тарілки, треба, — так твердять психольоґи — шукати в клопотах і журбах, або инших умових розтріпаннях.

Інститут при помочі фільмів має демонструвати ріжні уліпшення з обсягу домашнього господарства, на примір властивий і невластивий спосіб обирання картоплі.

Інститут, який причинився вже тепер до значних уліпшень по бюрах, склепах, ресторанах, сподівається на цім новім полі теж осягнути бажані успіхи.

ПРАКТИЧНІ ПОРАДИ

Щоби нове порцелянове начиння не тріскало, покладіть його на добу до зимної води.

Коли скроплюєте білля до прасування, уживайте горячої води, то скорше і рівномірно перейде вохкістю.

Дешевим цементом для зліплення побитого порцелянового начиння є вапно змішане з білком.

Коли окуляри заходять парою, натирайте їх денно милом, а відтак витирайте, щоби аж блищали. Таким чином на склі повстане фільма, що не допустить пари до скла.

Скло, Порцеляна, Криштали

Поручає

Новоотворений склад

ОЛЕКСАНДРА ОНИСЬКА

ЛЬВІВ, Галицька 20 (ріг Валової).

ВЕСЕЛИЙ КУТИК

В МАҐАЗИНІ МОД.

Гарненька, незвичайно стрункa моделька дефілює перед панством Майерами, які разом важать 4 цетнари.

„Беру цю суконю“, каже пані Майер.

„Але дайте дві“, додає добродушно пан Майер. „Одну на перід, другу на зад!“

НАЙТЯЖЧА РОЛЯ.

„В моїй драмі ви маєте найтяжшу ролю“, каже автор на пробі до молодої артистки. „Що кажете, пане доктор, я-ж не маю говорити ані слова!“ — „Ну, власне — цеж є найтяжча роля для жінки“.

ВИГОВОРИВСЯ.

Весела вдовичка, яка бажає вийти заміж, запросила до себе на вечерю двох братів. Прийшов лиш один.

„Алеж, я запросила вас обох“, каже розчарована пані.

„Оба, на жаль, ми не могли лишити склепу, і мій брат запропонував, щоб тягнути жереб“.

„І ви виграли?“

„Ні, ...я програв!“

ПРИЗНАННЯ.

„Що думаєте про артисту-маляра Тріску?“

„Він малював недавно мою тещу, — кажу Вам, можна тікати!“

„Так зле?“

„Ні, — так добре!“

Учителька (до учениці): Можеш мені дати примір на це, що — чесність трівае найдовше?

Учениця: Так, як відписую математичну задачу то маю її готову в кількох хвилинах; але як сама вираховую, то це трівае куди довше.

Від Адміністрації

П. Т. Передплатниці, що залягають з передплатою по конець ц. р. (1928), отримали цими днями окремими листами почтові складанки виповнені на залягаючу суму, яку треба негайно вирівнати Просимо відновлювати передплату на 1929 р., та приєднувати нових передплатниць. Передплата без огляду на подорожіння коштів видавництва та сама, т. є. 18·— зл. річно, 9·50 зл. піврічно, 5·— зл. квартально; для закордону рівновартість 3· - долярів, для Чехословаччини 2·50 долярів.

ПРИПИСИ

Паштет з заяця.

Перед одного заяця (лапки, погруддя, легені, печінка) по $^1/_8$ кґ мяса волового, телячого, товстого вепрового, 1 фунтова печінка теляча або вепрова, $^1/_4$ кґ свіжої солонини, 2 дкґ сушених грибів, морква, петрушка, салєр, 2 листки бобкові, перцю звичайного і англійського, 1 румяна цибуля — усе заляти водою і варити 3—4 години. Уважати, щоби смак не википів і мясо було все прикрите. Коли мясо відстає зовсім від костей, виняти зі смаку і усе змолоти через машинку від мяса, відтак перетерти через густе сито. (Можна не перетирати, лишень змолоти 7 разів на машинці). Додати 2 булки намочені в смаку (підчас мелення) і час до часу поливати смаком, щоби мясо не було надто сухе. Коли усе перетерте і мясо зовсім мягке посолити і поперчити до смаку, додати $^1/_2$ оріха мушкатулового, 2 яйця і утирати валком 10 хвилин. Вкінці додати солонини краяної в кістку і $^1/_2$ порошка до печива (Оеткер-а). У формах висмарованих добре смальцем і висипаних булочкою пекти в гарячій рурі 1 годину.

Заяць на зимно.

Обжилованого, нашпікованого, байцованого заяця упечи як звичайно і як вистигне покраяти в якнайтонші платки. Гірші кусники мяса від ніг і костей ужити на фарш, який робимо так: мясо змолоти добре, додати 3 сарделі вимочені і очищені з костей, 2 ложки французької муштарди, 4 варені жовтки, кілька ложок свіжої доброї оливи, соку з цитрини, стільки, щоби маса мала приємний смак, посолити, поперчити і перепустити усе ще раз через машинку або сито. Взяти округлий полумисок, уложити гарно платки печені з заяця на кожний дати фаршу, в середину полєжити корнішонів, маринованих грибків та прибрати білою і рожевою ґаляретою. Такого заяця подається на елєґантні зимні другі снідання або чайні вечері.

Римський омлєт.

Спекти з доброго омлєтового тіста тонкі омлєти. Опісля виповнити їх мішаниною з меленого мяса, звинути, перекроїти і класти тісно біля себе на огнетревалий полумисок; поляти масловою підлевою. і посипати пармезановим сиром. Відтак дати до рури.

Фарш: теляче мясо, останки дробю, посічи з вареними грибками, пів мушкатового горіху і трохи маслової запражки.

Запражка маслова: ясну маслову запражку розрідити молоком і зварити на густо. Додати кілька жовток і пармез. сира. Хто любить острі річи, можна обложити платками цитрини.

Понч без алькоголю.

У камінному горшку вбити на шум 8 жовтків і 20 дкґ цукру, додаючи підчас того потрохи $^1/_2$ л. порічкового або вишневого соку. Потім поставити горнець на плиту і вбивати цю масу безупинно до значної теплоти (не може закипіти).

Відтак відставити посудину. До вистудженої маси вляти $^1/_8$ л. соку з суниць або трускавок і сік з одної цитрини. Перед видачею на стіл змішати з кипятком після вподоби і смаку. Подавати у високих чарках з ложечками. Ця скількість вистане на 6—8 осіб.

ПРИВИКАЙМО КУПУВАТИ

ТІЛЬКИ

У СВОЇХ!

Бо через двигнення рідної торгівлі і рідного промислу — двигнеться цілий народ!

Найстарша кооператива, бо основана в р. 1883

„НАРОДНА ТОРГОВЛЯ“

Продає

СПОЖИВЧІ ТОВАРИ

у своїх 24 склепах по більших містах краю.

Книжки і журнали надіслані до редакції:

(Просимо авторів і видавців надсилати нам свої видання для обміну й поміщення в оцій рубриці).

Катря Гриневичева: „Шеломи в сонці“. Вид. Ізмараґд, Львів 1928, ст. 184.

Федір Дудко: „Квіти і кров“. Вид. „Червона Калина“, Львів 1928, ст. 192.

Герберт Кассон: „Тайни успіху в інтересах“. Вид. Михайла Таранька, Львів 1928, ст. 170.

Ілюстрований господарський „Календар Сільський Господар“. На рік 1929. Львів, ст. 246.

„Наша книга“, — календар альманах „Жіночої Долі“ на рік 1929, Коломия, ст. 200.

„Життя і знання“, ілюстрований місячник, Львів, ч. 14.

„Світ“, — ілюстрований двотижн., Львів, чч. 19—20.

„Літературно Науковий Вістник“, місячник, Львів, ч. 11.

„Кооперативна Республика“, місячник, Львів, ч. 11.

„Жіноча Доля“, — двотижневик, Коломия, чч. 21, 22.

„Селянка України“, — двотижневик, Канада — Вінніпеґ“, чч. 20, 21.

„Зоря“, місячник, Дніпропетровське, ч. 10.

„Літопис українського друку“, — тижневик, Харків, 35—43.

„Службовик“, — орґан українських прив. службовиків, Львів, чч. 8—10.

„Зиз“, — журнал сатири і гумору, Львів, чч. 13, 14, 15.

„Вікна“ — місячник, Львів, чч. 8—9.

„Світ дитини“, — місячник, Львів, чч. 9, 10, 11.

„Zensky Svet“, — місячник, Трієст, чч. 9, 10

Видає Кооператива „Українське Народне Мистецтво“. За Редакцію відповідає МАРІЯ ГРОМНИЦЬКА.
Редакція і Адміністрація: Львів, Ринок ч. 39., І. пов. З друкарні Наукового Тов. ім. Шевченка у Львові.

ЛЬВІВСЬКА БІБЛІОТЕКА АН УРСР № Ж-2093

Щоб оминути непотрібних обопільних поштових коштів при надаванню посилок за посліплатою, просимо дуже при всяких замовленнях (кроїв, взорів, монограмів і т. п.) надсилати належитість з гори, чеком „Нової Хати“, переказом, або поштовими значками.

Табелі кроїв з вимірами.

Виміри кроїв для смотриків і жінок.

Величина	для смотриків			для жінок					
	14	15	16	I	II	III	IV	V	VI
Обєм горішний	cm 84	cm 86	cm 88	cm 90	cm 96	cm 102	cm 108	cm 114	cm 120
Обєм в поясі	64	66	68	70	74	78	84	90	100
Обєм в бедрах	90	94	96	100	105	110	114	120	130
Довжина спідниці	75	80	85	102	105	108	108	108	108

Виміри кроїв для дівчаток від 1—13 літ.

Величина	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Ціла довжина	cm 45	cm 48	cm 50	cm 55	cm 60	cm 65	cm 70	cm 75	cm 80	cm 85	cm 90	cm 96	cm 102
Обєм горішний	58	60	62	64	66	68	70	72	74	76	78	80	82
Довжина рукава	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	37½	39	40½

Виміри кроїв для хлепчиків від 1—13 літ.

Величина	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Зовнішня довжина коротких штанів	cm —	cm 29	cm 33	cm 36	cm 39	cm 42	cm 45	cm 48	cm 50	cm 54	cm 56	cm 58	cm 60
Зовнішня довж. довгих рівних штанів	—	—	57	60	63	67	70	73	76	79	83	86	89
Довжина рукава	20	23	24	25	25	29	31	33	35	37	39	41	43

Ціни кроїв:

а) велика форма крою (костюм, сукня, плащ) . . . . . 2·20 зол.
б) мала форма крою (блюзка, спідничка, діточий одяг, білля) . . . . . 1·80 „
в) дрібнички (капелюхи, ковнірці, черевики, тощо) . . . . . 1·— „
г) малий взір до ручних робіт . . . . . 1·50 „
ґ) великий взір до ручних робіт . . . . . 2·40 „

ЗРАЗКОВІ МОНОГРАМИ

(ручно рисовані)

до гапту й вишивання хрестиками

в ціні від 0·50 до 1·— зол. за штуку.

При замовленнях не забувати подавати величину букв і до чого вони призначені (до хустинок, білля, рушників, пошевок, обрусів і т. п.).

НИТКИ DMC до ручних робіт:

Cotton Perle	ч. 8.	в клубках	0·65 зол.
„ „ „	5.	в мотках	0·45 „
DMC в мотках	„ 12, 16, 25	. .	0·25 „
Moulinée в мотках			0·18 „

При замовленнях треба подати краску (найкраще за числом) і кількість мотків або клубків. До робіт, поміщених в „Новій Хаті“ можна красок не подавати, лиш зазначити, до якого взору дібрати нитки.

Гроші треба висилати рівночасно із замовленням, переказом або в поштових значках. **На порто** посилки долучити **0·30 зол.** Всі замовлення полагоджується (за попередним надісланням належитости) протягом 7—10 днів.

За посліплатою не висилається.

Кооператива Українське Народне Мистецтво

ПЕРЕНЕСЛА СВОЮ ДОМІВКУ З ВУЛ. СЛОВАЦЬКОГО ч. 14 І. п. **ДО КАМЕНИЦІ „ТРУДУ“, РИНОК ч. 39,** НА ЩО ЗВЕРТАЄМО УВАГУ ШАНОВНОЇ ПУБЛИКИ. ТАМЖЕ МІСТИТЬСЯ РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ ЖУРНАЛУ **„НОВА ХАТА“.**
ПОДАЮЧИ ЦЕ ДО ЛАСКАВОГО ВІДОМА ЧЛЕНІВ КООПЕРАТИВИ, ПЕРЕДПЛАТНИЦЬ ЖУРНАЛУ, ПОКУПЦІВ І ВСІХ ІНТЕРЕСОВАНИХ, ЧИСЛИМО НА ДАЛЬШУ ЇХ ПРИХИЛЬНУ ПІДДЕРЖКУ.

УПРАВА.

УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО

ВИКОНУЄ готові або на замовлення ручні роботи з народними вишивками й мережками для прикраси одягів і домашної обстановки.

ПОРУЧАЄ вишивані блюзки, суконки, сорочки до народних одягів, білля, обруси, капи, сервети, подушки.

ВИДАЄ щомісячний журнал для плекання домашної культури **„НОВА ХАТА“** з відділом мод і ручних робіт. Передплата виносить: на рік **18 зол.**, на піврік **9·50 зол.**, на чверть року **5 зол.** Для Америки **3 дол.**, а для Чехословаччини **2·50 дол.** річно. (Red. i Adm. Lwiw, Rynok 39.)

КРОЇ! — МОНОГРАМИ! — ВЗОРИ!

ЖІНОЧА ПРОМИСЛОВА КООПЕРАТИВА „ТРУД“

ЛЬВІВ, Ринок ч. 39.

ВЕДЕ: 1. Робітню жіночого, мужеського та постільного білля. 2. Робітню жіночих одягів, костюмів та плащів. 3. Магазин полотен, готового білля, кравецьких додатків.

УДЕРЖУЄ: 4. Трилітну фахову школу кравецтва й білизнярства.

УЛАДЖУЄ: 5. Курси для управительок робітень та інструкторок шиття і крою.

ПОЗІР! ЖІНКИ! ПОЗІР!

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ КООПЕРАТИВИ:

„УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО“

ЖІНОЧА ПРОМИСЛОВА КООПЕРАТИВА З ОБМ. ПОР. У ЛЬВОВІ.

АДРЕСА:

УДІЛ 10·— зол. **Львів, Ринок 39.** **ВПИСОВЕ 1·— зол.**

Видає Кооператива „Українське Народне Мистецтво“. За Редакцію відповідає МАРІЯ ГРОМНИЦЬКА.
Редакція і Адміністрація: Львів, Ринок 39. З друкарні Наукового Тов. ім. Шевченка у Львові.
Ціна числа зол. 1·80